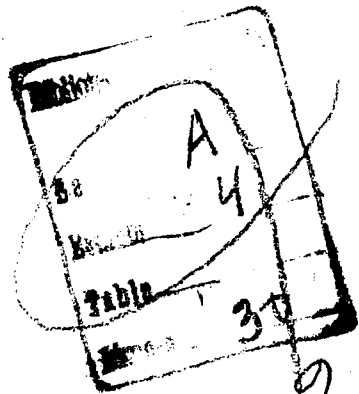

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21

20-4

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA	
Sala:	A
Estante:	4
Numero:	89

NITELA R.2886
FRANCISCANÆ
RELIGIONIS,

Abbatibus ET S. Petri de ...
Absterio sordium quibus eam conspurcare
frustra tentavit ABRAHAMVS BZOVIVS.

Parenti optimæ Fr. DERMICIVS THADÆI, pius filius,
S.Theologiæ Lector mutuan vicem reddit.

OPVS ACCVRATVM AC VARIVM, QVO
pleraque Summorum Pontificum decreta illustrantur; multa ad tem-
porum notitiam spectantia educuntur in lucem; alia iam olim stabi-
lita confirmantur; imprimisque eminentissima Christi Seruatoris ac
Domini nostri paupertas solidè & perspicuè defenditur.

PRODIT NVNC PRIMVM.

*Super huius
operis non nisi
Dermicus, Petrus
quem reverent
Dominicus Bez-
nivas, Lucas Na-
dingus, et Joannes
Poncius.*

+ *Hicquous*

LVGDVNI,
Sumptibus Claudij Landry.

M. DCXXVII.

NITELA R.2886
FRANCISCANÆ
RELIGIONIS,

Del Colegio de ET *S. Petri de*

Absterio sordium quibus eam conspurcare
frustra tentavit ABRAHAMVS BZOVIVS.

Parenti optimæ Fr. DERMICIVS THADÆI, pius filius,
S.Theologiæ Lector mutua[m] vicem reddit.

OPVS ACCVRATVM AC VARIVM, QVO
pleraque Summorum Pontificum decreta illustrantur; multa ad tem-
porum notitiam spectantia educuntur in lucem; alia iam olim stabi-
lita confirmantur; imprimisque eminentissima Christi Seruatoris ac
Domini nostri paupertas solidè & perspicuè defenditur.

PRODIT NVNC PRIMVM.

*Autorem huius
operis non sicut
D. m. d. c. l. i. s. s. s. s.
quem reverunt
Dominicus Ber-
nardinus Lucas Va-
cingus et Joannes
Poncius. +*

+ *Hicquous*

LVGDVNI,
Sumptibus Claudij Landry.

M. DCXXVII.

ILL^{MO} AC REV^{MO} DOMINO
D. FRANCISCO BARBERINO
S. R. E. CARDINALI
LEGATO EX LATERE.

*FR. DERMITIVS THADÆI ORD. MIN.
Reg. Obseruantia Prouincia Hibernia Sacra
Theologiae Lector, Salutem.*

ILLVSTR^{ME} AC REVEREND^{ME} DOMINE,

N certamen venio prouocatus & vocatus, in quo iuri meo cedens, scutum duntaxat obtendo non gladium, & pro corpore infirmum me membrum exponens, ictus repello, non refero. Prouocauit grauis & vehemens in religionem Franciscanam scriptor. Vocarunt eiusdem instituti Rectores in defensionem. Veritati pietas accedit, iustitia causam fouet, necessitas cessionem non patitur; & omnia licet occurrant in tutelam oppressæ innocentia, idoneus desideratur aduocatus, cuius in me partes optarem, æquitati seruiens non gloria. Ne igitur causæ detrahat, quod ars & ingenium non concessit, in sinum magnitudinis

tuæ Religionem Franciscanam conuicio : neque enim inter omnes eius instituti præclaros defensores & Patronos per orbem vniuersum Christianos Principes , qui se suaque eidem gentilitia pietate nunc, & ab antiquo deuouerunt, incertus pendere debui, aut præsidium aliunde extra familiam tuam exquirere. Sedet in cathedra Petri Urbanus VIII. patruus tuus , merito & auctoritate Pontifex Maximus , sub cuius umbra hæc religio palmæ instar virescit Assidet inter purpuratos Patres Illustriss. D. Antonius Barberinus alter patruus tuus eiusdem professionis & instituti ab ineunte ætate alumnus. Tertius ipse vtriusque gloriosus nepos occurris, quem Religio Franciscana ceu vitis in eadem sepi vicinam suo instinctu perticam amplectitur , in te non vacuum fundatoris vocabulum , sed rem & pietatem agnoscens parentum. Huius igitur exemplo , non abs re patronum delegi , quem iudicem etiam appellare licet , & in quo pacis bellique iura vniuersus orbis collocauit. Accipe igitur , ILLUSTRISSIME PRINCEPS , tuo iure Religionem Franciscanam, quam emaculatam altius præfidenti Urbano patruo tuo exhibere non pigeat , ne amplius aduersarij conculcationibus & insultibus pateat impune. VALE.

AD LECTOREM.

BONVM malum opus tuâ veniâ, LECTOR , mihi impositum aggredior , defensionem Religionis Franciscanæ matris meæ ; si vltroneus , si coactus , planè ignoro. coactionem , si quæ est, Superiorum, non mea mihi induxit voluntas , quam pietas confirmauit , accedente veritatis studio , ac debito , quod periclitante tanti instituti fama velut depositum vltroneus tu reposcis, ego fideliter , ne obnoxius sim, restituo. Hoc exercitationis genus à tuo fortè genio , atque ingenio alienum est ; nec mihi vsquequaque illud gratum , in quo veritas negligentiam respuit, defensionem poscit feriam, ne silentium trahatur in consensum, aut dissimulatio in conscientiam ; vbi charitas suadet parcendum ; vbi zelus æquitatis libertate rigorem accedit ; temperantia suggerit moderationem , vbi denique inter tot extrema humanæ infirmitatis ea est præsumptio vt necessaria defensionis argumenta velut in offensiones , & lites de industria , & seriò meditata iudicentur. Hisce periculis liberare primùm nos potuit aduersarius offensioni supersedens, vt & nos fructuosior teneret occupatio , & ipsum laboris certior maneret cum laude merces. Potuit, inquam, vir religiosus calamum , & operam Ecclesiæ locare , obuia quæque

notare quæ ad præfinitum Annalium conducerent scopum, zelum, & scientiam in iis colligendis, castigandis, ordinandis, & edendis exercere, in quibus nihil non maturum, non solidum ipsa rei grauitas, inquirendæ veritatis æstimatio, & pondus admittit, ne sacræ historiæ fidem non sine damno Ecclesiæ misceret affectus, & inutilis licentia quoduis submittendi in stylum sordida inuentione fluens; reliqua omnia conspurcarent; ne dicam cursim & perfunctoriè inuestigatâ, sed contentiosius præteritâ historiâ, quæ sudorem & moram postulat, morâ valet sic sicut falsum nimiam festinatione & incertis. Sed hæc aliis per otium in medio relinquamus examinanda; id malè me habet quòd immeritos & infontes vexarit, quòd quietem & pacem nostram turbarit, quòd in religionem Franciscanam tam acerbè defixo stylo ex industria mouens ita eam propellit, ita proterit, ita lacerat, ita discerpit, vt non immeritò pij & Christiani Lectoris offensionem verear, necessitate defensionis recensens, quæ ille non est veritus perpetrare. quid dico perpetrare? quin imo publici iuris velut ex tabulis & monumentis iam pridem probata facere, ante omnium oculos in contumeliam matris meæ propalare, singulorum gremio & manibus violentius ingerere, vt qui eidem promptas credulasque & mentem & aures subiecerint, nihil in Ecclesia Dei vilius, nihil perniciosius Franciscana religione iudicauerint. Non est, quod singula iniuriarum capita hîc percurram, ne diffundi, quod imprudentis & imperiti est, ante historiam videar, & hoc infra ad singulos annos ex instituto tractetur. Concertationem initurus eius
assumendæ

assumendæ causam & rationem manifestare duntaxat cupio, ne infirmo, cuius lapsus timeo, in destructionem fiat magis quàm in ædificationem, dum fortè ex ignorantia necessariam defensionem in zelum & contentionem scriptam interpretabitur, illud in nos torquens Apostoli, *Vbi zelus & contentio, ibi inconstantia & omne opus prauum.* Obiiciet etiam fortè humilis professionis inermem simplicitatem, armatam patientiam ferendis obtrectatoribus, quàm vindicandis magis assuetam, magis commendabilem; virtutis stimulos, exercendæ humilitati documenta captanda esse non respueda; sustinendas, non reddendas iniurias, conscientiam securum perhibente testimoniurn. Hoc ipsum ego lubens confirmarem, nisi veritatis periculum & proximi detrimentum interueniret, quibus proprium lucrum præferre auaritia est, detrimentum est non lucrum, crudelitas est non pax, teste Augustino. *Propter nos conscientia nostra sufficit nobis, propter vos fama nostra non pollui, sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi, atque distinguite. Duae res sunt, conscientia & fama, conscientia tibi, fama proximo tuo, qui fidens conscientia sua negligit famam suam crudelis est, &c.* quod si verum est vel tum maximè, quando ij, qui in exemplum & conuersionem animarum dati sunt per inuidiam & amarulentiam periclitantur. vnde Gregorius; *Hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt detrahentium sibi verba compefcere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant: & ita in prauis moribus remanentes, benè viuere contemnant.* Nec refert etiam dicere, quanto bonorum commodo ingenia minus temperata coërcentur; quam rationem
vindi

vindicandæ famæ nostræ reprimendæque contumeliæ priori annectit S. Thomas. Tolerantiam ergo bonam esse quis negabit; in præparatione tamen animi non ipso semper opere à nobis exigi docet Augustinus, si quando nempe maioris boni detrimentum non obiicitur. neque reliqua etiam, quæ in Concilio sunt, temperamentum respuunt loci, temporis, personarum, aliarumque qualitatuum sine quibus virtus degenerat in vitium, prudentia in temeritatem, consuetudo in abusum, obseruantia in transgressionem. Quis porro silentium vnquam laudauit, quod fidei nocet? quis ieiunium suasit quod meritum euacuat, quod mortem infert? & sic reliqua quæ mediocritatis limites transeunt, nemo rectè virtutis titulo cohonestabit, qui rectum ab obliquo, bonum à malo, salutem à perniciæ discernet, cum id nihil aliud foret, quam vanitati in fraudem addere iactantiæ suæ idoneum fucum, & præcipites in ruinam adumbrato præmio fallaciter pertrahere. Quis porro nescit extrema aliquando in medium specietenus transire? negligentiam præ se ferre simplicitatem; pusillanimes venditare humilitatem; vecordiam & segnitiam latitare posse sub indumento moderationis, charitatisque & iustitiæ debitum nonnunquam subtrahere. Id proinde ego mihi non immeritò pacis simulatione, sine offensa Lectoris, sine piaculo haudquaquam licere iudicauerim otium sectari laborante matre; ad ictus & vulnera eius velut inanimatus, insensibilis, ingratus stupere, non exclamare; cum lucro vnus persecutoris multorum salutem contemnere; Abrahamum Bzouium toti vniuerso præferre; vt ei vni placeam, Deo,

Deo, religioni Seraphicæ, quæ in hunc me qualemcumque statum, velut pia mater, prouexit, ipsi denique charitati, iustitiæ, veritati fieri obnoxium. Absit à me hanc rem facere; pereat mendacium, vincat veritas; pereant calumniæ, viuat Seraphica religio; pereat sibi Bzouius, viuat Deo, viuat charitati, viuat iustitiæ, viuat veritati. Quæ malè confinxit, dissoluat; subtrahat quæ submisit, adulterina quæ pro veris exposuit metalla, ad limam veritatis reuocari, & ritè probari permittat; iniquæ commutationis fraudem salubriori negociatione pacificus restauret, vel certè inuitus lucrum reponat dolo subtractum: vt, si emendari, quod absit, non velit, nocere incautus amplius non possit. Obiiciet scilicet mihi quispiam tempestiuè leges charitatis, periclitante ipsa charitate? suadebit charitatem vnus, pereuntibus multis; obiiciet, inquam, charitatem defendenti veritatem, quasi veritati non congaudeat charitas aduersante Apostolo? Pacis mentionem ingeret, flamma & ferro sæuiente aduersario? & velut seductor clamabit pax pax, vbi nulla est pax? Certè labore irritò, nullòque effectu octo continuis annis loquimur ea quæ pacis sunt, non exaudimur; nihil aliud quam pacem offerimus, surdescente in dies ad clamores nostros aduersario, clamamus, obsecramus vsque ad veritatis & iustitiæ, ne dicam nostri, contemptum, supplices, ipsiusque ad mentem redeuntis præstolantes emendationem, quid iuuat? imò & plurimum nocuit, cum & veritati iustam subtraxerit defensionem, & ille immutabilis propositi taciturnitate, & patientia nostra nequidquam pacatior factus, nec tam querela est reductus, quam com-

motus, maiora in dies aufus, ad maiora digressus, tantum abest, ut libertati moderationis & æquitatis frænâ iniecerit, ut libidini potius subdiderit calcaria. Interim Religio Franciscana toto hoc tempore per vniuersum orbem distractis pro veritate commentis diffamatur, vilescit ad consuetas vocationis functiones obeundas, deprimitur apud eos qui homini deferunt, & sanctitate instituti & honore officij, nec aliud, quàm quod contigit, suspicantur verbis subesse; quia vel ipsi veritatis inquisitionem velut in re aliena spernunt, vel eam inquirere per se artis & ingenij expertes nequeunt. Hoc potissimum causæ fuit Superioribus Ordinis nostri, concedente omni melioris compositionis spe, cur mihi & aliis vindicandæ religionis prouinciam hanc demandarint. Cùm alioquin quæ contra scripsit aduersarius talia fuerint, ut iam sparsa per Orbem, atque vbique promulgata contemni non deberent, nõ possent, aut alia satisfactione obliterari, quàm vel publica eorum retractatione, aut responsione, quæ in omnium conspectum pro veritatis defensione prodiret. Inurit porro hæreses, errores, schismata, & in vniuersum omnia pene mala, quæ inuenire potuit, aut per Ecclesiam euenerunt. Et hoc eo stylo, ea exaggeratione, ut in id ingenium & artem omnem accommodasse videatur, nullaque pene pagina trãseat, maximè in tom. 14. huius expertis fermenti otiosa, acerbiter acerbitate obliniuit, stylum rebus accommodauit, resque verbis, ea libertate dicendi, ut indulgentiæ loco ducamus, si quando commentitia scelera adhibito styli temperamento moderatus deponat, aut inuētos authores fideliter reponat, cui & eosdem

corrum

corrumpere parum fuit, sicut & decretales pontificias, præfixo suæ inuentionis argumento, ne opportuna maledicendi occasio vel inuito excideret. Ad hæc in statum nostræ professionis seu voti inuolat sine vlla Ecclesiæ, Pontificum, aut fidei reuerentia, inde paulatim consueto temeritatis progressu in damnatos errores prolapsus non posuit custodiam ori suo.

Ad eiusmodi igitur clamores post octenne iam silentium nemo admirari debet, nemo succensere, si excitati quo obedientia, quo iustitia, quo instituti æstimatio, quo nos tandem vocat ipsa veritas, accuramus, & tot victoriis onusto superflua detrahamus spolia; vel si vires & fors fauebit æquitati, inertis nostrorum simulatione iactabundum & in noua in dies prælia toruum ad sua compellamus castra. In his præter iustitiæ & veritatis documenta præeunt etiam magnorum virorum exempla, qui famam aut suam, aut populi cum veritate simul vindicabant, in quibus enumerari etiam possunt illustres fidei olim Athletæ Iustinus in vtraque Apologia, Athenagoras, Tatianus Iustini discipulus, Minutius Felix, Arnobius, Tertullianus, Gregorius Theologus, Augustinus, Hieronymus, Bonauentura & Thomas, qui huius certaminis aleam eandem nobiscum subierunt & obrectatores qua par est seueritate corripuerunt. Quod si etiam mihi aliqua asperioris, ut ita dicam, verbi digna correptio exciderit, non continuo subsistat Lector, velut ad acerbæ contentionis & animi vindicationem, sed argumenti naturam, aduersarij criminationes & oblatæ defensionis consideret necessitatem. Quanquam enim aduersario serio detrahenti serio etiam duxerim

**

2

rim

rim respondendum, id sine acerbitate & felle propo-
sui & re ipsa magis quàm verbis. Quanquam nec infi-
cias eo, aut ire possum, iusto dolori nonnunquam
cedendum fore, & sine offensa concedendum, vt inter
veritatis, iustitiæ, & patientiæ commissuras respiret
aut etiam in debitam quandoque suspiret querelam.
Quod si etiam aduersarium omni ratione, aut verifi-
mitudine destitutum ferocius insultantem cum in-
dignatione nonnunquam repulero ostensione verita-
tis, iure meo vtar, nemo id reprehendat nisi ignarus,
aut iniquus: quibus abunde pro munere satisfecero,
si illi offeram, vnde errorem; huic, vnde affectum de-
ponat. Quibus ne quid subtrahã ipsum aduersarium
non meis sed propriis verbis loquentem inducam,
transcriptis, vt iacent, eius periodis, mox ad singula
responsionem subiungam, quam tuo, benigne Lector,
iudicio ex nunc subiicio: eam labori mercedem præ-
stituens, si aduersarius corrigatur aut errantem alij
non sequantur, *plerumque enim dediscit errare, cui nemo
consentit.*

Innocent. I.
epist. 25.

De Bono per-
seuerantia
cap. 16.

*Dicatur ergo verum, vt monet Augustinus, maximè
ubi aliqua questio vt dicatur impellit, & capiant qui possunt:
ne fortè cum tacetur propter eos qui capere non possunt, non so-
lum veritate nudentur, verum etiam falsitate capiantur, qui ve-
rum capere quo caueatur falsitas, possunt. VALE.*

COPIA LICENTIÆ
Generalis.

FRATER BERNARDINVS DE SENIS totius Ordinis
Min. Generalis, & Seruus Dilecto in Christo Patri
Fratri DERMICIO THADÆI SACRÆ Theologiæ Professori
Prouinciæ Hiberniæ Salutem, &c.

Excitati nostrorum querelis propter multas illatas sodali-
tio iniurias, & scriptas à Patre Abrahamo Bzouio contume-
lias, necessarium duximus modestam adhibere responsionem,
& syncera exposita veritate lectoribus nostram patefacere
innocentiam. Te autem, in quo pacatum animum, à conten-
tionis studio alienum, plenam eruditionem historiæ Eccle-
siasticæ peritiam & nostri honoris zelum discretum longo ex-
perimento, & doctorum hominum testimonio probauimus,
in hoc munus duximus assumendum, sicut antea assumpsit
Reuerendissimus Pater Frater Benignus Genuensis noster
prædecessor, & commendandum, vt solidè, & modestè pro
laudabili tua indole satisfaceres plenè obiectis in prædicti Pa-
tris Annalibus calumniis. Quod vt iam te laudabiliter & plenè
fecisse testimonio virorum prudentum, quibus opus reuiden-
dum commisimus, comperimus, per has nostras patentes lit-
teras licentiam damus, & ad meriti cumulum per sanctam
obedientiam præcipimus, vt quantocius nostro restituendo
honori opus hoc publici facias iuris, obseruatis Tridentinis
& nostris constitutionibus. Vale & pro nobis ora. Datum
Marsiliæ 24. Ian. 1626.

** 3 APPRO

COPIA

APPROBATIONES

Censurum.

DE speciali mandato nostri Reuerendissimi Patris Fratris BERNARDINI DE SENIS Generalis Ministri lentè festinans ego inoffenso pede percurri doctissimas à Patre Fratere DERMICIO THADÆI Sacræ Theologiæ Lectore elaboratas lucubrationes, quibus ipse iustissimis titulis ab aduersariorum virulentis iniuriis & eminentis calumniis non solum nostræ Seraphicæ Religionis maternum defendit honorem: verumetiam Summorum Pontificum placita, ac ipsius insuper Christi Domini arctissimam paupertatem, quam viam perfectionis ostendens verbo docuit & exemplo firmavit, ea subtili vindicat dexteritate: vt quamuis clauum clauo trufferit, Christianæ tamò ac religiosæ non oblitus modestiæ, prudenter ab illius dissimili societate deflexit, cuius maledictione os plenum est, & amaritudine, & dolo. Eas igitur sicut historiæ veritati correspondentes, Catholicæ fidei puritati conformes, morum honestati concordēs, & non vulgari eruditione refertas inspexi, ita celeriori possibili prælo dignissimas esse putavi. In quorum, &c. Datum Marsiliæ 2. Ianuarij anno 1626.

Ita censeo ego FR. IOANNES BAPTISTA
CAMPANENSIS *S. Theologiæ Lector*
Iubilatus, Ordinis Secretarius.

ALIA.

ALIA.

VIDI cum ingenti gaudio de mandato Reuerendissimi Patris nostri Generalis Fratris BERNARDINI DE SENIS defensam à calumniis Bzouianis Franciscanam Religionem nostram, Reuerendissimi Patris Fratris DERMICII THADÆI Theologiæ Lectoris studio, consono quidem Sacræ Scripturæ, Sanctissimis Patribus, Pontificum Sanctionibus, necnon & fide dignis historicis: vt supra modum non solum domesticos, sed etiam aduenas, & extraneos oblectare posse existimem. Viderunt omnes opprobrium nostrum ab aduersario prætensum, videant typis restitutum honorem, & religionem nostram sanctam & immaculatam. Datum Marsiliæ 4. Ianuarij anno 1626.

MARTINI THADÆI GYTHI
FR. ANTONIVS A SALAZAR
Lector Iubilatus.

CON

CONSENSVS.

NITELAM Franciscanæ Religionis R. P. Fratris Dermicij Thadæi prodire in lucem, typisque mandari ego Regius in Præfectura Lugdunensi Consiliarius & Procurator non impedio. Die 23. Iunij, anno Domini 1627.

PUGET.

Permittitur CLAVDIO LANDRY NITELAM FRANCISCANÆ RELIGIONIS A FRATRE DERMICIO THADÆO compositam typis mandari, cæterisque typographi huncce librum in lucem mittere prohibetur. Datum Lugdun die vigesima octava mensis Iunij anno Domini 1627.

AVSTREIN

EX

EXPOSTVLATVS BZOVIVS,

DEFENSA RELIGIO FRANCISCANA

AB IMPOSITIS INIQVE CALVMNIIS.

PROLOGVS.

Iudicij series est, vt incipiat actor, mox audiatur reus. ne ergo causam protrahamus dilationibus, aut velitatione certamen, primùm prodeat aduersarius seu accusator: ego mox vocantem, & præeuntem sequar. hoc autem ordine totius concertationis negotium terminabitur.

TOMVS XIII.

Anno 1199. num. 39.

BZOVIVS.

AD E M tempestate Petrus Ioannis Diocesis Biranensis, Ioachimi Abbatis Florentis errores sequutus est, & docuit, eaque de re aliquot libros in D. Ioannis Apocalypsim & Matthæi Euangelium edidit. Hi postea Summi Pontificis auctoritate, multorum in Sacra Theologia Doctorum acritudine diligentiq; examine discussi, in Curia Rom. solenni conuentu damnati exustique sunt. Petrus quoque eiusdem antisiuiti iussu, è loco sacro exhumatus, & hereticus omnium calculo & sententia declaratus, rogoque impositus flammis deuotus est. eius hereses sunt hæc. Prateolus lib. 14. Elynch.

Si ex initio progressum coniciamus, non rectè licet ominari; infausto enim pede Bzouius in Prateolum offendit: in eo præualet, vt dum hic semel, ille bis lapsus fuerit, nimirum in præsentis, & altero tomo 14. sub anno 1324. in eadem narratione utrobique discors, nunc vnum, nunc alium sine delectu sequutus. Veritatem tum loco proprio disseremus,

A

sufficit

Lapis rem-
potis seu
chronolo-
giae.

sufficit id modò insinuare, quadragesimo octauo circiter post hunc anno lucem primùm vidisse Petrum Ioannis, qui mortuus est anno 1297. quinquagenarius, Bonifacij Papæ VIII. anno 3. Vindicias Petri differemus in annum 1324. quo eundem denuò Bzouius exagitat.

Anno 1216. num. 12.

Bzouius. *Parem difficultatem D. Franciscus, ut premonui, in sui Ordinis confirmatione obtinenda expertus est: sed cum pari humero Basilicam Lateranensem cum D. Dominico sustinere ab Innocentio Pontifice visus esset, ad eligendam vitæ formulam dimissus est.*

Falsum.

Dimissum esse Sanctum Franciscum ad eligendam vitæ formulam, siue ab Innocentio, siue ab alio Pontifice, merum est figmentum, contra omnes vitæ eius Scriptores: difficultatem autem passum fuisse in scriptæ à se formulæ impetranda confirmatione, docent Anton. 3. p. tit. 24. in principio. S. Bonauentura, Surius, Lipomanus, Marianus, Toffignianensis, Marcus Vlyssiponens. & alij: hæc mox superatâ, confirmata est ab Innocentio regula.

Id præter cæteros docet Innocentij successor Honorius III. in quibusdam literis datis anno 3. sui Pontificatus, cuius verba sunt. *Cum dilecti filij frater Franciscus & socij eius de vitæ & Religione Minorum fratrum, abiectis vanitatibus huius mundi, elegerint vitæ viam à Romana Ecclesia merito approbatam, &c.* Sed clariùs in confirmatione regulæ his verbis. *Dilectis filijs fratri Francisco & alijs fratribus de Ordine fratrum Minorum Salutem. Vestris pijs precibus inclinati, Ordinis vestri regulam à bonæ mem. Innocentio Papa prædecessore nostro approbatam, annotatam presentibus, autoritate vobis Apostolica confirmamus, &c.*

Contradictio.

Quinimò & ipse Bzouius anno superiori huius confirmationis exsurio est assertor num. 7. quæ subinde adiicit de Christi oraculo ad fratres in Monte pro defensione regulæ, ad secundam referri debent, quam Honorius edita bulla confirmauit, non ad primam approbatam ab Innocentio:

Ex Collectore appendicis summæ exemplorum miraculum refert, quod intercessione Virginis patrauit B. Dominicus. pluribus interrogationibus dæmonem coniurat, & maximè de statu & personis damnatorum.

Speculum
exemplorū.

Bzouius. *Subiunxit Dominicus, de Sacerdotibus & Religiosis quid responderunt innumeros se Sacerdotes possidere: at verò Religiosos nullos, plurimos autem ex his, qui nulla ordinis sui statutorum habita ratione, ea per temeritatem transgrediuntur. intellexit hæc de fratribus suis Sanctus Dominicus; & quid de Francisci affectis esset interrogauit: tunc ad hoc renouatis vocibus & clamoribus responderunt dicentes: heu, heu ex illis pro tempore nullum habemus: futurum verò est, ut infinitos recipiamus, cum nempe statutorum & caeremoniarum rationes pessum ierint, ipsaque deuotio refixerit.*

Non

Non ita Collector, verba enim illa (*intellexit hæc de fratribus suis Sanctus Dominicus*) non sunt Collectoris, cui ne dum iniurius est Bzouius, sed & discipulis Sanctissimi Patriarchæ, inter quos nullus tum extitit transgressor regulæ, & statutorum. Sed si fidem Collectoris sequi voluisset, eadem interrogatione Dominicanos coniunxisset Franciscanis. ita porrò ille: *De meis ergo & Franciscanis quid dicitis?* quos simul etiam capit responsio.

Falsatio de-
prehensa.

Anno 1219. num. 16.

Bzouius. *Mirum admirandum hoc anno accidit in Hispania apud Dominicanos Samorenses; aliquis Dominicanus cum Minorita amico pactum inierat, ut qui primus moreretur, alteri post mortem appareret. Mortuus Minorita post dies aliquot apparuit stipulatori mensas sternenti: seque ignem expiatorium circumgestare affirmavit. Dubitabat ille, cum Minorita ad cruciatum sui indicium, manum mense lignea crassa admodum impressit, eamque satis altè combussit. Super sunt adhuc in mensa vestigia manus iniuste, & ad perpetuam rei memoriam clatro ferreo obtecta. Fr. Anton. Senen. in Chronico Predicatorum.*

Mirum fanè admirandum, quàm neglectim Senensem euoluerit. Descripsit factum sub anno 1218. (non sub 1219. vt Bzouius imponit) in descriptione Conuentus Samorensis, eius fundatione, & rerum notabilium, quæ diuersis temporibus in eo contigerunt, non quòd eo anno omnia. *Quoniam verò, inquit, prædictus Conuentus Samorensis valde celebris habetur, quia præsertim nonnulla valde rara & mira in diuersis temporibus accidisse deferuntur, nec video quonam loco potuerint opportunius notari, eorum hoc loco meminisse iuuabit.*

Lapsus
chronolo-
giae.

Meminit illius quod transcribit Bzouius: meminit fanè & aliorum non minus illustrium, quæ ad dicti Conuentus, fratrumque incolentium commendationem longè amplius faciunt, quàm id quod annalibus suis magis dignum iudicauit aduersarius; ideo fortè, si interpretari licet, quia expiationem Franciscani in igne purgatorio demonstrat. Vteumque se habuit intentio, quod narratur eo nequiuit contigisse anno: pactum nempe inierunt, vtriusque tam Dominicani quàm Franciscani Conuentus dispensatores, nostri autem Samoræ primùm refederunt anno Domini 1246. vt docet Gonzaga in Prouinciæ S. Iacobi Conuentum septimum (qui est Samorensis) ex Bulla Innocentij I V. data super hoc Lugduni anno 3. sui Pontificatus, qua dat facultatem Conuentus erigendi, & etiamnum in Archiuio referuatur Monasterij.

Erroris ma-
nifestatio.

Si quis autem huius expiationis causam scire velit, hanc esse intellexi, quia nimirum dictus Franciscanus in commissa dispensatione negligens ex æquo non ita distribuebat, quin plus minúsve, nunc huic, nunc illi non tam de industria, quàm negligentia apponeret, eam incupiationis pænitentia non deleuit. Cum autem hæc referenti Dominicanus non vsque adeò fidem daret, vt qui in rebus minimis tam exactam

Causa ex-
piationis.

haberi rationem vix crederet, Minorita extenso palmo eundem signo confirmavit, & euanuit.

Anno 1220. num. 16.

Bzov. Romam aliquando Angelus cum loca sacra inuiseret SS. Franciscum & Dominicum, qui ad urbem venerant, vidit & allocutus est. cumque illi martyrium uterque prædixisset, illum quoque Beato Francisco stigmata prædixisse ferunt. eam rem Baptista Mantuanus his verbis expressit, &c.

Mantuanus contrarium adferit. Non uterque, sed solus Franciscus martyrium B. Angelo prædixit præsentem quidem Dominico; alius huius testis præter ipsum Mantuanum non est quærendus transcriptis à Bzouio versibus. ita enim ille.

Ad tua Franciscus sese vestigia flexis
Prostravit genibus, sacris dedit oscula plantis,
Insper adiecit: Salve pater Angele montis
Incola Carmeli, te mors manet inclyta, Christi
Tæstis eris, tibi Rex diuini decus annuet istud.
Te quoque Francisco memorant responsa dedisse
Talia: soluenda tanto pro munere grates
O Francisce Deo, sed erit tua gloria nusquam
Inferior: tibi Christus enim sua vulnera quinque
Imprimet, & fies Christi patientis imago.

Mox subiicit de Dominico.

Dominicus Hispanis qui tunc veniebat ab oris,
Fortè aderat, tam mira notans presagia Patrum.

Anno 1244. num. 6.

Bzov. Eodem anno Fr. Adolphus olim Comes Holsatia Innocentium Pontificem adiit rogatum, ut sacris iniuriari cum dispensatione Apostolicæ Sedis posset. eam permissione Pontificis à fratribus Ordinis Prædicatorum in hac forma reportauit.

Vniuersis presentes literas inspecturis Fr. Raynardus, & Fr. Gerardus Domini Papæ Pœnitentiarij, Salutem in Domino, &c. Crantziius libr. 8. Metro.

Crantziius falsatur. Liberi Poëta atque Piçtores: fingere historico non licet. Raynardum & Gerardum fratres Ordinis Prædicatorum fuisse, auctuarium est Bzouianum, reliqua habet Crantziius: nec Abbas Stadensis, à quo hæc ille mutuauit, quidquam de sodalitiis, aut instituto Dominicano. Sed quid si ego affirmauero eosdem Pœnitentiarios Ordinis Franciscani professores, Franciscanos cum Franciscano dispensasse? & quid si à Stadenfensi Raynardum alibi dici Raynerium? non ex coniectura dissero, ipsius enim Bzouij testimonium Franciscanos hocce Minoritano instituto restituet in solidum ad annum 1264. num. 1. ita ille: Apud urbem veterem

veterem Vrbanus IV. anno superiore agens ad 15. Kalendas Augusti Apocrisarios, & Prædicatores Constantinop. ad Michaëlem Palæologum Imperatorē Orientis miserat Fr. Simonē de Aluernio, Fr. Petrum de Moras, Fr. Petrū de Clerista, & Fr. Bonifacium de Hiporia Ord. Minorum. Is porrò quod plenariam legationem Sedis Apostolicæ postulasset, misit duos Episcopos Gerardum de Prada (aliàs de Prato) & Raynerium de Seruis (aliàs de Senis, ut ex literis Urbani legitur) instituti Minorum, qui vnà cum illis Apocrisariis munere defungerentur, & unionem Ecclesiarum orientalium cum occidentilibus, quam etiam Palæologus desiderauerat summo studio efficerent, &c.

Raynardus & Gerardus fuere Franciscani.

Habes etiam subiectas Urbani literas ad Imperatorem, in quibus circa finem ita Pontifex facta mentione prioris legationis de secunda scribit: Et ecce Apocrisarios nostros, videlicet prædictum Episcopum, necnon dilectos filios Gerardum de Prato, & Raynerium de Senis fratres Ordinis Minorum, pauperes utique Christi seruos, religione conspicuos, prouidos & discretos, ac nobis & fratribus nostris gratos multipliciter, & acceptos ad Imperiale excellentiam de ipsorum fratrum nostrorum consilio destinamus, &c. Hic Fr. Raynerus de Senis fuit Prouincialis Minister Romanæ Prouinciæ, cuius celebris est apud Marianum nostrum memoria. Omitto perperam vocari Episcopos Raynardum & Gerardum ab aduersario, contra literas Pontificis.

Missionem Græciam Apocrisarij.

Anno 1245. num. 13.

Bzov. Eodem pariter anno ex Concilij Lugdunensis decreto, ad Imperatorem Tartarorum Innocentius Pontifex quatuor ex sacro Prædicatorum certu Dominicique obseruatione, duos verò ex instituto Sancti Francisci Ordinis Minorum lectos Oratores misit: si gens que domo horrido cœli cardine, torpentisque natura solo profecta, bellum vaga circumferens, beatiores regiones urgebat, imbui posset Christiana pietate, ac ab insita feritate mansuesceri, ne vastitatem orbi terrarum inferret. Prædicatorum nomina fuere Anselmus, Alexander, Simon, Albertus. Minores vocabantur Fr. Ioannes de Plano Carpini, & Fr. Benedictus. Isti omnes quamquam cum magna difficultate terram Barbarorum penetrassent, & nonnullos obices euangelicæ predicationi statim in limine offendissent, cunctis tamen superatis, & immensis laboribus exantlatis, innumerabiles Gentium Christo adiuuauerunt. Itaque cum in Scythia magnus hominum numerus Euangelium admisisset, paulo post multo plures illuc operarij destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter prorsus administrata est. Habeo Hagneum auctorem referentem apud Genebrardum, quod Diuo Ludouico ad Cyprum cum classe anno Domini 1249. appellenti occurrerint Tartari quidam ab Erchhalmo Principe cum literis missi, ex quibus S. Ludouicus cognouit Chamum Tartarorum Imperatorem Christi fidem anno abinde tertio, scilicet 1346. recepisse, & baptizatum fuisse cum magnatum & plebis multitudine maxima, instructumque habere militem, quem in hostes fidei educeret. Mouerat porro Innocentium ad eam Legationem mittendam, nonnulla spes concepta ex

recenti conuersione aliquorum in Polonia Tartarorum. Horum enim plurimi ostento illo apud Vraislaiam, quam obsederant à B. Ceslao Odrouansio perterriti, una cum Regulo quopiam meliore spiritu afflati, fratribus Prædicatoribus erudiendos se dederant, & Lugdunum ad Summum Pontificem adducti, ab eodem sacra vnda immerfi, Christo Redemptori orbis nomina addixerant. Sperabat itaque Innocentius ab opere tum illorum Patrum, tum istorum tyronum, non difficile fore Tartarorum conuersionem: præsertim cum hi quoque interpellarent Pontificem, ut gentilibus suis in errore teterrimo versantibus facem Euangelij accenderet. Anselmus cum non contemnendam operam in docendis Tartaris posuisset, cum fratre Ioanne & Benedicte Minoritis in intima Persidis penetrans, & legatione pro Christo defungens, dum idololatrias ab Idolorum cultu auerit, multis pro Christo perlatis cruciatibus vitam cum sanguine profudit; duobus socijs illis martyribus comitatus, qui & ipsi fidem Christianam cruore effuso illustrarunt. Incertum est, quo anno triumpharint, istud certum, quod hoc anno in viuis esse desierunt aliqui viri insignes ex Ordine Dni Dominici.

Authores huius historiae citantur à Bzouio Æmilius lib. 7. Platus lib. 1. Antoninus ex Vincentio Beluacensi p. 3. tit. 19. cap. 5. Vincentius lib. 3. 1. cap. 9. ab his in omnibus penè recedit, quod turpissimum duco.

Pro rei igitur intelligentia aduertendum, Tartaros duabus turmis effusos aduersus terras Christianorum, infinita quasi damna intulisse; harum altera versus Orientem, quam quidem Baiothnoy duxit: altera versus Occidentem duce Bathy signa conuertit, ut suo penè excidio sensit Polonia & Hungaria, in quos Bathy Regis Tartarorum, ut volunt, filius, duobus exercitibus mouit, subuersis in Polonia, Cracouia, in Hungaria, Strigonia. Contra diuersos autem hosce exercitus diuersam instituit Pontifex legationem. Anselmus, seu, ut est apud Vincentium, Aschelinus cum alijs Prædicatoribus missus est ad eos, qui debellabant Asiam, ad quos primum anno 1247. peruenit in die translationis S. Patris Dominici; frater autem Ioannes de Plano Ordinis Minorum, cum Benedicto Polono eiusdem instituti socio ablegatus est contra eos, qui impugnabant Europam. Perueniens autem in Bohemiam Regis consilio iter legit per Poloniam & Russiam, magnòque tandem labore, & periculis penetrauit in Tartariam, & legatione functus est apud magnum Chamum Imperatorem anno 1246. Vtriusque legationis historiam descripsit Vincent. Speculi lib. 3. 1. ex relatione tam Ioannis de Plano Franciscani, quam etiam Fr. Simonis Ordinis prædicatorij, qui sui itineris labores, & Tartarorum progressus partim ex fide aliorum, partim ex iis quæ ipsi viderant conscripsere; neutrum tamen sequutus est Bzouius, sicut nec Vincentium, aut quempiam alium, quem citat, ut ex sequentibus apparebit.

Primus error, ex diuersis vnam legationem congerit; sed casum percurramus eius dicta:

Bzou. Isti quamquam cum magna difficultate terram Barbarorum pene

Errores varij manifestantur.

penetrassent, & nonnullos obices euangelicae prædicationi statim in limine offendissent, cunctis tamen superatis, & immensis laboribus exantillatis, innumerabiles Gentilium Christo adiunxerunt.

Soli Franciscani terram Barbarorum penetrarunt, & functi sunt legatione apud Chamum Imperatorem, ut docet Vincent. cap. 35. substitit Aschelinus cum Prædicatoribus in exercitu Tartarorum in Perside, quò primum peruenit anno Domini 1247. (ita Fr. Simon Dominicus apud Vincent. cap. 40.) nec voluit ulterius progredi, licet ei copia fieret à Tartaris: hæc verba sunt Simonis apud Vincentium cap. 46. *Enitius*, inquit, huiusmodi verbis, dicti Barones ad Dominum suum, supple Baiothnoy ducem exercitus reuertentes, eique fratrum verba referentes, post aliquantulam iterum moram de mandato eius ad fratres redierunt, dicentes; Dominus noster Baiothnoy mandat vobis, ut vos ire ad Chaam dominatorem, ac Regem omnium Tartarorum properetis: tunc enim ad eum venientes, quis & quantum sit videbitis, quantumque sit eius potentia, quantumque gloria, quæ omnia nunc abscondita sunt ab oculis vestris, apertissime cognoscetis: ipsi verò Chaam literas ex parte Domini vestri Papæ proprijs manibus poteritis præsentare. At verò Fr. Aschelinus malisiam Baiothnoy percipiens, & aduertens, quam etiam prius didicerat à pluribus tam Christianis, quam infidelibus. sic respondit Baronibus: Cum Dominus meus (ut alias dixi) nomen Chaam non audierit, nec me ad ipsum ire præceperit, sed ad primum, quem possem exercitum Tartarorum miserit, ad Chaam ire nolo, nec deo, præsentia Domini vestri, & exercitus eius, quos hic reperi, contentus, & iniuncti mihi officij executione sufficienter liberatus. Literas itaque Papæ Domino vestro, & eius exercitui paratus sum ostendere, si placuerit recipere, ac videre, sin autem ad ipsum remeabo, atque rem gestam per ordinem nunciabo.

Bzou. Innumerabiles Gentiles Christo adiunxerunt.

Innumerabiles scilicet, quia numerari non possunt, tamque innumerabiles, ut ne vnum quidem designare aut numerare ex authorum fide queat. Is solus Aschelini & sociorum fructus extitit, quòd ad patientiæ exercitium labores ipsi sustinuerunt, teste Vincentio & Plato. Franciscani, ut ex Vincentio constat, nullos lucrati sunt Gentiles: solos Ruthenos eò perduxerunt, ut legatos simul miserint vnionis conciliandæ cum Ecclesia Romana, à qua eos dissecuit Græcanicum Schisma. consularur Ioannes de Plano cap. 39. apud Vincentium.

Bzou. Habeo Hagncum authorem referentem apud Genebrardum, quòd Dno Ludouico ad Cyprum cum classe anno Domini 1249. appellenti occurrerint Tartari quidam ab Erchalmo Principe cum literis missi, ex quibus S. Ludouicus cognouit Chamum Tartarorum Imperatorem Christi fidem anno abinde tertio, scilicet 1246. recepisse, & baptizatum fuisse cum magnatum, & plebis multitudine maxima.

Authotera

Martinus
Sanctus.

Supplicatio
Regis Ar-
menia.

Authorem habeo antiquum Martinum Sanutum Torcellinum, qui tercentum abhinc annis floruit, & lib. 3. part. 1. 3. cap. 6. Secretorum fidelium Crucis scribit conuersum fuisse Chamum ad instantiam Haytonis Regis Armenia, in hæc verba. *Cernens Hayton Rex Armenia, Tartaros regiones in circuitu occupasse, ut superiori capitulo dicitur, fratrem suum Ginibaldum 1253. ad Mangonem magnum Tartarorum Imperatorem cum magnis transmisit muneribus, ut eius animum ad sua vota inclinet. Hic post annos quatuor rediens, quam gratè susceptus fuerit, illi denunciat. Ille verò impigrè ad Mangonem profectus est. In aduentu autem illius, Tartarorum Imperator valde gaudens est, eo quòd postquam Cyngis Chaam transiuit montem Belyam nullus magnus Princeps eis obuiam processisset, dedique illi de maioribus domus suæ qui eum sociarent, & honorarent, & secundum Imperialem munificentiam munera dedit. Postquam verò profectus Rex diebus aliquibus immoratus est, Imperatori supplicauit, ut negotijs pro quibus venerat, intendere dignaretur, qui integrè votis suis annuere spondit. Porrexit itaque Rex petitiones septem. Prima fuit, ut ipse cum gente sua, relictis superstitionis sectis fidem Christi susciperet, & baptismum: secunda, quòd inter Christianos, & Tartaros pax perpetua firmaretur: tertia, quòd in omni loco occupato per Tartaros, aut in posterum capiendo, Christiani Clerici, Religiosi, ac laici ab omni seruitute sint liberi, & tributo: quarta, ut Christianis ad recuperandam Ierusalem & terram sanctam præstaret auxilium, liberèque eis dimitteret possidendam: quinta, ut mandaret Tartaris, qui Turciam occupauerant, ut ad destruendum Baldaac procederent, eorumque Calypham, cum esset origo, & caput erroris impij Mahumeti: sexta, ut priuilegium sibi daret, quòd omnes Tartari regno Armenia vicini, cum requisiti ab eo fuerint, auxilium præstare teneantur: septima, ut quacumque loca ad regnum Armenia spectantia per Tartaros occupata fuerant sibi redderentur, & loca Saracenorum, que ipse Rex posset in posterum occupare, absque Tartarorum contradictione posset liberè possidere. Igitur Mango Chaam Regis petitionibus intellectis, post deliberationem cum suis proceribus habitam conuocato consilio suo ait: Quoniam Rex Armenia de remotis partibus ad Imperium nostrum venit non vocatus, non compulsus, sed sua boni & propria voluntate, decet Imperatoriam maiestatem eius supplicationibus annuere, in ijs præcipuè que sunt licita & honesta. Vobis itaque Regi Armenia taliter respondemus, quòd preces vestras acceptamus, & omnes faciemus, cum Dei beneplacito, adimpleri. Primò quidem ego Dominus Imperator me faciam baptizari, & Christi suscipiam veram fidem, & omnes de domo mea baptizati in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti tenebunt fidem quam tenent hodie Christiani, & omnibus sub meo Imperio constitutis fidem consulam, non tamen violentiam inferam; nam fides violentiam non requirit. Pro pace autem perpetuò seruanda requisit, ut pro parte Christianorum esset Rex Armenia fideiussor. Concessit etiam omnibus Christianis sub Imperio suo degentibus gaudere priuilegio libertatis, & quòd nullus omnino possit aliquid extorquere ab illis. Ad conquirendam autem terram promissionis, dixit quòd libenter propter honorem Domini nostri Iesu Christi vellet personaliter proficisci, nisi foret varijs impeditus negotijs, pro ipso*

tenent

tamen negotio fratrem Halaonem mitteret, qui terram sanctam subijciat cultui & nomini Christiano. Super factò quoque Calyphæ, Bathori Capitanæ Tartarorum in regno Turchia mandauit, ceterisque in circuitu Tartaris, ut fratri Halaoni obedirent: ipsi verò, ut contra Calypham, quasi contra capitalem procederent hostem. Petium quoque priuilegium de impetrando à vicinis Tartaris auxilium dedit. Et ultimo non solum occupata castra & loca per Tartaros, reddi iussit, sed etiam alia, que ad securitatem regni ipsius viderentur utilia, superaddi, &c. Quis fuerit ille Hayton cognosces ex eodem cap. 2. loco citato. Christiani, inquit, ultramarini licet impiorum cladibus lacerati, in Armenia maximè, scandala concitant inter se. Cum enim Hayton Rex Armenia Constantinopolim pergeret, quia filius Andronici eius sororem desponsauerat, ducens secum fratrem Thoros, Sebarth alter frater regni diadema sibi imposuit, 1294. ex eo motus quòd Hayton nunquam coronari voluit, sed magis fratrum Minorum sumpsisset habitum, & Fr. Ioannes ex tunc communiter vocaretur. Cum igitur redisset Hayton, ab Armenis repellitur. Cognita causa in Cyprum primò, deinde in Constantinopolim nauigat, & inde pergit ad Tartaros, ut de fratre ponat querelam. Sed hunc ille præuenit, & ad gratiam captandam Tartaram duxit uxorem, & in reditu fratres Haytonem & Thoros capiens, & cunctis bonis expolians in Armeniam duxit. Thoros cum chorda arcus stricto gutture suffocari fecit, & visum Haytoni abstulit, quem ille nutu Dei recuperauit; quòd attendens Constans quartus frater, indoluit vehementer, & aggressus Regem Sebarth personaliter cepit, & carceri mancipauit, & Haytonem libertati restituit. Ille liber effectus ambos fratres sub tuta custodia misit ad Constantinopolitanum Imperatorem, rogans, ne eos sineret euagari. Saraceni autem MCCIC. Armeniam discurrerunt, castra & loca fortissima occupantes. frater verò Ioannes se suosque in montibus saluans in arcto positus Tartarorum implorat auxilium; eosque contra Saracenos instigat ostendens plurimam acquisituros prædam, nec verendus eorum acies auro, argenteque fulgentes, in quibus plus lucri quam periculi inuenirent. De eodem Barthol. Pifanus lib. 1. fructu 8. fol. 103. p. 2. in hæc verba. Octauò, si in Thiciam us ad domum Regum Armenia, que hactenus fuit incluta, & excellens, habes Regem Ioannem, qui tempore generalarius fratris Gonsalui regnum tradens suo nepoti Leoni, factus est frater Minor. post cuius introitum Saracenis regnum Armenia inuadentibus, zelo fidei accensus, assumptis armis (cum esset bellicosissimus) facta strage hostium & suis data victoriâ, ipse in campo occisus est. Concordant reliqua monumenta Franciscana. Marc. 2. part. lib. cap. 21. Marian. lib. 4. cap. 4. in fine, qui addit sepultum solemniter in Conuentu Sisi, Toffignianensis lib. 2. histor. Seraph. relig. Anton. 3. part. tit. 24. cap. 9. §. 13.

V. rùm quia tempus huius conuersionis non concordat cum superiore, aliam offero ex eodem Antonino: Sub ipso Generali Dominus Ioannes Imperator Tartarorum cum matre sua olim fuerat ad Catholicam fidem per fratres Minores conuersus, baptizatus, & nutritus, ex hac vita migravit in loco fratrum more Imperiali solemniter tumulatus, cuius cor-

B pus,

Rex Arme-
niæ Fr. Mi-
nor.

Pifanus.

Marcus.
Marianus.
Toffignian-
nen.
Anton.

Alius Tar-
tarorù Im-
perator con-
uersus per
Minores.

pus, cum per triginta annos sub terra fuisset sepultum, & propter guerras fuisset per fratres translatum ad Saraj Ciuitatem, ita integrum, & incorruptum cum vestibus, & puluinarum de serico est repertum, sicut si eadem die fuisset mortuus & sepultus, non sine magno stupore fidelium, & infidelium admiratione. Idem citati Marc. loco prædicto, Tossignianensis lib. 2. in Generalem Gonsaluum, Marian. lib. 4. cap. 3. in fine, addens in eodem loco fratrum, qui tertio milliari à Ciuitate Saraj visebatur, sepultum fuisse Cathogonti fratrem Imperatoris per Minores ad fidem conuersum, quem vita sanctissima, & miraculis coruscasse refert, & Saracenam quandam à diabolo liberari ad sepulchrum eius, vidit Fr. Nicolaus Pisanus.

Filius Cham
mi per eos
baptizatus.

Alius est iste ab eo Imperatoris Tartarorum filio septenni à Franciscanis baptizato, de quo Pisanus in Vicaria Cathaj lib. 1. fructu 8. fol. mihi 95. dictus est Ioannes, cuius patrem à cancro sanauit frater Franciscus ab Alexandria; in huius beneficium filium suum tradidit fratribus baptizandum. Sed mox veneno sublatus est, interfectisque quatuor filiis Franciscani etiam numero sex cum vno tertij ordinis martyrium subière, à successore cum reliquis Christianis necati anno 1340. mense Ianio circa festum Sancti Ioannis Baptistæ.

Post liminio tandem occurrit mihi Vincentius lib. 31. cap. 90. 91. 93. scribens eam Cham conuersionem adhortante matre & quodam Episcopo sancto euenisse, referentibus id nunciis præfatis Erchalmi. Sed si opinionem in hoc meam quisquam exquirat, magis deferendum cenleo historiæ legationis Prædicatorum & Minorum ab eodem transcriptæ quàm dictorum nunciorum, quibus vsu gentis mendacia, & fraudes dicuntur esse perquàm familiares. Referebant nuacij conuersum Chamum tribus ab Epiphania præterita completis annis (vt est apud Vincentium c. 90.) Sic conuersio eius incideret in annum 1246. antequam assumptus est ad Imperium septem mensibus, quod nulla ratione cum historia legationis quadrat, in qua expectatio quædam futuræ conuersionis, referentibus Græcis duntaxat, atque in leui præsumptione fundata exprimitur. Nec si aliud iam contigisset, vt nunciij fingebant, poruit latuisse Ioannem Planum, aliisque Christianos tum præsentibus coronationi, cum in propatulo baptismum cum familia, magna exercitus parte, & octodecim Regum filiis dicatur percepisse. Prædictos ergo nuncios exploratum, venisse crediderim. Opinionem vel maximè confirmantem Thoma Cantipratano Apum lib. 2. cap. 54. asserente missos ad conuersionem Cham, tunc à S. Rege Ludouico duos fratres Minores & duos Prædicatores, quorum opera inutilis quoad hoc fuit. Sed hæc pauca pro veritate historiæ subnotasse, sat est.

B z o v. *Monebat porrò Innocentium ad eam legationem, &c.*

Talis motiui mentionem non faciunt authores tui, coniecturâ ergo inuectum est. Falsum esse status ipse rerum indicat: nam & qui Tartar

Tartaros Lugduni Concilio adfuisse sub Innocentio volunt, errant: id contigit sub Gregorio Decimo; alioquin fieret mentio eorum in historia ipsa legationis Prædicatorum & Minorum ad Tartaros, quibus vel tum vsui forent aliqui ex ipsa gente conuersi, qui aditum pararent ad reliquos.

B z o v. *Anselmus cum non contemnendam operam in docendis Tartaris posuisset, cum fratre Ioanne, & Benedicto Minoritis in intima Persidis penetrans, & legatione pro Christo defungens, dum Idololatrias ab Idolorum cultu auertit, multis pro Christo perlatis cruciatibus, vitam cum sanguine profudit, duobus socijs illis martyribus comitatus, qui & ipsi fidem Christianam cruore effuso illustrarunt. Incertum, quo anno triumpharint, &c.*

Ista referuntur contra fidem authorum; nam Anselmum seu Aschelimum constat rediisse ad Pontificem post annos tres, ac septem menses, vt relatio legationis habet apud Vincentium cap. 50. Nec minus redierunt Franciscani cum legatis Ducum Russiæ, & literis Chaam, alio tamen itinere, & alio orbe ab Aschelino seiuncti, tantum abest vt simul in Persidem penetrarint, aut ibi multis pro Christo latis tormentis, vitam cum sanguine profuderint.

Impositura
inanis.

Anno 1213. num. II.

B z o v. *Hoc anno Otto Dux Bauaria iusta Dei vindicta morte insperata interijt, duobus filijs Ludouico & Henrico derelictis. Fuerat ab Innocentio Pontifice diris deuotus, eo quod Frederico contra Ecclesiam adhaesisset. Ab hac curatoria medicinali nequaquam melior factus, capit Clerum persequi, & mala malis adijcere. Conabatur illum Fr. Berchtoldus Lausuten. Ord. Prædicatorum concionator, qua pollebat autoritate, ad obedientiam Ecclesiæ reducere, & erga Ecclesiam, atque Clerum mitigare: at ille & monitionem contempsit, & seueritatem diuinam contra se prouocauit, quamquam non sine præmonitione diuina, si forte exaudiret. Quidam enim pauperculus nocte circa festum Sancti Michaelis per raptum aspexit se ductum ad tribunal iudicis cuiusdam, ibidemque audiuit, quia ad querimoniam Sanctorum sententia mortis data esset in Ottonem, & ceteros Principes pacis & Ecclesiarum, ac pauperum turbatores. Asserebat pariter sibi à Sanctis ex parte Dei fuisse iniunctum, subque poena præceptum, vt hac Ottoni, & alijs Principibus, vel si eos adire non permitatur, alijs renunciarer. Cum non admitteretur, fratri Berchtoldo, & aliquot Abbatibus, ea que vidit, aperuit. Otto autem visiones, & monitiones suo malo risit. Nam in vigilia Sancti Andree Apostoli, cum vespertinum tempus cum uxore & familiaribus valde incundè exegisset, presentem vitam subitanea morte finiuit. Chron. Hirsaug.*

Singularis hæc metamorphosis, vt qui numero octauo huius anni aduersa penè pagina Franciscanus est Bzouio, tam abruptim quasi in aliud transformetur Euangelium, & inuitus fiat Dominicanus. Sed ne idem censeatur omnino, simul cum instituto patriam mutat, & qui superius Ratisponensis dicebatur, nunc inscribitur ciuis Lauftacensis, seu rectius, Laudathutensis. Antonius Senensis huius nominis vnum duntaxat inter viros illustres ordinis Prædicatorij commemorat Bertoldum de Maifberch: floruit autem anno 1355. fuerint sanè alij, hunc Franciscanis veritas adserit. Sed vnde hoc Bzouius de Bertoldo, cum nulla eius sit mentio apud Trithemium? incidit nempe in chronicon Steronis, cuius ex parte verba ipsa mutuauit. Hæc autem sunt Steronis de Bertoldo. *Eodem tempore mense scilicet Nouembri famosus ille Prædicator frater Bertoldus in Lantzuet prædicationis officium exercebat, & morabatur in castro cum duce prædicto, cupiens eum inducere ad obedientiam Ecclesiæ, & suum erga Ecclesiam, & Clerum animum mitigare. Tunc supervenit quidam pauper rusticellus, asserens se in nocte præterita festi Michaëlis captum, & ductum ad tribunal iudicij cuiusdam, ubi audiisset, quod ad querimoniam Sanctorum sententia mortis data esset in Ottonem, & ceteros Principes, pacis turbatores, & Ecclesiarum ac pauperum vastatores: asserens, quod sub pœna mortis à Sanctis ex parte Dei sibi esset iniunctum, vt hæc Duci, & alijs Principibus nunciare deberet; quod si non admitteretur, deberet alijs propalare. Is igitur homulus cum non fuisset admissus ad præsentiam Ducis, prædicto fratri Bertoldo, & alijs quibusdam talia propalavit. Sed & sexto die ante obitum Ducis idem homo venit ad Monasterium Altabense, & dixit hæc Abbati, & Alberto Abbati de Metem ex parte illius iudicij, quod cum non admitterent talia manifestare dicti Abbates, cum Henrico Abbate de Eberberch deberent intimare Duci prænotato, quod nisi ciuius destrueret monastium novam, & respisceret à vexatione pauperum, & Ecclesiarum, mortis esset in breui sententiam subiturus. Cuius visionis efficaciam sæpe dictus Dux, Innocentius Papa, Chunrardus, & alij Principes per mortem insperatam sunt experti, &c.* Hactenus Chronicon Steronis. Nescio verò quam epichia hæc verba; *Famosus ille Prædicator Fr. Bertholdus in Lantzuet, &c.* ita vertit seu interpretatur Bzouius, *Fr. Bertoldus Lauftacensis ordinis Prædicatorum Concionator.* An quia Lauftacæ prædicationis munus exercebat ideo Lauftacensis? an quia famosus Prædicator, ideo ordinis Prædicatorum? id aliàs rectè colligatur, nunc Franciscano fors obtigit, vt huius ætatis famosus Prædicator dictus Bertoldus antonomasticè, solum intelligatur. Ratisponensis, de quo ita ipse Bzouius num. 8. huius anni. *Per hæc, inquit, tempora in ordine D. Francisci aliqui viri insignes floruerunt. Fratrem Bertoldum Ratisponensem aiunt insignem fuisse diuini verbi præconem: quo semel verbum Dei ad populum concionante, & contra vitium luxurie vehementius inuehente, mulier quaedam tantum dolorem peccatorum concepit, vt præ contritione spiritum exhalarit: ibi omnibus ad rei nouitatem obstupescens, & iusto Dei iudicio condemnatam esse dicentibus, Bertoldus uniuersis, vt in oratione se prosternerent, &*

diuinam

diuinam voluntatem circa statum mulieris explorarent, præcepit. Mirum visu; ea, qua obierat, statim reuixit, & se ad diuinum iudicium propter facinora euocatam, propter magnitudinem autem pœnitentiæ, vt ea confiteri ritè possit, ad corpus reuocatam dixit. Ita Bzouius ex Antonino tit. 24. cap. 9. §. 11. placet tamen ex hoc supplere reliquum, quod is, nescio qua ratione, omisit. *Inter cetera, inquit, manifestauit, quod eadem hora, qua obierat, sexaginta millia hominum fuerant in diuersis partibus orbis ex seculo euocata, de quibus tantum tres purgatorium intrauerant, excepto vno fratre ordinis Minorum, qui per purgatorium transiens, subito acceptis secum duabus animabus, que sibi erant confesse, inde cum eis Paradisum ascendit.*

Sed vt intermissam Ottonis & Bertoldi narrationem resumamus, ita eam refert author Chronici Schirensis anno 1253. *Vilis, inquit, homuncio, conditione agricola, grauiore somno oppressus, quarto Kalendas Octobris Deum Opt. Max. pro tribunali sedentem videre visus est, & accusatoribus Ducis, subitanee mortis sententiam ferentem in Romanum Pontificem, Ottonem Ducem Boiaria ceterosque Principes, qui pacem turbarent, insontes opprimerent, quos tutari deberent, innumeris calamitatibus afficerent. Hunc visum Ottoni relatus Lansdeshutam homo venit, sed à conspectu Principis prohibitus, quibusdam rem præsulibus enarrat, & potissimum Berichtoldo Diui Francisci Sacerdoti eius tempestatibus sanctissimo, concionatorique omnium clarissimo (ostenditur illius sepulchrum Ratisbone.) Berichtoldus aditum ad Ottonem impetrat, factum imminens aperit, ac vt respiscat, commonescit. Sed vt sunt animi, aurisque Principum delicate, (veritatem audire non possunt) surdo fabula narrabatur, verbaque fiebant mortuo: exitus tamen probauit haud vana fuisse somnia. Nam eodem anno Otto Dux Boiaria tertium diem ante Kalendas Decembris cum uxore ac liberis hilarem cœnam sumit, noctu subito expirat, Schira sepelitur. Conradus quoque Cesar eodem anno subacta Campania ex hac vita migravit. Itidem Innocentius IV. Pontif. Max. post mortem Conradi IV. Cesaris subacta Campania, Apulia, spe potiunda Sicilia frustratur, septimo idus Decembris inuitam exhalarit animam, &c.* Chronicon autem Augustanum verbatim habet ea quæ supra ex Sterone transcripsimus, ex quibus Bertoldus Franciscano instituto, etsi famosus Prædicator, addicitur: præclara est eius memoria apud Auentinum lib. 7. annal. Boiorum. placet tamen eam celebrare Bzouio encomiaste, vt ex propriis agnoscat, cuius fuerit instituti, & nominis Bertoldus. ita is infra ad annum 1260. num. 20.

Eodem anno, inquit, vixit Bertoldus Ratisponensis Franciscani instituti, is cum à teneris annis literis operam dedisset, & magnam eruditionis laudem adeptus esset, pietatis amore, Franciscanis sese adiunxit, atque passim in magna auctoritate fuit, erat enim integritate vitæ, ac facundia singulari, nulli secundus. itaque suis sermonibus populum ad virtutem excitauit, ac vitia, quantum potuit, extirpauit. Tantus verò hominum concursus erat, cum concio habenda esset, vt sese mutuo vi templo extruderent, atque per aliquot horas aduentum eius expectarent. itaque Auentinus lib. 7. Auent.

Annalium Boiorum prodidit sexaginta amplius millia hominum eius conciones frequentasse. Eius sepulchrum non solum incolis, sed & Ungaris, & alijs vicinis venerabile, Ratibona in templo Franciscanorum ostenditur, &c. Ad eundem Bertoldum adhuc tyronem nuncupata extat formula nouitiorum per sanctum fratrem Dauidem de Augusta eiusdem instituti (habetur tom. 13. Biblioth. Patrum) sub cuius disciplina in tantum virum euasit.

Anno 1294. num. 1.

Bzov. Hoc anno volens nolens, ex humanis abiit Ioannes Dursius, natione Scotus ex Minorum familia. Alexandri Alenfis Britanni quondam in Gymnasio Lutetie auditor, vir admiranda subtilitate eruditionis, ob profundissimam dicendi, scribendique obscuritatem Σκοτικός, id est, tenebrosus, quod olim obscurissimi Anaxagora cognomen fuit, cognominatus, & ob nouam scholasticæ Theologiæ sectam, de nomine suo dictam, omnibus longè notissimus. Scripsit, præter Logicas difficultates, commentarios in Euangelium, in Apostolum, & in magistrum sententiarum, quibus aliquis istud, quod ex tractatu Ezechielis Prophetæ visioni cuidam D. Hieronymus proposuerat, subscripsit. *+ loquela tua manifestum te facit. +*

Hic labor, illa domus, & inextricabilis error,
Vt quondam Creta fertur Labyrinthus in alta,
Parietibus textum cæcis iter, ancipitemque
Mille vijs habuisse dolum, quo signa sequentum
Falleret indreprehensus, & irremediabilis error.

Iure merito emblematis loco istud Epigramma eius operibus præfixum: nam omnia quæ scripsit, dixitque, adeo sunt densis tenebris damnata, ut vix in eius schola detritis appareant. Paulus Iouius-elogio adiuncto virum ornauit. Nemo, inquit, eorum, qui non insano pietatis amore flagrantes ultra sese cænobijs in seruitutem addixerunt Ioanne Scoto, in grauissimis studijs, aut acrior, aut subtilior fuit, quum admirandis commentationum voluminibus editis, nouam de nomine suo sectam conderet, & in Aquinatis scripta non dissimulanter inueheretur. Natus est in vltima Britannia ad Calydoniam syluam, ut minus mirum sit Anacharsim summa sapientia Philosophum, apud vecordissimos Scythas crasso, atque ingenijs excelsis importuno celo patriam habuisse. Verum hic proteruo, captiosoque differendi genere Christianis dogmatibus illusisse videtur, cum passim inducta questione dubi abundus, sacrarum rerum fidem nequaquam tenui figmentorum caligine confudisset. Seuiit enim ideo lites immortales, quando eius placita vel grauiter ab aduersæ sectæ professoribus oppugnata, ex aduerso ab eius discipulis acerrimè defendantur. Sed qui aliquot præclara eius ordinis ingenia ad optimam frugem nata, distorto scilicet ad veritatem itinere suspendisse, perdidisseque videtur, manifesti, aut certè occulti alienius criminis apoplexia correptus, pœnas persoluit; ita quidem ut nimis festinato funere pro mortuo tumultatus, quum redeunte vita, serò morbi impetum natura discerneret, frustra ad petendam opem miserabilimugitū edito, pulsatoque diu sepulchri lapide eliso tandem capite perierit. Aliquis

Poeta

Poëtarum epitaphium illi panxit.

Quod nulli vnquam hominum accidit viator,
Hic Scotus iaceo semel sepultus,
Et bis mortuus, omnibus sophistis
Arymbus magis, atque captiosus,

Latomus addidit aliud.

Quæcumque humani fuerant iurisque sacra
In dubium veniunt cuncta vocante Scoto.
Quid? quod & in dubium illius sit vita vocata,
Morte illum simili ludificante strophæ.
Quum non antè virum vita iugularit adempta,
Quam viuus tumulo conditus ille foret.

Sed in eum alij hæc luserint: ego virum vel hoc nomine laude dignum duxerim, quod sensorum subtili profunditate occasionem ingenijs obtusioribus protulerit, qui se attollerent ad arcana recondita, tum acri oculo peruestiganda, tum acri voce, & calamo ab aduersarijs fidei Catholica defendenda. Naque horum non modica seges, et si omnium seculorum temporibus, vel hoc tamen præcipue, postquam Raymundus Lullus scholam erroribus ante triginta, & aliquot aperuisset. Tenebris Cymmerijs damnanda sunt, quæ tenebrosus ille eorum magister inter mysteria proposuit: quibus eludendis, elidensque post Aquinatam solem, tum Ioannes Scotus, tum eius discipline additi Minoritè plurimum lanceati luminis atulere. Sed de Lullistis alibi narratio magis ex occasione, &c. Bzouio echo te à Cavallo, y u d'ijerico =

Aduerso Marte Bzouius classicum insonuit, & velut dormientes suo periculo Leones excitauit, excitatos prouocauit, ad eiusmodi nempe fabulas non tam infurduerunt, quam hæctenus dormierunt Scotifæ, quæ ea falsitate, iis authoribus fingebantur, ut notæ omnibus veritati nocere non possent. Neque enim Iouiana corruptæ fidei scriptoris commenta responsione dignati sunt, cum ea passim à grauioris notæ authoribus explosa viderint, nec vnquam illis venit in suspicionem fore, qui malè inuentam fabellam traheret in calumnias, aut scena pridem ablegatam consignaret monumentis; in hoc opinor minus prouidi, quod etiam Bzouium inter Annalium scriptores fore non præuiderint, & nimium veritate confisi, quid fas, quid ratio, quid historici fides, quid denique partium expertis integritas exigit, tantum prospicientes, non quid cæcus possit affectus, qui obuia quæque in suum trahit centrum, & non secus ac ignis excandescens abligurit, & consumit. Quod si hanc deprauati sensus inuidiam non tam declinare, quam in alios reicere ex animo studeret aduersarius, id honestius re ipsa, securiusque, quam verbis præstaret, vel calumnias ex historici sinceritate repellendo, vel alios authores qui id cum sua laude perfecerunt transcribendo, aut certè nomine tenus subinducendo, aut demum aliquorum in eum quem furrim sub vmbra detractorum effosis subuersum ibat cuniculis, proferendo encomia. Quid ergo obtendere potest, vbi excusationis nihil, ne velamen quidem, impro

Excusatio
aduersarij
friuola.

Lege et perlege
hoc et attende
rabiam in sub
Scotum.

T
tuote ore con
demnatæ.

Bibliotheca
Patrum.

improperij verò plurimum conspicitur? Casu fortè oblati Iouius, & Senensis: quin & eodem studio quo reliquos omnes alto silentio præterit, vt manifesta in Senensem commissa probat falsatio. Luserunt ergo alij in Scotum? luserunt vtique si lusus est: quia & præ reliquis lusit Bzouius propriam non alienam fabulam, nec modò insultantium se choro, omnis moderaminis excussa pridem regula, ingessit, sed quidquid vbique in Scotum iactarunt reliqui, vnus contraxit, propriaque confectionis addimento reposuit, velut reliquas in propriam lacunam corruarit sentinas. Ita enim Senensem, ita Iouium, ita reliquos agit, vt Bzouium non exuerit, proprioque inter alios schemate notus passim occurrat, passim dignoscatur, mirum vt alios duntaxat in Scotum mentiatur lusisse. Operæpretium igitur erit, vt suo quæque metiamur pondere, audire quid alij, quid verò ipse Bzouius in Scotum luserit.

Criminatio-
nes in Sco-
tum.

1. Nomenclaturam à profundissima dicendi scribendique obscuritate indiderunt.
2. Scripta inextricabilem errorem, ancipitem dolum, indeprehensum, & irremeabilem errorem appellarunt.
3. Adscribunt proteruum & captiosum differendi modum.
4. Imponunt illulsile dogmatibus factis.
5. Rerum sacrarum fidem dubitandum confudisse caligine figmentorum.
6. Seuisse lites immortales.
7. Præclara aliqua sui ordinis ingenia ad optimam frugem nata distorto ad veritatem itinere suspendisse & perdidisse.
8. Manifesti aut occulti criminis apoplexia correptum, pœnas persoluisse.
9. Quod volens nolens mortuus.
10. Quod festinato funere viuus fuerit tumulatus.
11. Quod decussa vi morbi mortem sibi consecuerit.
12. Quod ad lapidem sepulchralem eliserit caput.
13. Quod bis mortuus, semel sepultus.
14. Quod omnibus sophistis argutus magis atque captiosus.
15. Quod omnia humani sacratque iuris vocauerit in dubium.
16. Quod illius vita vocata sit in dubium morte illudente, simili stropha, quod is sacrato, & humano iuri illulsit.

Hic aliorum in Scotum lusus, nec secus lusit Bzouius: nam quod alij seorsim, ille coniunctim & velut ad bonarum mercium nundinationes suspensa hedera lectores irrisoriè conuocant, *Mores*, inquit, & *laudes Ioannis Duns Scoti*. Senensem quod minus dixerit castigauit, falsauit, omnia Scoti seu dicta seu scripta densissimis tenebris inuoluit, quod emblematis loco Senensis commentario in epistolam ad Romanos, (vt verbis eius vtar) *valde erudito*, & *sensu profundo*, reliquis operibus, & renuente ipso Senense, præfixit, ac tandem cruentas ex recenti vulnere manus in conspectu omnium lauat, crimen deprecari, à se propellere non veretur, quasi spectator à longè prospiciens, non verò reus; *hæc*, inquit, *alij luserunt*; ita nempe beneuolus in Scotum Bzouius, vt

Ludibrium
aduersarij.

Archi

Archilocum non detrectet? importuna tamen hæc beneuolentia, par odio. Cæterum ludentes Iouium, & alibi, & hic potissimum corripuerunt viri grauissimi, Antonius Posselinus in apparatu, Aubertus Mirreus, Ioannes Stomelius, Episcopus Senogallientis, alique plures; nec secus contigit Bzouio, qui plures in se concitauit, quibus nec viribus, nec arte par esse possit. Noui tres qui luculentissimas pro Scoto defensiones scripserunt, nondum typis editas: horum vnus S.R. E. Cardinalis, alius Iouio dignitate quidem par, scientia longè prior, tertius est sacræ Theologiæ Lector veteranus, qui viginti quatuor annos discipulos in certamine scholastico exercuit. Sed & præter hos, (vt alios commemorem qui publici iuris suas pro Scoto lucubrationes fecerunt) Illustriss. Cancellarius Bauariæ primus ad signa conuolauit, non modò opinione omnium, sed iudicium etiam S.R.E. Cardinalium sententia verè & Bzouio-mastyx, vt nupero decreto (quo damnata sunt quæ aduersus Ludouicum Imperatorem scripsit) palam fiet, inter alia autem Scotum egregiè vindicauit, successerunt viri doctissimi P. F. R. Matthæus Ferquius Franciscanus Conuentualis ordinis socius, & minister prouincialis Prou. S. Bonau. Regens studij Bononiensis, & P. Iacobus Gualterius Societ. Iesu in editione Gallicana; hi Bzouiu contriuerunt. Ferquius autem trinam pro Scoto Apologiam emisit, ac tandem vitam eius scripsit, omnia quidem stilo doctissimo, vt nihil amplius in hoc genere desiderari possit, ita tamen modestè, vt se laudari, non impugnari putarit Bzouius, nihil veritate aut ratione reductus. Pigritantem ergo, & velut ad ictus stupentem, & attonitum stimulauit R. P. F. Hugo Cauellus ordinis nostri diffinitor generalis natione Hibernus, Collegij Louaniensis S. Theologiæ Lector emeritus, & cum vulpe, vt fertur, vulpinatus, proprio laqueo hominem inclusit, stilum retorfit, & quid eiusmodi lusus oblectamenti secum ferat, edocuit. Scripsit pro defensione Scoti Apologiam, quam simul cum eiusdem vita correcto, & scholiis à se elucidato scripto Oxoniensi præposuit; vt in limine haberet lector, in quo & hominis innocentissimi oblectaretur integritate, & detractorum detestaretur imprudentiam simul, & inscitiam, Scotum non tam defensum gaudens, quam admirans accusatum. hic tandem Bzouius, vel in viua carne tactus stuporem decussit, conquestus, vociferatus, nihil amicè, nihil præter vindicias, & bella meditatur; conuocat ad arma clientes; adest præ reliquis iuuenis, quidam (vt ferunt) minus instructus, quem in plurimis ipse Bzouius, & Lector Coloniensis submissis schedulis armarunt. Is defensionem Bzouij adorsus nihil maturo iudicio limatum emisit: id vnum tamen studio assequutus, vt cum reliqua defecerint, fingendis strophis vnum intueatur, & assequatur Bzouium; hoc autem progressu elegantiam venditat, suburram congerit, vt sonantius quidpiam loqui, & grandiusculè distentus appareat, occasiones querit dicendi; ne silens videatur, deficiente tamen discursu, nec progredi valens, nec stabili gradu ad anteriora regredi, anhelus velut in mediò pendet; hinc excidunt plurimque homini collectæ parcemiæ, non opportunè, aut suo loco dicuntur,

Defensores
Scoti.

Scoti defen-
sores lu-
ce iam do-
nati recen-
sentur.

Narratio
facti.

Defensor
Bzouij.

C

cuntur,

cuntur; & peritili artificio torquentur ad rem non facientia, ut vel sic extremis clausulis coherere videantur, quæ nullo consuuntur filo. hæc ipsius eloquentia est, applaudat qui volet, ego ne responsione quidem hominem dignor. Noster tamen Magnetius vagantem comica licentia compescuit, suum præceptorem Cauellum ita defendit, ut simul reliquos non magis doctè, quàm copiosè impugnarit. titulum operi inscripsit Apologiam Apologiae. Impressa est Parisiis 1623. Alij eiusdem Patris Cauelli discipuli paratam habuerant responsionem non ad eò fortè aduersariis ad palatum confectâ, quam velatauribus tenent, donec experiantur, quonam aduersariorum se affectus inclinauerit, aut impulerint machinamenta. Sed præ aliis omnibus doctissimus Nicolaus Vernulæus Scotum supra omnem inuidiam extulit, pro rostris erecto integritatis eius trophæo, ut nihil cultius, nihil doctius, nihil in hoc genere verius requiras.

Nostra proinde hac ex parte opera post tantos viros diligentissimos veritatis, & integritatis Scotice adsertores, nullo modo desideratur. quid enim ab iis prætermisum est? aut quid denuo à nobis hac in re dici oporteat? Quia illuc tamen propositi argumenti nos tandem series reduxit, ingratus forem Magistro, & scholæ, nisi aliquantulum subsistorem, & suspenso quantumlibet tenui epitaphio, funus tanti viri prosequeretur, ut vel saltem obstrepentes importunè muscas abigerem.

Authores
excludun-
tur strophe.

Ut vanam igitur Bzouij excusationem submoueamus, qui impunitatem ideo præsumit, quia ex aliis in Scotum lussisse simulat, id etiam præmonere lubet, ei incumbere, qui historię scribendæ negotium assumit, nequaquam ludere in re omnium grauissima, & seria, aut veritatem scenica leuitate prostituere; quoniam autem neglexit, quod potissimè oportuit meminisse, quid, qua fide, quibus authoribus, narratione ipsam attexeret, nobis curæ erit eundem officij admonere, vel certe lectorem fraudis, & periculi. Summoueamus ergo primè authores, rebus ipsis, quæ per calumniam obiiiciuntur postmodum responsuri.

Exceptio
contra Senensem.

Senensem non carere suspitione vel ipsa Bzouij notat simulatione, quem proprio nomine non est ausus indicare. Discipulum porò D. Thomæ & doctrinæ eius sectatorem non liberè in Scotum, aut scholam eius sententiam dicere ex fundata & mota præsumptione statim exciperet Scotista. Exceptit profectò, & meritò Cauellus. Sed quid, si ex fonte extra Bzouianum conductum clarus proferatur? Bzouio planè iniquior erit quàm Scoto; actionem aduersus eum porriget, ut qui verba eius falsauit, & in malignum præter intentionem sensum corruptit, quæ alioquin benignam interpretationem recipiunt; neque enim ille tam Scoto iniurius, ut carmina, quæ exemplo Hieronymi commentario eius in epistolam ad Romanos præfixit, commodum non faciant sensum, quo visioni Ezechielis ea accommodauit Hieronymus, ut inferius monstrabitur: alia autem à Senensi via incescit Bzouius. Quid ergo præsidij in authore falsato, & corrupto, nec vana alioquin laborante suspitione? Huic expresso nomine succenset Paulus Iouius præ omnibus in Scotum petulantissimus. Sed quid nocere potest

test vacillantis fidei scriptor, omnium calculo reprobatus, ad gratiam, & auram venalis, & inconstans? Varia in eum grauium authorum iudicia transcripsit noster Cauellus cap. 7. Apolog. Lipsius iudicio, & fide ambiguum censet, & ubi affectus adiunt, obnoxium, ad gratiam se dat, & auram. Aubertus Mireus elogij loco hæc apponit, venalis cui penna fuit. Posselinus censuram Lipsij confirmat. Robertus Tornerus ait, male sanum scriptorem, qui laudat, vituperat, non ad normam veritatis, sed pro ratione præmij. Iosephus Scaliger plura id generis de eo commemorat, qui se puero in aula Henrici II. obscuro cuius generis claritatem sordida nundinatione pollicebatur, maledicus proinde in Momorantium Comitum stabuli, quod lucris importunius inhiantem repulerit, repulsus similiter à Ioanne Lusitanie rege, qui historię scribendæ venalem, & oblatam non acceptauit operam, ideo victoriam Dabulensem, teste Hieronymo Osorio Siluensi Episcopo, ex inuidia suppressit. multæ id genus aliæ scriptorum de Iouio querelæ, ut meritò Pasquillus quidam apud Gesnerum imperet, ut historias bona fide scribar; compendio id quidem veritatis; sed ille dictionem venatus, eloquentis magis, quàm historici nomen sectatus est, mentiri, fingere, fallere, religio fuit, modò sub affectata verborum illecebra lectorem circumuenire, inescare, & capere posset, recta nunquam aut rarò incederè, ad extrema odij, amoris, detractionis, adulationis declinare, ipsam veritatem certis, & importunis figmentis, noua & peregrina impressione inficere, ea demum scribere, quæ animus, non veritas dictauit. In eum, quantum sapio, Melchior Canus fortè his verbis inuehitur, nomine tamen suppresso. *Qua in re*, inquit, *cùm Episcopus quidam nostras (fide & non patria) deprehensus esset sepe peccasse: eos enim authores citat interdum quos nulla & nunquam habuit etas: eas res olim gestas scripserat, quas nulli homines ediderunt: respondit referre nihil in historia sic, an aliter omnino sentias. quod omnia essent ambigua, nisi quæ sacris lucris continerentur. Indigna quidem Episcopo, eoque Theologo sententia: nam rusticus homo, & vanus si hæc dicat, non est mirum, &c.* Quibus rectè quadrat eiusdem responsio apud Cauellum citato loco: reprehensus enim à quodam Centurione, quod pugnam cui interfuit ocularis testis ipse Centurio, multis erroribus, & figmentis consperferit, *si non e vero*, inquit, *e bene trouato*, id est, si non est verum (supple quod scripsi) est bene adinuentum; huius inuentionis, si bona est, plura in historiis Iouij commenta taxantur, incerto, aut ficto authore feruntur, cuiusmodi non immeritò quidam suspicantur esse illa epitaphia quæ sub nomine Latomi, & Iani imaginario Scoti sepulchro improbè scripsit, eum alibi extra historiam eius non occurrant in vlllo antiquiore. Sed ut hoc se habet, non eius est fidei, ut contra Scotum testis idoneus, & incorruptus deponat, vel admittatur. Non desunt præter communem authorum censuram, alia etiam corruptelæ Iouianæ argumenta: nam ducentis annis posterior fabulosum mortis genus scripsit, quam ex nullo authore accepit, neque communi fama, aut peculiari traditione eorum apud quos contigit fundatur: contra monumenta Colonien-

Paulus Iouius scriptor ex fide laboras excluditur.

Alia corruptelæ indicia.

sium, antiquas inscriptiones & suspensas tabulas ex quibus contrarium adstruitur, quod si eiusmodi licentia transferatur in historiam, ut fidem & aurem accomodemus iis, quæ nec publica, nec priuata fide fulciuntur, quæ cælum, oculos, ætatemque nostram fugiunt, à probis, & incorruptis testibus qui eas viderunt non probentur, nescio quid amplius historia differt à fabula, nescio quid in fide humana integri, certi, aut probabilis esse possit, ubi nec coniecturæ ipsius fundamentum conceditur, tamque liberum de præteritis incerta opinione iudicandi, quam de futuris, nullo præeunte oraculo, diuinandi relinquitur arbitrium; sic nempe quisque libidinem suam impune pro historia supponet; sic eodem pretio, eademque mensura verum & falsum iniqua commutatione pro foribus passim exponentur cõmuni societatis humanæ naufragio. Quod si quispiam mihi eam historię examinandæ regulam hic obiiciat, qua fides ex probitate scribentis conciliatur: adstrui quidem primò debet re ipsa probitas, & tum locum habet, quando in re visa, aut ab aliis fide dignis qui eam viderunt accepta, testimonium quis deponit, quæ nequaquam in præsentem currunt, aut fauent Iouio homini paruæ fidei, ducentis annis posteriori, nulliusque probati authoris sequenti narrationem. Excipit tandem contra Iouium ipsa contradicentia, non modò rara & quæ euenire non contingit, sed & repugnantia narrationis accidentia, deprauati affectus manifesta vestigia, rerum etiam impossibilium frequens exaggeratio. nunc enim Scoto acrimoniæ, & subtilitatis in grauissimis studiis primas concedit, admirabiles offerens eius commentationes, mox hominem captiosum, in rebus fidei dubitandum, peruersorum ingeniorum contrario depingit colore, eundem viuum ad sepulchrum raptum, mugientem in sepulchro, elidentem caput ad sepulchri lapidem fingit, qui effossa humo, eademque ingesta sepultus est. hæc manifestè, ni fallor, declarant Iouium dum hisce scribendis instaret, affectu actum esse magis, quam sensu, neque ad verisimilitudinem ipsam vllatenus respexisse; meritò proinde, & multis capitibus excludendus.

Contradictio contra eundem excipit.

Fides non est ex poetis petenda.

Quod illi demum Poëtæ apud Iouium canunt minoris est momenti, iis scilicet fidem faciant, quibus ignotum est poetis in hoc vno cultum apponere, ut adscitis pigmentis delectet, totumque in apparentia, nihil in factò versari: historia autem rectè factis contenta est. iisdem etiam obiici posset, quod nihil certius Iouio (ut qui eiusdem cum illo ætatis,) de Scoti funere potuerunt referre; non defunt, qui alterum suspectæ dicant religionis. his testibus, his authoribus stropham contexit Bzouius, reliquis prætermisissis, qui ex fide scripserunt, eosdemque ipsos in hoc reprobarunt, quod non obscurum calumniæ genus est; in historico verò ademptæ libertatis, & integritatis indicium. Pergamus deinceps res ipsas, & crimina diluere.

B z o v. *Hoc anno volens, nolens ex humanis abiit Ioannes Dunsus natione Scotus ex Minor. familia, Alexandri Alesensis Britanni quondam in Gymnasio Lutetie auditor.*

Singul

Singularis ea Bzouij sententia, quæ Scotum ad mortem rapit anno 1294. tamque singularis, ut eius ille primus fuerit inuentor: nam & reliqui authores, ut Possleuinus, Toffignianensis, Gonzaga, Sixtus Senensis, Trieth. Genebrardus, Chronicò Colonienfe, Eysengrenius, Gerardus Mercator, Bellarminus, & quotquot annum mortis attigerunt, eum statuunt 1308. & id confirmat Epitaphium æri incisum, quod hoc disticho clauditur.

Anno milleno ter CCC. cumque addoret octo,

Postremum clausit letho agitante diem.

Deinde versus Altare in gradu quodam lapidi hoc inscriptum legitur attritis characteribus.

Obijt Fr. Ioannes Scotus sacra Theologie Doctor subtilis nominatus anno 1308.

In Altari item Sacrarij cõcordat vetus manuscriptum continens nomina tam sæcularium, quam religiosorum, pro quibus sacrificium offerri consuevit. inter alia sub die octaua Nouembris ita habet.

Obijt Fr. Ioannes Scotus S. Theologie Doctor eximius Lector Colonienfis, &c. qui obiit anno Domini 1308. sexto Idus Nouembris.

His concordat antiquissima tabula nomina defunctorum fratrum continens in Claustro appensa.

Reuerendus, inquit, P. Fr. Ioannes Scotus sacra Theologie professor, Doctor subtilis nominatus quondam Lector Colonia, qui obiit anno 1308. sexto Idus Nouembris,

Annum, diem, locum, mortis Scotiæ certum ista designant. hallucinari amplius non licet; chronologiam verò Bzouij reprobata manifestè ipse Scotus in 4. sent. d. 6. q. 8. *Bonifacius octauus*, inquit, *in proæmio sexti libri mandat quod de constitutionibus editis à tempore Gregorij noni usque ad tempus suum illæ sola habeant robur quæ ibi insertæ sunt.* hæc decretalis data est sexto Nonas Martij pontificatus anno quarto, electus est Bonifacius hoc anno 1299. (quem morti, Scoti præfixit Bzouius) 24. Decembris. Decretalis ergo data incidit in annum 1298. quo superuixit Scotus, nisi ex sepulchro simul cum illo mugitu, quem fingit hæc verba fecisse adstruat. Idem in 4. dist. 25. q. 1. *Vnde, inquit, Benedictus undecimus cum quodam tali sine dispensatione ordinato, &c. dispensauit. hic suffectus est Bonifacio anno 1303. 1. die Nouembris. nouem ergo annis superuixisse se testatur Scotus, ut nec annum mortis, nec Pontificem, nec Imperatorem affectus sit Bzouius, in hoc laudandus, quod vel in ipsa fronte noti erroris impressum habeat characterem, quo lector moneatur, ut subsistat, vel certè cautiùs progrediatur.*

B z o v. *Volens, nolens ex humanis abiit, &c.*

Quis hæc lusit? solus Bzouius: non fingat amplius alios, ea quæ scripsit, in Scotum lusisse. Sed vnde nosti *volentem, nolentem* mortem obiisse Scotum? quem *reipsum facis*? interfuisti tribus sæculis posterioribus ex iis qui tum adfuerunt scripseris? adstrue. nec Dei, nec Scoti consilia-

rius es, ut huius animum penetres, aut illius consilium: scribas tamen arcana cordis Dunsiani, velut omnia calamo tuo patula fierent, etiam quæ non sunt, aut fuerunt. Dices, coniectio, si coniectura tantum est, eam pro certa scientia substituere, & absque dubitatione omni vendere imposturam probat. sed quæ radix coniecturæ? nempe mortis genus, quod scribit Iouius, finxit, dixisset. approbas ergo, quæ Iouius finxit? ecce hic te prehendo; unde enim tibi eiusmodi insomnium, nisi quia illius mendacia iam pridem à te concepta, similis imposturæ auctorem constituerunt, eundemque in te fructum habuerunt, quem is in suo lectore, & discipulo desiderauit? confirmasti utique calculo tuo illius imposturam; & quod peius est, quam talem, nisi fallor, noueras, pro vero promulgasti. idem mihi deinceps erit Iouius, & Bzouius. Sed hic parum acutus; non video namque ex præscripto mortis genere colligi posse Scorum volentem obiisse; nam apoplecticus sepultus, quid velle in eo statu potuit, aut nolle? decussa autem vi morbi describit Iouius nolentem potius occubuisse.

Sed quomodo simul *nolens* & *volens* mortem? Dialecticis improbandi causam non adimit, quibus id liberum permittit, ut pro arbitrio simul ad vtrumque contrarietatis limitem impingant narrationem, quibus in eo sensu impugnandam relinquo. Alium ex Grammaticorum vsu sensum suggerit hemistichium Homericum Iliados lib. 4. ἐκὼν ἀέκωνι γέ θυμῶς, id est, *volens inuito sanè animo*, quod vel tum maximè teste Manutio dicitur, quando quis se fingit nolle, quod impensè cupit; unde Terentius in Andria. *In voluntate coactus es tua*. Sic autem velle mortem, seu cupere dissolui, & esse cum Christo, velle liberari à corpore mortis huius, iustorum desideria sunt, quos in hoc præiuit Paulus; sic etiam Dunsium voluisse mortem antea cta sine querimonia vita, & assumpti status Euangelici perfecta obseruantia confirmant. quomodo autem eam fictè noluerit, haud reperio. id cum reliquis Bzouio relinquo somniandum, si proprietatem hac in parte locutionis velit illæsam. Alio etiam sensu apud Euripidem incertus animi, *volens, nolens*, asseritur.

Ὅδ' ἔ' δέλων τε καὶ δέλων.

At is volensque & non volens.

Huius inconstantia suspicionem longè facit à nostro Ioanne eius doctrina: qua nempe ratione, & quo modo quis mortem appetere debeat, & fugerè, is ipse piè, & verè disseruit in 4. d. 50. quæst. 2. §. *Respondeo ergo cuius verba transcribere placet, quarit enim an liceat appetere non esse propter miseriam fugiendam, quod in hunc modum resoluit.*

Præclara doctrina.

Respondeo ergo ad quæstionem, quod propter fugam mali pœna, nullus secundum rectam rationem potest, vel debet appetere non esse. Probo, nullus recta ratione potest appetere non esse ad fugiendum iustum, & bonum: sed malum pœna est iustum, & bonum: ergo propter fugam ipsius nullus debet appetere non esse; maior patet, quia nihil potest appeti simpliciter, nisi esse: iustum autem, & bonum magis habet rationem esse, quam

quàm non esse; quia non esse opponitur ipsi esse; minorem probo, quia pœna est quid iustum, & bonum, quia positium & punitium peccati, & culpa.

2. *Præterea nullus secundum rectam rationem potest aliquid appetere contra inclinationem naturalem, quando illa consonat voluntati diuina: sed ad esse est appetitus naturalis, ut patet 2. de generat. & 2. de anima, & est voluntati diuina consonans, &c. Pœna autem non est dissona voluntati diuina, quia infligit eam: ergo propter ipsam non est appetendum non esse.*

De 2. dico, quod ad fugiendum malum culpa, potest aliquo modo appeti non esse, & aliquo modo non. Unde sciendum quod dupliciter potest comparari voluntas ad non esse, & ad miseriam culpa, scilicet uniformiter, & difformiter, ut sit causa ipsius non esse, sicut est causa ipsius culpa, & hoc modo quæstio nulla esset, quia nullo modo potest esse causa ipsius non esse, nec etiam, si posset deberet velle, & facere non esse propter fugiendam culpam, quia in hoc peccaret mortaliter. Probo, sicut post esse diuinum, maximè teneor diligere esse meum, sic post odium esse diuini, maximè teneor vitare, & fugerè odium esse proprii: ergo odiendo esse proprium, & volendo ipsum facere non esse pecco mortaliter. Ergo oportet ut intelligatur quæstio secundum quod ad ea comparatur voluntas difformiter, videlicet secundum quod voluntas potest appetere non esse, non ut sit causa sicut est causa peccati: sed ut voluntas sustineret ipsum non esse si infligeretur sibi; & sic non est quasi velle simpliciter, sed quasi non nolle, & talis voluntas est semper quando duo mala ponuntur, maius, & minus malum, quia quando sunt duo mala in eligendo minus malum, & fugere maius malum, quia ibi unum habet rationem boni respectu alterius, ut patet 5. Eth. cap. 6.

Sic ergo intelligendo quæstionem dico quod voluntas creata tenetur non vitare non esse à Deo annihilante, aliter enim mortaliter peccaret. Ratio ad hoc, quia quilibet secundum rectam rationem tenetur seruare præceptum diuinum, quamdiu non est reuocatum, & per consequens non facere peccatum, in quocumque casu: quia quodcumque peccatum est peccatum, quia est contra præceptum diuinum, sed non nolendo se à Deo annihilari non transgreditur quis præceptum diuinum, sed inclinationem naturalem: vitare autem peccatum includit præceptum quod non est reuocatum: nunc autem semper sic est, ergo tenetur ad istud, ut fugiat & vitet illud.

Præterea quando aliqua duo concurrunt secundum diuersas regulas, semper istud quod est secundum regulam superiorem, est eligendum & faciendum; sic est in proposito, quia præceptum diuinum est secundum regulam superiorem, quia secundum voluntatem diuinam, quod est de non committendo culpam, sed nolle non esse, secundum inclinationem naturalem, quæ est inferior; ergo potius debet non nolle se annihilari à Deo, quàm culpam suam, vel peccatum.

Præterea velle illo modo non esse, ne scilicet peccet quis mortaliter, est velle non esse in honorem Dei, sed hoc procedit ex maxima charitate, & dilectione Dei, quia in tantum vult seruare præceptum Dei, quod potius vult non esse, quàm transgredi.

Haftenus

Haecenus Scotus, & licet discursus eius quoad materiam subiectam loquatur de non esse simpliciter, seu per annihilationem, perinde tamen est. habes ergo Bzouii, ex Scoto, qua ratione quis velle, & nolle mortem debeat sine peccato, nec est praesumendum aliter eum scripsisse quam vixit; docuit Scotus ita Dei honorem vitae praeferre, vt hac secundas teneat, & vitam diligendam quando honoris diuini dispendium non occurrit, Quomodo ergo nunc volentem, nunc nolentem fingemus? eam animi otiosi, atque in desideriis viuentis constat esse vacillationem. *Vult enim & non vult piger*, Prou. c. 13, quod ita quidam interpretantur, vt quia totam vitam deliberando transigit, modò *volens*, modò *nolens*; nunquam autem certam rationem cursumve tenet, aut decernit; vel sicut Caetano, Iansenio, & Rodulpho placet, vult fructum, non vult laborem aut industriam, & ita *nolens*, *volens* à Spiritu Sancto describitur. A vita, & opinione desidis longè abfuisse Scorum monstrat status, quem assumpsit, conuersatio integra & ex praescripto instituti semper irreprehensibilis, doctrina & sapientia omnium stupore celebrata, quæ *in maleuolam animam non ingreditur, nec habuit in corpore subditi peccatis*. Horum fidem infra exiget lector; vnum pro nunc testem produco Gondisaluum generalem Ministrum Epistola ad Guadianum Parisiensem. *Dilectum*, inquit, *in Christo patrem Ioannem Scotum de cuius vita laudabili, scientia excellenti, ingenioque subtilissimo, aliisque conditionibus suis partim experientia longa, partim fama, quæ ubique divulgata est, informatus sum ad plenum, &c.* Vita ergo Ioannis laudabilis, scientia excellens, ingenium subtile, omnem inertiae, incertique animi excutiunt notam.

Tertiò, vt participium ad verbi figuram reducamus; *volens*, *nolens* etiam dicitur intuitu eius quod absolutè, & citra omne cuiusque arbitrium certò contingit. hinc Plinius in Panegyri: *futuri principes velint, nolint sciunt*. hoc modò absolutam & independentem à nobis euentus necessitatem sonat. Sic concesserim Scorum *volentem*, *nolentem* mortuum, reliquosque omnes, qui naturæ cursum expectant, lege enim *posita, statutum est omnibus hominibus semel mori*. Quid ergo Scoto praeter communem naturæ statum contigit? pœna est ex traduce, non instituta, sed corruptæ per vitium naturæ hereditaria.

Quartò & vltimò tandem hæ particula diuini sumuntur, vt est apud Ciceronem ad Quintum fratrem: *Crassum Iouianum hominem mihi debitum per me deterrui: velit, nolit scire difficile est*; id est, an velit, an nolit.

Sic voluisse Scorum mortem, sic noluisse, vtrumque Bzouio æquè incertum, vtrumque penitus ignotum; velle tamen mortem, ac nolle sine peccato nonnunquam contingit, imò & cum merito, quando ex iustitiæ affectu quis *volens* est, aut *nolens*. Sanctus Martinus voluit mortem, quia maturius dissolui & esse cum Christo; noluit mortem, *Domine, si adhuc*, inquit, *populo sum necessarius non recuso laborem*. Voluit autem & noluit ex perfecta charitate. Quid dicam de Paulo, Andrea, Ignatio Martyre? quam ardentem voluerunt mortem, gesta & scripta eorum

teorum declarant. Christus saluator noster oblatu est, quia ipse voluit esse Propheta, voluit ergo mortem? utique atque etiam *noluit: tristis*, inquit, *est anima mea usque ad mortem, &c. Pater si possibile est; transeat à me calix iste, &c.* quomodo autem ea volitio & nolitio pensanda est, ex regulis iustitiæ, & commodi portionis, vt aiunt, superioris & inferioris absolutè, & conditionatè, efficaciter, ineffaciter; secundum quid, & simpliciter; appetitu elicito & innato, omnia egregiè ponderauit noster Cauellus ad Theologiæ & Philosophiæ praescriptum, integram reuocans controuersiam. Videatur Apolog. cap. 2. vbi in hoc de Bzouio plusquam triumphat ex Augustini, Thomæ, & Scoti placito; id nobis fat est Scorum *volendo* & *nolendo* mortem, à Christo, & sanctorum exemplo discordem non esse; ac proinde hoc genus calumniae in eosolum praediciuim inferre, in quo authoris imperitiā palam redarguit, aut certè fallaciam; si quid amplius inde concepit, quam nobis sermo partuuit communi vocis notione.

B z o v. *Alexandri Alensis Britanni quondam in Gymnasio Lutetiae auditor.*

Senensis eiusdem est erroris, quem ex Trithemio mutuasse putem libro de script. Eccles. mortuus est Alensis anno 1245. vt constat ex Henrico Villor, Bellarmino, Possuino, Gonsaga & reliquis instituti nostri antiquariis: Scotus verò 1308. mortuus est iuuenis vtpote triginta trium vel circiter annorum iuxta fidem Epitaphij relati à Toffignianensi quod Scorum annos tantum Christi vixisse affirmat.

*Tempora post Christi propria dulcedine lethum
Venit atrox raptim carcere composito.*

Aliud verò Leonino carmine editum, etsi annos non recenset iuuenem eum obiisse commemorat.

Clauditur hic ritus, &c.

In teneris annis fuit ergo memento Ioannis, &c.

Gondisaluus subinde Generalis, ætatis suffragio Albertum Metensem Scoto praeposendum censet in promotione ad Doctoratum; Contigit autem ea promotio anno 1305. sexaginta annis à morte Alexandri. his adde ætatem, qua absolutis philosophicis Alexandrum Theologum audire potuerit; faciamus eam quindecim aut sedecim annorum, tandem septuaginta sex annos natus lauream doctoratus assumpsit, si vera est sententia aduersariorum; adde & vnum aut alterum annum, quo discipulum egit in schola Alensis, amplius erit; mirū, vt socio iunior censeatur, tamque felix ingenium in ea primum ætate emeritam lauream sit consecutum. ex quibus aliisque argumentis constat, eum haudquaquam audire potuisse Alensem triginta scilicet post eius mortem annis in lucem primum editum; quin & tres doctorum generationes inter nostrum Dunensem & Alexandrum interuenisse constat, D. Bon. & S. Thomam; horum discipulos Egidium Romanum & Richardum de Media Villa; Scotus tertia post Alexandrum classe succedit, hinc in

D primo

primo d. 26. quæst. 1. D. Bonaventuram sub antiqui Doctoris appellatione citat.

B z o v. Ob profundissimam dicendi scribendique obscuritatem *σκοτεινός*, id est, tenebricosus, quod olim obscurissimi Anaxagora cognomen fuit, cognominatus, &c.

Hic Senensis manum præbet, verba simul, & iniurias administrat, & licet in reliquis penè collector est, in Scotum ex genuino affectu, nescio, si Zoilum, si censorem agat; vnam in Classicum, & Orthodoxum authorem tam benignus, quam vel in Eusebium Cæsariensem Arrianum, quem velis remisque defensum accurrit; eum Orthodoxorum Patrum choro infert contra fidem Athanasij lib. de decret. Nicen. Synodi, Hieronymi in utroque libro aduersus Rufinum, quem vocat Arrianorum signiferum & principem, Septimæ Synod. act. 5. in qua, primùm legati Apostolici, mox totum Concilium reicit auctoritatem Eusebij Pamphili velut hæretici Arriani, cuius impietatem, vel in hoc satis detegunt fragmina literarum eiusdem ad Alexandrum Alexandrinum præsulem ibidem lecta, aliæque ad Euphrasinum; quin & Arrianæ hæresi conuinxisse Theopaschitarum, & Iconoclastarum vesaniam conuincitur ex eius ad relictam Licinij Constantiam Augustam epistola, per Epiphanium Diaconum producta. Accedit, quòd de Arrianismo non obscurè traducatur ab ipso Senensi in Eusebium Verfellensem cui versionem adscribit commentariorum Cæsariensis in psal. *prætermisissis*, inquit, multis que ad Arrianam hæresim inclinare videbantur. Conqueritur etiam, & rectè, Cæsar Baronius tom. 2. ad an. 1256. minus tempestiuè susceptum ab eodem Senensi patrocinium Origenis contra Anastasij Papæ, & Sextæ Synodi sententiam: *Sed miratus sum*, inquit, *vehementer post damnationem eius* (supple Origenis) *ab Anastasio Papa pontificia auctoritate inflicta, post eiusdem reprobationem in sexta Synodo pronunciatam, post tot antiquorum Patrum in idipsum conspirantes sententias, adhuc recentiores quosdam aulos esse pro eodem nouis edere apologias, & auctoritate totius Catholice Ecclesie iudicatas sapienter controuersas, denuò temerè excitare, quod visus est fecisse haud pridem Sixtus Senensis, &c.* De quo etiam multi conqueruntur quòd cum plures pro Origene apologias recensuissent, nullam ecclesiasticæ in eum sententiæ mentionem fecerit. quin & multos detulteriorio, & leui pede sententiæ mentionem fecerit. quin & multos detulteriorio, & leui pede transcurrit, eos communi cum reliquis encomio laudans, qui vel in classem expurgandorum reiecti sunt, vel penitus in toto aboliti, & è conspectu ablegati ob manifestos errores, & pericula legentium. Omitto non ad eò cautè vulgaræ editionis, quoad aliquos in Canonem receptos libros, auctoritatem tractasse, vt rectè notauit Posselinus, vel saltim ea dixisse, quæ offensionem generant. his omnibus aliisque prætermisissis tam in Scotum oculatus est, quàm non videns reliquos, & ne nihil dicere putaretur, tenebras nescio quas nomini eius offundit, vel nouum potius commisit, quod antè eum non excogitauit elogium.

elogium. Vt breui ergo comprehendam, Scoto cognomen *σκοτεινός*, datum fuisse commentum est Senensis, Anaxagoram ita etiam appellationem eiusdem est error. substituendus nempe est Anaxagoræ Heraclytus ex Laërtio in Socratem lib. 2. de vitis philosophorum, & lib. 9. in Heraclytum, Seneca Epistola 12. Hieronymo lib. 1. in Iouinianum, Tertulliano de anima in principio. non obscurè id subindicat Eryximachus apud Platonem in conuiuio de amore. Aristoteles 3. Rhetoricorum cap. 5. assignat causam obscuritatis, cuius verba sunt. *Vniuersaliter autem oportet. inquit, legibile esse, quod scriptum est, & dictu facile: quòd idem est. id autem multa coniunctiones, longæque redditiones non habent, nec ea que non facile distinguuntur, veluti que Heraclytus scripsit, que, quoniam non patet, priori ne, an posteriori quicquam accommodetur, distinguere arduum est: Idem de mundo in principio: atque hoc idem est, quòd etiam apud Heraclytum reperitur, qui obscuri cognomen meruit, &c.* Cicero lib. 2. de diuinat. idem statuit. *Quid, inquit, poetam nemo, nemo physicus obscurus, ille verò nimis etiam obscurus Euphorion, & non Homerus. uter igitur melior? valde Heraclytus obscurus, minimè Democritus; num igitur conferendi?*

Idem de fine bono, & malo: lib. 2. in principio. *Heraclytus cognomento qui σκοτεινός perhibetur, quia de natura nimis obscurè memorauit.*

Ad Scotum transeamus. in Bibliotheca primùm Senensis inscribitur *σκοτεινός* velut vsu, & aliorum iudicio id appellationis sortitus; quòd fraudis est, & fictionis velamen, cum primus ipse Senensis fraudulenta tenebricosa agnominatio velut in tenebris exagitauit consilia, meritò sanè *σκοτεινός*, καὶ *σκοτεινός* aliam eamque communi sensu receptam Ioannis Scoti appellationem *subtilis Doctoris*, ex anterioribus rectius, & lycerius scripsisset; omisit, nos omissam restituamus ex Antonino tit. 24. cap. 7. §. 11. *Ioannes Scotus*, inquit, *qui scripsit super sententias multa subtilia unde & dicitur Doctor subtilis.* Hinc Caietanus in prologo 1. partis eius subtilitatem & copiam laudat. sed ad anteriores pergamus. Gulielmus à Rubione Scoti discipulus in 1. d. 2. quæst. 5. conclus. 4. *Hoc modo, inquit, intendit Doctor subtilis ponere diuinam essentiam esse non eandem formaliter cum relationibus originis, &c.* Gulielmus Ocham ibid. quæst. 6. *Ista opinio, inquit, est, vt credo, opinio subtilis Doctoris, qui alios in subtilitate iudicij excellabat.* Antonius Andreas in sine Met. *subtilissimum & excellentissimum Doctorem* appellat. Bärth. Pisanus confort. fruct. 11. par. 2. fruct. 8. *subtilem.* Astenensis in 1. pag. sum. *famosissimum & subtilissimum.* Vniuersalis historia, *famosissimum, subtilissimum.* Iacobus Bergomensis in supplemento, *Theologorum subtilissimum.* Chronicon Norembergense, *Theologum subtilissimum.* Gulielmus Worilon in 4. d. vltima. *Quem, inquit, mater vniuersitatum Parisius suo in flore & pretio tot inter Doctorum turmas subtilis nomine insigniuit, &c.* Chronicon Coloniense *Doctorem subtilem.* Bernardinus à Buis officij Concept. lect. 4. ob disputationem pro Virginis immaculata conceptione tuenda Parisius ita cognominatum adstruit: *Scotus verò, inquit, propter hoc Doctor subtilis appellatus.* Cui concordat

Heraclyt.
σκοτεινός.
Laërtius.
Seneca.
Hieron.
Tertull.
Plato.
Aristoteles.

Scotus cognominatus subtilis.

Rubione.

Ocham.
Ant. Andr.

Pisan.
Astenis.

Bergomen.
Schedel.
Chron. Noremberg.
Worilon.
Chron. Coloniens.
Buis.

Pelbartus Stell. 1. p. art. 3. Cucarus in elucidario Virginis p. 2. Confirmat hoc ipsum Epitaphium relatum à Toffignianensi lib. 3. Seraph. hist.

Doctor subtilis soluens sua lustra Ioannes

Scotus in obiectis ultima verba dedit.

Infrà dist. 4.

Concepta est Virgo primi sine labe parentis,

Hoc tulit, hoc dicto praelia dura dedit.

Vel, ut noster Ferquius, ex oculari fide et si vitiato carmine.

Hoc tulit hic heresi praelia dura dedit

Inde genus meriti tantum sibi Papa refundens

Doctor subtilis dicitur inde dedit.

Sed ne in immensum habeat tot, tantorumque conglobatio testium quot veritati nostræ subscripserunt, duos tantum adscisci placet, quorum primus erit insignis Theologus Ioannes de Ragusio ordinis Dominicani in ea oratione, quam habuit de communione sub vtraque specie in Concilio Basiliensi; habetur ad calcem eiusdem Concilij in editione Seuerini Binij 4. tom. par. 1. *Item Scotus*, inquit, *qui præ altitudine & subtilitate doctrinæ antonomastice nomen Doctoris subtilis in scholis obtinuit, &c.*

Ioannes de Ragusio.

Echius.

Alter est Ioannes Echius in Christophasso pluribus in locis sed potissimum centuria secunda in appendice, citans Herueum. *Is*, inquit, *est Herueus ex familia S. Dominici Doctor illuminatus, ut Lazarus Soardus cognomen subtilis ei tribuit, qui cum Ioanne Duns Scoto vero cognomine doctore subtili, apud Agrippinam Coloniam nobilissimam Germaniæ Academiæ publicus de summis Theologiæ apicibus magna cum gloria disputasse fertur: Verum palmam Scotum tulisse aiunt in eo articulo qui de immaculata Virginis conceptione fortasse tunc in controuersiam venit. E regione vero Herueum insigniter contra formalitates Scoti dimicasse uti hodie Colonienfes submurmurant: subtilitates Heruei destruxerunt formalitates Scoti: statim post hoc debitum naturæ persoluit Scotus Colonie apud Cordigeros sepultus anno gratiæ 1308. 6. Idus Nouembris, quo anno inuicta Alpestrum Heluetiorum in superiori Germania multis nobilibus, & principibus exitiosa confederatio, & liga initium sumpsit. Sed utcumque sit, exploratum est nasuto, & docto lectori Herueum fuisse virum doctum, acri ingenio, & subtili: attamen Ioannem Scotum multis subselliis ei preferendum, &c.* hi ergo nostri, vestri, externi, domestici, appellationem subtilis Dunsio vna omnium acclamatione concedunt. hi, inquam, omnes quos adduximus, & plures quos breuitatis causa omisimus, omnes Senense antiquiores, & quos certius amplecteretur: non enim recens inuentum sed fundatum, atque ab ipso principio partum encomium, celebratur à cœuis authoribus, confirmatur in hanc usque ætatem à succedentibus, & iam passim eas in sapientum, scholæque æstimatione posuit radices, ut si *subtilem* appelles, soli applaudant Scoto, qui, inquit Ioannes de Ragusio) *præ altitudine, & subtilitate doctrinæ antonomastice nomen Doctoris subtilis in scholis obtinuit, &c.* Cæterum reiecta appellatione, crimen ipsum obscuritatis propellamus. Sed quænam illa obscuritas? *profundissima,*

Crimen obscuritatis reicitur.

fina, inquis, *dicendi & scribendi*. hoc mihi obscurum est; quomodo Senensis tertio, & Bzouius quarto post Scotum sæculo potuerint audire dicentem siue obscure, siue clarè? scripta quædam legere, notam inurere dicenti per se non potuerunt; nec ex aliis confirmant eum obscure differuisse, aut ex fide dignis constat. argumentum fortè profundissimæ in dicendo obscuritatis fuit, scholam Parisiensem in suam sententiâ traxisse differendo, ut dedignata non sit Vniuersitatù mater, aliis facem præferre solita, Scotum immaculatæ conceptionis defensorem præeunte sequi, & reiecta antiquorù sententia eius statuto confirmare. Lege grauissimos Theologos Cucarù, Pelbartù, Ægidium, de conceptione, Iacobù à Granado, Ferdinandù Salazar, Ioannem de Pineda, Petrum de Ojeda, Bernardinum de Bustis, lege inquam hos siue in fonte, siue transcriptos à Patre Cauello cap. 5. vitæ Scoti, indicabunt si obscurus dissertator Scotus. Signum nempe obscuri, & intricati dissertatoris est, quod præ reliquis studij Parisiensis Theologis eundem Coloniæ destinari Generalis ordinis præfectus, ut huius mysterij veritatem ibidem contra Alberti Magni discipulos propugnaret, atque ut aliis placet, insurgentes tum, seu Lolardos, seu Beguinos, impugnaret. Obscurus nempe in dicendo Scotus qui in concertatione illa Parisiensis ex tempore ducenta aduersariorum argumenta felici memoria resumere, feliciori ingenio resoluerè potuit, felicissimo tandem, denuo cum omnium stupore & applausu confirmare.

Verùm ad scripta me refero, in quæ hæc magis ex aduersariorum instituto torquentur. obscurus ergo in scriptis Scotus. Ita Senensis, ita Bzouius. Sed quibus id rationibus? rectè ex vñ mihi venit illud Bionis in Grammaticos, de errore Vlyssis quærentes, suum non inquirere, nec animaduertere, quod in hoc ipso errarent in vanis & inutilibus laborantes. Obscuritatem, tenebrasque Scoto offundunt aduersarij, suas non inquirentes, qui enim de alio quidpiam deponit, vel ratione, vel testimonio deponat, lex est, fidemque in specie, & ex particularibus faciat. Si obscurus in quo & vbi obscurus? hæc obscuritas si erroris, si incitiæ, si fallaciæ? hæc obscuritas vel styli, vel materiæ? rerum an verborum? nihil definiunt aduersarij, totum sub ea, quam impropere, relinquentes obscuritate. incitiæ quidem subtilis nomen haudquaquam patitur, fallaciam sincera professio excludit; errorem verò de facili non admittit Scotus tercentum & amplius annos sine nota per omnia currens tribunalia. Si obscuritatis sermonem damnare iuuat, planus est, simplex, sine fuco, sine ambiguitate, sine æquiuocatione, omnem excludens tropum, figuratamque locutionem, quæ obscurum reddunt sensum; verùm quia sermonem obscurum defectus intelligentiæ, rei que subiectæ magnitudo causat, humilem ingenij captum superans; primum nobis imputeretur, quibus & sensus hebetudo ad veritatem cum Scoto accessum negat; reliquum Scoticæ subtilitatis continet laudem quæ altius volans præstantiores in hoc genere superauit, seu, (absit inuidia) certè æquauit. Vnde Pauli Scriptoris in prologo 1. sententiarum ea sententia est, dum ageret de iis

Faulus scri-
ptor.

qui Theologiam monumentis elucidarunt: *Inter quos*, inquit, *salua pace omnium, vnum alijs pluribus præstantiorem Ioannem Duns natione Scotum intueor, qui prædicta omnia tam clarè, tam luculenter, tam subtiliter enodauit, ut meritò omnibus admirandus, omnibus venerandus, & omnibus sit studio & charitate amplectendus: cuius sententia sunt profunda, & ut patebit, propositiones fecundæ, in tantum, ut vnius propositionis fecunditas frequenter decem, vel viginti alias subtiles, veras, & viles propositiones virtualiter includat.*

Tanto fuit (testatur Leslesius) ingenij acumine, iudicij vi, doctrina cognitione, ut Theologiam illam reconditiorem, quam scholasticam vocant, multis subtilitatibus exquisitis felicissimè auxerit: in quibus quod multa, qua in obscuro posita latebant, à tenebris acerrima ingenij perspicentia eruerit, qui eius viam & doctrinam avidius consectantur, imo qui quæstionis alicuius intimam rationem ad viuum reserant, ac subtilius perferuntur, Scotista summa tanti ingenij laude vocantur, quasi nihil, aut tanta difficultate interceptum, aut tam densa caligine involutum, quod Scoti ingenium non potuerit penitus inspicere, ac clarè aperire.

Worillon
in epilogo
ad 4. sent.

Eius dicta communem transcendunt facultatem, inquisitor maximus veritatis, redargutor falsitatis, veri arca, legum summa, rerum comperta sanctio.

Multi Scotus in Metaph. & naturalibus, multa in Theologicis & supernaturalibus profunda speculatus, terreni sensus obtutum, velut inter nubes aquila, superuolauit, humi repentibus obscurus, quibus id dumtaxat verum est, & clarum, quod manibus palpant, aut sensum rudi contactu exercet. communis cum Augustino, cum Aristotele, cum Platone, cum ipso Paulo obscuritas hæc fuit. Nam & Petri testimonium est de epistolis Pauli: *In quibus*, inquit, *sunt quedam difficultia intellectu, que indocti, & instabiles deprauant.* quod porissimum de ea quam ad Romanos scripsit, fatentur authores, in qua vocatio gentium, reprobatio Iudæorum, altissima diuinæ prædestinationis, & electionis mysteria non ex humano sensu tractauit Apostolus Dei spiritu inflatus, ad mysterij & quæstionis obscuritatem suspensus, atque exclamans altitudinem diuitiarum scientiæ, & sapientiæ Dei, incomprehensibilia iudicia, atque inuestigabiles vias eius. Cæterum obscuritatem Scoto obiicit Senensis, quod commentarij eius in dictam epistolam obscuri sint, licet docti, & profundi, quasi hæc mysteria manibus contrectari, aut circumducto leuiusculè circino comprehendere posse, velut in plano quodam consideret. Vel ipsius iudicio, Scotus in dicto commentario *valde eruditus ac sensu profundus est*; quid ergo mirum si obscurus? ea enim rerum obscuritas est, non authoris vitium; alioquin excusa Paulum. Augustinus ob quæstionis obscuritatem alibi se excusat: *Sufficiat*, inquit, *fratres, noui id me dixisse, quod cogitatum fortè aperiatur, multis sepe verbis dictum obscuretur.* Quin & Scotus agens de mysterijs prædestinationis Paulum sequutus. *O Altitudo*, inquit, *diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei: & quis eius Consiliarius fuit; ideo, ne scrutando de profundo eatur in profundum, eligatur qua magis placet (supple sententia)*

2. Pet. 3.

Hom. 32.

1. d. 4 t.

dum tamen saluetur libertas diuina, & alia, que saluanda sunt. quomodo ergo, vel quid in hoc argumento scripserit in Apostolum nescio, non vidi: hic certè præter ingenium humilitas laudatur & synceritas. Dicamus ergo Scotum, cum Apostolo, cum Augustino, cum Platone, obscurum esse. hanc tamen obscuritatem exculat Tullius de fine bon. & mal. lib. 2. *Et tamen vide*, inquit, *ne si ego non intelligam, quid Epicurus loquatur, cum Gracè, ut videor, luculenter sciam, sit aliqua culpa eius, qui ita loquatur, ut non intelligatur, quod duobus modis sine reprehensione fit: si, aut de industria facias, ut Heraclius cognomento qui κρυπτός perhibet, quia de natura nimis obscure memorauit: aut cum rerum obscuritas, non verborum facit, ut non intelligatur oratio: qualis est in Timæo Platonis. Epicurus autem ut opinor, necnon vult, si possit, planè & apertè loqui, nec de re obscura, ut Physici, aut artificiosa, ut Mathematici; sed de illistri & facili, etiam in vulgus peruulgata loquitur.*

Cicero.

B z o v. *Scripsit præter logicas difficultates commentarios in euangelium, in Apostolum, & in Magistrum sententiarum, quibus aliquis illud, quod ex tractatu Ezechielis Propheta visioni cuidam D. Hieronymus præposuerat subscripsit.*

*Hic labor illa domus & inextricabilis error.
Ut quondam Creta fertur labyrinthus in alta
Parietibus textum cæcis iter ancipitemque
Mille vijs habuisse dolorem, quo signa sequentum
Falleret indeprehensibilem & irremeabilem error.*

Plura scripsisse Scotum legisset ex Villot, Possuino, Gonzaga, Bellarmino. Sed ea suppressisse magis expedit, quam expressisse eâ notâ, qua reliqua Bzouius conspurcauit? Vnus eâ imposturâ notus est Bzouius. sed is Senensem substituit. audiuius Bzouium, audiamus & Senensem, licet in quibusdam editionibus carmen eiusmodi non habeatur; ut est Veneta anni 1576. transcribamus ex alijs quæ Bzouio famulari visa sunt in maleficium. *Fertur*, inquit, *Scotus, scripsisse commentarios in euangelium & in Apostolum, ex quibus ipse legi fragmentum in Epistolam ad Romanos valde eruditum, ac sensu profundum, sed iuxta authoris nomen tenebricosum, obscurum, & vix in eius schola detritis peruium, cuius initium est, circa epistolam Pauli ad Romanos. id cum proximis annis typographus Lugdunensis excudere moliretur, & a me epigramma efflagitaret operis, ut fieri solet, initio præfigendum, venit illico in mentem, nullum aptius carmen laboris obscuritati conuenire, quam illud, quod Hieronymus ex tractatu Ezechielis visioni cuidam proponit his versibus. Hic labor illa domus.*

Senensis illud carmen commentario dumtaxat in epistolam ad Romanos scripsit; Bzouius omnibus operibus eius subscripsisse imponit. Senensis non alio sensu, quam Hieronymus idem carmen adhibuit, propter obscuritatem, laudat ipsum opus à magna eruditione, & sensus profunditate. *Venit*, inquit, *illico in mentem nullum aptius carmen laboris*

laboris obscuritati conuenire. Alius Bzouio animus fuit, quem ex Paulo Iouio infra confirmat; sufficit nobis pro nunc hominem detexisse, nec enim censura tanti faciendae est, quae fide laborat. Senensis eam esse voluit Bzouius, eam Senensis non esse ostendimus. Quid ergo amplius in ea agitandum est nisi quod auctore careat, impostorem, cuius esse constat, inueniat. Alij iam Scotum vindicarunt ab errore, & dolis huius labyrinthi ac meabilem sine offensa, suis lucubrationibus demonstrarunt. Ad Antonium Andream, Mayronem, Mauritium, Trombetam, Ioannem Canonicum, Lychetum, Radum, Paulum Scriptorem, Bargium, aliosque infinitos, qui accensam faciem non tam ipsi praefereunt, quam iam à Scoto accensam sine periculo sequuntur. Id Scoto singulare affirmauerim, discipulos illustrasse, ab iis nequaquam illustrari. nullum enim argumentum nullamve solutionem pro eius doctrina excogitatum adhuc penè video quod is ipse mira subtilitate, & magis quam lynceis oculis non praeviderit. Quid ergo tantis viris, qui orbem vniuersum suis monumentis illustrarunt, defuit ingenium vel industria? nihil minus; Sed Scoto abundavit, vt aliis meritò praeluxerit, lucem non acceperit: ad hunc splendidissimum solem, noctuae liptiunt, seu in toto caecutiunt; nihil enim magis obscurum infirmis oculis, quam nimius fulgor, qui visum perstringat, non concedat: nam & papilionibus circumuolant faciem, donec incautius velut excæcati impingant. Sed demus in Scoto altissimarum rerum tenebras seu obscuritatem, ad quae obrusior intellectus noster de facili non assurgat. Talis in Metaphysicis est Aristoteles, talis Pythagoras in symbolis, Zoroaster & Zamolxides in magia, & in mysteriis & parabolis fuere Salomon, Prophetae, ac ipse Christus: nunquid idcirco dolus? nunquid labyrinthus? nunquid deceptio? nunquid irremediabilis error, qui sequentum vestigia falleret? Inter sapientes sapientiam loquitur Paulus, pueris verò lac praebet; vulgans animus legis spiritum & intelligentiam non sapit, in nudo cortice haeret, errat, decipitur, offendit, non Scripturae sacrae dolo, sed ingenij praesumptione, quod innata audacia intrare contendit vbi non datur accessus, nec humiliter ad ostium pulsare, sed foribus euulsis violentius peruadere, pedem in praecipitium porrigere, non cautè ambulare studeat. eiusmodi errores propria temeritas seducit non spiritus veritatis, qui abscondita à sapientibus & prudentibus reuelat paruulis, qui filo intelligentiae ad interiora velut per manus ducuntur. Hosce dolos, haec pericula visioni Ezechielis esse ab extrinseco legentis infirmitate & imprudentia docuit Hieronymus, nisi ductorem habeat spiritum. Sequere Hieronymi sensum, non repugno ita Scotum lectoris tarditate, & imperitia perplexum esse: solidioris autem ingenij profundae speculationis, & scientiae laus est non vulgans. eo peruenire, quo tardioris intellectus non attingat cursus.

B z o v. Iure merito emblematis loco istud epigramma eius operibus praefixum: nam omnia, quae scripsit, dixitque, adeo sunt densis tenebris damnata, vt vix in eius schola detritis appareant, &c.

Si

Si tam densis tenebris occuluit sua Scotus, vt quid tantus in schola vestra D. Thomae aduersarius inelamatur? non certè quia argumenta densis tenebris damnata profert, quibus contrariae partes in varias factiones torquentur, atque adeo torquentur, vt non cum laruis, & tenebris bellum, nec de nihilo esse conquerantur, conquestus est praeter ceteros Caietanus, quod nequaquam ex insidiis & latebris, sed palam magna subtilitate & copia in Doctorem Angelicum mouerit, & maxime omnium primam eius partem impugnaverit. *Theologi, inquit, complures, neque adeo contemnendi magnum sibi nomen ingenij ac doctrinae fautores hinc se esse putarunt, si veluti munitissimas arces fortissimi duces solent, ita illi partem hanc primam suis machinationibus oppugnarent. Ioannes verò Scotus egregia praeter ceteros in hac re laborauit subtilitate & copia, quippe qui singula prope eius partis verba labefactare contendat.* Hoc iudicium Caietani viri suorum opinione inter discipulos D. Thomae summi, hic eius scopus, vt verum sui magistri non modò sensum erueret, sed contra impugnatores Scotumque praecipue tueretur. non indignetur ergo Bzouius, si Caietanum ei in hoc praeferauerim, vt cui familiarior Scotus fuit, & hisce discernendis tantum antecellat, quantum doctae lucubrationes incompositae farragini praeferenda sunt; neque enim aliter mihi videre videor Caietanum & Bzouium de Scotica doctrina inter se differentes audire, quam hominem à natiuitate caecum, & videntem de coloribus; ille de nominibus tantum disceptat, nullum de colore verum conceptum formare potest; hic verò rem clarè comprehendit: illi omne, quod lucet obscurum quoddam chaos, & ipsissima est tenebra, hic verò lucem apprehendit, & noctem à die, diem à nocte oculis clarè discernit, quia videns est. Caietanus Scotum vidit, legit, vidit magnam in doctrina copiam & subtilitatem; syncerè virtutem in aduersario non tam admiratus est, quam laudauit, Bzouius autem Scotum non vidit (si syncerus est scriptor, aut liber ab affectu) legit quaedam labyrinthi descriptiones, vidit obscura illa caecorum somnia, imaginarium chaos, in his velut in remotissimo aditu Scotum apprehendit, non tam docentem quam oracula quaedam tenebrosa, & aenigmata sphingis instar meditantem. appello ad Caietanum, appello ad videntes qui noctem à tenebris discernunt, veritatem amant, loquuntur, scribunt; horum plures superius adduximus, inferius autem alios subiungemus.

Cai. praef. ad 1. P.

2. phys. c. 1. t. 7.

B z o v. Pavidus Iouius elogio adiuncto virum ornavit.

Ironia injuriosa.

Cuius ornamenti genus? quod elogium? tibi ornatus est Christianis dogmatibus illudere, fidem confundere, lites ferere, captiosè disserere, atque proteruè, publici aut occulti cuiuspiam piaculi vltionem manifestam subiisse, seipsum interemisse, ingenia corrupisse? Istud Iouij celebre in Scotum elogium? ita hominem ornavit? minus quidpiam Wiclefus, & Caluinus in totam scholam: at certè non tam imprudenter. prohibuit Pythagoras discipulis suis fabarum esum non inurbano

E

symbolo,

Symbolo; conquestus tamen alibi Nazianzenus de quodam sui temporis collectore historiarum, quod Pythagoræ fabas vertit in oua, quod insit animantis initium: quem audiendum, inquit, putaremus, si vel unum amborculum veterem, vel argumentum aliquod grauius adlegasset. Fabas edit qui iudicium corrumpit; antiquitatis nempe fabis sententia ferebatur. Sed quid Nazianzenus si modernum factorem historiarum legisset, qui dedecus in ornatu, contumeliam seu detractioem in elogium vertit? vereor ne mimum redargueret, magis quàm laudaret historicum, qui dignum Iouianæ dicacitati atexuit exordium. Sed abominatio Domini est omnis illusor. ipse deludet illusorem, & mansuetis dabit gratiam. Prou. 3. commodè aduocasset in consilium D. Thomam 2. 2. quæst. 7. art. 2. ex cuius doctrina expendisset, quàm graue delictum sit aliorum mala & iniurias graues in lusum trahere. grauius certè peccauit Bzouius, quàm Iouius ex Thomæ sententia. Cum autem, inquit, accipitur paruum ratione personæ sicut defectus puerorum, & stultorum paruum ponderare solemus. sic aliquem illudere vel irridere est eum omnino parui pendere, & eum tam vilem aestimare, ut de eius malo non sit curandum, sed & quasi pro ludo habendum. & sic derisio est peccatum mortale, & grauius quàm contumelia, quæ similiter est in manifesto, quia contumeliosus videtur accipere malum seriose, illusor autem in ludum, & ita videtur esse maior contemptus & inhonoratio. Hactenus D. Thomas. nonne paruum Bzouius ponderauit detractioem, & iniurias quas in Scotum euomuit Iouius? in elogium & ornatu vertit, lectorem ad eas irriforie inuitat, velut ad laudes percurrendas: Mors, inquit, & laudes Iouanis Scoti. in his libenter pascit, viderit an tuto, an sine offensa Dei.

B z o v. Nemo inquit (supple Iouius) qui non insano pietatis amore flagrantem, ultra sese cœnobis in seruitutem addixerunt, Ioanne Scoti in grauius studiis, aut acrior, aut subtilior fuit, quum admirandis commentationum voluminibus editis nouam de nomine suo sectam conderet.

Hæc præclara quidem encomia sunt, & ex fide laudatur Scotus à pietate, ab acriflonia in grauius studiis, ac subtilitate, ab admirandis lucubrationibus, seu commentationibus, quod nouam etiam de nomine suo condiderit scholam. non vulgaris commendatio, sed ut est varium & instabile hominis ingenium in extremam mox transiit detractioem, ut eundem sub eadem pagina, & summè laudauerit, & summè vituperauerit, & quod deterius est, idem est caput laudis & vituperij ingenium, & doctrina, nunc summa, nunc infima pro laudantis & detrahentis arbitrio, non pro iusta veritatis, aut æquitatis lance. Tornei nempe vulgaræ sententiæ, vel ipse hic in contraria distractus subscripsit. Iouius male sanus scriptor, laudat, vituperat, non ad normam veritatis, sed pro ratione præmij.

B z o v. Et in Aquinatis scripta non dissimulante inueheretur.

Hic primùm Scotus amarum sapit. hactenus subtilis, & acris ingenij in studiis grauius: nunc deinceps captiosus, dubitabundus in fide, peruersor ingeniorum audiet. quoniam igitur totum inuidiæ, & detractioem huc pondus inclinat, illud perpendendum erit, si licuit Scoto à D. Thomæ recedere; eiusque scripta, quando minus stare viderentur ex præfinita veritatis indagatioem impugnare. inquirere autem primùm lubet, quænam illa autoritas D. Thomæ, quæ reliquas omnes, si discrepent, postulet ad subsellia? eam sic quidam offert.

Porro licuisse S. Thomæ ut à Magistrorum sententijs, velut ad veritatis semitam declinaret, nulli videbitur mirum, qui expenderit hunc virum sanctissimum electum esse, cui tribueret cœlum thesauros sapientiæ Dei, cui Spiritus Sanctus ad aurem insideret, cuius scholam ingrederetur Paulus, quem ipse Christus securum esse doctrinæ suæ iuberet, &c. Cum ergo non lateret Scotum quanti in Ecclesia Doctor angelicus haberetur, & omnes existimarent veritati probè consultum cuius fax clarissima Thomas, in tam varias opiniones iuit, &c. infra. Ceterum desinente viuere Angelico Thomæ omnes sibi habebant persuasum nihil ultra desiderari in Theologicis quod non absoluitissimè & verissimè retractasset. quæ opinio cum animos imbuisset ferè singulorum, qui Theologiæ operam dabant, excipio paucos quos semper intransuersum agit malignitas, neque enim quidquam ita pulchrum, ut nemini videatur turpe, factum est, ut acrius quidam existimauerint de Scoto. Sic quippe ratiocinabantur, si S. Thomas dictus sit Ecclesiæ sol tenebris errorum dissipandis, stabilendisque sententijs, quæ cum veritate sint coniunctissime, ac deinde pronunciauerit Innocentius VI. vir insigni sanctitate eos, qui ab angelici Doctoris mente discesserunt, fuisse semper de veritate suspectos, non est Scotus, quamuis ingenij acutissimi, ea laude dignus, qui cumularus fuisset assertor doctrinæ Thomisticæ.

Audiui ego virum sanè grauem instituti Dominicani, & alioqui doctum qui ita visionem Ezechielis explicarit in laudem D. Thomæ, ut quatuor animalia quatuor esse Ecclesiæ Doctores Ambros. August. Hieron. Gregor. intellexerit, in similitudine verò hominis quod firmamento extaret D. Thomam intelligi debere tanquam altius in veritate inuestiganda progressum, maiorisque autoritatis. vidi & currum quendam typis efformatum in quo primum eum post canonicos auctores locarunt inuentiones singulis prælatorum Patribus. non defuerunt qui Augustino præferendum suis Thesis proponerent.

Quàm ridiculum, varium & erroneum hoc elogij genus: Tolle Thomam, & dissipabo Ecclesiam: sicut & illud, Thomam esse regulam fidei. Theologicæque qua si quis magistra non fuisset vsus toto aberrare cœlo intelligebam. Insolens illud quod alij apud Alphonsum de Castro iactabant ex pulpito, ipso audiente, & vidente. Non sunt, inquit, veriti ad populum in publica concione hoc effundere: Quisquis à B. Thomæ sententia discesserit suspectus de heresi est censendus, &c. Multa si non talia non longè tamen abhorrentia conglobauit Spina. Incidi in alium eius farinae encomiastem, qui ut Sancti laudes venetur, aliorum omnium iniuriæ studet, omnes de errore notans, ut singulare quoddam doctrinæ

Iansenius
in apologia
pro Bzouio.

attende præ
p. 100. ad
tiam

atende heresim
Spinam
simul, etiam velo
nimis
B. Thomæ
B. Thomæ

næ Thomæ effingeret (tanquam is solus sine errore fuerit) priuilegium; verum sicut iniustus laudator, ita temerarius censor, in vno aut altero id notabo. Alensem damnat in hoc quod senserit vberiore Eucharistia gratiam dari sumptione duarum, quam vnus tantum speciei, quæ asseritio nulla autoritate aut ratione probatur erronea, eamque grauissimi authores tenent probabiliorem, vt Vasquez in 3. p. tom. 3. d. 2 15. cap. 2. Ruardus art. 15. Casalius Arboreus, probabilem docent Suarez tom. 3. in 3. p. d. 63. Sotus & alij, quos citat Enriquez lib. 8. c. 44.

Aliud est, quod Bargium imprudentiæ & leuitatis condemnet, quia Scotum nostrum irreprehensibilem (vt is imponit) doctrinamque eius sanctam, atque infallibilem appellarit. *Imprudens*, inquit, *quod solum verbi Dei proprium est doctrinam hominis tribuere*. iuste quidem hanc subit ille reprehensionem si infallibilem eo sensu asserit aut Scoti, aut alterius Theologi doctrinam. Cæterum non veritas sed stimulus quidam reprehensorem excitauit: paucis enim interiectis, quod reprehendit in Bargio ipse incurrit, & quod de Scoto cum iniuria Scripturæ dictum accusauit, in Thoma contigisse. vanè est gloriatus; ita porro suum de cæterorum Scholasticorum errore lusum conclusit. *Non negamus ergo*, inquit, *Scholasticos tanquam homines alicubi esse, & sæpe meliora posse ab eis desiderari. Sed nunc Aquinati tanquam gratiam spiritum impartisse contendimus, vt nullibi, aut contra fidem, aut contra bonos mores errasse videatur.*

Hinc alij quidam submurmurant ad hoc autoritatis culmen D. Thomæ subiectam esse doctrinam, vt non modò contra eam nihil hæctenus decisum sit, sed nec decidi aut determinari posse ab Ecclesia constanter affirmant; codices omnes ad eius normam reducendos, & castigandos; quidquid fidem aut mores concernit ex eius tantum sententiâ differendum, & determinandum; qui ab eadem discedunt erronei & velut hæreticos iudicandos. Si autem quæratur vnde huic Euangelio tanta autoritas, nihil solidi præter ea, quæ congesta sunt respondere possunt. Non mirum igitur, si ij ex eiusmodi disciplina prodeuntes, Scoto minus æqui sint, minusque laude dignum censeant, ex præmissa sua rationatione quod D. Thomæ non in omnibus sit concors.

Cæterum hæc libenter pertransirem nisi cum Pontificum, Sanctorum Patrum, totius Ecclesiæ, & ipsius sanctissimi Doctoris iniuria proclamari ab imperitioribus, seu vltra rationis debitam mensuram effectis passim viderem: neque enim sua tradidit Angelicus Doctor, vt præiudicium inferret aliter, si ratio postulat, sentienti; docuit quidem, quæ veritati magis consentanea iudicauit: non præsumpsit in omnibus veritatem ita obuiam habuisse, vt humani sensus infirmitate, quantumlibet Sanctus, errare non potuerit, aut non errarit. id Ecclesiæ, & Petri post scripturam, & canonicos authores priuilegium esse confessus; succedunt Patres, vltima subsellia tenent Scholastici, inter quos sanctissimus Thomas commoditate, & comprehensione styli eminent; laudatur copia Alexandri, pietas & ardor Seraphici Bonauenturæ, ingenium, & vigor Scoti, vt distributis inter omnes gratiarum donis, & prærogatiuis, singuli ha-

berent,

berent, in quo præ cæteris studiosus sapientiæ proficeret, nulli tamen in quo præferri sanctis Patribus, ne dicam Ecclesiæ, aut Canonicis scriptoribus possint conferri.

Nullâ credo suâ iniuriâ Angelicus Thomas Athanasio, Cypriano, Nazianzeno, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino comparatur, seu morum probitas, seu vitæ sanctitas, seu doctrinæ fructus, seu in Ecclesia recepta autoritas, seu labores fidei causa aditi, seu fidei ipsius constantia, & confessio, seu hæresum, & errorum confutatio spectari debet; in horum tamen scriptis versandum esse docet Augustinus non tanquam in oraculis diuinarum scripturarum à quibus recedere non liceret. Imò verò salua honorificentia, quæ illis debetur, ea improbanda, ea respuenda docet, quæ minus veritati aut rationi consentanea videbuntur, hoc item genus literarum refert ab autoritate canonis distinguendum esse, nec sic legi, vt consentire non liceret, aut errare non possint; verum quantumlibet sanctitate, & doctrina præpolleant, non ideo verum putarim, quia ipsi ita senserunt, sed quia autoritate Scripturæ canonicæ aut probabili ratione à vero non abhorrente persuadere potuerunt. quod si huius fides exigatur profero Augustinum quem inter Patres maximè audit Ecclesia, sequiturque chorus Scholasticorum ducem. ita ergo epistola 18. ad Hieronymum magnum item Ecclesiæ lumen scribit. *Ego enim fateor*, inquit, *charitati tue, solis eis scripturarum libris, qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem honorèque deferre, vt nullum eorum authorem scribendo aliquid, errasse firmissimè credam. Alios autem ita lego, vt quantumlibet sanctitate, doctrinæque præpolleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per alios authores canonicos, vel probabili ratione quod à vero non abhorreat, persuadere potuerunt. Nec te mi frater sentire aliud existimo, prorsus inquam, non te arbitror sic legi tuos velle, tanquam Prophetarum, vel Apostolorum, de quorum scriptis quod omni errore careant dubitare nefarium est, &c.*

Non aliter differit idem sanctus cum Vincentio ex hæresi Rogatiana, de autoritate Hilarij, Cypriani, Agrippini, & aliorum, imò & sua habetur d. 9. cap. noli. *Noli ergo, mi frater, contra diuina tam multa, tam indubitata testimonia colligere velle calumnias ex Episcoporum scriptis, siue nostrorū, siue Hilarij, siue antequam pars Donati separaretur ipsius unitatis, sicut Cypriani, & Agrippini: primo quia hoc genus literarum ab autoritate Canonis distinguendum est. Non enim sic leguntur tanquam ita ex ist testimonium proferatur, vt contra sentire non liceat, sic ubi fortè aliter sapuerint, quam veritas postulat. In eo quippe numero sumus, vt non dedigne-mur etiam nobis dictum ab Apostolo accipere: & si quid aliter sapiis, id quoque Deus reuelauit, &c.*

Idem est iudicium eius vniuersim de singulis tam Græcis, quam Latinis Patribus speciatim Athanas. Nazian. Ambros. Hieronym. epist. 111. *Neque enim quorumlibet disputationes*, inquit, *quantumuis Catholicorum & laudatorum hominum, velut scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat salua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquis in*

Aug. ep. 13:
ad Hieron.

eorum scriptis improbare, aut respuere si forte inuenerimus quod aliter senserint, quam veritas habet, diuino adiutorio, vel ab aliis intellecta, vel a nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales uola esse intellectores meorum. Hæc de aliis Augustini, hæc de seipso sententia fuit, ita alios legit, ita ritè ab aliis sua legi optauit.

Qui porrò eiusmodi in uerba iurantes, sensuque aliorum affixos nos esse uolunt, non video quid aliud præstent, quid intentent, quam omnem ueritatis inquirendæ uiam præcludere, omnes humani ingenij vires tollere, & quodcumque inuestigandæ ueritatis lumen à Deo homini concessum extinguere. nolo hominem planè suo sensui, sibi que deditum, præcipitem, nolo etiam facilem, mollem, incautum, non suum, in aliorum placitis sine delectu pendulum, cuius subiectum, sine experimento credulum; qui enim cito credit leui est corde. quod certum est, teneatur, quod incertum, inuestiget sine contentione, sine aliorum contemptu, & cum inuenerit credat, & sine uanitate, & supercilio doceat. Augustinum sequor qui contentiones animique pugnas, non syncerum refutauit correctorem. Sanè, inquit, cum in omnibus literis meis, non solum

August. 3. de
Trinit. c. 1.

pium lectorem, sed etiam liberum correctorem desiderem, multo maxime in his ubi ipsa magnitudo questionis, uitam tam multos inuectores habere possit, quam multos contraditores habet. ueruntamen sicut lectorem memi- nolo mihi esse deditum, ita correctorem nolo sibi: ille me non amet amplius quam Catholicam fidem, ille se non amet amplius quam Catholicam ueritatem. Sicut illi dico: nolo meis literis quasi scripturis canonicis inferuire, sed in illis, & quod non credebam quam inueneris incunctanter crede: in istis autem quod certum non habeas nisi certum intellexis noli firmiter retinere: ita illi dico, noli meas literas ex tua opinione, vel contentione, sed ex diuina lectione, vel inconcussa ratione corrigere.

Is etiam fuit animus & sensus Angelici Thomæ, ea sanctitas, ea humilitas, nec de eo aliud præsumere, minus licet sine præsumptione & iniuria dicere: quanto enim magis ueræ, & solidæ doctrinæ fuit, tanto ab elatione alienior. Vera doctrina, inquit Gregorius, tanto uelut mentius hoc elationis uicium fugit per cogitationem, quanto ardentius uerborum suorum iaculis ipsum Magistrum elationis insequitur. Quid ergo si à sanctis Patribus omnium Conciliorum, & Pontificum, totius Scholæ, & Ecclesiæ consensu approbatis, recedere licet, si quando humano sensu loquuti minus certè ueritatis cursum tenuerunt, quanto magis à Thoma? Si illi aliquando lapsi, quidni & Thomas? Thomas enim quantumuis probatus author, nequaquam in eodem gradu, & loco est cum Augustino, Hieronymo, & aliis antiquis Patribus; alia porrò est claritas lunæ, alia stellarum, alia solis: alia Thomæ, alia Augustini, alia Athanasij, alia Hieronymi. tamen si enim solis nomen soli Aquinati conuenire uelint uani quidam præcones, id ego contemplatione anteriorum, & præcipuè Patrum nequaquam intellexerim; inter quos uelut luna tantum stetit, ab eis lumen recipiens, nihil communicans, quod si excellentiam eius super reliquos hoc titulo prætexant impudentiæ erit Augustinum, aut alios inferiores facere, aut illum his parem in Scholis

Maior au-
thoritas Pa-
trum quam
D. Thomæ.

aut Ecclesia autoritate receptum asserere. Adeant decreta fidei, adeant Concilia œcumenica, adeant uniuersorum Doctorum, siue cum hæreticis, siue inter se concertationes, in his sine Patribus decusum nihil inuenient; siue enim traditionem spectant, siue interpretationem Scripturæ, ex Patrum archiuo depromitur: cuius rei ut breuitati studeam sufficiens habemus testimoniū epistolam Synodicam Sophronij act. 13. 6. Synodi approbatam, quæ damnat Origenistas quod contra paternam eruditionem multa docuerint. Clementem in Concilio Viennen. qui ad Patrum & Doctorum communem sententiam Apostolica considerationis aciem conuertit. Tandem Trident. sess. 4. mandans, ut nullus contra unanimes sententiam Patrum Sacram Scripturam audeat interpretari. quid dicam de quinta Synodo? Sequimur, inquit, per omnia sanctos Patres, & Doctores Ecclesiæ Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Theologum & Gregorium Nicenum, Ambrosium, Augustinū, & suscipimus omnia quæ de recta fide, & condemnatione hæreticorum exposuerunt.

Hic idem Canon resumprus est, & confirmatus est in Concilio Lateranen. sub Martino I. consultatio. 5. anno 649. lecto namque ipso subiicit Martinus Pontifex; Manifestatur nobis ex his, inquit, quæ relecta sunt, siue desinita à S. P. condemnatum esse, & alienum Sanctæ Dei Ecclesiæ, unumquemque, qui non susceperit uerbo, & mente omnes Sanctas Synodos, & uenerabiles Patres, cunctaque quæ ab eis pro orthodoxa fide exposita sunt in destructionem omnium hæresum, &c. Hæc Martinus Papa mox cum sacra Synodo ex testimoniis Patrum conuincit, & damnat Monothelitas. Item Concilium Valentinum sub Leo. I V. cap. 1. contra Prædestinatianos: Indubitanter autem Doctoribus piè, & rectè tractantibus uerbum ueritatis, ipsisque Sacræ Scripturæ lucidissimis expositoribus, id est, Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, &c. reuenter auditum, & obtemperanter intellectum submittimus, & pro uiribus quæ ad salutem nostram scripserunt amplectimur.

Concilium etiam Romanum I I. sub Zachar. Papa I. damnat Clementem hæreticum quod inter cætera Sacros canones spreuerit, atque expositiones sanctorum Patrum Ambrosij, Augustini & cæterorum respuit dicta sanctorum. Sed & Florentinum totum in sensu Patrum interpretando fuit, & sine illis ne latum quidem uinguem processit. Taceo quod sessio 5. & 6. Tridentini uerbis, sensu, & doctrina Augustini ferè concepta sit, sicut & reliqua, siue in Oriente, siue in Occidente aduersus Pelagium, aut sempelagianos determinata. Qui hæc & similia de D. Thoma, eiusque operibus proferre cum ueritate possunt, eum Patribus conferre etiam possunt: præferre uerò iactantia est.

Cæterum ut ad institutum redeamus, si à quouis Patre aliquando sine nota recedere licuit, & etiamnum liceat ex sententia Augustini, iniquus erit qui à Doctore Scholastico dissentire in quibusdam placitis, uertet errori. Nec magis hæc Augustini quam ipsius D. Thomæ doctrinæ esse comprobatur 1. par. quæst. 1. art. 8. ad 2. loquens de modo, quo sacra doctrina argumentatur ab autoritate: Authoritatibus autem, inquit, Canonice Scriptura utitur propriè ex necessitate argumentando,

authoritatibus autem aliorum Doctorum Ecclesie, quasi arguendo ex proprijs, sed probabiliter. subdit rationem: *Innititur enim fides nostra revelationi Apostolis, & Prophetis facte, qui Canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, si qua fuit, alijs Doctoribus facte, unde dicit Augustinus in epistola ad Hieronymum: solis enim Scripturarum libris, qui Canonici appellantur, &c.*

Quid ad hanc D. Thomæ autoritatem, quid ad rationem possunt obrudere aduersarij? fides nostra diuinæ revelationi factæ Apostolis, Prophetis, & authoribus Canonicis, non humanæ authoritati cuiusquam innititur: ex ea Doctoris autoritate tantum fit probabile argumentum. Doctrina D. Thomæ est. si ita ille de alijs omnibus, quid de seipso potuit sentire? certè idem, neque aliud cum veritate, aut ratione confiteretur: potius enim hæc de Scholasticis, quàm de Patribus dicitur, illorum porrò autoritas, sicut & Philosophorum, non potest maiorem ex se certitudinem, quàm opinionis generare, nisi quando communis sensus Scholasticorum talis est vt in dogmate fidei: tunc autem maior certitudo non ex ipsorum autoritate prout ipsorum est, sed ex principio, in quo conueniunt, generatur. ita Vasquez 1. p. d. 12. cap. 3. consonat Canus de locis lib. 8. cap. 4. verba eius sunt: *Theologorum Scholasticorum etiam multorum testimonium, si alij contra pugnant viri docti non plus valet ad faciendam fidem, quàm vel ratio ipsorum, vel grauior etiam autoritas cõprobarit.* & paulo inferius; *Quo loco sanè arguendi sunt Scholastici nonnulli, qui ex opinionum, quas in Schola acceperunt, preiudicij, viros alios Catholicos notis grauioribus inurunt, idque tantà facilitate, vt merito rideantur.* & infra. *Nec enim si quid aut Scoticis, aut Thomisticis pronuntiatis contrarium est, error illicò est.* Idem docet noster Castro aduersus hæres. lib. 1. cap. 7. *illos miserrimos censens qui in verba hominum irant.* Quid motor? est ipsa veritas ratione & vsu tam manifestè comprobata, vt nemo sanæ mentis eam neget. Sacra namque Theologia est lex potissimùm sedibus velut locis seu principiis discurrit, videlicet ex scriptura, ex traditione Apostolica, ex definitione Concilij Oecumenici approbati, ex definitione Pontificis Romani, ex consensu Ecclesie, ex vnanimi consensu Patrum, addamus etiam & Theologorum: tunc ligat, quando certa, & euidente illatione deducit conclusionem: quando verò probabilis est illatio, salua fide, Doctorum inquisitionibus, controuersis, & opinationibus sine vllò discrimine patet.

Dicant mihi modò hyperbolici laudatores, an omnia Thomæ placita ita inhærent illis principiis fidei, vt euidenti sequela ea comitentur. Si ita est, Scotus, salua fide, dissentire non potuit: sed ita esse quis probabit, vel quis probare velit, nisi qui tam durè in ipsum Thomam, quàm in Scotum decernere intendat, cum & multa, quæ alibi ille docuit, alibi retractarit, nec enim quæ fidei sunt retractari queunt. Si tamen probabilia sunt aliqua, quis tam crassi est cerebri, vt neget illa liberæ opinionis subesse, atque contrarium simili, aut sufficienti certitudine sine nota erroris, asserere ei licere, qui in verba superstitiosus non iurauit.

Protocemus amplius homines ad communem Scholæ stylum. Vbi nam inuenient inter suos etiam grauiores authores discipulos D. Thomæ aliquid durius statui contra quemuis Doctorem Scholasticum in hoc præcisè, quod D. Thomæ non consentiat? vel dicant, quando hæc vel illa opinio suis alioquin principiis fundata, ex eo quod Bonauenturæ, Scoti, &c. non autem D. Thomæ, sit explosa? quot ex domesticis suis, & D. Thomæ discipulis ab eo recedunt, & in pluribus eius autoritati non deferunt, in alijs eam durius, suoque sensui commoda explicant interpretatione.

Transeamus si placet, & ad Concilia Oecumenica, in quibus nullum damnatum inuenies, quia se Thomæ opposuit, nihil definitum de fide, quia præcisè id ille asseruit. Sed & fidei sacra tribunalia consulamus, & perpendamus quibus ex capitibus propositionum qualitates inuestigant. hæreticam dicunt quæ veritatibus fidei implicite vel explicitè repugnat; erroneam, quæ veritatibus Catholicis; temerariam, quæ certa ratione aut autoritate non asseritur; & sic de reliquis. nullam verò notant, aut damnant in eo præcisè, quod D. Thomæ non sit, aut eius doctrinæ contraria censeatur. Adeas Canum lib. 12. de locis, nostrum Castro, Directorium inquisitorum, Simancas, Bannem, Cordubam, & alios. quid refert commemorare decretum Sacræ Inquisitionis Romæ factum in fauorem doctrinæ Scoticæ quo cautum perhibetur Magistro facti Palatij, ne in vllum eius placitum animaduertat, verum sine vltiori examine, modò Scoti esse constat, pertranseat.

Hæc etiam communi omnium veterum, qui ante 1515. annum floruerunt venerationi statuta est lex titulo de emendatione lib. 5.4.

In libris autem Catholicorum veterum nihil mutare fas sit, nisi ubi aut fraude hæreticorum, aut typographi incuria manifestus error irrepserit, &c. Inter hos autem non modò Scotum, verum alios pleròsque fuisse, qui doctrinam D. Thomæ impugnarunt, res admodum nota est. quid ergo? has eorum hæreses fouet Ecclesia? ita planè, non tamen pro hæresi. vanum itaque est adstruere siue Scotum, siue alium ab Ecclesia, aut à quoquam graui in hoc notari, quod à D. Thomæ placitis, in quæstionibus tantum probabilibus recesserit, rationesque eiusdem Doctoris, inuestigandæ veritatis ergo impugnaverit. Imò quantum hæc Scholasticorum sine contentione, aut æmulatione dissertationes conducant, non modò iudicio Ecclesie (quæ in antiquis verat quidquam mutare) & Academiarum, in quibus publico stipendio diuicorum placitis docendis conducuntur viri docti, clarum est; sed etiam ipsa ratio, experientia, & profectus ingeniorum monstrat, vel in eo solo, ne dolosa commutatione incertum pro probabili, opinio pro fide, pro vero falsum in Scholis distrahatur. Quid enim facturi essent aduersarij, quali, quàmque fallaci pondere doctrinam Thomæ penderent, nisi ex opposito Scotus retinerent. Si enim Thomas eorum iudicio reliquis non modò præponderat, sed eò autoritatis peruenit vt ab ipso cuiquam recedere sine

Vtilitas cõ-
certationis
inter Scho-
lasticos.

nota non liceat; quid dicturi tandem essent si solus ille in stadio curre-
ret? id facile coniecturæ decidendum relinquo.

Cæterum operæ precium facturus sum, si expendero parumper ratio-
nes, quibus illi tantam D. Thomæ auctoritatem conciliare nituntur, id
sine ipsius sancti vlla iniuria fiet, vt qui vanas laudes non acceptat, nec
aliorum confratrum meritis derogare velit. Maximè cum nequaquam
sine detrimento veritatis non modò alij omnes Doctores in crimen vo-
cantur, sed quæ Petri cathedræ, Scripturæ sacræ, Conciliorum, & Ec-
clesiæ priuilegia sunt in priuatum hominem quantumlibet sanctum, &
doctum iniqua vsurpatione, & mendaciter refundantur. Potissimum
fundamentum est illud Innocentij testimonium superius expressum; alij
referunt Pium V. in suo breui vocare doctrinam D. Thomæ, regulam
Christianæ doctrinæ, alij alium Pontificem dixisse iactant, tot miracu-
la edidisse D. Thomam, quot articulos scripserit; alij referunt illa Chri-
sti ad Sanctum, *Benè scripsisti de me Thoma.* alij verba produciunt Vr-
bani V. in epistola ad Episcopum Tolosatensem, quibus asserit veridicam
doctrinam. huius doctrinæ certiores ab Ecclesia approbationes non re-
perio præterquam quod in Doctorum numerum sit ascriptus, & quod
viros habeat grauissimos sectatores.

Fundamen-
ta aduersa-
riorum pro
D. Thomæ.

Responsio.

Hæc quidem præclara sunt sancti Doctoris encomia, non licet ta-
men ex iis aliorum Doctorum laudibus insidiari, aut nomini crimen, &
notam inferre. nihil enim decisiuè Pontifices in hoc statuerunt, nihil
firmiter tenendum ordinarunt, sed pro sua quisque propensione, & de-
uotione in sanctum virum magis benignus laudator fuit, quàm ex ca-
thedra quidquam ordinare intendit. quod ex Innocentio profertur non
sat fundatum reperio, imprimis ex quodam sermone parenætico, non ex
epistola vlla decretali citatur à Ioanne Flaminio; ac proinde non habet
vim approbationis, aut statuti. Deinde inter assertores nihil de persona
constat; alij enim fuisse eum dicunt Innocentium I V. alij V. alij VI.
alij VII. accedit quod incertum sit an in minoribus constitutus, seu an-
te Pontificium hæc dixerit. Sextus fertur sermones scripsisse, qui ta-
men non comparent; Cæterum antè pontificatum verosimilius hæc
lucubrationibus vacauit, quam tumuis hoc nihil referat, verba enim
Pontificis sanè intelligenda sunt, nam qui in probabilibus recessit à
D. Thoma, rationes eius impugnans, non impugnator dicendus est,
cum sua ipse Thomas, pro certis, & indubitatis non tenuerit: quid
verò sit propriè impugnare in hoc casu rectè declarat Ambrosius
Catharinus ordinis prædicatorij: certò enim se scire ait multos igno-
rare quid sit impugnare doctrinam D. Thomæ: *Ille enim, inquit, ve-
rè Thomæ doctrinam impugnat, qui in vniuersum aut bona ex parte quasi
non valdè utilem improbat, & contemnit, aut (quod est horrendius) quasi
minus Catholicam, imò hæreticam & tanquam vnã ex phialis ira Dei mis-
se blasphemant; id quod Lutherus non timuit pronunciare. Ille impugnat
doctrinam D. Thomæ, qui non cum reuerentia & formidine, sed parum so-
briè, & vt sectarum zelus fert, aut propria arrogancia trahunt impetus,
illa in vniuersum indicat & obloquitur. At verò in altero, aut altero, &*

Quid sit
impugnare
D. Thomæ.

*ubi ratio postulat, aut aliorum præsertimque Ecclesia auctoritas monet,
saluis modestiæ finibus ab eo dissentire, quod magni & gloriosi viri fecerant,
etiam, qui de huius sancti fontibus hauserunt, tantum abest, vt hic im-
pugnet doctrinam D. Thomæ, vt etiam magis saluam illam velit, quando ea
demum sit vera doctrina, & ille verus Doctor, qui malit præhonorari veri-
tatem, &c.* Hæc ille: quàm autem verè quis non videat? verba igitur
Pontificis quantumuis decisiua non sint, in eos torquenda qui vel
Witclesi asseclæ sunt quidam inanes, garruli, triuiales magistelli qui
malè in vniuersum de Theologia loquuntur, vel in eos, qui minus so-
briè grauium Doctorum & maximè angelici doctrinam non ex ratio-
ne modestiæ aut veritatis indagandæ studio, sed pro libidine, & infir-
mitate, tanti Doctoris laboribus ingrati perstringunt, in ipsum petulan-
tius insurgunt; quod ego planè damnabile sentio. Longè ab hoc periculo
abest Scotus, qui in neminem maledicus fuit, imò præ reuerentia tacito
nomine aliorum, quando visum est, placita impugnavit, ex affectu non
contentionis, sed veritatis. qui verò aliter illa verba in prætenso ab ad-
uersariis sensu declarauerit, iniurius erit vel Ecclesiæ, vel ipsi Ponti-
fici, cum illa aliter quàm Thomas in aliquibus sapiat, vt inferius vi-
debitur.

Quæ Pio V. imponuntur non asseruit; nullibi enim appetat D. Tho-
mam, Christianæ doctrinæ regulam: sed dicit ex certissima Christianæ
doctrinæ regula adductum fuisse Ioannem XXII. vt eum sanctorum
numero adscriberet, ex qua regula dicit Thomam confutasse hæreticos,
de reliquo in bulla præfata doctrinam non aliter approbat quàm com-
memoratione fructus eius, & institutione festi, mandans, vt, tanquam
reliquorum Ecclesiæ quatuor Doctorum celebretur sub duplici. eius
autem doctrinam Ecclesiæ sequendam nec proponit, nec præcipit: quod
de miraculis fertur; nempe tot esse quot articulos scripsit, quidam
Ioan. XXII. hæc verba adscribunt: Bulla tamen canonizationis id
non exprimit, nec aliunde indubitabili fide adstruitur talia dixisse. di-
xerit, non dogmatica, sed hyperbolica loquutio est. Quod de verbis
crucifixi, & de epistola Urbani Papæ profertur, libentissimè admitto, &
malignus est, qui negat diuum Thomam benè de Christo scripsisse, aut
doctrinam eius non esse sanam, & veridicam; hoc tamen nihil prohibet,
quin & alij in Ecclesia fuerunt sani, & veridici.

Alias ego approbationes non inuenio quibus Ecclesia, aut Pontifi-
ces doctrinam D. Thomæ confirmant. imò nullam in qua Patribus
æqualem faciant, aut vniuersim sequendam, aliisque præferendam præ-
cipiant, aut statuunt; vt quorundam libertatem admirer, qui id nobis
velut fidei dogmata propinant, aliòsque doctores omnes, & sanctos pro-
pterea debita circumferant auctoritate. Ita autem quidam vt sibi vi-
detur præclare ratiocinatur. *Quamobrem & Apostolica sedes solius Tho-
mæ doctrinam publico edicto probauit, Ecclesiæque sectandam tradidit, eius-
que nomen & auctoritatem posteriora Concilia Oecumenica perpetuò vene-
rata sunt, & parem cuiusvis veterum Patrum auctoritati fecerunt. Hæc
in Concilio Tridentino scripsit, Vtinam illa edicta nobis proponeret
quibus*

Hieron.
Wielmius
pro script.
D. Thomæ.

quibus publicatis Ecclesia solius Thomæ doctrinam sequendam tradit, sed *abjentes Deos testes vocat*. Si publicum edictum, quomodo suppressum? quorsum nunquam comparuit? Urbanus V. in dicta epistola Tholosanæ vniuersitati sequendam doctrinam Thomæ, & amplificandam commendauit, quod ipsius S. corpus ad eos translatum sit, nihil præcepit. hoc tamen non est eam toti Ecclesiæ publico edicto præscribere, aut tradere. aliam approbationem quæ institutione festi per Pium V. facta est, ille tum non vidit. Pius enim Concilium sublequutus est. Sed quod parem eum fecerint posteriora Concilia Oecumenica cuius Sanctorum Patrum, non inuenio, quantumuis enim eo honore dignus fuerit sanctus, non constat id ei cultus exhibitum. Vnum ego commemoro Florentinum quod ex posterioribus fuit, in eo testatum reperio D. Bonauenturæ doctrinam ad res difficiles explicandas adhibitam fuisse, de qua ita Sixtus V. in bulla qua eum Doctorum cœtui inscripsit. *Hac, inquit, nostra perpetuò valitura constitutione doctrinam S. Bonauenturæ à supradictis prædecessoribus nostris Clemente IV. Gregorio X. & Sixto IV. laudatam, in Concilio Lugdunensi maxime spectatam, in Florentino etiam ad res difficiles explicandas adhibitam, grauiusmorum virorum autoritate testificatam, & commendatam, & eximio Ecclesiæ Doctore dignam, nos quoque plurimum in Domino laudamus, & commendamus, &c.* Si ergo ab approbatione doctrinæ à sede Apostolica data, discurrendum sit, eam ostendo obtrigisse D. Bonauenturæ, qui pluribus à Thoma discrepauit, nec proinde id solius Thomæ priuilegium esse, aut suspectos de veritate dici debere, qui ab eodem in aliis quibus discrepant.

Quod si ex speciali approbatione doctrinæ pondus æstimare libet solus mea opinione noster Alexander Alensis, solus inquam, omnes superauit. Qui (verbis Possēui. narro) *Innocentij IV. iussu totius Theologie summam conscripsit ea methodo quam antea nemo vnquam attigerat, eam autem summam Alexander IV. Pont. diplomate ac septuaginta virorum Ecclesiasticorum syngraphis comprobauit. Vt merito irrefragabilis inde saluaretur, confirmant hoc monumenta Franciscana, Marianus (qui eos septuaginta duos fuisse commemorat Doctores vniuersitatis Parisiensis) Willot & alij. Admonitos tamen volo siue aduersarios siue alios quoscumque, eiusmodi approbationes, non debere ad omnia & singula placita referri doctrinæ approbatæ: sed ad ea quæ potissimum sunt contra hæreticos, & pro defensione articulorum fidei; vt ex illis verbis sextæ Synodi colligitur: & suscipimus omnia quæ de recta fide & condemnatione hæreticorum exposuerunt, supple Patres.*

Intelligitur etiam per talem approbationem opera approbatæ, probabilia, fructuosa esse, & perniciosum errorem contra fidem pertinaciter, ex mente authoris adfertum, non continere, huius autem approbationis, & veritatis sunt opera D. Thomæ, vt latius probat facultas Parisiensis in excerptis articulorum contra errores fratris Ioannis de Montefono ordinis prædicatorij cap. 3. is porro appellauit tam à facultatis, quam ab Episcopi Parisiensis sententia, allegans D. Thomam sui

erroris

erroris patronum. ita deponitur cap. 1. excerptorum. *Sed huic articulo, inquit facultas, opponuntur tria, quæ ponit dictus frater in supplicatione, seu querela Domino Pape exposita. Primum est quod aliqua conclusionum suarum trahuntur ex doctrina S. Thomæ, quam facultas Theologie alias expressè commendauit, & Dominus Stephanus Episcopus Parisiensis per suas literas approbauit. Secundum est, quod Dominus Urbanus Papa V. per eius bullam vniuersitati studij Tholosani scripsit, & voluit eiusdem Sancti doctrinam tanquam benedictam & Catholicam sequi. Hæc pro se allegauit Montefonus; nec certior vlla tum habebatur doctrinæ D. Thomæ approbatio.*

Facultas verò infra cap. 3. respondet tribus conclusionibus, præmissis variis modis doctrinam aliquam approbandi. Prima conclusio: *Doctrina sancti Thomæ in opusculis suis Theologicis contenta primo modo est per Ecclesiam approbata & tanquam utilis, & probabilis diuulgata. Secunda conclusio; Doctrina S. Thomæ non est secundo modo per Ecclesiam approbata sic scilicet quod oporteat credere, quod ipsa in omni sui parte sit vera. Conclusio tertia; Præfata S. Thomæ doctrina non est tertio modo per Ecclesiam approbata sic scilicet quod oporteat credere quod ipsa in nulla sui parte sit in fide erronea, vel hæretica, hanc conclusionem varijs rationibus probant, quarum tertia est: quod si oporteat dicere quod huius doctrina in nulla sui parte sit in fide erronea, vel hæretica, hoc maxime esset, quia ipsa est per Ecclesiam approbata, sed aliqua est doctrina multo magis approbata, quam doctrina S. Thomæ, quæ tamen in aliqua sui parte est hæretica, vel erronea: in fide igitur etiam sine vlla temeritate dici potest de doctrina S. Thomæ, &c.* Subsumptum probant variis exemplis, vt Cypriani, Hieronymi, Magistri sententiarum (cuius doctrinam magis authenticam ferunt, quam D. Thomæ, vt pote quæ aliquando in studiis generalibus ex mandato Apostolico legebatur) Gratiani, Glossæ ordinariæ Bibliorum, quæ authoritatiuè ab ipso Thoma, & alijs passim in Schola citatur. Sed nos subiiciemus tantum sextum exemplum.

Sextum, inquit, exemplum potest poni de quibusdam Doctoribus qui non sunt Sancti canonizati: sicut venerabilis Anselmus Cantuariensis Episcopus, Hugo de sancto Victore, & quidam alij, quorum dicta vel scripta in aliquibus reperiuntur erronea, & tamen doctrina non minus videtur esse authentica quam doctrina S. Thomæ, cum ipsi communiter in actibus Scholasticis scientificis allegantur authoritatiuè, nec solent negari, sed eorum dicta reuerenter glossari, & exponi: quod tamen Scholastici nondum consueverunt facere de dictis S. Thomæ, & ideo presumptuosum videtur eius doctrinam super ipsos, & alios Doctores sic extollere, quod non liceat credere, aut asserere ipsum in fide errasse, sicut & alij errauerunt. Nec obstat eius canonizatio, quam aliqui pro magno colore prætendunt. Ex quibus videtur quod dicere Sanctum Thomam in aliqua parte doctrina sua errasse, in fide nec obuiat, seu derogat canonizationi sue, nec approbationi doctrinae sue Theologicae: sicut hoc idem dicere de alijs Sanctis, & præcipuis Doctoribus non derogat canonizationi, nec approbationi eorum: Nam Ecclesia sicut canonizando aliquem sanctum non per hoc approbat eius sancta, ita

F 3

appro

Obiecta
Montefoni
pro doctrina
D. Thomæ.

Responsio
vniuersitatis
Parisien-
sis.

Authoritas
doctrinæ S.
Bonauent.

Scilicet 10.

Possēuius

Quomodo
doctrinæ
approbatio
intelligenda
est.

approbando eius doctrinam, non per hoc approbat omnia eius dicta vel scripta, sed solum illa que per auctorem ipsum non sunt retractata, nec per alium sunt correctata, aut merito tanquam veritati contraria corrigenda iuxta superius allegatam Apostoli sententiam: omnia probate, quod bonum est tenete. Sic igitur per Ecclesiam approbatur aliqua doctrina non tam quoad omnia, sed quoad illa que sunt veritati consona. Hęc censura facultatis Parisiensis de approbatione doctrinæ D. Thomæ, cuius iudicio non verendum est stare si autoritas, si doctrina, si rectitudo, & integritas, si denique in ipsum sanctum cultus spectetur, cui tantum defert, quantum sine aliorum Sanctorum, Ecclesiæ aut veritatis concedi debet, iniuria.

Sed quoniam aliquos ex tam graui, & publico confessu iniuste, & proteruè subducentes se video, nec ad rationem, sed ad affectum, respicientes, causam denuo in ipsorum, aut cuiusuis bene sentientis arbitrio pono. Scholæ tamen commune placitum consulant, quidque illa eiusmodi quæstionibus sentiat, perquirant.

Si perueniens ad usum rationis nisi conuertatur ad Deum peccat mortaliter, nec primum eius peccatum possit esse veniale.

Si peccatum veniale sit in sensualitate.

Si vltima dispositio ad iustificationem fiat elicitiuè ab habitu charitatis.

Si habitus charitatis per actus æquales, aut remissiores non intendatur.

Si augeatur non per adiectionem nouæ entitatis, sed maiorem in subiecto radicationem.

Si Angelus in primo instanti non potuerit peccare.

Si in æternitate res coëxistant Deo.

Si natura assumpta existat existentia increata seu Verbi.

Si in eadem specie Deus possit creare plures Angelos.

Si Deus de absoluta potentia non possit creare albedinem, extra omne subiectum, aut à subiecto separare, & conseruare in eodem subiecto aut extra subiectum multiplicare numero.

Si prædeterminet Deus physicè ad actus liberos nostram voluntatem.

Si existens in peccato mortali (etiam occulto) peccet mortaliter faciens ex officio correctionem fraternam.

Si aliud fuit corpus Christi viuum, & mortuum, etsi reliquæ illa Sanctorum quas veneratur Ecclesia, vt ossa, corpora, &c. non sint illa quæ in viuis fuerunt: sed alia nouæ planè substantiæ quæ nunquam sanctorum fuerunt, qui articuli sequuntur ex vnitare formæ substantialis in homine, & teste Ochamo scandalosi fuerunt olim in Anglia: imò, vt quidam, apud facultatem Parisiensem in supra allegato processu, ille articulus de vnitare formæ substantialis in homine erat. Decimus quartus quintæ partis erronei libelli de euangelio æterno damnatus per Alexandrum I V.

Si Angelus sit in loco per operationem tantum.

Si omnia verba in forma calicis recitata in Ecclesia Latina sint essentialia.

Variæ opiniones in quibus communiter non tenetur S. Thomæ sententia.

Si character idem in diuersis ordinibus extendatur, nouus non imprimatur.

Si Beata Virgo concepta sit in peccato originali.

Si in canonizatione sanctorum piè tantum credatur Ecclesiam, aut Pontificem errare non posse.

Si virtus moralis tantum sit in appetitu sensitiuo, excepta iustitia, & prudentia.

Si sunt in rebus creatis quædam quæ simpliciter necesse est esse, vt quid de assertione in rigore sermonis dicendum sit, erroneam censet facultas Parisiensis.

Si sine solemnī professione non possit esse quis verus religiosus. Vide constitutionem Ecclesiæ.

Si Papa non possit dispensare in voto solemnī. Vide praxim Ecclesiæ.

Si sit irregularis qui occidit alium cum moderamine inculpatæ tutelæ. Vide sensum Ecclesiæ.

Si non possit commisceri aliquid calici consecrato. Consule praxim Ecclesiæ Græcæ.

Si Papa non possit dispensare in matrimonio rato extra casum professionis monasticæ. Vide praxim Ecclesiæ.

Harum quæstionum in Scholis decisionem quærant aduersarij quid Thomas in eis senserit, quidve Scotus, & in quam partem magis Doctores inclinant, nec mirum esse inuenient, nec rarum si à doctrina D. Thomæ, non modò Scotus, sed alij pariter in quibusdam recedant; nec eum vnquam illud autoritatis habuisse in Scholis, vt ab eo recedere sine vlla nota (modò ratio aut autoritas id postularer) non liceret, aut de eiusdem doctrina in aliquibus dubitare.

Quid si ipse Thomas secum non consentiat in omnibus, alios fortè ita constrictos tenebit, vt dicant, est, & non est? Si Sanctus, inquam, Doctor rectius inspecta veritate sententiam absque ignominia mutarit, si ita interdum docuit, vt quod mutaret naturæ sensusque infirmitate circumdatus dictarit, exemplum proculdubio veritatis studiosius inquirendæ aliis præbuit, vt quod sibi defuit, reliquorum studio, & labore suppleatur.

Docuit autem idem sanctus quæ postea mutauit, cuius rei exempla plurima afferre liceret: sed breuitatis causa, lectorè remitto ad ipsos eius discipulos, qui in omnibus eiusmodi differentiis & litibus ad summam appellant tanquam in fine vitæ scriptam, & vltimum supra voluntate signatum testamentum; remitto etiam ad specialem quandam tractatum de concordantia dictorum & conclusionum S. Thomæ inscriptum. habetur in tabula quam vocant aurea.

Eiusdem styli opusculum concinnauit ipse Doctor angelicus de concordia suorum dictorum, cuius initium fuit: *Pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia: in fine autem prologi supplicat librorum suorum lectoribus ita dicens: si quis aliquid inuenit non cordanter, si non sit manifesta causa dicendi, ex qua secundum Hilarium accipienda est intelligentia dictorum, discretiorem, & magis exercitatum consulat. Si vero non fuerit*

fuerit inuentum, quomodo virumque stare possit id illorum eligat quod magis consonum veritati iudicauerit: alterum verò nos ipsi reuocaremus, si talis discordia nobis occurreret, &c. Hactenus S. Thomas. Licuit ergo Scoto ex ipsius Sancti consilio, eligere quod magis veritati consonum iudicaret. Hæc S. Thomæ, hæc Augustini, ac omnium rectè sentientium instructio est; quia veritatem, non seipfos dilexerunt. id ipsum improbare æmulationis præ se studium fert, non veritatis.

B z o v. Natus est in vltima Britannia ad Caledoniam sylvam, vt minus mirum sit, Anacharsim summæ sapientiæ philosophum apud recordes Scythas crasso, atque ingenijs excolendis importuno cælo patriam habuisse.

De Scoti patria iam disceptauit post nostrates Caellus, & quidem fufius, ex traditione, ex autoritate, & circumstantiis eum Hiberniæ nostræ asseruit. tantum patriæ meæ decus haudquaquam iniudeo, sed nec aliis tamen prohibeo, vt quid à re melius videbitur, quisque sine pro veritatis, siue etiam pro suæ gentis studio in medium adferre conetur. ad communem omnium causam transeo: sed nec huic tantopere immorandum; quotidiana namque experientia est pluribus iam exemplis comprobata, nullum siue in Britannia, siue in Hibernia aëre ingenijs importunum haberi, cum ex omni parte talia prodierint, quæ cum Græcis, aut Latinis facile certarent. Idem de Hibernia probauit Cauellus, Fitzimon Maynesius, author Brigidæ Thaumaturgæ, aliique complures. Ingenia verò Britannica omnium encomio celebrata, nihil humile, aut vulgare præ se ferunt. Consulantur Pitzeus, Lesleius, Boëtius, & reliqui gentis eius historici, iteni Possseuinus, Bellarm. de script. Trith. Eysingrenius, Gesnerus. quinimo ipsa monumenta, quæ omnium frequentissima, & excellentissima facile sapientum iudicio primas ferunt. Ex insulis Britannicis primarij Scholasticæ disciplinæ fundatores exierunt, Alensis, Scotus, Warro, Mayrones, Mediauilla. ex familia nostra Franciscana attexuit Pitzeus Catalogum centum, & decent scriptorum. Ex familia Dominicana circiter octoginta, Carmelitarum circiter centum quadraginta, Benedictinorum ducentos quinquaginta solos recensui monasticæ vitæ professores. quot & quanti? in alijs prouincijs non facile reperies æquales numero, & scientia; nullos omnino superiores; quod si ad nascentis fidei primordia respicere lubet, eam à S. Petro eiusque sede potissimum propagatam inter Insulanos tantum magis gloriamur, quanto gloriosius est à matris, quàm nutricis vberibus pendere. Semen tamen cecidit in terram bonam, & secundo cælo, & fructu, non importunam ingenijs, & animabus excolendis Scythiam, modernj scriptoris, & si alterius professionis, ea est confessio, nostratibus tum monachis nihil sanctius, nihil eruditius extitisse, vt reliqua huius argumenti monumenta præteream; non longè à Caledonia sub eodem climate in Hebridibus celebre literarum, & sanctitatis emporium stetit sanctus Columbus Pictorum Apostolus, monasterium Hienle, quidem

Insulanorum
Britanniæ
magna
ingenia.

Camd.
descript.
Hiberniæ.

quidem progressu, vt si quis eum legerit, impudens sit, si clima ingenijs, aut literis excolendis velut importunum damnabit. Hæc breuiter insinuasse sufficit diluendis quæ à patria opponuntur, congrua, fufius iam citati in hoc genere versantur, vt superuacaneum sit, vel eadem replicare, vel iam nota, & probata adstruere. pergamus ad reliqua.

B z o v. Verum hic proteruum, captiosoque differendi genere Christianis dogmatibus illuisse videtur, quum passim inducta quæstione dubitabundus Sacrarum rerum fidem nequaquam tenui figmentorum caligine confudisset.

Elogium hoc siue Bzouianum, siue Iouianum (Bzouianum melius & Iouianum dixerim) si amarulentiam, si errores, si iniuriam, spectes, grauissimum; si doctrinam, si veritatem, si artificium, leuissimum. quid in Doctore classico acerbius reprehendi potuit, quàm captiosum, & proteruum differendi genus? quid in homine Christiano magis detestabile, quàm Christianis dogmatibus illudere? Quid errori æquè vicinum in Theologo, quàm res fidei in quæstionem dubitabundè vocare, eorumque fidem, non tenui figmentorum caligine confundere? non vident homines prolixioris linguæ, quàm iudicij quonam pacto corpori aptè cohæreat caput insensatæ Philippicæ; quibus neruis euanescentes sua vanitate laruas retineant; quibus concordantijs ex vna parte acrimonia, & subtilitas in grauissimis studijs, ex altera captiosum, & proteruum differendi genus; admiranda commentationum volumina, & rerum sacrarum inducta figmentorum caligine confusio, associantur. non vident, inquam, nec mirum si non viderunt, quibus hæc artificij summa fuit, calumnijs, & maledictis agere, non ratione. quibus si congruè respondendum est, non tam Scotum defendere, quàm pro vniuerso scholasticorum collegio apologiam attexere cogor: hæc nempe ex damnatis Witlest, Husitarum, Hieronymi Pragensis, Erasmi, Lutheri, fontibus depromptæ sub vnius Scoti appellatione in vniuersam redundant scholam.

Stylus communis in Scoto reprehenditur, quod inducta quæstione res fidei examinauerit, & disputauerit, quod dispositis Philosophiæ naturalis hinc inde præsidijs (quæ Grammaticis figmentorum est origo) ancillam dominæ debito subiecit famularatu, gratiam cum natura, Theologiam fidemque cum Metaphysica aliisque naturali lumine acquisitis scientijs copulauit, quod Philosophorum errores ad normam fidei castigari, quod gladium extorsit Goliæ, Arrij, Nestorij, Sabelli, Eutychetis, Abailardi, & id genus aliorum insidiosam compescuit dialecticam, ex Philosophorum principijs fallaciter petitam, quod diuini campos diffusam vastitatem, ad certum reduxerit alueum Doctorum commodo, discipulorum fructui, ne dicam, necessitati. hæc quidem Scotus, non primus, non vltimus. Ioannes Damascenus anno quadragésimo supra septingentesimum confusa Theologia elementa primus distinxit,

In Scoto
tota schola
reprehenditur.

Primi qui
Theologia
scholastica
collegerunt.

distinxit, collegit, atque in vnum corpus quatuor libris comprehendit; quorum primus est de Deo trino, & vno; Secundus, de rerum officio. Tertius, de incarnatione Verbi, vita, morteque Christi vsque ad descensum ad inferos. Quartus, de resurrectione Christi vsque ad Ascensionem, de fide, baptismo, Eucharistia, Antichristo, resurrectione extrema carnis. hunc excipit Petrus Abailardus, qui variis tamen erroribus Theologiam humani sensus proteruam admiscuit, & Magister Bandinus conciso tamen, & humili stylo; sed omnium felicissimus Petrus Lombardus, quem ideo Magistri titulo communis schola indigerat; mox Gulielmus vterque Altisiodorensis, & Parisiensis, Alexander Aletis, Albertus Magnus, S. Thomas perfectiori, vt quibusdam placet, stylo, summis Theologiam comprehenderunt. Sed D. Bonauentura, Scotus, alique quamplurimi Magistri ordinem sequuti, eundem commentariis illustrarunt, eo ordine, eo stylo, vt quidquid, siue ex principii fidei, siue ex consecutaneis conclusionibus, in medium discutitur, passim inducta quaestione resoluatur, impugnetur, defendatur, confirmetur. an dubitabundè? Ignarus hoc dixerit, vel certè malignus. nempe quaestio ex dubietate interrogantis, aut ignorantia semper oritur? ignari ergo Doctores, & dubij, qui discipulos inducta quaestione docent, interrogant? ignarus Christus interrogans: quem dicunt homines esse filium hominis? cuius imago est haec? Petre amas me? Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Quaestionem que supra fundamentum fidei superadificat splendidam ac magnificam veritatis cognitionem optimam esse scimus.

Interrogatio
citra errorem
& ignorantiam
contingit.
Clemens
lib. 5. Stro-
mat.

Sine quaestione
& dissertatio-
ne veritas
non discuti-
tur.

Isidorus
lib. 3. c. 14.
Utilitas con-
ferendi, &
discerendi.

Profesant si aliter de quaquam in vniuersum re, sine quaestione differi liceat, aut possit! quis porro vsus earum quaestionum quas *λογαί* vocat Hermagoras, quas Augustinus rationales, quas Philosophus in tria distribuit capita. An sit? quid sit? propter quid sit? An de rebus fidei licitè, seruata moderatione, differitur? impius tantum id negabit: differuerunt Patres, differuerunt Concilia, differuerunt Pontifices. Differuit Christus in medio Doctorum, differuerunt Apostoli in Synagogis contra Iudaeos, differuerunt martyres contra idololatrias, differuerunt confessores contra haereticos. Dissertatio sine quaestione fit? nequaquam. tolle quaestionem, tolles dissertationem. Dubitare in fide licet? *Dubium in fide infidelis est.* cuiusnam ergo dialecticæ praesidio Scotus in rebus fidei dubitabundus adstruitur; quod communi omnium, receptoque stylo inducta quaestione velut subiecto ratiocinationis necessario argumento differat? Sed quid dialecticam, aut rationem inter conuitia & calumnias exposco? infirmitas est mentis, non vigor rationis vel intellectus, quibus vlcerato, & in vindictam properante animo, non permittitur liberum vsquam suffragium. Hisce igitur contemptis, sententiam olim pro Scoto tulit Isidorus. *Cum sit vilis, inquit, ad instruendum lectio, adhibita tamen collatione maiorem intelligentiam praebeat, melius est enim conferre, quam legere. collatio autem docibilitatem facit; nam propositis interrogationibus latens veritas approbatur. quod enim obscurum, aut dubium est, conferendo citò perspicitur. Multum profunt in collatione*

figura

figura, res enim que minus per se aduertuntur, per comparationem rerum facile capiuntur. Nam saepe sub specie alia spirituales causas scripturae diuinae insinuant, & nisi per aliquam euidentem ostensionem vix apparent occulta legis mysteria. Eam ostensionem differendo, conferendoque elicit noster Scotus; vbi autem de rebus fidei vnquam dubitauit?

Sed pergamus ad caliginem figmentorum quibus conqueruntur Aristarchi fidem confundi, non illustrari: eis nempe figmentum est quidquid extrinsecus ratione naturali ex philosophorum fontibus adsciscitur pro confirmatione, seu declaratione fidei. hic lapis offensionis grammaticorum, haec querela sectariorum, quibus durum & permolestum est neruosum hoc dissertationis genus familiare Theologis, in quo velut collato pede aduersarius carpitur, sistitur, ne captiosus eludat, aut lubricus diffugiat. Isti sat superque prouisum sibi putant, si vocabulariis puerorum linguarum aliqualem adiungant notitiam, vt scripturam fideique mysteria, velut clauem aperto tenentes limine, ingrediantur. Omnis autem seuerioris disciplinae norma velut delicatulis insipit, nec fecus ac febricitanti mel, amara est, horrida, & detestabilis, ipsis ignota & peregrina, quos redarguit proinde Apostolus Iudas: *Quaecumque quidem, inquit, ignorant, blasphemant; quaecumque autem naturaliter tanquam mura animalia norunt, in his corrumpuntur. Hi sunt murmuratores querulosi secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superba mirantes personas questus gratia.* De iisdem Cyrillus in Ioan. lib. cap. 21. *Fatis sane consuetudo haec est; semper enim sublimiori doctrine, quam ipsi non intelligunt, detrahere solent, cumque attendere magis deberent, & subtilitate rerum eleuari, contra deiciuntur, & durum appellant sermonem quem admirari deberent, non aliter igitur quam edentuli soleant, molliora enim eligunt elementa, etiamsi pecora sint. Solidiora vero ac meliora edulia magno opere vituperant, agrotationem suam celare studentes, mentis quoque acumine priuati scientiam abhorreere solent quae magno studio magnaque opera esset conquirenda. Quid ergo? si Deus, & natura quidpiam in Philosophis communi successorum beneficio, & instructioni deposuit, contemnemus, quae nostra sunt? depositum remittemus? & his velut perniciosis mercibus, & negociationi erit super sedendum? nihil insipientius, nihil importunius obrudi potest. Philosophi autem, inquit Augustinus, qui vocantur, si qua forte vera, & fidei nostrae accommoda dixerunt, maxime Platonici, non solum formidanda non sunt, sed ab eis etiam tanquam iniustus possessoribus in usum nostrum vindicanda, &c. id congrua similitudine seu exemplo Israelitarum confirmat, qui aurum, & argentum Aegyptiorum, contemptis idolis, abstulerunt, in meliorem usum diuini tabernaculi expendenda, & quamuis suadeat à noxis, & superuacaneis gentilium abstinentum esse, addit tamen: *Sed etiam liberales disciplinas vsui veritatis aptiores, & quadam morum praecepta utilissima continent, deque ipso Deo colendo nonnulla vera inueniuntur apud eos: quod eorum tanquam aurum & argentum, quod non ipsi instituerunt, sed quibusdam quasi metallis diuinae providentiae, quae ubique infusa est, eruerunt, debet ab eis auferre Christianus ad usum iustum predicandi Euangelij.* Sed nunquid aliorum*

August. 2.
de doct.
Christian.
c. 40.

Patres scilicet scientiis instructi.

aliorum præter scholasticos exempla suppetant quæ huic Augustini documento suffragentur? ita planè; eaque in medium ipse Sanctus Doctor incunctanter exhibuit. *Nam quid, inquit, aliud fecerunt multi boni fideles nostri? Nonne aspiciamus quanto auro, & argento, & veste suffarcinatus exierint de Ægypto Cyprianus Doctor suavissimus, & martyr beatissimus? quanto Lactantius, quanto Victorinus, Optatus, Hilarius? ut de viuis taceam, quanto innumerabiles Græci? quod prior ipse fidelissimus Dei famulus Moyses fecerat, de quo scriptum est, quod eruditus fuerit in omni sapientia Ægyptiorum.*

August. lib. de ord. c. 17.

Sine Philosophia non esse differendum de quæstionibus obscuris.

Quantum autem conferant disciplinæ liberales potissimumque Philosophia ad obscurissimas quæstiones in diuina Theologia discutiendas audiamus eundem lib. de ordine cap. 17. ita admonet matrem. *Hoc etiam de cæteris huiusmodi actibus dixerim; quas si penitus forte contemnis, admonéo te quantum filius audeo, quantumque permittis, ut fidem istam tuam, quam venerandis mysterijs percepisti firmè, cautèque custodias: deinde ut in hac vita, atque moribus constanter, vigilantèrque permanear. De rebus autem obscurissimis, & diuinis quomodo Deus, & nihil mali faciat, & sit omnipotens, & tanta mala fiant, & cui bono mundano fecerit, qui non erat indigus: & utrum semper fuerit malum, an tempore caperit, & si semper fuit, utrum sub conditione Dei fuerit: & si fuit, utrum etiam iste mundus semper fuerit, in quo illud malum diuino ordine dominaretur; si autem hic mundus aliquando esse cepit, quomodo antequam esset potestate Dei malum tenebatur, & quid opus mundum fabricari? ergo de his atque huiusmodi rebus, aut ordine illo eruditionis, aut nullo modo quicquam requirendum est. Et ne quisquam aliquid nos complexos esse arbitretur, hoc dico planius atque breuius. Ad istarum rerum cognitionem neminem aspirare debere sine illa quasi duplici scientiâ bonæ disputationis potentiaque numerorum: excipit enim hanc iam ipsa Philosophia disciplina, & in ea nihil plus inuenit, quàm quid sit unum, sed longè altius, longèque diuinius, cuius duplex quæstio est, una de anima, altera de Deo. Prima efficit, ut nos ipsos nouerimus, altera ut originem nostram. Hic est ordo studiorum sapientia, per quem fit quisque idoneus ad intelligendum ordinem rerum.*

Sententia ergo Augustini est, persistendum firmè, & cautè in simplicitate fidei perceptæ, nec attendendas esse quæstiones altas, & obscuras, nisi quis ante plurimum exercitatus sit in scientia bonæ disputationis, potentiaque numerorum, quæ in rerum vnitatem, aut discordiam perficitur, quatenus hæc ad mensuram perfectæ vnitatis reducitur; prædicta autem exercitatio comparatur luminis naturalis, ac sapientiæ ductu, præeunte semper in rebus diuinis fidei, propriæque infirmitatis humili ac vera recognitione, ne quod gratiæ est usurpet ingenium; vel præsumptio fidem in rebus arduis; elata in magnis & mirabilibus præcurrat, ita porro studiosum Theologiæ instruit Augustinus. *Sed hoc modo instructus (supple scientiis naturalibus) diuinarum scripturarum studiosus, cum ad eas perscrutandas accedere caperit: illud Apostolicum cogitare non cesset, scientia inflat, charitas edificat, ita enim sentiet, quamuis de Ægypto diues exeat, tamen nisi Pascha egerit, saluum se esse non posse.*

De doct. Christiana lib. 3. c. 40.

Obiiciet

Obiiciet quispiam eundem August. 1. retract. 3. quasi retractasse quæ de utilitate scientiarum ad quæstiones Theologicas discutiendas docuit. cuius verba sunt: *Verum & in his libris displicet, quod multum tribui liberalibus disciplinis, quas multi sancti multum nesciunt, quidam autem qui sciunt eas, sancti non sunt.* Sed hæc proposito nostro nequaquam obstant, quia nec via regia contemnenda est, licet alij callem inueniant, quo temporis, & laboris compendio citius perueniant ad terminum. in multis suppleuit oratio, quod defuit industriæ, & hi dono acceperunt, quod laboris in aliis est merces. Licet autem quidam à Deo illuminentur repente, prius existentes magistri, quàm discipuli; aliis tamen, ut plurimum, terminus ponitur, ut si assurgere ad altiora conentur, industria, & labore tentanda sit via à sensu ad intellectum, à natura ad fidem: præeat semper fides ex præcepto Prophetæ: *nisi credideritis non intelligetis.* subsequatur ratio: illa definiat, hæc declaret; illa ingrediatur, hæc ad excubiis præ foribus vigilet; illa doceat, hæc autem confirmet; diuisi que inter se muniis, vna naturæ, altera gratiæ præferat facem. quod si fidei mysteria iis rebus traderentur, quæ sub sensum, aut rationis naturalis scopum caderent, aut si intellectus humani vigor illuc pertingeret, ut sensus ministerio absolutus per se ad spiritualia sufficeret, rectè tunc fortè scientiarum, & naturalis philosophiæ subsidium respiceret Theologus; mirum tamen est, quàm inæquali Marte nobiscum congrederentur, qui scientiam vocum, & linguarum peritiam necessariam ideo esse scripturæ interpretandæ contendunt, quia in his traditur; rerum autem ipsarum, in quibus præcipuè mysteria latent, excludunt disciplinam, quasi spiritus, & tota fidei anima in nuda litera, & cortice, non in subiecto potissimum corpore inhabitaret: quod si ergo in verbis, locutionibusque ignotis necessariò hæremus; quid fiet dum vim, naturamque earum rerum ignoramus, in quibus spiritus veritatis recondidit mysteria, ut ex similitudine, & analogia, ipsarum perspecta natura, ad interiora, & quæ subtus latent, velut per manus transmittamur? *Nec enim, inquit Dionysius, aliter fas erat infirmitati nostræ lucere diuinum radium nisi sacrorum varietate velaminum, quibus ad superiora ferremur opertum, & his que nobis familiaria sunt, prouidentia paterna natura mortalium sese accommodante, vestitum.* Hæc potissima ratio cur sacramenta in rebus sensibilibus pro instructione nostra instituta sunt, quæ similitudine quadam mysteria referrent, quasi carerent sacramenta non essent, inquit August. epist. 23. & super epist. ad Galat. dicit omne Sacramentum referendum esse ad contemplationem veritatis, & bonos mores. quid allegorias, & scripturarum parabolas feram, quibus planè interpretandis Grammaticalis constructio minus confert: ut omitam sapientiales libros in quibus, teste Origene, & Basilio cæterisque Patribus, naturalis disciplina traditur, inutilia, & inania ab vtilibus, & necessariis etiam discernuntur. Hoc ergo munus Theologiæ sanè necessarium (ut ex Augustino Magister) docere quibus viis fides contra aduersarios defendatur, & piis opituletur, docere doctrinam sanam, & errores redarguere, conclusiones principiis fidei insitas, & abditas consen-

Isa. 6.

Fides quibus rebus traditur.

Scientia rerum magis cõducit ad fidei mysteria quam vocum.

Dionys. de cælesti hierarch. c. 1.

August. epist. 23.

Origenes. Basilius. In prolog. sent. Munus Theologiæ.

Hieron.
epist. ad
Magnum.

consentaneo naturæ discursu elicere : quin imò quantum fieri potest humanis disciplinis illustrare, & confirmare. Quid moror ? pro Scholasticis causam, imò & pro seipso egit olim Hieronymus epistola ad Magnum ; *Quod autem queris in calce epistolæ tuæ cur in opusculis nostris secularium litterarum interdum ponimus exempla, & candorem Ecclesiæ Ethnicorum sordibus polluamus, responsum habeo : nunquam hoc queremus, nisi te totum Tullius possideret ; si scripturas sanctas legeres ; si interpretum earum omisso Volcario euolueres. Quis enim nesciat & in Moyse, & in Prophetarum voluminibus quadam assumpta de Gentilium libris, & Salomonem philosophis Tyri nonnulla proposuisse, etiam aliqua respondisse ? unde in exordio Proverbiorum commonet, ut intelligamus sermones prudentiæ, versutiasque verborum, parabolæ, & obscurum sermonem, dicta sapientum, & ænigmata quæ proprie dialecticorum, & philosophorum sunt.* Hactenus Hieronymus : nec esset abs re totam epistolam transcribere qua variè Pauli, aliorumque primorum Ecclesiæ Patrum exemplis id clarè confirmat. Cyprianum reprehensum asserit, quòd aduersus Demetrianum scripturarum non philosophorum, & poetarum testimoniis responderet Origenem Porphyrio, Methodium, Eusebium, Apollinarium Celsi Iosephum Appioni grammatico Alexandrino ex philosophiæ, & scientiæ naturalis fontibus defensionem fidei opposuisse ait. Quadrantus memorat Apostolorum discipulum & Aristidem philosophum apologiam eius argumenti pro Christianis porrexisse Adriano principi. Miltonem, Apollinarium ; Dionysium, Tacianum, Bardehanem, Hirenæum Origenis hæreson singularum venena, ex quibus philosophorum fontibus emanarint, multis voluminibus explicasse. Clementem Alexandrinum nihil non doctum reliquisse, nihil non è media philosophia. *Hunc, inquit, imitatus Origenes decem scripsit stromateas, Christianorum & Philosophorum inter se sententias comparans, & omnia religionis nostræ dogmata de Platone & Aristotele, Numenio, Corintoque confirmans ; & alios plures adiiciens, subiungit : Qui omnes in tantum philosophorum doctrinis, atque sententijs suos referciunt libros ; ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem sæculi, an scientiam scripturarum.*

Meritum
eorum qui
rationes
pro fidei
defensione
laborant.
Fulgent.
lib. 1. ad
Trasimund.
cap. 1.

Non immeritò igitur post Hieronymum, tantorumque Patrum innumera exempla, Theologi communiter cum D. Thoma 2. 2. quæst. art. 10. rei seriæ, & meritorix non figmentis incumbere eos putant qui rationes fidei confirmandæ, declarandæ, amplificandæ & defendendæ excogitant, ex præcepto Apostoli, *parati semper ad satisfaciendum omni poscenti vos reddere rationem de ea quæ in vobis est fide.* *Plurimumque enim miles ignauus regia castra somnolento corpore depressus oppugnantibus tradit : dum competentibus excubijs non defendit. Propterea etiam Beatus Petrus ad respondendum paratos esse debere paternè iubet dilectionis instinctu : parati, &c.*

Nullam sanè præsumptionis, vel delicti noxam veritus est Augustinus quod duas sibi apertas fenserit vias, per quas ad inquirendam Deitatis substantiam securus progredetur, *sive per scripturam, sive per creaturam : quæ utraque nobis ad hoc proponitur intuenda, ut ipse queratur, ipsi diligatur.*

Proœmiū
1. Trin.

diligatur, qui & illam inspirauit, & istam creauit. Theologus ergo Augustinus an artifex figmentorum cum discursu naturali ex creaturis ad sempiterna assurgebat ? id ipse negaret, sicut & suo merito & fructu carere scientiam, si modus seruetur. *Habet enim, & scientia modum suum bonum, si quod in ea inflat, vel inflare assolet, æternorum charitate vincatur, quæ non inflat, sed ut scimus, edificat : sine scientia quippe nec virtutes ipse, quibus rectè viuunt, possunt haberi, per quas hæc vita misera sic gubernetur, ut ad illam, quæ verè beata est, perueniatur æternam.*

Satisfactum iri credo aduersariis, si amplius ostendero quid scientiæ nomine comprehendat Augustinus, longèque aliam esse ab Heliconis inani fucò, & vacuæ dicacitatis strepitu. rerum scientia est, non uocum, Theologia non Grammatica : eam indagare sapientibus, & philosophis tantum concedit : tamen enim meritum, & simplicitas fidei in multis fidelibus emineat, non omnibus tamen datur hæc margarita ; nam *alijs datur sermo sapientiæ, alijs sermo scientiæ*, iuxta Apostolum : *Vtriusque autem doni virtutem, & naturam sub vnius sapientiæ notionem apprehenderunt veteres ; sapientiam asserentes esse rerum humanarum diuinarumque scientiam. Ista, inquit August. definitio diuidenda est, ut rerum diuinarum scientia propriè sapientia nuncupetur ; humanarum autem propriè scientiæ nomen obtrineat, de quo volumine 13. disputauit, non utique quidquid sciri ab homine potest in rebus humanis, ubi plurimum superuacua vanitatis, & noxiæ curiositatis est, huic scientiæ tribuens, sed illud tantummodo, quo fides saluberrima, quæ ad veram beatitudinem ducit, gignitur, nutritur, defenditur, roboratur : quæ scientia non pollent fideles plurimi, quamuis polleant ipsa fide plurimum. Aliud enim est scire tantummodo, quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam, quæ non nisi æterna est : aliud autem scire, quemadmodum hoc ipsum, & p̄s opuletur, & contra impios defendatur, quam proprio appellare vocabulo scientiam videtur Apostolus. Quibus verbis etiã humanæ, & naturalis scientiæ fructus, vsus, necessitas, ad res fidei defendendas, ac roborandas, vel ex vnica Augustini autoritate constet ; ad petulantium tamen linguarum cohibendam aduersum nos licentiam, nihil notius communi & noto experimento adferre possum. Stabilis enim, & perpetuus est de fidei hostibus scholasticorum triumphus. quod non obscure fassi sunt Græci in Concilio Florentino, disputationem contra pacta subterfugientes. Constantiensis autem prius hanc in Witlefo, & sectatoribus castigauit arrogantiam, seu fraudulentas inuentiones ; utcumque ægris nihil ita exosum sicut medicina, quæ salutem confert, & morbi vim retundit. post Pontificum autem, & Conciliorum & Patrum decreta, hæretici nihil ita insectantur, sicut scholasticam Theologiam, cur ita ? non quia *Corynthijs nihil debet illum ; sed quia à scholasticis vehementius impugnantur, ut nihil ipsis tutum relinquatur ?**

Nunc agant aduersarij ; videant quibus gradibus ad accusandum Scotum incedant : res fidei inducta quæstione examinavit ; fateor. petitis ex scientiis naturalibus rationibus confirmavit, & declaravit ; fateor,

12. Trin.
cap. 14.
Fructus
scientiæ.

1. Cor. 2.

14. De Trin.
cap. 2.

Distinctio
scientiæ &
sapientiæ.

teor. ergo fuit dubitabundus in rebus fidei: ergo caliginem figmentorum inuexit: nihil minus. rectius inter res id quod ex arte, & scientia Theologo est stylus, & præceptum, verti ab aduersariis in crimen. non desunt quidem Erasmi, Lutheri, Melancthones, qui in eandem & fidem, & scientiam coeant.

Quod si, præter styli communis, aliquam deprauatæ doctrinæ notam in Scotorum torquere voluerint; perperam id quidem: sed responsionem iam habent plenissimam à Scoti defensoribus, qui calumniam eiusmodi solidè expugnarunt communi ne dicam Doctorum, & speciatim religionis Franciscanæ, sed vniuersitatum, tribunalium, fidei, Pontificum, Conciliorum iudicio, inter quos trecentis iam annis ea doctrina, communi exercitatione trita, perseverauit hætenus intacta. mihi verò non infirmo argumento eius in hoc præstantia suadet, quod eidem obtrecent aduersarij, nihil tamen speciatim obiicientes, nisi quod laudi vertitur. Summum porro detrahendi, & calumniandi in accusatore studium, criminationis inopiæ coniunctum non vulgare perhibet testimonium, sed omisiss obtrecentatoribus, adeo grauissimos viros, & potissimos Sancti Thomæ discipulos, quibus inquirendæ veritatis studium fuit, & à Scoto aliter sentientes, nihil omiserunt, quod vel ad impugnationem eius, vel ad D. Thomæ defensionem conferre videretur. Mirum sanè, vt tanta ingenia, tam vehemens studium, tot annorum concertatio, eo nunquam deduxerit causam, vt vel minimam Scoticæ doctrinæ conclusionem, alicuius publicæ Ecclesiæ, aut particularis iudicis sententia, notatam euicerint.

His subscripsit Antonius Possseuinus, cuius hoc illustre est testimonium in apparatu: *In scripturis diuinis ac philosophia Aristotelis adeo præstitit, vt in disputationibus palmam ceteris præciperet, atque ob id Doctro subtilis fuerit appellatus. Hic primum in Anglia, Oxoniæ sententias interpretatus, deinde in schola Parisiensi primum locum assecutus, Academiam illam multum illustrauit, Theologia Scholastica multis subtilitatibus aucta in quibus, quod multa, quæ non ita patebant, eruerit, factum est, vt qui eius doctrinam sectantur, Scotista vocentur; cuius doctrina graue illud testimonium extat, quod eius libri, absque vilo erroris neuo, vsque in hanc diem trecentos circiter annos in œcumenicis Concilijs inuiolati permanserint.*

Non immeritò ergo Gulielmus Worilon Scotum sic compellat, *rum tot subtilia scribens in errore non est comprehensus aliquo.* eadem Episcopus Senogallienis: amplius quidem progressus est Bargius; sed communis ea discipulorum est vox, qui omnia, & singula eius placita, vbique terrarum sine nota propugnant, cuius confirmationi sacræ inquisitionis generalis Romæ tribunal præcepit censoribus, vt Scoti doctrinam intactam, & inuiolatam pertransirent.

Hæc tamen extrinsecus petita testimonia facile contemnet, qui ad ipsa eius scripta oculos conuertet, in quibus non modò pietas Christiano Doctore digna, verùm etiam doctrina, & humilitas pari gressu incedunt: differuit ille quidem quod magis ex veritate est visum; ea tamen animi moderatione, vt sine cuiusquâ præiudicio veritas suas ferret

Antonius Possseuinus.

Worilon. Senogallien. Bargius. Scotista.

partes; & illi quorum sententia impugnatur debitam reuerentiam: nec enim sua ita lectori inculcare studuit, velut sine omni hæsitacione sequenda, vel vt eundem ab aliorum frequentatione absterret; propria interdum placita non secus, ac aliorum æquâ lance discutit; vt vel inde non solum animi syncerus candor, sed veritatis, non gloriæ, studium in eo fuisse constet; sed quia nec breuem esse in copioso argumento liceat, nec ex futile occasione præsentis calumniæ rem feriam adire conueniat, lectorem remitto ad totius Scholæ iudicium: plus enim in hoc me extendi quàm animus fuit: aliàs fortè meliori occasione de Scoti doctrina erit disserendum.

B z o v. *Scit enim lites immortales quando eius placita, vel grauius ab aduerso secta professoribus oppugnata, ex aduerso ab eius discipulis acerrimè defenduntur.*

Quis litem ferit? reus an actor? defensionem Scotistæ, impugnationem alij adoriuntur; cesset impugnatio, cessabit defensio, dirimetur lis. Plato Academiam, Aristoteles Lycæum fundauit, non defuerunt hinc inde discrepantiæ sententiarum; quid ergo; illi dicendi litigiosi? non lites in Italiam aduexisse dictus est Pythagoras dum apud Crotoniatis sedem delegit philosophandi, caput sectæ Italicæ. Idem testatur de suo Thalete Iones (si verus Aristoteles) primo inuentore naturalis philosophiæ, sed quid de Zenone Stoici? hi inter philosophos principes multa tradidit falsa, multa dubia, quæ sequentium disquisitioni, & disputationi subiecta plures impugnatores, plures etiam habere singuli defensores: soli inter omnes notati Pythagorici cuiusdam fœcordiæ, & vanæ superstitionis, quod veritatis inquisitioni supersedentes magistrum oraculi loco colebant, atque in obscuris symbolis incerta fide conuiescerent, non proficerent. Ab aliis docendo discrepare opinionis est non contentionis, si ratio suadet. disputauit Scotus, non litigauit; quamquam hoc imperitiæ aduersariorum sine præsumptione concesserim, ita eos sentire, vt qui ab alio disputando opinione dissentiat, & veritatem discutendo aliorum placita inquirat, æstimetur litigiosus; huc enim tota collimat accusatio vt schismata perniciosâ, & sectas in scholam redundasse cum nouatoribus improperent: nesciunt tamen litigiosos solum dictos esse Sophistas, quos Plato caupones appellat disciplinarum, diuitum mercenarios venatores, concordie hostes, contentiosos, clamorosos, litigatores, habentes scientiam in opinione constitutam, vel vt Aristoteles, qui videri, non esse, sapientes desiderant, questum sectantur ex fucata, & eâ quam non habent, sapientiâ: isti ergo ab omnibus antiquis factores litium appellati sunt, reliqui verò, qui veritatis studio discebant, discebant, docebant, sapientes, aut post Pythagoram etiam nobis communicato cum Græcis vocabulo, Philosophi, sapientiæ amatores. Vnde Augustinus de sapientia disserens: *Nonne terrebitur exemplo Pythagoræ, qui cum ausus non fuisset sapientiam profiteri, Philosophum potius, id est, amatorem sapientiæ, se esse respondit,*

i. Met. c. 3.

Ignorantia aduersarium.

Qui litigiosi, qui disertatores? i. Elen. c. 2.

14. de Trin. c. 1.

à quo id nomen exortum, ita deinceps posteris placuit, ut quantalibet de rebus ad sapientiam pertinentibus doctrina, vel tibi, vel alijs videretur excellere, nonnisi Philosophus vocaretur. Et mox subdit: Sed ego nec sic quidem sapientem me audeo profiteri, satis est mihi, quod etiam ipsi negare non possunt, esse etiam Philosophi, id est, amatoris sapientia, de sapientia disputare: non enim hoc illi facere destiterunt, qui se amatores sapientia, potius quam sapientes, esse professi sunt. Quinque scopos litigantium, seu Sophistarum præfixit Philosophus; ad eorum quempiam dissertationem Scoti reducant aduersarij, tunc admittam Sophistam esse, & factorem litium, sed hæcenus in naturalibus: ad diuiniore scientiæ tribunal criminationem eiusmodi referamus, hic ni fallor, Scotus est accusatorum minimè dubius, ut antecedentia, & consequentia declarant.

Quinam ergo inter Theologos factores litium? quos nempe fugiendos docuit Apostolus, discipulum perfectè instituens non conuenire verbis, rectè tractare verbum veritatis: *Prophana*, inquit, & *vaniloquia deuita*, multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum, ut cancer serpit, ex quibus est *Himeneus*, & *Philetus*, qui à veritate exciderunt, dicentes resurrectionem iam esse factam, & subuerterunt quorundam fidem. *Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuita*, sciens quia generant lites, seruum autem Domini non oportet litigare. Ab eiusmodi contentionis studio quàm longè abfuit Scotus: modestè enim pro veritate disputare non est litigare; aut mysteria inducta quæstione explicare, non est stultas mouere. Neque enim, teste Augustino Doctoris munus explicante, hoc ideo dictum est, ut aduersarijs oppugnantibus veritatem, nihil nos pro veritate dicamus, & ubi erit, quod cum ostenderet qualis esse Episcopus debebat, ait inter cetera, ut potens sit in doctrina sana, & contradicentes possit redarguere? verbis enim contendere est non curare, quomodo error veritatis vincatur, sed quomodo tua dicta dictioni alterius præferantur: porro qui non verbis contendit siue submissè, siue temperatè, siue granditer dicat, id agit verbis, ut veritas pateat, veritas placeat, veritas moueat, quoniam nec ipsa, quæ præcepti finis & plenitudo legis est charitas, vilo modo recta esse potest, si ea, quæ dicuntur, non vera, sed falsa sunt. Hieronymus interpretatur à stultis quæstionibus nos reuocari à Paulo, non à sapientibus, & quæ scripturarum autoritate sunt fultæ: præceptum enim Saluatoris est, *querite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis*, &c. non secus tamen olim contra Augustinum Donatistæ, quàm Bzouius & Iouius etiamnum agunt in Scotum, ut alios ab eodem absterreant. Sed credo, inquit, cum me videres à multis putari eloquentem, ut à me lectoris, auditorisve studium deterreret, accusandam existimasti eloquentiam, ut iam, quid dicerem, non attenderet quisquis abs te perterritus tanquam eloquentem me dicentem, eo ipso iam cauendum, fugiendumque censeret. Quid aliud aduersarij, cum Scotum inscribunt factorem litium, nisi ut hoc ipso lectorum ab eo deterrerent, differente tanquam litigioso, quem ab alijs prædicari audierunt subtilem veritatis indagatorem? *Qui enim veritati non acquiescunt, onerosè ac molestè ferunt eos, qui secum sedulo agunt, nec ab eorum conuincendo errore dissimulant, litigiosos & contentiosos vocant.* Falsitas

1. Elen. c. 3.

Litigiosi in Theologia quinam.

2. Tim. 2.

August. 4. de doct. Christian. cap. 28.

Quid sit verbis contendere?

Hieron. sup. 2 ad Tim. 2.

August. lib. 2 contra Cresc. c. 2.

Ibid. c. 6.

Falsitas enim, quæ nudari, & redargui metuit, eorum vitiorum nomine, quæ veritas damnat, diligentiam veritatis accusat. Sed differuit Scotus, aliòsque impugnavit. quid tum? ergo litigiosus? diligentiam veritatis inquirendæ accusant, dum respondere nequeunt: sic Cresconius Dialecticam Augustino improperavit velut alienam à Christiana veritate: *Quid aliud*, inquit, *Dialectica*, quàm peritia disputandi? quod ideo aperendum putavi: quia etiam ipsam mihi obicere voluisti, quasi Christiana non congruat veritati, & ideo me Doctores vestri velut hominem Dialecticum merito fugiendum potius, & cauendum; quàm refellendum, reuincendumque censuerunt. Sed & hanc calumniam latè diluit Sanctus exemplo Pauli Act. 10. 17. qui cum Iudæis in Synagoga, cum Stoicis in foro disputabat, quem proinde verum Dialecticum fuisse probat, quia non solum acutè, sed veraciter disputabat, & mox reducta in aduersarium oratione. *Habes*, inquit, & *apud Isaiam Prophetam, venite disputemus*, dicit Dominus, & multis alijs diuinarum scripturarum locis. *Lege ubi inuenieris hoc verbum, & inspicie codices Græcos in eisdem testimonijs Sanctarum Scripturarum, & videbis, unde sit appellata Dialectica, ne quod omnes iusti cum Deo faciunt, quibus dictum est, venite disputemus, dicit Dominus, non imiteris sapienti pietate, sed insulsa temeritate crimineris.*

Concludamus igitur ex Augustino, quis Dialecticus seu disputator, quis verò Sophista & litigiosus. *Qui disputat*, inquit, *verum discernit à falso, quod qui non possunt, & tamen Dialectici videri volunt, per insidiosas interrogationes captant incautorum assensiones, ut ex eorum responsionibus concludant, unde illos, vel in aperta falsitate deceptos rident, vel occultam falsitatem deceptis persuadeant, quam plerumque etiam ipsi existimant veritatem. Qui autem verus disputator est, id est, veritatis à falsitate discretor, primo id apud seipsum agit, ne non rectè discernens ipse fallatur, &c.* Hæc Augustini sententia, quæ disputantem Scotum ex veritatis scopo, longè alienum à litibus, & contentione facit: differentes autem præpostera intentione non modò falsa, sed fallendi animo, docet esse litigiosos: sine offensa dixerim, aduersarios perstringit, nec enim lectoris in hoc lædi reuerentiam iudico, si imprudentiæ, & leuitatis contra manifestum omnium iudicium obtrusa, in ipsos auctores, non tam retorquamus notam, quàm ipsam suo pondere recidentem demonstramus. Sed quæ sequuntur eiusdem sunt imposturæ.

B z o v. Sed qui aliquot præclara eius ordinis ingenia ad optimam frugem nata distorto scilicet ad veritatem itinere, suspendisse perdidisseque videtur.

Quanam illa ingenia perdidit Scotus? vel quæ doctrina eius damnata, quæ discipulos deprauare, & à veritate suspendere posset? dormierunt ergo super tanta ingeniorum pernicie prælati Franciscani plus amplius trecentis annis; dormierunt Pontifices; dormierunt Concilia; dormierunt Vniuersitates; tota denique dormiuit Ecclesia? nullusque tanto tempore natus est Phinees, qui haberet spiritum, & zelum legis?

Ibid. c. 53.

Cap. 14.

Quis sit Dialecticus? Ibid. c. 15.

grauis iniuria, quæ in vniuersos redundat Prælatos Ecclesiæ, & tribu-
nalia fidei: *Error enim cui non resistitur, approbatur, & veritas cum minimè*
defensatur, opprimitur, negligere quippe, cum possis, deturbare peruersos, nihil
aliud est, quam fouere; nec caret scrupulo societatis occulta, qui manifesto
facinori desinit obuiare. Quid enim prodest illi suo errore non pollui, qui con-
sensum præstat erranti, consentire videtur erranti, qui ad rescandam, que
corrige debent, non occurrunt. Vnam dumtaxat ex vniuersa Scoti doctrina
sententiam in dubium, & iudicium, tanto annorum interuallo vocatam
inuenio, de conceptione Virginis; quibus autem progressibus? Docent
decreta Pauli V. Gregorij XV. antea verò Sixti IV. docent studia gene-
ralia, vniuersitas Prælatorum cum commisso sibi grege, inter quos,
quoad hoc, Scotus in pulpitis triumphat, in cathedris vbique docet,
nunquid ad peruersionem ingeniorum? transferunt quinque generalia
Concilia, plura Prouincialia, plurima in causa fidei ac doctrinæ decre-
ta, ac controuersia, ea, inquam, sola est sententia, quæ Scotum tribu-
nali sistit; testes authores nuper relati, testis schola vniuersa, testis ipsa
Conciliorum historia, testis experientia eorum, qui Conciliis inter-
fuerunt, in quibus etsi aliorum placita in aliquo, emendationis aut aboli-
tionis notam subierunt, Scotus, & Scotista integri immunisque tran-
sire. Occurrit mihi, (disserendi necessitate dixerim) in Trid. sess. 14.
cap. 7. & canon. 11. reprobata sententia Caietani primarij in schola
D. Thomæ, occurrit & in Constantiensi retractatio errorum fratris Mat-
thæi Grabon eiusdem scholæ, & instituti: nullus autem Scotus aut Sco-
tista mutilatus, damnatus aut castigatus. Sed neglectis velitationibus
cominûs agamus. Bzouij nomine superius produxi plures articulos,
in quibus Scotus nunquam fuit inferior. Vis amplius congregi, in me-
dium alios profero articulos: agnosce cuius doctrina est hæc. Quis ne-
gavit Euam formatam ex costa Adam; atque adeo scripturam hoc af-
firmantem non ex proprietate literæ intelligendam? non Scotista aut
Scotus, qui contrarium affirmant cum Patribus & expositoribus in 2.
d. 18. quæst. vnic. sub finem. Quis saluat in vtero matris sine baptismo
pereuntes infantes? non Scotus aut Scotista. consule in 4. d. 4. Quis ita
Paulum interpretatur, vt orationes communes, & cæteras preces, que
ad ædificationem fiunt populi, vtilius, & congruentius in vulgari, quam
Latino idiomate haberi docet? non Scotus, non Scotista, qui ritum Ec-
clesiæ necessariò sequendum prædicant. consule in 4. dist. 11. quæst. 6.
4. Quid de Græcis sentiat qui ritum Ecclesiæ Romanæ respuunt, & q. 7.
& aliàs sæpe ritum Ecclesiæ tenendum probat. Quis peccor negat plu-
ralitatem vxorum antiquitûs prohibitam? non Scotus, non Scotista
5. contrarium docentes cum Innocentio cap. de diuortijs. Quis interpre-
tandam scripturam ex propria magis, quam sanctorum sententia refert,
contra decretum Lateranensis & Tridentini? non Scotus, cuius in
Sanctos reuerentia facile percipitur ex 1. dist. 5. quæst. 2. d. 11. quæst. 2.
2. dist. 23. quæst. 1. 4. dist. 4. quæst. 4. Quis in adulto suscipiente bap-
tismum, negat intentionem fore necessariam? affirmat profectò Scotus
cum Augustino de cons. dist. 4. & Innoc. cap. maiores. de baptismo.

Quis

Quis docet sufficientem materiam Eucharistiæ esse quemque panem
vitalem? negare videntur Florentinum, Tridentinum, negauit etiam
Scotus in 4. d. 11. quæst. 6. & iussu Pij V. ea sententia deleta est in im-
pressionem quadam Romana. Non defuit, qui negaret necessitate Sa-
cramenti confirmationis misceri oleo balsamum. Affirmare videtur
Trident. Florent. & expressius Colonienfe; affirmat Scotus & Scotista
in 4. d. 7. quæst. 1. affirmavit quidam dispositionem sufficientem ad
sumptionem Eucharistiæ esse contritionem seclusa confessione peccati
mortalis, etiam si adsit copia confessarij: reprobatur id Trident. sess. 14.
cap. 7. can. 11. sicut & Scotus, & Scotista in 4. d. 17. quæst. 1. Quis
negauit Iacobi 5. *Infirmatur quis in vobis*, aut ex verbis, aut ex effectu
sermonem esse de Sacramentali vnctione? contrarium docuit Scotus &
Scotista in 4. d. 23. quæst. vn. responsione ad primum totidem & iis-
dem penè verbis quot & quibus postea Trident. sess. 14. can. 1. de hoc
sacramento eandem veritatem definiuit. Non defuit inter sectatores
D. Thomæ, qui affirmavit vxorem dimitti posse ob fornicationem &
aliam duci. contrarium Scotus supponit in 4. dist. 33. quæst. 3. & de-
finiuit Trident. sess. 24. can. 7. Discipulus D. Thomæ asseruit Ioan. XX.
haberi institutionem confessionis, non præceptum, auricularem autem
esse ex præcepto Ecclesiæ. Contrarium docuit Scotus & Scotista in 4.
d. 17. quæst. 1. Definiuit Trident. sess. 14. cap. 5. & 6. Quis negauit
epistolam ad Hebræos scriptam fuisse à Paulo; aut alicuius authoritatis
esse, vt ex ea decretum aliquod fidei conficiatur contra Ecclesiæ &
Tridentini decretum? At certè Scotus & Scotista non secus ac veram
Paulinam, veramque Canonicam scripturam eam recipiunt in 2. d. 10.
quæst. 1. in 3. d. 20. ad 1. principale, in 4. d. 1. quæst. 3. d. 23. d. 25. Quis
denique receptos ab Ecclesia Machabæorum libros, & Ecclesiasticum
exturbauit à Canone? Scotus profectò & Scotista immunes sunt:
nam in 1. d. 9. in 2. d. 2. in 3. d. 12. in 4. d. 20. Ecclesiasticum textum
pro vera scriptura citat.

Conuertamus nos amplius ad Conciliabulum Basiliense, in quo octo
articuli seu conclusiones contra fidem, & veritatem propoñti leguntur
sequentes.

Primus, Veritas est Catholice fidei sacrum generale Concilium supra Pa-
pam, & alium quemuis potestatem habere.

Secundus, Generale Concilium legitime congregatum sine ipsius consensu
nec dissoluere, nec transferre, nec prorogare ad tempus ex autoritate sua
potest Romanus Pontifex, idque veritas eiusdem est.

Tertius, Qui pertinaciter se opponit, hæreticus est censendus. Alios bre-
uitatis causa prætereo, quorum hæc summa est, vt Eugenius Pontifex
tribus præmissis repugnauerit; fuerit hæreticus, relapsus, pertinax venit
in hæc paradoxa aliquis fortè Scotista distorto à veritate itinere suspen-
sus, & perditus? non reperio, non venit. Aneas tamen Sylinius extensa
in aduersum manu quendam alterius scholæ asseclam designat, quem
proprijs verbis eiusdem produco, vt qui adfuit, & rem oculis subiectam
referat. Octo, inquit, inter ipsos Theologos conclusunculis approbatis, quas

Aeneas Syl-
uius de
Conc. Basil.

veritates appellatarunt, eorum copiam in orbem diuulgantes, quae res circa medium mensis Aprilis initium suscepit industria quidem, ac solertia Nicolai cuiusdam Burgundionis ex ordine Praedicatorum viri acuti, & longe maioris animi, quam corporis, qui nec disputationum, nec congregationum aures unquam personare omisit, donec res cepta, & consummata est, nec illud asserere dubitarem rem hanc intactam remansisse, nisi istius hominibus diligentia, Patres excitasset, quem si quis videat, nunquam tanti existimet.

Haecenus Syluius; quænam autem mox ex præfatis conclusionibus enatae sunt tragœdiæ, prosequitur; notioresque sunt, quàm vt declaratione, aut narratione indigeant, possem insuper & ego ostendere, quoniam fuerunt legati Basiliensium fouendi schismatis gratia, siue ad Regem Angliæ, siue ad Ducem Burgundiæ, siue ad alios principes destinati; non fuere Scotistæ. Sed quid? dormierunt in tanta animarum pernicie? nequaquam profecto, sed pro fide, & vero Pontifice strenuè decertantes, consilia Achitophel contra Dauid, & Ecclesiam dissiparunt: vacillantesque studio partium Christianos, ad sui pastoris obedientiam reducerunt. hinc ab Oriente Ioannes Capistranensis Franciscanus Armenos: hinc Beatus Alberrus Sartianensis Franciscanus Iacobitas Florentiam ad fidei vnitatem & veritatem reducunt, quorum vterque, cum legati munere ad illas partes destinati sunt (magis quadraginta suorum sodalium numero comitante) procurandæ Ecclesiarum vniuersim concordia; cum pridem Sarthianensis Græcæ, & Latinæ linguæ à puero peritissimus in Concilio Florentino interpretem egerit adiuncto eiusdem instituti socio. Contemenda fortè opera Fr. Bartholomæi de Iano sacrae Theologiæ Magistri, & Praedicatoris insignis familiae Observantia, qui ablegatus est ab Eugenio Pontifice Constantinopolim pro reductione Græcorum, operique tam feliciter incubuit, vt industria, & laboris optatum sit consecutus effectum, Imperatore & Patriarcha simul in Italiam soluentibus, & ad Matris, quos inueteratum abstraxit schisma, properantibus gremium? Nunquid suspenso à veritate itinere Fr. Gulielmus à Cafali Franciscanæ Religionis Generalis Minister Legatus Apostolicus missus est in Galliam ab Eugenio de consensu Cardinalium (qui illius prouinciæ detrectabant curam) ad Carolum VII. vt Basiliensium intrusique Felicis antipapæ motibus obstaret, tantumque apud Regem Christianissimum valuit vnus Scotista, vt Eugenij non modò fauorem, & sequacem, sed vltorem eum sceleris in Basilienses incitauit: Missio enim cum equitatu Delphino conciliabulū funditus de iniquo sumptionis culmine detraxit, dissipauitque. nec res ea laboris, & periculi expers Regem alioquin confirmare in veri Pontificis obedientia, cum nec infimi nominis Felix in Gallia habuerit sectatores, creatis anticardinalibus Lausanensi, Gebennensi, Parisiensi, Namreteni, Castrèsi, Maurianensi Episcopis Gallis (quorum penultimus confessor Regis Gallia perhibetur, fortè ille frater Ioannes ordinis Praedicatorum apud Antoninum anticardinalis acer Felicis defensor) Item Auenensi, Lugdunensi, Turonensi, Tarantasiensi Archiepiscopis, quibus accessit Archidiaconus

Operæ Frã-
ciscanorum
pro vnione
Ecclesiæ.
Marian. l. 5.

Reducunt
Græcos, Ar-
menos, Iac-
obitas.

Dissipant
schisma Ba-
siliensium.

Claconius
in Registro
Felicis.

diaconus Metensis eiusdem nationis. Has obices in Gallia superauit Casalensis. nec minus præstitit à Pontifice missus B. Ioannes Capistranensis siue in Italia, siue in Belgio, nam & Ducem Mediolanensem, alioquin Eugenio infensum, Ducemque Burgundiæ cum aliis pluribus Felicianæ parti detraxit; quantumcumque Lugdunensis omnia ex parte Burgundionis impense conciliabulo spondit. Sed quis ille Scotistarum progressus fuerit ad noui orbis conuersionem? an suspenso ad veritatem itinere? quadraginta annis soli inter Brachmanas, & Indos glaciem rumpentes viam reliquis planam fecere, primi in Occidente viginti annis fundamenta posuerunt Euangelij, pluresque ad Christum myriades conuerterunt? an in Europa interim inutiles, & ociosi pace inter monarchas Hispaniæ, & Gallia constitutâ (vt interim cum hæreticis præclara certamina omittam) arbitro fratre Bonauentura Calatagerona Ministro Generali, cuius beneficio quies totius Europæ fulcitur. quinam excubias ad sepulchrum Domini, etiamnum seruant, atque possessionem retinent sacrorum locorum, quæ Saluatorem in carne exceperunt? humilitati Franciscanæ, ingeniis Scotistarum, hoc ipse concessit beneficium, quod totius Europæ, potentissimorumque Regum frustra, sæpiusque iteratas superauit vires. Vidimus etiam hisce diebus nostris Chaldæos schismaticos ex Oriente, & idololatrias ex Iaponiis sub Paulo V. ad agnitionem veri atis ductoribus Scotistis ingressos. Sed ne in res nostras effusus vltra necessariæ responsionis limites percurrere videat: accipe Thomæ Bosij testimonium de iis Scotistis, qui eundem cum Scoto eursum mordicus, & quasi ad literam tenuere: *De his nostris de Orbelio, Nicolao Nissenno, & Stephano Brulifero si linguarum historiariūque cognitio fuisset, illos ego non in terra nauos, sed cælo lapsos dicerem.* Nissennum specialiter nota commendat Possuinus Theologum verè perspicuum, & insignem, cuius scripta attentius versare lectorem non pœnitebit; sed quid iuuat omissio flumine coniectari riuulos? alios ergo prætereo siue antiquiores, siue modernos, de quorum ingenio, & scientia propter nostros, Possuini, Triith. Eysingren. Bellerm. & vniuersa schola satis amplum perhibet testimonium Concludo tantum fructum Scotistarum in Ecclesia notum esse, errores non ita; nec mihi constare vllius veri Scotistæ sententiam ab Ecclesia notatam, nisi obieceris illam Francisci Mayronis de thesauro spirituali, quem in dubium in 4. d. 19. vocauit, cum debita tamen ad Ecclesiam, si fortè aliter sentiret, sub- quæst. 2. missione, in quam opinionem incidit ex parte Durandus, & contrarium videtur determinatum post vtrumque per Clementem VI. extrauigante vnigenit. de pœn. & rem. Scorus in eo non præiuit Mayronem, propriæ opinioni magis obsequentem, quàm Magistro: id sanè affirmaverim eos qui Scotum secuti sunt, pertransisse hæctenus securè; Nam qui Ochamum impropertant, non discipulum, sed aduersarium opponunt; qui in omnibus penè Scorum deseruit, primus autem ad errorem gradus est Magistri & scholæ reiecta sententia ex proprio sapere, quod ergo discipulus errat magistrum (sprenens hunc commendat, se damnat, Scoto, aut imprudens ergo hæc calumnia; errauit Ocham (demus errasse) ergo

Ex errore
Ochami nō
detrahitur
Scoto, aut
cuius scholæ
&

Prateolus.

& Scotista; nam & sic hæreticorum mater esset Ecclesia, & suas hæreses in D. Thomæ scholam inferret Calvinus, quas teste Prateolo à Martino Bucero hausit quondam angelici Doctoris sectatore.

B z o v. *Manifesti aut certè occulti alicuius criminis apoplexiâ corporeptus, pœnas persoluit, &c.*

Nihil difficilius, quàm nigredinem tingere, aut mendacium vero honestare: improbus tamen hic labor eorum, quibus minima aut nulla est fides; puerorum instar glaciem, nec retinere manibus possunt, nec volunt amittere: supplent veritatem verbis, & quod fidei deest superimpendunt coniecturis. Manifesti criminis Scotum agere, nequeunt aduersarij, occultum (ne nullum sit) diuinant, quasi minus sit in diuinæ voluntatis secreta, quàm in publicam hominum fidem impingere, aut sanè in occultis, & sub umbra licentius se dilatet mendacium, quàm in publico sub sole, & omnium oculis. Vacillatio tamen index est eos studiosâ calumniâ, nihil ex fide, aut propria sententia, deposuisse, vt quid enim de manifesto crimine dubitatur, vt quid accusationem ad diuinæ voluntatis secretum arbitrium referre iuuat, si talem iudicant Scotum, qualem hætenus descriperunt, illusorem rerum factum, dubitandum in fide, deprauatorem ingeniorum? hæc nempe dicere, non probare, liberum fuit, ideo confugiunt ad tenebras, vt minus deprehendantur, quasi hætenus sub incerto inter Christianos fuerit, Bzouium, Iouiûmque Dei consiliarios fuisse, idoneumve mendacium præsidium, imposturæ temeritatem & periculum aduocare; vel quæ rerum opifex abscondit, sine reuelatione definire: quod occultum est, relinquamus ei, qui scrutator est cordium, neque enim ipsi Ecclesiæ id concessum, vt de occultis cognoscat, quamdiu occulta manent. Scotum in publico nunquam notatum, nunquam traductum de manifesto crimine ostendendum est primò; secundò, nec apoplexiam, & mortem quantumlibet subitanam argumentum esse manifesti aut occulti criminis; tertio, denique genus mortis, quod imponunt aduersarij, verum esse calumniam.

Scoti integritas defenditur ex testimonio.

Primum igitur sufficienter, ni fallor, diluens ea crimina, quæ Scoti improperantur, ostendi, vel omnino crimina non esse, vel certè fallaciter hinc facilis est ea ratione ad innocentiam probatio. Capita accusationis in laude, vel in manifesta sunt calumnia, nullum autem in vero crimine: Scotus ergo liber. quid ad hoc aduersarij? placet tamen ulterius et abundantius ad commune diuini, naturalisque iuris præsidium recurrere, quod ex vsu testium introductum est, omnibus ad veritatem tuendam aduersus malorum mendacia, concessum. Sed à quibus de vita & innocentia Scoti testimonium peti licet? nempe à notis, & expertis, à conuictis, à commilitonibus, à Prælatibus. Primum offero totius religionis caput. is est Gondisaluus minister Generalis, sub quo Scotus claruit: ita de eo deponit epistola ad Guardianum Parisiensem, cuius hoc legimen transcribo. *Ad expeditionem, inquit, dilecti in Christo patris Agidij de*

Lignaco

Lignaco, de quo per literas vestras certificatus existo, cum de alio (vt moris est) eodem calculo presentando providere oporteat, & cum secundum statuta ordinis, & secundum statuta vestri conuentus Baccalaureus huiusmodi presentandus, ad presens debeat esse de aliqua prouincia aliarum a prouincia Franciæ, dilectum in Christo Patrem Ioannem Scotum, de cuius vita laudabili, scientia excellenti, ingenioque subtilissimo, aliisque insignibus conditionibus partim experientia longa, partim fama quæ ubique diuulgata est, informatus sum ad plenum, dilectioni vestre assigno post dictum patrem Agidium principaliter, & ordinarie presentandum, &c. Epistola hæc ad longam habetur lib. 3. Hist. Seraph. apud Toffignianensem.

Toffignian.

Pendant mecum aduersarij quid dicitur, personam dicentis, & tempus prædicatur in Scoto vita laudabilis, scientia excellens, ingenium subtilissimum, aliæque conditiones insignes. Sed qua fide hæc adtribuuntur? priuata, publica; duobus modis, quibus vniuersim testimonia fulciuntur, experientia & fama. *Partim, inquit, experientia longâ, partim famâ, quæ ubique diuulgata est, informatus sum.* quis ita deponit? pastor, & prælatus, si officium spectes, Generalis & supremus totius ordinis rector (ad quem subditi vultum nosse pertinuit) si curam & ministerium, vigilantissimus; si vitam, obseruantissimus, de quo hæc Aluarus Pelagius in 2. lib. de planctu cap. 68. *Sanctæ memoriæ Gondisaluus Hispanus de prouincia Galicia nobilis genere, sed nobilior vita, & moribus & euangelica paupertate verè Fr. Minor, & zelator ardentissimus regule, & dominus paupertatis & dominica humilitatis. Magister in Theologia realissimus verbo, & opere, de maioribus mundi literatis in trinitate, & quadriuitio, qui parum post mortem suam Parisijs in visione quibusdam fratribus nostris apparuit gloriosus in throno residens cum corona aurea, & sceptro, qui dixit tunc quod sedes throni sibi assignata erat in celo, quia purissime in ordine iustitiam obseruauerit.* Si hæc minus sunt consulatur Antoninus, Toffignianensis, Marianus, & reliqua ordinis Franciscani monumenta.

Aluarus. Gondisaluus laus.

Sed quando ista Gondisaluus de Scoto? nempe quando ad gradum promouendus erat, quando maximè de vita & moribus personæ inuestigatio habenda est, quando ratio boni communis præualet affectui, vnde si ritè verba pensamus, non testimonij loco ea pensanda sunt sed debita & iusta sententiæ. Fortè studio, vel affectui ea deprompsit? sed hæc in iustitiam & æquitatem tam sublimes præmiatam throno non cadunt, quæ vel ex præfata epistola dignoscitur. mandauit scilicet vt merito antiquitatis eundem Ioannem reliquis non obstantibus antecederet Albertus Metensis. Epistola data est Anconæ 4. Kalend. Decembris 1304. quarto ante mortem Scoti anno. Sed dices, fortè deinceps potuit Scotus ab incepto cursu defecisse; potuit quidem fragilis, & mortalis, potuit etiam Dei gratia perseuerasse: perseuerantiæ argumentum est quod anno 1307. in Capitulo Tolosano institutus sit Parisijs regens, qui honorum maximè, & religione & scientiâ probatis tantum deferri solebat: perseuerantiæ argumentum fuit, quod florente maximè religione inter tota scientia, & vita conspicuos vnus designatus est idoneus, qui Colonia contra

Scotus regens studij Parisiensis.

Worilon in
sine 4. Tol-
signianen.
Marianus.
Villot.

Eius con-
templatio
& sanctitas.

Marc. 2. par.
lib. 7. c. 3.

Worilon.

contra insurgentes tum Beguardos, & alios immaculatæ Conceptionis Virginis impugnatores destinaretur eodem ipso anno: perseverantiæ argumentum est, quod Coloniam tum aduentanti clerus, & populus officij gratia occurrerit: perseverantiæ argumentum est statua virginis Parisiis, quæ ad orationem eius inflexâ ceruice perpetuum sanctitatis Scoticæ etiamnum prostat monumentum: perseverantiæ argumentum est, quod Parisiis cunas celebranti Saluatoris in nocte natalis ipsius, & profundè contemplanti Iesus in pueri forma in brachia, & amplexus deuoti serui contrectandum se dedit, dum illud Cantici ingemina-
ret. *Quis det mihi te fratrem meum*, &c. disparente autem visione, teste Mariano, ad altiora se accingens, deinceps carnibus abstinuit, incessit nudipes, detractis etiam sandaliis, indumentum ad mortem vsque non mutauit. quin imò, vt monumenta nostra deponunt; tam rigidus fuit paupertatis obseruator, vt vna, vilique tunica pannosa contentus humilem se, & abiectum in omnibus gesserit; præclarum illud obedientiæ exemplum extat apud Worilon in 2. dist. 44. quæst. 1. Narratur, inquit, de Doctore subtili, quod in prato clericorum visâ Generalis ministri obedientiâ, qua destinabatur Coloniam, sine mora iter arripuisse; nec ad conuentum officij quidem gratia digressum, cùmque id potissimum discipuli prohiberent, respondit dignam Ioanne sententiam, *Pater Generalis, inquit, iubet ire Coloniam, non redire domum ad saluandos fratres.* hæc perseverantiæ in bono argumenta sunt, eaque manifesta, quæ experientia, & vera perseverant fama. Scorum ergo ad annum vsque suæ ætatis vltimum immunem faciunt à manifesto crimine; mortuus enim est anno 1308. Sed nec in his solùm probitatis, & virtutis impressa vestigia cernas; adeas sepulchrum, adeas posthumam famam, adeas monumenta, & lucubrationes, quæ palam intentant actionem de calumnia, & velut ex iure mecum confertos tenent aduersarios. audiamus quid primùm de ipsa antiquæ testantur inscriptiones & loquantur epitaphia.

*Claudatur hic riuus, fons Ecclesie, via, viuus
Doctõr iustitie, studij flos, arca Sophie, &c.
Dux fuit hic veri, claustrij lux & tuba veri.*

Aliud.

*Hic humilis casto Francisci cordula renes
Strinxit, erat sapiens presbyter officio.
Fervebat studio nulli virtute secundus.*

Quod didicit totum mox alios docuit.

Famam celebravit discipulus & coætaneus Antonius Andreas asserens famam & memoriam eius esse in benedictione. Worilon queropiam parem esse eius laudibus negat. Possseuinus in eo admiratur eximiam modestiam, charitatem, animi integritatem. Iacobus Breullius Benedict. de antiquit. Parisien. *cuius memoria nunquam est peritura, præsertim inter Scholastica sapientie professores & eruditionem que scriptis suis inseruit hæreticorum impietati retundenda opportunam.* Marcus Vliissiponensis, in vtraque Philosphia tam diuina quàm humana versatissimum,

num, & quod illustrius est, vitâ sanctum prædicat. Ambrosius Catharinus in disputat. de immaculata Conceptione ad sanctam Tridentinam Synodum p. 1. ironicè & per improprium aduersariorum subinfert: *Ergo in eorum numerum, qui in hanc hæresim incurrerunt imprimis Ioannem Scotum includere illos oportet, cuius laus quanta sit in Ecclesia & merito, soli prauè affecti mente non conspiciunt.* Sed quid Eysingrenius? laudat fidei Catholicæ professionem & exercitationem in diuina lege. Trithemius cœlestium scripturarum studiosam eruditionem: ne longior autem sim, aliis superfedens, adiciam verba Ludouici Manganellis in vita Scoti. *Non desunt homines quamplurimi, qui eum sanctum vocent, ex eo, quòd sacra & sancta volumina scripsit, Angelus etiam sic testatus est nobis in Apocalypsi beati Amadæi patris eiusdem ordinis, quando erudiens ipsum Amadæum de Sacramento altaris, monuit vt in eius difficultatibus cum Scoti doctrina consuleret, dicens: sentias de ipso, secundum que scripsit vnus Doctor ordinis tui, qui est plenus sanctitate, quia primus gladium suum exemit pro Conceptione immaculatæ Virginis Mariæ & Regina nostre, & ostendebat Angelus Ioannem Scotum nuncupatum. In ipsa etiam Apocalypsi de eiusdem etiam Sacramenti difficultatibus loquens idem Angelus ostendit Scotum in diademate beatorum in capite, & aureola Doctorum, ibi etiam idem Angelus loquens de Scoto dicit, Amicus noster, & infra de ipsomet dicit, quem Regina nostra multum diligit, qui eam publicè defendit.*

En tibi ex aliorum fide & fama Scorum: si ex scriptis magis inuestigare lubet, nihil sanè ab eo relictum inuenies, quod Christiani hominis & Doctoris nomen minuat: consulatur Antonius Possseuinus & alij relati à Cauello, Ferquio, Magnesio, & partim à nobis in præmissis, quibus sat superque à publici criminis nota vindicatum habes.

Quod secundum est, paululum tractemus, si mors subitanea & apoplexia manifesti vel occulti criminis notam conuincant. ita ratiocinari videntur aduersarij, temerariè tamen, & minus piè, vt optimè demonstrauit P. Cauellus (ex quo pauca subnotare sufficit) nec enim mortis sed anteactæ vitæ habenda est ratio: *Mala enim mors*, inquit August. *putanda non est, quam bona vita præcesserit, &c. non itaque curandum est eis, qui necessario sunt morituri, quid accidat, vt moriantur, sed moriendo, quo ire cogantur.* Quomodo, inquit idem, *respiciet Dominus mala cogitantes & dicentes, ille malè mortuus est? cùm iustus esset à bestiis consumptus, non erat ille iustus, ideo malè periit, nam non periret: si iustus esset.* rectè Holchot in Sap. 4. illud cecinit:

Mors iustis subita, quem præcessit bona vita

Non minuit merita si moriatur ita.

Quis filios & filias Iob ruina domus subito oppressos damnabit? quis Simèonem Stellitem fulmine percussum, cuius animam ab Angelis efferrî vidit sanctus Abbas Iulianus? Quis sanctum Agatonicum à leonibus discerptum, quem aliàs in frigore noctu fouebant. Quis sanctum Belinum à canibus laceratum? author est Holchot Sap. 4. Sanctum quendam inter libros & studia in suo musæo obiisse, & dum quidam inde suspicionis

Mors subitanea non arguit crimen.

1. Ciuit. c. 11.

in psal. 33.

calumniam conciperent, inuentus est digito extenso eum versum defignasse. *Iustus quacumque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* Nunquid damnandus Martinus V. Ioannes Albertus Poloniae Rex? Paulus II. Carolus VIII. Rex Galliae, aliique viri pij qui quotidie sub oculis apoplexiâ intereunt? ergo manifesti vel occulti criminis poenam luunt? temeraria praesumptio & inapudens coniectura. Gero Archiepiscopus Colonienſis Sanctissimus à Voltrano cathedram eius ambiente extasi correptus viuis tumulatus est, an manifesti criminis poena? quot viui in dies aquâ, terrâ, ruinis domorum, & parietum sepeliuntur seu opprimuntur? praeterita vita, non violenta mors in poenam imputatur, aut praemium. Mors omnium certa fuit, causam sibi Deus reseruauit, quod si igitur Doctorem subtilem apoplexia, aut alia quapiam subitanea morte sublatum dixerim, nihil in eo singulare praeter commune multorum factum, quod viris & piis, & sanctis manifestum est contigisse, adstruo. Mors enim vitae cursum abrumpit, non mutat statum, sic ergo reducendi aduersarij, vt sine vitio discurrant: vita Scoti sancta & inculpabilis fuit, ergo & mors; consequentiam adseruit Sapiens cap. 4. *Iustus quacumque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.* Nunc ad commentitium mortis genus veniamus, praemissis primum aduersariorum verbis.

B z o v. *Apoplexiâ correptus poenas persoluit, ita quidem, vt nimis festinato funere, pro mortuo tumulatus, quum redeunte vitâ sero morbi impetum natura discerneret, frustra ad petendam opem miserabili mugitu ediu, pulsatoque diu sepulchri lapide, eliso tandem capite perierit.*

Fallacia ex circumstantiis detegitur fabulosa mortis Scoti.

Fabulosum hoc mortis genus merito reprehendunt authores; ego ex ipsis circumstantiis vanitatis conuincio: festinato funere Scotum effert non congruit ceremoniis prouinciae Colonienſis, qui fratres sequentiâ morte die sub Missam solemnem solent dare sepulturae, antiquus is religionis ritus, & illius prouinciae continuo vsu retentus. Referunt monumenta Franciscana non modò Colonienſes, sed aliarum ciuitatum alumnos frequentes ad eum audiendum conuenisse; occurrente etiam populo, & clero aduentantem Coloniam receptum, quid referam domesticos fratres, & discipulos quorum parem affectum & venerationem in Magistrum fuisse verius est. Quomodo ergo vir tam solemnis festinato funere, eoque priuatus officio quod in singulos fratres exhiberi solitum fuit, sine mora ad sepulchrum rapi debuit? nunquid contemnenda etiam erant experimenta, quae in eiusmodi morbis adhiberi solent? neglecta medicorum iudicia? atque Franciscani tam immemores sui, vt immanis homicidij periculum, quod sub oculis erat, amplectentes, in Deum, in Magistrum, tam enormiter peccarent? iniuriosus fuerit, qui id sine probatione, & fundamento asserat. Quod adiicitur, non meretur responſionem. dicitur vi morbi decussa, frustra diu pulsato sepulchro & miserabili mugitu opem implorasse ac demum eliso capite interiisse. imprimis, nullus est, aut fuit vnquam vsus sepulchrorum concameratorum in ea Ecclesia Franciscanorum Coloniae, fratres enim mortui effossa, & iniecta humo terrae commendantur; sic autem neque spirare, neque mugire, nec

Ritus sepeliendi Franciscanos Coloniae.

nec pulsare possunt sepulti. Denique ritus communis, & perpetuus ordinis est alligatis manibus & pedibus fratres defunctos sepelire, in prouincia autem Colonienſi vltra hoc substernitur eis asser seu tabula cui cadauer alligatur, & sic strati sepulchro extensim inferuntur. demus ergo hominem sanum, robustum asseri nexis manibus simul & pedibus alligatum, & extra sepulchri angustias in plano locatum; nec assurgere, nec quod desuper est pulsare capite poterit, quomodo ergo in sepulchro (demus concameratum fuisse) infirmus, & cum infirmitate multis horis luctatus, id praestare, eaque vehementia potuit, vt caput eliserit? dicitur tamen Scotus diu pulsasse, & miserabili mugitu. Huius alius testis esse non potuit praeter audientes. Si diu pulsauit, ergo diu fuit auditus, sed quis tam immanis esse potuit, qui opem tali viro in eiusmodi extremis posito negaret? Quomodo nullus ante Iouium duobus à Scoto saeculis posteriorem, tam miserabilem, & insolitum casum memoriae commendauit? si hoc denique in vulgus, seu ad notitiam praelatorum fama diffusum est, quomodo sacrilegum, suique homicidam loco sacro non exturbarint, seu exturbare non sint coacti Franciscani, quinimo honoratiore sepulchro in chorum transtulerint? Lepida haec commenta suis authoribus relinquamus, quae neque auctoritate fulciuntur, aut veritate. Apoplexia secundo post Scotum saeculo inuenta est, cui mox accessit simili inuentione tertio saeculo, quod viuis tumulatus; & sicut figmenta in augmento sunt, additus mugitus, pulsatio diutina lapidis sepulchralis, elisio capitis, perditio, & damnatio. posteriora tempora aliud quodpiam maius Scoticæ improbitatis monstrum parturient. Monumenta Franciscana, authores Germani Scotum obiisse referunt, non viuum tumulatum, quibus appensa tabulae Colonienſis conuentus, inscriptiones, epitaphia, concordant; designantes annum, diem, mensem, locum, sepulturam. Vnum tantum adiciam testimonium ex tabula seu Catalogo defunctorum fratrum in qua post trigessimum quintum haec de Scoto memorat; *Reuerend. P. F. Ioannes Scotus sacrae Theologiae professor Doctor subtilis nominatus quondam Lector Coloniae, qui obiit anno 1308. 6. Idus Nouembris.*

Progreſſus fabulae.

Epigrammaticus consentit.

*Tempora post Christi propria dulcedine lethum
Venit atrox raptim carcere composito.*

Alius.

*Anno milleno ter centum cumque adderet octo
Postremum clausit letho agitante diem.*

Quam ergo fidem mereantur externi, qui viuum tumulatum affirmant? nam sicut loco, & tempore semoti, vnde id scire potuerunt, nisi ab alijs anterioribus? vel fortè Colonienſes, scriptoresque Germani & Franciscani minus norunt, quae domi fiunt, quam alijs, ad quos id scire non spectat

spectat ne ex fama quidem, nisi à domesticis authoribus auditum. Audiendum proinde nequaquam censeo Danielem Pergulium collectorem, seu authorem sermonum extraordinariorum, qui tom. 4. operum Beati Bernardini sub nomine eiusdem circūferuntur, cuius verba placet transcribere. *Oportet, inquit, subleuare mentem ab istis sensualibus, ad insensualia, sicut accidit Magistro subtili Scoto, qui ita fuit extractus de sensualibus ad insensualia, & ita fuit eleuatus, quod fratres, qui ignorabam hunc solium eius morem credentes ipsum fore mortuum subterraneum eum viuum, & postea venientes eius discipuli, scientes id sepe accidere, & quid foret de eius modo interrogantes reppererunt eum viuum subterraneum fore, id est, suffocatum.* hæc ex dictis apparent parum fundata: mortuus est Scotus 6. Idus Nouembris, quo tempore nullæ sunt à studiis vacantiæ. ergo discipuli non abfuerunt. deinde extasis in Scoto, si quæ fuit, non potuit esse ignota, vt qui non sub modio, & latebris sed super candlelabrum luceret frequentia discipulorum septus, quibus ea maximè, quæ sub arbitrio non cadunt, vt extasis, occultari non potuerunt. Deinde si præsentem mortuum facta inuestigatione iudicarent, quoniam signo absentes viuum fuisse deprehenderunt, & si talis fuit exitus, vt quid suspensis epithaphiis mortuum prosequuntur asserentes obisse?

*Tempora post Christi propria dulcedine lethum
Venit atrox raptim carcere composito.*

Propria, inquit, dulcedine lethum venit, quæ violentiam excludunt, si hæc eos sinxisse dixeris, quid mi & potius de extasi commentum ea arte introductum referas, quod minus quadrat Germanis, Franciscanis, & antiquioribus scriptoribus, quorum authoritati & locus, & tempus, & experientia suffragatur? ex his duos produco Pisanum Scoto supparem, parem verò Antonium Andream ipsius discipulum, ita ille in Conf. 11. part. 2. Prouincia, inquit, Coloniae habet septem custodias. Custodia Colonienfis habet locum Coloniae, in quo iacet Doctor subtilis Fr. Ioannes Scotus, qui ibidem lector discessit. Lector discessit, inquit, id est, mortuus est. Antonius Andreas ita ad calcem commentatur in met. Tam, inquit, sententiando, quam notando secutus sum doctrinam illius subtilissimi, & excellentissimi Doctoris, cuius fama, & memoria in benedictione est, qui sponte sua sacra, & profunda doctrina totum orbem adimpleuit, & facit resonari, scilicet Magister Ioannes Duns qui fuit natione Scotus, religione Minor. hoc testimonium excludit saltem omnem malæ suspicionis aculeum, dum memoriam, & famam in benedictione consignatam viguisse adstruat. His accedit propter aliorum concordiam, non inane argumentum; eorum silentium, qui ante ea tempora Scotum acerrimè oppugnarunt, quales præter domesticos Ochamum & Aureolum, fuere adfertores D. Thomæ, Heruæus, qui decimo septimo post obitum Scoti anno mortuus est. Item Paludanus, qui eodem tempore floruit; Ioannes Capreolus antiquior Bernardino. in his nulla est memoria, siue de apoplexia, siue de extasi, siue quod hac, aut illa affectus, & viuus elatus sit Scotus. hinc ergo vel excitato tum à quopiam malè affecto huius rei rumuscule

rumuscule deceptus est vir sanctus, vel certè collectoris errore, & fama in sermonem præallegatum irrepsit, sicut & alia nonnulla præfatus author de suo alibi adiecit, quæ minus rectè Bernardini esse asserantur. Eadem ratione Sabellicus reducendus est, qui hoc ex aliorum fama seu ex Bernardino attexit, quod Breuglius sub nomine Bernardini proposuit.

Iacobus Philippus Bergomensis coæuus Sabellico reprobauit eam fabellam, sicut & Nurembergensis: primus tamen omnium ille inuexit apoplexiam, qua Scotum discessisse commemorat, eam mox exscripsit Hartmannus Schedel, qui suam ex Bergomensis aliisque historiâ contarciuit teste Trithem. & Gesnero. hos tertio sæculo Eysingrenius secutus est, & alij quidam deinceps iuniores, eam narrationem velut per manus traditam amplexati, quibus ea tantum fides debetur, quam author eius primus meretur. antiquiorem Bergomensis non inuenio, nec vnde is eam hauserit comperio, nec ipse insinuat, putarem sanè magis coniecturâ ductum, quam prior fortè incussit, sed eidem & Norimbergensi ego oppono authorem domesticum coæuum Ioannem Trithemium. scripsit primum Bergomensis anno 1486. supplementum; anno verò 1490. Venetiis prodiit per Bernardum Rizum 15. Maii, mox addidit supplementum supplementi anno 1502. Trithemius opus de scriptoribus ecclesiasticis scribebat anno Domini 1494. cuius hoc testimonium est de Hartmanno Schedel qui vtrique fuit contemporaneus. *Hartmannus Schedel Nurembergensis natione Theutonicus artium, & Medicina Doctor, diuinarum quoque Scripturarum non ignarus. Scripsit inter alia ingenij sui opuscula ex Iacobo Bergomensi, & alijs historiographis addens nonnulla maximè de rebus Germanorum opus grande, & insigne quod continet historias temporum.*

Vixit vsque hodie apud Nurembergam sub Maximiliano Rege anno Domini 1494.

Inter coæuos historicos cuius sententia præfertur? nempe illius qui loco vicinior & domesticus est: talis in rebus Colonienfis, vbi Scotus decessit, Trithemius: scripsit post Bergomensis & Nurembergensem, vidit vtriusque de Scoti morte sententiam. contempsit: De scriptoribus ita refert: *Ioannes Duns, natione Scotus, ordinis fratrum Minorum Alexandri Alensis Anglici quondam Parisiis auditor, vir in diuinis scripturis studiosus & eruditus, & in Philosophia Aristotelica doctissimus, & adeo profundus, vt eius scripta paucis sint penetrabilia, & ob id quoque minus visitata. & infra recensitis eius operibus subdit. Mortuus temporibus Alberti Imperatoris anno 1308. Id. 6. Colonia apud Minores sepultus.* hæc Trithemius: qui sicut in iis, quæ circa absentem Scotum gesta sunt, asserens discipulum fuisse Alensis postponitur alijs, ita quæ domi gesta sunt, quidue fama & traditio Coloniae de morte Scoti ferebat, melius & securius ab eo discimus quam ab externis & absentibus.

Idem etiam in Chronico Hirsaugiensi. *Anno, inquit, prenotato (supple 1308.) sexto Idus Nouembris, obiit in Colonia Ioannes Scotus Doctor subtilis*

subtilis ordinis Minorum, ibidem in suo conuentu ad introitum sacristie sepultus, qui quanta scripserit, quàm subtilia, & profunda in Theologia receptiua, & omnes Theologi nouerunt, & nos in libro nostro de ecclesiasticis scriptoribus annotauimus. Omisisset scilicet Trithemius, si quidpiam rei nouitate circa Scoti mortem notandum occurrisset, qui tam distinctè annum, mensem, diem, locum, sepulturam & sepulturæ locum adscripsit! ad eundem modum Chronicon etiam Colonienſe eodem æuo scilicet 1499. impressum mortem Scoti refert; & aliud eius sepulchrum quo translatus est in chorum. De apoplexia, aut extasi nihil loquitur. Sequamur ergo traditionem, scriptorūque Colonienſes, quibus rerum domesticarum maior fuit cura, maior deberur fides, prout veritatis, & hystoriæ regulæ docent. Vnde autem, vel quibus authoribus eiusmodi fabelle cuspæ sunt nihil affirmare possum, interpretari licet, non ex sano, aut æquo animo habuisse originem. id etiam aduerto potissimum inualuisse, quando immaculatæ Conceptionis quæstio ventilabatur, seu vires acquirebat immunitas Virginis à peccato originali, quam Scotus defendit, & cui primas inter Scholasticos communi consensu tribuit. Emanauit decretum Concilij Basiliensis, quod præter Gallicanam amplexa est Ecclesia Germanica, non sine aliquibus etiam turbis, vt concertatio Trithemij cum Vigando demonstrat. proximè post hoc decretum succreuit ex aduerso fama illa de extasi, & morte Scoti, & simul apoplexia: perseuerauit altercatio sub Sixto IV. maximè in Lombardia, vt propter collationem Ferrariensem inter nostros, & Bandellum testatur etiam extrauagans eiusdem Pontificis, *Graue nimis.* & peruenit ad Conciliū Lateranenſe sub Leone X. cuius monumentum extat inter Caietani opuscula, illud quod de hac materia inscripsit. hinc proximè subsecuta etiam sunt, adiectæ prioribus figmentis circumstantiæ mortis Scoticæ, pulsatio lapidis sepulchralis, mugitus, elisio capitis, & huiusmodi. primus eas monumentis consignauit Paulus Iouius, vt reliqua omittam. In Hispania efferbuit eadem controuersia annis proxime elapsis, vt Romam pro remedio scandalorum destinari suum legatus Rex Catholicus Philippus III. Patrem Generalem ordinis Sancti Benedicti, hic simul Romæ sua fungebatur legatione, & Abrahamus Bzouius scribebat Annales, tam in Scotum diligens scriptor, quàm alter officiosus in Virginem: emanauit decretum Pauli V. contra prædicantes contrarium immaculatæ Conceptionis; emanauit & scriptum Bzouij in Scotum anticipata per quatuordecim annos eius morte, contra omnium historicorum fidem, ne cunctatio præiudicium inferret indignæ vindicationi, aut nocumentum peruerteret medela: nam si veritas, & fides historicorum sequenda foret, tum necessariò differenda erat ultio in alterius tomi annum nonum, quem nondum paratum, aut elaboratum habuit; Hoc de Bzouij intentione scribo, non modò ex affectu, & opere, verum etiam ex fide digna relatione eorum, qui id scire potuerunt. hisce accessibus creuit ea fabula, sed non plenè ad vorum aduersariorum, cum Scoti innocentia præualuerit inuidiæ, nec defuerint semper viri graues, qui ex veritatis zelo patrociniū non denegarent integritati,

integritati, vt suo damno conqueritur etiamnum Bzouius. Quem stimulauit decretum Paulinum, vt extra fidei & hystoriæ sinceritatem, & veritatem excurrrens, quidquid malè à quopiam de Scoto dictum est, in vnam aggereret faburram, quibus destruendis labor noster excusari potuit, si stylus permitteret, & institutum diluendi in vniuersum calumnias in Franciscanos; nam & alij eam primùm molem fortissimè summouerunt, quorum vestigiis inhærentes planū iam iter incessimus, non aperuimus, non strauimus. Hic ergo finem concertationi imponamus: nam quæ ex Latomo & Iano Vitali adducuntur, non dignor responsione: Poëtæ enim fictionem & applausum seu delectationem quarunt, non hystoriam, non veritatem; quorum sales si adducere luberet non defuit Petrus Aretinus qui in Iouium vernaculè lusit, sed ob reuerentiam lectoris eum lusum prætereo.

Addo ea, quæ dicunt, iam explosa esse, & homines esse modernos tertij sæculi. Excusationem etiam Bzouij, quasi hæc alij non ipse luserit, iam à principio respui, nunc respuo; hisce igitur expeditis quanto citius vocat tomus 14. impropriis Franciscanæ Religionis publicè consecratus. hinc nos maior labor expectat.

*Numquid Bzouianas
calumnias, uas dignas.
legisti?
Sed iam confutata
vidisti.*

K

EXPO

EXPOSTVLATVS BZOVIVS,

DEFENSA RELIGIO FRANCISCANA
AB IMPOSITIS INIQVE CALVMNIIS.

TOMVS XIV.

Anno Domini 1317. num. 18.

B Z O V I V S.

INTER ea Clementis statuta, extat vnicum pro Regule Diui Francisci declaratione, atque obseruatione; plerique enim ex ordine eius Diui, ceteris sanctiores esse existimantes, ad modum ingenij sui contra relique multitudinis sensum, verba quaedam eius formulæ detorquebant, atque in errorem multis sodalibus seductis sectam Fratricellorum collegerant. Istis dolebat, Clementini decreti in corpus iuris redacti promulgatio; Cumque & passim per ciuitates, & præcipuè in curiis Regum ac Principum quererentur, quasi Summi Pontifices, rigorem illum a Sancto Francisco præscriptum, imminutum esse velent, multaque propterea, nimis procaci dicacitate, indigna auribus Catholicis dispergerent, ideo necesse habuit Ioannes, eam quam adiungo sententiam, in impios statuere. Ita habet.

Eius rescriptum aduersus Fratricellos hæreticos.

Sancta Romana, atque vniuersalis Ecclesia, cui auctore Domino, licet immeriti, præsidemus, sicut religiosa, & pia vota benigno favore prosequitur, sic superstitiosos conatus insolentium hominum detestatur; videlicet, ne sub ouina pelle gregem Dominicum truculentia lupi rapacis inuadat, sub pietatis imagine virus heretica prauitatis obrepit, & sub prætextu conuersationis angelicæ incautis mentibus spiritus malignus illudat: cuius rei gratia sacris Canonibus est interdicitum, ne aliquis nouum ordinem, aut religionem inueniat, vel habitum nouæ religionis assumat: sed quicumque ad religionem venire voluerit, ingrediatur vnã de religionibus approbatis. Nonnulli tamen profane multitudinis viri, qui vulgariè Fratricelli, seu fratres de paupere vita, Bizochi, siue Beguini, vel alijs nominibus nuncupantur in partibus Italia, necnon in insula Siciliensi, Comitatu Prouincie Narbonensis, & Tholojan. ciuitat. & diocesisibus, & prouincijs, alijsque diuersis cismarinis, & ultramarinis partibus, contra dictos Canones habitum nouæ religionis assumere, congregationes, & conuenticula facere, & superiores sibi ipsi eligere

eligere, quos Ministros, seu Custodes, vel Guardianos, aut nominibus alijs appellant: plurimos ad eorum sectam recipere, & loca de nouo construere, seu constructa recipere, in quibus habitant in communi, publicè mendicare (quasi eorum secta foret vna de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis) temeritate damnabili præsumperunt, & præsumunt etiam incessanter. Et ut ipsorum error veritas, & impietas religio reputetur, plurimi eorum regulam, seu ordinem fratrum Minorum, quem Sanctus Franciscus instituit, se profiteri, ad literam obseruare constringunt: quamquam in obedientia Generalis, vel Prouincialium Ministrorum ipsius ordinis non mouentur, pretendentes se à Sanctæ memoria Cælestino Papa V. prædecessore nostro, huius status, seu vite priuilegium habuisse, quod tamen etsi ostenderent, non valeret: cum bonæ memoria Bonifacius Papa VII I. prædecessor noster, ex certis causis rationabilibus, omnia ab ipso Cælestino prædecessore nostro concessa, quæ per ipsam Bonifacium non contingeret approbari, viribus penitus vacauerit, diuinique vite priuilegium non inueniatur per eundem Bonifacium approbatum.

Quidam autem eorum dictum habitum, & viuendi ritum, à quibusdam Episcopis, seu eorum superioribus, vel alijs Ecclesiarum Prælati habuisse profiterentur, quos nec eis concedere licuit, contra formam Concilij generalis. Nonnulli etiam ex ipsis asserentes se esse de tertio ordine B. Francisci penitentium vocato, prædictum statum, & ritum eorum sub velamine talis nominis satagunt palliare, cum tamen in regula ipsius tertij ordinis talis viuendi ritus nullatenus sit concessus. Et quia in eorum barathrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios Patrum definitionibus anteponunt: ipsorum quamplurimi, (sicut fide digna relatione percipimus) a veritate Catholica fidei deuiantes Ecclesiastica Sacramenta despiciunt, ac errores alios student multipliciter seminare. Cum itaque talium damnanda temeritas in eiusdem fidei detrimentum, fidelium scandalum, præfati Minorum, & aliorum Ordinum opprobrium, & etiam suarum, & aliarum animarum perniciem redundare noscatur, sectam, ritum, & statum huiusmodi non obstantibus præmissis eorum excusationibus, quas finolas reputamus, & quicquid per eos communitur, vel diuini, sub religionis, Conuentus, Collegij, seu Congregationis nomine, vel colore attentatum extitit, vel existit, de fratrum ipsorum consilio, & auctoritate Apostolica, nullius fuisse, & esse decernimus firmitatis, & quatenus de facto processerunt, de consilio, & auctoritate præmissis reuocamus omnino, ac perpetuè prohibitioni subiicimus, & ab Ecclesia Dei penitus abolemus, eisdem personis, & alijs quibuscumque sub pœna excommunicationis, quam eas, (si secus fecerim) incurrere volumus ipso facto, iniungentes expresse ne statum, siue sectam, & ritum huiusmodi ab eis assumptum sedentur ulterius, vel ipsum de nouo assumere quoquo modo præsumant.

Episcopos quoque, & eorum superiores, & etiam alios Prælatos quoscumque qui prædictis personis, vel alijs ritum viuendi, & habitum supradictos præter specialem Apostolica Sedis auctoritatem deinceps concesserint prædictæ excommunicationis pœnæ ipso iure decernimus subiicere. Dignum est enim ut adulterinas plantationes, quas non Pater cælestis, sed humana temeritatis audacia plantat, Apostolici culminis censura diuellat, nec patiatur

in agro Dominico peruerse Congregationis vepres excreſcere, cui proprium est, (diuina opitulante gratia) virtutes ferere, ac vitia radicitus extirpare. Nulli ergo, &c. Datum Avinioni Calend. Ianuarij Pontif. anno 2. hæc Ioannes contra Fratricellos.

19.
Eorū hor-
rendæ tur-
pitudines
& dogma-
ta.

Hi, ut auctor est Prateolus, Anabaptistarum more qui nostra hac etate in incertum vagantur, promiscuos concubitos licitos esse senserunt. In locis nempe abditis tale ab eis perpetrabatur scelus, ut vocata, & de industria ab eisdem seducta speciosiores queque vidue vel virgines cum in ea ipsa venissent Sacerdotes & eius sectæ Clerici, ianuis clausis, diuinas laudes ad comparandam fidem ex Christiano ritu cantabant. Quibus circa noctis medium peractis sacrifici alta voce commonebant binos debere, masculinum videlicet & feminam Sancto Spiritu inuocato in copulam carnalem commisceri. Quod dicto & luminibus extinctis quilibet sibi proximam mulierem prosternebat. Et si ex tali concubitu mulier concepiſſet, infans recens genitus in eam speluncam deferrebat, & per manus singulas tamdiu totiesque tradebatur quoad vsque exhalaret. Isque in cuius manibus exspirabat Maximus Pontifex creabatur. Docebant nihil proprium esse habendum; neque res publicam à Christianis esse administrandam. Prateol. lib. 6. de vitis & sectis hæreticorum.

Nescio, quid primum admirari debeam, minorem fidem, an maiorem violentiam? damnatam propaginem corpori nostro infert, rapta ne dicam contra institutum auctoribus, sed truncata narratione fallaci ut subiectus demonstrabit Prateolus, atque ipsæ producendæ mox decretales; rectè nempe & ad institutum, ut ex malo fructu radicis vitium, & venenum, ex peruersa sobole matris ignominiam propalaret, superfeminavit tritico zizania; & proficuum eradicare nequicus, noxiam superinduxit radicem; si quid benè, si quid sanctè à religione Franciscana gestum est, in hac condere teterrima caligine; Fratricellorum turpitudinibus, quo obscurius appareant, velut quadam obiecta caligine inuolucere satagit; artificium, si fallaciam dixeris, non defuit tres nempe ad Ecclesiæ ædificationem in Bzouiano currunt stadio, Papa, Cardinalis, Dominicanus, quartus à longè Franciscanus vicinus tempore non merito, in destructionem magis, quàm ædificationem religio quidem Sancta, Sanctorum gloria, & multitudine aliis non (soli ex æmulatione ignota Bzouio) ferax ab eo describitur errorum, & Fratricellorum; ut si quam inde gloriam, non minorem hinc indueret confusionem, ut quæ Ecclesiam simul & fœru nouæ prolis amplificare, eandemque per abortus & scelerosa monstra nosset exterminare; hoc artificium Bzouij, hæc inuentio, hoc fundamentum iecit operis detractionis, & rixarum, quibus, toto reliquo como, Franciscanis sub infami hoc Fratricellorum titulo per omnes paginas traducit, serioque, ut nihil diligentius, describit. Subsiste ergo Lector, hîc paululum suffodiam, donec, quis Fratricellorum auctor fuerit, etiam, mox conabor ita aduersario satisfacere, ut nihil habiturus sit quo me in tabellas suam referat debitorem; tribus capitibus absoluiam concertationem.

CAPVT I.

De varia Fratricellorum appellatione & moribus.

Antequam de origine, progressu & extinctione huius sectæ agamus, præmittenda erit ratio nominis, ut philosophi documentum sequamur: eius namque cognitio, omni doctrinæ substrata initium præbet, non aliter quàm inuentioni sensus: sicut etiam eiusdem variatio, aut immutatio nonnullam affert confusionem, imò magnam erroribus & deceptioni viam aperit, & seminarium quoddam multarum dissensionum est, dum eadem res sub multiplici appellationis voce nunc afferitur simul, & negatur, & quæ alia voce nota fuit, alia occultatur. Non me præterit, inquit quidam, magnas turbas inter homines rerum nomina immutata concitare; veluti si quis humanitatem dicere improbitatem velit. Inde rectiora queque corrumpi ac perturbari contingit. Sinistrum quippe, & planè improbum est, eos qui leges ad verum acrius circumscribere profitentur, earum nominibus pro velamentis ad impietatem & nequitiam uti, ut peccare intrepidè, & prauitatem tutius ferre queant, &c. Quàm verè autem nomina & voces impietatis dicat velamenta, res ipsa demonstrat: sicut enim hæc consuetudo hominum communioni signa prouidit Deus ad res ipsas significandas, distinguendâsque, ad commercia rerum, societatis, & animorum, ita nullum opportunius illusionis & deceptionis præstigium inferre potuit fallacia, ac desiderium impunitatis: communia quidem sunt minus proinde suspecta; non naturæ instinctu significant, sed voluntatis communi beneplacito, cui fallax animus, dolisque assuetus priuatum substituere impunè nouit, præ cæteris profanæ hæreticorum vocum technæ nullis frequentiores, quàm hæreticis, quorum sermo ut cancer serpit, teste Apostolo, & quorum lingua sicut in versatili rota, sub inuolucro verborum mentis venenum tam blandè, quàm fraudulenter circumfert. Quid iuuat Arrianorum, hæc in parte, illusiones commemorare, qui fraudulenta vocum interpretatione, immutatione, detractione, ecclesiasticæ disciplinæ rigorem euitare studuerunt? Cum (inquit Athanasius in sua ad Afros epistola, quæ est apud Theodoretum lib. 1. hist. Eccles. cap. 8.) *Episcopi, qui in unum conuenerant haberent in animo impias voces ab Arrianis inuentas tollere, & voces scripturarum omnium consensu approbatas in earum locum reponere, nempe ex Deo natura unigenitum esse, verbum, virtutem, sapientiam, splendorem gloriæ & formam paternæ essentia. Eusebius (scilicet Arrianus) eiusque fautores peruersa sua opinione à vero abducti, dixerunt inter se; hisce consentiamus, etenim nos quoque ex Deo sumus: unus namque Deus ex quo omnia; Vide euasione, & illusionem. At verò (inquit idem) alij Episcopi astutiâ eorum, & perditio impietatis, ac fraudulento conatu exploratè cognito, planius explicuerunt illud, & inferius; Rursus cum pauci qui Arriani putabantur, rogarentur ab*

Ignorantia
nominis
confusio-
nem infert.

Hæretici
maximè
fraudem ex
nomine in-
tendunt.

Theodoret.
Athanas.

Fraus Ar-
rianorum.

Episcopis, verum dicerent non creaturam esse : sed virtutem, sapientiamque solam patris, & eternam, atque adeo cumulate perfectam patris imaginem, manifeste tenebantur Eusebium nutu sibi inuicem significasse, hac etiam in nos cadere : etenim nos imago, & gloria Dei dicimur. Et inferius refert quomodo propterea fraudibus eorum detectis vocem homouision, hoc est, consubstantialitatis scribere, pro quo verbo ὁμοιον, id est, similem substituerunt (teste Hilario lib. contra Constantium) Arriani : Macedonius tamen ab Acacianis, ad semiarrianos deficiens, pro utroque homouision, id est, similis substantiæ introduxit, sed Aërius, & Eunomius cum sectatoribus, reiectis tribus reliquis, heterouision, id est, diuersa substantiæ inducere, ac tandem in conuentu Ariminenfi Valentis & Ursacij fraudibus, utriusque parti indicto silentio, vsu, hoc est, substantiæ mentio de integro ablata est, quorum delirio fascinatus impius Constantius suo decreto ad ipsum confirmauit, vt narrat Theodoretus lib. 2. cap. 27. hanc autem totam dictionis fallaciam excogitauit impietas, vt latere, & hominum oculos effugere posset, proprii que conficia horris, quam aliunde sperare nequiret impunitatis tutelam, in lingua collocaret, & seipsa in dies deterior, in malis accessione quadam proficiens, & refragantibus operibus, solo verbo suffragio vel absolueretur vel ad minimum non deprehenderetur, aut conuinceretur. Nec inane profectò hoc impietatis præsidium est, dum lingua conspirat, nullusque eâ apertus cordis peruersi aduocatus, quando blanda, & plena deceptionis, contentionisque in litem verba componit, quæ rectè impietatis & nequitie uerimenta, præcitatus author appellat. Hinc Apostolus discipulum Timotheum seriùs admonet ; *Noli, inquit, contendere uerbis : ad nihil enim utile est, nisi ad subuersionem audientium.* & infra. *Profana autem & uaniloquia deuota ; multum enim proficiunt ad impietatem ; & sermo eorum u cancer serpit : ex quibus est Hymeneus, & Philetus, qui à ueritate exciderunt.* Sed hanc hæreticorum peruersitatem, egregiè describit Sapiens Prouerb. 6. *Homo, inquit, apostata uir inutilis, graditur ore peruersi.* (loquens mendacia, inquit Lyr.) *annuit oculis* (ostendens mulieribus impudicitia signa) *terit pede* (id est, vagabundus per loca inhonestis) *digito loquitur* (id est, cum superbia, unde Isaia 58. cap. Si desieris digitum ostendere, & loqui quod non prodest,) *prauo corde machinatum malum, & omni tempore uirgia seminat.* &c. Insignis & irrefragabilis sententia, atque uerissima hominis hæretici descriptio : uerum inter ceteros omnes, hisce sectariis, de quibus nobis sermo, quasi ad litteram accommodata, quorum mores ita depingit, vt ipsos non uerbo, sed digito monstrare uideatur. Hi porro uiri inutiles, non tantum quia moribus & uita scandalosi : sed etiam quia otio disfluente, nihil eiusmodi curam habentes, quæ ad uitam sustentandam spectant, ab omni uacabant labore, & ut ait Conradus de Monte puellarum, quem infra citabo, *Opera manualia suorum, postponentes artificiorum cucullati gyrouagando prouincias per diuersas incedebant,* ac proinde gyrouagi à plerisque dicebantur ; hinc inter præcipuas suæ hæresis insanias garriebant, omnia debere esse communia, etiam mulieres ad commixtionem, nihilque proprium

Hilarius.

Theodor.

2. Tim. 2.

Lycanus.

Conradus
de Monte
puellarum.
Mores Fra-
tricellorū.

proprium inter fideles debere esse, aut nominari, quo nimirum panem otiosi, & aliorum sudore elaboratum manducaret; cum uerò non suppeteret furabantur, aut quasi suo iure rapiebant. Viri ergo inutiles, otiosus namque nec sibi nec aliis uilis ; *Qui enim stertit astate, filius confusionis est. Gradiebantur ore peruerso,* ad omnes fraudes, mendacia & iurgia, simulationem, & hypocrysum composito. *Annuebant oculis, terebant pede.* Porro ut refert Prateolus supra citatus, & alij ; omnes, speciosiores quasque uiduas & uirgines seducentes in omnem libidinis turpitudinem prolabeantur, commixtionem cum quauis astruentes, nullum esse peccatum, usumque fœminarum esse debere communem. *Digito loquebantur,* quod superbiam denotat. Quid his magis superbum, magis stolidum? qui licet omni spurcitiæ, & cœno inuoluti, asserant se uitam Apostolorum tenere, & omne perfectionis culmen adeo conscendisse, ut in solis ipsis Ecclesia, & fides uera conseruaretur, statimque suum tantæ esse perfectionis, ut quibusuis ad eum transire liceret, & omnes transire tenerentur, etiam coniugati contempto matrimonio ; Papæ, & Prælati extra se nullis subessent, & huiusmodi alia. *Præuoc corde machinabantur malum.* Si multam namque malitiam docuit otiositas, plurimam certè adiuncta libido, & infamis turpido. De his uerò prædictus author : *In libidines, inquit, spumant, & ut cum reuerentia loquar, spurcissimas adeo etiam, ut contra naturam exercitia pessima committere crebris ausibus sint reperti, sub illorum etiam habitu quarumlibet hæresum species, utpote pauperum de Lugduno, & aliarum iniquitatis sectarum partitiones per ouile Christi suos Apostolos satagunt seminare.* Hi scilicet cordis mali fructus sunt : *Et omni tempore uirgia seminabant.* Nam omnes religiosos, & sacerdotés contemnebant, & in odium populorum studebant traducere, nullum autem fuisse uerum Pontificem à tempore Syluestri in sua usque tempora, excepto Cœlestino V. & Petro Corbario Antipapa. Hæc itaque & plura alia suæ improbitatis monstra imposturis, mendaciis, & sermonis laqueis, ita implicabant, ut licet à pluribus summis Pontificibus damnati, conuicti, & plurimi incendio, flammisque deleti fuerint, fieri tamen nequirit, quin ipsa pestis multis annis inualuerit, & diuersæ appellationis titulo mutato, nec minus mutato atque ementito aliarum congregationum statu, (ut ex eadem decretali iam præmissa aperte constat, & infra probabimus) quem nomine tenus dumtaxat profitebantur, in multis locis perseverauerit, Nominibus profectò (ut uide digressum est redeamus) pro uelamentis ad impietatem & nequitiam uti, ut peccare intrepide, & prauitatem tutius ferre ualere. Hanc nominum uarietatem in dicta decretali indicat Ioannes Pontifex : *Nonnulli tamen qui, uulgariter, inquit, Fratricelli seu fratres de paupere uita, Bizochi, siue Beguini, uel alijs nominibus nuncupantur ;* Quibus uerbis præter expressa, alia fuisse horum nomina significat. Chronicon aulae Regiæ de rebus Ioannis Regis Bohemiæ, cuiusque tempore in Germania gestis (quod extat inter historias Bohemorum antiquas, produxitque narrationem ab anno 1317. usque ad annum 1333. quæ tempora in Ioannis Pontificatu includuntur) eos uocat *Beghardos, Gyrouagos, & Beginas ;* damnatosque refert à Ioanna

Prateolus.

Conrad.

Varie eorum
appellaciones.

Chronicon
Aulæ Regiæ.

Aluarus Palagius. Castro. Turrecrem.
 Ioanne Papa. Aluarus Pelagius Ioan. XXII. pœnitentiarius præter nomen, *Fratricellorum, de paupere vita, Beghardorum*. vocat eisdem *Apostolos & pseudo-apostolos*, ita etiam Alphonfus à Castro, & Turrecremata; dictique sunt *Fratres ordinis Apostolorum*, & hoc primum, & antiquissimum eorum nomen inuenio, sub quo inceperunt, vnde & Apostoli dicti sub hoc nomine reprobatum sunt ab Honorio IV. in decretali, *Olim felicitatis recordationis*, & teste Chenebino similem contra eisdem edidit Nicolaus IV. rectè quidem dicti Apostoli, vt qui hæresim de paupertate Christianorum. excludente propriam, & nomen antiquum vsurparunt Apostolicorum, de quibus Isidorus, & Augustinus de hæresibus vocans eos arrogantissimos; & D. Thom. contra gentes cap. 127. dicens, *Ideo isti heretici sunt, quoniam se ab Ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere, qui vtuntur istis, quibus ipsi carent*. Vide Castro, Lutsemburgum & Prateolum verbo Apostolo.

Vocabantur etiam ab aliquibus Dulcinistæ à Dulcino Nouariensi, ad quem plures hæresim ipsam, vt ad authorem referunt, cuius erat absque dubio sectator, fuit enim fraticellus, teste Ioanne Villano illorum temporum famoso Historico. Nec minus vocari hac ratione possunt Heremistæ ab Hermanno multis aliis antiquiore, qui sectam ipsam à plurimam condidisse verius fertur. Aliud huius hæresis, seu potius cuiusdam eius ceremoniæ nomen, videlicet Barilorum nobis tradidit Blondus de Italia illustrata, in descriptione Fabriani, hoc verò mutuatum est à vaseculo, ex quo cineribus infantis tosti, & vino superinfuso, lustrabant, vt ita dicam, seu iniuriabant suos nouitios.

Sed nouissimum, & vltimum nomen tradit idem Blondus & Volaterranus (quorum tempore, hæc secta penitus extincta est per Beatum Ioannem Capistranum, & B. Iacobum à Marchia in Italia) illud est fratres seu Fraticelli de Opinione, cuius additionis rationem inferius assignabo. Hæc ergo appellationes potissimæ sunt horum sectariorum, hæc velamenta, quibus deprehensæ suæ turpitudinis ignominiam occultauerunt; hæc denique vocarunt nomina sua in terris suis, comparati uoluntatis insipientibus & similes illis facti, in omnem exardescentes velut hirci quidam emissarij libidinem. Ne itaque varietate appellationis confundaris, (cum sub diuerso hanc hæresim eiusque sectatores nomine authoribus leges) per recapitulationem dictorum aduerte; fratres ordinis Apostolorum, Apostoli, Apostolici, pseudoapostoli, Fraticelli, fratres de paupere vita, Bizochi, Beguini, Begini, Boghardi, Begardi, Dulcinistæ, fraticelli, seu fratres de Opinione, nomina sunt eiusdem hæresis sectatorum, & hoc ex iam dictis constat. Verùm ne superstitioso, & minus æquo quis animo scrupulum ingerere tentet, nostræque in re clara securitati, ignorantia, aut affectu stimulante illudat, amplius hoc ipsum explico incipiens ab extrauaganti illa, quam supra præmisimus ex Anagninista, *Sancta Romana & vniuersalis Ecclesia*, &c. In illa decretali hæc quatuor nomina Fraticelli, fratres de paupere vita, Bizochi, Beguini pro eiusdem sectæ professoribus sumuntur, vt constat ex ipsis decretalis verbis; *Nonnulli tamen, inquit Pontifex, profana multitudinis viri, qui*

illa diuersa nomina id significare probatur.

vulgariter Fratricelli seu fratres de paupere vita, Bizochi siue Beguini, vel aliis nominibus nuncupantur, &c. Vbi particula *seu & siue* nomina solum disiungunt, non autem professionem seu sectam, idemque colligitur ex sequentibus quæ sic habent, *Contra canones habitum nouæ religionis assumere, & habitum dicit in singulari de vna secta loquens: non autem habitus, quod plures indicaret. Sed adhuc clarius: Plurimos, inquit, ad eorum sectam recipere. Sectam dicit non sectas, & prosequitur; Publicè, inquit, mendicare, quasi eorum secta foret vna de religionibus per sedem Apostolicam approbatis: de religionibus; loquitur in plurali, sicut plures erant, de secta Fratricellorum in singulari assimilans eam vni religioni ex approbatis. Item inferius, Nos, inquit, sectam & statum huiusmodi, & quidquid per eos communiter vel diuisim sub religionis, conuentus, collegij seu congregationis nomine, vel colore attentatum extitit, vel existit, de fratrum nostrorum consilio, nullius fuisse, & esse decernimus firmitatis: aduerte illa verba sectam, statum, religionis, conuentus, collegij, dictionem item communiter ad totum corpus; diuisim verò ad particulares personas & loca referri. Habemus ergo Pontificem loqui de Fratricellis, tanquam de vna secta, atque illa quatuor relata nomina, Fratricelli, fratres de paupere vita, Bizochi, & Beguini, eiusdem vnus sectæ professores, apud ipsum signare.*

Pergamus ergo, atque imprimis Beguinos seu Beginos & Bogardos seu Begardos eisdem esse demonstrant Chronica aulae regiae supra citata, quæ & Begardos & Beginas damnatos refert à Ioanne, per Begardos intelligens viros, per Beginas fœminas eiusdem sectæ. Item Conradus de Monte puellarum infra citandus de his loquens: *Bighardi, inquit, quod ad viros, & Beghina quoad fœminas nominantur*. Bernardus Lutsemburgus lib. 2. pro synonymis. *Begardi, inquit, vel Beguini*, Repertorium inquisitorum habet Begardæ, & Beginæ, dicitque damnatas per dictam decretalem. Item inquisitorum directorium 2. par. quæst. 15. pro synonymis habet Begardos, Beguinos, Fraticellos, *Hereses, inquit, & errores Begardorum, Beguinorum, Fratricellorum vel fratrum de pœnitentia de tertio Ordine sancti Francisci*, quantum autem ad hoc vltimum, oppositum conuincemus ex ipsa decretali, & aliis, scilicet quod hi non fuerint tertij ordinis. Idem etiam author passim pro Beguinis sumit Begardos, vel Bogardos, vt quæst. 11. eiusdem partis. Alphonfus à Castro aduersus hereses lib. 3. verb. *Beatitude hæresi 5. & in calce præcedentis Begardos pro viris, Beguinis pro fœminis eiusdem sectæ. Idem etiam multis aliis in locis, Gabriel Prateolus lib. 2. verb. Begardi, Begardi qui & Fratricelli, inquit, seu fratres de paupere vita, vel Bizochi, eiusdem nominibus vitur, quibus Pontifex, nisi quod Begardorum nomen substituat pro Beguinis: hoc quidem rectè. Sed quod dicat inferiori Germania degere, & viros tria vota monastica emittere, mulieres autem sine sine voti in communi societate viuere, & infectas esse hæretica prauitate, planè aberrat. Begardi namque, de quibus loquitur Pontifex, qui & Fratricelli, nullius erant approbatae religionis, vt ex prædictis patet, nec ab Ecclesia approbationem vllam meruerunt, quo-*

Chronicon aulae regiae.

Conradus de Monte puellarum. Lutsemburgus. Repertoriū inquisit. Direct.

Bellarm.

Turrecrem.

modo ergo tria vota monastica habere potuerunt: præterea hi, qui in illis partibus etiam nunc vocantur Begardi, sunt tertij Ordinis S. Francisci, quorum regula approbata per Nicolaum IV. & alios longè ante Ioan. XXII. mulieres verò, quæ nunc vulgo Beguinæ, ibi dicuntur sanctæ, & honestæ sunt conuersationis, & ab omni erroris suspitione alienæ, eorumque institutum à grauissimis, sanctissimis, & doctissimis illius patriæ Prælati non tantum approbatur, sed etiam magno fructu proximorum regitur, sed nec tempus etiam huius sectæ assecutus est author dicens eam sub Ioanne XXII. anno 1314. emeruisse, quia nec Ioannes tum fuit Pontifex, vt qui electus est biennio post, & in Concilio Viennensi damnata est hæc secta sub Clemente anno 1311. celebrato. Vt propositum tandem prosequamur; Illustrissimus Bellarminus in sua Chronologia: *Erant, inquit, Begardi monachi, & Beghine moniales, sed absque votis.* Loquitur autem de hominibus eiusdem sectæ, eorum authorem referre fuisse Bogonorum quendam, in eo fortè sensu, quo aliqui Dulcinum scribunt authorem Fratricellorum, qui tamen restaurator fuit, vt in sequentibus apparebit, vel fortè, quia ille primus illum errorem in Germaniam inuexit, sed quidquid sit, certum est Fratricellos, Begardos, & Beguinos sectæ eiusdem esse, tum ex decretali Ioannis, tum ex aliis hæc citatis. Adde vltèrius Turrecrematam, qui lib. 4. summæ in 2. p. c. 36. Quarto, inquit, loco condemnatur secta Begardorum & Beguinarum in cap. ad nostrum. de hæreticis. Vltimò tandem idem patet ex Concilio Viennensi lib. 5. Clementina de hæreticis cap. iam citato: *Ad nostrum, non sine displicentia, inquit, grandi peruenit auditum, quod ista quedam abominabilis, quorundam hominum malignorum, qui Begardi, & quarundam infidelium mulierum, quæ Beguina vulgariter appellantur, &c. damnabiliter insurrexerunt;* quibus verbis clarè significat Beguardos, & Beguinas eiusdem sectæ fuisse, cuius octo hæeres subiungit, quæ vulgariter sub horum nomine ab authoribus recensentur. In fine, *Nos, inquit, sacro approbante Concilio sectam ipsam cum primis erroribus damnamus, &c.* Habes itaque Beguardos, & Beguinas eiusdem fuisse sectæ ex Concilio; ex Ioanne autem Pontifice Fratricellos & Beguinos; differentiam autem inter Beguinum, & Beguinam Beguinos, & Beguinas, eam & solam esse discas, quæ est inter lupum & lupam: idem namque ipsis pilus, eadem pellis, eadem rabies, & ferocitas, eadem denique professio, & ritus: Quapropter ne vereare Beguinas Beguardas, Beguinos Beguardos dicere, & pro his Fratricellos substituere, nomina quippe sunt eiusdem sectæ professorum, vt iam clarè demonstratum est, longiusque forsitan quàm necessum fuerat, nec hæreses illæ quas obiicit, & damnat Clemens, illos ab his diuersos fuisse constituunt; nam procudubio easdem re ipsa profitebantur Fratricelli, vnde si quis penitius intueatur, facili negotio hoc ipsum deprehendet, & octo illos errores reducet ad præcipuos tres fontes, ex quibus hæreses, quæ nomine Fratricellorum passim notantur, emanarunt, videlicet ad prætenfam illam & arrogantem perfectionem, quam apud se solos esse iactabant; ad libertatem & exemptionem, qua nulli subesse vole-

b. int.

bant, omnemque Ecclesiæ authoritatem ad se solos deriuabant, & tandem ad turpitudinem libidinis, omnemque viri cum muliere commixtionem quam sine peccato fieri, & meritoriam esse astruebant, sed de hoc satis: ad alia progrediamur.

Fratres ordinis Apostolorum, siue Apostolos, siue Apostolicos, siue pseudo-apostolos (quæ apud omnes synonyma sunt) eosdem omnino fuisse cum iis, qui dicti sunt, fratribus de paupere vita, nemo est qui negat, nec ambigendi locus relinquitur, nam vt rectè frater Bernardus à Lutsemburgo; *Ideo hoc nomen sibi sumpserunt, quod nihil possidentes, nequaquam recipiunt aliquos, qui aliquo in hoc mundo viuunt, &c.* Turrecremata de his loquens, *Qui, inquit, se dicunt ordinis Apostolorum, asserentes se vitam Apostolorum tenere, & Evangelicam paupertatem, &c.* Hinc dicti sunt fratres de paupere vita, qui iidem sunt apud Ioannem in decretali, ac Fratricelli, vt visum est: consentit Præteolus verb. Apostoli, Castro supracitato loco. Quapropter Apostolicos seu fratres de paupere vita, & Fratricellos eosdem omnino fuisse ipsa hæresis de paupertate euangelica, de perfecta imitatione Apostolorum, & Christi, & alia, quæ iis obiiciuntur, demonstrant, vt apud se solos Ecclesiam esse; omnes Pontifices post Syluestrum, præter Cælestinum V. amisisse authoritatem, nec fuisse veros Pontifices, quia non obseruarunt vitam & paupertatem Christi; nullam superesse spem salutis iis, qui aliquid possident; commixtionem cum muliere quauis non esse peccatum, &c. Eadem etiam fuere hæreses Fratricellorum de Opinione, & idem omnino ritus cum his, qui simpliciter dicti sunt sine adiectione Fratricelli, vt patet ex Blondo & Volaterrano, Bergomensis, nosque inferius probabimus latiùs. Solum ergo restat probandum Dulcinistas eosdem etiam fuisse qui & Fratricelli.

Quod solum itaque superest ostendo Dulcinistas fuisse Fratricellos; Dulcinum porrò, à quæ Dulcinistæ, fuisse Apostolicum, seu de hac secta pseudo-apostolorum, de quibus iam dictum; sectatorumque Gerald Segarelli tradunt citati Turrecremata lib. 4. 2. part. summæ cap. 37. Præteolus à Castro, verbo Directorium inquisitorum 2. p. quæst. 12. in qua tractat de pseudo-apostolis. Penna in Commentario eiusdem quæstionis citans Guidonem Carmelitam, qui verò fuerint pseudo-apostoli vel Apostoli, ex præcedentibus nosti, non alios quàm fratres de paupere vita & Fratricellos. Dulcinum ergo & pseudo-apostolum habes, & Fratricellum, sed & hoc ipsum confirmat, quod Dulcinum Fratricellum fuisse asserunt Ioannes Villanus, qui claruit sub Ioanne XXII. & velut præcipuum historicum illorum temporum, peruestigandis monumentis intenti sequuntur Illustrissimus Bellarm. in Chronologia 1276. Sanderus de visibili mon. in annum 1303. Ioannes Nauclerus in ann. 1306. Anton. 3. par. summæ historialis titulo 21. cap. 1. §. 1. qui vocat eum fratrem Dulcinum, *Qui non erat religiosus alicuius regula approbata, sed lupus sub pelle ovina, quæ est descriptio Fratricellorum*

L 2

Bernard.
Lutsemb.

Turrecrem.

Turrecrem.
Præteolus.
Penna.
Guido
Carmelita.

Ioan. Vill.

Bellarm.
Sanderus.
Ioan. Nau.
Anton.

Genebrard. lorum ex decretali illa Ioannis XXII. Genebrardus in annum 1297.
 Platina. Platina in vitam Clementis V. Seuerinus Binius in Clementis V. vita
 Binius. indicat, Franciscus Modius de ecclesiasticis ordinibus, cum dicat Fra-
 Francisc. tricellos extinctos per Clementem V. extinctio namque hæc ad Dul-
 Modius. cinum, eiusque sectatores referri tantum debet, contra quos crucem
 prædicari mandauit idem Pontifex. Adde tamen ad robur prædicto-
 rum, hærefes omnes, quas Dulcinistis tam hi, quam alij imponunt, eaf-
 dem omnino fuisse professos Fratricellos, videlicet turpitudinem, &
 communem vsu mulierum; contemptum, & impugnationem Eccle-
 siæ, Pontificum, religiosorum, sacerdotum, & prælatorum; apud se so-
 los seruari fidem; & vitam Christi; omnibus ad suum statum ingres-
 sum esse licitum; & extra cum non superesse vlli fiduciam salutis. Stat
 itaque præmissa recapitulatio eiusque veritas declarata, scilicet Fratri-
 cellos, fratres de paupere vita, Beguinos, Begardos, Beguinas, seu Be-
 gardas, Apostolicos, vel Apostolos, vel pseudo-apostolos, Dulcinistas,
 nomina esse vnus sectæ professorum, atque adeo synonymè dici. Hæc
 autem de nominibus illis disputasse sufficiat, eoque sine prænotata,
 quo rescindatur confusio, & error ex nominum varietate, atque vt
 distinctius mihi deinceps liceret propositum meum sequi, decussa oc-
 casione longioris digressus, aliàs tamen necessarij, dum in aliquod
 horum nominum inciderem, cuius reddenda foret ratio, neque in ea-
 dem fraude soli fuere Fratricelli, vt assumpto nomine statum verbote-
 nus prætenderent. Antiqua simulatio est, quæ duplices Origenistas in-
 uexit coniecturâ Baronij, qua putat Gnosticos pertæfos sui nominis tor-
 sceleribus longo tempore infamati ad Origenem nominetenus, non sensu
 transiisse, errant. Eadem præsumptione nostri huius temporis sacramen-
 tarij religionis, & Ecclesiæ reformatæ titulum inuenerunt. Sed & no-
 tum etiam est eandem sectam non modò à primo fundatore, sed alijs
 successoribus congruam appellationem sæpe fortitam, & sub vna appel-
 latione damnatam, sub alia reuixisse, vt de Arriana ex dictis patet, re-
 fertque Ioannis Carionis Chronicon lib. 3. Monar. Tandem verò, inquit,
 ubi multorum Conciliorum decretis nomen Arrianorum extinctum esset, ta-
 men subinde iterum sub aliorum nominibus eadem secta renouata est in Ec-
 clesia. Sic Angelicæ primùm à loco dicti Alexandriæ, in quo primo
 habuere conuentus, mox dicti sunt Theodosiani, Seueritæ, Damiani-
 stæ. Sub vno Manete recensiti sunt Apocaritæ, Audiani; Brachitæ, Di-
 cartitæ, Tascodrogitæ, Tosalitæ, & Tretraditæ. quanti autem sub Lu-
 thero & Caluino?

Mutare no-
men hære-
ticis fami-
liare est.

Ioannes
Carion.

CAPVT

CAPVT II.

Demonstratur author & origo Fratricellorum.

NE suspensum lectorem teneam, quid certius in hoc iudicem, expe-
 diam, antequam longius progrediar ad discutiendas aduersarij
 propudiosas calumnias. Aliqui hanc sectam referunt ad Gerardum Sa-
 garellum sub nomine Pseudoapostolorum, seu Apostolorum, qui de
 ea conuictus est sub Bonifacio VIII. Ita Directorium inquisitorum 2.
 part. quæst. 12. Penna in Commentario citans Guidonem Carmelitam,
 Turrecremata lib. 4. 2. part. Summæ cap. 37. Castro verbo Apostoli. is
 sub Bonifacio VIII. de ea secta conuictus pœnas dedit; sed antiquior
 est secta Fratricellorum à Nicolao, & Honorio IV. Pontificibus antea
 damnata; restaurator ergo eius fuit Sagarellus. Alij eam referunt ad
 Dulcinum Nouariensem, hic anno 1305. sub Clemente V. seipsum
 erexit, quem ad sex millia sequuta sunt, & prædicatâ contra eos cruce
 reliquis dispersis comprehensus est. Hic etiam restaurator eius fuit post
 Sagarellum.

Author statuendus est Hermannus, quidam Italus dictus Pongilu-
 pus. ita Prateolus lib. 6. verbo Fratricelli, & lib. 8. verb. Hermannus.
 Bergomas in supplemento ad annum 1298. Crantius in sua Metropoli
 lib. 8. cap. 54. Frater Bernardus à Lutzemburgo lib. 2. verbo Herman-
 nus. Bellarm. 2. part. Chronologiæ ad annum 1386. Angelus de Paz
 tom. 1. in Symbolum lib. 9. cap. 20. Sanderus, Vis: Monarch. ad an-
 num 1303. Gonsalvus Ilescas in vita Bonifacij VIII. Binius in eun-
 dem. Iacobus Gualterus sæculo 1200. hoc insinuat Matthæus Palme-
 rius in Chronolog. temporum ad annum 1299. Sabellicus Eneade 7.
 lib. 7. Platina in Bonifacium VIII. Genebrardus ad annum 1297.
 huius Hermanni celebris est ex insolito euentu apud authores memoria,
 vt qui post vigesimum sepulturæ annum (quo tempore cultus ei velut
 Sancto à quibusdam exhibebatur) sententia Bonifacij VIII. exhuma-
 tus est, velut hæreticus, & iniectis in rogam eius cineribus combu-
 stus fuit; eum instituisse Fratricellos, facile inuestigatur ex collatione
 eorum, quæ præfati, aliique authores de eo referunt, cum constitutio-
 ne Honorij VIII. quam obtulit nobis Laërtius Cherubinus in suo Bul-
 lario tom. 1. talis est. *Olim felicitis recordationis Papa Gregorius X. præde-
 cessor noster in Conc. Lugdunensi omnes religiones, & ordines Mendican-
 tium adiuuentos post generale Lateranense Concilium, qui nullam confir-
 mationem Sedis Apostolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni subiecit, &
 quatenus processerant renouauit, verum sicut ad nostri Apostolatus audi-
 tum, fama querula deferente, peruenit, quidam, qui post generale, & ante
 Lugdunense prædicta Concilia, sub nomine ordinis Apostolorum habitum
 noua religionis assumpserunt, quamquam nullam aliquando confirmationem*

Author Fra-
tricellorū.

Damnati
Fratricelli
per Hono-
rium IV.

Sedis Apostolica meruissent, prohibitionis, ac reuocationis predicta temerarij presumpiores, eundem habitum, seu ei consimilem sub eodem nomine, usque hodie deferentes, quamquam plures etiam alij assumpto post dictum Lugdunense Concilium huiusmodi habitu per diuersas mundi partes mendicando discurrere non verentur, facientes ea, quae non condecant, in animarum suarum periculum, & graue scandalum plurimorum, praesertim cum nonnulli prauitatis haeretica vitio laborantes sub huiusmodi habitu sint inuenti. Nos igitur volentes talium praeuaricatorum insolentem audaciam refrinari, & predictam, non tam religionem, quam perniciosam sectam penitus aboleri, ne forte fidelium simplices falsa sanctitatis eorum imagine seducantur, vniuersitati vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus quoscumque de predictis in vestris Ciuitatibus, & Dioecesium inuenire contigerit, eos ad deponendum huiusmodi habitum, monitione praemissa, per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis; monentes eosdem, ut si religiosam vitam ducere cupiant, ad aliquam se transferant de religionibus approbatis; quod si aliqui eorum Censuram predictam contempserint, vos contra ipsos ad poenam carceris, seu aliam prout expedire videbitis, procedatis, inuocato aduersus eos, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.

Ceterum, ut predicti eo facilius à sua insolentia compestantur, quo magis à Christi fidelibus abijci se viderint, & contemni: volumus nihilominus quod huiusmodi processum nostrum, in vestrarum Ciuitatum & Dioecesium terminis, iteratis vicibus publicantes, ac facientes per aliquos publicari, eosdem populos auctoritate nostra moncatis, & inducatis attentè ne aliquem; de predictis praefatum habitum deferentibus, recipere praesumant in hospitio, vel eis aliquas elemosynas largiantur, nec ad deferendum habitum illum, seu ei consimilem impendant consilium, auxilium, vel fauorem. Datum apud S. Sabinam s. Idus Martij Pontificatus nostri anno 1. sub anno Dom. Incarn. 1285.

Alias huius tenoris literas edidit Nicolaus I V. Vt ad Hermannum regrediamur, viginti annis in sepulchro iacuisse antequam exhumaretur docent Platina, Sabellicus, Bergomas, Crantzius, Lutzemburgus, Prateolus, triginta annos assignat noster Marianus, 31. continuator Stetromi. Ilescas plusquam viginti iacuisse tradit, exhumatum ait Prateolus, & Genebrardus anno 1297. Bergomas 1298. Palmerius insinuat 1299. alij annum designant 1302. Demus ergo hunc annum eius exhumationis, qui longius à tempore celebrati Concilij Lugdunensis recedit, exhumatum reperies viginti octo annis à celebrato Concilio quod incidit in annum 1279. sub dictis autem viginti annis, quibus ad minimum in sepulchro quieuit, mors eius in octauum post Concilium incidit annum; quod si aliorum, vt Mariani computum sequamur, longè ante Concilium obiisse constabit, quod & Bzouius fortè non abnuet, sub anno 1300. num. 19. historiam exhumationis eius collocans, & asserens litem eam fatigasse Gregorium X. (sub quo celebratum est Concilium) Nicolaum III. Honorium IV. Pontifices, Archipresbytero & Capitulo Ferrariensi Hermannum contra Lombardiae Inquisitionem

rem propugnantis. Id autem certum est vixisse ante Concilium, & potuisse initium dedisse Fratricellis, quos sub forma instituti religiosi & titulo Ordinis Apostolorum incepisse post Lateranense, & Lugdunense Concilia describit Pontifex. Quin etiam eo temporis ad errores dilapsos esse argumentum est in Hermannum fundatorem instituta inquisitio & animaduersio. Quam confirmat Ioannes Andr. Flaminus in vita Sancti Thomae inter alia asserens eum castigasse ea opera Ioachimi Abbatis, ex quibus Fratricelli erroris sui obtendebant velamen; mortuus est autem S. Thomas anno celebrati Concilij Lugdunensis 1274. Antiquati sunt in eodem Concilio Fratricelli cum reliquis mendicantibus non approbati à Sede Apostolica, vt videre est cap. Religionum. de relig. dom. in 6. nec secus reprobat per successores Gregorij: Cæterum præcepto facti contumaces, prolapsi tandem sunt in errores, potissimum pauperum de Lugduno, qui eiusmodi proteruitæ, & errorum exempla primi dedere, non secus ac Fratricelli prærensæ, seu petitiæ approbationis sui status repulsam passi. Quamuis autem à pluribus Romanis Pontificibus damnati fuerint, iniuria tamen temporum, & perturbatione Italiae per continua bella, necnon hominum inordinatam licentiam, perseverarunt, etiam publicos celebrantes conuentus vsque ad tempus Nicolai V. sub quo per nostros abolitionem suam vbi-que tandem receperunt. hoc infra differemus. Pergamus interim ad Bzouium.

CAPVT III.

Examinatur narratio aduersarij, eiusque praemittuntur defectus.

B Z O V I V S.

Inter ea Clementis statuta extat vnicum pro regula D. Francisci declaratione, atque obseruatione. Plerique enim ex ordine eius Diui, ceteris se sanctiores esse existimantes, ad modum ingenij sui contra reliqua multitudinis sensum, verba quaedam eius formula detorquebant, atque in errorem sodalibus seductis sectam Fratricellorum collegerant.

Non ignoras opinor praecipua historiae elementa, personam, tempus, locum, causamque constitui; id scire officij tui ratio exquirat; id vniuersalium Annalium scriptoris praeterire, aut ignorare munus non permittit, id denique narrationis postulat conditio. Cur ergo hæc omissa sunt, sine quibus narratio lectorem suspensum reddit, non docilem? an in nos peccare non sufficeret nisi etiam in historiam peccares? Cur, inquam, autem non obseruaueris, si tantopere placuit contra æstimationem

Circumstā-
tia legiti-
mæ narra-
tionis.

tionem ordinis Franciscani fingere narrationem, quam sub Annalium Ecclesiasticorum titulo æternæ memoriæ commendares? Obseruasti, ut video, non historicam, sed illam cautiorebus quibusdam (vulpes & similes intelligo) animalibus familiarem, quæ infixæ arenæ vestigia suâ rastrant caudâ, verruntque, dum serobi potissimum incumbunt, quo persequentis venatoris oculos magis fallant; ita his à natura inditum; tibi verò ab arte comparatum esse video; locus, tempus, persona, modus, vestigia quædam sunt actionis, quibus in finem tendit; horum singularis descriptio passus quidem sunt narrationis, quibus rei gestæ, & declaratæ veritatem, declarantis fidem, & synceritatem è vestigiis quasi exploramus; hæc artificiosus homo abscondisti maiore certè fraude, quàm industria; quasi verò elusis oculis nares etiam nobis obstruantur? nihil suboleant? suboleo latebras, suboleo latentem; deprehensus est in suo artificio historicus; manifestum namque est eam supradicta omisisse, quæ ad substantiam, & accidentia legitimæ narrationis faciunt, quo licentius falleret, non verò, quia hæc etiam fictioni adliere insignis figulus nesciret, aut inuictus dolis tyro abhorreret: ad hæc namque particularia descendere non fuit ausus. Si locum exprimeret, si personas ediceret, si reliquas adiecisset circumstantias, necessariorum ei foret in ea incidere loca, in eas personas, de quibus tam in nostris quàm aliorum monumentis specialis obseruatur memoria: vnde statim adiuuenta detegeretur ex authorum collatione, fallacia. Notum etiam ordinem Franciscanum diuisum esse in varias familias; familias in Prouincias, & Custodias; has verò in domos, & Monasteria diuisa omnes pene Conuentus archiua habere localia, Prouincias communia, in quibus singulorum fratrum memoria, gradus, officium, & status obseruatur ex cura Prælatorum, quam suis exhibent subditis, & regiminis necessitate. Id verò maximè curant dicti Prælati, ut communis status integram notitiam, modi, regiminis, incidentis turbationis, aut mutationis memoriam suis relinquunt successoribus, ut quid fugiendum sequendumve ex præteritis opportunè prouideant. Hos ergo scopulos, hanc stationem rectè declinauit, in qua friuolæ mercis habitum dispendium, naufragiumque dumtaxat expectare potuit; locum non explicuit collectionis Fratricellorum, nec personas, cuius officii, status, nationis, aut Prouinciæ fuerint, hæc instituto non fauebant, quo calumnias dumtaxat struere (nihil in re putida licet interpretari benignè) inuisis Capitibus Franciscanorum intendit. *Plerique*, inquit, qui illi *plerique*? responsionem quære; nihil sufficit quod fuerint ex ordine eius diui non vnus, aut alter; sed *plerique*, bellè profectò; en artificium, ut vel sic lectori suo necessitatem imponens operosa inductionis, per singula infinitæ pene multitudinis capita importunum fastidio, & labore cohibeat; hæc igitur peccantis narrationis, ex re Bzouij ratio fuit, ne calumniator deprehenderetur; aliam ex affectu in Franciscanos assignabo.

Secunda ratio defectuosæ narrationis.

Qualis in pauperulam Franciscani familiâ animus huius authoris sit, vel me tacente facile vides, non est instituti præsentis hoc ex diuersis historiæ

historiæ suæ passibus demonstrare; ex iis, quæ de solis Fratricellis hæc; & in sequentibus contexit, liquidò constat atrocissimum esse nihilque magis eniti, quàm eam contemptibilem, infructuosam, infamem reddere, adeo ut nec calamus, nec ingenium fingendis importunè strophis occupatissima, opportunissima, implacabilis exurentis flammæ ardori sufficiens pabulum administrare possint, corpus iam totius religionis inuadit iniquus incendiarius. Vnum aut alterum corripere parum erat, non aquila muscas, non venatur elephas mures. Vnus Ioannes Scotus, Ocham, Casenas, & huiusmodi non sufficiunt. De tota multitudine statuendum erat trophæum, erigendi tituli, ne quid præter solos cineres superstes inuisæ gentis remaneret. Non deerit fortè, qui Heroftratum memorabit, qui ex Ephesini fani incendio dignam maleficio memoriam est mercatus, quam bonis artibus acquirere nequiuit? Si igitur in particulares personas, infamis sectæ notam torqueret Bzouius; id minimè assequeretur, quod potissimum intendit; nec inseruiret narratio voluptati, quæ totius familiæ petebat iugum; cuius nimirum corpori sine deformitate inest næuus; Nulli congregationi defunt aliqui discoli, quos ad exercitium, & profectum reliqui corporis sine aliqua eius macula Deus ita permittit, ne nimia pace, & securitate in illicita vehementius diluat; Hæc argutum hominem nequaquam præteriire: sciuit etiam (ut præsumo) à particularibus ad vniuersalia processum reprobari, nec singularia assumpta conclusionem inferre idoneam, quæ omnes Franciscanos intra nefandæ sectæ inuolueret Synagogam; Quapropter non Ioannes, non Petrus, non Paulus ex ordine eius Diui: Sed *plerique*, inquit, *sectam Fratricellorum collegerant*. Vocis significationem intueamur, quid est hoc *plerique*? *Plerique*, hoc est, maxima ex parte; Hæc namque dictio, *plerique*, à particula, *plus*, originem ducit, radicis suæ significationem retinens, nam teste Donato *plerique*, ac *plerique*, omnes idem significant; *Exercitium plerumque in iisdem locis operari iubet*, inquit Salustius in Jugurtham, hoc est, maxima ex parte. Vbi *plerumque* adiectiuè & singulariter sumit; *Periere Danaï*, inquit Poëta, *pars plera pessundata est*, Cicero. i. Academ. *Ut contra omnium sententias dies iam plerosque deduceret*. Loquitur de Arcefila negante contra reliquos quidquam posse sciri, qui & Academiam nouam erexit, quæ vsque ad Carneadem ab ipso quartum perducta est.) Vbi *plerosque dies*, pro plerosque omnes dies accepit, quibus prædictus contra reliquos Philosophos in sua consenuerit sententia vsque ad mortem; *hinc aduerbium plerumque*, id est, fere semper; *quid futurum sit semper aut plerumque multo ante prædicunt*. (Cicer. i. de diuinat.) hoc est, fere semper; & lib. 5. ad Atticum: *manere plerumque in aliquo loco*. Item i. officiorum: *Feruentior plerumque est animus fortis, & magnus in homine, non profecto nec sapiente: frigoribus parto agricola plerumque fruuntur*. Virg. i. Gerg.

Salustius.

Cicero.

Virg.

Itaque *plerique*, inquit Bzouius, *ex ordine eius Diui sectam Fratricellorum collegerant*; hoc est, maxima ex parte potior vel (ut barbarè & inusitatè loquar) pars plus, vel iuxta Donatum *plerique* omnes: quid

M

magis

magis ad iniuriam dici, aut excogitari de Franciscanis potuit? potuit tamen, excogitavit, dixit, scripsit aduersarius; hoc namque parum est. Semen adhuc reliquit, quia nec omnes comprehendit; expendamus amplius integram eius orationem. *Plerique*, inquit, *ex ordine eius Diui, contra reliqua multitudinis sensum verba quaedam eius formula detorquebant, atque in errorem multis sodalibus seductis sectam Fratricellorum collegerant, in errorem multis sodalibus seductis.* Qui porro illi sodales, nisi reliqua illa multitudo Franciscanorum, quibuscum seductores illi plerique seu maxima ex parte ex ordine eius Diui (Francisci scilicet) circa verba quaedam eius formulæ contendebant? Franciscani enim Franciscanis sodales sunt, quos idem vitæ institutum, eadem regula coegit in vnum, contendebant itaque iuxta Bzouium plerique illi Franciscani, cum reliqua Franciscanorum multitudine, & præuallentes in errorem multis sodalibus seductis (scilicet, reliquæ multitudines, quæ sodalium nomine datur intelligi) sectam Fratricellorum collegerant.

Vides ergo lector non particulares aliquas personas hac dicendi formula eundem comprehendere voluisse, sed totum penè ordinem Franciscanorum, quem in duas diuisit factiones, quarum altera & potius seducens, altera quoad multas seducta, vtraque à fidei veritate, Ecclesiæque vnitatem excisa ad nefandissimam desinuit hæresim, adeo ut necesse habuerit Ioannes eam, quam adiungo (inquit idem) sententiam in impios statuere. Argumentosa, & subtilis narratio, sed nescio cuius authoris, nisi solius narrantis, quæ si vera foret, sequeretur ordinem Franciscanum annum 1317. per dictam decretalem penitus quasi fuisse reprobatum, quæ integram Fratricellorum sectam reprobat, ab iisdem, teste Bzouio, collectam totumque penè Franciscanum ordinem complectentem; hæc ad finem impugnationis hinc non adduco: institutumtaxat nostri est, sensum authoris elicere, narrationem explicare, rationemque tantorum eius defectuum, nouique & præter regulas adiuuenti artificij inuestigare, ut videat lector, grauitatem iniuriæ nobis illatæ, iustæque querelæ non inanem oblatam esse materiam, ac tandem quam fidelem in Bzouio habeat quoad rem Franciscanam historicum; hæc ergo altera causa est; quod particulares personas in sua narratione exprimere non voluerit, sed totam familiam ream egerit, idque tanto ingenio & fallacia, ut quos in initio orationis ex vi significationis illius vocis *plerique*, ad sui fortè exceperit excusationem, in fine tandem addito contextu comprehenderit, quo ad multos.

Tertia causa eiusdem defectus. Tertiam adiungo causam; præludia nimirum illius controuersie, quæ aliquot post annis Michaëli Cæsæniati fuit cum Ioanne XXII. canere voluit. Legit in Confratre B. Antonino hist. 3. part. tit. 21. §. 1. Fratricellos de Opinione exortos sub Ioanne XXI anno Domini 1322. quorum caput constituit dictum Michaëlem, quæ narratio cum hac Ioannis decretali nequaquam quadrat: quinque enim annis antè præscriptum à Beato tempus, damnauit Fratricellos, quorum tunc author esse non potuit Cæsænas, Ioanni utpote, & tunc, & multis post annis charus,

charus, & addictus. Quid ergo Bzouius? annum anno, vni membro, & personæ totum religionis corpus substituit, collectionem Fratricellorum in annum 1317. quo fuit data decretalis, transfert; noménque Michaëlis quem tam citò reum agere, nec historiæ, nec veritati congruebat (alius autem non suppetebat) in plerosque ex ordine eius Diui sodalium seductores mutat, culicem colans, deglutientisque camelum. Illud officij & emendationis confratri exhibuit, religioni nostræ cultum, quam ita deinceps per singulos annos sub hoc Pontifice Fratricellorum titulo depingit, ut nihil frequentius marginalia indicent, nihil crebrius lectio sonet; hinc quæ authores diuersi in idem referunt tempus eadem ipse simul cum authoribus per diuersos distribuit annos insignis Chronologus, ne opportuna ei maledicentiæ occasio desit eadem sæpè sæpius, & iteratò sub singulis annis inculcat, ne lectorem etiam currentem prætereant, quàm verò iniquè & quàm iniuste nostrum erit demonstrare. Interim peccantis & defectuosæ narrationis assignare rationes sufficiat, ut eius causam præ oculis habeat lector, noscâtque Bzouium de industria aliquando, sine ignorantia peccare; quo veniaminus dignus sit. Cæterum ipsius narrationis verba, & veritatem consueti stylo expendamus.

B z o v. Inter ea, inquit, Clementis statuta extat vnicum pro regula Diui Francisci declaratione, atque obseruatione: plerique enim ex ordine eius Diui contra reliqua multitudinis sensum verba quaedam eius formula detorquebant, atque in errorem multis sodalibus seductis sectam Fratricellorum collegerant.

Duo mihi occurrunt in hac narratione asserta: alterum quod indicat inter ea Clementis statuta vnum extare pro regulæ nostræ declaratione, & obseruatione, & hoc verissimum est. Alterum est assertum significans morium & causam editi statuti, eam fuisse, quam ibi Analista subiungit: *Plerique enim*, inquit: hæc porro vocula, *enim* coniunctio est rationalis sic dicta, quia rationem vtrique subnectit eius clausulæ, quæ præcessit.

Hoc ergo argumentum, & causa Clementini decreti, quia plerique regulæ Franciscanæ professores, eam torquentes contra reliquam eiusdem instituti multitudinem, & confratrum sensum seductis multis sodalibus sectam Fratricellorum collegerant; suum proinde statutum Clemens contra Fratricellos ex sensu Parris Bzouij promulgauit: Sed vnde hoc colligat non inuenio. Clementinam video, quæ Bzouij sunt non reperio. Imò & quàm vanum & indoctum figmentum sit testis est ipsa Clementina, & quicumque eam leget.

Extat inter Clementinas lib. 5. titul. de verborum significatione, & regulæ Franciscanæ exhibet declarationem, incipiens: *Exiui de Paradiso*; Quia verò ad manum volenti se præbet in vulgata iuris editione, integram transcribere ex friuola potissimum hac occasione non libuit; præcipua capita sub breuitate transcurram, summariūque compendio

Summariū
Clement.

proponam, vt intelligat lector, qualem iuris intelligentiam, qualem assecutus est Bzouius interpretationem.

Primum ergo comparat Pontifex regulam ipsam, & religionem B. Patris nostri Francisci horto voluptatis; Secundò docet prædecessores suos Romanos Pontifices dictam regulam declarationibus illustrasse, emergentia circa eius obseruantiam dubia explicauisse. Tertio, hæc non obstantibus refert anxietates timoræ conscientiæ, & scrupulos fratrum nequaquam sopitos, quin aliquæ subinde dubietates emerferint. Quarto subnectit petitionem eorundem, quatenus prædictis tam incidentibus, quàm futuris opportuna occurrere dignaretur declaratione. Quintò tandem adiungit exauditionem ipsius petitionis, quam motiuum esse, & causam decretalis significat: ita enim habet: *Nos igitur* (exprimit verbis interiectis affectum, & pietatem quam erga institutum ipsum eiusque professores tunc, & ab antiquo gessit) *tam pia supplicantium intentione commoti, ad peragendum diligenter, quod pueri studia nostra duximus conuertenda, ipsique dubia per plures Archiepiscopos, & Episcopos, & in Theologia magistros, & alios literatos prouidos, & discretos, examinari fecimus diligenter.*

His subinde duodecim annectit partim declarationes, partim ordinationes. Prima, de obligatione & obseruantia Conciliorum Euan- gelicorum. Secunda, de interpretatione verborum imperatiui modi positiorum in regula sub affirmatione, vel negatione. Tertia, de bonis ingredientium ordinem. Quarta, de vestibus seu habitu fratrum, eius mensura, & qualitate. Quinta, de ieiunio. Sexta, de receptione pecuniarum. Septima, de vera expropriatione, prouisionem adiungens contra nouem abusus peccantes in paupertatem. Octaua, de arcto rerum vsu. Nona, de electione ministri Prouincialis. Decima, de eiusdem destitutione. Vndecima, de potestate Vicarij ordinis deficiente Generali. Duodecima, Adicit decretum seu clausulam præceptiuam, qui tum maximè in vsu fuit. *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam infringere.*

Clement.
non facit
mentionē
de Fratricellis.

En modò exhibuimus completum, & integrum Clementinæ declarationis summariū. Sed quid illa de Fratricellis? quod scilicet de aucupio nauta, de agricultura miles, de liberalitate auarus, æterna hic obliuio, nulla, ne per nebulam quidem, aut somnium memoria; nullum verbum, nulla mentio, nec in præmio, nec in narratione, nec in motiuo, nec in declarationibus; nec in ordinationibus, nec tandem in decreto aut præcepto, quod statutum ipsum concludit. Vnde precor hæc quisquillas excideris? truncum vel ipse qui solus nosti, monstras corticem nec dum attigisti, decretalis integra est.

Quomodo per sodalium seductionem collectio Fratricellorum de plerisque ordinis Franciscani facta, motiuum esse potest decretalis, cuius ne vnum quidem verbum illud spectat? Quàm alienum omnino est à stylo legis maximè Pontificiæ (quæ cum omni maturitate ipso veritatis assistente Spiritu digesta, clementiâ magis, quàm rigore & terrore afficit & instruit) motiuum suum, & causam non exprimere.

Nulla

Nulla etiam hîc materia fidei tractatur, nullus de hæresi traducitur, nulla damnatur assertio, nulla reprobatur doctrina, nulla abrogatur secta; quomodo itaque precor eius motiuum dicemus collectionem huius erroneæ tam abominabilis, tam nefandæ sectæ, quàm eam fuisse, & rectè describit Prateolus?

Non tractat materiam fidei.

Accedit tertio quòd motiuum & causam suæ constitutionis explicet discretè Pontifex verbis supra allatis, dicitque fuisse postulationem ipsorum fratrum supplicantium, perrectam in conscientiæ timoræ quietem.

Clementinæ motiuū.

Quartò hæc declaratio, & constitutio facta est pro reformanda ordinis Franciscani disciplina, quoad obseruantiam præcipuè paupertatis, iisque porissimum fauet, quos hîc perstringit author sua narratione, vel ficta verius inuectiua, tanquam sodalium seductores, & collectores tam nefandæ sectæ. *Plerique, inquit, ceteris se sanctiores esse existimantes*, eos nempe percellens, quibus incrat maior zelus obseruandæ paupertatis, ac professi instituti. Si ergo faueat Decretalis his qui sanctiores erant, qui obseruantiam regulari feruentius studebant, & certabant magis pro rigore paupertatis, atque disciplinæ restaurandæ, eosdem nequaquam impugnat, nisi vocis notione mutata, fouere & fauere apud te impugnare sit; & Decretalem editam pro securitate timorati animi, atque in patrociniū timoratorum & zelatorum contra eos factam hetheroclyto sensu interpreteris. Lege ipsam decretalem, inuenies quàm impensè paupertatem commendat, exponat, peccantes abusus damnet, tollat, arctum rerum vsu suadeat, disciplinæ præcipiat obseruantiam. Lege, inquam, ipsa te instruet Decretalis, & disce perfectè, antequam docéas, quid præscribat; discipulum non te pudeat esse, qui veritatem Doctor non es assecutus. Interim contra te historicum quintam hanc rationem suggerit historia. Hi qui cum reliqua ordinis multitudine controuersiam de regulæ obseruantia sustinuerunt, sunt sequentes; Fr. Raymundus Gaudredi sacre Theologiæ Doctor & ordinis quondam Generalis Minister, Fr. Raymundus de Giniaco Prouinciæ Arragoniæ Pater, Fr. Guilielmus de Cornelione custos Arelatensis, Fr. Vbertinus de Cassali, & alij, de quibus mentio erit in sequentibus. Hi viri professionis suæ zelatores, non ad suum sensum torquentes regulam, vt vult Bzouius, sed emergentibus in eam abusus obuantes, huius Decretalis cum consensu aliorum ordinis prælatorum impetrarunt fieri prouisionem. Horum nemo sectarius fuit, nemo seductor, nemo apostata; eosdem Clemens author Decretalis in epistola ad Generalem Ministrum datâ 18. Kal. Maij 1310. dum hæc lis adhuc in curia penderet, vocat *solemnnes personas in ordine, magnæ auctoritatis & zeli*, nec immeritò, siue virtus spectetur, siue scientia. Eisdem Leo X. in bulla vnionis, *Spiritu feruentes à Deo missos, & confortatos* refert, ac omnes tandem in *S. Matris Ecclesiæ perfecta obedientia semper fuerunt, in eadem vitam finerunt*. ita nostrum Chronicon; I nunc, produci illos tuos *Fratricellos*, perquire monumenta, nomina offer sectariorum; contra quos decretum suum formauit Clemens, te solo teste; te solo inter mortales, &

Quinta ratio ex historia.

immortales auctore, historiæ dicam, an strophæ? in te vehementius agunt Clemens, & Clementina, ædificasti insolidè, totum narrationis fundamentum effluxit: nostram porrò Clementinam esse probauimus, tu aliunde testimonium exquire; nostra, inquam, Clementina, tota nostra est, Bzouio ne contribuit quidem. Vide præmium, perpende narrationem, lege petitionem, eiusque exauditionem; declarationes, ordinationes, prouisiones, volue, reuolue totam Decretalem; illud solum argumenti, quod affinxisti solum inuenies tuum; illud autem totum, & tantum, quantum est, totum & tantum est tuum, non venit in eo præterea quisquam. Amice ergo, tolle quod tuum est, & vade, libera Decretalem peregrino hoc titulo. facefle hinc laruas. Tu inuentor, tu artifex, tu somniator harum, non Pontifex. Videbimus interim & nos, quid tibi proderunt somnia tua.

B z o v. *Contra reliqua multitudinis sensum verba quedam eius formulæ detorquebant.*

Detorquere verba est contra mentem proferentis, & expressam significationem, in alienum ea transferre sensum: effare nunc, quæ verba detorquebant, & in quem sensum? generalis isthæc traductio, potius detractio, quàm actio censeri debet, calumniator sub generali formula, sola producit opprobria, nihil probat, actor verò crimen quod vel ipsa facti euidencia, & circumstantiis, vel testibus confirmat. Duodecim sunt Franciscanæ regulæ capita, viginti quinque præcepta, aliqua itidem consilia, quid horum violatum, aut sinistrè interpretatum est? siles? eam fortè nobis, quam suis olim Nabuchodonosor sacrificulis, & sapientibus legem tuam narrandi somnium præscribis? Anceps profectò disceptandi ratio, quæ necessitatem imponit responsionis, antequam explicetur quæstio. Cæterùm ne in latibulo suo tutior, nimumque securus confidat aduersarius, tanquam veritatis cursum per huiusmodi diuerticula elusisset, ad ipsam me conuerto Decretalem, ex qua rei veritas elucebit.

Si per dictos fratres in aliquo regulæ forma ad errorem detorquebatur, proculdubio emendatū hoc fuisse in ipsa oporteret constitutione Pontificis, quandoquidem contra huiusmodi edita sit, teste Bzouio. In primis ergo occurrit declaratio illius, an ad integram sancti Evangelij obseruantiam teneantur fratres ex præscripto regulæ. Respondit Clemens negatiuè cum modificatione ibidem expressa, sed nequè de hoc disceptatum summopere tum fuisse inter fratres puto, nec Chronica produnt, cum iam declaratum extiterit à Nicolao III. & Gregorio IX. ergo in hoc verba regulæ non detorquebant. Sed demus etiam de hoc tum disceptatum fuisse inter illos zelatores ex vna parte, & communitatem ex altera: quæstio sanè versabatur circa verum regulæ sensum (seclusa aliorum interpretatione) an hanc scilicet obseruatoribus suis induxerit obligationem seruandi euangelij: alij affirmabant; quia hoc ipsum in regulæ initio & alibi expressum videtur; alij negabant dicentes

dicentes illa verba ad sola tria vota substantialia viuendi in obedientia, sine proprio, & in castitate restringi; sed quid horum dicti illi sanctiores? affirmatiuam dices; si negatiuam etiam controuersia partem adscribas, parum refert; vtraque enim errauit, licet hæc turpius; vtpote, quæ nullum ex regula patrociniū habuerit. Si vtraque errauit, ergo neutra, contra reliqua multitudinis sensum verba regula detorquebant, cum necessum sit eum sensum, contra quem deprauatio fiat litteræ, & textus, esse rectum.

Vlterius, quod magis est, addo, spectata sola littera non verò sine, & intentione conditoris, aut ratione, quæ ex adiunctis suppetit, vel alio externo interprete, opinio affirmans vsque adeo eam assequuta est, ex verborum forma probabilitatem, vt sola Pontificis declaratione, aut autoritate superari, & euelli potuerit; vnde prima fuit hæc, inter reliquas quæstiones, de cuius intellectu primo recursum habuit Minister & Capitulum Generale ad sedem Apostolicam Pontifice Gregorio IX. prima per eum declarata; prima declarata per Nicolaum; prima declarata per Clementem; nec eam dumtaxat inter ipsos fratres timorata conscientia stimulus excitabat, sed & maleuolorum exciebat ad improperium, & detractio inuidia, quæ fratres obligationis huius tanquam ex regula emergentis, accusabat immemores, votifragos, transgressores. Si ergo dictæ opinioni ipsa regulæ fauebant verba, eius assertores non detorquebant verba regulæ, aliud porrò est detorquere legis verba contra propriam eorum significationem, aliud verò mentem non assequi legislatoris, vel non respicere ad ea, quæ alibi sensum eius declarant, illud cum affectato errore violentiam habet, hoc verò solam sine affectu ignorantiam.

Secunda pars declarationis determinat ea verba, quæ vim habent præcepti, nihilque ad præsens spectat, cum stylus regulæ, & declaratio Nicolai Pontificis sufficientem dubitandi inuexerint materiam, ergo nec in hoc, verba regula detorquebant.

Tertia declarat ex regula euacuandam esse sollicitudinem rerum temporalium, quas nouitij in sæculo possederunt (de quo tamen nulla, tum inter fratres controuersia extitit, licet ab aliquibus quo ad expressos inibi casus fuit subdubitatum) & hoc sustinuerunt, etiam dicti fratres, (qui magis ad rigorem tendebant, vel inducendum ex ipso Bzouio suadebant) ergo neque in hoc, verba regula detorquebant.

Quarta agit de pluralitate tunicarum rescanda, de vilitate seruanda vestium, de calceamentis sine necessitate non portandis; hæc manifesta sunt adeo ex ipsa regula, vt controuersiam non admittant, solusque in crimen tum venit obseruantia neglectus, quem dicti accusabant coram Pontifice: ergo neque in his, verba regula detorquebant.

Quinta declarat fratres obligari ad ieiunia Ecclesiæ etiam in regula non expressa, & idem dicerent hi fratres, qui rigori studebant, ergo neque in hoc, verba regula detorquebant.

Sexta declarat quæstus pecuniarios non esse licitos; reprobatur recusat sum ad Patres Spirituales citra casus expressos in regula, & non seruata declara

declaratione Nicolai III. cippos, seu truncos exponi in Ecclesia pro receptione pecuniarum; de iis disponere, computum exigere, idem docuerunt dicti fratres qui de hoc excessu alios traducebant, ergo neque in hoc, *verba regula detorquebant.*

Septima quæ ad statum paupertatis spectat, declarat fratres Minores incapaces esse hæreditatis, hoc docuerunt dicti fratres, eius accensuram transgressionem, postularunt remedium, ergo neque in hoc, *verba regula detorquebant.*

Item docet non licere iis vivere ex redditibus, hoc præscribit regula, declarant Pontifices, & dicti fratres censuerunt, abutium accularunt, remedium postularunt, ergo neque in hoc, *verba regula detorquebant.*

Item non licere assistere aduocatis & procuratoribus suis in curiis, executores agere vltimarum voluntatum, hortos excessiuos, & vineas habere. idem præscribit regula, declarat Pontifex, dicti censuerunt fratres, ergo neque in hoc, *verba regula detorquebant.*

Idem etiam de cellariis & granariis, Ecclesiis, parametis, aliisque oblatiis præscribit regula, declarat Pontifex, tenuerunt dicti patres, & docuerunt, qui de huiusmodi excessibus præcidendis apud Pontificem egerunt, ergo neque in hoc, *verba regula detorquebant.*

Subsequitur tandem controuersia de arcto rerum usu, an ad illum a regula teneantur fratres; quæstio fuit tantum probabilis ante Pontificis declarationem propter assertorum tum auctoritatem, tum etiam rationes; neque affirmatiuæ partis defensores eandem expressè in regula contineri, aut præcipi aiebant, sed ex consequenti tantum eam deducebant ex præcepto arctissimi paupertatis, quæ omne ius proprietarium & dominium excludit, de qua re nihil definitum est in ipsa regula, ergo neque in hoc, *verba eius detorquebant,* cum nihil in contrarium expressè decernebat; sexque problematis alterutram partem sine erroris periculo sustineri permittat. reliquis superfedeo, quæ ordinationes sunt Pontificis, non declarationes, nihilque ad regulæ faciunt intellectum.

Inductione percurri declarationem totam, nihil inuenio declaratum, quod aliàs deprauatum fuerit per dictos sanctiores, vel ergo defectuosi admodum, atque insufficiens est declaratio contra illos facta, quæ verba quædam eius formulæ ab ipsis detorta, atque in corruptum, & erroneum sensum deprauata omisit, vel narratio Bzouij commendat inuentionem, ingenio (cuius existit partus) non rebus ipsis, aut factis accommodata; verùm Decretalis sua se auctoritate tuctur; Bzouius patrum quærat, narratio eius non subsistit. hoc ex ipsa constitutione argumentum; sequens erit ex historia.

Controuersia namque quæ tum orta est inter dictos patres ex una parte, & communitatem ordinis ex altera, non concernebat regulæ intellectum, sed obseruantiam, atque contra eam factas transgressiones, introductos abusus, idem autem ex sensu regulæ vtrique pars sapiebat: sed altera accusabat irrepsisse malas consuetudines, excessus, & peccata contra eius præscriptum, viridemque, vt aiunt, obseruantiam, altera negabat huiusmodi inueniri.

Antoninus 3. par. tit. 24. §. 13. Anno, inquit, 1310. subdicto Generali Anton. pontificame Clemente V. in curia ipsius, facta est longa; & scandalosa discussio de obseruantia regulæ, fratre Vbertino de Casali, & Fr. Raymundo Gaufredi quondam Generali cum suis multis complicitibus, ordinem de multis criminantibus, in quibus dicebant regulam non obseruari, &c. Idem Marcus Vlysiptensis 2. par. lib. 7. qui historiam clarius proponit c. 18. Marianus lib. 4. c. 4. Author Speculi in memoriali ordinis ad annum 1310. Author monumenti ibidem. Idem subindicat ipse Pontifex in sua declaratione cum de excessibus contra paupertatem ageret. Ad nostrum, inquit, fuerint deducta ex amena, quæ in ordine fieri dicebantur, & videbantur prædicto voto, & puritati ordinis repugnare, videlicet, vt ea prosequamur ex ipsis, quæ remedio credimus indigere: iis autem recensitis, quæ dicti patres Gaufridus & Vbertinus opponebant, subnectit infra responsionem partis aduersæ dicens: Tamen communitas fratrum & specialiter Rectores ipsius ordinis asserunt, quod prædicta, seu plura ex ipsis in ordine non fiebant, et si qui reperiantur rei in talibus rigide puniantur, nec non omnia talia, ne fiant, sunt facta pluries ab antiquo statuta in ordine multum stricta. Vis audire Pontificem clarius hæc ipsa differentem? ecce illum, non morabor.

CLEMENS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI,
Dilecto filio Generali Ministro ceterisque fratribus, salutem &
Apostolicam benedictionem.

Dum ad Apostolatus nostri presentiam frequenter, & secretè, & tandem in Consistoriis tam secretis, quam publicis nostris, & fratrum nostrorum auribus exitit frequentius intimatum, quod nonnulla erant corrigenda in ordine vestro, quæ omnino maturè, & celerrimè correctione sedis Apostolicæ indigebant, cum per Prælatos ipsius ordinis remaneret penitus incorrupta; licet solènter, & frequenter fuerint super hoc requisiti. Cum autem nobis existentibus in consistorio publico, nominarentur per fide dignos quadam solemnes persone eiusdem ordinis, ac magne, & solemnæ auctoritatis, & zeli, per quæ plenè poteramus, vt dicebant, super his informari, ne talis ac tanti moles negotij super conscientia nostra penderet, deliberauimus descendere ad inquirendum de propositis, fratrem Gondisaluum Ministrum ipsius ordinis Generalem, & quosdam alios eiusdem ordinis nobis notos quos in eiusdem ordinis regulari obseruantia; zelo Dei feruere credimus, per literas secretas ad nostram presentiam fecimus euocari. Videlicet dilectos filios fratrem Raymundum Gaufredi: Et postea subiungit nomina aliorum, itque tribuit exemptionem à iurisdictione Prælatorum; quamdiu in hac informationis causa degerent in Curia. Hanc exemptionem refert Antoninus, & alij supra citati. Marianus autem ipsas literas inserit ad verbum: ecce ergo clarum est non super intellectu regulæ; sed obseruatione eius, & reformatione lapsæ disciplinæ controuersiam extitisse. Non ergo verba quædam eius formulæ detorquebant, sed vt dicit Pontifex, regulari obseruantia & zelo Dei feruenter, seiplos pro eius custodia, & contra irrepentem cupiditatem velut pro domo Dei murum opposuerunt; quæ matura sedis Apostolicæ cor-

reptione indigebant, ad hoc vocati exposuerunt, & antiquam, veramque instituti disciplinam redintegrare studuerunt. Hæc ne apud te sunt verba torquere regulæ? ita scilicet legem destruant, qui, vt finem optatum fortiatur, efficiunt? qui obseruant, & obseruari curant?

B z o v. *In errorem multis sodalibus seductis sectam Fratricellorum collegerant.*

Narratio tribus fulcitur testibus, Clemente, & Ioanne Pontificibus, ac Prateolo. Clementem expediui, ad Ioannem & Prateolum propero; ne nihil autem agere videar transcurrente adiungo prædictis quartum, tercentum & amplius annos posteriorem, ipsum nempe Bzouium. Concedo Bzouio, & quem hæcenus actorem habuimus, in præsentiarum fiat testis (modò permittant iura 4. quæst. 4. cap. nullus vnquam) vt meritum causæ testimonij suppleatur fidelitate. Quid ergo ille de collectoribus Fratricellorum, qui, & quando fuerint?

Varius in
relatione
Bzouius.

Anno Christi 1285. Honorij IV. Pontificis, Rodulphi Regis Romanorum 12. num. 13. Duo, inquit, insignes Apostata Gerardus Sagarellus Parmensis, & Dulcinus Nouariensis per id temporis, non tantum Parmam, verum & multas alias Italia in Insubria Ciuitates, falsis dogmatibus infecterant. Quod enim Apostolorum vitam, & mores se dicerent imitari, huiusquam plurimis seductis, sectam fecerant, quam orthodoxi pseudo-apostolorum appellabant. Hæc Bzouius subnectens hæreses dictorum, qui erant, vt ex suprascriptis patet, Fratricelli, & secta ipsius pro diuersis temporibus restauratores.

Anno 1300. num. 10. 11. sub Bonifacio VIII. fundatoris Fratricellorum Hermanni, refert exhumationem & combustionem, nec hæresim eius fuisse omnino extinctam. Huius negotium fatigasse refert Gregorium X. & Nicolaum III. & Honorium IV. subindicans sub Gregorio mortuum. Item num. 12. adiicit de Gulielma quadam Mediolanensi, & Andrea Semarita eiusdem sectæ, qui vndecim annis eam professæ sint. num. item 13. narrat Gerardum Sagarellum eodem anno hæresis conuictum, & flammis deuotum.

Anno 1303. num. 11. refert verbis Sabellici, hæresim Fratricellorum abortam, & collectam, (cuius describit ibi turpitudines) sub Bonifacio VIII. refertque aliquot eius sectæ cultos pro sanctis, exhumatos, & combustos, quod de Hermanno, & Gulielma intelligi solùm potest.

Anno 1311. num. 10. refert Clementinam, *Ad nostrum.* edictam contra Beguardos, & Beguinas, qui etiam in sententia Bzouij iidem sunt, qui Fratricelli.

Anno 1317. loco supra citato refert eos collectos fuisse per fratres Minores, contra quos Clemens suam declarationem, Ioannes extrauagantem ex Bzouij sententia promulgarunt.

Anno 1372. responsione ad primam obiectionem pro Raymundo Lullo; *Hermannus Italus*, inquit, *qui dicitur author fuisse hæresis Fratricellorum.* Hæc testimonia Bzouij.

Sed

Sed heu mihi quàm varij sunt Bzouij, vel si idem quàm varius, & quàm varia eius testimonia? Sagarellum modò refert viguisse sub Honorio IV. & infecisse Parmam multasque Ciuitates Insubriæ, anno 1285. modò sub Bonifacio VIII. conuictum prius hæresis, & combustum anno 1300. Item Dulcinum prius emeruisse sub Clemente V. an. 1307. quem tamen supra collegam attribuit Sagarello sub Honorio: verum, quod felicius in hoc genere existimem, eam contradictionem, quam nec cognouit, nec scripsit authographus, Directorium scilicet inquisitorum, sua industria atque inuentione suppleuit Bzouius: ita nempe cothurnum variant, qui ex obuio quoque sine delectu fabulam contextunt. Litem de cadauere Hermanni fatigasse refert Gregorium X. & successores; decisam tandem sub Bonifacio anno 1300. perseuerante deinceps eius hæresi, eundem Fratricellorum authorem fuisse asserit loco supra expresso: sed & hanc Fratricellorum hæresim abortam adstruit tempore Bonifacij, anno 1303. non minus tribus annis post exhumationem, & incinerationem Hermanni authoris, & ad minimum à morte viginti nouem, si præscriptam à Bzouio temporis rationem obseruemus. Imò & eandem collectam seu fundatam refert à fratribus Minoribus ob id ipsum damnatis à Clemente & Ioanne Pontificibus, licet ille nihil de Fratricellis in scripta à Bzouio Clementina.

Hæcenus Bzouij contulimus testimonia. Sed quid iuris? admittenda? Iura abnuunt, testemque submouent contradicentem sibi 4. qu. 3. cap. Si testes. Item si in parte inueniatur falsus, in nullo admittitur, dist. 9. cap. Canones, cum glossa. Nec vnus contra omnes testimonium, 33. quæst. 2. cap. Admonere. Item neque vacillans, aut contraria proferens, cap. licet, de prob.

Interim candide lector tu veritatem ex dictis posside, Hermannum authorem fuisse Fratricellorum, non autem Franciscanos, si aliquis adhuc supersit scrupulus, donec Ioannes, & Prateolus aduocentur, modicum sustine; ordini parco, vt suis passibus sensim, non desultatoriè aduersarium assequar. Sufficiat modò falsationem ostendisse, ipsumque sibi non constare accusatorem, qui eandem vbique de collectione Fratricellorum vertiginem est passus.

*Non secus ac liquidis Phrygius Meander in undis
Ludit, & ambiguo lapsu resuitque, fuitque.*

Cæterum quia Bzouius perperam Franciscanos istius sectæ Fratricellorum agit collectores, ne nihil omnino egisse videantur, dissipatores fuisse, & destructores mihi probandum incumbit, quo Secundi Sophistæ iudicio debitas pœnas, ad minimum secundet iustum etiam præmium; ita ille de eodem & mouente, & sedante turbas decreuit, mortæ primum seditionis pœnas, mox sedatæ præmium excipiat; ne tamen fastidio sim, pauca tamen in hoc genere subiungam, cætera omittens, ne digredi magis in nostram laudem quàm ad scopum differere videar; Atque in primis inanem operam hac in re posuit Beatus Paulus de Trincis Fulginas (aliàs dictus à contractiore statura Paulucius) laicus ordinis nostri, qui iniuriam dedit familiæ de Obseruantia: huius porrò

Reicitur
ipso iure
testimonium
Bzouij.

Quid lib. 9.
Metam.
Fratricellorum
secta
per Franciscanos
destructa.
Secundi Sophistæ
sententia.

Marianus
Bern. Bessa.

tempore tanta colluuius Fratricellorum confluit Perusium (ita Marianus lib. 5. cap. 4. & Fr. Bernardus de Bessa in suo Chronico) ut non tantum Ecclesias, sed etiam palatia ciuium extra muros, & in campis ædificata repleuerint. Dicebant, inquit Marianus, se veros esse fratres *Minores*, & *obseruatores regule B. Francisci* (id utique confingebant; teste Pontifice in extrauaganti, quo eorum error, veritas, & impietas religio reputaretur) cum essent inimici, & rebelles contra præceptum præfate regule, multum infestabant vniuersitatem ordinis ipsam dilacerando, & corrodingo suis murmurationibus inter populares & ab ipso ordine attrahendo populos, quantum poterant, ad suos errores. Hæc tum persecutio maximè inualuit contra fratres *Minores* dictæ ciuitatis Perusinae, atque adeo, ut prodire, aut in publico videri non auderent, donec tandem euocatus in subsidium Fr. Paulus vitâ, & conuersatione tum omnium opinione clarus, eosdem hæreticos, & non fratres *Minores* fuisse probauit ex ipsa regule, hoc autem contigit in publico confesso vniuersitatis, ciuium, & magistratus Perusinorum. Fraude itaque atque impostura detecta, expulsi ciuitate hæretici, atque omni eius contermino. mirabile dictu; quantum contra eosdem exarsit zelus fidei innocens ætas: tribus namque diebus continuis, & que noctibus pueri eos extra ciuitatem in palatiis degentes, infesta impugnarunt obsidione, ut dum pars ad ciuitatem procurandi victus sibi, & reliquis causâ pergeret, altera impugnationi insisteret, nec ea diu, nocturne intermissa fuerit, donec expugnatis foribus hostes fidei eliminati, atque confinio eiecti. Hæc disputatio fratris Pauli, & hæreticorum expulsio, contigit anno Domini 1374. sub Leonardo Generali, de eadem agunt præter citatos Fr. Iacobus Odus, Petrus Rodulphius libr. 2. histor. Seraphic. religion. in vita sancti Paulini, Marcus Vlysiptensis in 3. part. Chronicorum lib. 1. capite 11.

Expulsi Perusia à S. Paulino.

Marianus.

Item anno 1354. Dominus Egidius Cardinalis Legatus in Italia, (rem Mariani verbis lib. 4. cap. 13. narro) & Fr. Gulielmus Generalis multiplicantes Inquisitores de ordine contra Fratricellos de Opinione multos fugerunt, & punierunt secundum Canonicas sanctiones. Intelligit Gulielmum Farinerium Ministrum Generalem ordinis Franciscani, & Egidium Archiepiscopum Toletanum Legatum Apostolicum, qui bona Ecclesiæ occupata à Tyrannis recuperavit sub Urbano V. Concordat Antoninus.

Antonin.

Expulsi dominio Senensium. B. Thomas de Florétia.

Anno item 1427. Beatus Thomas de Florentia familiæ obseruantia, dictos Fratricellos expulit dominio Senensium, & autoritate Martini V. fauore item & patrocinio adiutus dictæ Reipublice & Illustrissimi Iacobi Domini Plumbini; ipsorum autem loco substituit fratres de Obseruantia. De hoc Marianus libr. 5. cap. 11. & de Florétia. 22. Toffignianen. lib. 1. in vita huius sancti, quem Thomam Liniarium vocat.

Anno item 1425. & sequenti Beatus Iacobus à Marchia, siue de monte Brandone à Martino V. constitutus Apostolicus Commissarius, &

& Inquisitor contra eosdem, cum plenaria potestate anno 33. sue ætatis, multa condidit contra eosdem, inquit Marianus, ut funditus extirparet; accessit & authoritas concessa à Legato Apostolico Eustorgio Cardinale. Hæc ex authenticis tam Pontificis quam Cardinalis constant; de quibus in processu canonizationis ipsius Sancti. Eadem tradit Marianus lib. 5. cap. 11. Talibus, inquit, autoritatibus fretus viriliter persecutus est eos, multosque igne cremari fecit, & alios multos de Italia expulit, etiam armata manu.

Anno item 1429. contra eosdem institutus est ab eodem Pontifice Inquisitor generalis Beatus Ioannes Capistranensis. Ita Marianus, cap. 12.

Anno tandem 1449. eiusdem Beati Ioannis industriâ sub Nicolao V. finem accepit hæc secta in Italia ita ut saltim publicè amplius frequentari non licuerit. (Lege Blondum in descriptione Fabriani, Volaterranum Anthropolo. 22.) Accessit Prouinciæ eiusdem particeps Beatus Iacobus à Marchia, teste Mariano cap. 23. & Marco Vlysipten. 3. p. lib. 3. cap. 32. qui eosdem ex vniuersa Marchia expulit, eorumque pseudo-Papam cremari fecit, cuius incendij putor, ut ait Marianus, tantus fuit, ut per tres dies Fabriani, & per vnum circa milliare ad stuporem omnium foeret; Tanta autem fuit horum tum Fabriani, eiusque Comitatu potentia, ut necessaria fuerit ad eorum plenam destructionem Apostolicæ Curia præsentia, ut idem narrat: tum etiam confirmationi eorum, qui errori renunciarunt, recepta est Abbatia Sancti Ioannis de Massiaco in habitationem fratrum de Obseruantia, idque autoritate Pontificis Nicolai. Nullos ergo seueriores habuit Fratricellorum secta iudices, quam Franciscanos, donec per eos tandem fuerit excisa, atque in hanc curam præter commune fidei studium, & religionis diuersitatem, plurimæ ipsos, eaque potissimæ vocabant causæ, quæ ad solos præ reliquis spectabant Franciscanos; ut quod hosce sectarios, Franciscanæ paupertatis alios Pharisæos, quædamque velut simulachra inuexerit demon. Quod in specie non paupertatis modò, sed integri etiam status professionem, & obseruantiam, habitum, & nomen arrogabant, miraque intuentibus fallaciâ pluribus in locis obiciebant. Quod vniuersum ordinem defluxisse à fundatoris sequela, quam in se solis esse iactabant. Quod nihil magis studebant, quam eundem in populorum inuidiam, & odium traducere. Quod honoris & famæ aliquod dispendium, occasione sectariorum subierit., dum eiusmodi aliquando monstra in suis deprehensa erroribus & flagitiis ipso habitu, & appellatione Francisci institutum præ se ferrent, nec vulgus fraudem, fucumve deprehenderet. Quod denique ipsius ordinis æmuli nonnullam in hisce offensionem statuere regulæ, & professioni Franciscanæ (quemadmodum sub Ioanne XXI I. contigit) molirentur, velut qui in Samaritanis Iudæos legis obseruatores accusarent; in hæreticis orthodoxos; in fictis, & personatis, fideles, & veros Franciscanos, in mendacio veritatem; sinceritatem in simulatione, in errore Euangelium; Expressi iam rationes, quæ speciatim Franciscanos exciebant

Penitus destructi Fratricelli sub Nicolao V.

exciebant ad infamis Synagogæ ultionem, & excidium; sed urgentissimus omnium stimulus legis zelus, & animarum; honor, & obedientia Sedis Apostolicæ in id operis veros agebant Israëlitas, ad quod diuinâ gratiâ cælitus dati, vocati, destinati reliquias Amalech destruxerunt; Non ergo collegerant fratres Minores sectam Fratricellorum; sed disperferant. Illud Hermannii opus & inuentio fuit; hæc Minorum laus & meritum, sed ne videamur durius agere, quandoquidem ita placet, hoc etiam concedamus aduersario, nimirum fratres Minores etiam collegisse sectam Fratricellorum; collegerat ergo Hermannus sectam Fratricellorum, collegerant & fratres Minores; ille opera inimici hominis, ut zizania superleminans, in triticum inferret: hi ut efferrent, & segregarent in pabulum ignis, & manipulos ad comburendum; ille ut hædos ouibus commisceret, hi ut extra caulas agerent, & ad sinistram destinatos locarent, igni, & tenebris; ille, ut paruis piscibus sagemam Petri distenderet, vel rumperet, quo magui pisces, & idonei, qui in Regis mensa apponantur, euadant, hi ut paruos, & inutiles, selectis grandioribus, in mare proiicerent, ille ut abominationes inferret sanctuario, hi ut purgarent, & speluncas latronum ac turpitudinis in domum orationis, & sanctificationis Domino conuerterent, atque consecrarent; aliam à Franciscanis factam collectionem non inuenio, non agnosco extra suos annales: sed & hoc mirum est, cum eadem nobis sint verba, discordet sensus, atque intellectus. Vulgaris mihi est Grammatica, non impono, nihil fingo, authorum sequor placitum, qui negant collectionem Fratricellorum aliter construi posse cum fratribus Minoribus in congrua & vera oratione.

B z o v. *Istis dolebat Clementini decreti in corpus iuris redacti promulgatio.*

Fucus aduersarij.

Crocodili istæ sunt lachrymæ, dignum narrationis tuæ fucus expetitæ pigmentum. *Istis dolebat*, scilicet velut mulieri parturienti, cum peperit puerum. Sicut agricolæ possidenti fructus laboris, cum in horrea colligit messem; & tanquam mercatori, qui mercibus onustam nauem in securum, & optatum subduxit portum; tales istorum dolores fuisse necessum est. Ut quid enim aliter dolerent promulgatam esse Clementinam, cuius causa tot subierunt labores? tanta pericula? duobus annis contra communitatem ordinis disceptarunt, exemptionem à Clemente obtinuerunt contra infestantium insultus, vsque dum reformationis causam prosequuti optatum viderunt exitum; nonne hoc desiderarunt, hoc petierunt, hoc obtinuerunt, hæc eorum cogitatio, hoc studium, hæc cura, hæc opera, hic denique finis? quid ergo istis doleret obtinuisse, quod diu desiderarunt? quid absurdius, quam ut ea res, quæ absens desiderium, præsens tristitiam causet? & cuius absentia fuit pena, præsentia fiat dolor? apage; hanc vicissitudinem nequaquam cognoscit ratio, Philosophia non capit, quæ affectuum animi causas, & originem rimatur. Istorum votis edita est Clementina; eorum potissimum

num precibus se motum exprimit Pontifex. Quid ni ergo securè viderint, securè legerint Clementinam, quæ ordinis sui reformationem, quam tantopere concupierunt, præscripsit? Esto; sed promulgationem displicuisse refert. Vnde nosti? eo nempe sine edita est, ut lucem non videret; solem, hominesque fugiens in tenebris delitesceret, quorsum conduntur leges? eduntur statuta? an ut homines ea nesciant? nullum fortiantur effectum? nullam obligationem? sine promulgatione nullam vim habent leges; vel enim hæc rationem ingreditur, vel conditio est legis, & quidem necessaria. *Lex* (inquit D. Thomas 1. 2. D. Thom. quæst. 90. artic. 4.) *est ordinatio rationis ad bonum commune, ab eo, qui curam communitatis habet, promulgata.* Et Iustinianus C. de legib. in leg. leges. *Leges sacratissime intelligi ab omnibus debent, ut uniuersi, præscripto earum manifestius intellecto, prohibita declinent & faciant præcepta.* Intelligi autem nequit lex nisi proposita, quæ propositio sine promulgatione non fit, consule cap. 1. de postulatione Prælatorum. & cap. 2. de constit. Authenticam ut nouæ constitutiones. collat. 5. vnde Gratian. cap. dictis. distinct. 4. *Leges, inquit, tunc instituuntur cum promulgantur.*

Edidit profectò statutum suum Clemens non alio fine quam ut obligaret. Edidit ergo ut promulgaret, illud idem expetierunt dicti Franciscani, quo tolleretur contra regulæ suæ præscriptum inductos abusus, ut obstaculum statueret inducendis, optarunt proinde Clementini decreti promulgationem (sine qua ad hoc inutilis esset) optarunt; ergo non displicuit: si non displicuit, ergo placuit. Istis ergo *non doluit Clementini decreti in corpus iuris redacti promulgatio.*

Miraris fortè candide lector, toties lapsus fuisse aduersarium, desine amplius mirari, pone stuporem, qui in limen impingit, non mirum si longius progressus cespitarit. Si verum assumpsisset non sequeretur nisi verum, prout Logica docet, dilexit tamen iniquitatem magis primùm, quam loqui æquitatem; confinxit in cubili suo verba precipitationis, fallax argumentum Pontificiæ decretalis, videlicet contra plebrosque ordinis Franciscani editam, qui verba regulæ detorquebant, qui in errorem multis sodalibus seductis sectam Fratricellorum collegerant; non mireris ergo istis doluisse Clementini decreti in corpus iuris redacti promulgationem, si dicta contra eos facta fuerit, omnia ritè consequuntur, & ex falso falsum rectè concluditur; nam & mendaciæ suum retinent filum, mendacemque oportet esse memorem; fucus non artem, cuius est, sed naturam simulat parentem, quantumuis hæc peregrinam non pariat impressionem: statua Cæsarem præ se fert, non lutum; umbra hominem fingit, & sequitur, nec secus falsitas alienant induit faciem, aliud os, aliam formam, aliam frontem, ne quidquam ab ipsa veritate degenerare videretur. Sed instabile hoc simulachrum diu subsistere nequit, non solidi quicquam, sed diaphanum pressius in tuentibus apparet, abeunt umbræ, natiuusque rebus color manet, tartarus euanescunt, deprehenditur illusio, mendacium cedit, manet in plateis veritas.

veritas. Mendax enim diutius non latet, hoc solo arte sua dines, quod fide deinceps careat; si quæras enim in quo proficiant mendaces, respondet Aristoteles, *vt vera loquentibus fides non adhibeatur.*

Bzou. *Cumque & passim per ciuitates, & præcipuè in curiis Regum ac Principum quererentur, quasi Summi Pontifices rigorem illum à Sancto Francisco præscriptum imminutum esse velint.*

Antea descripsit dolores horum fratrum obortos ex promulgatione decreti Clementini, nunc querelas; rectè, & gradatim; nam primò succedit dolor, mox erumpit in querelas, hæ autem querelæ non domi, & priuatim fiebant, aut alibi; sed passim vbilibet, per ciuitates in curiis Regum, ac Principum. Nimiùm ergo queruli fratres Minores; nullòs tamen fuisse dolores eucimus in præmissis, nullam causam doloris, ergo vanæ sunt huiusmodi querelæ, vanæ profectò & vanissima, Bzouiana inuentionis commentum, & naniæ. Si Clementina nullòs Franciscanos impugnat, si rigorem obseruantia præferbit; si excessus tollit; si defectus emendat; si ea, quæ laxata sunt, siue per abusum, siue per surreptionem, siue re ipsa obtenti priuilegij, restringit, si reformationem suadeat, inducat, & mandet; si ipsorum interuentu edita; quæ potuit esse materia, aut vnde rumor tantarum vbilibet querelarum, quasi Summi Pontifices rigorem à Francisco inductum velint esse imminutum; quem conseruatum, voluerit sua declaratione Clemens.

Fertis accusatio.

Sed atrox fortè & capitale illud accusationis, quod in præfatos cogitauit; quasi scilicet per imposturam de Summis Pontificibus quererentur eos minuisse rigorem à Beato Francisco præscriptum. Demus id ipsum, seu verius permittamus hoc fuisse conquestos de aliquibus mendaces fuerunt; Estne tibi nouum, aut peregrinum, vt Summi Pontifices vel requisiti, vel iustis de causis ex proprio motu inducti, rigorem alicuius status temperent, atque ea concedant priuilegia, quæ regulari præscripto interdum derogant? Audi quæso querelam Abrahami Bzouij, hac in re, de Benedicto X. I. Is porro tom. 14. ad annum 1337. num. 10. cum antea Benedictum adeò laudasset in ea reformatione, quam ordinibus Beatorum Benedicti, Bernardi, & Francisci adhibuisset, *Constitutionibus*, inquit, *valde accommodis eorum instituta.* Mox non aliud, tamquam inuersionem Ordinis Dominicani, omnia extrema ei comminantem, subiicit: *Ut qui, leges, instituta & consuetudines mutare, & rigorem eius religionis nonnisi temperare, vel potius inuersione conabatur.* Quæ autem conuersio hæc fuerit, quid facti portendebatur, accurate ad hyperbolem, vsque, prosequitur author Annalium: dicens voluisse possessionem immobilium inducere atque redditus. Verum si hæc inuersio dici debet, tentauit eam Benedictus (imò, vt quidam ferunt) ante eum determinauit Gregorius X. perfecit autem, vt reliquos taceam, Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 3. vbi conceditur hoc omnibus religionis domibus, exceptis Obseruantibus, & Capuccinis Franciscanis.

Trid. sess. 25. c. 3.

Franciscanis. Verum sicut doctius, ita & longè modestius Sanctus Antoninus titul. 23. cap. 4. §. 13. in fine idem argumentum tractat, referens S. P. Dominicum sub interminatione suæ maledictionis indixisse genus illud paupertatis, quod huiusmodi possessiones excludit (statuto perpetuo idem seuerè cauisse refert Fr. Theodorus de Appoldia in vita Sancti apud Surium cap. 13.) præscriptamque insuper ex ordinatione Capituli generalissimi ab Ecclesia approbata; quæ tamen citra necessitatem docet intelligenda, congruamque rationem obtentæ, seu obtinentæ multis in locis dispensationis assignat. Longè magis ante Benedictum temperasse mihi videtur rigorem huius sacri instituti Clemens IV. quam ille, etiamsi quæ tentauit ad exitum deduceret. Hic enim anno primo sui Pontificatus (qui fuit Domini 1265. & ante Pontificatum Benedicti sexagesimus sextus) concessit precibus Magistri Generalis, & fratrum inclinatus, vt quilibet in hæreditatem, quæ in sæculo degentibus obtingeret, succedere licet valeret, possessionem eius apprehendere, bona ipsa liberè vendere, & pretium in suam vtilitatem conuertere, quæ non communis dumtaxat status sed particularis cuiuslibet paupertatis voto derogant, religio enim quanto in communi possessionem habere propriam permittit, tanto priuatam in eo, qui paupertatis votum emisit, excludit. Licet verò hæc bona monasterio, & communitati, non particulari personæ acquirebantur; ius tamen, & proprietas in illa primò, & per se personam ipsam & hæredem respicit, in quam non vsus modò, sed dominium transit; non autem monasterium; exemplum ergo in ipsa tua habes religione, quomodo aliquando rigorem eius imminuerint Pontifices. Si in reliquis quæras similia, passim in omnibus inuenies; in nostra quidem manifestiora quàm vt probatione egeant. Patres conuenticales nostri, regulam obseruant, cum huiusmodi priuilegiis, quæ aliquot eius præscriptis derogant: hæc enim apud ipsos forma professionis. *Ego Fr. N. voueo & promitto Deo omnipotenti & Beatae Mariæ semper Virgini, B. Francisco, seruare regulam fratrum Minorum, per Dominum Papam Honorium confirmatam, & à pluribus Pontificibus declaratam, præsertim secundum determinationem Martini IV. & V. & Clementis II. Eugenij IV. Sixti quoque IV.* Hi porro omnes relaxarunt ea præcepta, quæ paupertatem concernebant, receptionem pecuniarum, & alia quædam ad austeritatem spectantia, quoad dictos Patres. Sed & Clemens IV. eam potestatem successionis in hæreditates fecit vniuersim fratribus Minoribus, sicut & Prædicatoribus, vt ex ordinis monumentis constat. Gregorius X. potestatem fecit fratribus res concessas vendendi, & commutandi in alias; Hæc tamen indulta sicut & reliqua, quæ regulæ tenori obstant, reuocauit Clemens V. in declaratione, exponens non modò dictam successionem esse contra regulæ puritatem, sed & redditus habere; aut aliquod proprietarium ius in rem quamuis prætereundum; aut eos actus exercere, quæ ad solum dominum, & proprietarium spectant. Ne longius itaque progrediamur, ex dictis habes vnde artificium tuæ accusationis culpes, & liqueat Pontifices, aliquando minuisse rigorem præscriptum;

Antonin.

Theodorus de Appoldia.

Indultum Clementis IV.

Clemens

Clementem verò restituisse, omnémque querelæ materiam subtraxisse.

Occurritur
dubio.

Verùm ne ex fictione istâ caullationi mox insistatur, & ex ea, quæ inter fratres Prouinciæ Narbonensis, discórdia fuit, vmbra aliqua quæ- ratur, veritatem amplius declaro: fuisse querelam inter ipsos fratres in dicta Prouincia non nego; sed hæc non de Summis Pontificibus, nec de Clemente, aut Clementina, eiúsve promulgatione, vt fingitur; sed ante electionem Ioannis ad Pontificatum, & mortuo tam Clemente, quàm Generali Ministro, suborta est dissensio propter contemptum Clementinæ, quæ non obseruabatur ab indisciplinatis, & qui latiorẽ viam sequebantur, conuiiente, seu potius consentiente ad hoc ipsum Prælatorum ibidem negligentia, qui & ipsi rigorem abhorrebant. Hinc illi, qui zelum habebant regulæ, & Clementinæ declarationis vexati, & angustiati ex quotidiano fratrum, inter quos tum viuebant, insultu, & superiorum persecutione existimantium tempus idoneum obtenta decretalis reposcendi quasi iniurias, aduenisse: Sedes enim Romana vacabat per biennium, à morte Clementis nulla fuit Curia, aut facies curiæ dissidio Patrú, qui ex conclauis elapsi, vt refert Ciaconius, *Disordis in dies auctis, stato die minimè redierunt, sed in Ciuitatibus Narbonensis Prouinciæ separati, locoque & proposito diuisi, biennium permanserunt.* Defecit etiam ordinis Prælatus Generalis mortuo Alexandro ab Alexandria, per septemdecim menses; Nihil ergo afflictis remedij, nullus qui succurreret, vel ad quem recurrerent quod persecutorum etiam spiritus, & insolentiam adauxit; dum excusso omni timore, suo dumtaxat affectui; tempus vacasse existimarent. Hinc iniquioris conditionis, æquioris tamen animi, obseruantia, & disciplinæ cultores, secessionem rebus iam desperatis necessariam meditantes, se à reliquis separarunt, quibus populi non defuit pietas, aut patrociniũ; eius nimirum ope Conuentum Narbonensem, & Biterrensem, aliis expulsis, occuparunt, & seipsos tam habitu, quàm vitâ regulæ composuerunt; ita se res habuit.

Memoriale ordinis apud authorem Firmamenti agens de decimo septimo Generali, qui fuit Alexander ab Alexandria iam defunctus. *Eodem, inquit, tempore Sede Romana pastore, & ordine Generali vacante, aliqui de custodia Narbonæ perfecti regulæ zelatores, videntes, tamen eius destructionem, & quod declaratio Clementis V. non seruabatur, iterum ab ordinis unitate recesserunt. Loca etiam Narbonæ, & Biterris per vim armorum (iectis inde fratribus Ordinis, qui cum confundebant habent granaria, & cellaria, redditus, equos, & multa alia ordini indecentia) occuparunt, plures etiam alij fratres anno Domini 1315. & 1316. de eadem, & aliis Prouinciis ad eos aduolarunt, ex quo multa scandala contra relaxatos Prelatos communitatis ordinis sunt sequuta, quia seruare regulam volebant, nec alios seruare permittere volebant.* Scio culpam dictos reformatos ob impatientiam, & inobedientiam ab aliquibus velut in alieno periculo iam securis. Sed illi forè suum ex regula patrociniũ statuerunt, ex occurſu, quem permittit cum regulam non possint spiritualiter obseruare

obseruare; Item quatenus ab obedientia ministrorum eximit ea, quæ sunt contra animam, & regulam: nec enim tum ad ministros recursus iuuabat, vt qui partem sustinuerint, & regulæ etiam destructores fuerint, alios sibi contra regulam eiúsque præscripta viuentibus confirmare violenter etiam tentantes, nec aliud proinde tum remedium superesse in eo rerum statu propter fugam, & separationem defuncto Generali, sede vacante, & curiâ dispersâ; sed quidquid erat, mea non refert, persecutionem tamen contra eosdem grauissimam fuisse non est dubium, nec mirum cum eandem ante hos passus sit ipse Generalis Gondifalvus dum executioni mandaret Clementinam, quæ nunquam stabilem habuit effectum, donec Deus suscitauit nouam familiam, quæ de Obseruantia dicitur; quantas autem hæc ipsa difficultates passa est legenti tertiam partem Chronicorum apparebit.

Quod verò instituti nostri est, ex dictis constat hanc reformatorum querelam, & controuersiam (quæ tum sola fuit) non aduersus Clementinam, aut Pontifices excitatam fuisse: sed pro eius obseruatione, & contra violatores; verùm quia his verbis, & aliis subsequens, quæ suspensum præmissæ iam clausulæ sensum terminant, argumentum extrauagantis subiectæ excogitauit, eadem repetens cum reliquis subiungo.

B z o v. *Cumque & passim per Ciuitates, & præcipuè in curiis Regum, ac Principum querebantur, quasi Summi Pontifices rigorem illum à Sancto Francisco præscriptum imminutum esse velint, multa propterea nimis procaci dicacitate, indigna auribus Catholicis dispergerent; ideo necesse habuit Ioannes eam, quam adiungam sententiam, in impios statuere: Sancta Romana atque vniuersalis Ecclesia, &c.*

Qualis fueris interpres Clementinæ, iam utcumque expressi, nec æquior in Ioannem, cæcum hoc insomnium argumenti instar excogitasti, tanquam verum extrauagantis esset; eidemque adaptare non puidit, nihil pensi habens, *Quam malè inæquales veniunt ad aratra iuuenti.* Inæqualia ne dicam tibi sub iugo veniunt, sed quæ nec simul quidem, in eodem agro pascere, aut eodem viuere mundo possunt; asseris tu, negat Pontifex; asserit Pontifex, tu negas; & velit, nolit ille, tu verus eius interpres, nequaquam ex Pontificio, sed pectoris tui scrinio promptus interlocutor; id tamen benè habet, quod argumentum commune sit, quod deficientibus aliis rubricis, æquè in quacumque totius iuris siue Cæsarei siue Pontificij constitutionem quadret; quin & penè licet arrogantiùs dixerim, illud Homericæ Iliadi eodem præfigerem artificio, sic nempe aranea propriis visceribus attracto stamine telam orditur, vt inde emitti videatur, vnde demissa pendet.

Ad verba ergo pergamus decretalis, ex qua clarum erit, si necesse habuit Ioannes eam in Franciscanos statuere; nam vt monet l. non aliter. ff. de leg. *Non aliter à significatione verborum recedi* (loquitur de testatore) *quam cum manifestum est, aliud ipsum sensisse.* A fortiori idem seruandum

Ouid. in
epist. heroi-
dum.

seruandum erit in verbis legislatoris, aded vt nec in ipsis dubiis recedendum sit à verbis edicti, l. 1. §. Si is qui nauem. ff. de exercitoria action. recteque id statutum, aliàs enim nihil stabile conformandis rationibus humanis remaneret, dum quisque legis formulam ad suum pro libito ingenium torqueret.

Constitutionem ergo quantum ad præsens institutum in tres potissimum partes diuido, motiuum scilicet, narrationem facti, & præceptum seu prohibitionem.

CAPVT IV.

Ostenditur ex Constitutione eam nihil pertinere ad Franciscanos, aut ullos approbatæ religionis professores.

Primum
argumen-
tum.

Primum argumentum sumens ex decreti motiuo cum adiuncta clausulâ, quod his verbis & sequentibus exprimitur: *Videlicet, ut sub ouina pelle gregem Dominicum truculentia lupi rapacis inuadat.* Adhuc in eundem finem præscriptos olim fuisse alios Canones: *Cuius rei gratia, inquit, sacris Canonibus est interdictum, ne aliquis nouum ordinem, aut religionem inueniat, vel habitum nouæ religionis assumat; sed quicumque ad religionem venire voluerit, ingrediatur vnâ de religionibus approbatis.* Finis ergo, seu motiuum extrauagantis, dictorumque Canonum idem est, & circa eandem transgressionem versatur; Canones autem, quos Pontifex intendit, sunt cap. *ne nimia religionum*, quod est Concilij Lateranensis sub Innoc. III. titul. de relig. dom. & cap. *religionum*, quod est Concilij Lugdunens. sub Gregor. X. in 6. titul. eod. Hi autem Canones præscripti sunt contra inuectores nouæ religionis, aut nouæ religionis habitum assumentes, quod inhihent, & simul, quod consecutaneum est, præcipientes, vt qui ad religionem venire voluerit, ingrediatur vnâ de approbatis. Horum transgressionem improperat Pontifex Fratricellis, quos præsentis Constitutione damnat; ergo non tantum inuenisse eos constat nouam religionem, nouæque religionis habitum, sed etiam in hoc transgressores fuisse, quod venientes ad religionem, nullam de approbatis fuerint ingressi emissâ professione, alioquin sanè transgressionem voti, & apostasiâ ab approbata religione imputaret Pontifex (quæ non minus est contra Canones) sicut inuentionem nouæ religionis, nouæque religionis habitus. Nulli ergo fuerunt approbatæ regulæ professores; quomodo igitur Franciscani? quomodo plerique ex ordine eius Diui, scilicet, Francisci?

Secundum
argumen-
tum.

Ex narratione desumere licet plures rationes, quæ ad idem manifestè spectant: *Nonnulli tamen, inquit Pontifex, profana multitudinis viri, qui vulgariter Fratricelli seu fratres de paupere vita, &c. nuncupantur,*

panitur, contra dictos Canones habitum nouæ religionis assumere, temeritate damnabili presumpserunt. Atque hinc ratio desumitur: fuerunt Fratricelli, quos damnat Pontifex, viri profanæ multitudinis, qui habitum nouæ religionis temeritate damnabili assumpserunt: sumitur autem profanum hîc, vt opponitur rei sacræ & religiosæ, iuxta leg. 83. §. Sacram ff. de verb. obligat. prout scilicet opponitur religioni stricto modo sumptæ, quæ est status à Sede Apostolica, sub obseruantia trium votorum substantialium approbatus, vt constat ex cap. quod votum. in 6. de voto. Præter vsum autem Canonum sermoneque proprietatem, & stylum, est, regulæ approbatæ professores dicere viros profanæ multitudinis, qui, si ab obedientia resilerint, apostatæ, quorum nomen in sacrilegio est, lib. 4. C. de Apostatis, dici consueuerunt, seu votifragi. Sin minus communi vocabulo regulares, vel particularis instituti appellatione Franciscani vel eiusmodi. Intelligit igitur Pontifex sæcularis, & communis vulgi viros, quales testatur etiam illius temporis scriptor Conradus de Monte puellarum fuisse Fratricellos, asserens eos; *Viros rusticanos, & plerisque mechanicos, & opera manualia suorum postponentes artificiorum, cucullatos gyrouagando prouincias per diuersas incedentes.*

Tertiò improperat Pontifex Fratricellis, quod conuenticula facerent, superiores eligerent, plurimos ad eorum sectam reciperent, loca construerent, in quibus in communi habitarent, publicè mendicarent (qui actus religioni aut statui approbato conuenire possunt) *Quasi, inquit, eorum secta vna foret de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis:* Inuens non esse, particula enim *quasi* non exprimit hîc veritatem, sed ironiam. Coniungendo ergo priora cum sequentibus agit Pontifex contra viros profanæ multitudinis qui habitum nouæ religionis contra Canones assumpserunt, & quorum secta nullatenus fuit à Sede Apostolica approbata. est ne hoc Franciscanum esse, aut aliquando fuisse?

Quartò euasiones Fratricellorum, quibus approbationem suam præ- tendebant, eludit Pontifex. Prima est, *Quod plurimi eorum regulam seu Ordinem fratrum Minorum quam sanctus Franciscus instituit se profiteri, ad literam conseruare consingunt. Consingunt, id est, simul fingunt, inquit glossa, sub cuiusdam umbræ palliatione, cum veritas in eis regula non subsistit. argum. extra de consuet. cap. 4. vel expone consingunt, id est, simulant exterius, cuius contrarium latet intrinsecus.* Concordat Pontifex, vt ipsorum error (inquit Pontifex,) *veritas, & impietas religio reputaretur.* Iudicet aduersarius, si veritas error, & fictio, si impietas religio sit, aut esse possit. Certè ex mente Pontificis non est, sicut, nec Fratricelli Franciscani; alioquin, si ita fuit, vt dicebant, vtique non consingebant statum, nec errorem pro veritate, aut impietatem pro religione; quod eos fecisse non modò asserit, sed hac ratione probat Pontifex, *Quamquam, inquit, in obedientia Generalis Ministri vel Prouincialium ministrorum ipsius ordinis non morentur.* Efficax sanè argumentum: regula potèd Franciscana prædictam obedientiam inducit cap. 1. 8. & 10. vnde glossa:

Glossa.

*Hoc est, inquit, contra veram regulam ordinis Minorum, ut probatur in capitulo quorundam. Vnde tales sub nullius veri Prælati obedientia existentes tanquam acephali pro religiosis habendi non sunt. argum. 93. dist. cap. nulla ratione. Nec secus definit Aluarus Pelagius, (non modò coævus author, sed etiam Ioannis Pontificis pœnitentiarius) lib. 1. de planctu. cap. 5. 1. quod ad impugnationem huius sectæ scripsit: cum enim eos exclusisset, ut videbimus, ab omni religionis seu regulæ approbatæ, nominatim Basilij, Augustini, Benedicti; & Francisci professione, subdit: *Et si aliqui de prædictis gyrouagis aliquam regulam de prænominati seruare se dicunt, quia tamen extra congregationes promittentes prædictas regulas sub Prælati legitimis tales acephali viuunt, nunquam in veritate viuere possunt.**

Aluarus
Pelagius.

Glossa.

Sed & Fratricelli amplius dictæ rationi occurrebant exemptionem ab obedientia ordinis & Prælatorum; Prætendentes, inquit Pontifex, *se à sancte memoria Cœlestino Papa V. prædecessore nostro huius status, seu vite priuilegium habuisse: quod tamen etsi ostenderent, non valeret, &c. Prætendentes sed falso,* inquit glossa, quod indicant vltima verba Pontificis, *etsi ostenderent,* supponens nimirum non ostendisse, aut ostendere potuisse; quia eiusmodi priuilegium nequaquam obtinuerunt; aliis iniquè obiectum supra fuit, quod habitum nouæ religionis contra Canones sumperint, cum hi id nequaquam prohibeant, si fiat cum licentiâ, & approbatione Pontificis. Nec rectè etiam impropertum, quod actus approbatæ religionis supra specificatos exercuerint, vel quod lecta eorum non fuerit vna de approbatis religionibus per Sedem Apostolicam, si iam approbatio à Cœlestino concessa exhiberi potuit; vel fuerit exhibita aut in vniuersum obtenta. Dato proinde, ut dicitur, & non concessio priuilegio, omni firmitate vacuum ostendit Pontifex, quia Bonifacius VIII. reuocauit certis rationibus omnia indulta Cœlestini, quorum ab ipso non contigerit approbatio; *dictumque vite priuilegium non inueniatur per eundem approbatum.*

Secunda euasio similiter à Pontifice refutatur: *quidam autem, inquit, eorum dictum habitum, (scilicet nouæ religionis) à quibusdam Episcopis, seu eorum superioribus, vel aliis Ecclesiarum Prælati habuisse profiterentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilij generalis. loci citatis.*

Tertiam similiter refutat: *Nonnulli etiam, inquit, ex ipsis asserentes se esse de tertio Ordine sancti Francisci, pœnitentium vocato, prædictum statum, & ritum eorum sub velamento talis nominis satagunt palliare, cum tamen in regula ipsius tertij Ordinis talis viuendi ritus nullatenus sit concessus.*

Glossa.

Ecce tres Fratricellorum euasiones, quibus approbationem sui status astruebant, quas præmissis rationibus Pontifex reiiciens, inferius etiam friuolas reputat. *Et merito,* inquit glossa, *cum aliquis ex ipsis nullum facti: adminiculum habere, nec ex eis iuris fulcimentum venire noscatur. Illud etiam fraudem manifestat, quod testimonia eorum non fuerint conuenientia. Videat igitur aduersarius noster, quid potissimum sibi*

sibi credendum erit in hac re; Fratricellos Franciscanos esse dixit, contentiunt ipsorum nonnulli: negat Ioannes Pontifex: nos certè fidem Pontificis sequemur, cui notos fuisse existimamus, contra quos edebat Constitutionem; eos autem dicit, ut concludam, viros profanæ multitudinis, qui habitum nouæ religionis assumpserunt contra Canones, & ut eorum error appareret veritas, nunc hunc, nunc illum statum confinxerunt. Hactenus ex narratione facti & motiui; deinceps ex sententia Constitutionis.

Quinta ratio ex sententia Constitutionis, vel sola sufficit proposita. *Sectam, inquit, ritum, & statum huiusmodi, non obstantibus præmissis eorum excusationibus, quas friuolas reputamus, & quidquid per eos communiter, vel diuisim sub religionis, conuentus, collegij, seu congregationis nomine, vel colore attentatum exiuit, vel existit, nullius fuisse, aut esse decernimus firmitatis, & quatenus de facto processerint, reuocamus ac perpetua prohibitioni subiicimus, & ab Ecclesia Dei penitus abolemus.* Ex his colligitur Fratricellos nullam suæ sectæ approbationem obtinuisse, quod sæpius iam deduximus, alioquin non rectè declararetur nullum, quodcumque ab ipsis attentatum fuit, cum firmitatem, & robur vi currentis priuilegij, seu concessionis, si qua extaret, sortiretur. Hinc Pontifex vitur nomine, *secta, status huiusmodi, & non religionis.* Vnde glossa; *Sic etiam dici non meretur cum per Sedem Apostolicam non fuerit approbata.*

Quinta
ratio.

Addit Pontifex: *Eisdem personis, & aliis quibuscumque sub pœna excommunicationis, quam eos (si secus fecerint) incurrere volumus ipso facto iniungentes expressè, ne statum, & ritum ab ipsis assumptum sectentur ulterius, vel ipsum de nouo assumere præsumant.* Mandat etiam Episcopis, & aliis prælati ne dictum statum, seu habitum concedant deinceps iisdem, vel aliis; & nihil amplius disponit aut ordinat, circa personas Fratricellorum; vnde euidens fit, Constitutionem editam fuisse contra homines merè sæculares, seu, ut ipsa in principio promittit, *viros profanæ multitudinis.* non contra villos, qui religioni approbatæ nomen, emissa in ea professione, dederunt, quorum saluti non rectè prouideretur per inhibitionem dumtaxat nouæ religionis; sine præcepto ad priorem cui solemniter voto tenebantur, regrediendi; Fratricellis autem præcipitur illius status quem contra Canones inuenerunt depositio, & nihil ulterius. Vnde conclusio fit euidens, decretalem hanc editam esse contra homines sæculares, qui nouæ religionis habitum non accedente Sedis Apostolicæ approbatione contra Canones assumpserunt, qui nunc huius, nunc illius status approbati professionem friuolè, & fallaciter ad euasione prætendebant, non autem contra plerisque ex ordine eius diuini, scilicet Francisci, quæ aduersarij impostura est, non verum Decretalis argumentum: Ad confirmationem huius consulamus eius temporis authores, qui rem viderunt.

CAPVT V.

Fratricellos, quos damnat Decretalis, nequaquam Franciscanos, sed merè seculares extitisse, probatur ex fide authorum.

NVllus fidelius, aut rectius statum descripsit Fratricellorum quam Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu Ecclesiæ cap. 5. 1. ex cuius verbis plura hic segetina transcribemus.

Aluarus
Pelagius.
Descriptio
Fratricello-
rum.

Istis, inquit, temporibus hypocritilibus plurimi, maxime in Italia (concordat Pontifex) & Alemmania, & Prouincia Prouinciæ, ubi tales Begardi & Beguni vocantur, nolentes iugum subire veræ obedientiæ, sed libertati noxiâ potiri, nec seruare regulam ab Ecclesia approbatam sub manu præceptoris, & ducis legitimi, vocati Fratricelli, alij de paupere vita, alij Apostolici, alij Begardi, qui ortum in Alemannia habuerunt (ad varietatem appellationis, non status aut sectæ respicit, hæc enim in Decretali synonymè dicuntur) specie tenuis, & quantum ad hominem exteriorem mundi renunciare videntur, & dicentes, Religiosos ab Ecclesia approbatos promissas regulas non seruare, durante primo seruire domestica penetrant, soli sedent, vel pauci simul, paupertatem seruare videntur, abstinentius macerant, sed ventrem replent: discipline operam dant, sed deficiente seruire, quasi post annum sedent sub umbra iuniperi, cuius cinis ignem usque ad annum conseruat, habitâ occasione de petenda Heliani elemosyna, quam nequeunt petere nisi Religiosi mendicantes ab Ecclesia approbati (extra de re. dom. cap. religionum.) vagari incipiunt, ad homines se conuertunt, laborare refugiunt, quia panem otiosum inueniunt, familiaritates maxime femininarum nunc spiritualium, nunc aliarum, accipiunt. & infra.

Et ut eorum secta pessima confundatur, sciant se in nullo ordine viuere, nec in aliqua sancta vocatione manere, &c. ab Ecclesia approbata, & ideo præcipuè, quia contra Ecclesiæ sanctiones, & Concilia generalia statuta & regulam, & religionem sibi constringunt, nolentes vnâ de approbata ab Ecclesia regulam profiteri, nec sancti Basilij, neque Augustini mundi luminis, neque sancti Benedicti, neque almi Francisci præceptoris Minorum, etsi aliqui de prædictis gyrouagis aliquam regulam de prænominate seruare se dicant, qui tamen extra congregationes promittentes prædictas regulas sub Prelatis legitimis tales acephali viuunt, nunquam in veritate viuere possunt. & infra.

Et quia obedientia ligati non sunt, pro libito comedunt, & bibunt, surgunt & ambulant, & pro leui commotione subarta, loca in quibus habitant, dimittunt, & ab inuicem se separant, & sicut passeris insolentes de monte ad montem transmigrant, & torpore, & tepore lethæo tepesacti cum curis capitibus, & reperiatis, & cum amicis, & habitibus quos sibi contra Eccle-

siam inueniunt, discurreunt per mundum; & quia circa ieiunia, & orationes, & obseruationes regulares Domino non promiserunt: sed quod faciunt de specie boni, & libertate propria faciunt; ideo recedente priore igne, forsitan diuino, qui eos urebat, peiores, quam frigidi essent in seculo, qui tepidi recedente calore ab ore Dominico euomuntur. & infra fol. 106. pag. 1. col. 2.

Quidam etiam ex eis superius Apostolici, & Begardi nominati paupertatem Euangelicam se seruare dicentes, quia nec locum habent, nec aliquid se portare dicunt, verè gyrouagi, & verè ribaldi per mundum cursitant. & infra pag. seq. cap. 1. Verè poltrones, & ribaldi, & ab hominibus dei estandi sunt, quia nec Ecclesiæ seruiunt, nec proximo, nec sibi in Christo, nec Domino Iesu Christo, in nullo ordine permanentes, de paupertate plenis ventribus, qui ipsis sunt Deus (Philip. 4.) & vita Apostolica gloriantes: contra enim Dei Ecclesiam & sua sacra Concilia, sibi ordinem in oculis hominum inueniunt.

Ut breuior sim, folio sequenti docet contra eosdem editam fuisse superiore Constitutionem. Porro nullus, inquit, prædictorum sacrauitarum (nomen est Ægyptiarum segregatum denotans) gyrouagorum, & pseudo-Apostolorum Begardorum & Fratricellorum, & illorum de paupere vita, laborare vult manibus suis, sed de elemosynis viuunt: quia autem mendicare non possunt, & de elemosyna viuere, sic clarè probatur. Sancta Dei Ecclesia certos in Concilio generali mendicantium ordines approbavit, extra de relig. dom. cap. religionum. in 6. sed certum est, quod omnes prædicti aliquem modum ordinis sibi constituunt in habitu, in vita, & in congregatione, quidam ex his in sua secta viuentes, sub cuius colore mendicant de nullo, approbato ab Ecclesia ordine mendicantium existentes contra Ecclesiam viuunt: imò istis temporibus Dominus Papa Ioannes XXI. contra omnes sic viuentes, & eis fauentes excommunicationis sententiam promulgauit in quadam extrauaganti edita contra eos, quæ incipit, Sancta Romana. Hæc sola vltima clauis sufficit intento nostro, sed pro maiori intelligentia huius sectæ, reliqua adicimus. Id vnum obici nobis posset ex Aluaro, quod videatur tanquam de diuersis agere: contra ea, quæ primo capite differuimus. Respondemus nos secutos esse sensum Decretalis, quæ omnia dicta nomina ad vnus sectæ Professores refert, Aluarus autem loquitur ex consuetudine vulgi, quæ ex varia Fratricellorum simulatione, distinctionem, & nomina accommodauit: quin, & huic concordat Decretalis, asserens plerisque Fratricellorum regulam Franciscanæ, & Ordinis Minorum statum confinxisse, alios habitum ab Episcopis accepisse: nonnullos etiam tertiæ regulæ B. P. Francisci se Professores ore tenus fecisse, quæ deceptio, discrimen præ se vulgo ostentabat; quamuis secta vna fuerit.

Ad propositum itaque reflectentes clarè ex Aluaro habemus, Fratricellos haudquaquam fuisse Franciscanos, aut alicuius approbatæ regulæ professores, sed profanæ multitudinis viros, merè seculares, inuentores nouæ religionis, seu potius sectæ, contra quos, Ioannes suam edidit Constitutionem; Penitentius autem Pontificis in curia degens intentum statuti non ignorauit.

Nota.

Obiectioni
occurritur.

Chronicon
aulæ regie.
Nota.

Author Chronici aulæ regie, quod inter Bohemorum fertur histo-
rias coæpuit scriptor, in hanc etiam sententiam scribit 2. par. c. 4. *His, in-
civitates, & villas in numerosa multitudine repleuerat, Dominus Ioannes Pa-
pa sub anathemate reprobatur, & condemnatur, horum plures corde, & corpore
saeculo omnino se applicant, aliqui verò quorum sancta fuit conuersatio, de hu-
iusmodi contagio, colorem in vestibus propter statutum commutant, & in
Sanctæ deuotionis proposito, seruientes altissimo perseverant. Erat enim Pa-
pale studium eradicare, quod noxium; rigare, quod sanctum.*

Conradus
de Monte
puellarum.

Conradus de Monte puellarum tom. 13. Bibli. edit. Colonienfis:
*Licet iam dudum in Viennensi Concilio status quorundam hominum utrius-
que sexus, & præcipue in Alemanniæ partibus, qui vulgari-
ter Beghardi quo ad viros, & Beghinae quo ad feminas nominantur, fuerit prohibitus, nihilo-
minus hi homines nequaquam minorati sunt, sed tam in statu suo, quam in
erroribus quotidianum hæcenus acceperunt, & accipiunt incrementum. Nec
est, qui inter Prælatos notabilem obicem opponat. Sunt enim huiusmodi viri
rusticani, & plerique mechanici, corpore robusti, & literarum omnino inex-
pertes, & penitus idiota: aut si literas aliquantulum norunt, tenuissimum ta-
men est quod sciunt. Hi opera manualia suorum postponentes artificiorum
cucullati gyrouagando prouincias per diuersas incedunt, & latebras querunt
ocultas, præcipue hospitibus Beghinarum inhiantes, eò quod simile suo simili
complaudat.*

Nota.

Adiciamus & glossam speciatim super illa: cum itaque talium dan-
nanda temeritas in eiusdem fidei detrimentum, & præfatorum Mi-
norum, & aliorum ordinum opprobrium redundare noscatur. *Oppro-
brium, inquit glossa, facit religioni qui religiosus non existens, habitum
religionis conuenientem portat.* Consultantur authores citati cap. 1.
Sed omnium instar est Decretalis Honorij IV. supra præmissa, de qua
hæc Turrecremata sum. lib. 4. cap. 37. *Amplius Papa Honorius in extra-
uagante sua, quæ incipit, olim felicitis recordationis Gregorius Papa X. repro-
bat & damnat sectas eorum qui se dicunt de ordine Apostolorum, seu
tam Apostolorum tenere, & Euangelicam paupertatem.* Hæc desumpsit
author ex Directorio Inquisitorum 2. par. quæst. 12. qui Decretalem
Honorij integram attextit, addens similis tenoris literas, à Nicolao IV.
ad omnes Prælatos destinatas anno 1290. Pontif. an. 3. concordat Laë-
tius Cherubinus. Quod autem uterque tam author Directorij, quam
Turrecremata capita, & principes huius sectæ constituent Sagarellum,
& Dulcinum, id de prima fundatione intelligendum non est, quia his
multo antiquior fuit Hermannus; nec recta alioquin cohæreret Decre-
talis Honorij. Sagarellus enim antiquior, primùm deprehensus fuit an.
1300. vt author Directorij contendit, sub Bonifacio VIII. Decretalis
quindecim annis præcessit, & vt ex narratione eius constat, longè an-
tiquior est secta, vt quæ post Lateranensem, & ante Lugdunensem incepit.
fuere ergo hi suo tempore eius restauratores.

Decretalis
Honorij.

Sed quosnam Honorius sua Constitutione reprobatur, pleròque forte
ex ordine eius diui, scilicet Francisci? nihil tale. *Sed quosdam, inquit,*
qui

qui post generale, & ante Lugdunense prædicta Concilia sub nomine ordinis
Apostolorum habitum nouæ religionis assumpserunt, quamquam nullam ali-
quando confirmationem Sedis Apostolicæ meruerunt, prohibitionis, & reno-
uationis prædictæ (supple. Lateran. & Lugdun. Conciliorum) temerarij
presumptores eundem habitum, seu ei consimilem sub eodem nomine usque
hodie deferentes. Huc etiam aduocat loco citato Aluarus Pelagius Cle-
ment. ad nostrum. de hæret. in 6. ad idem spectat altera de relig. domib.
cum de quibusdam. Harum neutram contra approbatæ regulæ profes-
sores emanauit. Adicio adhuc vnum omnibus istis antiquiorem Ma-
theum Paris qui ad annum 1244. ita refert; *Eisdemque temporibus qui-
dam in Alemannia præcipue, se asserentes religiosos, in utroque sexu, sed
maximè in muliebri, habitum religionis, sed leuem susceperunt continentiam,
& viæ simplicitatem primato voto profitentes, sub nullius tamen sancti regu-
la coarctati, nec adhuc ullo claustro contenti, eorumque numerus, in breui
adeo multiplicabatur, vt in ciuitate Colonie, & partibus adiacentibus dua
millia inuenirentur, &c.* Sed quid hic amplius insitendum? consulan-
tur quæ cap. 2. differuimus.

CAPVT VI.

*Satisfit obiectioni quæ verbaliter ex Decretali
pretendi possit.*

Hic fortè nobis obiiceretur Fratricellos nomen, & habitum fratrum
Minorum, assumpsisse; ergo non videretur negandum eos fuisse
Minores. Hæc quidem obiici possunt: sed facilis sunt responsionis ex
ipsa Decretali: nam hypocritæ cordis sui malitiam obnubilant, & si-
mulachrum quoddam pietatis intuenti, tanquam vera virtutis, qua ca-
rent, insigni foris obiciunt; Artis nempe fuit, vt ij Fratricelli, qui
congingebant professionem regulæ fratrum (vt error eorum veritas, &
impietas religio reputaretur) œconomiam, & modum regiminis ipsius
ordinis simularent, hæc nomina vsurpantes: cum nomen, & habitus
velut præcipua signa institutum præ se ferant, veramque eius ab alijs
discretionem, & speciem monstrant: alij tamen, qui tertij ordinis à
B. P. Francisco instituti professionem vsurpabant, sicut & ij, qui sectæ
institutionem ad Episcopos referentes mentiebantur, alijs appellatio-
nibus adscitis tam ipsi, quam superiores eorum gaudebant, sicut Pon-
tiffex insinuat.

Cæterum non tum primùm Episcopos illos sensit graculos religio
nostra, qui in Francisci lago quæstui, & auræ captandæ vacantes, sci-
pso venditarent: nouerunt porro quàm charum vbique quibuslibet
fuerit, & quàm tutum simulationis velamentum obtenderent; cele-
bre sanctitatis, & religionis notum, multisque venerabile symbolum,
quàm

Distinctio
religionum
quibus si-
gnis sit?

quàm autem fuerit circa hoc frequens virorum & mulierum abusus, ex Pontificiis diplomatibus & literis constat, paucis enim annis à morte Beati patris, eiusmodi simiæ prodierunt sub Gregorio IX. Quapropter anno 4. sui Pontificatus, qui fuit salutis humanæ 1240. Idibus Decembris mandauit, vt nullus extra religionem nostram portet habitum fratrum, vel consimilem, & vt contrarium præsumentes per Diocesanos ad ipsum deponendum compellerentur. Incipiunt literæ, *Quia confusio habitus*, ita summarium Pontificale in collectione authentica priuilegiorum facta per fratrem Ioannem Deltio & impressa Salmantica 1588, quam intitulauit Speculum, sed in Speculo Rothomagiensi ipsæ literæ inseruntur, quæ sunt tales, tract. 2.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei; Dilectis filiis, & Generali Ministro & fratribus Ordinis fratrum Minorum salutem & Apostolicam benedictionem. Quia confusio habitus saepe confusionem inducit ordinum, & etiam animorum; auctoritate presentium districtius inhihemus, vt nulli, sine sit in religionis ordine, vel extra ordinem constitutus, habitum vestrum, aut ita ei consimilem, quod propter eum frater Minor credi posset, deferre liceat, absque mandato Sedis Apostolicæ speciali. Caterum, vt dicta inhibitiio maiorem consequatur effectum, statuimus, vt ij, qui habitum vestrum, vel sibi predicto modo consimilem deferre præsumperint, ad deponendum ipsum per Diocesanos locorum, cum à vobis requisiti fuerint monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellantur. Nulli ergo. Datum Laterani idibus Decembris Pontif. an. 14.

Sed & aliæ eiusdem directæ ad Prælatos, & hoc ipso anno datæ, Kal. Martij idem clarius confirmant, quæ tales sunt.

Gregorius Episcopus, &c. Archiepiscopis & Episcopis, ad quos literæ istæ peruenierint. Ad audientiam nostram noueritis peruenisse, quod nonnullæ mulieres per vestras ciuitates, & Dioceses discurrunt, se fore de sancti Damiiani ordine, mentiumur, & vt alij sue assertioni mendaci, fide credulitatis accedant, discalciati vadunt, habitum & cingulum Monialium eiusdem ordinis, & chordulas deferentes, quas quidem discalciatas seu chordularias; alij vero Mimoretas appellant, cum tamen Moniales ipse vt gratiam præsent Domino famulatum; perpetuo sint incluse. Vnde, quia in eiusdem Ordinis confusionem, ac derogationem Ordinis fratrum Minorum, & ipsorum fratrum scandalum, ac Monialium, earundem mulierum religio simulata redundat; vniuersitati vestra per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus mulieres ipsas ad abiciendum cum eisdem cingulis, & chordulis huiusmodi habitum monitione præmissa per censuram ecclesiasticam compellatis. Dat. 9. Kal. Martij an. Pontif. 14. Hæ literæ apud vtrumque citatum ac etiam in Ruderiquis bullario extant.

In eadem causa recurrerunt Prælati ordinis ad Innocentium IV. (quod signum est per priores literas non fuisse sublatum abusum) qui ant. 2. sui Pontificatus, qui fuit 1244. præcepit Archiepiscopis & Episcopis, vt à fratribus requisiti quosuis huiusmodi ordinis habitum gestantes ad diu compellant depositionem, ita vterque præcipitur.

Alexan

Alexander IV. eundem abusum correxit, in quibusdam religiosiss. Alæo variantibus (verba sunt Pontificis) interdum habitus sui formam; vt dilectis filiis fratribus Minoribus uniformes in derogationem multiplicem ipsorum ordinis crederentur, eisdem propter hoc minorem apud fideles sentientibus in suis opportunitatibus charitatem. Bulla eius extat apud Tosfigianens. lib. 2. sub Generali Bonauentura inserta, & data 15. Kalend. Iulij Pontificatus anno 2. qui fuit salut. 1255. incipit ipsa bulla, *Recordamur & liquido memoria retinemus.*

Item Clemens IV. anno primo sui Pontificatus scilicet 1265. in confirmatione priuilegiorum data Perusij 12. Kalend. Augusti. *Inhibemus*, inquit, vt nullis sine in aliquo religionis ordine, sine extra constitutis habitum vestrum, aut ita consimilem, quod propterea etiam Fr. Minor credi possit, deferre liceat, absque mandato Sedis Apostolicæ, & vt dicta inhibitiio maiorem consequatur effectum, statuimus vt hi qui habitum vestrum, vel sibi predicto modo consimilem deferre præsumperint, ad deponendum ipsum per diocesanos locorum, cum à vobis requisiti fuerint, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellantur. Hæ confirmarunt multi successores, & maximè Eugenius IV. & Sixtus IV. ille Florentiæ, anno 1439. 4. Idus Nouembris Pontificatus anno 9. Hic verò Romæ 1474. pridie Kalend. Septembris Pontif. anno 1. Sed neque huius rei probationi summopere insistendum est, cum frequentior euaserit simulatio, quàm vt emendari possit, atque etiamnum sub oculis omnium vbique sub specie Franciscana vagetur libertas, & eiusmodi hypocritis ad multorum deceptionem, ordinisque scandalum, & contumeliam.

CAPVT VII.

Quorundam authorum repelluntur sententiæ de origine Fratricellorum, quæ vel subobscuræ sunt, vel certè à veritate recesserunt.

NE scrupulus lectori remaneat, aut parum affecto proteruitæ aliquis fucus, cui de euentu nulla est sollicitudo, modò affectati erroris quempiam aduocare possit vel à longè fautorem; lubet hoc capite quorundam ambages excutere, vel expugnare errores.

Primus occurrit Bergomenis in supplemento ad annum 1324. Itatuens intrusionem Petri Corbarij contigisse; de quo inter alia hæc asserit; *Cum Fratricellorum de Opinions hic auctor, & fautor existere, eandem Sathana stolam pro viribus augere admixtus est.* Sed hæc nulla planè sunt, incertum mihi an corruptelâ, aut lapsu authoris illata; nam præterquam quod temporis & intrusionis Corbarianæ malè iniuit rationem, (qui annis sequentibus inuasit Pontificatum) longè à se recedit,

dit, nam libro 13. anno 1298. agens de gestis sub Bonifacio VIII. §. *Hæresis eorum*, &c. & præfixo hoc titulo, *Fratricelli de Opinatione hic commemorantur*, veritatem cum cæteris amplexus est.

Hæresis, inquit, *eorum qui se Fratricellos de Opinatione nuncupatos* (supple, dicebant) hoc eodem anno à Bonifacio Pontifice damnatur, & ubique diligenti curâ perquisita exterminari omnino iubetur. Unde & *Hermannii cuiusdam corpus*, eiusdem sectæ authoris apud Ferrariam urbem viginti iam annis sepultum, qui pro Sancto colebatur, exhumari, & exurifici, habitâ prius de huiusmodi re diligenti inquisitione. Hactenus Bergomas, qui deinceps scelestæ, & superstitionem eius sectæ describit, subiungens Gulielmæ & Andræ apud Mediolanum detectas, & vindictas tum temporis libidines. Hæc itaque sicut veræ sunt, & aliis consentanea, omnino præferenda iudicantur; quamquam adstruendæ veritatis alia non desunt argumenta; quando porrò Fratricellorum sectam instituere potuit Corbarius? non in sæculo ante conuersionem: alioquin quomodo ad religionem admitteretur, quæ Catholicis dumtaxat sinum aperit, mandans, vt admittendi examinentur *de fide Catholica & Ecclesiasticis Sacramentis*? Fratricellorum tum infamiâ suâ notissima fuit secta, & per plures Pontifices damnata; author proinde ignorari non potuit; accedit id solum obiici Corbario, quod contempto matrimonio confugerit ad religionem, quamquam in ipsum repudium plures indiscretè carpendo incurrant, causas negligentes, quæ subesse potuerunt; in Monachatu laudabilis fuit conuersationis, & ab omnibus laudatæ, quæ ipsi ad ineundum Pontificatum viam aperuit; idcirco constat non adeo sui facti rationem abieciisse Ludouicum Bauarus Imperatorem, atque Romanos, vt depositionem Ioannis XXII. veni Pontificis ob intentatam hæresim affectantes, assumptione hæresiarche restaurarent: ipsius namque præposteri facti inuidia tanta fuit, vt infamiâ personæ nullo modo fuerit cumulanda. Fratricellorum primarius error fuit contemptus Ecclesiæ, & Pontificum, quos à Syluestro deorsum præter Moronum, & Corbarium abominabantur, tanquam intrusos; ea tamen Petri Corbarij erga verum Pontificem obseruantia, vt falsis rumoribus seductus tantum, inierit Pontificatum, putans vera esse, quæ Ioanni obiiciebantur. Huius est testis confessio, & retractatio facta à pœnitente: testis est epistola, quam scripsit ad Pontificem iam tum in loco tuto existens. De rei namque veritate informatus cessit anno vno antequam ad gratiam receptus sit. Epistolam suo loco integram dabo; hoc interim præfenti instituto segmen proferam. *Dolui*, inquit, & *dolco me fecisse, quod feci*, &c. *In cuius rei testimonium iam est annus completus, quod aduersarium vestrum sponte dimisi* (supple, Imperatorem) & *sedem meî presumptuosi culminis dereliqui*, &c. Doluisset, scilicet Fratricellorum author, sibi datam per manus occasionem inuadendæ Sedis Apostolicæ, quem imperator & potior Gibellinæ factionis pars sequebatur, & defendebat? ab ea deinde sede non inuitus descenderet, quam alterius, deposito errore, esse cognouit? nihil minus.

Cæterum

Cæterum si vterius protrahere controuersiam libet atque ex veritate Theologica discutere, quis nescit Canonem 30. Niceni Concilij obseruandum præcepisse; *Si quis à mala fide, ad fidem orthodoxorum reuertatur, recipiendus est in Ecclesiam per manus Episcopi, vel Sacerdotis, qui præcipere ei debent, vt anathematizet cunctos fidei orthodoxæ contradicentes, debetque anathematizare Arrium, & hæresim eius, & profiteri fidem, quam in hac perfecta confessione desinimus*, &c. Sed & idem mandat antiquius Concilium Laodicenum sub Syluestro Canone 7. *Eos, inquit, qui ex hæresibus, &c. conuertuntur, &c. non admitti, priusquam omnem hæresim anathematizauerint, & præcipue eam, in qua detinebantur*, &c. Qui hæc ambigit consulat cap. Saluberrimum. cap. Donatum. 1. quæst. 7. cap. Ego Beringarius. de conf. distinct. 2. cap. ad abolendam. de hæreticis. cap. super eo. cap. accusatus. de hæ. in 6. cap. inter sollicitudines. de purg. Canonic. Idem obseruatum est in Concilio Constantinop. Consulatur epistola 84. Leonis Papæ ad Nicetam Aquileiensem Episcopum, Turrecremata in Summa lib. 4. part. 2. cap. 22. Simancas in Enchiridio tit. 23. & communiter Doct. in cap. accusatus. de hæreticis; vno consensu docent hæresim prius abiurandam esse, quam quis Ecclesiæ vniatur. Fortè in ea lege dispensatum est cum Corbario? quinimo ter publicè hæresim suam abiurauit, seu verius schisma, semel Pisis, bis Auinione, schedudam confessionis porrigens; eam transcripsit Massonus in Ioannem XXII. & Ciaconius, Bzouius bis sub anno 1330. num. 3. & num. 8. In triplici autem abiurationis formula nequit inueniri aliqua hæresis, quæ propria Fratricellorum dici possit, vnde fit argumento, neque Corbarium in hæresim Fratricellorum incidisse, neque de ea fuisse traductum, tantum abest vt eius sectæ inscriberetur author; nullus hic euasione locus sine Sedis Apostolicæ nota conungi potest; nec ea fuit Ioannis vigilantia, vt schisma Corbarij, eiusque causam, quam hactenus nimio pondere, & tædio præ cæteris supra stomachum gerebat, tum dissimularet in scandalum totius Ecclesiæ, & detrimentum salutis propriæ, aut dimidiatam hominis pœnitentiam, quasi ex condicto acceptaret. Nec ergo Petrus Corbarius Fratricellos instituit, aut sectatus est.

Quid dicam, quod ipsius temporis ratio id non permittebat, nam & Petrus præfatus semper in obedientia tam Ordinis, quam Ecclesiæ perseueravit ad annum vsque 1327. quo Romam primùm appulit Ludouicus Bauarus, & tum primùm Prouinciali Prouinciæ Romanæ, atque Apostolico Legato factus est contumax, vt ex hac confessionis eius clausula constat. *In primis, inquit, confiteor, cum Ludouicus à Bauaria, ad urbem Romanam peruenisset, religiosus vir Minister Romanæ Prouinciæ Ordinis fratrum Minorum, ac Dominus Ioannes Dei gratia Sancti Theodori Diaconus Cardinalis, Sedis Apostolica, & Sanctitatis vestre Legatus pro maiori obseruatione interdicti, cui tunc erat per vos Sanctissime Pater supposita urbs prædicta, eiusdem Ludouici aduentu percepto, mihi, & aliis fratribus in eadem urbe morantibus, sub virtute obedientiæ, & excommunicationis pœnis, quas non parentes ipso facto incurrerent, publicè*

Corbarius non potuit fundasse Fratricellos cap. 2.

Epistola Corbarij ad Ioannem.

Masson. Ciacon. Bzou.

Efficax ratio.

Confessio Corbarij.

Ratio
clara.Cautè legendus
Blondus.

blieè iniunxissent, vt dictam urbem omnes, & singuli exiremus: Ego autem infelix peccator preceptis huiusmodi non obstantibus in eadem urbe remanere presumpsit. Petrus itaque ad annum vsque 1327. aggregatus fuit Ecclesiæ, & Ordini, Fratricellis decem annis antea damnatis à Ioanne per decretalem superius præmissam. Quomodo author eorum tum, aut aliàs esse potuit? sed non est, quod rei claræ insistamus, consulantur quæ superius disseruimus cap. 2. Adde etiam, quod eiusmodi in vniuersum crimen præteritur in decretalibus aduersus eum, & sectatores promulgatis, & Aluarus Pelagius coæuus, qui in hominem acerrimè iur, nusquam eius meminerit. Atque hinc præmonitum lectorem cupio, ne in Blondum de Italia illustrata in descriptione Fabriani incautus incurrat. Vbi inter alios dictæ ciuitatis successus, non minimum adscribit, quòd eo tandem loco Fratricelli de Opinione, quorum scelera, & turpitudines describit, fuerint extincti, asserens eosdem Petri Corbarij adulterini Pontificis reliquias esse; id, quo sensu falsum sit, iam adnotauimus; verum autem esse constat eo sensu, quo ipsi Fratricelli patrocinium extincti Corbarij assumpserunt, sicut & Petri Moroni, dicti Cœlestini V. qui Pontificatu cessit, asserentes alios omnes adulteros, & reprobos extitisse, còque dementia elati, successores prædictorum veros Pontifices in sua secta dumtaxat haberi, quos nefario infanticidio assumebant, vt ex Blondo descripsit Prateolus, Sabellicus, Bergomas, & reliqui. Hac etiam ratione se adsertores inscribebant paupertatis Euangelicæ, vnde, subortâ controuersia de Christi & Apostolorum paupertate, appellationem nouam sumpserunt de Opinione, tanquam in Casenatis abiissent sententiam, cum longissimè à sensu Catholico, & que ab ipsa controuersia recessissent damnantes in vniuersum Ecclesiasticorum reliquorumque Christianorum diuitias, & possessiones.

Secundo loco aduersari fortè videbitur Sanctus Antoninus 3. part. hist. tit. 2. cap. 5. §. 1. Eius verba in medium proferre expedit; *Annus*, inquit, *præfatio scilicet 1322. ab incarnatione Domini, tempore huius Ioannis XXI I. Papæ ortum est schisma cum heresi eorum, qui dicuntur Fratricelli de Opinione, aliàs pauperes de Lugduno; huius exordium fuit, quia quidam Magistri tenebrarum volentes sapere plusquam oportet, quorum caput fuisse dicitur Michelinus de Casena Ordinis Minorum Minister, dogmatizare cœperunt publicè predicando Christum in a pauperem fuisse, quod ipse cum Collegio suorum Apostolorum, nihil habuit in mundo proprium, nec in communi, nec in particulari, nec immobilia, nec mobilia, &c. Multi autem ex illis inuentoribus erroris obstinati permanserunt, & in tantam vesaniam proruperunt, vt schisma in Ecclesia suscitarent facientes Congregationem, Synagogam Sathana, quam dicebant veram Ecclesiam apud se esse, erigentes sibi caput draconis in Papam Petrum de Corbario, &c.*

Errores de-
prehen-
duntur.

Tam varius in hac historia Antoninus, vt non dubitem eum ex aliis, prout offerbantur, syncerè, & sine examine eam scripsisse, vt hic subindicat (*Caput, inquit, fuisse dicitur Michelinus*) & aliàs sæpe solet (vt præter Possuinum, & Petrum Maturum adnotarunt etiam Canus de locis, & Paulus Gryfaldus eiusdem instituti professores.) In 4. part. Summæ

Summæ moralis tit. 12. designat annum 1324. & infra tit. 24. asserit Capitulum Generale, in quo Michaël se primùm opposuit Pontifici celebratum anno 1325. quin imò depositionis eius ob eam opinionem annum refert 1328. adiciens in hæc verba; *7ste igitur Michael depositus à Generalatu hunc errorem (supple, Fratricellorum) sequutus est.* Hæc inter se plurimum discrepant, sicut & illud, quòd Petrum Corbarium intrusum referat per Fratricellos, cum alibi sapius hanc intrusionem adscribat Ludouico Imperatori, & quidem ex fide; nec minor est error, ac contradicentia asserere Fratricellos, quorum author, vt ait, fuit Michaël, intrusisse Corbarium, cum antea intrusus fuerit, quàm hic Pontificis se subduxit mandato, quinque annis post iam designatum annum ab Antonino institutionis Fratricellorum persistens in supremo Magistratu Ordinis Franciscani, & vndecimo anno, postquam damnata fuit secta à Ioanne, atqui hæc vnica ratio totius narrationis figmentum proterit, admonet me quoddam manuscriptū plura in controuersia hac nempe paupertatis, quæ inter nos, & Prædicatores quondam vigit, fraude illata esse operibus Beati viri, quæ ipsius non sunt: id non indubiè crediderim, alioquin sanè non inuenio, quibus modis aliqua eius saluare possim, quin vel facti & status controuersia ignorantiam non modicam sapiant, vel certè minus syncerum affectum, à quibus extremis virum doctissimum, & sanctissimum recessisse, quis est, qui non affirmet? quispiam ergo malè feriat corruptelam eo patrocínio obliniuit, non minus in veritatem, quàm in sanctum virum iniurius.

Vt leuiter igitur, quæ præmissa sunt, perstringam, Fratricellos de Opinione, & pauperes de Lugduno eosdem esse, (vt narratio præfert) tam aduersatur ipsi Antonino quàm veritati, & historiæ (consulendus ille 4. part. Summ. tit. 1. cap. 7. de erroribus hæreticorum) nam pauperes de Lugduno ab authore ciue Lugdunensi dicti Valdenses initium habuerunt circa annum 1170. Fratricelli verò secundo postea sæculo emerferunt. Videatur Claudius Cursfordius contra Valdenses, Prateolus, Bernardus à Lutsemburgo, Turrecremata, Sanderus, & alij passim, quod de congregatione item illa Magistrorum refert, quorum caput fuit Michelinus anno præmissò, designat, vt credo, Capitulum Generale Ordinis Franciscani habitum Perusij, in quo viri doctissimi in suborta quæstione de Christi, & Apostolorum paupertate, rogati sententiam suam exposuerunt, conceptam verbis & sensu decretalis, *Exiit, qui seminat seminare semen suum, &c.* Quæ est declaratio Nicolai Papæ 111. in regulam Franciscanam, atque approbata in Concilio Vientiensi recepta ab Ecclesia, & Summis Pontificibus, atque in corpus iuris redacta. Eam ergo decretalem, seu, quæ etiam in verbis eadem est, determinationem Perusini Capituli ad insanias Fratricellorum referre, & iniquè torquere sine iniuria, errore, & blasphemia nequit, vt suo loco probabimus: neque author huius fabellæ (quem non admitto esse Sanctum Antoninum) vidit dictam determinationem Perusinam, vel syncerus non est: non est porrò sub ea generalitate de Christi, & Apосто

Confutatio
erroris.

Apostolorum vera paupertate concepta; quamvis etiam in præscripta verborum formula daretur, aliena esset, ab omni errore sanè intellecta, ne dicam hæresi, & opinione Fratricellorū, (vt fufius infra demonstrabo) tamque inter se differrent, quàm verum & falsum, virtus & vitium. Sed ne ante tempus eò nos rapiat persequendæ falsitatis studium, institutum sequamur. Fratricellos hoc anno initiatos non concordat cum decretali Ioannis, qua damnati sunt anno 2. Pontif. qui fuit 1317. quintus abhinc annus. Michaëlem institutorem & caput eorum constituere ne per somnium quis posset, qui vndecim annis post damnatos, & abolitos Fratricellos Ordinem Franciscanum feliciter, & sine erroris vllius næuo Præfectus gubernauit; depositus autem Magistratu nunquam ad errores Fratricellorum declinasse inuentus est, nec in sententiis depositionis, & damnationis eius (quæ plures extitere) siue à Pontifice, siue à Vicario Ordinis Cardinale Beltrando, siue ab ipsa religione tam Parisiis, quàm Perpiniæ contra eum promulgatis, quidpiam reperitur, quod vel specietenus errorem Fratricellorum præ se ferat, imò ne semel quidem ceu per improprium Fratricellorum in iis habetur mentio, quantumlibet eo rigore quædam earum conceptæ sunt, vt Michaëli nihil minus quàm parcere deprehensa, non paruam sapienter acerbiter. Non est, quod testibus huius rei fufius agamus, cum ex instituto id alibi agendum erit de necessitate: ne crede igitur Vigenio, Syluestro, aut aliis huiusmodi, qui partes fouent, vel certè nihil posuerunt indagandæ veritati, sed ouium instar quosdam sodales suos sequuti sunt, quo trito per affectum calle ibatur, non quo eundem erat.

Tertius tandem arma mouet frater Nicolaus Eymericus eiusdem instituti sodalis, & reliquis antiquior in suo Directorio Inquisitorum. part. quæst. 15. aliò tamen declinauit asserens Fratricellos fuisse professos tertiam Regulam B. P. Francisci; *Qui insurrexerunt*, inquit, *in Prouincia Prouincia, & in Prouinciis Tolose, Carcasone, Sicilia Insula, & Calabria, Tuscia, Alemannia, & aliis diuersis mundi partibus*; Addit scriptis & prædicatione fratris Petri Ioannis Ordinis Minorum, qui emerfit sub Clemente V. seductos fuisse: nihil non virulentè ille in Franciscanos agit, quod eorum præcipuè operà conuictus, pœna hinc falsarij, edicto tota Aragonia exilio. Fortè in decursu operis necessitate responfionis crebrò recurret, ideo prætereamus in suum locum: pro nunc aliquot eius in nostros criminationes quas Bzouius diligentissimè conquisiuit, & exscripsit annis sequentibus, hæc interim diluenda.

Petrus Ioannis floruit sub Nicolao III. & IV. mortuus est sub Bonifacio anno 1297. eum infra adseram; sufficit ex dictis cap. 2. perperam authorem eum constitui Begardorum, seu Fratricellorum, quos decretalis Ioannis Pontificis nulla ratione permittit inscribi professores tertie Regulæ Franciscanæ; primùm, quia Fratricelli ex verbis, & sententia decretalis fuere viri profanæ multitudinis, qui contra Canones propriâ authoritatè habitum nouæ religionis assumpserunt, & quorum secta non fuit ab Ecclesia approbata. Hæc in professores tertie Regulæ non

Reiicitur
Eymericus.

Fratricellos non
fuisse 3. regulæ
Franciscanæ.

non conueniunt, quorum status, & habitus non fuit nouus, vt pote à B. P. Francisco institutus. Hoc præ reliquis docet officium quod in festiuitate eius canitur. *Tres ordines hic ordinat, &c. Sed Pœnitentium tertius, &c. Nicolaus IV. in regula prædicti Ordinis; Ideo, inquit, gloriosus Christi confessor Beatus Franciscus huius Ordinis institutor. Clemens V. cum de eo de sentent. excommun. in Clem. Fratres, inquit, & sorores de tertio Ordine, quem Beatus Franciscus instituit; Non potuit ergo dici secta, vel status non approbatus, & noua religio, cui ipse Ioannes nomen ordinis & status approbati in constitutione concedit, verbis iam citandis; sed vt cæteras eius approbationes, quæ ex priuilegiis Honorij III. Gregorij IX. Innocentij IV. Alexandri IV. & aliorum sequentium peti possunt, vnus sufficit Nicolaus IV. qui regulam præfati tertij Ordinis sua decretali confirmauit; incipit hæc; *Supra montem Catholica fidei, &c. Datum anno 2. Pontif. 16. Kalend. Septembris, qui fuit salutis 1289. annis viginti octo antequam edita est decretalis, Sancta Romana Ecclesia, &c. quæ damnat Fratricellos; non potuit itaque dici status tertij Ordinis secta noua, & non approbata.**

Quid refert commemorare Clementinam, *Cum de quibusdam*; de relig. dom. in 6. probantem Beginas non fuisse alicuius regulæ approbatæ, aut religiosas, quas simul cum Begardis condemnauit Clemens Pontifex de hæreticis, Clementina *Ad nosirū, &c.* Atque in primo quidem loco statum earum abolet, tanquam nouum, & suspectum; titulo autem de hæreticis utrosque tam Begardos quàm Beginas *sectam appellat abominabilem, quæ procurante satore malorum operum damnabiliter insurrexit.* quorum errores damnat. Nihilne ille de tertiariis? ita plene eos sub duplici appellatione, quibus tantum vocari solebant, compellens alia ab instituto; *Fratres, inquit, & sorores de Ordine tertio (quem Beatus Franciscus instituit) existentes.* Alia à recepta, & communi consuetudine, quæ duplex est; *Qui continent, inquit, seu de pœnitentia nuncupantur &c.* Ergo nec Begardi, nec Fratricelli, nec Beginæ tum appellari consueuerunt; Argumentum euidens à stylo legis, & proprietate locutionis, maximè in odiosis, ne ambiguitas & multiplex appellatio effectum legis impediatur, seu eludatur. Hinc Ioannes Pontifex in sua constitutione, *Sancta Romana, atque vniuersalis Ecclesia.* Fratricellos sub variis eorum appellationibus expressis, tam antiquis, quàm aliis post damnationem callidè, & consueto hæreticorum dolo ementitis, comprehendit; alioquin sanè magnam inferret confusionem, si damnata pridem nomina in eodem Concilio Pontifex præteriret, vel quos aliàs damnauit, sub aliâ appellatione permitteret. Cognouit ergo alios fuisse Beginos, & Begardos, alios verò fratres & sorores tertij Ordinis continentis, & de Pœnitentia nuncupatos. Circa quos (illis damnatis, & abolitis) hoc dumtaxat statuit, vt ad audienda Ecclesiastica à fratribus Minoribus tempore interdicti non admittantur, quantumlibet aliàs id ipsum ex priuilegio concessum fuerit, vt est illud Gregorij IX. quod incipit; *Cum illorum, &c. Datum Perusij 4. Non. Augusti Pontif. anno 3. Adicio constitutionem ipsam Clementis; Cum ex eo, quod*

quod religiosi viri fratres Minores in suis recipiunt Ecclesiis ad audienda diuina officia tempore interdicti, fratres, & sorores de Ordine tertio, quem Beatus Franciscus instituit, existentes, qui Continentes, seu de Pœnitentia nuncupantur, scandalum aliorum, qui ab his excluduntur, mentibus generetur, censura vilescat Ecclesiastica, & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur; Eisdem fratribus Minoribus districtius inhibemus, ne de cetero aliquem, vel aliquos prædictorum, etiamsi super hoc hi, vel illi privilegii quibuscumque muniti extiterint, quæ ipsis in nullo prorsus quoad hoc volumus suffragari, ad diuina in suis Ecclesiis tempore interdicti quoquo modo admittant. Ad hæc amplius Glossa Clem. cum de quibusdam, &c. verbo Obedientia, & Clementina, cum ad nostrum. verbo sorores, rectè discernit inter professores tertie Regulæ, ac Beginos, & Begardos ibidem damnatos: coniunge Aluarum Pelagium, Matthæum Paris, Conradum de Monte puellarum, Chronica aulae Regiæ, eius temporis scriptores, & ea, quæ super ipsa Ioannis decretali superius differuimus.

Vltimò tandem difficultatem, si quæ foret, summouet declaratio Innocentij VIII. Pontificis, quæ sequens est.

INNOCENTIUS EPISCOPUS,
seruus seruorum Dei; Dilectis filiis salutem, &
Apostolicam benedictionem.

Declaratio
Innocentij
VIII.

D Vdum per felicis recordationis Ioannem Papam XXI. prædecessorem nostrum, accepto quòd nonnulli Fratricelli, seu fratres de paupere vita, seu Bizochi, vel aliis nominibus nuncupati, habitum noue religionis assumptentes, conuentiones & conuenticula facere, & superiores sibi eligere, plurimos ad eorum statum recipere, loca de nouo construere, & in illis in communi habitare, publicè mendicare (quasi eorum secta foret vna de religionibus approbatis) temeritate damnabili præsumperint & præsumebant incessanter. Quorum plurimi tunc regulam quam Sanctus Franciscus instituerat profiteri, & ad literam obseruare, & a Generalis & Provincialium Ministrorum Ordinis fratrum Minorum superioritate per Celestinum Papam V. prædecessorem nostrum exemptos esse: nonnulli verò se de tertio Ordine B. Francisci de Pœnitentia nuncupati fore se asserebant, & sub velamine huiusmodi, eorum statum, ritum, & sectam palliare satagebant. Idem Ioannes prædecessor in constitutione sua incipiente; Sancta Romana & vniuersalis Ecclesia, &c. sectam, ritum, & statum eorundem reprobans, & sub excommunicationis pœna eo ipso incurrenda eis, & omnibus alijs personis inhibuit, ne sectam, ritum, siue statum huiusmodi sectarentur obterius, vel ipsum assumere quoquo modo præsumerent, prout in eadem constitutione plenè continetur. Et nonnulli timorata conscientie, vt asserunt, dubitant, an sorores vere de tertio Ordine prædicto existentes, iuxta illius regularia instituta in communi domo sub vnius superioris, earum Matris, siue Ministra obedientia, cura & directione Prælatorum vestri Ordinis, aut aliorum proborum religiosorum viram ducentes, in constitutione prædicta includantur.

includantur. Paci conscientiarum sic dubitantium consulere, & scrupulum de illis remouere volentes, sorores prædictas vbilibet per vniuersum mundum consistentes etiamsi in communi viuentes, ad plura alia, quàm ordo ipse exigat se propria voluntate astringant, & tria vota substantialia emittant in constitutione prædicta, non includi auctoritate Apostolica presentium tenore declaramus. Et eis vt velum nigrum assumere, & sub perpetua clausura manere, liberè, & licitè valeant, quotiens eis placuerit, & vobis, aut alijs earum superioribus videbitur earum statui expedire eadem auctoritate concedimus, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris anno Domini 1484. die 22. Ianuarij Pontificatus anno 3.

Hæc Innocentius, ex quibus præter Eymericum confutatur etiam author Repertorij Inquisitorij verbo, *Beata tertia regule sancti Francisci*, qui tam eas, quàm ipsum statum per eam Ioannis constitutionem reprobatum fuisse contendit. Sed fortè quispiam respondit declarationem hanc tantùm referendam ad Tertiarios collegialiter viuentes, & qui tria monastica vota emittunt. Verùm id asserere friuolum erit, nam & Ioannes damnauit sectam eorum, qui collegialiter viuebant, cõuenticula sub superioris obedientia inibant, cum reliquis approbatæ religionis vsurpatis functionibus: vnde eius constitutio potius referenda esset ad Tertiarios conuentali familiæ aggregatos, quàm ad alios in priuatis domibus degentes, quod subindicat ipse Innocentius ex particula aduersatiua, *eximens, seu exemptas declarans omnes sorores tertij ordinis, vbilibet per vniuersum mundum consistentes etiam in communi viuentes*, &c.

Occurritur
obiectioni.

Alij referunt ipsum Ioannem XXI. similem declarationem edidisse in fauorem sororum tertij Ordinis tam Dominicanum quàm Franciscanum. Sed quæ dicta sunt, sufficiant; resumam tandem, quod superest, narrationis Bzouianæ.

Bzouius, supra. nu. 19. cum huiusmodi nota marginali, *eorum horrendæ turpitudines & dogmata*, prosequitur mores Fratricellorum in hæc verba ex Prateolo.

Bzou. Hi vt, author est Prateolus, Anabaptistarum more, qui nostra hac ætate in incertum vagantur, promiscuos concubitus licitos esse senserunt. In locis nempe abditis tale ab eis perpetrabatur scelus, vt vocatæ, & de industria ab eisdem seductæ speciosiores quæque viduæ, vel virgines, cum in ea antra venirent sacerdotes, & eius sectæ clerici ianuis clausis, diuinas laudes ad comparandam fidem, ex Christiano ritu cantabant. Quibus circa noctis medium peractis sacrificiis altrâ voce commonebant binos debere, masculum videlicet, & feminam sancto spiritu inuocato in copulam carnalem commisceri. Quo dicto, & luminibus extinctis quilibet sibi proximam mulierem prosternebat. Et si ex tali concubitu mulier concepisset, infans recens genitus in eam speluncam deferebatur, & per manus singulas tam diu, totisque tradebatur, quoad isque exhalaret. Isque in cuius manibus expirabat,

Maximus Pontifex creabatur. Docebant nihil proprium esse habendum, neque respublicas à Christianis esse administrandas.

Ostenditur corruptela.

Prateolus.

Mancum exhibuit Prateolum aduersarius, ego integrum scribo, iudicet mox lector vtri testimonium perhibet, mihi, vel Bzouio. ita ille verb. *Fratricelli* lib. 6. *Fratricelli seu fratres de paupere vita in partibus Italiae, ortum habuerunt Alberti I. Caesaris Germani, & Benedicti huius nominis XI. summi Romanorum Pontificis temporibus, circa annum Domini 1304. Hi planè Anabaptistarum more, qui nostra hac etate in incertum vagantur, senserunt promiscuos docentes concubitus. In locis nempe abditis tale ab eis perpetrabatur scelus, ut vocata & de industria ab eisdem seducta, speciosiores quaque viduae, vel virgines, cum in ea ipsa antra venirent sacerdotes, & eius secta Clerici, ianuis clausis, diuinas laudes ad comparandam fidem, ex Christiano ritu cantabant. Quibus circa noctis medium peractis, sacrifici alta voce commonebant binos debere, masculum videlicet & feminam, sancto spiritu inuocato, in copulam carnalem commiseri. Quo dicto & luminibus extinctis, quilibet sibi proximam mulierem prosterneret: & si ex tali concubitu mulier concepisset, infans genitus in eam spelmam deferatur, & per singulas manus tamdiu, totiesque tradebatur, quousque animam exhalabat: isque in cuius manibus expirabat inde maximus Pontifex creatus habebatur. Dicebant etiam nihil proprium habendum, nec respublicas esse administrandas à Christianis. Item visionem animarum diffusi usque in nouissimum diem, contra illud Christi ad latronem: Hodie mecum eris in paradiso. Et similes phanaticas opiniones habuere. De his in extrauagante Ioannis XXI. que incipit, Sancta Romana, ita dicitur: Nonnulli profane multitudinis viri, qui vulgariter Fratricelli seu fratres de paupere vita, Bisochi, siue Beguini, vel aliis nominibus nuncupantur in partibus Italiae, necnon in Insula Siciliensi, contra Canones habitum nouae religionis sumpserunt. & infra: Et quia in errorum barathrum facilliter ruunt, qui conceptus proprios Patrum definitionibus anteponunt, ipsorum quamplurimi (sicut fide digna relatione percepimus) à veritate Catholica fidei detiniantes, Ecclesiastica sacramenta despiciunt, ac alios errores student multipliciter seminare, &c. Bene ergo in Osee Propheta caput septimum dicit glossa: Hereticis est via aeternum, qui recedunt a Creatore, & ululant in conciliabulis suis, que inde cubilia, & lustra ferarum merito appellantur, in quibus libidini, & stupris vacant. Quidquid tamen dicunt, putant se in laudes Dei dicere: quod nihil aliud, quam ululatus luporum, & canum insanientium sonitus est. Hanc autem haeresim Bonifacius VIII. damnauit, & ubique persecutus est, cuius auctor fuit quidam Italus Hermannus nomine, de quo infra latius dicetur suo loco.*

Adiciamus quæ hinc promittit amplioris testimonij gratia ex lib. 8. verb. *Hermannus Italus*.

Hermannus, inquit, patria Italus, auctor fuit haeresis Fratricellorum, quorum prius meminimus. Huius corpus apud Ferrariam iam viginti annis sepultum, & qui pro diuo quodam colebatur, exhumari fecit, & in cineres redigi Bonifacius VIII. summus Romanorum Antistes, circa annum Domini

Domini 1297. sub Adolfo Casare Germano diligenti & accurata super hac re habita prius inquisitione. Nec tamen ob hoc haeresis ea exterminari valuit, dicebantque eiusdem affectatores nec Bonifacium, nec quenquam eius successorem, iure, & ordine creatum esse Pontificem. Vnde & clam conuenticulis initis summis Pontificibus aduersari ceperunt: quanquam magis luxuria & libidinis blandimenta sequi viderentur, quam iuris Pontificij quaterere fundamenta. Est verò hic annotandum diuum Augustinum diuersas epistolas scripsisse, in quibus contendit hereticos post mortem etiam anathematizandos esse, quamuis hac de re in vita sua accusati non fuerint. Talem enim, inquit, ecclesiasticam traditionem non solum sancta Romana Ecclesia aduersus quosdam Episcopos, sed & alij Episcopi aduersus alios seruaerunt. De hac re vide plura in *Fratricellis*.

En completum Prateolum, non alium ab eo, quem diuisit Bzouius, totum ei libenter concesserim; ille diuisioni studens truncum violentè rapit, aut verius contempta carne, quæ munda est, instar corui ad sterces, & ilia volat, turpitudinem, sceleraque Fratricellorum assumpsit, reliqua dimisit quæ Hermannum fundatorem sectæ designant, quæ decretalem Ioannis contra sectatores Hermanni conditam, & promulgatam exponunt, quæ eisdem sub Bonifacio VIII. antequam ederetur Clementina, *Exiit de paradiso*, &c. aliquot lustris præcessisse docent, quæ ostendunt ossa hæresiarum, eiusdem Bonifacij mandato exhumata, atque igni tradita esse, quæ ultionem hæresis vbique sub Bonifacio describunt viguisse. Hæc, inquam, omisit Bzouius. Hæc commisit in Franciscanos ea arte, qua Clementinam contra hereticos, & sectam Fratricellorum ab ipsis collectam finxit emanasse, damnatosque Franciscanos in præmissa Ioannis extrauagante, atque in sectarios præfatos lata, & ne quid ad infamiae complementum Franciscanis desset, aut minus feruore fidei, & veritatis zelum sub pectore gestasse deprehenderetur Bzouius; velut iam sæpius damnatos, & Decretalis sententia comprehensos, percussos, inuisos, atque ad sua latibula confugientes erroneos sistit, trahensque inuitos ad tribunal, scelera propalat, ut iam institutam extenso digito actionem prosequeretur. *Hi*, inquit, *ut auctor est Prateolus Anabaptistarum more qui nostra hac etate in incertum vagantur, promiscuos concubitus licitos esse senserunt, &c.*

Saluâ pace, auctor non est Prateolus eos, quos tu designas, ita sensisse, in hoc te lectorem non agnoscit, nec suum optaret magnus Hilarius, apud quem optimus lector est, qui dictorum intelligentiam expectat ex dictis potius, quam imponat, & retulerit magis, quam attulerit, neque cogat id videri dictis contineri, quod ante lectionem præsumpsit intelligendum, &c. hac tota narratione non obseruasti, intelligentiam decretalium non expectasti ex dictis, ante lectionem ex teipso imposuisti; attulisti ex tuo, non ex sensu literæ retulisti; dogis id videri in dictis contineri, quod ante lectionem intelligendum præsumpsisti; & religioni fuit, quidquam omnino detrudere. Quid interim de Prateolo dicam, qui velut in scenam foedè raptatus, mutilatis auribus decurta supra verecundiam veste, præter meritum castigatus, in Franciscanos testimo

testimonium dixit te interprete ? nescio vbinam gentium talis præsumptio, & corruptela trahi possit in exemplum; si singularem eam tibi affectas, posside securè cognata stemmata & detractoris nomen, & meritum falsarij; quo ipso primùm titulo admoneatur lector, quibus animis, & artibus in Franciscanos moueat Bzouius. Quid precor aliud restat? Decretalibus Clementis, & Ioannis Pontificis figmentum supposuisti, falsasti Prateolum vt authoribus in nostros agere, idque historie currentis necessitate videreris, cum totius narrationis nullum veritate fulciatur adfertum. Ad ignominiam tuam conspice totius strophæ compendium, & in tabulas variis criminibus relatum artificium.

1. Verba regulæ contra verum sensum torquere.
2. Sodales in errorem seducere.
3. Sectam Fratricellorum colligere.
4. Doluisse Clementini decreti promulgationem.
5. Passim per ciuitates & curias Regum detrahare Pontificibus.
6. Multa nimis procaci dicacitate auribus Catholicis indigna spergere.
7. Quod damnationis sententiam necessum fuit in impios statuere.
8. Anabaptistarum more promiscuos cubitus licitos docere.
9. Speciosiores quasque viduas & virgines seducere.
10. Diuinas laudes hypocritarum more ianuis clausis ad comparandam fidem obtendere.
11. Nefandissimas libidinationes committere per inuocationem sancti Spiritus, eas committendas docere.
12. Infanticidium committere.
13. Pontificum superstitiosa, & fantastica creatio.
14. Docere nihil habendum proprium.
15. Respublicas à Christianis non esse administrandas.

Hunc fructum produxit Franciscana religio in tabulis Bzouianis: nec succenseat ergo lector, si veram radicem inuestigantes, tantam ex sint abominationem excussimus, & ingestas extrinsecus sordes ad propriam reiecimus sentinam. Non succenseat etiam Bzouius, quod minutim scapas circumduxerim per remotos etiam angulos, quia meminisse debet, hic reliquarum iniuriarum semina primum se iecisse, quæ vberius deinceps germinant per reliquum totum; ideo diligentiorē adhibens manum in vnum cumulaui versiculum, ne amplius succrescant ad perniciem. Progrediamur deinceps ad reliqua.

Sed me immemorem? penè mihi excidit interrogare, quorsum inter reliquos errores Fratricellorum, vnum & illum præteriiit de animarum visione, quæ ex eorum sententia vsque in diem iudicij differrebat, & quem descripsit Prateolus, quamquam fortè non concesserim eam Fratricellorum opinionem fuisse? forsitan Ioanni Pontifici parcere voluit, cuius ea fuisse sententia perhibetur, ne impar viribus certamen importunè pro illius honore suscipiendum esset. an tam inermis scriptor Annalium, vt defendere non possit, id quod primum opinio fuit, post definitionem Benedicti successoris, transiisse in errorem; sed hoc

repositum

repositum esse voluit in maioris & certaminis & gloriæ monumentum, quod infra anno 1332. excitabit de Ioanne Pontifice & Franciscanis erecto ad ostentationem in gloriam sui ordinis titulo, plusquam triumphaturus. Sed ibi nos etiam applaudemus victori.

Anno 1318. num. 1.

B z o v. Si quo vnquam alio, hoc præsertim tempore, impletum est in Ecclesia orthodoxa, illud solemnè propheticum; qui manducat panem meum, leuauit super me calcaneum suum. Quidam enim ex Ordine fratrum Minorum, cum omnium bonorum religionis suæ dominium Romane Ecclesie attribuerent, nec se alios quam vsusfructuarios rerum tam mobilium, quam stabilium esse profiterentur comedentes panem (ex illorum sensu) Ecclesie, contra Ecclesiam insurgere, & tum schismati viam aperire materiamque ministrare, tum hostibus Apostolicæ Sedis occasiones non modicas suppeditare. Præstat ea ipsa ex literis Pontificis cognoscere, vt qualis status rerum tunc fuerit certo certius perspiciatur. ita habent: Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, &c. Gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, quam Christus dilexit, &c. reliqua apud authorem ad longum vide. Prædictis autem hæc marginalis adiecta est nota; Fratrum quorundam Minorum periuicacia dogmata, & blasphemia, &c.

Hunc annum ingreditur author non immemor Minoritarum, ejs primitias consecrat sui laboris, atque initium inuentionis, quasi nihil aliud scribendum offerretur. Opportunè etiam occurrit decretalis, quæ in Henricum de Seua Ecclesiasticæ disciplinæ mucronem strinxit, oblata videtur; quæ sita tamen occasio est; quam raptim, extensisque manibus captauit aduersarius, totamque mox cum fœnore reposuit, arte & ingenio diues, vt vno dicam verbo, loquentior apud Bzouium quam ex propriis monumentis, Pontifex.

Aduersarij
improba-
industria.

B z o v. Cæperunt apud Bzouium fratres Minores schismati viam aperire, materiamque ministrare. tum hostibus Apostolicæ Sedis occasiones non modicas suppeditare. Sed præstat, inquit, ea omnia ex literis Pontificis cognoscere, vt qualis status rerum tunc fuerit, certo certius perspiciatur. Tempestiuam sanè occupatio; si enim ex literis Pontificis hæc omnia cognoscantur, & certo certius perspiciantur, suspicio omnis concidit, nulla aduersus authorem obiectio præualet, aut valet exceptio. Verùm nescio quo meo fato, seu verius infirmitate cœcugiam in tanta claritate, & lumine demonstrationis, certitudinisque Bzouianæ, vt quæ etiam certo certiora sunt illi, & vel ipso sole clariora, mihi ne ymbra quidem appareant: Veruntamen ille extenso non semel indice, decretalem obicit, atque ad eius lectionem quo illa certo certius perspiciantur, me prouocat. Et ego vicissim non secus ad hoc ipsum inuito lectorem; nihil verens, quin abundantia Bzouianæ scaturigines sit agnitus, quas vano

R

conatu

conatu emissas, atque in liberiore veritatis occurrente aura dissipatas recidiuus mox in proprium fontem lapsus natio pondere reduxit. Multa quidem ille, ut solet, imponit decretalibus, quas hæc non agnoscunt; nec mirum videri cuiquam debet si in præsentiarum eas aduersus damnatos producat, quas sæpe sæpius contra infontes torfit.

Duo igitur potissimum (ut rem aggrediar) in disceptationem veniunt. Primò diluendum erit crimen quod fallaciter tanquam ex decretali notum adscribit aduersarius. Secundò expendendum, quid ex parte, de ipsa sentiendum sit decretali, atque probandum falsæ informationis obtentu, quoad aliqua, emanasse. Primùm tamen admonéo, nec me patrociniū Henrici de Seua, vel adhærentium assumere, nec quæ præter ius, & æquitatem vel is ipse, vel alius quisquam patrauit, tanquam iure factum sustinere. Verum enim verò quia ex iis perperam corpori, & statui inuidiam non sine fraude procurari, eorumque facta maiori aggratione, quam veritas, aut ratio permittit, aggrauari, nouaque præter fidem scelera video comminisci, quam profiteor, veritatem defendam, modumque tantæ libertati statuere non verebor, ne malevolentia, quæ ex silentio efferatur, ceruicem excutiens, plus æquo attollatur, aut inuidia, quæ in malè affectis & tabidis membris continuo velut in viceribus quibusdam pascitur in reliquum serpere corpus, aut, quæ sana sunt, carpere præsumat. Quanquam & hoc ipsum ex Basilio obicere iure merito possem, tantique Patris interponere iudicium aduersus eum, qui offensionem in paucis toti conatur multitudini statuere, cetera omittens, quæ laudem, & commendationem merentur. *Vultures, inquit Basilius, ad malevolentia corpora præteritis amœnis, & odoriferis locis inuadunt, & muscæ sana præteruolantes, ad vlcera festinant: sic inuadunt splendida, & magna, & præclara facta ne intuentur quidem, sed putrida inuadunt.*

Iniqua criminatio.

Deliquisse Seuam, & reliquos sodales, nec morem Prælati, aut Pontifici debitum gessisse, certum; idque ad plausum concedimus aduersarij. Schismati tamen viam aperuisse, ut is imponit, hostibus Sedis Apostolicæ occasiones non modicas suppeditasse, materiãque ministrasse, criminationes sunt authoris, quibus sufficiens deest probatio, & testimonium. *Præstat, inquit, ea omnia ex literis Pontificis cognoscere, & imò & certo certius perspicere.* Præstat utique, & restat certè, ut ex aliis ea cognoscamus præter has, quas ille inferit, quæ tale non continent nihil porro aliud iam dictis obicit Pontifex, nisi inobedientiam, & apostasiam ab ordine cum diuisione sui à reliquo corpore, nouitatem in forma habitus, & expressas inibi hæreses, quæ tamen, ut mox videbimus, per errorem, & malignam informationem irreperunt in sententiam; ne verbum quidem Pontifex aut decretalis de aperta via schismati, aut de occasionibus illis non modicis suppeditatis hostibus Sedis Apostolicæ, materiãque ministrata: illa proinde Bzouij perspectiua certo certius fefellit, & cognitio defecit. Aliæ ergo perquirendæ litteræ, hæc nihil confirmant. Verùm quoniam iam prolata refragentur narrationi,

tionem, reliquum est, ut ego meas produxero quæ schismatis auctores, & causas veras; veras dico, non fictas, manifestè docebunt. Hæc pauca tamen præmitto.

Schisma, de quo agimus, notum est fuisse illud, quod inter Imperatorem Ludouicum Bauarum, & Pontificem, mox inter hunc, & intrusum Corbarium viguit, & hoc etiam intendit aduersarius, cuius originem, & causas in fratres Minores libentius, quam verius refert. Causas, & originem huius schismatis alij in Imperatorem, alij in ipsum Pontificem, alij in vtrumque, pro suo quisque affectu, coniiciunt; nulli autem in fratres Minores. Causæ fuerunt quòd electo Ludouico Ioannes Pontifex negarit confirmationem, intentans abrogationem: Ille verò contra in ordinem redigi nolens, perseverarit in accepta semel potestate, quam solo electionis titulo dari adstruxit. Quisque suas hinc inde allegat causas, ille in sententia aduersus Ludouicum; hic verò suis aduersus Ioannem appellationibus; cuius causam acerrimè defendit magnus Heruartus. De hac controuersia videri possunt Villanus, Rebdorfus, Cuspinianus, Mutius Argentinensis, Blondus, Nauclerus, & alij passim historici, qui acta scripserunt illorum temporum ab an. 1314. vsque ad 1333. & amplius, quisque schismatis originem à præscriptis iam fontibus deducunt. De hac re author Chronici aulae regiae, qui tum vixit suamque historiam scripsit, ita habet.

Schisma veræque eius causæ.

Hoc anno scilicet 1324. inter Ioannem Papam XXI. & inter Ludouicum Regem Romanorum discordia, quæ latuerat, omnibus innotescit, & ex hac, in Sancta Matre Ecclesia cum scandalo maximum schisma crescit. Hi contra se alterutrum processus faciunt, quos ubique publicant, & ipsi processibus (ut patet ex legentibus) leges, & iura allegant. Papa in processu suo Ludouicum non Regem, sed occupatorem Imperij nominat. Ac vice versa Ludouicus Papam heresiarcham in quadam, quam formauit, appellatione: ex hoc periculo litigio scandalum surgit in populo, turbatio fit in clero, &c.

Chronicon aulae regiae.

Rebdorfus ad annum 1314. *Sed sopio, inquit, hoc schismate (quod fuit inter electos Ludouicum & Fredericum Austriacum) & turbatione, per captiuitatem Frederici, & obitum ipsius, ad fratrum suorum Leopoldi, & Henrici Ducum Austriae, grauius coepit in Italia, & Alemannia, maxime in clero, ex eo quòd Ecclesia graues processus fecit contra dictum Ludouicum anathematizando eum & heresi condemnando, personas, & loca, interdito Ecclesiastico supponendo, &c.*

Rebdorfus.

Blondus dec. 2. lib. *Ludouicum Bavaria Ducem ideo recusare dixit (supple, Pontifex) quòd præter admissum in consobrino, secum in controuersia electo, scelus, multa præsumpserit facere, & concedere Imperatoris Romani legitime per omnes gradus instituti, excedentia potestatem, &c. Eadem Nauclerus & alij, sed ut os aduersario obstruam, suos profero.*

Blondus.

Ciaconius in Ioannem XXII. *Tres legatos misit (supple, Pontifex) qui inberent eum (Imperatorem nempe) Imperij diuisione excedere, neque eius iura violare, eum legitimum esse Imperatorem haudquaquam esse asser-*

Ciaconius.

manentes; nihil proinde in Italia iuris habere, quod ab Ecclesia non esset ad hoc confirmatus; admirari vero se, cum ipse auderet hereticis, & excommunicatis Vicecomitibus Mediolanensibus auxilium præstare. Eo responso irritatus Ludouicus subsidium oppressis Vicecomitibus etiam inuito Pontifice misit; &c. subiunxit idem author fuisse excommunicatum, appellationem autem ab illo interpositam fuisse.

Anton.

Antoninus 3. p. hist. tit. 2. 2. cap. 5. §. 8. Anno 1323. mense Octobr. Ioannes Papa in publico consistorio Auenione protulit sententiam excommunicationis contra Ludouicum Bauarum, electum Regem Romanorum, ex eo quod miserat copias suas in adiutorium Domini Galearii, & fratrum eius, qui tyrannicè dominabantur Mediolano, & aliis ciuitatibus pluribus in Longobardia contra pugnaturos pro Ecclesia, opponendo eidem Ludouico, quod non erat ei licitum, vii officio Imperatoris, quousque foret confirmatus ab Ecclesia, deditque ei terminum trium mensium infra quem teneretur renuñciari electioni de se factæ, &c. & paulò inferius. Ludouicus autem præfatus postquam recepit litteras processum huiusmodi continentes, habito consilio suorum appellauit ad ipsum Papam malè informatum, bonè informandum, & etiam ad Concilium generale quando esset Rome in Sede Petri, &c.

B z o v. Idem ipse author Bzouius sui vbique ismemor anno 1316. nu. 4. seu veras, seu fictas causas huius discordiæ edocet: Facile, inquit, fuit Matthæo Vicecomiti ferociam in aduersarios Guelfos explicare quod à Ludouico Bauaro titulum Vicarij Imperij in vniuersa Italia sibi rite collatum esse putaret. Nam & hic, quo sibi, suisque in Italiam iter aperiret, atque adeo ad Imperij insignia totius Italie dominium assequendum facilitatem præoccuparet incitantibus Germanis à castibus Henrici mutatis, nihil aliud animo versabat, quam vt Gibellinos contra Guelfos armaret, ac virasque factionis ad inuicem committeret; specie quidem Gibellinos defendendi; reuera autem Italia, & vrbis Romane per absentiam Pontificum occupande, &c. Cogerit alia ibidem plura, adiiciens legatos tum missos à Bauaro qui exposerent confirmationem, ac tandem subiicit: Non potui (supple, Ioannes) quicquam Ludouico tum propter concedere, quod Fredericus competitor à saniore parte electus, &c. illud etiam Ioannem Pontificem aliquantulum offenderat quod Ludouicus armis, non iure, de iure Imperij, cum Frederico decerneret: & præcipiti temeritate prouinciis, & vrbibus Italie Gubernatores, Vicariosque præponeret, adeoque ius ad Imperium præoccuparet, &c.

Sed proferamus Ioannis litteras atque Ludouici appellationem, & videamus quanam prætendant motiua. Ita imprimis habet monitorium datum Idibus Octobris anno 8. Pontificatus.

Monitoriū
Ioannis
contra Lu-
douicum.

Attendentes quod dum errori, &c. Postquam vacationem Imperij refert ex morte Henrici Imperatoris, electionemque dictorum Frederici, & Ludouici in discordia, loquens de hoc subiicit; Verum præfatus Ludouicus à nobis ad quem sue electionis huiusmodi, sicut præmittitur, in discordia celebrata, ac persone ipsius examinatio, approbatio, ac admissio, repulsio quoque, & reprobatio noscitur pertinere, electione prædicta nequaquam admissa, nec eius approbata persona, &c. Præfatus Romanorum

nostrum Regni nomen sibi, & titulum Regium usurpauit; quamuis priusquam alterutrum eorum per Sedem Apostolicam fuisset approbata persona, neutri electorum ipsorum assumere licuit nomen, & titulum prælibatum, cum nec interim Romanorum Reges existant, sed in Reges electi, nec sint habendi pro Regibus, nec Reges etiam nominandi. Ecce motiuum primum.

Secundum motiuum quod se immiscuerit regimini Imperij ante confirmationem obtentam. Ita porro Pontifex:

Idem etiam Ludouicus eodem præsumpto titulo non contentus, administrationem iurium Regni, & Imperij prædictorum, in grauem offensam, & contemptum ac manifestam iniuriam Romane Ecclesie matris sue, ad quam eiusdem vacationis tempore, Imperij regimen, sicut, & in presentiarum vacat, pertinere dignoscitur, &c. Seque illi immiscere irreuerenter, ac indebitè præsumpsit hætenus, & præsumit exigendo, & recipiendo sub præfato titulo Regio fidelitatis in Alcmannie, & nonnullis Italia partibus, &c. Iuramenta, &c.

Tertium motiuum est, quod auxilium submiserit hostibus Ecclesie Vicecomitibus. Hæc tria motiua expressit Pontifex in decreto suo monitorio, quibus non interueniunt fratres Minores, eadem ipsa in pluribus aliis epistolis eiusdem Pontificis habentur; quas videre potest lector apud Bzouium ad annum 1324.

Quid autem Ludouicus Imperator in sua appellatione? Nos Ludouicus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, dicimus, asserimus, & proponimus, quod licet Domino nostro Summo Pontifici, & Sanctæ Romane Ecclesie matri nostræ sincera deuotionis affectum, cum debita reuerentia semper exhibuerimus, & honore: Ad nostrum tamen quod contra præmissa, minimè sperabamus, recentè peruenit auditum, eundem in Romana Curia quosdam processus contra nos minus gratiosos publicasse, imò, quod saluà reuerentia dicamus, animosos nimis, odiosos, & iniuriosos, ex causis non veris, & contra iura, & rationem habitos, & confictos, vergentes in nostrum, & sacri Imperij dispendium, & iacturam, & scandalum plurimorum, unde dissidiis, & schismatibus materia præparatur. Cum tam patenter cernitur indissolubilitatem integritatis Ecclesie iniurias inde procedere unde debet fons iuris, & iustitiæ derivari, &c. Hæc Imperator, Ex dictis itaque initium, & causas schismatis inter Pontificem, & Imperatorem constat, ex vtriusque dissidio, atque potestatis circa res Imperij æmulatione, emeruisse, nec lego Minores quosdam Bauaro aut tum adhæsisse, aut occasiones ministrasse, aut viam schismati aperuisse. Imò vt ex ipsa apparet appellatione, inuisos fuisse videretur, dum cōmentū aduersariorum in dicta appellatione sequutos, tanquā sacrilegos agit de reuelatione sigilli sacramentalis, omissionemque debita castigationis in Pontificem tanquam conscium, & consentientem torquet. Huius criminationis (licet Franciscanos à prætensa actione absoluat) fateor me latere originem; eam porro in sola Ludouici appellatione inuenio: scio tamen mendicantes omnes religiosos tum multa passos à Clero pontillimum Gallicano; quibus accessit scriptum Ioannis de Polliaco Parisiensis Doctoris condemnatum à Ioanne XXII. Is porro doctuit plura

Appellatio
Ludouici.

Errores
Pollici.

quæ populum auerterent à confessione facienda religiosi Ordinum Mendicantium, vt quòd confessi fratribus tenerentur eadem peccata Parocho iterum confiteri: Quod Papa non possit generalem potestatem audiendi confessiones dare fratribus; Imò nec Deus, quin confesus iterum teneatur eadem proprio Parocho confiteri. Item quod stante decretali, *omnis vtriusque sexus*, &c. edita in Concilio Generali non possit Papa facerè, nec Deus ipse quin teneantur Parochiani confiteri proprio Sacerdoti semel in anno. Nec defuerunt tum etiam fortè Ludouico Ioannes de Ianduno, & Marsilius à Padua, toti Ecclesiastico ordini ipsensissimi, qui hoc idem imponderent, sicut & plura alia aduersus ipsam fidei veritatem seminarunt, vt constat ex damnatione in eos lata & authoribus, Prateolo, Lutzemburgo, & aliis passim. Vide illam apud Bzouium ad annum 1327. de iis ita Rebdorfius ad annum 1324. *Item idem Papa quendam Magistrum Perusis Ioannem de Gauduno, & alium Marsilium de Padua, qui aliquos libros pestiferos, & contra honorem Ecclesie composuerant, condemnauit, quos predictus Ludouicus in sua familiaritate tenuit, de quorum consilio appellationem contra processum interposuit, cui multos articulos inseruit, &c.* Potuit etiam Iandunus Doctor Perusinus specialem contra Franciscanos rancorem decussille, quod fortè illi, penes quos in iis partibus, atque circa vallem Spoletanam inquisitionis munus demandatum, perseuerauit emeritam tantis sceleribus pœnam intenterint, quam fuga euasit. Sed quidquid sit, non is fuit Ioannes, nec ea eius in Franciscanos obseruantia, vt tam atrox facinus, si aliquâ subsisteret firmitate, in perniciem animorum dissimularet, nihil tamen hac ex parte passos eos fuisse proditum reperio. Regredior itaque ad propositum & concludo crimen de aperta schismati via falsum esse.

Calumnia
refutata.

2. Crimen.

Aliud obtruditur nobis crimen, quod videlicet, *fratres Minores occasione non modicas suppeditarint hostibus Apostolica Sedis.* Hostes autem Sedis Apostolicæ soli tum fuerunt Ludouicus Bauarus, & Vicecomites Mediolanens. cum adhærentibus, prout illum narratio concernit iam satis profligata est, nec stabilior est, si alteram partem spectet: de hac enim nihil decretalis præmissa, imò, si in Vicecomites promulgatam sententiam intueamur, eos nonnullam Franciscanis exhibuisse molestiam constabit; nam inter reliqua quæ obiicit Matthæo Vicecomiti, sunt hæc: *Interdicit etiam præfatus Matthæus tam Prelatis eisdem, quam religiosi Prædicatorum, & Minorum Ordinum ac Eremitarum Sancti Augustini fratribus, & aliorum Ordinum paupertatis, ne Synodos, aut Concilia, vel Capitula qualibet audeant congregare, vel in eorum subditos visitationis officium, aut alias predicationis ministerium exercere præsumant, &c.* Pepercisset saltem Matthæus Franciscanis, dum occasiones non modicas suppeditassent, si non virtutis beneficiisque studio, obsequij saltem fiducia, captandæque non modicæ occasionis: nam quod apud bonos honestas obtinet, hoc idem apud malos affectus utilitatis præstat, qui radicem proprii commodi, aut lucri haudquaquam excindit, sed omni labore, & industria colit, nutrit, fouetque.

Accedit

Accedit vt iis, contra quos hæc decretalis emanauit, nec tempus, nec locus, nec facultas quantumuis minima rei fuerit tentandæ, aut pettrandæ; nam, vt ex ipsa decretali liquet, pauciores erant fratres vnius Prouinciæ Tusciæ, qui sub Clemente V. prætextu strictioris obseruantie, seu, vt ipsi prætendebant, necessitate, seiplos à corpore Prouinciæ diuiserunt, & vitam æmulati arctiorem, seorsum ab aliis occupatis locis quibusdam Prouinciæ idoneis degebant: Vnde mox cum ex mandato Clementis (quod edita Clementina, *Exiui de Paradiso*, emanauit) ad reliqui corporis pristinam compagem redire cogerentur, fugam arripuerunt in Siciliam, vbi deinceps vsque in Ioannis electionem hæserunt, à quo pridem tota factio dissipata est, scriptis litteris ad Regem Fredericum, & Prælatos Insulæ; dilapsi mox partim in Græciam, partim in solitaria & inuia regni loca se contulerunt, de quibus nihil amplius proditum reperimus. Quid ergo his commercij potuit esse cum hostibus Ioannis, Vicecomitibus Mediolani, aut Ludouico Bauaro etiam tum in Germania existente? nihil sanè potuit fuisse, aliàs in tantis persecutionibus, deficiente omni subsidio, ad illorum patrocinium, quibus non modicas occasiones suppeditarunt, magis erat confugiendum, quàm fugiendum in Orientem. Humilior etiam fors fratrum, distantia locorum, interiecti hostes, domestica afflictio, imminens persecutio, sollicitudo euentus, defectus potestatis & autoritatis, inanes occasiones exciderunt, non suppeditarunt. Videat quæso ipse aduersarius, ac tandem redeat ad cor; videat, inquam, quàm ridiculum sit, vt ij quibus propriæ cladis nullum concessit remedium, tantis Principibus occasiones potuerint suppeditasse, velut si musca araneorum implexa laqueis in auxilium leonis aduolasset. Quod si illi suppeditarunt, & hi proculdubio acceptarunt, nullus enim quantumuis imprudens occasiones non modicas contemnit, nisi se pessum ire maluerit. Dic ergo sodes quænam illæ? arma fortè vel equos? sed hoc ridiculum est. Pecuniam aut commeatus? nihil minus in tanta inopia, alios Principes vocarunt fortè in subsidium? dic, quinam illi, castra hostium, aut munitiones prodiderunt? consilia explorarunt? authorem profert, rebus arduis interuenerunt consiliarij? quid ais? expugnarunt ipsos hostes? video, quænam ergo? dic, si potest, quænam illæ occasiones? illæ nempe solæ, quas tu fingis, & nulla industria, vulgari pingis artificio, quo omnia incommoda horum, aliorumque temporum in fratres Minores congeras, atque ab iis omnium malorum iniecta primordia, adiecta fomenta perscribas: ita scilicet obliquo cedis ictu, vt incautum, minisque circumspectum ferias; sed nobis quaqua versum oculi voluntur ne dormientibus, & improuisis aduenias.

Ad alteram interim criminationis partem accedo, eo quidem grauio-
rem, quo maiori obiicitur autoritate decretalis Pontificiæ, non vul-
garis personæ, nec accusatoris, sed ipsius iudicis sententia, quæ omni
testimonio superior, acceptiorque euadit. Verumtamen licet ea super-
mi tribunalis sit autoritas, vt ei resistere, aut refragari omnino nefas
habeatur, is tamen veritatis cultus, atque iustitiæ ratio, vt in iis, quæ
facti

Distuntur
ea quæ ex
decretali
obiiciun-
tur.

facti sunt, & quibus informatio, instantiâque partium interuenit, si quando iniquitas, aut maligna fraus surrepat, veritati tardius etiam aduenienti semper deferatur; & hoc quidem sine vlla inconstantia, aut erroris nota. Sanctæ nimirum Sedis est, leges præscribere, ius dare, in quibus falli nequit, vel fallere, aut à vera rectitudinis norma, vel modicum recedere: partium verò, informare, causas exponere, gravamina allegare, quibus passio, commodum, studium priuatum, non raris subest, à veritate abstrahit, ad mendacia, impropria, falsas criminationes, conficta pericula, malos dolos attrahit, eo utique damnosus, quo non veritati modò, sed tanti iudicis sacræ imponit maiestati. huiusmodi itaque informationis falsæ interuentu, obreptionis etiam, quo ad aliqua, atque surreptionis, quæ constitutiones vitiant, decretalem obtentam fuisse, operæpretium est probemus.

Probatur
surreptio
decretalis
quoad ali-
qua.

In primis non leue, sed euidentis argumentum est falsæ informationis nimia acerbitas, & inuectio styli sine vlla personarum exceptione aduersus eos, qui regulari obseruantia, & puritati adhererebant; eandemque in alios transformare satagebant; specialiter namque perstringit fratrem Petrum Ioannis, qui sub Nicolao I V. incurrit aliquorum (quibus via latior placuit) indignationem, ex studio veræ disciplinæ, & seruandæ paupertatis, quæ post Concilium Lugdunense paulatim defluebat. Nec obrusiores aculeos coniecit in eos Patres, qui in Concilio Viennensi reformationis negotium constanter peregerunt, his promiscuè inuens, *Quod altiora se petierint; quod præposteris, & periculosis gradibus in magnis, & mirabilibus supra se ambulare conarentur, qui pestilentissimas nouitates inducerent*, &c. Quæ nullo veritatis fulcramento sustineri, aut de iisdem potuerunt dici. Nam vt Petrum Ioannis (cuius innocentiam infra latius demonstrabo) omitam, illa Ioannes non habent in iis, qui reformationi incubuerunt sub Clemente, nec decem verè, sed nec apparenter, cum abusus quos in regulam committiebant, & maximè quo ad paupertatis obseruantiam, declaratem fuerit à Pontifice, & Concilio peccata esse in regulam; ergo eorum contrarium procurare, inducere, in eo ambulare, non est supra se ambulare in magnis, & mirabilibus, aut nouitates pestilentissimas inuacere, aliàs declaratio Pontificia mater tam iniquæ sobolis, & pestilentissimæ nouitatis foret, contra expressum ipsius Ioannis Papæ testimonium, & extrauaganti quam edidit super eadem regulâ anno secundo sui Pontificatus, atque incipit; *Quorumdam*, &c. de ea enim simul cum declaratione Nicolai loquens, refert, *salubriter editas, solidas quidem, claras & lucidas, multaque maturitate digestas*.

Narratio
decretalis.

Verùm vt subreptionem informationis amplius ostendamus, placeat eam cum Clementis epistola conferre, ita nempe post generalem illam inuectiuam subiicit narratio.

Sed horum (supple, Petri Ioannis, & sequaciam) nouitates hoc remedio compressas fuisse, potius quam extinctas, rediimus error enunciat, & tristis experientia manifestat. Nuper enim nonnulli factionis superstitii memorate, adiunctis sibi quam pluribus è dicta Prouincia Prouincia

Prouincia Tuscia, & aliis diuersarum fratibus nationum, coram piæ memoria Clemente Papa V. prædecessore nostro, diuersas regula quæstiones, diuersasque contra vniuersitatem dicti Ordinis proposuere querelas, & quasi ipsi soli ipsorumque complices, Beati Francisci regulam, & perspicacius intelligerent, & efficacius adimplerent, notam actionis contraria in vniuersitatem præfati Ordinis impiè detorquebant. Qui Clemens prædecessor huiusmodi homines benignitate magis, quam seueritate satagens emendare; illorum pestiferos conatus, patientie virtute tolerans, prædictas quæstiones, atque querelas pluribus Archiepiscopis, &c. examinandas commisit, & ad suam audientiam perferendas, &c. Hucusque decretalis: sed in pluribus declinat.

Et primò quidem deficit, quòd hos Patres zelatores, asserat superstitiosæ factionis Petri Ioannis; hi namque tantum abest, vt fuerint eius sectatores, vt potius ad vnum eorum Raymundum Gaufredi Generalem tum Ministrum, fuerint directæ litteræ Pontificis Nicolai I V. de quibus litteris ita ipse Ioannes in præcedentibus; *Quorum*, inquit, (supple, Petri, & adherentium) *vipereos partus in sui exortu felicitis recordationis Nicolaus Papa I V. prædecessor noster, ne in multorum perniciem alerentur, ad veruatis petram elidere cupiens, Generali Ministro, qui tunc temporis memorato Ordini præsidebat, districtè præcipiendo mandauit, vt huiusmodi præsumptores, disciplina debita coerceret, prout in litteris ipsius prædecessoris nostri plenius continetur*, &c. Data sunt anno 3. Pontificatus Nicolai: Raymundus autem electus est Generalis Minister anno secundo eiusdem Pontificatus, ad quem directæ sunt litteræ vel Bzouio teste ad annum 1290. num. 4. *Per eosdem dies, inquit, Nicolaus Raymundo Generali Ministro Ordinis Minorum per litteras mandauit vt in quosdam fratres familie sue ageret, qui in Gallia Narbonensi, &c. deprehensi sunt seditiones per Prouincias, offensionisque concitare*, &c. Marianus lib. 3. cap. 10. *Hac tempestate idem Generalis (loquitur de Raymundo) recepit à Domino Papa Nicolao litteras, contra quosdam fratres qui in Prouincia Prouincie ob doctrinam, & sequelam fratris Petri Ioannis schisma videbantur inducere*, &c.

Bzouius.

Marianus.

Antonin. 3. part. titul. 24. cap. 9. §. 1. de hoc eodem Generali agens: *Item Papa misit litteras dicto Generali, vt contra quosdam fratres qui in Prouincia Prouincie schisma videbamur inducere*, &c. procederet, &c. Eadem Marcus Vliuiponensis 2. part. lib. 5. cap. 18. in fine. Author Chronicorum viginti quatuor Generalium in dictum Raymundum. Dicti etiam omnes ferunt inquisitionem, & examen causæ fratri Beltrando de Cigororio fuisse commissum, quo peracto, decisionem eius distulit Generalis in proximum Generale Capitulum, quod habitum est Parisiis. Quid autem circa hæc peregerit Generalis in Capitulo referam inferius acturus de Petro Ioannis, cuius confessionem inseram, in qua fateretur se nunquam dixisse, docuisse, aut sustinuisse quo ad regulæ intellectum, aliter, quam docuerit Nicolaus I I. & declarauerit. Falsum ergo est dictos fuisse illius factionis.

Antonin.

Marcus.
Chron. 24.
General.

Secundò falsa est tota præmissa narratio in quantum attribuit iis pe-

S

stiles

silentissimos conatus, & ad Clementem tanquam ex propria accessisse contendit presumptione, quaestiones mouisse, à se solum regulam obseruatam, perspicacius intellectam fuisse, &c. Haec inquam falsa esse ex litteris Clementis audiamus quæ huius sunt tenoris.

CLEMENS EPISCOPVS, SERVVS
seruorum Dei; Dilectis filiis Generali Ministro ceterisque
fratribus tam Prælati quam subditis Ordinis fratrum Minorum presentibus, & futuris salutem & Apostolicam benedictionem.

Marian. lib.
4. cap. 4.

Dudum ad Apostolatus nostri presentiam frequenter & secretè, & tandem in Consistoriis tam publicis, quam secretis, nostris, & fratrum nostrorum auribus extitit frequentius intimatum, quod nonnulla erant corrigenda in Ordine vestro, quæ omnino matura, & celerrima correctione Sedis Apostolicæ indigebant, cum per Prælatos ipsius Ordinis remanerent penitus incorrupta; licet solemniter, & frequenter fuerim super hoc requisiti. Cum autem existentibus in Consistorio publico, nominarentur per fide dignos quaedam solennes personæ eiusdem Ordinis, ac magnæ, & solennis auctoritatis, & zeli, per quas plene poteramus, ut dicebatur super his informari, ne talis, ac tanta moles negotij super conscientia nostra penderet; deliberauimus descendere ad inquirendum de propositis, fratrem Gondisaluum Ministrum ipsius Ordinis Generalem, dictasque personas, & quasdam alias nobis notas, quas in eiusdem Ordinis regulari obseruantia, zelo fidei feruere credimus, per litteras secretas ad nostram presentiam fecimus aduocari, videlicet dilectos filios fratres Raymundum Gualfredi, Sacre Theologie Doctorem, & Ordinis vestri olim Generalem Ministrum, Raymundum de Giniaco dudum Prouinciæ Aragoniæ Prouincialem Ministrum, Gulielmum de Cornelione Custodem Arelatensem, Guidonem de Leuis, Vbertinum à Casalio, Bartholomeum Siccardi tunc defunctorum Prouinciæ ad Capitulum Generale, Gulielmum de Agantico Lectorem Biterris, Petrum Raymundi de Corneliano, Petrum Maloli Lectores, cum quibusdam aliis sociis eorundem, & postmodum ab ipso Ministro secretè exquisiuimus veritatem, & à prædictis aliis pluries subsequenter. Et cum nos occupati diuersis, & variis, non in propria persona vacare possemus, prout desiderassemus, & negotio expedisset, de communi tam tui Ministri, & sociorum tuorum, quam etiam prædictorum per nos vocatorum concordia, Venerabilem fratrem Petrum Prenestinsensem Episcopum, & dilectum filium nostrum fratrem Thomam tituli Sanctæ Sabine Presbyterum Cardinalem; super ipso negotio dedimus auditores. Debilitato verò postmodum infirmitate corporea Episcopo Prenestinsensi prædicto, & se excusante, quod dicto negotio intendere non valebat, nos venerabilem fratrem Berengarium Episcopum Tusculanum & dilectum filium nostrum Gulielmum tituli S. Pudencianæ Presbyterum Cardinalem in dicto negotio adiuuimus

adiutores.

adiutores. Verum quia dictum negotium nondum habuit finem suum, timebant prædicti ad nos vocati (ut dicebant) ex verisimilibus coniecturis sibi magna pericula imminere à Prælati, & subditis Ordinis antedicti. Et quia non debet ad noxam imputari, quod factum est ad medelam, nos de fratrum nostrorum consilio, & assensu fratrem Raymundum, Gulielmum de Cornelione, Guidonem, Vbertinum, Bartholomeum, Gulielmum de Agantico, Petrum Raymundi, & Petrum Maloli prædictos ob omni obedientia & iurisdictione vestra filii Minister, ac Prælate, ac successorum vestrorum prorsus eximimus durante negotio prædicto. Verum quia vitis fauere non intendimus ex præmissis, nec viam claudere obseruantie regulari volumus, quod si fortè dictos fratres Raymundum, Gulielmum, Guidonem, Vber. Bartol. Guill. Petrum, & Petrum Maloli prædictos, vel aliquem ex eis, quod absit, interim committere contigerit aliquod inhonestum ipsi, & eorum quilibet per auditores corrigantur, prout Canonicum fuerit, & eis videbitur expedire. Et licet nonnulli dicti Ordinis fratres in diuersis partibus constituti in præfato negotio, seu contingentibus illud idem in toto, vel in parte saltem cum dictis fratribus Raymundo, Gulielmo, Guidone, Vbert. Bartol. & Guliel. Petro Raymundi, & Petro de Maloli sentire dicantur. Nolumus tamen fratres ipsos, sicut & sentientes propter hoc maiori libertate gaudere, vel maioris correctionis subesse rigori, auctoritate Apostolica statuente quod dicti fratres præmissi occasione negotij, vel ex causis aliis pretextu ipsius, per suos Prælatos grauius nullatenus puniantur, nec tractentur, quam si sæpe dictis fratribus, ut præmittitur nominatim expressis in ipso negotio minime adhererent, seu quod idem, ut præmittitur, sentiunt cum ipsis, nec etiam à suis promotionibus, consolationibus, seu gratiis excludantur Ordinis prædicti, vel etiam retardentur: nisi per Sedem Apostolicam aliud super hoc extiterit ordinatum. P. omissa quidem omnia vniuersis, & singulis vestrum dicti Ordinis fratribus, in virtute obedientie, necnon & sub penis aliis, quas sicut proterua inobedientium, & contrarium presumendum exegerit, auctoritate Domini instigamus, eidem præcipimus inuolubiliter obseruari, decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super his à quoquam fuerit attentum. Volentes insuper statui eorundem de subsequente salubri remedio prouidere, vniuersis, & singulis vestrum tam Prælati, quam subditis, & officialibus quibuscumque auctoritate presentium districtius inhibemus, ut dictos fratres superius nominatos auctoritate nostra vocatos ad nos, ut prædicitur, propter materiam huiusmodi negotij, vel contingentie ipsum diffamare, grauare, vel offendere, vel à prosecutione huiusmodi quomodolibet impedire, nunc vel in posterum præsumatis, nec moueatis eosdem Prouinciis, vel Custodiis, seu locis ipsis consolatoriis, nec priueatis eos gratiis, & licentiis, seu aliis competentibus eis, secundum gradum, & assuetis ipsis, aut similibus dari in Ordine à Prælati. Si qua verò post huiusmodi inchoationem negotij, eis, vel eorum alicui contraria, ex causis huiusmodi alicubi sunt illata, ipsa reuocamus, & mandamus totaliter reuocari. Nullum etiam eorundem à promotione quacumque vel studio, aut electione ad quemcumque statum, vel officium, si ei alius idoneitas suffragetur, impedire quomodolibet præsumatis. Et ut

breuiter omnia comprehendantur, in omnibus volumus, ac precipimus quod vos habeatis ad ipsos quoad exhibenda consolatoria, & cauenda molestia, sicut habuissetis si de predictis & contingentibus ipsa dictum, vel factum aliquod nullatenus extitisset. Verum quia ex his ut pramittitur non intendimus fauere vitis, nec viam claudere obseruantie regulari, si forte, quod absit, contingeret aliquem de fratribus qui in diuersis partibus Ordinis idem sentiunt, in aliquo crimine legitime deprehendi: volumus quod sicut fratres ceteri possunt a Prelatis suis, sine calumnia corrigi, & puniri secundum aequitatem iustitiae & Ordinis instituta, ita tamen quod occasione dicti negotij, & ipsum contingentium in nullo alicuius culpa graueur amplius, nec acrius, nec durius puniatur contra eos, quam alius probabiliter factum fuisset, si nunquam hoc negotium contigisset: Quinimo ex hoc propter reuerentiam Sedis Apostolicae, & ad omnem suspicionem vitandam debet a vobis agi misericordius cum eisdem. Ad hoc quia fratribus superius expressis pro prosecutione negotij antedicti maius posset periculum imminere, ne sub colore iustitiae aliquid contra ipsos in futurum contingeret attentari, precipimus, & districtius inhibemus, ne quis ipsorum propter aliquam culpam praeteritam, presentem, vel futuram verè, vel falso impostam vel imponendam, pro qua esset poena notabili puniendus, possit a quibuscumque puniri, vel pro talibus iudicialiter conueniri, nisi coram nobis, vel successoribus nostris, aut auditoribus supradictis, vel aliis deputandis a nobis, etiam sub defensione nostra, & protectione suscipimus, & ab omni alterius superioritate eximimus, ut non possint in prosecutione negotij huiusmodi quomolibet impediri. Ut autem predicta omnia integraliter obseruentur, vos, ac omnes, & singulos Ordinis vestri fratres, Praelatos, & subditos, & officiales quoscumque, qui in presentiarum, vel in posterum contra predicta quibuscumque occasionibus seu coloribus quaesitis scieme venire praesumpserint ex nunc excommunicationis sententia, quam in omnes & singulos contrarium facientes ferimus, & decernimus subiacere, absolutione ipsorum nobis, & nostris successoribus specialiter reseruata. Et nihilominus quidquid contra predicta, vel aliquid eorum attentatum fuerit, decernimus irritum & inane, ac illis fratribus, contra quos in praemissis aliquid graue propter causas huiusmodi praesumptum fuerit, recurrendi ad sedem predictam, absque alicuius sui superioris licentia petita vel obtenta liberam tribuimus facultatem. Quia verò negotium illud quod corde gerimus, secundum honorem Dei intendimus terminare, volumus quod ex fratribus superius nominatis, vel ex eis adherentibus in predictis quatuor vel sex apud predictam sedem remaneant cum sociis opportunis quos accipiendi eiusdem intentionis secum eis auctoritatem, & licentiam impertimur, ad predictum negotium liberè prosequendum. Qui etiam de licentia predictorum auditorum assignatorum, vel alicuius eorum ad quem recursus habuerint, mutari possint & licentiarum, pro necessitate ipsorum, & illis alij subrogari, pluriesque vocari, prout predicti auditores, aut eorum aliquis, ad quem recurrerint ad prosecutionem dicti negotij viderint expedire. Et ne quis predictorum ignorantiam contra predicta faciens allegaret, precipimus per te Generalis Minister, vel per Procuratorem Ordinis,

Ordinis, Prouincialibus ministris, & per ipsos ceteris fratribus tenore praesentium absque tarditate aliqua fideliter publicari. Et has literas vobis, & vestrum alteri presentatas, integras, & illasas, in virtute sanctae obediens, & sub predicta excommunicationis poena mandamus, absque mora restitui predictis fratribus in quorum securitatem predicta nostra prouiso emanauit, & penes ipsos, prout expedire viderint, conseruari. Non obstantibus si Ordini predicto, seu personis eiusdem a dicta sit Sede indultum, quod personae ipse interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes expressam, & plenam de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, litteris, & indulgentiis eis ab eadem Sede sub quavis forma concessis per que affectus praesentium impediri valeat quomolibet vel differri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionum, reuocationis, mandatorum, voluntatum, praecceptorum, suspensionis, exemptionis, prolationis, constitutionum, & concessionum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Dat. Auinione 18. Kalend. Maij Pontificatus anno 5.

Hæc Pontifex: quam de verbo ad verbum transcripsit Marianus lib. 4. cap. 4. de ea mentionem faciunt Antoninus, & alij authores, quos supra praemisimus.

Ex hac multa elici possunt quæ ad rem nostram faciunt atque narrationem praemissæ decretalis infringunt, qualis est ipsarum personarum gradus quorum singuli alicuius præcipue in Ordine dignitatis gradu fuerunt insigniti, earundem etiam personarum commendatio; ut quod fuerint, *solemnes persone, magna ac solempnis auctoritatis, & zeli, in sui Ordinis regulari obseruantia, ac zelo Dei feruentes*, &c. Tertio vocatio eorundem Patrum per literas secretas non semel tantum, sed pluries expressa. Quarto exemptio, cum tam fauorabili immunitate, & aduersum pericula prouisione, ut maior aut securior dari, vel expectari non potuerit. Quinto restitutio auctoritatis Praelatorum, & reseruatio integra causæ controuersæ, ita ut, nec directè, nec indirectè in quemquam eius, prætextu animaduertere, aut inquirere iis licitum, aut liberum esset. Sexto quod iidem in consistorio publico tanquam idonei partim à fide dignis fuerint nominati, partim ab ipso Pontifice ex certa scientia electi in hoc munus, *ne talis ac tanta moles negotij super conscientia eius penderet*. Vtrinque proinde aditi, non propriae præsumptionis suggestione intrusi fuerunt. Septimo quod negotij quod voluebatur periculum læpius tam Pontifici, quam Cardinalibus in publicis, & priuatis consistoriis fuerit intimatum, antea etiam, quam vllum circa illud scrutinium inquisitionis tentaret Pontifex, aut dictos Patres informationis ergo vocaret. Non ergo ij patres superstitiosi & discoli homines, ut habet narratio extrauagantis, sed solempnis auctoritatis, & zeli; non superstitioses alicuius seditiosæ factionis, sed primaria dignitate, regulari obseruantia, atque zelo Dei feruentes, quorum aliqui inquisitionem in eam, quæ obicitur, factionem instituerunt, ut Raymundus Gauftedi, atque

confessionem Petri Ioannis, qui caput & author turbarum deferbatur, in totius Ordinis Comitibus generalibus Parisiis excepit anno 1292. atque à præfatis absoluit crimine, & criminolos seuerè correxit. Non ergo, inquam, nouitates inuexerunt, sed inuictas contra regulæ obseruantiam uocati à Pontifice, atque rogati prodiderunt castigandas, quibus sub iuramento, obedientiæ præcepto, atque pœna excommunicationis, ut sincere veritatem proferrent, edixit Clemens. ita Marianus loco citato & Marcus Vlysiptensis 2. p. lib. 7. c. 18. inductus autem ad hoc fuit per preces Caroli Regis Siciliae, & Neapolis, qui ad eundem, in eo negotio scripsit, quatenus Ordinis unionem, est reformationem procuraret, hinc Pontifex prædictos Patres uocauit, quibus illud in reformationis commendauit munus concessa exemptione. Dubia etiam illa, & quæstiones mouerunt, de quibus Ioannes in decretali, in quorum declarationem, remediūque contra abusus edita & Clementina. ita citati & Memoriale Ordinis. His adiūgo alterius Pontificis testimonium supra allatum, nimirum Leonis X. quod in dictorum Patrum non paruam cedit commendationem; *Post hos*, inquit agens de reformationibus disciplinæ regularis in ordine secundum diuersa tempora, *veluti hora sexta prodierunt spiritu feruentes fratres nonnulli, qui a sacro Viennensi Concilio, tanquam a Deo missi, & confortati, eneruati pene discipline censuram ad sua principia reuocarunt*, &c. Accedit ad hæc, quod iidem non in se solis consistere regularem obseruantiam prætulerint (ut decretalis insinuat) sed regulam quidem obseruari ab ordinis communitate, eos tamen abusus quos exprimit Clementina, in diuersis partibus, & Prouinciis mala consuetudine irrepsisse. ita scripserunt eos tradidisse, ita uerbotenus informasse refert Marianus; quorum sententiam in hoc secutus est Pontifex in sua declaratione. uerba Mariani sunt; *Præfati autem fratres insinuat, maturo consilio & diligentia maxima transgressiones Ordinis considerantes & examinantes Domino Papa uerbo, & scripto responderunt, quod quantum ad substantiam per communitatem Ordinis dicta regula & declaratio seruabatur, licet particulares impuritates inter fratres essent, uel in aliquibus Prouinciis, quam responsionem Dominus Papa per fratrem Vitalem Ministrum Apertianæ, & Magistrum Theologie misit Domino Ioanni Portuensi Oratorum Protectori, & fratri Gondisalu Generali Ministro uelociter conscribendam, quas responsiones & scripta post exemplum sumptum à Protectore, & Ministro Domino Papa repertauit, & in Archiuis Camerarij ipsius Papa fuerunt reposita*, &c. Hucusque Marianus, cuius narratio non facti modo ueritatem, sed particulares personas, accidentia, & modum est affecta, in maximum ueritatis argumentum. Quæ uero de particularium, aut locorum, aut Prouinciarum, aut quorundam fratrum defectibus exponuntur, longè uerissima fuisse, ex nostris monumentis constat, isque solus dubitabit, qui ea ignorat. Sola nempe priuilegia aduersus regulam pridem obtenta, rem monstrant, de quibus superius aliquantulum disseruimus. Verum pro maiori certitudine adiungam literas Generalis Ministri Gondisalu, quæ plenam huic rei fidem facient, ita

In Bulla
unionis.

Marianus.

habent; *In Christo sibi charissimo Fratri patri Ministro fratrum Minorum in Prouincia Tuscia Fr. Gondisaluus Generalis Ordinis Minor. Minister, &c. Licet contra monstruosam reddituum abusionem, quam ad fundamentalem nostri status subuersionem, filij seculi huius, in Ordinem nostrum, pro dolor, à nonnullis introduxerunt diebus, remedium districtis, & grauibus uallatum sententiis Venerabilis antecessor meus cum Capitulo Generali prouiderit. Quia tamen plures Prouinciæ, quod absque uerecundia ipsarum dici non potest, illud salubre remedium contempsisse, hucusque uel saltem neglexisse, inueniuntur; redditus, ac alias prouisiones, seu pensiones, domos quoque censuales, uel separatas à locis fratrum, & interdum etiam possessiones agrorum, uinearum, & rerum aliarum, donationes insuper inter uiuos, & successiones hereditarias suscipiendo, uel retinendo, seu uindicando illicitè, quamuis sub fallaci colore liciti, quandoque nitantur hoc agere, conuiuentibus oculis transire non ualeo, quin ratione incumbentis mihi officij cum effectu laborem, ne Generalium Capitulorum edula super hæc statuta, cum continuo animarum periculo, ulterius contemnantur. Tenore igitur presentium tue dilectioni in uirtute spiritus sancti districtè præcipiendo mandamus per obedientiam salutarem, quatenus Deum, & regulæ puritatem, quam uouimus, ac declarationis uerbum (ubi nobis, rerum etiam nostro competentium usus, receptio, sub colore prouidentie in futurum interdicitur) habendo præ oculis: considerando etiam quod si talia, sic poterunt, quod omnino exterminabitur illa sancta mendicitas, quam nobis regula memorata imponit, omnes redditus annuos, uel perpetuos, seu prouisiones, elemosynas, ac pensiones certa obligatione persoluendas annuatim, aut in perpetuum, conuentibus uel personis, necnon & possessiones quascumque cum donationibus inter uiuos, & successioneibus hereditariis. Ac domibus separatim à Fratrum habitatione, sequestres, per totam Prouinciã tuam, facias sine dilatione morosa plenariè alienari à fratribus; ita quod, que licitè distrahantur, sic quod ipsorum pretia predictorum fratrum necessitatibus applicentur distrahantur simpliciter. Quæ uero licitè sic distrahantur nequeunt, publicè coram illis, ad quos pertinere noscuntur, absque omni fraude, uel dolo, sub instrumento publico, uel authenticis literis in presentia uocatorum ad hoc testium, qui non sint de ordine resignentur, &c. Datæ sub 6. Kalend. Nouembris 1310. Ecce, hic legis eandem transgressiones inductas contra paupertatem, quas in sua declaratione expressit, & castigauit Clemens, tanquam uera in regulam peccata; informatio itaque uera fuit, quam sæpe nominati Patres exhibuerunt, communitatem ordinis absoluens (cui concordat uterque Pontifex) particulares abusus (quos ipse etiam Generalis agnoscit) & qui in tantum regularis disciplinæ cultum subuertebant, ut omnino (uerbis Clementis loquor) *matura & celerissima correptione Sedis Apostolicæ indigerent*. Non rectè ergo subsistit, quod obiicitur in decretali Ioannis, *quod Clemens huiusmodi homines benignitate magis, quam seueritate satagens emendare, illorum pestiferos conatus patientiã uirtute toleraret*. Quid quod ipsi uocati à Clemente? Quod iuramento, præcepto, & aliis pœnis ad ueritatem edicendam ab eodem adstricti? Quid, quod informatio uerax in omnibus sit reperta, quam Pontifi*

Gondisalu
literæ ad
Prouinciale
Tuscia.

Pontificis declaratio, & prouisio est sequuta? quod ea, quæ deferebantur, matura, & celerrima Pontificis indigerent correptione? ad eumque spectaret corripere? quid ergo hic ficta benignitas flagrante iustitia, atque in necessaria obstrepit correptione? quid pestiferi conatus, verax & salutaris appelletur informatio? quasi tacere liceret urgente præcepto, vel falsum proferre, aut veritatem abscondere in tanto communis boni detrimento? Hæc nempe crimina, maligno concepta arbitrio fraus peperit, fallacia supposuit, quo Pontificis vniuersim ab omni Ordinis reformatione animum abstereret, atque ab ipsis alienaret reformatorebus, & reformatis.

Quod si eo ergo vsque processit malitia contra fontes, quid contra fontes machinatam putas? si tanta finxit aduersus illos, qui sub obedientia vixerunt, eis adurens pestilentissimos conatus, nouitates & similia, ipsùmque perstringat Clemens Pont. quasi debitæ seueritatis immemorem, non erit mirum si ex parte criminosos, faciat etiam criminosiores, imò verò ad extremum deducens infamix gradum criminosisimos proclamet, ex quibus constat malignitas informationis, maximè quoad crimina, quæ obiicit, nimiumque cessisse affectui supplicanti, ac proinde in reliquis non incorruptæ fidei esse.

Secundò, nonnullam, imò & maximam ingerit suspicionem, quod expressæ inibi hæreses eadem illæ sint, quæ falsò Petro Ioannis consueuerunt (vt euidens cuius infra facturus sum) opponi ab aduersariis: imò & nihil tum frequentius ab indisciplinatis tentatum est, quàm huiusmodi regulæ veros obseruatores, & zelatores de hæresibus, & aliis criminibus infamare, quo à sancto absterri proposito resillirent, & affectate licentiæ modum exemplaris conuersatio nequaquam statueret, nam & ad præsentiam eius, quod abhorret, boni, verè condatur improbitas, nulla conuersatio lucis ad tenebras, virtutis autem seuerum non fat nequitia vultum. Ad præmissorum igitur manifestationem legenti Annales innumera passim exempla occurrent. Hac enim tempestate facti sunt dictus Petrus Ioannis, Beatus Thomas Tolentinus cum sociis martyribus, & Beato Conrado Ossidano viro sanctissimo, Angelus enim Clarenus, & qui eum sequuti sunt, frater Liberatus, & socij in quo describit Marianus lib. 4. cap. 4. in princ. plusquam belluinam cupidam fratris Thomæ de Aduersa Inquisitoris periectionem, in eundem ipsum authorem seuro Dei iudicio conuersam & vindicatam. Hi omnes regulæ & professionis suæ zelatores multa in hoc genere passi, quæ ex variis ordinis monumentis liquent. Nec ab eadem sorte immunitè certè fuit nostra obseruantia, in quam quidam declamauit aliquot heris, coram Cardinalibus maligno & virulento conceptam stylo immortuam, quæ nihil aliud præter conficta mendacia sonabat, quem Beatus Ioannes Capistranus illico & ex tempore confutauit: sed præstat ad antiquiora tempora regredi, eorùmque non tam exemplis, quàm hodiernis rem testibus æquè confirmare.

De persecutione indigna proborum atque acerbitate temporum in Aluarus Pelagius Pontificis Ioannis XXII. Pœnitentiarius lib. 2. de planctu

planctu c. 67. *Hodie, inquit, & iam diu in ordine puritatis regule zelatores, & prauaricationum regule contradictores persecutionem sepe à Prælati ordinis quibusdam, & carnalibus fratribus patiuntur, ne dum verbales, sed reales, quia fratres zelotypi regule spirituales, & pœnitentiam facientes nisi sileant, & de prauaricationibus fratrum aliorum aliquoties conuiuendo se non intromittant, aut incarcerantur, aut de Ordine expelluntur, aut diuersis tribulationibus affliguntur, per quosdam malos Prælatos, vt & ipsi cogantur quasi de Ordine recedere, & deserta, & diuerticula querere, sicut & ego scriptor frequenter expertus sum in me ipso, maximè cum morarer in monte Aluerna, ubi Almus Franciscus recepit stigmata Christi. Exempla patientiæ querantur in Prouincia Prouincia, in Prouincia Tuscia, in Prouincia Marchia & Beati Francisci, &c.* Hæc Aluarus referens persecutionem tam grauem aliquando excitatam contra obseruantes regulam, vt cogentur quasi de ordine fugere, deserta & diuerticula querere, patientiæ autem exempla petenda esse specialiter in dictis Prouincijs, inter quas enumerat Prouinciam Tusciæ, ex qua dicti fratres, contra quos impetratum est præsens decretum, transmiserunt in Siciliam. Ob eiusmodi etiam causas datæ sunt litteræ Clementis, quas supra transcripsimus; ex quibus obseruandum est inter reliquas cautelas prohiberi, ne quisquam dictos patres diffamare, grauare, offendere attentet, aut propter aliquam culpam præteritam, præsentem, vel futuram verè vel falsò impositam, vel imponendam possint à quibuscumque puniri, vel conueniri nisi coram ipso Pontifice, eius successoribus, aut assignatis ab eo iudicibus. Videantur reliquæ cautelæ, prouisiones & exemptiones in dicta iam decretali expressæ, quas tristis experienciæ dura necessitas proculdubio suggessit, & cõtrarios excessus non obscure perstringit minutula, & penè dixerim, supersticiosa grauaminum cum sua prohibitionem expositio, atque integra cæsim inducta enumeratio. Licet nec in hoc exempro ab insultu aduersariorum tuti manserint, vt Marianus, & Marcus Vlyssipponensis locis citatis ferunt: Nam & fratres Prouinciæ Tusciæ, (ait Marianus) quia videbatur sibi fratres de communitate non seruare præceptum Domini Pape, quo præceperat ne eis iniuria inferretur, de consilio cuiusdam fratris Martini Senensis Canonici regularis rebellant ab obedientia Ordinis, elegerunt sibi Generalem Ministrum, & alios Prælatos, vt mos est Ordinis, & hoc fecerunt, quia dictus frater Martinus se obtulit eos defensurum coram Domino Papa. affirmans diuisionem huiusmodi esse sanctam, & iustam, & electionem Ministri canonicam, &c. Hinc ergo ortum habuit diuisio illa & electio Prælatorum de quibus decretalis, de his Vlyssipponen. 2. part. lib. 7. cap. 18. Ad hæc adiicit Marianus eandem subiisse aleam Patrem Vbertinum à Cafali, quem de hæresi suspectum, hæreticorum, & schismaticorum fauorem, & defensorem proclamabant aduersarij in præmissa superius controuersia, quod is scripta Apologia Petri Ioannis, in quem acriter ibant, scriptorùmque eius parrocinium suscepisset, quæ calumniæ non minimam concessæ exemptionis, editæque decretalis ansam suppeditarunt. Ex his igitur aliisque multis, inducta in consilium, atque syncerum veritatis examen ratione,

Marcus. Marian. Clarenus. Qua via se ducti sunt fratres Prouinciæ Tusciæ, de quibus decretalis?

æquus iudicabit lector quibus fundamentis obiecta hinc crimina, & specialiter illæ hæreses subsistunt, quæ ex aliorum, quos fide dignos Pontifex asserit (vt qui nihil perperam actum, aut subesse putaret) aduersariorum tamen relatione opponuntur, quorum interuentu decretalis emanauit, qui namque contra dignitatem Clementis Pontificis tam manifestam veritatem, tantorumque Patrum debitam æstimationem, plura confinxerunt, quid eis in reliquis fidei remansisse putandum, trahente in deterius passione, & arridente nonnihili occasione, maxime eorum, in quos agunt, infamis apostasia, & pernicax rebellio vrgentem de quouis scelere comitem haberet præsumptionem? Verum sicut præsumptio aliquando fallax est, ita nec semper ex malo peccatorem efficit, aut quoduis iuris aut probationis fulcimentum circumscribit: causam itaque pressim attingentes in scopum certius collimamus, & tertiam adiungamus rationem, quæ fallaciam obiecti criminis diluet.

Tertia pro-
batio sur-
reptionis.

Nemo nescit consuetudinem sanctæ Matris Ecclesiæ, eamque ab ipsa infantia, vt ita dicam, crenisse segregandi paleas à tritico, hædas ab ouibus, immundum à mundo, corruptum & putridum à sano, hæreses à fide, hæreticos à fidelibus, nec lupos intra caulas ad ouium stragem & internecionem permittendi aut recipiendi, donec in ouium naturam, abiectâ truculentia, abiurato errore, transferint: hoc sacri Canonis, hoc diuina & humana lex præcipit, ipsaque in tanto periculo præscribit ratio. Quid ergo Clemens Pontifex præter morem, præter equitatem, contra pastoralis officij vigilantiam, & curam, contra Canones, contra omnem legem dictos fratres mandaret vniri Ordini Minorum, congregationi fidelium, his idem rogantibus, & sollicitantibus, si de huiusmodi hæresibus, aut verè, & cum fundamento traducti, aut inspecti, aut re ipsa, quod magis est, fuerint conuicti? Si quisquam hoc confingat aduersarius; pro dignitate Pontificis sto; non admitto calumnias. Præcepisse tamen coniunctionem iis fratribus, vt reliquis aggregarentur constat; docetque Antoninus titulo 24. cap. 9. §. 13. in Generale Concilio Maluum: (in aliquo tamen non est assequutus rei exitum) Marcus Vlyssippon. Marian. lib. 4. c. 5. agens de Alexandro, ab Alexandro electo Generali in Capitulo Barchinonen. celebrato anno 1313. *Minister*, inquit, *expleto Capitulo assumptis aliquibus Ministris venit ad Dominum Papam Clementem, à quo petiit in Protectorem Ordinis Dominum Arnaldum de Pelangra tituli S. Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinalem, consanguineum eiusdem Domini Papæ, quem statim obtinuit. Cuius mox favore impetrata sunt literæ speciales ad quosdam Prælatos Italiam, vt deberent illos fratres rebelles compellere ad obedientiam, & unitatem Ordinis, & si quibusdam eorum obedientibus in charitatis receptis visceribus; alij multi ex ipsis spiritu presumptionis euecti abierunt insimul nauigio in insulam Siciliæ, &c.*

Sed & hæc eadem ipsa decretalis Ioannis clarè docet, exprimens personas, ad quas directæ sunt litteræ, videlicet Ianuensem Archiepiscopum, Lucanum, & Bononiensem Episcopos, qui compellerent dictos

dictos fratres, *locis per eos occupatis omnino dimissis (verba sunt decretalis) ad suorum superiorum obedientiam, qualibet exceptione, & occasione postpositis reuertentur, moraturi ubicumque, & sicut iidem superiores ducerent, disponendum, &c.* Hæc decretalis, subiiciens quomodo dicti rebelles facti mandatis Apostolicis, & Ordinis institutis, se ad insulam Siciliæ transtulerint. Nulla ergo tum hæresi notati fuerunt, alioquin non ad vnionem cum reliquo corpore; sed ad palynodiam primum motum, deinde errorum, vrgeret eos Pontifex.

Quartò denique narrationi obstat autoritas Frederici Regis, & Prælatorum dicti regni, qui ante receptas Ioannis Pontificis literas defensionem, & patrocinium iis fratribus conferebant, & cum affectu velut professionis suæ perfectos zelatores, & paupertatis obseruatores fouebant, de quorum fauoribus ita Marianus loco allegato: *Vbi*, inquit, *(supple, in Sicilia) à Frederico Rege Sicilia fratre Regis Aragonie & à quibusdam Prælatibus tenebantur, &c.* Quapropter animum non induco meum, quod talium dogmatum, & maxime contra dignitatem Prælatorum, & Ecclesiæ, prædicatores ab ipsis Prælatibus & Christiano Rege sic accepti fouerentur. Concludamus itaque hoc, sicut & alia superius præmissa, ex aduersæ partis iniquâ suggestione surrepsisse quo magis inuisos redderet Apostatas, & Pontificem ad vltimum perditæ factionis excidium, atque apostasiæ iustam excitaret indignationem; conuicere etiam possumus non defuisse causam quæ acerbiores animis stimulos subderet, & fœcundius iniuriam acceptam, & contemptum reprobaret; vt quod ij apud Regem, magnates, & Prælatos insulæ, famam aliorum solitis obloquiis, & querelis denigrarent, vt propriam statuerent; tantisque apostatis impensus ex errore cultus, proteruitæ maiores accèderet faces, & pristini sceleris honestam in schismatis fomentum prætenderet excusationem. Accessit metus, ne tanti Regis, & aliorum patrocinium, eoulsque procederet, donec eius diuisionis approbationem à Sede Apostolica impetraret. Hinc ergo vt Pontificis animum maturior præuentio occuparet, adiectæ veritati istiusmodi criminationes, & quæ olim in Petrum Ioannis exposita sunt, malignè tamen, hinc ad maiorem coniecta esse constat exaggerationem, tanquam in disciplinæ eius sectatores, vt quæ aduersus illum sub hoc Pontifice præualuit, in hos etiam redundare inuidia, quæ non minimum ex mandati Apostolici contemptu robur suscepit: ita mihi perturbatus illorum temporum status, cum adiunctis ad hoc rationibus suadet, atque persuadet narrationis præmissæ manifestata surreptio, quæ fidem labefactat constitutionum. Si quid autem aduersum hoc lectoris industria meditari & adducere voluerit, libens permitto, modò id veritatis studio fiat. Cæterum alia præter decretalem media assumat necesse est, neque eos etiam auctores obici patiar, qui sine delectu solam decretalis fidem sequuti, causæ radicem exquirere contempserunt, vel aliàs affectui indulerunt, aut certè ex malè affectis sua transcripserunt, quibus, vt occurram, sequentem paragraphum dissertationi adiiciendum putauit.

§. VNICVS.

Confutatur error Francisci Pennæ circa intelligentiam præmissæ decretalis.

Franciscus Penna ad calcem Directorij Inquisitorum à se notis, & commento illustrati, quem Romæ emisit, adiicit etiam litteras Apostolicas sacræ Inquisitionis, atque inter eas iam præmissam, *Gloriosam Ecclesiam*, &c. præfixo argumento, cum ergo primum confutasset errorem Emerici authoris Directorij, & merito, ex propria opinione decretalem interpretatus, sic præfatur; *Res ergo ita se mihi videtur habuisse, ut ex initio etiam huius rescripti non obscure colligitur; tempore Nicolai IV. ad annos Domini 1290. diaboli astutia contra ipsos fratres Minores nitens seminare zizania, emulatores agrios inuidia, & iracundia, & indiscreta insciua concitauit, mordentes fratres, eorum regulam quasi inobseruabilem, & discriminofam, caninis latratibus lacerantes. Ita docet Nicolaus IV. in cap. Exijt. tit. de verb. sign. lib. 6. (quod Capitulum in vulgatis codicibus male tribuitur Nicolao III. nam ut hinc colligitur, Nicolai IV. est) & propterea idem Nicolaus prædicto capitulo, Exijt qui seminatur. regulam beati Francisci explicans, à maleuolorum iniuriis conatus est tueri. Ceterum ut in principio huius extrauagantis §. quorum vipereus; docet Dominus Papa Ioannes XXII. iniquorum nouitates compressa fuerunt per Nicolaum, sed non penitus extincte, & sublata. Inde verò paucis annis interpositis, tempore Clementis V. circa annos 1310. iudem illi maleuoli, qui tantisper quieuerant, aduersus eandem sanctam regulam, & religionem Beati Francisci acrius insurgentes, diuersas proposuere querelas, ut hic etiam indicat Dominus Ioannes paulò post principium §. sed horum. At Clemens V. horum iniquas voces patienter tolerans, eorum difficultates contra prædictam regulam explicuit, & denuo regulam approbavit, ut docet hic Ioannes, & constat apertissimè ex Clementina, Exiit de paradiso. tit. de verb. signif. Atamen cum nullo modo contradictores huiusmodi vellem obtemperare, se à vera regula, & ordine Beati Francisci separantes, nouum ordinem instituire nituntur in partibus Italia, Sicilia, & alibi, afferentes se veram regulam Beati Francisci seruare, ac sese Fratricellos, seu fratres de paupere vita, ac Bisochos, siue Beguinos nominarunt. Contra hoc ergo qui Henricum de Seua sibi primum constituerunt Ministrum Generalem Ioannes XXII. anno Domini 1317. die 23. Ianuarij, hanc dedit decretalem, ac tandem in fine eiusdem anni 1317. die 30. mensis Decembris ordinem & statum ipsorum plenius & clarius condemnavit per decretalem incipientem; Sancta Romana. qua habetur inter extrauagantes Ioannis XXI. de relig. dom. ac tale quidem est huius extrauagantis argumentum.* Hæc Penna.

Mitum profectò quàm longè proprius conceptus eum coniectura abripuerit; plures enim errores breui contraxit compendio, ut tot sint, quot asserta.

Primus error Nicolaum IV. authorem esse decretalis, *Exiit qui seminatur. Quod caput*, inquit, *in vulgatis codicibus male tribuitur Nicolao III. nam ut hinc colligitur, Nicolai IV. est, &c.* Restat ergo ut verum dicere vulgatos codices probemus, aduersarium verò lapsum, quem licet huius erroris primum censeam authorem, alij tamen sequuti sunt, ut Illustrissimus Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 14. & hunc eadem fide sequutus est Seuerinus Binius in vitam Nicolai IV. & Ioannis XXII. & Iacobus Gualterus in Chronol. hæc. 14. ne longius itaque diffuat, obiecta veritate cursum eius sistamus, quamquam de authore parum refert, cum constet decretalem editam esse per Pontificem Romanum, ac proinde, siue huius, aut illius sit, eandem sortiri auctoritatem. Sed ut præsentem opinionem suam statuatur Penna in Commento quæstionis 17. secundæ partis Directorij super responsione ad secundam obiectionem, præter rationem desumptam ex extrauaganti, *Gloriosa*, &c. (ex qua colligit Capitulum, *Exiit*, attribui Nicolao IV.) alias duas annectit. Prima quia in pluribus manuscriptis in initio huius decretalis pro Nicolao III. habetur Nicolaus IV. Secunda ratio, quia quartus fuit Ordinis Minorum: vnde verisimilius est, regulæ sui Ordinis dubia declarasse.

Tu verò lector ne leui fundamento veritatem deferas: quæ sua sunt Nicolao III. adscribas: Author porrò est decretalis, *Exiit qui seminatur*, &c. & quamquam hoc plurimis rationibus liqueat, longius nequaquam excurram, ipsam sub oculis produco constitutionem, quæ parentem agnoscat suum, atque citra fucum exponet. *Nos autem* (inquit Pontifex) *qui à teneris annis ad ordinem ipsum affectus nostros ereximus in illis succedendo cum aliquibus eiusdem Confessoris sociis, quibus eius vita, & conuersatio nota erat: super ipsa regula, & sancta ipsius Beati Francisci intentione, frequenti collatione tractauimus. Et tandem Cardinalis, ac postmodum eiusdem Ordinis per prædictam Sedem gubernator, & protector, & corrector effecti, conditiones prædicti ordinis ex imminenti nobis cura palpauimus, in Apostolatus officio, tam de pia intentione Confessoris prædicti, quàm de his, quæ regulam ipsam, & eius obseruantiam contingunt ex prædictis longa etiam experientia informati, nostros ad ordinem præfatum conuertimus cogitatus, &c.* in fine Constitutionis additur; *Datum Suriani 18. Kalend. Septembris Pontificatus nostri anno secundo.*

Ex his tres veritati confirmandæ adduco rationes. Prima quod de seipso loquatur Pontifex tanquam de persona extranea regulæ instituto, & professioni. Nam ut ostendat se etiam ante assumptum Pontificatum veram regulæ intelligentiam assecutum fuisse, docet quibus ad eam mediis peruenerit, duoque tantum assignat, collationem nempe frequentem cum sociis Beati Francisci, à quibus vitæ, & conuersationis notam rationem, simul, & ipsius sancti intentionem accepit. Secundum verò medium, quod Protector existens conditiones eiusdem ordinis ex imminenti cura palpauerit. Ex quibus duobus longa experientia se informatum asserit. Quod si verò eiusdem regulæ præfessor,

c. Exiit.

aut totius Ordinis Generalis Minister extitisset (sicut Nicolao IV. euenit, electus enim est in Capitulo Lugduni celebrato 1274. Ordinem rexit quinque annis, si illud adiunxerimus tempus quo existens Cardinalis gubernauit, usque ad electionem successoris in Capitulo Assisino) non erat praterendum, cum hæc regulæ adipiscendo intellectu magis, vel non minus saltem accommoda censentur; ad nullum Prælatum atque ut ad Generalem Ministrum spectat Ordinis statum perfectè cognoscere, eiusque experientiæ, & praxi longè cedit, ea, quæ Protectori ex officij cura conuenit, dum hic rebus Ordinis indirectè tantum se immisceat. Si itaque vel Generalis vel professione frater Minor extitisset conditor decreti, id expressisset, dum respectiue ad Ordinem suum exposuerit statum. Vnde grauamina ab æmulis accepta, regulæ & fundatoris sensum, totius denique corporis omnes conditiones agnouerit.

2. Ratio.

Secunda ratio, eaque euentissima est, quod conditor decretalis fuerit, ut de se fatetur, per Sedem Apostolicam constitutus Ordinis Gubernator, & Protector, & corrector; Hæc autem de solo Nicolao III. non autem IV. dici possunt, nam ille (antea dictus Ioannes Caietanus tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano Diacon. Cardinalis) factus est Ordinis Protector, mortuo Alexandro IV. non verò per ipsum Alexandrum, ut habet Ciaconius; ea enim fuit dilectio Alexandri in Ordinem (ut scribit Fr. Philippus de Perusio Prouincialis Prouinciæ Tusciæ, qui tum vixit in ea, quam edidit, relatione de Ordinis Protectoribus) ut etiam assumptus ad Pontificatum officium Protectoris deponere, aut se viuente alteri committere noluerit, licet rogatus à Ioanne Parmensi Generali Ministro. Mortuo itaque Alexandro in eo Capitulo Generali Ordinis, quod celebratum est 1263. Pisis, ordinatum est, ut Generalis, qui fuit S. Bonauentura ex parte Ordinis supplicaret Urbano IV. quatenus prædictum Dominum Ioannem Protectorem Ordini concederet, idque obtentum est, quamuis suum nepotem Pontifex offerret, ut supra citatus refert, Dominum Ancerum: sed non acceptantibus eum fratribus Dominum Ioannem Caietanum petitem contulit, huic verò assumpto ad Pontificatum (qui etiam mox fratrem Hieronymum Alcanum dictum Nicolaum IV. promouit Cardinalem Presbyterum tituli S. Pudencianæ anno 1278.) successit eius nepos Dominus Matthæus Vrsinus dictus Rubeus, tit. Sanctæ Mariæ in Porticu Diacon. Cardinalis, de cuius electione in Protectorem ita dictus frater Philippus tum præsens: *Fr. Bonagratia*, inquit, *Generalis expleto Capitulo: (celebrato nempe anno Domini 1279.) cum Ministris & discretis aliquibus ad hoc assumptis ad eius (supple, Nicolai III.) se præsentiam conferentes (inter quos, ego fui vnus, qui licet indignus, erant fratrum Tusciæ tunc temporis seruitio deputatus) Ministri ipsi, qui præsentibus erant ex parte Ministrorum omnium Cardinalem secundum regulam petierunt. Et tunc ipse Pontifex singulorum votis per priuatum scrutinium disquisitis, Ordinem Domino Matthæo Rubeo nepoti suo commisit, & commendauit, tanquam Ordinis præcipuo dilectori, cuius commissionis modum si ex parte tetigero, credo quod ipsius Domini Papa magis ostendetur affectum.*

Assumpto ad Pontificatum Nicolao III. successit Protector Matthæus Vrsinus.

affectus. Constitutus igitur in ipsius presentia Generali, ac Prouincialibus Ministris, qui ad hoc venerant, ac ipso Domino Mattheo Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, Dominus Papa in Cardinalem intendens sic exorsus est. Ad te sermo noster dirigitur. Si beneficia, quæ tibi proueniunt, per nos recensere vellemus, inuenirentur magna, utilia, & numerosa: sed in nullo sic è vicino dedimus tibi arrham viæ æternæ, sicut in illo, quod modo præstamus: damus enim tibi, quod introducent te in Paradisum S. suffragia, & merita omnium fratrum istius Ordinis, damus tibi melius, quod habemus; damus tibi cordis nostri desiderium, pupillam oculorum nostrorum. Tanta tunc cum his verbis eliquata est amoris dulcedo, à corde Pontificis, tanta ob oculis lachrymarum abundantia profluit, tantus singultuum impetus profluit à pectore, me teste, qui narro, ut quasi intercluso anhelitu non solum loqui non posset, sed nec tanti viri maturitas ab eiulatu vocem potuerit ratiare. Unde factum est, ut omnes, qui aderant, laxatis lachrymarum rivulis, eum flente flerent, cum eiulante eiularent, & non parua temporis mora cum tacente tacerent. Tandem vicumque spiritibus quietatis, reassumptâ voce, Pontifex ait, non possumus nos in hac materia dilatari, quia natura non patitur. Et extensa manu proprium anulum Cardinali cum osculo manus recipienti, porrexit, dicens; Committimus tibi Ordinem fratrum Minorum, & conuertit se ad illa vocabula declaranda, quæ ponuntur in regula S. Ut sit gubernator, protector, & corrector istius fraternitatis, & dixit; Tua gubernatione ordo non indiget, quia sapientibus, & prudentibus personis abundat, quod ad se gubernandum bene sufficit sibi ipsi. Correctioni quoque te non oportet insistere: quia inter fratres sunt taliter prelatura disposita, quod in hac parte non videtur esse defectus, &c. Vnum est in quo tuo patrocinio opus habent: sunt enim imbecilles & pauperes, & multos habent frequenter, qui eos indebitè inquitant, quibus per se repugnare non possunt, & ideo indigent fortitudine, & brachio protectoris, hoc est potissimum, in quo tua cura ipsis debet assistere, &c. Hæc eadem habet Ordinis Memoriale in Generalem prædictum, qui fuit decimus. Marianus lib. 3. cap. 4. S. Antoninus titul. 24. cap. 9. §. 8. Chronolog. 24. Generalium in eundem. Marcus Vlyssipponenf. 2. part. lib. 4. Toffignianensis verò in 2. lib. de eodem Generali perplexè rem agit. Matthæum institutum protectorem refert, sed quod dicat eum nepotem Nicolai IV. illapsum puto vitio impressoris, textumque esse corruptum, & aliqua deesse, quæ ad integritatem faciunt narrationis. Infra namque Capitula Ordinis generalia recensens, agensque de præfato Capitulo Assisino, in quo electus est Bonagratia (quod apud eum quidem decimum scriptum, apud alios decimum nonum numeratur) nihil à veritate discordat; In hoc, inquit, Capitulo Nicolaus III. Pontifex maximus monuit Generalem, & Patres in Capitulo commorantes, ut prouiderent, ac consulerent si quid à Sede Apostolica impetrandum sit, & petierunt protectionem Ordinis, referente fratre Philippo Perusino, tunc Ministro Tusciæ: Pontifex verò nominauit Matthæum Rubeum Protectorem, & Cardinalem Sanctæ Mariæ in Porticu, cui Ordinem ipsum commendauit tanquam pupillam oculorum suorum, &c. Gonzaga eundem Matthæum inter Protectores

Memoriale. Marianus. Antonin. Chron. 24. Gener. Marcus. Toffignianenf.

Gonzaga.

Ciaconius. rectores subiicit post Nicolaum III. Item Ciaconius eum Protectorem Minorum asserit. Idem verò Matthæus Rubeus attigit initium Pontificatus Clementis V. vt constat tam ex eodem quàm aliis. Nicolaus autem I V. quinque ante id annis est mortuus anno scilicet 1292. inter eum, & Clementem intercesserunt tres Pontifices, extant etiam in speculo Ordinis quædam Matthæi decreta circa regimen Monialium, directæ ad superiores Ordinis data anno 1297. anno 3. Pontificatus Bonifacij VIII. ex quibus constat Nicolaum I V. nunquam Protectoris officio functum esse, cum eidem longè superuixerit Matthæus à Nicolao III. institutus; imò nec inter Protectores Ordinis Nicolaum I V. aliquis hætenus constituit; hinc euident ex dictis fit eum non fuisse conditorem illius decretalis, *Exiit qui seminat*; cum author decretalis fuerit constitutus à Sede Apostolica *gubernator, protector, atque corrector Ordinis.*

Tertia ratio, quòd ipsa constitutio edita sit Suriani, quem locum sæpe post Pontificatum eius amœnitate illectus Nicolaus III. frequentabat, & in eo tandem mortuus decessit. Nicolaus verò I V. ab inito Pontificatu non legitur fuisse Suriani, nam post coronationem (quæ facta est 6. Kalend. Martij 1288. in festo Sancti Matthæi Apostoli) subortâ Romanorum seditione, ex Vrbe secessit Preneste, quo loci primam habuit Cardinalium creationem; mox post annum sopitis turbis rediit Romam, sedemque suam deinceps fixit ad Sanctam Mariam Maiorem, siue de præsepî, vbi pro reliquo vsque ad mortem tempore habitauit. Vide Ciaconium, & alios.

Quartò tandem veritas constat ex litteris plurimorum Pontificum quibus illa constitutio soli Nicolao III. adscribitur, vt declaratione Ioannis XXII. super regulam nostram, quæ incipit; *Quorundam exigit.* Item ex alia extrauaganti, quæ incipit; *Quia quorundam.* In declaratione etiam Clementis V. super eadem regula articulo primo de obseruantia consiliorum Euangelicorum. Item ex authoribus suprâ allatis & omnibus nostris monumentis, expositione Petri Ioannis, qui sub Bonifacio VIII. mortuus, sub vtroque Nicolao floruit, & dictam decretalem tribuit Nicolao III. tam in dicta expositione, quam super regulam edidit, quàm etiam confessione emissâ in Capitulo Generali Parisiensi 1292. quo anno mortuum diximus Nicolaum I V. Imò & præfens fuisse à quibusdam asseritur, dum fieret decretalis, atque duodecim quæstiones ex mandato sui Ministri in eius apparatus scriptas suppeditasse. Bartholomeus etiam Pisanus in sua compilatione, Aluarus Pelagius, sed & ocularis testis Fr. Philippus de Perusio asserens Pontificem Nicolaum III. mox ab institutione Matthæi Cardinalis in Protectorem, duobus quasi mensibus, eidem soli declarationi condenda sepositis quibuscumque curis incubuisse: *Non sine admiratione, inquit, totius curiæ, cum omnino, quid ageretur, præter eos, qui ad hoc erant vocati, nulli hominum esset notum.* Eandem decretalem, postquam edita est, per viros doctissimos Dominum Petrum Vicecancellarium (qui dicebatur Peregrossius factus Cardinalis Diaconus Sancti Georgij in Velabro per Nicolaum

Nicolaum IV. anno 1288. in vigilia Pentecostes) & Dominum Comittem Auditorem Mediolanensem, & Dominum Angelum famosissimum Curie Aduocatum, & Dominum Benedictum Caietanum Protonotarium (qui postea fuit Cardinalis nempe tituli Sancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconus, & à Martino II. alias IV. assumptus 1281, postea verò euasit Bonifacius Papa VIII.) exactissima diligentia plurimum dierum discepcionibus elimatam, primò coram Cardinalibus, deinde coram totius Curie frequentia per dictum Dominum Benedictum, qui eam dictauerat, fecit solemniter promulgari anno Domini 1279. qui rectè incidit in annum secundum Pontificatus, quem codices vulgatæ editionis exprimunt, die verò Augusti 14. contigit facta promulgatio. Hæc historia conditæ decretalis, & vera est, quam præfens dictus frater Philippus summarie conscripsit, & omnes facti particulares etiam circumstantias attingit. Confirmationi dictorum accedunt vulgatæ iuris editiones, atque interpretes qui eandem decretalem Nicolao III. adscribunt, non verò I V.

Vltimò tandem quod instat omnium est, in Archiuio nostro Aracelitano in Vrbe extat transumptum ipsius decretalis litteris Nicolai I V. promulgatum, authorem inscribit Nicolaum I V. non seipsum. Quæ verò aduersus hæc pro præfensa opinione excogitauit Penna minoris sunt roboris; nam quòd dicat in aliquibus etiam manuscriptis inscribi Nicolaum I V. id facile potuit ex errore contigisse; neque illa aliqua volumina, (vt cætera, quæ manifesta sunt, omittamus) contra communem, & vulgatam editionem receptam in scholis, vbique & communi authorum illustratam expositionibus, quam sequuti sunt hætenus in hoc etiam Doctores, & communis sententia præscribit; quidquid vitio Typographi, aut scriptoris incuriâ irrepsit; illi namque codices qui particulares fuerunt, ad communem reduci, castigarique normam magis conueniebat, vt qui nec antiquitatem, nec auctoritatem vulgatæ editionis assequuti sunt? facili ergo coniecturâ, à communi sua schola dilapsus est, non inspecto ipsius decretalis textu, & veritate historiæ. Sed & hoc parum referret, nisi in vulgatæ editionis margines error ferperet, & nisi me fallit opinio, eodem authore: nam ea editio, quæ castigata exiit sub Gregorio XIII. hunc errorem mutuauit ab eo, quicumque ille fuerit, marginatore; quem sanè ex verbis ipsis constat Pennam fuisse, aut eius fidelem discipulum. *Et videtur, inquit, hæc decretalis Nicolao I V. tribuenda, vt colligitur ex extrauaganti Ioannis XXII. incipiente, Gloriosam Ecclesiam, que extat impressa inter litteras Apostolicas, pro officio sanctissimæ inquisitionis, &c.* Vnde clarum est animaduersionem saltim desumptam esse ex adnotationibus ad dictam decretalem appositis, à præfisso authore, sed de errore huius fundamenti in sequentibus.

Interim nescio, quid sibi velit altera eius ratio, quòd nempe Nicolaus I V. fuerit Ordinis Minorum, ac proinde ad eum potius spectarit dubia suæ regulæ declarasse; quid portendat hæc ratio, nescio; alterum duorum intendere videtur, vel declarationem ex affectu priuato

Pontificis (quia scilicet frater Minor) emanasse, illumque olere, & hoc quidem iniustum foret sentire, atque erroneum, vel quod resolutio dubiorum & explicatio regulæ, atque adeo dicti status ad scientiam priuatam Pontificis, quam olim frater Minor acquisiuit, spectet non verò ad clauas; sed absit vt ego in huiusmodi veniam suspensionem, aut præsumam tale quid sensisse authorem; hoc tamen fateor vim rationis me latere. Cæterum quocumque ea sensu prolata est obiectis aliorum plurimorum exemplis corruit. Gregorius enim I X. Innocentius I V. Alexander I V. Clemens V. Ioannes X X I I. Martinus V. Paulus I V. & multi alij Pontifices regulæ nostræ dubia explicuerunt: horum autem nullus fuit vnquam professione Franciscanus. Quid ni ergo & hæc etiam à Pontifice non Franciscano promulgaretur, sicut reuera factum demonstrauimus? ad tertiam rationem respondebit sequens clausula.

Pontifices
qui regulam
explicarunt.

Secundus error Pennæ consistit in præcipuo fundamento, quod in opinionis defensionem adduxit; operæpretium erit verba ipsa recensere, quæ proposito existimat fauere, suntque eadem ipsa, quæ superius adscripsimus, cum surreptionem decretalis probaremus: *Quorum, inquit Pontifex Ioannes, vipereos partus in ipso sui exortu fel. rec. Nicolai Papa I V. prædecessor noster, ne in multorum perniciem alerentur, ad veritatis petram elidere cupiens Generali Ministro, qui tunc temporis memorato Ordini præsidebat, districtè præcipiendo mandauit, vt huiusmodi presumptores disciplinâ debitâ coerceret, prout in litteris ipsius prædecessoris nostri plenius continetur. &c.*

In primis supra ex authoribus demonstratum est, has litteras priuatas fuisse, & directas ad Generalem Raymundum Gaufredi, in causa controuersie excitatæ in Prouincia Prouinciæ, de qua supra egimus, & latius inferius: manifestum ergo est non fuisse eas litteras datas per modum expositionis in regulam, imò quoad hoc impertinentes esse.

Sed nec fuisse hanc decretalem, de qua est controuersia, probatur cum euidencia ex iis, quæ in suum finem adscribit author: dicit porro illa constitutio, quæ incipit, *Gloriosam Ecclesiam*. Nicolaum I V. scripsisse suas litteras ad Generalem Ministrum. Item eidem districtè mandasse vt huiusmodi presumptores disciplinâ debitâ coerceret. Item hæc planius in litteris ipsis contineri, hæc tria continet transcripta iam clausula primum implicite, reliqua duo explicite. Nos ergo ex aduerso ascendentes alia tria opponimus ex declaratione illa, *Exiit qui seminat*, &c. quia neque hæc ad Generalem, neque ad vllam particularem personam dirigitur, sed super regula, & circa eam emergentia dubia est absoluta expositio, & præcisè in iis explicandis sistit, nullam transmissæ ad aliquem epistolæ rationem habens; deinde præceptum, quod adiecit, omnes vniuersim respicit detractores regulæ, & status. Item professores, lectores, & qui vel ipsam regulam, seu declarationem contra expressum, & intentum explicarent intellectum, adeo vt nullam particularem personam concernat, ad quam ex speciali inscriptione, præscriptione, salutatione, clausula, aut præcepto dirigatur.

Secundò nullum omnino præceptum imponit Generali, nec illos castigandos

castigandos eidem districtè mandauit, imò nec vlla huiusmodi rei mentio in tota decretali. Tertio denique tantum abest, vt tale præceptum in decretali plenius contineatur, vt ne tacite quidem; cum oppositum manifestè doceat; ergo litteræ illæ de quibus mentionem habet Ioannes in extrauaganti; *Gloriosam Ecclesiam*; diuersissimæ sunt ab illa nostræ regulæ declaratione, quæ incipit, *Exiit qui seminat*; ac proinde constat nouitatis huius inuentorem gladium aduersario porrexisse, nec legisse attentius hanc, vel illam decretalem. Adiecit possemus ex Brouio (si quid huic fidendum) litteras Nicolai I V. datas fuisse anno 1290. qui fuit tertius Pontificatus huius Pontificis, electus enim fuit anno 1288. decretalis autem *Exiit*, promulgata est anno secundo Pontificatus conditoris.

Tertius error, quod eosdem censent dedisse causam promulgandæ decretalis *Exiit*, in quos Ioannes Pontifex inuehitur, tanquam insurgentes aduersus religionem, nouitatum inuentores, &c. sub Nicolao I V. & Clemente V. turbatum concitatores; huius falsitas ex vtriusque decretalis superficietenus collatione manifestatur; nam ij, qui describuntur per decretalem *Exiit*, inuidiâ demonis seminasse zizania, non fuerunt de corpore religionis, aut regulæ ipsius professores, sed æmuli, externi status inuidiâ concitati, qui statum impugnabant, ipsam regulam quasi illicitam, inobseruabilem, & discriminofam asserentes, vt habet decretalis *Exiit*, &c. & idem author etiam transcriptit. Verùm illi, de quibus Ioannes in sua extrauag. *Gloriosam*, & quorum castigationem commissam refert Generali Ministro ex Nicolai præcepto, fuerunt ipsius religionis, & regulæ professores; *Nonnulli, inquit, huius sacre religionis* (supple, Franciscanæ) *solo nomine professores, &c. nec hi dicebant regulam inobseruabilem, illicitam aut discriminofam, ex testimonio Pontificis, sed dumtaxat à se solis obseruari; Et se solos, inquit Pontifex, suisque complices de obseruantia regulæ Beati Francisci mirâ vanitate iactantes, reliquam multitudinem de transgressione regulæ perperam iudicando notabant.* Contra manifestam igitur litteram, & textum hi, & illi pro iisdem censentur; nam qui dicunt se de regulæ vera obseruantia esse, non dicunt illicitam, & inobseruabilem.

Quartus error propriâ authoris inuentione succreuit, videlicet eos, qui querelas & dubia coram Clemente V. exposuerunt insurrexisse aduersus eandem regulam, nihil enim tale Ioannes.

Quintus error, quod iidem, qui coram Clemente disceparunt, nullo modo voluerint obtemperare Clementinæ; se à vera regula Sancti Francisci separauerint, nouum Ordinem instituere enixi in partibus Italia, Sicilia, & alibi, asserentes se veram regulam Beati Francisci seruare, ac se Fratricellos, seu fratres de paupere vita, Bisochos, siue Beguinos appellasse; contra eosdem promulgatam fuisse hanc decretalem, *Gloriosam*; ac simul etiam extrauagantem, *Sancta Romana Ecclesia, & tale quidem*, inquit, *est huius extrauagantis argumentum.* Sed, vt verum fateor, tantum abest, vt sit argumentum, vt inane potius sit figmentum, nulla formatum ratione, vel autoritate, & hæc omnia

superius monstrauiimus; qui scilicet fuerint illi, qui sub Clemente dubia, & quæstiones circa regulam agitarunt; nam hi Clementinæ obediunt, omnes etiam in vniuersum reformati, exceptis paucis admodum vnius Prouinciæ Tusciæ, de quibus etiam falsum est asserere, aut nouum Ordinem instituere enixos in Italia, Sicilia & aliis partibus, qui tantum fuerunt in Sicilia, vt constat ex decretali, *Gloriosam*; aut seipos à vera regula separasse (licet in eam, neglectâ obedientiâ, præuicacitati sint) aut sectam Fratricellorum instituisse (nam hæc longè antiquior extitit) aut contra eisdem promulgatam fuisse illam extrauagantem, *Sancta Romana Ecclesia*, &c. quæ viros profanæ multitudinis seu dictam Fratricellorum reprobauit sectam, non verò aliquos in religione approbata professos, nam de huiusmodi nullam facit mentionem; sed longè seridè probat eos nullam Sedis Apostolicæ approbationem habuisse; de his omnibus ita seriatim actum est superius, vt superuacaneum sit, modò iisdem hîc iterum longius insistere, ac proinde dissertationem lubet concludere.

Bzouius. Adnotabo nihilominus vnam, aut alteram propositionem Bzouij, quas præterire nolo. *Cum omnium honorum religionis sue dominium Romana Ecclesia attribuerent, nec se alios, quàm usufructuarios rerum tam mobilium, quàm stabilium esse profitentur comedentes panem (ex illorum sensu) Ecclesie, &c.* Loquitur de Franciscanis.

De rég. iur. in 6. reg. 79. De his inferius longior erit, & aptiori loco disputatio, ideo ea hîc annotasse placuit, ne pro concessis, & datis omisisse putarer. Pontifices in Sedem Apostolicam assumpserunt illud dominium, non religio attribuit, cuius ipsa ex præscripto regulæ incapax est, & nemo dat, quod non habet; seu vt iure præscribitur, *Nemo potest plus iuris transferre in alium, quàm sibi competere dignoscitur*; Non omnium tamen rerum tam mobilium, quàm stabilium proprietates, & dominium transit in Ecclesiam (vt vniuersum asserit historicus in rebus Franciscanis versatissimus) dum illud sibi referuat proprietarius dominus, & dator; hoc verum esse didicisset ille ex litteris Pontificum, quæ hanc exceptionem semper exprimunt, quando rerum ordini concessarum dominium ad Ecclesiam vel spectare exponunt, vel re ipsa assumunt.

Sed heus tu, bone vir, quis tibi author est fratres Minores proficere se usufructuarios rerum tam stabilium, quàm mobilium? vel in hoc saltim honori nostro parce. Simples facti vsuarios voluisti fortè, si rigor sermonis spectetur; at sonantior vox spectabili ornatus nouitate placuit, non quadrat tamen significatio, in fructuarium enim transit vera proprietates, & dominium fructuum, non ita dicendum de simpliciter facti vsurario, quales ex professione sunt Franciscani.

Vtinam subsequentiū verborum mysteria exponeres; *Comedentes, ais, panem (ex illorum sensu) Ecclesia, &c.* indicare videris illorum sensum particularem esse, & erraticum, verum hoc iure statuere non poteris: is enim sensus Ecclesiæ est, Pontificum, & saniorum Doctorum, vt inferius demonstrandum suscipio, ipsa Pontificum verba producturus, quibus hîc supersedeo, ne prolixius agam.

Anno eodem & numero; numero item 2.
in princip.

Bzo v. *Hæc Ioannes aduersus pernicaces sanciebat. Ex his nonnulli Etrusci sub despecto habitu, paruisque capitijs recens inuentis, viri fugitiui, nec minus apostata in Siciliam traiecerant, &c. Secundum istud Ioannis Pontificis edictum, tam Episcopi, quàm sacra fidei quæstiores, in Etruria, Sicilia, Prouincia Prouinciæ, Aragonia, & apud Insabres magnam diligentiam adhibuerunt in his, & aliis hæresi eorum inquinatis, inuestigandis, & ad sanam fidem, ac mentem reuocandis, vel etiam castigandis. Quamquam ex magnatibus non deforent, qui eorum tutelam susciperent; hi videlicet, quibus tam opes, & facultates Romane Sedis, & aliarum Ecclesiarum inuisæ, quàm auctoritas, & potestas Romani Pontificis, aliorumque Præsulum super animas ouium Christi exosa. Inter hos Matthæus Vicecomes Mediolanensis Tyrannus non modò suspectus, verum etiam conuictus, &c. Corius in histor. Mediolanensi.*

Vt summaridè comprehendamus quæ nos concernunt, huius narrationis quatuor potissimum esse inuenio; nonnullos videlicet damnatorum ex sententia præmissa Constitutionis fuisse Etruscos, & traiecisse in Siciliam, quali plures alij superfuerint præter dictos. Secundum est tam præfatos damnatos, quàm eorum infectos hæresi inquisitos fuisse in Etruria, Sicilia, Prouincia Prouinciæ, Aragonia, & apud Insabres; quatenus per hæc intelligi daretur, tam multos fuisse, vt per illa loca tam ipsi, quàm per eos seducti, passim reperirentur. Tertium defensores, & fautores habuisse magnates, quibus auctoritas Romani Pontificis, & aliorum Prælatorum fuit exosa, inuisæ facultates, & opes. Quartum denique, inter fautores numeratum Matthæum Vicecomitem de hæresibus multis conuictum, & inter cætera, quòd Gulielmam quandam Beghinam, & meretricem in numerum sanctorum reulerit. His omnibus subscribitur vnus Bernard. Corius in 1. p. hist. Mediolan. tanquam author fuerit historiæ.

In primis Corius ne mentionem quidem facit Franciscanorum, aut illius præstiti eis fauoris, vel patrocinijs siue à Matthæo, siue à quouis alio, ergo in hoc Corius diuisus est à Bzouio. Verum quod minus non est, conuincitur imposturæ, ex præmissa decretali, quæ contra illos fratres Prouinciæ Tusciæ, qui fugerunt in Siciliam, dumtaxat est promulgata, eosque solos damnat, vt constat ex §. *Qui Ecclesiastica vincula non verentes, &c.* & subseq. fraudulenter ergo Bzouius adiicit, nonnullos damnatorum fuisse Etruscos, cum hi soli fuerunt ex manifesto sensu decretalis, eaque quam subdit narratione facti; & historia.

Bzo v. *Secundum istud Ioannis Pontificis edictum, tam Episcopi, quàm sacra fidei quæstiores in Etruria, Sicilia, Prouincia Prouinciæ, Ara-*

gonia, & apud Insuores magnam diligentiam adhibuerunt, in his, & aliis hæresi eorum inquinatis, inuestigandis, & ad sanam fidem, ac mentem reuocandis, vel etiam castigandis, &c.

Improbum, & ridiculum laborem imponit Prælatibus, & Inquisitoribus, tanquam si pisces in saltibus expiscantes, feras etiam in mediis venarentur fluctibus, & quod maioris imposturæ est hoc factum contendit; secundum istud Ioannis Pontificis edictum, quod fugitiuos illos vnus Prouinciæ duntaxat concernit, vt est dictum, contra quos dum peruenierint litteræ Pontificis ad Regem Fredericum, eas hic mandauit officialibus exequendas, ij verò fugâ elapsi sunt partim in terras infidelium ad partes transmarinas, partim in secretiora ipsius insulæ loca dispersi, ita ipsa decretalis. *Que*, inquit, *presentientes pestiferi memorati, cum ad sinum piæ matris redire, saltem Ecclesiasticâ disciplinâ coacti humiliter debuissent, &c. fugæ presidio declinarunt, nonnullis eorum in locis abditiis, & latebrosis dictæ Insulæ derelictis, qui suis fautoribus, sub quorum defensione consistunt, pro mercede iniqui fauoris peruersi dogmatis venena rependunt; alij verò per loca infidelium discurrunt, mare, & aridam circumire feruntur, vt vnum saltem faciant profelytum, &c.* Si itaque, dum daretur decretalis, fuerint vel in sola Sicilia, vel in partibus infidelium, vt ipsa fert constitutio, vt quid tanta fieret eorum inquisitio in Etruria, Aragonia, Prouincia Prouinciæ, Insuoria? ad quas partes, postquam diuisi sunt ab ordine, non redierunt, neque redire fuit integrum, ex Prælatorum & ordinis in eos persecutione; multo mirus in iis partibus quenquam infecerint, demus ipsos infectos fuisse. Hinc etiam corrunt reliqua eius figmenta, quæ de fautoribus horum refert, & superius confutata sunt: quid namque Matthæo Vicecomiti interiecta Italia, cum latitantibus in Sicilia, aut dispersis ad partes infidelium: indecora sunt inuentiones quarum non meminit quidem Bernard. Corius. Verum tamen est obiecta fuisse contra Matthæum Vicecomitem teste Corio ea reliqua, quæ Bzouius adducit. De quibus ille in 3. p. tractat. non in 2. accusatum refert Corius à Bonifacio de Farra Doctore, & Laurentio Gallina: Mediolanum tamen hos aduenisse, & ibidem censuras in eundem latas affixisse, nec verisimile est, illo rerum ibidem potente, nec talia Corius, ex quo enarrat Bzouius, sicut nec conuictum fuisse (vt idem refert) sed factis aliquilibus probationibus, super obiectis condènatum. Accedit quòd conuinci is non potuit, vt qui absens fuit accusatus ab aduersariis & damnatus nullo præsentente, qui responderet aut patrocinium causæ susciperet. Vt cætera etiam omittam, illud quod eidem obiciebatur circa Gulielmam Beghinam longè aliter narrat Corius, & ex Corio Bzouius: Ille enim dicit obiectum Matthæo eum conseruasse dictam hæreticam Beghinam: Bzouius in sanctorum numerum retulisse, quæ diuersissima sunt. Ita scilicet scriptor Annalium allegare, & sequi debet authores? Verùm si tam foret apud hunc fides Corio in purgationem Matthæi loquenti, quàm curæ fuit eundem ipsius producere præter sententiam accusatorem, rem aliter comperisset. Idem

Falsatus
Corius.

porro

porro Corius in secunda parte historię refert sub anno Iubilæi Pontifice Bonifacio VIII. detectam fuisse eam synagogam, quam Gulielma simul cum Andrea Semarita, infra terram & ad portam nouam instituit inaudita exercendæ libidini, prout illius fert consuetudo sectæ; deprehensa est hæc nequitia à quodam Conrado Cappa mercatore sex annis post mortem Gulielmæ, is simul cum aliis rem diuulgauit Matthæo Vicecomiti Principi ciuitatis, hic verò re cum Inquisitore communicata ex eius consilio mandauit comprehendi tam Andream, quàm omnes complices & sequaces; hi subiecti tormentis confessi sunt vltra vndecim annos hoc sceleris durasse. In fine tandem omnes simul damnauit ad rogam cum ossibus pessimæ Gulielmæ, &c. Hæc eadem cum tota rei historia ad litteram penè transcripsit Bzouius ex eodem Corio supra anno 1300. num. 12. citans præterea Chronicon Bassian. (quibus concordat Bergomas in supplemento) sed ea est eius constantia, vt quem immunem alibi reddit, alibi damnat, & quod longè atrocius est, in eadem vbique causa.

Quoad reliqua, quæ obiciebantur in causa hæresis, idem Matthæus apud Corium 3. part. immunem se probat emissa fidei professione publica coram clero, adiiciens sub protestatione nunquam se aliter credidisse, & si aliud fuerit impositum, falso accusatum fuisse, de qua re curauit fieri publicum instrumentum, nec deinceps se immiscuit administrationi aut rei publicæ, aut priuatæ, omniæque resignans in manus sui filij Galeatij exiit mox Mediolano visurus Modæciæ templum sancti Ioannis Baptistæ, & ibidem infirmatus paulo post Cartenzagi extinctus est, in cuius mortem plusquam Scythicâ feritate inuehitur Bzouius infra ad annum 1322. asserens conuersionem eius fictam, non veram fuisse, adnotansque in margine, periculorum timore fractum petiisse absolutionem, sed diuinâ vindictâ morte præuentum, atque (vt in narratione subiicit) *ab ultore numine extinctum, per tormenta animi animam efflauisse.* non aduertit, quàm præsumptuosum & graue piaculum sit diuinæ iustitiæ & misericordiæ occulta rimari, & tremendis mysteriis, quæ sibi soli Deus reseruauit, velut in triualia quædam se intrepidè, & irreuerenter ingerere; nihil etiam contingere præter consuetam diuinæ misericordiæ clementiam, (quæ non mortem vult peccatoris, sed magis vt conuertatur) si peccatorem non derelinquat, sed vocet ad pœnitentiam in nouissima etiam hora, quæ nullius censuræ admittit reseruatiorem, quidni ergo & in Matthæo Vicecomite quantumuis peccatore, & veram conuersionem, & pœnitentiam admittere liceat, cum & hoc pietati magis congruat, nec abhorreat veritas, & hoc ipsum Corius, quem in testimonium adfert, concedat? sed excommunicatum, & censuris innodatum Sedi Apostolicæ reseruatis obicit, & morte præuentum ante harum relaxationem. Quid tum? hæc enim misericordiæ diuinæ viscera resipiscenti non occludunt, vnde, & frequenter post mortem remittuntur, & in tali articulo à quouis sacerdote tolli possunt: nec verisimile est tum Matthæo defuisse copiam sacerdotis, vt qui tertio die ab accessu febris obierit. Ex his autem patrocinari nolent

Mots Matthæi Vicecomitis perperam damnata.

iis,

nis, quæ aduersus iustitiam, vel Ecclesiam commisit; sed quia pietati magis congruunt, & saluum hominem malo, quàm damnatum, eamque Bzouij arrogantiam præterire non expediat, qui nec authores, quos adducit, sequitur, nec rationem habet dictorum, aut personarum, in quosuis debacchans, idque vt plurimum friuolis de causis, iisque obumbratis, vt qui nobilis viri pœnitentiam arroganter non contemnat modò, sed absque fundamento crudeliter damnet, ipsùmque similiter condemnatum velit, eò quòd absolutionem censurarum à legato Pontificio petitam, mors eius præuenerit.

Anno Domini 1321. num. 7.

BZOVI. Præter proscriptos grassatores, scriptorum quoque contra Pontificiam potestatem, nonnulla pars id temporis, bonas horas malè consumebat; & tum Ludouicum Bauarum, tum omnes Gibellinos Romanæ Sedi aduersarios atro calamo aduersus Ioannem inflammabat. Dolebat Ludouico, & illius affectis Pontificis Romani, & reliquorum Ecclesiasticorum non contemnenda ex possessione bonorum potentia. Quamobrem, vt eam, quam uehementius timebant, totis viribus conuellerent; quorundam zelo non secundum scientiam flagrantium, de Christi, & Apostolorum paupertate, hæresim totis brachijs complexi sunt, eo fine, vt Romanum, & reliquos Pontifices bonis omnibus exuerent: namque inferebant non aequè esse vicarium, & successores maioribus, & antecessoribus suis Christo & Apostolis; diuini eminere, si Christus atque illi nihil peculiè possedisset, &c. & inferius postquam intermediâ narratione quosdam fabulosos angores Ludouici Imperatoris animum confingit inuasit, tanquam is confirmationem necessariam sibi à Pontifice iudicaret, supremamque illi, & Imperij, & regnorum in temporalibus potestatem deferret, quæ planè in suis appellationibus negabat, eoque prætextu causæ suæ iustitiam fulciebat. Subiicit tandem Bzouius; Itaque quod inter suspectos de hæresi, & fautores consimilium sese esse non ignoraret, (supple, Ludouicus) manipulum male feriatorum, malèque Doctorum incitauit, qui & voce, & scripto enunciant in primis Pontificem Romanum locupletem non sectatorem Christi geris videri, Imperatorem ex vi electionis à solo Deo, ius, & potestatem imperium accipere; neque à Romano Antistite, quicquam aut habere, aut expectare debere, quinimo ipsum in Romanum Præsulem, si ille excesserit, ius, & potestatem vindicandi habere à Deo, & ab Ecclesia, cuius defensor audit, collatam. Paupertatis Christi assertor præcipuus fuerat frater Michaël Cesenas Generalis Minister, & nonnulli ignari ex ordine Minoritarum Begardorum, & Fratricellorum hæresim professi, Pontificiam potestatem imminuebant. M. de Paterna, Ioannes de Ianduno, &c. His se adiunxerunt Gulielmus Ochamus Minorita, Marsilius Patavinus medicinam Doctor, & Bonagratia Bergomas Franciscanus. Hi epistolis, & libris malè conscriptis, & ubique terrarum malè dispersis Romani Pontificis auctoritatem in Imperium, & Imp. eleuabant, & Ludouici astruebant, &c. ex varijs Ioan. XXI. annorum sequentium inferius adiunctis epistolis.

Sicut

Sicut sementem feceris, ita & metes, non mirè igitur si fructum colligas debitum. Non legisti præclarum Memnonis dictum, & factum? cum is pro Daao aduersus Alexandrum bellum geret, militem quendam mercenarium nimium huic conuitiantem hasta percussit; Ego, inquit, te alo, vt pugnes aduersus Alexandrum, non vt illum maledicas. lucrari debuisti, quem gloriaris te comedere panem, pugnando, non conuitiando. Quid in te peccauit Ludouicus Imperator? quid Minoritæ? quid tandem ipsa veritas, vt huiusmodi crimina in eos coningas, & pares Beguinis opinione, & doctrinâ facias? non est quærenda alia huius ratio præter infirmitatem tuam, quæ maledicentiâ, & virulentis dictis impendio alitur, & delectatur. Vides vt narrationis imposturam, & rixas simul magnus compescuit Heruarrus, & inconditam molem excussis fundamentis vno dumtaxat ictu prostrauerit. Placet inquit, omnia Bzouij pronuntiata, hoc vno pronuntiato nostro complecti; in ijs epistolis nos nihil horum inuenimus hoc anno gestum. Restat ergo vt sint mera calumnia Bzouij, donec illud monstrauerit, &c. ego eidem subscribo; imò pro confirmatione sententiæ oppositum haberi certa fide contendo.

In primis in monitorio Ioannis Pontificis, quod octauo Pontificatus anno duobus scilicet post hunc annis vel circiter, promulgauit, expressa à Bzouio crimina non habentur, vt quòd Ludouico doleret potentia Pontificis, & Ecclesiasticorum, quòd hæresim de Christi, & Apostolorum paupertate complexus, eo fine, vt illos bonis omnibus exueret; quòd assereret non æquum esse Vicarium, & successores Christo, & Apostolis ditiores eminere; quòd locuples Pontifex Christi egentis successor non videretur; quòd Imperator à Deo, & Ecclesia ius habeat castigandi, & vindicandi in Pontificem si deliquerit: hæc crimina non habentur in monitorio quamuis in eo exponi deberent necessitate styli, & ex scopo ipsius constitutionis, quæ omnia crimina obiicit in finem emendationis, & ideo appellationem fortitur, quia de ijs admonet; si voluntaria fortè resipiscencia, transgressor debitam castigationem anteuertet. Nec etiam crimina illa in sententia ipsa continentur, quæ in eadem cum monitorio incidit motiua; ergo falsò, & immoderatè de ijs tantus princeps traducitur, atque eidem ex Ioannis epistolis opponuntur. Vbi enim magis erant exprimenda quàm in sententia damnationis?

Accedit minimum horum, quod fingit Bzouius, atrocius esse, quàm vel aliquod, vel omnia etiam simul, quæ in monitorio obiiciuntur Ludouico; magisque idcirco illa posceret remedium, vt pote hæreses, quam hæc, inter quæ vnum tantum de hæresi suspicionem non benè affecto interpreti suggerere potest; quòd nempe Galeacio, & adherentibus condemnatis à competentibus iudicibus de hæresi eum suspectis, fauorem & defensionem præstiterit, quod optimè in sua appellatione diluit Ludouicus: reliqua verò omnia, vt quòd assumpserit titulum Imperij electus à maiori parte suffragantium; quòd illud administrauerit solo iure electionis absque vltiori approbatione confisus, &c. ne dum fidem non lædunt, sed magnorum virorum Catholicorum, Theologorum,

X rum,

Dictum Memnonis rectè torquetur.

Conficta crimina.

rum, & Canonistarum Ecclesiarum, & iuri Pontificio in reliquis tuend
deuotorum, iudicio, & sententia ritè, & iustè factum pronunciat, qu
omnes ex vi electionis totum id iuris concedi electo constanter affe
runt, de qua re consuli potest vnus Nauarrus in relect. in cap. Nouit. de
iudiciis. notabili 3. qui præmissis in fauorem illius assertionis septem.
decim argumentis, numerosam Doctorum turbam idem cum ipso sen
tientium adducit. In his ergo epistolis Ioannis, monitorio videlicet, &
sententia aduersus Ludouicum nullæ hæreses obiiciuntur, in quibus
litteris eorum mentio, accusatio, impropertio contineri maxime om
nino deberet, nec certè Pontifex eas omisisset, nec æmulis excidissent,
si vel tenui tum famâ, vel solâ vulgi opinione iactari dumtaxat con
tigissent.

Audiamus & ipsum Ludouicum, si is fuerit, qui iura Ecclesiarum vio
lare, opes eius diripere, Pontificum frangere potentiam, eosque can
dem ad Christi, & Apostolorum redigere penuriam voluerit, ita ille
protestatus Nurnbergæ coram Episcopo Ratisponensi & aliis idoneis
testibus, & Notariis. *In primis, inquit, protestamur, quod sanctam Ec
clesiam Romanam, magistrâ fidei Catholica, matrem, & alumnâ no
stram colere, diligere, & fouere, statum eius solidare, & iura seruare sem
per intendimus bona fide. Item quod hostes eius, & rebelles quoslibet, quos
scimus vel a professione dictæ fidei aberrantes, tanquam fidelis aduersarius,
& fidus Christiana fidei zelator, hostiliter persequi, & exterminare vo
lumus, toto posse. Item quod non credimus contra ipsam Ecclesiam in ali
quo excessisse, & si quando excederemus, parati sumus, ad eius correctionem
humiliter emendari, & sub regula discipline suæ obedienter consistere, &
suo consilio, & regimine gubernari. Item quod eidem volumus reuerentiam
debitam, & honorem. Protestamur insuper quod Domino nostro summo
Pontifici, eam quam debemus, & quemadmodum Romanis Pontificibus Ro
manorum Imperatores, & Reges prædecessores nostri obedientiam, deuoti
nem, & reuerentiam gesserunt, & habuerunt, volumus similiter gerere
habere, &c.* Hæc Ludouicus Imperator. Vide nunc vbinam legere po
teris hæreses Fratricellorum; quanam in hac protestatione claudu
derogat opibus, & potestati Pontificiæ, quam defendere, oblatu
conseruare, omniâque ipsi Ecclesiarum sua referuare iura promittit, & pro
posse spondet; ad correctionem eius emendari; Pontifici omnem obe
dientiam, deuotionem, reuerentiam, ad instar prædecessorum, se ge
sturum pollicetur. Vide quid hæc quadrant cum prætenfa potestate ca
stigandi Pontifices, quam tu imponis, tanquam is talem sibi à Deo &
Ecclesia concessam præsumpsisset. Hæc autem protestatio (vt singula
conferas lector) data est duobus annis post hunc, quo tot hæresibus in
cusat Bzouius Ludouicum, scilicet 1323. vt tradit Heruarius, vel vt ipse
Bzouius 1324.

Accedunt & litteræ Regis Daniæ, datæ ad Cardinales, quibus ro
gat, vt concordiam procurent Pontificis cum Imperatore. *Ne miremini*
inquit, quod pro ipso (supple, Ludouico) & bono ipsius certare volumus, &
in suis iustis causis nos introuerere, quod filius suus filiam nostram duxerat

Protestatio
Ludouici
Imper. Ca
tholica.

*in uxorem, nec aliud de ipso sentiamus, quam quod de fidei Christicola est
sentendum. Cui testimonium perhibent vita sua, & operationes, nec non fa
ma eiusdem, non solum quoad bonos & graues, verum etiam vt intelleximus
communiter apud omnes, &c.* data est epistola anno 1325.

Vltimò tandem hæc obiicere audacius posset, si aliquo ea exemplo
probaret, eumque opes cleri, & Prælatorum siue in Germania, siue in
aliis Imperij partibus, quæ suberant eius regimini, seclusa offensione, &
necessitate defendendi Imperij inuasisse probaret, atque in suum intulisse
thesaurum; accedit quòd nonnullæ ab eodem Ecclesiarum dotationes, &
fundationes legantur factæ, vt Monasterij, Ethalensis, quod locupletis
simè erectum, & fundatum dotauit, vt constat ex Hundio, & literis
Episcopi Augustani cum Capitulo, quas vide apud Heruarius ad an
num 1347. hæc igitur non cohærent impropertis obiectis. Ad quid enim
tantæ in monachos collatæ diuitiæ, si omnes Ecclesiasticos vellet pau
peres, & inopes? si Fratricellorum hæreses totis brachiis complexus eo
sine, vt Ecclesiarum facultates depilaret. Insulsæ sunt hæ nugæ sine
sale aut condimento, nostra igitur in iis propellendis superflua est im
pugnatio, felicem ad hæc & inuictum aduocarum nacta est inclyta do
mus Bauarica, magnum Cancellarium cui sine iniuria nostram aduocare
opellam non possemus; nec enim soli quidquam lucerna, aut gutta
confert flumini. Non displicebit tamen, si ex instituti nostri proposito
calumnias hæc reiicimus quas in tantum Principem, ex nostris præ
tensâ, & conficta occasione, communis detractor congeffit, tanquam
ille à nostris subuersus, vel suamet inclinatione seductus fuerit, quam
quam nec hoc constanter asserat Bzouius, temulento inter contraria
vestigio, vt solet, claudicans. In initio namque narrationis refert non
nullam partem scriptorum (inter quos, aliquos collocat Minoritas) Lu
douicum & Gibellinos aduersus Ioannem incitasse; in fine verò muta
to calamo stylum in ipsum conuertit Ludouicum, asserens eum incitasse,
*malè feriatorum manipulum, malèque Doctorum, qui vocè, & scripto enun
ciarent Pontificem Romanum locupletem, non sectatorem Christi egentis videri.*

Sed quis aequè ferat, quod prætextu controuersiarum de paupertate
Christi, & determinationis Capituli generalis Perusini, quæ est ipsa
Nicolai Papæ assertio, subinferat hæresim Marsilij Patuini, velut à
Minoritis defensam, & quasi negarent hi viros Ecclesiasticos vllas diui
tias possidere posse: *Vocè, inquit, & scripto enunciarent Pontificem Roma
num locupletem, non sectatorem Christi egentis videri, &c.* & qui illi? ni
mirum Cesænas & eidem adhærentes Minoritæ. *Paupertatis Christi, in
quit, assertor præcipuus fuerat frater Michael Cesænas, & nonnulli ignari ex
Ordine Minorum, Begardorum & Fratricellorum hæresim professi, &c.* Gra
uissima hæc iniuria est, & infame commentum, qui leget determinatio
nem Cesænatæ, & totius Capituli, quam anno sequenti adscribemus,
inueniet eam esse Nicolai Papæ III. declarationem super regulam B.P.
nostri Francisci. Vocare autem determinationem Pontificiam hæresim
Fratricellorum, & Begardorū, vt re ipsa sonant verba aduersarij, signum
est malè affecti hominis, & in rebus fidei longè infecti, vel certè magnæ
X 2 præcipi

Georgius
Heruarius
contra Bzo
uium.

Contra
diti Bzouij.

precipitantia, & non ferendæ audaciæ, quæ impetu effudit, quæ nescit, rationemque sua fede emotam, peruertit.

Controuersia, vt diximus, de paupertate nondum initium habuit, cepta porrò est anno sequenti, tantumque abest, vt vel Cesænas, Ocham, aut alij Minoritæ scripto aliquid aduersus Pontificem hoc anno enunciarint, vt septimo post hunc sua prius monumenta ediderint, scilicet 1328. dum fugâ Auinione lapsi cõfugerint Pisas, vt ex sententia damnationis eorum constat, & poscente argumento inferius monstrabimus etiâ Bzouio teste.

Verùm nec tum, nec aliàs hæreses Fratricellorum eos docuisse, melius infra constabit, Marsilius tamen Patavinus eam hæresim docuisse fertur.

Eodem anno num. 8. subsequitur.

B z o v. *Non potuit hoc anno Ioannes Pontifex, malè zelatorum illorum errores non damnare, singularitatẽque Fratricellorum non notare, cum illi, habitu sese à reliquis distinguerent, nec quidquam, ac ne panem quidem, vinum, aut granum referuare velent, dominio rerũ omnium abdicato. Itaque huic eam quam adiungo scripsit constitutionem. ita habet ext. tit. de verb. signif. Quorundam exigit, &c. his adiicit hanc notam marginalem; Ioannes Papa Fratricellorum errores & hæresim scripta constitutione damnat.*

Etiannum hæderam suspendes ad ludibrium lectoris vacuo penuario, vt viatores fallas? argumentum confingis decretalis, illudque præmittis, quasi idem huic & Bzouio sensus foret, inscitiam tantam, atque absurditatem latis nequeo admirari, admirabitur fortè lector: sed ego nimium detestor irreuerentiam, quam in Pontificis constitutiones exerceas, vt quoduis figmentum eis substituere non verearis, nihil penitus habens, quid litera, quid textus contineat, vt vel sic Franciscanos hæreticos proclames. Alij licet propensione aliquando indulgeant, vt veritatem mutant in affectum; aliquali tamen id argutiâ, at verecundâ simulatione præstant, vt non desertores eius, aut perfugæ, sed velut de industria exploratores quidam emissi appareant; colores suos præferant; argumenta persuadendæ opinioni producant; confirmant ex verosimilibus, obiecta diluunt, & licet pro vero falsum, adumbratum tamen, velut adscito pigmento, vendunt. Tu verò haudquaquam similiter, plumbi nobis massam, ipsoque naturalis suæ ingenito liuore suffusam, squalore rudem, pro auro offers, pro albo nigrum, pro dulci amarum, fraudem sine fuce, sine condimento venenum; vt verè tandem singulari tuâ laude gloriari liceret, te vnum industriam, & artem, necessaria imposturæ præsidia, in apertam commutasse violentiam. Vis ergo vt violentum te prædicemus? eam laudem vis decretalibus illata mereretur. Superiùs vidimus qualem Clementinæ, & extrauagantis interpretationem egeris, quàm discordia iis argumenta commentus es: hic verò idem ipse es; iterum Samsonis vulpes alligare tentasti, pauperculam Francisci vineam incensurus: Verùm sponso oraculo tanquam nos concernenti obaudientes, capiemus vulpes tuas quæ demoliuntur vineam nostram, malèque concordem facili negotio dissoluemus.

B z o v.

B z o v. *Ioannes, inquit, Papa Fratricellorum errores & hæresim scripta constitutione damnat.*

Hæc nota marginalis, quam tituli instar apposuit; quasi extrauagans fidei causas tractaret; non est, quòd tam inani fallaciæ repugnemus, aut quidquam profundiori studio elaboratum obiciamus; ipsa consulenda est decretalis, quæ expers est omnis litis, quæ ad causam fidei, aut hæresis spectare directè posset, aut indirectè; nulla in ea est mentio cuiuscumque aut hæresis, aut hæreticorum, nulla fidei definita quæstio, nullius erroris hac in parte damnatio? Quin imò ab huiusmodi causis tam aliena est, quàm quæ alienissima. Vis lector breue summarium decretalis audire? approbat declarationes Nicolai III. & Clementis V. in regulam fratrum Minorum, obseruandam in vestibus, & specialiter in habitu, mensuram, formam, humilitatem, remittit iudicio superiorum determinandam. Item iisdem similiter remittit iudicium de necessitate eorum conuentuum, in quibus fieri necessum sit prouisionem vini, & grani tempore idoneo per anticipationem eius necessitatis, quæ aliàs per harum rerum penuriam, quotidianam mendicationis subuentione leuari nequiret. Ac quartò tandem mandat fratribus, vt difformitatem habitus exuentes, superiorum iudicio in omnibus, & expressis casibus maximè, aliisque ad regulam & Pontificum declarationes spectantibus humiliter obediant, pareant, intendant. Hoc verum, & integrum decretalis argumentum; præterea verò nihil continet; ne semel quidem ipsum Fratricellorum nomen, minus autem hæreses, aut earum damnationem. Quis ergo ferre potest liberum hominis ingenium non verens tam putida figmenta decretalibus Pontificiis componere, distortumque penitus, & à vero suo intellectu peregrinum sensum affingere? Verùm ferox ille, & inquietus maledicentiæ stimulus, studiumque Franciscanos insectandi huc virum adegit, vt precipitium non metueret, non declinaret. Sui namque prodigi homines nocere quærunt, non euadere, alieno se nocumento ita, penitusque denouent, vt nulla amplius proprii honoris, aut utilitatis iis supersit memoria, nullum remaneat desiderium: quanta in his sit aduersarij impotentia, ex iis, quæ circa hanc decretalem scripta ab eo sunt, constabit. Præfationem eius, & epilogum consulat lector virulento calamo depictum, & Franciscanorum vbique conspersum sanguine.

B z o v. *Non potuit hoc anno Ioannes Pontifex malè zelatorum illorum errores non damnare, singularitatẽque Fratricellorum non notare, &c.*

Nec ego sine magna nausea imposturam huius strophæ suboleo; decretalis nullorum damnat errores, atque alieni prorsus argumenti est à quæstione fidei; & contrariis transgressionibus, vt legenti apparer, & modò præmisimus. Verùm quinam illi malè zelatores; & Fratricellus Michaellem Cesænatem, & reliquos adherentes demonstrat, quos præcedenti

X 3

cedenti

cedenti numero hæresis de paupertate Christi defensores, Berghardorum, & Fratricellorum hæresim professos descripsit. Ecce aliud obtrusum figmentum, atque informe quidem monstrum, quod nedum veritatis speciem, sed nec ipsius mendacij honestam (si ita dicere licet) seu excusationem, seu fucum, & simulationem refert. Adeo scilicet novitatem affectat auctor, vt consuetum fastidiat stylum, & necessariis fictionem indumentis exutam ad videntium horrorem magis prostituat, quam proponat oblectamentum.

Primò Cæsarnas, & socij post septem annos gratiâ Pontificis, facti rebelles, seu veriùs metu transfugæ, exciderunt; quid ergo hoc anno in iis potuit damnare Ioannes nisi culpam velis anteuertat pœna, & iustitia crimen? Secundò, ipsa quæ offensionem inuexit controuersia, initium habuit anno sequenti, non potuit ergo quidquam ratione eius hoc anno damnare Ioannes. Tertio, longè diuersa fuit assertio ab hæresi Berghardorum, nihilque dissimulauit Cæsarnas, nisi quod ante definitum est per Nicolaum Pontificem, vt sequenti anno demonstrabimus; non potuit ergo Ioannes in eo quidquam damnare, aut notare erroris. Quartò, decretalis Ioannis in illa de paupertate Christi quæstione edita est sequenti anno scilicet 1322. & Pontificatus anno septimo, antea verò nihil ab eo extitit huius rei decretum; non potuit ergo quemquam hoc anno, & ante rei decisionem notare vel damnare. Quintò, non damnauit Ioannes assertionem Cæsarnatis, vt planum est illa sua constitutione, quæ incipit; *Inter nonnullos*, &c. ergo non potuit ipsum etiam damnare Cæsarnatem ob asserta. Sextò, stylus non obtinet, vt nomina damnatorum & rebellium, cum nota sunt, prætereat suppressatque sententia; in præsentiarum verò nulla est mentio Cæsarnatis, aut adhaerentium; ergo eos haudquaquam damnauit, sicut reuera nullos. Parce obtestor candide lector, iudicium suspendere, nimium ferius in re trita videor, & superfluous, & ita reuera est. Venia tandem dignus, vt qui non demonstrandæ veritati, quæ seipsa omnibus sit obuia, nec perspicacitati atque iudicio tuo diffusus, vel æquitati, præmissa conglobaui, sed vt oculos mecum parumper in aduersarium intendas, videasque quam languidè assumptam historici prouinciam administrat, vt qui veritatem tot aliisque inclusam rationibus elabi permisit, vel certè dissimulauit (si tamen elapsam ab eo dicamus, quam suæ potestatis nequaquam fecit.) Adhuc tamen prolixior fio, & vnam, bonâ veniâ, adiungo rationem, vel eo maxime, quòd nouam imposturam detegeret, simulque ipsius decretalis historiam subiiciet.

Non potuit, inquit, *hoc anno Ioannes Pontifex malè zelatorum illorum errores non damnare*, &c. *illorum*, supple, Cæsarnatis, &c. *hoc anno*, &c. (supple, præscripto, qui est salutis 1321. Ioannis Pontificis quinto & sexto) *damnare*, &c. supple, per Constitutionem, *Quorundam exigis*, &c. de qua in præsentiarum. In vulgata editione, iuris non subscibitur huic constitutioni annus aliquis, aut dies. Hinc benigniùs omnia interpretatus Anagonista, sibi liberum putauit decretalem adscribere quocumque vellet anno. Hic igitur eandem inseruit, omnis enim alia subtrada

subtrahenda est ratio Minoritas incessendi, sed quattuor ab hinc annis edita est decretalis, scilicet anno 1317. nonis Octobris Pontificatus anno 2. ita speculum Minorum impressum Rothomagi tractatu 3. cui concordat Marcus 2. part. lib. 7. cap. 33. Item auctor Firmamenti 3. part. habetur ipsa decretalis Salamanticæ authentica, Roderiquez in bullario datam refert anno 2. Pontificatus, sicut & summarium Pontificale inter Ordinis antiqua Chronica obseruatum, dum agit de eodem Pontifice. Memoriale verò quod Minist. Generalium successionem rerumque sub ipsis gestarum compendium proponit, refert hanc decretalem in annum 1318. quem sequitur Marianus lib. 4. cap. 5. idemque videtur dicere S. Anoninus titul. 24. cap. 9. §. 15. licet vitio impressoris in noua hac editione vnus numerus in alium fuerit commutatus, scilicet 1318. in 1328. quod facile accidere potuit substituendo numerum 2. pro 1. error iste horum auctorum exinde provenit, quòd annus secundus Pontificatus Ioannis, quo data est decretalis, magna ex parte incidit in millesimū trecentimū decimum octauum, electus enim fuit 1316. 7. vel vt alij volunt, 6. Idus Augusti. Cæterum prior sententia vera, & tollenda, quæ superuenit discrepantia: Nam litteræ quas Michaël Cæsarnas tum Generalis existens pro executione, & obseruantia dictæ extrauagantis transmisit ad Ministros Prouinciales, datæ sunt Nonis Decembris 1317. duobus scilicet mensibus à die datæ extrauagantis, & de ipsa extrauagante mentionem inserit. Litteræ incipiunt; *Cum almus Christi confessor Franciscus in regula sua dicat, quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur, & felicitis recordationis Dominus Clemens V. huius vilitatis iudicium Ministris, Custodibus, seu Guardianis Ordinis nostri duxerit committendum, eorum super hoc conscientias onerando, & sanctissimus Pater noster & Dominus D. Ioannes diuina prouidentia Papa XXI. in declaratione nuper per eum edita, prouidè statuerit, & districtè precipiendo mandauerit, quòd omnes & singuli fratres dicti Ordinis circa vilitatem vestium, tam habitus, quam interiorum tunicarum arbitrium, determinationem, siue iudicium Generalis quidem totius, Prouincialis verò in Prouinciarum Ministrorum, Custodum, & Guardianorum administrationibus, Custodiis, & Guardianis, &c. sequi commodè, illudque per omnia parere teneantur*, &c. Has litteras de verbo ad verbum transcripsit Marianus, easque significat Marcus loco citato, causam autem constitutioni dederunt & fratrum circa puncta iam declarata altercatio, & diuisio facta in Prouincia Narbonensi (de qua supra est dictum) quorundam fratrum à corpore Prouinciæ, eorum namque vnioni institit Generalis Michaël Cæsarnas apud Pontificem, qui vt finem liti imponeret, dictam extrauagantem edidit. Ita omnes citati, Marianus, Marcus, Roderiquez, Antonin. antiqua Chronica. non ergo contra Cæsarnatem promulgata est decretalis, cuius ipse fuit exequutor, nec contra villos Fratricellos, aut hæreticos, sed fratrum quorundam concordia est edita, nihilque clarius, quam hoc ipsum demonstrat littera constitutionis, ne dicam sensus, ratio, finis, præscriptum; nugæ ergo sunt & cantilenæ quæ obiicit aduersarius.

Speculum.
Marcus.
Firmamēt.
Roderiq.

Bzov. *Non potuit hoc anno Ioannes, &c. singularitatem Fratricellorum non notare, cum illi & habitu se à reliquis distinguerent, &c.*

Vide, si oculos habes, discursus tui filium. Superius (vt prima narratio, quam exscripsimus, docet) authores Fratricellos, à plerisque Minoritis collectos, abrogatos, & damnatos ex sententia Ioannis Pontificis, tanquam hæreticos, cum reprobatione etiam ipsius sectæ, & prohibitione statui; nunc verò post aliquot annos refertur notatos ab eodem Pontifice de singularitate, quòd habitu se ab aliis diuiserint, tanquam illi doleret hæreticorum, & iam dudum pro talibus damnatorum à Catholicis separatio, nihilque grauius nota singularitatis in reprobes censeret statuendum. Quinimo & ipsam à se reprobata sectam hæcenus, & etiamnum permiserit, notatam tamen de singularitate. Vide bene vir vt vbique cespites, vbique offendas, & siue regrediaris, siue progrediaris, nullum tibi esse planum iter.

Non fuerunt ij fratres, qui discrimen in habitu admiserunt, Fratricelli; sed viri Catholici, strictioris obseruantia rigorem affectantes, id docent authores supra citati, id docet ipsa decretalis, cum rescissa huiusmodi difformitatis offensione, mandet seruari communem formam, eandem omnibus quantitatem, & qualitatem habitus commendans, inducens, & præcipiens, quo vnus instituti par omnibus sit cultus corporis, par vbique obseruatio: Fratricellorum verò nomen, & dogma ignotum est decretali; ideòque in Commentarios Bzouij isthæc referenda sunt commenta, à quibus plurimum abhorret Ioannis extrauagans.

Bzov. *Neque quicquam, ac ne panem quidem, vinum, aut granum reseruare vellet, dominio rerum omnium abdicato, &c.*

Hæcenus perplexum me tenuit author, dubitavi nempe (nec sine causa) an semel legerit saltem decretalem, cum asseruerit editam aduersus Fratricellos, hæreses damnasse, atque errores; talisque inuoluerit huic difficultates qualium planè est exors: Verùm præmissa iam clausula extra dubium posuit, quæ velut adhærentes reliquæ quadam, index est transcurrens, licet non omnino designet fixum permanentis, aut studiosè remorantis, & pascantis vestigium.

Improperasse præsumit graua crimina; infamem atque inauditam aduersus Franciscanos exhibuisse querelam, putidas inuenisse hæreses; quod ij scilicet dominium cunctarum rerum abdicarint, nec vinum, granum, aut ipsum reseruare panem voluerint; Expediuit scilicet, linguam in assuetas Francisciadum maledictiones; illa tamen, pristina infirmitate excusâ, atque longioris morbi excita callum, amarum in suaue mutauit, & quæ ad maledicendum venit, non secus ac Baal conuersa est in benedictiones. In benedictiones, inquam, non quia bene, sed bona dicit, & quasi maledicendo benedicat; quòd tamen bona dicit, Franciscanorum laus hæc virtutis est; quòd verò bene agentes, &

in ipso vituperentur bono, vitium est insectantis; quid porò ad commendationem alicuius magis præstat, quàm virtutem ei vitio reddere, & in ipso conuitantis ore ipsiusque laudari opprobriis? quid è contra ad nequitiam adeo proficit improperantis, iudicisque perturbationem, quàm virtuti cuiusquam odio detrahere, virtuti calumnias struere, virtutem vel in ipso reprobare hoste? æquiores sanè Iudæi in Christum, quàm Bzouius in Christianos. Illi non effrænes adeo, vt de bono opere offensam intentare simularent, aut mortem: responderunt enim, *De bono opere non lapidamus te, &c.* Hic verò quos lapidare nequit, lacere non desinit; & quidem de bono opere, quod inesse nolit, & quem concessum dolet, virtutis incusat profectum, omniumque vocibus celebratum præconium, in eius ore sonat vituperium, obiicitur in opprobrium: Aduocatum nos tamen interponimus Magnum Gregorium moral. 13. *Dum electi, inquit, proficiunt, reprobi ad rabiem furoris excitantur, & bona nascentia, qua nolunt imitari, persequuntur, &c.*

Abdicare rerum omnium dominium licet Franciscanis inter reliquos singulare fortè sit, singularitatis nota caret: instituti namque id proprium est, regula mandat, atque ex eius sensu & præscripto deelarant Pontifices, sentiunt alij expositores.

Regula præcipit; *Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, &c.* rectè ergo omnia abdicarunt. Nicolaus Pontifex, *Dicimus, inquit, quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam in speciali quàm etiam in communi propter Deum meritoria est, & sancta, &c.* & determinat hunc esse sensum regulæ tam ex propria, quàm prædecessorum Pontificum sententia; rectè ergo professores eius omnia abdicarunt; eadem determinat Clemens V. in Concilio Viennensi, vtriusque declarationes approbat, confirmat, & obseruandas præcipit hoc præfenti decreto Ioannes Pontifex; plura ad hæc adiiungere possemus, nisi quod eandem quæstionem magis seriò inferiùs tractandam differamus.

Sed quod de non congregatione aut reseruatione vini & grani obiicit, ignorantiam sonat, alienumque est à decreti intellectu; quæstio fuit inter fratres an liceret tempore messis & vindemiæ huiusmodi rerum prouisione futuram præuenire necessitatem, aliis asserentibus, aliis negantibus: Respondet Clemens in Clem. exiui de Paradiso; *Rursus, inquit, cum prædictus sanctus exemplis vitæ, quàm verbis regulæ, ostenderit, se velle quod sui fratres, & filij diuine providentiæ innitentes, suos in Deum iacerent cogitatus, qui volucres cæli pascit, qui non congregant in horrea, nec seminant, nec metunt; non est verisimile voluisse ipsum eos habere granaria, vel cellaria, ubi quotidianis mendicationibus deberent sperare posse transigere vitam suam. Et ideo non ex timore leui laxare se debent ad congregationes, & obseruationes huiusmodi faciendas: sed tunc tantum cum esset multum credibile ex iam expertis, quod non possint necessaria aliter prouidere. Hoc autem Ministrorum & Custodum simul, & separatim in suis administrationibus, & custodiis cum Guardiani, & duorum de conuentu loci discretorum sacerdotum, & antiquorum in Ordine fratrum*

fratrum consilio, & assensu duximus iudicio relinquendum, eorum super hoc specialiter conscientias onerantes, &c. Hoc idem confirmat præsens extrauagans Ioannis. Eodem modo, inquit, eisdem quodammodo rationibus inuitati, cum prefatorum Ministrorum, & Custodum sub certâ formâ, simul scilicet, & separatim in suis administrationibus, & Custodiis cum Guardiani, & duorum de Conuentu loci discretorum sacerdotum, & antiquorum in Ordine fratrum consilio, & assensu prefatus Clemens iudicio dixerit relinquendum, an sit multum credibile ex iam expertis, quod fratres ipsi absque granariis, & cellariis non possint vitæ necessaria inuenire, quo casu granaria, & cellaria, congregationes, & obseruationes huiusmodi eis ipse concessit, prout in predictis eiusdem Clementis litteris plenius continetur: nos de prefatorum fratrum nostrorum consilio, eorundem Ministrorum, & Custodum sub eadem forma iudicio præsentium autoritate committimus determinare, videlicet arbitrari, atque percipere eo casu, qualiter, ubi, quando, quomodo, & quoties granum, panem, vinum, pro vitæ fratrum necessariis, fratres ipsi querere debeant, conseruare siue reponere, etiamsi reponenda sint in predictis granariis, & cellariis conseruanda, &c. Ecce sub eadem forma Ioannes statuit hæc ipsa, quæ Clemens, nec permittit granaria, aut cellaria, nisi in casu necessitatis, quam superiorum iudicio, quoad omnes etiam circumstantias pensandam, subiecit. Ergo his citra necessitatem vti, ipsius statuti sententia prohibet, tanquam voti, & regulæ transgressionem. Vbi iam tuæ hæreses? ubi errores Fratricellorum notati à Ioanne in sua extrauaganti; atque aduersum Franciscanos consignati? obiecisti duo velut hæreses, errores, singularitatem Fratricellorum, videlicet non referuare panem, vinum, granum, & non vti cellariis, & granariis, & omnium rerum abdicare dominium; dic, si audes, horum assertores Romanos Pontifices Fratricellos, & hæreticos esse. Dic, regulam Franciscanam, omnésque eius professores, inuentorem, confirmatores, expositores, esse Fratricellos. Produce Euangelium, aut scripturam, in qua hæc offendunt asserta. Demus in his ipsis errorem contineri, ille circa intellectum regulæ heret, non contra aliquid in diuina pagina reuelatum, aut propositum scripto, aut traditione fide diuina credendum; non ergo hæresim, quæ circa reuelata tantum contingit, saperet talium assertio (demus, vt dixi, non vera esse) sed iuris errorem, aut ignorantiam. Ast certè quoniam tu nos ita cogis responsum torquere notandus es hæresis & erroris, qui determinationes atque declarationes Pontificum re ipsa vocas hæreses; qui circa intellectionem regulæ approbatæ non tantum eos errasse sed hæreses docuisse re ipsa asseris; qui ipsius regulæ statum præ cæteris omnibus tot Pontificum approbatum declarationibus, tot expositorum qualificatum placitis, non tantum directè impugnas, sed velut hæreticum, hæreses & errores, continentem reprobas, idque non hic modo, sed planius in sequenti numero, quo paupertatem eius inuectam ais fuisse per dæmonem, quam omnis doli artifex sathan te authore persuasit; Quique inferius eam doctrinam laudas, & confirmas, quæ manifestas continet hæreses circa Pontificis, & Ecclesiæ potestatem in-

Futilitas
accusato-
ris.

Nota in
aduersarij
suetudine.

decidendis rebus fidei, atque concedit in Ecclesia posse esse errorem iudicalem sequente definitione Pontificis in quæstione fidei, & acceptante; vt talem Pontificem, Concilium generale, & totam Ecclesiam errare posse simili errore, atque erroneum docere, corrigi & reuocari quæ ab iis definita sunt, de hac re longior nobis erit tecum sermo infra anno 1335.

Eodem anno, & numero.

Bzov. Hæc omnia Ioannes Pontifex contra temerarios quosdam sanciebat, vt in ipso semine hæresim maximo damno Ecclesia exurgentem opprimeret, atque religionem tam sanctam, quam vniuersis fidelibus in exemplar virtutis natam, tum emacularet, tum ab interitu vindicaret. Artifex enim omnis mali sathan, postquam paulo antè Templariorum militiam extinctam vidisset, etiam stellarum cæli Franciscam tertiam partem, caudâ aculeatâ detrahere volens, semina extirpanda huic religioni astu singulari per ipsos fratres, & simul per aliquos Doctores indoctos, ne dixerim malignos seminabat. Nimirum vt propter varietatem opinionum, habitu, & capite diuisos, tanto facilius precipitaret, quanto nihil commune cum hominibus (cum nihil proprium in communi habere illis licitum fore persuaderet) possiderent, res erat. Si Franciscana regulæ professores ex ea pessima quam de Christi & Apostolorum paupertate conceperant, hæresi, sese dominio omnium rerum abdicassent, neque illis licitum foret aut sacras confessiones excipere, aut verbum Dei ad populum proponere, aut piè defunctos intra claustra, & Ecclesias sepelire, aut denique quicquam in consolationem spiritualem fidelium conferre, & ex consequenti neque vllam ex charitate opem expectare (quis enim aliquid dederit illi, à quo nullam utilitatem sperat) neque quicquam peculij possidere, neque in crastinum aliquid reseruare, neque quicquam à quoquam exigere, & hoc titulo se ipsos omnibus meliores, & perfectiores, & propterea inuisos facere, istud nihil aliud fuerat, quam occasiones extirpanda religioni huic, & subsequenter aliis paulo post abrogandis, ministrare. Namque Ioannes Poliacus non vni Franciscanus, sed omnibus pænè religiosis opponebat, fratres nullâ ratione posse confessiones audire, & reliqua plura exercere in commodum animarum, vt hoc modo omnes religiosos, & præsertim Franciscanos inter se primo committeret, & schismate pestilentissimo separatos à capite, & inter se diuisos, tanquam tumultuatores, & nullius fugi homines, perque mutua dissidia ad interitum vergentes prosterneret, & ex area Ecclesiastica eradicaret. Accessit & istud dum fratres Minores non nisi usum rerum sibi reseruarent, & ad Ecclesiam Romanam totum directum dominium suarum rerum deserrent; ac propterea in usurpatores earum Sedem Apostolicam armarent, & ex consequenti propterea, eandem odio omnium exponerent, eandem quoque pariter, vnâ secum in præceps traherent, &c.

Nescio quid irrationabilius dici potuit, quid malignius, si occasionem spectes, si animum aduersarij, atque sinistrum affectum; si denique

ipsa conuitia; animum monstrant calumniæ, & imposturæ; causam verò ipse præterdit Ioannis decretalem, tanquam illa cunctas huiusmodi criminationes suggereret, à quibus aliena omnino existit, vt ex summario eius supra declarauimus; Verùm non fecus ac striges in veneficium, & superstitionem sancta conuertunt, ita iste pontificiam constitutionem, in famosos libellos, & calumnias velut in maleficium quoddam aduersum nos obsignatum transformare conatur, licet autem hæc indigna alioquin responsione censeantur, ea nequaquam prætermittere visum est, sine aliquali castigatione, quo æquus lector ad iniuriam rei indignitate pensandam attentior, minus verò amicus reddatur cautior.

B z o v. Hæc Ioannes Pontifex contra temerarios quosdam sanciebat, vt in ipso semine hæresim maximo damno Ecclesie exurgentem opprimeret, atque religionem, &c. tum emacularet, tum ab interitu vindicaret.

Illi apud Bzouium temerarij sunt Cesænas, & adhærentes, contra quos decretalis, vt supra præfatus est, emanauit; decretalis data est anno 1328. Ocham verò & Cesænas primùm damnati sunt anno 1328. vndecim scilicet annis post datam decretalem, quibus pacificè ordinem hic rexit, & Pontificis gratiâ floruit; accedit nullos hic damnati, nullamque inflictam esse pœnam; ergo primum hoc membrum corrui; quod de femine hæresis adiicitur, æquè vanum est, vt constat ex dictis. Imò, & controuersia de paupertate Christi (de qua tamen nihil decretalis) quam hæresis notat in proposito, quinque annis post datam constitutionem, excitata est. Aduerto ad reliquum absurditatis cumulum, idem esse hæresim in femine, atque in ipso ortu, & initio opprimere, seu verius in causis, nec radices igitur prius egit, nec pullulauit. Videat Bzouius Fratricellorum hæresim (de qua hic ille) ex Bzouio longè antiquiorem esse, & creuisse, non aliter fomniat epilepticus.

B z o v. Et religionem, &c. tum emacularet, tum ab interitu vindicaret.

Probandum prius erat maculatam fuisse religionem, antequam emaculatam ediceres: nam ad priuationem non datur regressus nisi à forma, non tam leue est hoc crimen, vt de facili sine vera probatione, aut saltim probabili obiici debuit, aut iuste potuit; de hæresi, non autem de vulgari quapiam nota, religionem nostram accusas, ab eaque per hanc decretalem emaculatam refers, decretalis (vt tories, & non sine fastidio meo, responsionis tamen legem sequutus, te vrgente atque ad idem confugiente, replicauit) neminem absoluit, neminem hæresis accusat; quomodo igitur religionem ab hæresi emacularet; talionem non vereris, & rectè; nihil enim auferre aut nocere potest; id habes, quod fama & ingenium peperit: illo potiaris, illo fruire, nemo inuidet. De interitu etiam tunc religioni incumbente nihil nos scimus, nec Patres nostri

nostri annunciauerunt nobis: neque loquuta est quidquam decretalis. Tu igitur, qui spectator adfuiti, qui euentum ex causis, vel fortè diuini consilij particeps in spiritu futurum prospiciebas, rem pande; sed populo tamen facili, & credulo: nobis enim amplius verba non dabis. Audiemus tamen differentem, quod illud periculum, quænam interimentæ religioni semina sint sparsa.

B z o v. Artifex enim, inquit, omnis mali satban, postquam ante Templariorum militiam extinctam vidisset, etiam stellarum cæli Franciscani tertiam partem caudâ aculeatâ detrabere volens, semina extirpandæ huic religioni, astu singulari per ipsos fratres, & insimul per aliquos doctores indoctos, ne dixerim malignos seminabat, &c.

Tu nempe vidisti aculeatum illû, & incuruû harpagonem rapientem, atque Franciscæ incumbentem? vel ex Delpho hoc nobis oraculum attulisti: eius rei ne conscij sunt authores: nec quidquam hoc anno motam suo loco Franciscam ferunt. Verùm tu mihi inter stellas cæli aliquam inuenies, quæ vocetur Francisca? parce roganti; quid velis, iam capio, in allegoriam nempe trahis, quod de dracone rufo asserit Ioannes Apocalypsis 12. qui & tertiam stellarum partem, caudâ in terram traxisse fertur, hoc autem Franciscanæ familiæ quæ trientem Ecclesiasticorum, teste Pelbarto, & aliis comprehendit, visum est accommodare: sed Concilium Tridentinum non permittit scripturam sacram eiûsve sententias, ad fabulosa, vana, adulationes, detractiones, torquere, easdem tamen fabulas, detractiones, & imposturam aduersus Cesænatem, & socios hic iterum resumis, toties innouas, totiesque repetis, tanquam semina extirpandæ religioni dæmon per eos seminarit, doctores indoctos, & malignos: quia illi indocti, audiamus te doctorem, quàm rectè seruatis allegoriæ, tropique regulis dæmonem tuum caudatum, & aculeatum mutaueris in feminatorem? Caudâ, inquit, aculeatâ detrabere volens (supple Franciscam) semina, seminabat. Quænam hæc obseruata rerum ipsarum proprietas, draco cauda aculeata, & semina seminabat? Vidisti vnquam semina spargentem, aut arantem draconem? videbaris tibi singulari stylo aduersum Franciscanos cucurrisse, gratumque lectori exhibuisse poculum, absynthium tamen propinasti, explicatum te primum videro ab iis, quibus fixim inhæres rudimentis, quàm in tam sublimes viros admisero censorem, multis subelliis præeunt; proxima tibi carpe; Non est quod punctim omnia, quæ hic fingis, attingam, cum iam ea impugnauerim: nec enim hoc anno suborta illa controuersia, nec ea semina eius, per Franciscanos sunt iniecta, sed per quendam Dominicanum, teste etiam Bzouio. Verùm de hoc, anno sequenti; nunc prosequamur draconem Bzouianum caudâ aculeatâ semina seminantem.

B z o v. Nimirum vt propter varietatem opinionum, habiit, & capite diuisos tanto facilius præcipitaret, quando nihil commune cum hominibus

(cum nihil proprium in communi habere illis licitum fore persuaderet) possiderent, &c.

Censura.

Hæc dissimulari non possunt, & maximè illa assertio, cum nihil proprium in communi habere illis licitum fore persuaderet, supple. artifex omnis doli sathan. Verùm, quid circa huiusmodi sentendum sit, ex aliorum placitis, quàm proprio magis differendum est iudicio. Vt rem igitur ab ovo aperiam; regulam fratrum Minorum præscribere paupertatem in communi non tantùm ex ipso eius textu colligitur expressè cap. 6. sed constans omnium eius expositorum est sententia, perpetuus ordinis vsus, praxis, & consuetudo optima legum, interpret, in hoc vsque tempus obtinuit (eos excipio dumtaxat, qui huius præcepti relaxationem ex Sedis Apostolicæ indulgentia obtinuerunt, Patres Conuentuales) multisque in singulis congregationibus ordinatis statutis, & pœnis aduersus transgressores, autoritate etiam sedis Apostolicæ confirmatis, huius paupertatis obseruantiam præ cæteris ob oculos habuerunt ordinis eiusdem rectores.

Innoc. III.
Honor. III.
Gregor. IX.
Innoc. IV.
Alexand. IV.
Nicolaus III.
Nicolaus IV.
Martin. IV.
Bonif. VIII.
Clemens V.
Ioannes XXII.

Regulam verò sic intellectam in dictæ paupertatis rigore & præscripto confirmavit, Innocentius III. Honorius III. declarauit etiam Gregorius IX. paupertatem in communi ex sensu regulæ præcipi. Item Innocentius IV. Alexander IV. & præ cæteris Nicolaus III. in decretali exiit, definit non tantùm ad hoc genus paupertatis teneri ex regula fratres, sed etiam meritorium esse, ac sanctum. Idem confirmavit Martinus IV. Nicolaus IV. Bonifacius VIII. ac tandem Clemens V. in Concilio Viennensi, Clemens. *exiit de paradiso*. Item in præsentis decreto Ioannes XXII. cum pluribus successoribus quos inferius subiungam, ostensurus hanc esse, & fuisse perpetuam Ecclesiæ, & Pontificiæ circa regulæ nostræ intellectum sententiam, cuius obseruantia, & puritati circa rigorem sanctæ paupertatis, inter reliqua, ita semper prouisum est à summis Pontificibus: vt assumpto in proprietatem S. Petri rerum ordini concessarum dominio (nisi illud sibi reseruaret concedens) per syndicos tamen, & procuratores nomine, & autoritate Sedis Apostolicæ fretos, necessitati fratrum prospicerent; vt constat ex litteris Martini IV. Martini V. Eugenij IV. Sixti IV. & aliorum inferius subiiciendis.

His suppositis ad illam Bzouij propositionem redeamus, eiusque ex sensu Doctorum, intueamur affectiones.

Quod sit
temeraria
assertio.
Corduba
Cano.

In primis quod temeraria, iniuriosa, scandalosa sit cuius facillimè apparet: temeraria namque illa esse dicitur; *quæ de temeritate, & impudentia notatur, & est ea, quæ in doctrina fidei, vel morum insolenter, & nimis audacter sine sufficiente motiuo, vel probatione profertur*. Ita Corduba lib. 1. quæst. quæst. 17. Cano de locis lib. 12. cap. agens de secunda specie temeritatis, quam dicit habere, *ContempTIONem superbam Ecclesiasticæ regule, quam contempTIONem, nisi fidei indices coercerent, & comprimant, dici non potest, quam tum de crimine omnis Ecclesiæ doctrina sit habitura, &c.* Concordat Pytiagenes in summa super

Pytiagenes

super 3. Scot. d. 25. art. 5. §. decimò obseruandum est. Castro lib. 1. Castro. de iusta hæretic. punit. cap. 3. & ratio desumitur ex Sancto Thoma S. Thomas. 2. 2. quæst. 53. artic. 3. cum communi explicante, quid sit temeritas, quæ scilicet nulla ratione in actione regitur, hinc verò desumpta in dictis, eius ratio, quando sine ratione, vel autoritate quidquam asseritur, quænam autem ratio huius assertionis adducitur à Bzouio, videat lector, non aliam assignat præter decretalem superius expressam, quæ impertinens ad hoc est, nihilque tale continet. Imò contrarium approbat, confirmans decretales Nicolai; & Clementis Papæ, quæ oppositum assertionis manifestè determinant, idemque supponit dum fratribus Minoribus nullum permittit vsum granariorum, & cellariorum seu prouisionem vini, & grani extra necessitatem à superioribus examinandam, unde si præsentem rationem ipsi adiungamus assertioni, non tam temerariæ, quàm insanæ, & phantasticæ notam merebitur.

Quod item dicta propositio sit iniuriosa, nemo negabit; eam porro, quam intrepidè reprobat, paupertatem fratrum Minorum regula præscribit, profitentur ipsi fratres, confirmarunt Pontifices, obseruauerunt multi Sancti, nihil ergo minus hic author refert, quàm hos omnes persuasos fuisse à dæmone; quod iniuriosum, ac etiam contumeliosum est.

Quod sit
iniuriosa.

Scandalosa verò est, quia alios ab ingressu religionis retrahit, professos ad voti transgressionem inducit, ruinam subministrat, nam quæ dæmonis persuasionem fiunt, neque ad perfectionem spectant, neque sub voti materia cadunt; quæ si non in meliori, in bono saltem consistit. Dæmonem verò ad bonum instigare posse negaret Sanctus Thomas 1. part. quæst. 64. art. 2. de mal. quæst. 16. art. 5. in 2. d. 7. quæst. 1. art. 2. ubi communiter Doctores, & noster Scotus, etsi potestatem naturalem ad bonum ei non adimit, vsum probabilius non admittit. Verum aduersarius non in eam nos controuersiam trahit, qui hanc persuasionem ab artifice doli in malum, & deceptionem factam contendit, hæresimque iudicat Fratricellorum, atque adeo hac ipsa damnatam constitutione. Verùm quia nimium ferociter contra omnem rationem, & humanitatem in nostrum statum inuolat, æquum est, vt ferius aliquantulum rem ponderemus. Videtur igitur dicta propositio damnata in Concilio Constant. sess. 8. inter reliquas Witelessi. Item in Bulla Martini V. quæ incipit: *inter cunctas, &c.* Tenor verò articuli damnati est talis: *Omnes religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo*. Hæc ideo damnatur, quia includit religiones approbatas ab Ecclesia, asserens eas introductas à diabolo, ac proinde Ecclesiam in earum approbatione errasse, tanquam confirmaret suâ autoritate malum introductum per diabolum; perniciosum velut salutare amplectendum & sequendum statueret; à fidei firmitate declinarer columna, & fundamentum veritatis. Dum aduersus eam portæ inferi, sic contra sponsonem præualerent Saluatoris: in hoc ergo sensu proculdubio illa damnata est assertio, & sub

Quod sit
scandalosa.

S. Thomas.

Damnata
in Conci-
lio Con-
stantiensi.

sub hac restrictione, non prout ad quasvis congregationes extenditur, quæ nullam à Sede Apostolica approbationem meruerunt, aut obtinuerunt. Licet nomen & titulum religionis assumpserint: inter eas enim plures introductas à dæmone constat, quales fuerunt pauperes de Lugduno, & Fratricelli, quibuscum suæ creuerunt, & natæ sunt superstitiones, & hæreses; ac proinde illius approbationem negauit Lucius Papa III. Alexander etiam III. hos abrogarunt multi alij Pontifices, vt supra visum est. Ita damnationem dicti articuli interpretatur Gregorius à Valentia 2. 2. disp. 1. quæst. 1. puncto 7. §. 42. *Neque, inquit, ob aliam certè rationem hic error damnatur, nisi, quia multa sunt religiones per Sedem Apostolicam approbate, quare prorsus errare censendus est is, qui hanc vel illam religionem à Sede Apostolica approbatam, diceret esse malam, aut pugnantem cum doctrina Euangelij.*

Gregorius à
Valentia.

Probatum igitur hoc supposito aduersarium in illum incidisse errorem, atque asseruisse ipsa damnatum Wiclefi articulum, in eo quo damnatur sensu: ille simpliciter status est malus, atque introductus à dæmone cuius præcipua, particularis, & substantialis obseruatio præscriptum, & vinculum est arte, & dolo Sathanæ persuasum, & introductum: quia malum ex quocumque defectu, bonum ex integra causa, neque Deus & dæmon communicant in operibus; *quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? Deus lux est, & tenebra in eo non sunt vlla. Quæ autem conuentio Christi ad Belial? in hoc apparuit filius Dei vt dissoluat opera diaboli.* Quoniam igitur sicut De perfecta sunt opera, nec peccatum facere, aut eius author, vt fides docet, esse potest, ita etiam, nec illius status ex parte etiam author, suator aut institutor, quem Sathan in peccatum persuasit, & cuius professio est damnatio, & hæresis manifesta confessio. Sed paupertatem in communi, quam velut præcipuum, & substantiale votum indicit regula Fratrum Minorum, Sathan persuasit atque introduxit, ex assertionione Bzouij. Ergo & re ipsa status, cuius substantiam complet dicta paupertas, persuasus, ac consequenter introductus est à dæmone, ac proinde religionem approbatam ab Ecclesia, cum Wiclefo introductam à dæmone asserit.

Secundò idem probatur ex motiuo & causa damnationis, ratio damnationis huius articuli in eo est, quòd sequeretur ex eo Ecclesiam errorem docere, & profiteri in iis, quæ ad mores spectant & consequenter in ipsa fide, dum introductum à dæmone statum, ac proinde malum velut bonum, salutare, & acquirendæ perfectioni virtutis idoneum approbaret, ipsumque peccatum pro virtute contra fidei veritatem iudicaret sequendum, sed hoc idem inconueniens æquè consequitur ad assertionem Wiclefi & Bzouij: quia paupertas in communi (non tantum ipse status cuius est) fuit approbata à Pontificibus, & Ecclesia, & definitum à Nicolao III. meritoriam esse, declaratumque roties ad eam teneri fratres Minores, vt ex præmissis apparet, & largius in sequentibus monstrabimus: ergo vtriusque assertio eidem subiacet damnationi. Confirmatur: quia ad verificationem propositionis

Wiclefi

Wiclefi sufficisset, vt cuiusvis religionis, votum aliquod substantiale, introductum, & persuasum esset à dæmone: hoc enim totum inficeret, & reprobaret statum, vt simpliciter introductus à solo dæmone, & non à Deo diceretur, eiusque fieret damnabilis professio ex ratione iam præcedenti, quia malum ex quocumque defectu. Ergo vt intelligatur status Minorum dici introductus, & persuasus à dæmone sufficit, vt hoc de eius paupertate asseratur; ab huiusmodi namque denominatione, & defectu non potest præscindere totum, sed quicumque diceret religionem Minorum introductam, & persuasam esse à dæmone, teneretur damnatione prædicti articuli, ergo qui dicit paupertatem eius professam introductam, & persuasam esse à dæmone, incurrit damnationem articuli: habemus igitur eum authorem annalium, qui renouat articulos per Concilium Generale, & Pontificem damnatos.

Quanquam hæc de notis dictæ assertionis dixisse nobis sufficiat; non deerunt fortè alij, qui pressius vlcus compriment, simulque reliquam eius saniem expriment: nam saluo semper meliori iudicio excusari fortè nequit, si ad omnia, quæ respicit, & ex ea redundant, comparetur, quin impia sit, blasphema, erronea, & hæretica.

Impia, quia præterquam quod pietati derogat (alios à perfectione sequenda deterrens, alios à persoluendo voto abstrahens) ad minimum est suspecta de hæresi, quæ ad impiam constituendam sufficit, vt Pytiagenes & Corduba docent, nam si impium, & suspectum de hæresi secundum doctores reddit, si quis dicat non esse curandum de historiis, vitisque sanctorum, quas Ecclesia legit, & admittit in officio diuino: neque de vitis Patrum, & reuelationibus, & miraculis sanctorum per Ecclesiam propositis tanquam piè, & probabiliter credendis; à fortiori suspectum de hæresi, & impium constituit, asserere statum ab Ecclesia, solemnem, & non probabilem duntaxat, sed certa approbatione confirmatum vt sanctum, atque virtuti acquirendæ commodum, in quo multi vixerunt, & mortui sunt sancti viri, & pij, asserere, inquam, hunc persuasum à diabolo hæresemque esse, magis impium, & suspectum reddit, quam quod præmittitur de vitis & reuelationibus Sanctorum.

Blasphemiam notam quis inurere non verebitur, si naturam, & conditiones eius perfectè expenderit? Blasphemus est qui vituperium, iniuriam, irrisionem, diminutionem honoris irrogat in Deum, vel quoquo modo pertinentia ad illum, vt sanctos, Ecclesiam, sacramenta, cultum diuinum, &c. ita Corduba §. 15. concordat Castro de iust. hæret. pun. cap. 12. consulatur D. Thom. 2. 2. quæst. 14. Summistæ verb. blasphemia, ex quibus id clarè constabit. Vnde blasphemæ sunt propositiones non tantum eæ, quæ circa Deum immediatè versantur remouentes ab eo. vel sua attributa, vel debitam perfectionem, vel attribuentes indebitam, vel aliàs iniuriam inferentes: sed etiam, quæ derogant honori sanctorum, cuius rationem assignat Sanctus Thomas

Z loco

Eius assertionis aliarum qualitates.

Quod sit impia.

Quod sit blasphema. Quis blasphemus?

Corduba Castro. D. Thom. 2.

2. Cor. 6.
1. Ioan. 1.
2. Cor. 6.
1. Ioan. 3.

loco citato art. 1. ad 2. quia sicut laudatur Deus in sanctis suis commendatione operum, quæ tam in ipsis, quam mediantibus iisdem, est operatus in aliis: ita etiam vituperatur, dum iis derogatur. Huiusmodi propositiones sunt illæ Witelesii damnatæ per Concilium; *Religiosi sunt laquei animarum, & quod sancti eas fundantes peccarunt, &c.* referamus nunc lapidem ad funem; qui in Christum & sanctos iniurius est, qui cultui diuino, & Ecclesiæ derogat, conuincitur blasphemus: hæc verò in aduersarium quadrare sic constat: paupertatem namque in communi Christum Dominum, quandoque obseruasse, & Apostolos, docet atque determinat Nicolaus Papa in decretali exiit, &c. de verb. signifi. in 6. *Dicimus, inquit, quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum, tam in speciali, quam etiam in communi propter Deum meritoria est, & sancta; quam & Christus uiam perfectionis ostendens, uerbo docuit, & exemplo firmavit, quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, prout ab ipso fonte hauserant, in uolentes perfecte uiuere, per doctrinam, ac uita ipsorum alucos deriuauerunt, &c.* Hæc Nicolaus; cuius declaratio in Concilio Viennensi, & à successoribus confirmata fuit; reuocatis omnibus, quæ contra nihil est Ioannes XXII. circa paupertatem Minorum. Leo X. in Bulla unionis; *Ite uos in uineam meam, &c.* loquens de regula Sancti Francisci ait: *Hæc, inquit, est religio sancta & immaculata, in qua per speculum sine macula redemptoris contemplatur presentia; uita Christi, & Apostolorum inspicitur forma: per quam priorum Ecclesiæ fundatorum ante oculos Christianæ plebi reducit norma, &c.* Hæc ille specialiter ob paupertatem dictæ regulæ: eandem paupertatem suauisille Christum patet Marc. 10. Matt. 19. & alibi, ut infra uidebimus. *Ecc nos reliquimus omnia, inquit Petrus Christo.* Item Christus ibidem interroganti: *quid boni faciam, ut habeam uitam æternam? si uis, inquit, perfectus esse, uade & uende omnia tua & da pauperibus, &c.* eandem paupertatem professus est à sua conuersione beatus Pater noster Franciscus, in eadem uixit, in eadem mortuus est, eam filii feruè commendauit, & præscripsit; eam professi sunt multi, & celebres sancti quos Ecclesia in diuos retulit: in eaque uirtute meritis, & gloria miraculorum creuerunt: eandem uelut speciale, & gratum Deo obsequium, & cultum confirmavit, & declarauit laqueus Apostolica Sedes. Dicere igitur illam paupertatem persuasam esse ab omni doli artifice sathana; esse pessimam hæresim; (ut mox subiungit aduersarius) esse hæresim, & errores Fratricellorum (uersu praemissis) quid est aliud, quam Christi expressè damnare uitam & Apostolorum, eos errasse, & seductos esse à dæmone affirmare? Sancti Francisci, aliorumque sui instituti diuorum notæ, declarata, & ab Ecclesiâ receptæ sanctitati non modò detrudere: sed in peccato & hæresi eum cum reliquis asserere mortuum, prout astruit blasphemus Witelesius de inuentoribus religionum? Ecclesiæ derogare constitutionibus? religionemque inter cæteras maximè vigentem, infestatam in Dei cultum reprobare? ac dicere tandem cum eodem hæresi

hæresiarcha, eam esse fundatam in laqueum animarum, cum eius professæ paupertas hæresis astruatur, atque persuasa à Diabolo? si hæc ab insigni blasphemia excusentur, fateor me omnino nescire, quid blasphemia sit.

Erroneam in fide esse dictam propositionem probant omnium præmissæ Pontificum declarationes & determinationes, communitque Ecclesiæ acceptatio, expositorum ipsius regulæ decisio, atque Theologorum maximè huius temporis consensus. Imò & æquiuulenter sic damnata & notata est in Concilio Constantiensi, & à Martino V. inter articulos Witelesii artic. 24. qui est talis: *Frates tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem*, hanc sic damnat Concilium. *Prima pars, inquit, est scandalosa, & presumptuose asserta, pro quanto sic generaliter, & indistinctè loquitur: & secunda erronea pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.* Concordant Doctores citati, qui hoc ipsum propositionis erroneæ in fide exemplum subiiciunt, ut Canus cap. 11. Corduba §. 9. & magis ad nostrum propositum: is enim agens de secunda specie propositionis erroneæ subdit exemplum. *Item, inquit, quod religiosi tenentur labore corporali victum querere, neque eis licet mendicare, ut Martinus V. in Concilio Constantiensi hoc de religiosis condemnauit, ut erroneum in fide: quamuis id etiam forte hereticum esset: quia contra expressam definitionem Ecclesiæ in cap. exiit de verb. signifi. lib. 6.* Hæc Corduba sentiens illam propositionem hæreticam esse, ob ea, quæ Pontifex definiuit de paupertate Minorum supra expressa, assertio ergo Bzouij continetur in dicta Witelesii, quæ de quauis mendicitate omnium ordinum mendicantium etiam ab Ecclesiâ approbatorum loquitur; ideòque damnatur, quia mendicitas & paupertas mendicantium ab Ecclesiâ est recepta, maximè in Concilio Lugdunensi cap. *religionum*, de relig. dom. in 6. ubi quidam ordines mendicantes abrogantur, quibusdam prohibetur ulterior personarum receptio, aut suarum rerum dispositio: Alij uerò simpliciter approbantur, ut Prædicatores & Minores, alij ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, ut Augustiniani & Carmelitar. De his uerò omnibus, & in sensu distributione intendit Witelesius, ut patet ex particula negatiua, quæ remouet uelut illicitam mendicitatem, totumque negat, quod sequitur in genere, & secundum quoduis eius suppositum; sic etiam dictum articulum intellexit ipsum Concilium, & Pontifex, ut patet ex iis uerbis censura: *pro quanto generaliter, & indistinctè loquitur.* Unde sicut subiectum generaliter seu uniuersaliter sumitur respectu prioris prædicati (scilicet per laborem manuum victum querere) ita etiam supponit respectu posterioris, quod etiam ex vi negatiuæ uniuersim significat. Damnatur ergo Witelesius omnem mendicitatem professam fratrum, cuiuscumque sint ordinis, damnatur & Bzouius mendicitatem fratrum Minorum: utrumque uerò damnatur Concilium, & Pontifex, & quidem cum anathemate annexo.

Quod sit
erroreæ.

Canon.

Corduba.

Quod sit
hæretica.

Hæreticam esse, fideique contrariam, etsi fortè fortius sonat aduer-
fario, diuerfis rationibus suadetur. Primò ad hæreticam propositionem,
provt de ea nunc loquimur, requiritur dumtaxat, vt opponatur alicui
assertioni explicitæ Scripturæ Sanctæ, aut manifestè receptæ, & ap-
probatæ traditioni, vel definitioni Pontificum, & Ecclesiæ: agimus
enim de ipsa iuxta contrarietatem præcisam, quam habet, ad explicitas
fidei, & morum determinationes particulares, vel, vt pertinet ad ma-
teriale fidei obiectum aliquod speciale, non secundùm qualitates eius
in subiecto, vel vt est criminalis, & habens annexam pertinaciam. Sed
hæc aduersarij assertio contrariatur definitionibus Pontificum circa
statum fratrum Minorum, & specialiter Nicolai III. quam approbauit
& explicuit Concilium Viennense, vt patet in Clementina, *Exiit de pa-
radiso*. de verb. signif. Confirmauit item eundem paupertatis statum
Concilium Constantiense & Basiliense (quando hoc sub obedientia de-
git Pontificis.) Item Concilium Lugduncense sub Gregorio X. ordinem
ipsum inter mendicantes approbauit, non aliam eius mendicitatem in-
tendens, quàm quæ ex regulari voto præscripta fuit, eundem etiam or-
dinem Prælati Ecclesiæ sic in hac paupertate fundatum, approbatum,
confirmatum acceperunt, vbique fouerunt, & promouerunt, vt ipsa
constat experientia, per tantam multiplicationem omnibus in locis, nu-
merumque professorum; ergo hæretica est assertio eius damnans pau-
pertatem. Minor est iam probata; quia diabolicum, hæreticum, erro-
neum, sanctum, & meritorium, regulæque sanctæ & approbatæ ab
Ecclesia præscriptum & validum votum, atque pro tali declaratum op-
ponuntur; sed primum asserit aduersarius de paupertate fratrum Mi-
norum: secundum declarant, & definiunt Pontifices, confirmant Con-
cilia, acceptauit Ecclesia, vt ex præmissis patet, atque inferiùs ostende-
mus fusiùs; ergo, maiorem verò præmissa rationis admittunt commu-
niter orthodoxi pro re certa, inò ad solam Pontificis definitionem in
quæstione fidei, & morum sequendam sub crimine, & pœna hæresis
teneri Ecclesiam constat ex cap. ad abolendam, & glossa ibidem, & 24.
quæst. 1. cap. *Hæc est fides*. expressè id asserunt Caietan. in Apologia
pro Papa cap. 14. & quod habet cap. 11. Sotus in 4. distinct. 5. quæst. 1.
artic. 2. ad 2. arg. Couarruias in resolutionibus lib. 4. cap. 16. num. 6.
Syluest. verb. fides quæst. 1. & quæst. 7. B. Thomas opusc. 19. contra
impugnantes religionem cap. 3. adducens authoritatem Cyrilli 2. 2.
quæst. 1. artic. vltim. & quæst. 11. art. 2. ad 3. id asserens ex cap. que-
tiens 24. quæst. 1. Item opuscul. 1. contra errores Græcorum cap. 1.
vsque ad cap. 69. noster Córdoba lib. 4. de potestate Papæ quæst. 3. 1.
respondeo. dicens, quod eius definitioni omnes sub crimine & pœna hæresis,
vel perfidiæ ab omnibus sit standum. Valentia loco allegato, Bellarm. de
Rom. Pontif. lib. 4. Albertus Pighius lib. 4. Hierarchiæ Ecclesiasticæ
cap. 8. & multi alij. Verùm vt extra omnem controuersiam res fiat,
adiicimus in præfenti negotio cum definitionibus, & declarationibus
Pontificum concurrere Concilia, & Ecclesiæ acceptationem, quibus
nemo

nemo repugnare inter orthodoxos potest; ne in longum autem abea-
mus in eo, quod aliàs fusiùs occurreret, argumentum satis ex dictis sul-
tum relinquo; neque enim cauillis aliorum hîc insisto, quos inferiùs
certa ratione confutabo, sat est leuiter attigisse paupertatem Minorum
certis Pontificum, & Conciliorum declarationibus, definitionibusque
approbatam esse, vt sanctam, & ab Ecclesia sic acceptatam, ac proinde
aduersarij dictum contrariam tenere illis doctrinam. Si verò ex pro-
fesso differentem audire lector cupiat, sequentem annum adire non
pigebit, vt sæpius admonui, ne quæ incidenter extorta potius quàm
dicta sunt, quæstionis integrum exhaustisse tractatum putet, aut diffi-
cultatem.

Secundò hæc propositiones sunt hæreticæ; *Nulla iure obligamur ie-
iunare Quadragesimam, nulla est obligatio confitendi semel in anno*. (Lo-
quor semper de hæresi in sensu iam explicato provt excludit pertina-
ciam) & hoc ideo, quia ex iis sequitur, non esse obediendum superio-
ribus, aut Ecclesiæ, vel hanc non habere potestatem præcipiendi: ita
sensit noster Córdoba §. 7. sed in eodem gradu sequitur ad assertionem
Bzouij non esse soluendum votum solemne, & approbatum, atque pro-
fessoribus talis status ab Ecclesia præscriptum, quod æquè aduersatur
fidei & Scripturæ sacræ. Psalm. 94. *Redde altissimo vota tua*, &c. & 55.
Reddam tibi vota mea, &c. & Psalm. 24. *Vouete & reddite Domino Deo
vestro*, &c. & multa similia Numer. 30. Deuter. 23. Eccles. 5.

Subsumptum patet, quia nihil in communi habendo iure proprie-
tatis, & dominij, soluunt Minoritæ suum votum monasticum pauper-
tatis; hoc diabolicum esse, vel à diabolo persuasum ac proinde illicitum,
astruit Bzouius, & loquitur de Franciscanis professis, vt intuenti appa-
ret; ergo, pro intelligentia rationis, ne quis proteruius obstet, aduer-
tendum, non esse necessarium, vt propositio aliqua repugnans scriptu-
ræ, aut fidei censeatur, vt contrariè opponatur eidem, seu contradi-
ctoriè, atque sub eodem verborum seruato tenore, eius in Scripturâ
Sacra aut fide definita contraria, seu contradictoria inueniatur; sed
sufficere, vt indirectè, secundariò, seu per necessariam consequentiam,
aliquam fidei propositionem destruat. Hinc Sanctus Thomas 2. 2.
quæst. 11. artic. 2. in corpore, declarans, quæ falsa opinio contrariatur
fidei, ait id dupliciter contingere, sicut ad ipsam fidem dupliciter ali-
quid spectare potest: *Uno modo*, inquit, *directè, & principaliter, sicut
articuli fidei: alio modo indirectè, & secundariò: sicut ea ex quibus sequitur
corruptio alicuius articuli & circa utraque potest esse hæresis eo modo, quo
& fides*. Gregorius Nazianzenus lib. 5. de Theologia. *Quæ colliguntur
ex Scripturis Sacris*, inquit, *perinde habenda sunt, ac si in illis scripta
essent*, &c. Ad hoc igitur, vt aliqua propositio dicatur in Sacra Scriptu-
ra reuelata, sufficit etiam, vt mediatè & tanquam in suo antecedente
seu implicite contineatur; nam huiusmodi sunt ferè omnes Pontifi-
cum, & Conciliorum definitiones in quæst. fidei & morum, quæ
quidem ex scriptura deducuntur necessariâ consequentiâ, & dicuntur

Quid re-
quiratur ad
propositio-
nem, repu-
gnantè fidei:

S. Thomas.

Nazianz.

Corduba.
Castro.

reuelata mediata, de qua re videri possunt Cordubensis quaest. 17. §. 1. dub. 2. Castro lib. 1. de iusta haeret. punit. cap. 4. & alij.

Sed in praedictis sacrae scripturae propositionibus expressis, *Vouete & reddite Domino Deo*, &c. tanquam in suo antecedente includitur haec; **vorum monasticum quodcumque validum, & ab Ecclesia confirmatum tanquam meritorium, & sanctum, est licitum, persolendum, atque reddendum Deo; huius verò oppositum suam assertionem Bzouius verè, & propriè docet; ergo verè & propriè eius assertio est contra fidem ea oppositione, quae sufficit ad constituendam propositionem haereticam ex sensu Doctorum; haereticam dico in foro Theologorum consueta vocabuli notione; non verò criminali, & poenali secundum usum Iuristarum, qui adiunctam errori in fide pertinaciam in iudicium suum vocant, quam nos admittimus velut ex parte subiecti conditionem requirit, vt quis haereticus dicatur, & puniatur. Haec de errore illius assertionis dicta sunt, pertinaciam authoris futurae emendationis probandam experimento relinquimus.**

Bzouius. *Si Franciscane regulae professores, ex ea pessima, quam de Christi & Apostolorum paupertate conceperant haeresi, se dominio omnium rerum abdicassent, &c.*

Pessimam conceperunt Franciscanae regulae professores haeresim de Christi & Apostolorum paupertate: manifestè blasphemam, seipso semper deterior; qui determinationem Nicolai Papae à successoribus confirmatam, & velut certam à Theologis receptam audet vocare pessimam haeresim, non aduertens in expressis scripturae testimoniis fundatam esse. Haec eiusdem cum praecedenti assertionem insaniam est: paupertatem namque in communi, quam ante praemisit à Diabolo omnis doli artifice persuasam, hic intendit esse pessimam illam haeresim, vt quam ante aliquoties vocauit haeresim Fratrum; quia igitur ex testimonio Hilarij, *de intelligentia, haeresis, non de scriptura, orta est, & sensus non sermo fit crimen, &c.* dicta propositio ex mente & sensu authoris pensanda est magis, quam ex verborum tenore. Ita nempe olim Hieronymus epistola ad Damasum fateretur Arrianis exigentibus sensum vocabuli, *trium hypostaseon*, se admisisse, non ipsam dictionem, sub qua illi alium praetendebant sensum: *Non sufficit sensus, inquit, ipsum nomen efflagitant* (supple, *trium hypostaseon*) *quia nescio quia verbum in syllabis laet, & quia vocabula non edicimus, haeretici indicantur, &c.* nempe ab Arrianis. Hi autem vocabulum ipsum, sub quo erroneum praetendebant sensum diuersitatis essentiae non verò proprietatis dumtaxat quaerebant. Hinc Ecclesia multas damnauit dictiones velut cauendas, ad fraudes dumtaxat, & propositum respiciens hostium, iis fallaciter abutentium, & à primæua in corruptam significationem torquentium, non verò ad ipsum vocabuli ex prima institutione verum, & incorruptum intellectum, ac proinde olim ablegatâ illâ,

Christus

Christus est creatura, est homios seu similis Patri, virgo est Christoteles, quae licet sanam caperent interpretationem; haeretici prauam supponebant; ita etiam in libris Lutheranorum, & Calvinistarum multae leguntur propositiones circa sacramentorum causalitatem, & virtutem fidei, quae sine offensione in viro Catholico, & minimè suspecto transferent, in illis autem suae radices venenum trahunt, propositique mali prauitatem. Ideo Theologi consulunt in propositionibus aliquam sapientibus haeresim, subtili indagazione rimandum esse authoris propositum, quem videlicet sensum praetendit; Ne miretur igitur aduersarius, si nos eorum praescriptum sequentes, intentionis suae nobis longa inuectiua iam expertis, atque propositi, non tantum verborum rationem habeamus, cum id ipsum ab Ecclesia, & Patribus obseruatum commodè videamus; neque enim hinc Canonem quempiam induimus aut Zoylum; si quae aduersa pagina, & alibi saepius obiicit vigilantius diluamus, non tantum verba sed mentem etiam spectantes.

Perspecta satis authoris aduersus paupertatem Franciscanorum altercatio, rancor, impatientia; eam proinde, quam olim Franciscus Pater noster dominam, & matronam vocabat, diuitias, peculium, & thesaurum amabat, Bzouius adeo infectatur, vt haeresim & errores Fratricellorum persuasam à Sathana omnis doli artifice, & tandem haeresim pessimam, quam fratres Minores conceperant, appellaret; ne quem in Christo & Apostolis eius, asylum vindicare posset, & quam in se non vult, in aliis odit; ex propriis nempe viribus reliquos conicit, & quam ipse non fert sarcinam, ceteris impar onus cenfer. Rectè sanè Poëta.

*Noctua Phœbeum visu non sustinet orbem,
Hoc etiam Iouis armigero putat esse negatum.*

Nunquam post Franciscum defuerunt paupertatis huius in sacro Minorum Ordine professores, non defuturos defensores sentiet aduersarius. Ego omnium minimus, & peccator pro religionis meae, & magis pro zelo domus Dei viui (quae est columna & fundamentum veritatis, teste Apostolo, & hanc paupertatem meritoriam, & sanctam approbavit, definiuit, confirmavit, fouit speciali, & materna cura) quod incæpi prosequar. Si quo modo tantis eius meritis, debitòque meo valeam satisfacere; & licet totum negocij pondus in sequentem annum referendum sit, non omittam tamen hanc, quae sine ratione opponuntur, diluere.

In primis igitur assero propositionem intellectam de paupertate in communi, quam in clausula praecedenti refert persuasam ab omni doli artifice sathana, iisdem notis subiaccere, quibus subiaccet alia iam praemissa. Ad haec adiicio damnatam in Concilio Constantiensi inter articulos Wittelesi artic. 23. qui talis est; *Religiosi viuientes in religionibus priuatis non sunt de religione Christiana.* Item 43. *Omnes de Ordine mendicantium sunt haeretici, &c.* Haec damnatae sunt, quia hosce viuendi status, & ab Ecclesia approbatos reprobant velut haereticos, & perniciosos, quasi Ecclesiae huiusmodi confirmando, haeresim sua autoritate firmaret, atque doceret, ac proinde in fide deficeret: Sed hoc idem as-

ferit

Damnata
est Con-
stantiae.8. de Trin.
Hilarius.Censura di-
ctae asser-
tionis, spe-
ctata aduer-
sarij inten-
tione.
Hieron.

ferit dicta propositio reipsa, de religione Franciscana approbata ab Ecclesia, dicens illam, quam profitetur, & obseruat paupertatem in communi non regulæ, & status modò approbatione: sed etiam propriâ & peculiari confirmatam, esse pessimam hæresim; Ergo sequitur eam non esse de religione Christiana, atque professores eius hæreticos esse, quæ propositiones in dicta Witelesii tanquam particularis in suis vniuersalibus includuntur; Illa namque religio, quæ hæresim in suo statu continet, vouet & profitetur, aliisque profitendam proponit, antequam in suam eos admittat congregationem, simpliciter non est de religione Christiana, eiusque professores sunt hæretici, quæ vniuersaliter de omnibus asserit Witelesius. Tantumque per hoc generale dictum Ecclesiæ authoritati derogat, quantum si de vna sola religione ab ea approbata diceretur, tam vnum enim, quàm aliud simili efficacia sponsonem Christi atque Spiritus Sancti adimeret assistentiam, & supremam directionem.

Castro.

De prima dictarum propositionum hæc est censura Alphonsi à Castro de iust. hæret. punit. cap. 3. in fine, quo loco demonstrat plures malas qualitates eidem assertioni contingere posse: *Potest siquidem, inquit, eadem assertio multis ex his quas modo explicauimus notis, maculari. Nam hæc propositio qua vna est ex pestiferis Ioannis Vitelesii assertionibus. Religiosi viuentes in religionibus priuatis non sunt de religione Christiana, est hæretica, scandalosa, temeraria, schismatica, & iniuriosa. Hæretica est, quia contra Ecclesiæ definitionem sentit. Scandalosa, quia homines ab ingressu religionum auertit, & professis, ut vota, que domino vouerunt, non reddant, suadet. Temeraria dicitur, quia nulla prorsus ratione, aut autoritate fulcitur: sed omnium Sanctorum virorum turba contradicit. Schismatica ideo merito censenda est, quia Ecclesiæ unitatem diuidit cum religiosis ab illa separat. Quod autem omnibus religionibus & illarum religiosis sit iniuriosa, adeo est apertum, ut nullus merito dubitare possit.* Hæc ille. Quæ facili negotio causæ nostræ accommodabit lector, ex iis quæ supra circa præcedentem clausulam disputata sunt, hæctenus de illa assertionem ex mente aduersarij intellecta, & secundum antecedentia, & consequentia.

Censura eiusdem ex rigore verborum.

Si verò in ipsis præcisè sistendum sit eius verbis (quoniam pœnaliter ad proprietatem significationis strictamque interpretationem arctanda sunt (vt docet Simancas in Catholicis institutionibus tit. 25. 26. 31. 40.) atque intelligamus eum dumtaxat loqui de ea opinione, quam de Christi, & Apostolorum paupertate conceperunt Minoritæ, ex declaratione, & determinatione Nicolai Papæ, qui asserit paupertatem illam in communi Christum, & Apostolos obseruasse; Sic, inquam, intelligendo eius assertionem, conuincitur blasphemare aduersus Pontificem, & Ecclesiam quasi hæresim pessimam ille doceret, vel hæc acceptaret: quadraginta namque quinque vel circiter annis dicta decretalis, in qua ista declarauit, & docuit Nicolaus, inoffenso pede cucurrit, atque à Bonifacio VIII. inserta in corpore iuris, atque approbata tanquam vera, & Pontificia autoritate edita, lecta passim deinceps per Scholas, & Aca-

demias

demias publicas, ac tandem à Concilio Viennensi confirmata fuit Clement. *Exini de Paradiso*, &c. Adde vt breuitatis causa cæteras omit- tam notas, etiam in eo sensu propositionem hæreticam esse duabus de causis.

Prima est manifesta: hæc propositio namque, quod Ecclesia, & Concilium generale vt caput inuoluunt, pluresque simul Pontifices aliquam approbauerint & acceptarint doctrinam, quæ continet pessimam hæresim, est manifesta hæresis: dogma nempe fidei est Pontificem simul cum Ecclesia non posse docere aut confirmare aliquid, quod hæresim pessimam continet, nec acceptare: aliàs re ipsa approbaret illam quam cauere & damnare tenetur, & sic erraret in fide Pontifex aliquid cum Ecclesia simul determinans, ipsaque Ecclesia seduceretur contra duas fidei veritates, quarum vna est, quòd Ecclesia prout inuoluit caput, non possit seduci. Altera, quòd Pontifex simul cum Ecclesia aliquid determinans nequeat falsa & erratica docere; quidquid igitur sic docet, confirmat, & approbat sequendum; docet, confirmat, & approbat tanquam nihil saltem continens perniciosum; quod nequit dici de quauis doctrina continente pessimam hæresim.

Sed ad assertionem Bzouij manifestè sequitur, quòd Pontifex simul cum Ecclesia aliquid docuerit, & approbarit quòd pessimam hæresim contineat, & quòd Ecclesia illud acceptauerit. *Conceperunt enim fratres Minores* (secundum illum) *pessimam hæresim de Christi, & Apostolorum paupertate*; & loquitur de Capituli Perutini hæc in re determinatione, quæ sequenti anno contigit: sed nihil conceperunt illi fratres, nisi quòd antea docuit Nicolaus Papa in cap. *Exiit qui seminat*. seruatis etiam ipsius Pontificis verbis. Sequitur igitur ipsam decretalem, illam pessimam hæresim continere doctam à Pontifice: Decretalis verò approbata est, vt ante dixi, à Bonifacio VIII. (vt patet ex præmio libri sexti ab eodem præscripto) & tanquam autoritate Pontificiâ ex cathedra, vt aiunt, edita, ab eodem est recepta, transmissa etiam cum mandato ad studia generalia, vt eam hoc nomine, & reuerentiâ cum reliquis acceptarent, & lectionibus publicis docerent; confirmata item à Clemente V. in Concilio Viennensi, quæ omnia approbationem eius factam à Pontifice simul cum Ecclesia, & acceptationem manifesta ratione declarant. Concilium enim illud Generale autoritate Pontificis congregatum simul cum ipso Pontifice, qui tum præsens fuit, & totam Ecclesiam secundum caput & membra repræsentaui. Quòd igitur in eo Pontificis autoritate ipso concurrente Concilio approbatum, & receptum est, plenum confirmationis & acceptationis robur, ab Ecclesia censeri debet accepisse. Ex quibus sequitur plures Pontifices, & specialiter Clementem in pleno etiam Concilio Generali, & coniunctâ Ecclesiâ pessimam hæresim approbasse, & acceptasse, si vera sunt, quæ differit aduersarius.

Possemus item ex alio capite eandem Ecclesiæ approbationem, & acceptationem colligere: nullum enim dubium est, quin decretalis ab authore Nicolao III. edita, & à Bonifacio VIII. fuerit approbata, quo-

A a rum

Quod sit hæretica.

rum in hoc permultos annos studia generalia, Doctores ac etiam Prælati omnes (de quibus præsumendum non est hanc constitutionem inter sacros Canones insertam ignorasse) auctoritatem sequuti sunt, nemòque saltem per id tempus eidem se opposuerit, vel opposuisse legitur; sed in Prælati & Doctores Ecclesiæ stat præcipuè consensus, cum hos velut magistros, illos tanquam pastores sequatur; ad hos doctrinam veram exponere, ad illos iudicium de veritate spectat: in vtrisque ergo decretalem accepit, quæ hæresim illam pessimam continet, quam auctore Bzouio conceperunt Franciscani: Imò & consensum Ecclesiæ sufficienter interpretamur ex eo, quòd nunquam rei aliàs in scholis trita, & notæ, se quisquam Prælatorum opposuit, quorum interest se murum aduersus impietatem, & errorem pro domo Dei opponere, nec dissimulanter in gregis periculo agere. Rectè namque Innocentius I. (& habentur verba 83. d. cap. error.) *Error enim cui non resistitur, approbatur, & veritas cum minimè defensatur, opprimitur. Negligere quippe cum possis perturbare peruersos, nihil aliud est, quam fouere; nec caret scrupulo societatis occulta, qui manifesto facinori desinit obuiare, &c.*

Concludo igitur discursum in forma scholæ sic: Quidquid conceperunt Franciscanæ regulæ professores de Christi, & Apostolorum paupertate, hoc idem concepit decretalis Nicolai confirmata ab aliis Pontificibus, Concilio Generali, & acceptata ab Ecclesia: sed fratres Minores secundum aduersarium conceperunt de dicta paupertate pessimam hæresim; ergo manifestè sequitur quod eandem pessimam hæresim concepit decretalis à Pontificibus & Concilio Generali approbata, & ab Ecclesia acceptata: maior est certa, minor est aduersarij, conclusio necessaria & in Darij, sed hæretica, non loquor in sensu eorum qui ad hæreticam propositionem proferentis immeritò requirunt pertinaciam, cum ex materialibus ipsius inuestiganda sit potius qualitas, & oppositio ad fidem ut communiter Doctores contra Canum, cuius sententiam alibi tenet Caietan. scilicet 2.2. quæst. 11. art. 1. verum 1. part. quæst. 32. art. 4. oppositum docere videtur, cuius verba sunt; *Auerte, inquit, quòd ad rationem hæresis in se sufficit, quòd sit error in his que sunt fidei, sed ad rationem hæretici formaliter requiritur ultra hac pertinacia, &c.* quæ est sententia D. Thomæ ibidem & alibi sapius. Turrecr. lib. 4. de Eccles. p. 2. cap. 3. Hadrian. in 4. p. quæst. de conf. Castro lib. 1. de iust. hæretic. punit. cap. 1. Couarr. lib. 3. cap. 1. Simancas titul. 44. 54. & alij communiter: in horum igitur omnium & in vero sensu conclusio est hæretica. Ut quinque viis, quibus hæresim dignoscimus facile probari potest, opponitur enim primò sacræ Scripturæ plurimis locis. Secundò, Ecclesiæ. Tertio, definitionibus Conciliorum Generalium. Quarto, Pontificum & Sedis Apostolicæ. Quintò, communi Patrum & Doctorum sententiæ, qui stabilitatem Ecclesiæ in fide fusissimè astruunt, ut videre licet passim apud auctores, qui de hoc argumento agunt. Talis autem conclusio hæretica sequitur ad Bzouij assertionem in bona consequentia: ergo ipsa hæretica est: nam hæretica propositio

Caiet.

Multis viis
præmissa
assertio est
hæretica.

propositio est, quæ vel immediatè opponitur alicui de fide, vel ad quam talis opposita necessitate consequentiæ sequitur, ut supra præmisimus, ac proinde fidei mediatè opponi dicitur, eiusdemque cum propositione primi generis qualitatis notatur.

Secundam rationem desumemus ex Sancto Augustino, aduertendum tamen prius, nos haudquaquam præsentem negotio intendere auctoritatem dictæ Nicolai Pontificis declarationis de paupertate Christi inuestigare, aut probare quòd veræ definitionis robur omnibus ritè pensatis fortietur (de quo fusius infra) ad præsens enim nihil attinet: supponimus tamen pro nunc eam esse Pontificis declaratam & communem Doctorum sententiam (ut sequenti anno adstruemus) ac proinde oppositam, si intra probabilis opinionis metas eam nunc permittamus, hoc solo gradu satis, superque contentam nihil amplius mereri, his aduersus effugia præmissis ad Augustinum pergamus.

Is in Enchyridio ad Laurentium cap. 17. explicans quid sit errare, & quid error, ita habet; *Sed diligentius considerata veritate cum nihil sit aliud errare, quam verum putare, quòd falsum est, falsumque quòd verum est: & certum habere pro incerto, incertumve pro certo; siue falsum, siue sit verum, &c.* Errat itaque ex doctrina Augustini non solum is, qui verum pro falso, vel contra, sed etiam qui incertum pro certo habet; ergo etiam in fide centendus est errare, qui incertum & dubitabile, pro certa, & indubitata fidei definita veritate habet; eique tanquam veræ tali assentitur, & adhæret. Confirmatur hæc doctrina primò; quia talis re ipsa insinuat Ecclesiam errare in iis, quæ sunt fidei; nam contendit, & tenet illud esse de fide quòd Ecclesia pro incerto habet & sub opinione relinquit disceptandum, & credendum; sicut igitur formidolosa incertitudo, & vacillans dubietas opinionis cum fidei firmitate non consistunt, aut infallibili veritate cui subesse nequit falsum; ita reuera is centendus est errare in fide, qui veritatem aliquam eius certam, tantum ducit opinatiuè credendam; ergo qui sentit hoc vel illud, quòd Ecclesia pro incerto ducit, esse de fide, sentit etiam illam in fide errare, saltem implicite: quin imò & simpliciter explicitè, modò eidem constet de Ecclesiæ hac in re iudicio. Nam eam ob causam dånati sunt Bohemi, non quia aliquid contra fidei veritates, communicando sub vtraque specie tentarunt; sed quia Ecclesiam sub vna tantum specie communicantem laicos erroris insinularint, & consuetudinem hanc rationabiliter introductam reprobauerint, quòd erroneum in eis fuit. *Quapropter* (inquit Concil. Constant. in eius erroris damnatione Concil. Constant. sess. 13.) *dicere, quòd hanc consuetudinem, aut legem obseruare, sit sacrilegum, aut illicitum, censeri debet erroneum; & pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, tanquam hæretici arcendi sunt & grauiter puniendi, &c.*

Simili etiam modo Græci lapsi sunt, quòd Ecclesiam Romanam damnarent ex illa additione facta ad symbolum, dictionis *filioque*, quæ processionem Spiritus Sancti à filio demonstraret; non quòd ipsi in initio de veritate malè sentirent, dum Spiritum ex Patre per Filium

esse confiterentur : sed quòd Ecclesiæ Romanæ imputarint ex erroneo sensu hæresim.

Sed & manifestum præmissæ veritatis exemplum suggerit nobis extrauagans Sixti IV. quæ incipit ; *Grane nimis*, &c. atque ob similem casum edita : damnat enim reprobantes pro hæresi receptam opinionem de immaculata conceptione. Causam ergo damnationi ipsiq̃ue constitutioni dedit, quòd quidam ausi fuerint opinionem de immaculata conceptione damnare hæresis, & assertores eius hæreticos esse, postquam Ecclesiæ instituto publicè, & solemniter festo, ordinatòque officio eandem fuerit amplexa. Hoc patet ex §. *Sanè cum Romana Ecclesia*, &c. sed præstat damnationem ipsam Pontificis verbis adiciere ; ita ille.

Nos igitur huiusmodi temerariis ausibus, ac peruersis assertionibus, ac scandalosis, & quæ ex inde in Dei Ecclesia erroriri possunt (quantum nobis ex alto conceditur) obuiare volentes, motu proprio, &c. huiusmodi assertiones Prædicatorum eorundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos qui crederent, aut tenerent eandem Dei genitricem ab originalis peccati macula sua conceptione præseruatam fuisse, propterea alicuius hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut huiusmodi officium conceptionis celebrantes, seu huiusmodi sermones audientes, alicuius peccati reatum incurrere, utpote falsas, & erroneas à veritate penitus alienas, editòsque super hoc libros prædictos id continentes, quoad hoc auctoritate Apostolica tenore præsentium reprobamus, & damnamus, &c. Damnatur ergo Pontifex prædictas assertiones tanquam falsas, erroneas (supple, in fide) & à veritate penitus alienas, & hoc ideo, quia eam opinionem, quam amplexata est Ecclesia, damnarunt hæresis, & peccati, tanquam propriam de fide statuente, licèt incertam, ac proinde secundùm Augustinum incertum pro certo habentes : multa alia huius rei exempla occurrunt, quibus superfedeo.

Secundò confirmatur idem ; quia is, qui propriam opinionem licèt re ipsa incertam, tenet pro fide diuina, eiusque oppositam pro hæresi, infallibilem diuini testimonij auctoritatem, tribuit homini, vel rationationi humanæ (contra illud, omnis homo mendax) tanquam ei falsum subesse non possit, Ecclesiàmque fidei magisterio, & doctrinâ priuat (cuius solius est eas determinare veritates, & proponere, quæ de fide sunt credendæ) quòd planè hæreticum est ; quinimò omnis hæresis radix est proprium iudicium, quòd sectariis in ruinæ initium semper fuit, cum legem dimittentes matris suæ (contra consilium Sapientis Prouerb. 6.) priuatum sequerentur spiritum, & intelligentiam, de quibus Hieronymus illud Ezechielis exponit ; *De Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident ; Cum Prophetarum nomen, inquit Hieronymus, secundum regulam scripturarum, bonis, malisque commune sit, in eo differunt : quòd boni Prophetæ dicuntur esse sapientes, mali autem stulti, & insipientes, quorum alterum refertur ad Ecclesiasticos viros : alterum ad omnes hæreticos, qui Dei spiritum relinquentes, sequuntur spiritum suum, quia nequaquam diuino instinctu, sed proprio corde vaticinantur ;*

nantur ; vnde & nihil vident, &c. hæc Hieronymus. Probatur modò antecedens quòd ex verbis Hieronymi patet : *Dei spiritum relinquentes, inquit, sequuntur spiritum suum, quia nequaquam diuino instinctu : sed proprio corde vaticinantur, &c.* Spiritus Dei & Ecclesiæ idem est : vnde qui incertum pro certo in fide statuit, ex proprio corde, non diuino instinctu vaticinatur, totam auctoritatem, quam Dei & Ecclesiæ spiritui debet, in proprium refundens, dum suum particularem illorum spiritui præfert.

Ratio est manifesta ; quæcumque namque assertio nostra est infallibilis, certæ, & indubiæ veritatis in re obscura ex se, & non euidente nec fidem habente in attestante, necessariò innititur auctoritati diuinæ reuelanti, & Ecclesiæ proponenti, quæ dumtaxat errare nequeunt, in iisque solis tota nostræ fidei consistit re ipsa firmitas : igitur quicumque statuit illud, quòd Ecclesia pro incerto habet credendum fide diuina, auctoritatem diuini, & Ecclesiastici testimonij transfert in suum quæcumque motuum sic credendi, quòd non potest esse diuina reuelatio aut Ecclesiæ propositio, cum hæc tantum sub opinione assertum ponat. Dices eum habere, & in suo captu prætere reuelationem diuinam : verum hoc nihil omnino iuuat, quia sic omnes hæretici prætendunt, nihilominus hæresim docent ; atque vt rectè Hilarius, *de intelligentia, hæresis, non de scriptura, orta est, &c.* Sic prætendebant Bohemi, sic etiam prætendebant illi, qui apud Sixtum IV. pro hæresi damnabant opinionem de immaculata conceptione, quarum iudicat Pontifex assertiones erroneas. Sicut enim scripturarum, & reuelationis diuinæ intelligentia ab Ecclesia sola, fideique magistra est petenda : ita, qui aliquid contra Ecclesiæ sensum, tanquam à Deo reuelatum ; & fide diuina credendum definit, verè Ecclesiæ auctoritatem, cuius hoc munus est, sibi peruersa usurpatione præsumit ; ac proinde in fide est erroneus. Et hinc est quòd Sixtus IV. in eadem decretali §. *Item motu proprio, &c.* dum eandem etiam censuram & pœnam extenderet ad eos, qui alteram opinionem asserentem Virginem conceptam in peccato originali, damnarent hæresis, aut peccati, subiicit rationem : *Cum nondum, inquit, sit à Romana Ecclesia & Apostolica Sede decisum.* Significans erroneum esse in fide, aliquid damnare hæresis, quòd non est decisum à Sede Apostolica, sed sub opinione statutum, & creditum, rectè igitur Augustinus errare dicit eum, qui incertum pro certo habet. Confirmatur ; æqualiter fidei veritatem impugnat, negare aliquid esse de fide, quòd de fide est ; ac affirmare id esse de fide, quòd ex sensu Ecclesiæ non est de fide ; sed qui primum astrueret, committeret hæresim : ergo idem est iudicium de eo, qui assereret secundum. Minor est certa, maior probatur : quia opponuntur fidei secundum excessum, & defectum ; nam prior arctat intra suum obiectum fidem, alter ad extraneum extendit, atque re ipsa planè incertum, cui subesse possit, aut re ipsa subsit falsum, hoc fidei tribuere est hæreticum : ergo asserere id, quòd incertum est, ac proinde fallibile, esse de fide certum, est hæresis, cum suum iudicium circa idem exposuerit antè Ecclesia, ad classem opinionis ipsum reiciens

Hæretici
scripturæ
auctorita-
tem præ-
tendunt.

Confir.

reiciens. Et hanc quidem opinionem sequitur noster Castro de iust. hæret. punit. lib. 1. cap. 8. dub. 4. quam approbat Gabriel Vafq. 3. part. tom. 2. disp. 117. cap. 14. in fine.

Ad propositum tandem, quæ dicta sunt, accommodantes, Bzouius asserit esse hæresim pessimam, eam quam multi Pontifices, & communiter Doctores tuentur sententiam, & quæ iudicio Ecclesie ad minimum probabilioris opinionis gradum obtinet, ergo verè errat in fide ex sententia, & censura Sixti IV. Item si prædicta est hæresis iudicio Bzouij, sequitur eum partem oppositam pro fide amplecti, & incertum pro certo in fide statuere, quod hæresim etiam importat, ut ex supradictis constat. Hæc de assertionibus prædictis censura sufficiat, quam cuiusvis benè sentientis, & æqui etiam lectoris iudicio subiicio. Reuertamur igitur ad reliquam narrationem seu verius ratiocinationem, & audiamus quàm solidè aduersus dānatos de hæresi Frāscānos discurret Bzouius.

B z o v. *Si Franciscana regula professores ex ea pessima, quam de Christi & Apostolorum paupertate conceperant hæresi, sese dominio omnium rerum abdicassent, neque illis licitum foret, aut sacras confessiones excipere, aut verbum Dei ad populum proponere, &c.*

Bzouius nihil quod ad statum ordinis Franciscani spectat, nescit: omnia sub oculis eius sunt, etiam varia, incerta, falsa, opposita, ante præscriptam constitutionem, & sub huius numeri initium refert Franciscanos dominium omnium rerum abdicasse: sed tum fuerunt ei Fratricelli. Hic verò hæreticos, pessimam, utpote de Christi & Apostolorum paupertate, hæresim concipientes introducit, vno ante tempus anno, sed retento tandem dominio, in hoc sibi suoque consulentes commodo; alias enim, eo authore, nec confessiones audire possent, nec prædicare, nec defunctos intra claustra & Ecclesias sepelire, nec quidquam in consolationem spirituales fidelium conferre: neque vllam ex charitate opem expectare, (*quis enim, inquit, aliquid dederit illi, à quo nullam utilitatem sperat*) si dominium rerum omnium abdicassent. Hæc autem omnia faciunt illi, ergo dominium rerum omnium non abdicarunt: ô benè, ô doctè.

Sed bonâ veniâ tanti doctoris permittamus etiam Ecclesie, quod statuit; demus Franciscanos ex præscripto regulæ, & prout declarant Pontifices ad omnium rerum abdicationem obligari, sicut ipsi profitentur, cedamus praxi, & consuetudini ordinis, quia rigidè id ipsum obseruat, ut nihil possideatur in religione: nonne valde durû esset eos idè à confessionibus audiendis arcere, pulpito interdicerè, omnis spiritualis conferendi subsidij, siue per exemplum, siue per exhortationem, siue per sacrificium, siue per alia non pauci meriti opera, quæ viuus & defunctis profunt, inopes reddere, Ecclesias & claustra eorum tam crudeli interdictione supponere, ut nec ipsos Fratres piè defunctos in iis liceret sepelire. Quasi verò nulla licita sit absolutio peccatorum, nisi collata ab eo qui dominium obtinet rerum? Verbum Dei contra scripturam allegatum. teneat.

teneat rerum temporalium proprietates & mamona iniquitatis, ut pauperi, & expropriato committi nequeat eius prædicatio? opera eius sunt mortua, cuius non numeratur peculium, aut domi non vigeat supellex? sacramenta licitè non ministrat, nisi ex proprio diues, vel proprietate Dominus? longè ergò defecit hæctenus Ecclesia: quæ valori sacramentorum, bonorumque operum, atque adeo salutis animarum tam necessarias vel contempsit, vel non explicuit, aut proposuit suâ doctrinâ conditiones. Sed si necessaria sunt, ut quid missis ad prædicandum discipulis Christus mandauit: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: dignus enim est operarius cibo suo, &c.* Ut quid Psalmista: *Pauper & inops laudabunt te Domine?* Ut quid particularibus religiosis induit ex emissio paupertatis voto omnem expropriationem Ecclesia? nunquid suum eorum quisquam possidet, etiam inter eos, quibus permittitur dominium in communi? sed quis absoluit pœnitentem; an quæ rerum dominio gaudet cõmunitas, an potius pauper, & omni carens proprietate singularis religiosus; quis verbum Dei exponit, (loquor de religiosis) sacrificium offert, sacramenta ministrat, & cætera spiritualis subsidij, nisi expropriati, & pauperes, qui omnium rerum abdicarunt dominium, & in quibus hæc operari dicitur cõmunitas, seu familia cui nomen dederunt? opera personalia sunt; sit cõmunitas autem in fructu inter corporis membra, siue ergo cõmunitas diues sit, siue pauper, siue gaudens dominio, siue carens (& idem de persona) nihil refert (si fidei & Ecclesie sensum & documeta sectemur) ad munia eiusmodi obeunda. Quapropter opposita doctrina pestilentissimas continet hæreses contra veritatem sacramentorum, valorem bonorum operum, & statum religionis, maximè omnium paupertatis votum, ut prima facie conuincitur. Vide igitur mi Bzoui, (si hæc serio) in quem te labyrinthum tuus coniecit ardor infectandi paupertatem, & regulam Frāscānam? quosnam laqueos tibi intentauit: sed hæc omitto, quia noua non sunt. Theologiam illam, quis non iuste miretur, quæ misericordie opera ex cõmodo & utilitate quasi ex telonio metitur. *Quis enim, inquit, aliquid dederit illi à quo nullam utilitatem sperat?* quasi eleemosyna cõceptâ retributionis spe fiat, ab eoque, cui fit, illius sit expectanda merces? digna sanè præmissis appèdix, & Bzouianæ doctrinæ concors sententia: omnia licet diuerso currant alueo eiusdè fontis vliginè turbulētâ natiuitatis scaturigine ferunt.

Præter enumerata, alia etiam adiungit paupertatis Franciscanæ incommoda. *Nihil possidere, nihil in crastinum reseruare, nec quidquam à quoquam exigere, & hoc titulo seipsos omnibus meliores, & perfectiores, & propterea inuisos facere, istud nihil fuerat, quam occasiones extirpandæ religioni huic & subsequenter alius paulo post abrogandis ministrare, &c.*

Nihil possidere, nihil exigere titulo iuris, nugatoriè inter paupertatis incommoda, cum ipsa sit paupertas, enumerantur, aliquid etiam in crastinum reseruare vsum, non verò in proprietatem paupertatis non officit, prouidentiam cõmendat, necessitati præuisæ aliquando medetur, sic ergo in crastinum seruare noxâ caret; ex hoc autem titulo abdicationis

Matt. 10.

Hebr. 11.

Bzou.

tionis

tionis, & paupertatis colligere fratres *seipfos omnibus meliores, perfectiores, ac proinde inuisos facere*: nihil est nisi in rupes asinum præpostero ductu protrudere, & viam extra viam quærere: contrarium namque legitimus infert discursus: paupertas enim si vera est, & spiritualis, comitem habet subiectionem, magnaque addiscendæ humilitatis, & perfectionis est via, caminum enim curantem & excoquentem eam vocat Gregorius; & Chryostomus ser. 18. super epistolam ad Hebr. *Paupertas est manu ductrix quadam in via, qua ducit ad cælum, unctio athletica, exercitatio quadam magna, & admirabilis, portus tranquillus, &c.* Non me præterit, Deo odibilem esse pauperem superbum, Eccles. 25. nec tales deesse, qui huius, vel alterius virtutis prætextu, laudem & auram venentur magis, quam desiderent profectum. Scio etiam in Euangelio fatuas describi virgines, quæ oleum in lampadibus suis non portarunt, & cum de ipsa sua virginitate (vt Gregorius) *gloriam foris expetunt, in vasis suis oleum habere noluerunt*; sponisque zelum, prostriturâ humanis fauoribus quasi virginitate, & primæ sponsonis contemptâ fide, aliis amatoribus placere cupientes; prouocarunt: à nuptiis propterea exclusæ, cum adulteris extra beatitudinis ianuam remanserunt, noui diuersam Pharisei, & publicani sortem, dum ille de virtute inflatus, turgidus, tumens, per portam non transierit angustam pœnitentiæ. Hic ex peccato humiliatus, eruditus, exauditus, & iustificatus descendit in domum suam, sed hæc animi vitia sunt, non virtutis pericula, hominum errata, & abusus, qui colligere moliantur vbi non seminarunt, & gloriam suam non profectum ex Dei donis metere, tanquam hos natura fructus proferret, non gratia. An idèò contemnenda virginitas, quia in fatuis aureolam amisit? ieiunium, legique observatio mala, quia Pharisæica peruersitas iter obstruxit, ne debitâ cum fine copulâ adhererent? paupertas reprobâ, quia superbia pauperis damnatur, quæ promissâ regni cœlorum hæreditate extorrem proferbit? Bzouij illa ratiocinatio procul à veritatis cultoribus sit, reproborum namque profectui eiusmodi fascinationem propria statuit nequitia, quæ bonum virtutis semen ne fructum agat, suffocat, vel si quem educit, ante maturitatem vel ipso etiam flore excoquit, & exiccat. Franciscus pauper fuit & humillimus, se maximum peccatorum reputans: humilitatem ancillæ suæ & pauperis respexit Deus, & beatam dicunt omnes generationes. *Beatos pauperes spiritu*, ait Christus, *quoniam ipsorum est regnum cœlorum*. Sileant igitur detractores, & sanctæ paupertatis æmuli. *Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius*, Proverb. 14. *Qui despicit pauperem, probro afficit factorem eius*. 20. *Non facies violentiam pauperi, quia pauper est, &c. quia Dominus iudicabit causam eius, & configet eos, qui confixerunt animam eius*. 22. *Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus, Psal. 11. Porro saluum faciet egenum a gladio oris eorum, & pauperem de manu violenti*. Job. 5. Verùm interrogare lubet, vt quid ei, qui perfectus esse vult, mandat Christus in Euangelio, vt vadat, & vendat omnia sua; & det pauperibus habiturus in cœlo thesaurum, si tanta paupertatis perniciēs, si tanta pericula sint in

Paupertas est via addiscendæ humilitatis.

Hom. 12. in Euang.

in rerum omnium abdicatione? quale etiam hoc barathrum particulari cuius religioso mater Ecclesia suffodit, dum talem abdicationem omnimodam præscribit? cui potius obsequendum? Ecclesiæne, quæ filiorum parturit salutem, an Bzouio, qui Wiclefi, & Gulielmi de San&o amore, & antiquorum Vigilantij & aliorum aduersus paupertatem ex parte reuocatas ab inferis tragœdias resumit? hoc iudicet lector. Constat porrò ab Ecclesia hoc genus paupertatis approbatum fuisse Franciscanis, in quo tot nodos enumerat iste, quot inuidus in Homerica laurea Zoylus. Sed hominem toties in ordinem redegimus: nihil noui profert, victis denuo iisdemque armis pugnat, quæ sæpe excussa sunt, sibi magis quam aliis aduersis. Scire tamen velim, quid abdicatione rerum omnium à Franciscanis facta (licet ille contrarium supponat huiusmodi paupertati detrahens, tanquam illorum nequaquam esset) aliis religionibus nocere potuit, tanquam iis abrogandis, & extirpandis occasiones ministraret, tantine refert salutem reliquarum terrena possessio, vt eius à solis Franciscanis admissa abdicatione omnes euerteret, ipsam Franciscanam primò, mox reliquas pessundaret? Quid ais Bzoui? quid hoc encomij in Franciscanam congeris imprudens? nempe reliquarum eam fulcrum quoddam statuis, cum ex ipsa per te omnium pendeat salus, & interitus. Sed nequaquam in laudem illius hæc ille, verùm inter omnimodæ abdicationis, & paupertatis in communi enumerat cōsectanea quædam damna, & pericula. Fallitur tamen, fallitur, non alia fecundior sobole mater, ex cuius indissolubili coniugio Franciscus infinitæ multitudinis, multarumque gentium factus est pater. Sola eius familia experimento fidem comprobare sufficit, quam tuta religionibus paupertas sit custos, quæ, quod inuidiam moueat, non possidet; quod auaritia concupiscat, extra fores cum seculo excludit; quod rapinæ subsit, non patitur; quod persecutoris alliciat oculos, nescit; solâ fide hostibus religionis inuisâ; egestate diues: sollicitudine vacua; fori & causidicorum expertus; ad bella Domini excusâ diuitiarum sarcinâ expedita, & docta; solas in confiscatione animas habens; neminem timens, quia nihil possidens: non sentit illa gabellas, non auctiones, non subsidia, non tributa, non pensiones. Hisce sæculi indigentis non grauat, ad mensam Domini sui magni Regis secura sedens, & ponens in Domino spem suam enutritur. Quanto verò dispendio religiones rerum admiserint copiam eadem monstrat experientia: semper enim tutæ extiterunt, & in multiplici creuerunt benedictione, quandiu illi, in qua plantatæ sunt, adhæserunt paupertati: sed crescente facultate, creuit & inuidia. Principum & magnatum cupiditas, quæ florentissimis olim cœnobiis exitium, & ruinam attulerunt. Quapropter si ipsam politicæ administrationis rationem spectemus, religio Franciscana non potuit solidioribus mediis suam procurare apud mundum conseruationem, quam per neglectum, & abdicationem earum rerum, quibus summoperè mundus inhiat, & quæ contentioni, rixis, inuidiæ, simultatibus, adulationi, auaritiæ, & superbiæ administrant plurima, vel omnia penè fomenta. His molestiis, quæ ad

Paupertatis securitas.

interitum tendunt, illa caret, eamque rerum omnium abdicatio quietem concessit, atque cum mundo iniuit fœdus, pacemque sempiternam desponsata olim Francisco paupertas: verè stabilis, verè fortis: non habens vnde iniuriam patiat: intrepida ad casus, vicissitudini non subiacens: sola cum fortuna certare, sola de fortuna triumphare potens, nihil habens quo careat, nihil recipiens quod possideat, cuius denique thesaurus est sola rerum, quæ auferri nequit, carentia. Quis ergo hanc stabilior non constituet, caducâ, fluxâ, periturâ diuitiarum substantiâ? *Diuitias*, (inquit Iustinus epistola de vita Christi ad Zenam & Serenum fratres post medium) *nequaquam laudabimus, & pauperiati non conuiciabimur, illa siquidem è materiâ solidantur selectâ: materia autem finis est destinatus, corruptio, & vermes, & tineæ, & flamma, & ruina, & prædones, & tyrannus. Hæc verò à præsentis segregata seculo, id quod verum, certumque est tantummodo consecratur, neque rebus vllis temporalibus distrahitur, &c.* Paupertas rebus temporalibus non distrahitur: quod verum, certumque est tantummodo consecratur, à præsentis segregata sæculo, vt vult Iustinus: nullam igitur extirpandis religionibus occasionem præbet, neque rebus vllis temporalibus distrahitur, &c.

B z o v. *Namque Ioannes Poliacus non uni Franciscane, sed omnibus pœnè religiosis opponebat fratres nullâ ratione posse confessiones audire, & reliqua plura exercere in commodum animarum, &c.*

In satisfactionem paratus author Annalium omni poscenti rationem reddere eius, quam præmisit doctrinæ, hanc subiungit. *Namque Ioannes Poliacus, &c. opponebat fratres nullâ ratione posse confessiones audire, & reliqua plura exercere in commodum animarum, &c.* ergo si Franciscani dominium omnium rerum abdicassent, nec licitum iis esset confessiones audire, aut prædicare, aut piè defunctos intra claustra, & Ecclesiam sepelire, nec consolationem vllam spiritualement exhibere cuiquam, nec quidquam possidere, in crastinum referuare, à quoquam exigere: seiplos meliores omnibus, & perfectiores facerent, suæ & aliarum religionum destructioni occasiones ministrarent, qui potest capere capiat. Tu lector, si potes vim consequentiæ perpende, & an benè omnia currant; tardior me fecit natura: nihil assequor in rationibus tam diffitis, & obscuris, vbi nullus ordo.

Sed nescio quis author est Poliacum opposuisse *fratres nullâ ratione posse confessiones audire, & reliqua plura exercere in commodum animarum?* & quænam illa plura reliqua? authores hæc non tradunt; sed nec extrauagans quæ incipit: *Vas electionis*. lib. 5. extrauag. communium, quam in huius paginæ columna secunda transcripsit Bzouius, eiusque modò introductioni adlaborans præludit. Hi tres articuli damnati tantum sunt.

Primus articulus; *quod confessi fratribus habentibus licentiam generalem audiendi confessiones, teneantur eadem peccata, quæ confessi fuerant, iterum confiteri proprio sacerdoti.*

Secundus

Secundus articulus; *quod stante omni vtriusque sexus, edito in Concilio generali Romanus Pontifex non potest facere, quod parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti confiteri, quem dicit esse parochialem curatum: Imò nec Deus posset hoc facere: quia (vt dicebat) implicat contradictionem.*

Tertius articulus; *quod Papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessionem, imò nec Deus, quin confessus habenti licentiam teneatur eadem confiteri proprio sacerdoti, quem dicit esse (vt præmittitur) proprium curatum, &c.*

Ecce hæc tantum damnata sunt in Poliaci, quæ non asserunt fratres nullâ ratione posse confessiones audire; imò error contigit circa iterationem, non de valore factæ confessionis fratribus, aut absolutionis ab eis concessæ: sed quatenus astruebatur obligatio confitendi iterum eadem peccata proprio sacerdoti. Si autem tam diligens, & fidus interpres, quam promptus scriptor extrauagantis esset aduersarius, nullo deprehenderet negotio illa longè diuersa esse; nam peccata confessa, & etiam remissa aliquando & ex causa iteranda sunt in confessione, vt Doctores tradunt: licet absolutio aliàs data, valida fuerit, & licita. Longè igitur absurdiora imponit Poliaci Bzouius, quam quæ in eo damnauit Pontifex: illa namque veritatem sacramenti à fratribus ministrati simul cum concessa ad hoc Pontificis autoritate impugnant directè: hæc verò nouam inducunt, sed falsam, obligationem, ex qua ad summum deduci tantum præmissa, si tamen deduci possunt. Verum neque his contentus Bzouius appendiculam annectit propriæ inuentionis ignotam decretali, & multo cæteris detiore. *Et reliqua*, inquit, *plura exercere in commodum animarum, &c.* supple, *opponere fratres nullâ ratione posse.* Nempe omnia crescunt sub huius authoris manu, & accremeto suo turpiora fiunt. Vno verbo dixero, in omnes iniurius est; licet æquiori animo ferenda esset illius ægritudo, nisi ad manum præsens remedium expellendo morbo idoneum ex vnicâ adscriptæ decretalis lectione contempsisset: Attamen affectatæ negligentia seu temeritatis pœnas luit Poliacus, vt in eius damnatione plectantur quauis occasione Franciscani. Ita porro subnectit aduersarius.

B z o v. *Vt hoc modo omnes religiosos, & præsertim Franciscanos inter se primò committeret, & schismate pestilentiissimo separatos à capite, & inter se diuisos, tanquam tumultuatores & nullius frugis homines, perque mutua dissidia ad interitum vergentes prosterneret, & ex area Ecclesiastica eradicaret, &c.*

Quid docuerit Poliacus; quid verò in eundem accumularit Bzouius iam præmissimus. Sed Deus bonè, quid hoc vel illud ad Franciscanorum spectat discordiam; aut aliarum religionum? *Vt hoc modo, inquit, omnes religiosos & præsertim Franciscanos inter se primò committeret, &c.* Nihil Poliacus specialiter cõtra Franciscanos: communis religiosorum causa agebatur, æqualis iniuria, vna omnium impugnatio, & derogatio autoritatis eadem, quis est, qui in periculo constitutus socium, & auxiliatorum noluerit: nonne

B b 2 com.

Paupertas
Franciscana.

Iustinus.

Impositura.

Articuli
damnati
Ioannis
Poliaci.

communis afflictio, & calamitas in fœdus, & societatem trahit etiam aduersos, dum eadem omnibus incumbit necessitas defensionis, & pari labore, parique industria res communis tutanda periclitatur? malè ergo & absurdè intenderet Poliacus vel Franciscanos, vel alias religiones inter se committere, ex ea potissimum causa, quæ eandem omnibus iuris naturalis, & defensionis, sui que conseruandi status necessitatem imponebat communem. Quis porro seipsum deserat, aut contra propriam vtilitatem indignationem, odium, contentiones exerceat, aut in seipsum dexteram armare conetur, quæ summæ leuitatis & insanix manifesta essent indicia? non tam facilem sibi ad expugnandas religiones aditum vnquam expectauit Poliacus, quàm finxit triuialis noster architectus, qui ridiculam & contra ipsam rei naturam intentionem eidem affinxit, suamque pro vera substituit, vt serpentinâ lubricitate, & artibus hoc à se crimen propelleret, velut alienæ mentis interpres; & conceptum nihilominus fel, insectumque stomachum in immerentes euomeret Franciscanos, dum eos describat ex mente, persona alterius, *Schismate pestilentissimo separatos à capite, inter se diuisos, tanquam tumultuatores, & nullius frangi homines, perque matua dissidia ad interitum vergentes, & quod peius est, prosternendos, & ex area Ecclesiastica eradicandos.* Vbinam talia ille contra Franciscanos meditatus est, scripsit, vel dixit? omnia tua sunt, qui pilum quantumcumque mutaueris, huius, aut illius personam indueris, idem semper manet animus, eademque pellis; non obtusus adeò nobis sensus, quin notas & perspectas habeamus periodulos figuratas. Legimus namque Æsopicum illum lupum aduersus infontem agnum criminantem, cumque nullâ litem ratione conuinceret, aut perficeret quod voluit, honesto colore; solitâ rabie aggressus est quod libuit. Æsopus parabolam, tu rem ipsam exhibes; nostri status professam paupertatem tantâ insanix, nullâ ratione impugnans; hæresim eam, errorem Fratricellorum; persuasam à diabolo vociferans; pessimam hæresim nos concepisse asserens de Christi, & Apostolorum paupertate; nostram, nostram esse dissimulans, vt liberius in eam bacchari liceret, tanquam non statum, aut aliquid eius impugnares, sed pessimam hæresim; neque hæc sufficere potuerunt, nisi tandem sub alterius umbra, obductaque laruâ insultares, hosque velut furtim subtrahere, & absconsa manu lapides in nos torqueres, personâ Ioannis Poliaci interpositâ, quæ æquè tuis, ac nostris insensa fuit; nec hic tamen insolentix tibi finis est, alia insuper adiicis, quibus nostri status odium, & horrorem non fano (vide an Catholico) spiritu induceres: hæc enim tu.

B z o v. *Accessit & istud, dum fratres Minores non nisi usum rerum sibi reseruarent, & ad Ecclesiam Romanam totum directum dominium suarum rerum deferrent: ac propterea in usurpatores earum, Sedem Apostolicam armarent, & ex consequenti, propterea eandem odio omnium exponerent; eandem quoque pariter, vnâ secum in præceptis traherent, &c.*

Quid audio? Ecclesiam traherent fratres Minores in præceptis vnâ secum, si dominium rerum suarum penes Sedem Apostolicam esset? viam aperi, precor, tam horribilis casus: quia nempe *in usurpatores earum Sedem Apostolicam armarent.* Et quid tum? *quia ex consequenti propterea eandem odio omnium exponerent.* Quis tibi dixit omnes homines quotquot sunt fore usurpatores rerum concessarum Franciscanis, si dominium (tuo sensu loquor) ad Ecclesiam spectaret? adeone hi omnibus exosi? vel saltim familiam Dominicanam, & reliquas Monasticæ professionis ab iniustâ usurpatione cohiberet religio; non igitur odio omnium omnino exponeretur Ecclesia: abstinuissent etiam fundatores, & patroni Monasteriorum, Prælati Ecclesiarum, parentes, & amici ipsorum fratrum ab huiusmodi inuasionem tam iniquâ, imo & patrociniū non denegarent afflictis, & angustiatis; in hos igitur non armarent Ecclesiam fratres Minores, neque eorum exponeretur odio; sed quid, si Magistratus ciuiles, Ministri reipubl. & Principes etiam officio non desissent suo, oppressores pauperum legibus, & animaduersione debitâ continerent, iniustos arcerent inuales? securius profectò expeditionem hanc iniret, seque aduersus rebelles armaret tum Ecclesia, tantis in societatem belli accurrentibus subsidiis; tum ergo non verendum erat præcipitium. Sed permittamus Bzouio Ecclesiam odio omnium exponendam; ex defensione Franciscanorum; nonne omnibus hisce difficultatibus expeditam aduersus quamuis ruinam, & præcipitium, eam solidare posset vnica Christi sponsio, qui promisit portas etiam inferi aduersus eam non præualituras, seque in patrociniū & adiutorium futurum cum illa vsque ad consummationem sæculi? nunquid potentior mundus quàm infernus? & quæ inferno & dæmonibus fortior est, mundo & hominibus victa succumberet? in ruinam traheretur? nonne odio omnium exposita olim Ecclesia dum hinc gentilitas, illinc Synagoga latera atrociter pulsarent, eiusque doctrinam illa reputaret stultitiam, hæc scandalum? perseverauit tamen, & potentiam Imperatorum in manu fregit humilium piscatorum; mirum igitur vt soli inuales, & usurpatores rerum concessarum Franciscanis Ecclesiam in præceptis traherent, quod nequierunt Imperatores, Reges, & omnes in vniuersum Tyranni. Nunquid bona Franciscanorum tanta, tamque pretiosa sunt, vt omnium oculos in se conuerterent, & cupiditatem excitarent, totque haberent insidias? inter omnes Ecclesiastici Ordinis nulla vilior supellex, idque status ipse, & paupertas requirit; magnum scilicet lucrum asportarent prædones. Demus etiam maiores superesse diuitias, vtrum hæc tutiores essent in fratrum, quàm in ipsius Ecclesiæ dominio? illis nempe parceret, qui hanc contemneret? vel maiori obseruatione fratrum, quàm Ecclesiæ possessionibus esset deferendum? si igitur illa nunc fratribus, quorum ex proprietate sunt, Bzouio iudice, permittuntur, & pacificâ quidem possessione; quidni & eadem securitas contingeret, si ad Ecclesiam spectarent? Deinde sint etiam, vt vult, Franciscanorum ex proprietate: nonne pro iis similiter armaretur Ecclesia? quis defendit possessiones Monachorum? nonne

pro his armatur quotidie Sedes Apostolica, licet in iis dominium non acquirat? pro reliquis item Ecclesiasticis, imò & pro Regibus & Principibus? Verum quod caput est, nolente Bzouio, dominium præfatura ad Ecclesiam spectat, sine suâ graui sollicitudine, aut dispendio, id vnum sincere profiteor, si illa omnia, quæ percurri, sobriam mentem ferant, me nescire, quid sit rabies aut delirium. Sed missa hæc faciamus; nescio enim quid horrendum retro sonat; Nam tuba terrifico strepuit graue rauca fragore. Prælua, vt video, pugnae hæctenus cecinit, nunc verò apertis tubis clangit, plenaque acie vtramque Dominici & Francisci ad certamen de paupertate Christi familiam reuocat; nos ad spectaculum accedamus.

Anno Christi 1322. Ioan. Papæ 6. & 7.

numero 1. 2. 3. 4.

Bzou. Hoc tempore ex occasione decretalis Papæ Nicolai III. Exiit, quam pro regula Diui Francisci declaratione ille ediderat, Fratricellorum seu Beguardorum plurimi in vulgus spargebant Christum saluatorem, quamdiu inter homines versabatur, nihil proprium in communi aut particulari vsu possedisse, sed omnino pauperrimam viam, absque omni peculio egisse. Narbona id primum Archiepiscopus, & frater Ioannes Bennius Ordinis Prædicatorum, contra hereticos Inquisitor ab vno ex Beguardis intercepto intellexerunt, & plurimorum Theologorum ac iuris Consultorum euocato Concilio, ex sensu, ac consensu communi in comitum hæresis decernere voluerunt. Intererat Concilio frater Beringarius Talomius, Lector in Narbonensi Canobio FF. Minorum, & patrocini Beguardi suscepto, asseruit dogma illud tantum abesse ab hæresis suspitione, vt etiam inter Catholicae fidei articulos possit, ac debeat numerari: maxime cum decretalis illa solemniter, Exiit; asseuerare videatur, Christum rerum omnium egentissimum vixisse Inquisitor, vt erat vir doctissimus, articulum inter hereticos reiecit, & fratri Beringario palynodiam indixit. Hic porro recusauit, & ad Sedem Apostolicam appellatione interposita, Auinionem iuit, Ioannem Summum Pontificem conuenit, ac totius rei summam exposuit.

Ioannes autem, quæ fuit prudentiâ, ne temerè quidquam in re maximi momenti statueret, in primis fratrem Beringarium honestâ in custodia retinuit, deinde omnibus Academicis, ac doctissimis viris vbiq; terrarum ad disceptandum proposuit, num pertinaciter affirmare Dominum Iesum Christum, eiusque Apostolos non habuisse aliqua in speciali, nec etiam in communi, foret hereticum censendum. Proposita questione, vt tanto liberius sensum suum omnes exponerent anathema à Nicolao III. in decretali, Exiit, in interpretes illius suspendit, liberamque omnibus potestatem fecit de thesi disputandi, scribendi, mentemque suam explicandi. Ista habet in edicto quod incipit; Quia nonnunquam. Datum Auinione 7. Kalend. Aprilis Pontif. anno 6. anno Domini 1322. Adiecit postea segmen con-

stitutionis,

stitutionis, quod dictam suspensionem exprimit, & continet: & sequitur numero 3.

Cum autem fratres Minores, ad dies proximos Pentecostes Perusium Comitio indicto, indidem ex omnibus orbis Christiani Prouinciis confluere deberent; aliqui Cardinalium fratrem Michaelen Cesenatem eiusdem Ordinis Generalem Ministrum admonuerunt; vt de tota re vnâ cum Patribus sensum suum exponeret. Exposuerunt datis litteris in hanc formam.

Uniuersis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis Fr. Michael Ordinis fratrum Minorum Generalis Minister, Gulielmus Anglia, Henricus superioris Alemannie, Arnoldus Aquitania Prouinciales Ministri in Sacra Theologia Magistri, necnon Hugo de Nouo Castro, & Gulielmus de Almach Sacrae Theologie Doctores, Nicolaus Minister Francia, ac Gulielmus Broch Baccalaurei in Sacra pagina, & omnes Ministri, & Custodes, discreti, & Generalium studiorum lectores apud Perusium congregati in Capitulo generali, ipsamque totum generale Capitulum Ordinis supra dicti; salutem, & pacem in Domino sempiternam.

Noueritis quod nos anno Domini 1322. indictione quinta, pridie Nonas Iunij, audita, & intellectâ questione quadam, qua in Romana Curia presentialiter agitur, qua queritur, vtrum asserere Christum, & Apostolos non habuisse aliquid in proprio, nec in communi sit hereticum; & requisiti, quid de illa questione sentiremus, & in scriptis sub nostris sigillis, & subscriptionibus propriis redigere curarem; visis, & examinatis dictâ questione cum allegationibus, qua pro, & contra fiunt, diligentique, & deliberatione maturâ digestis, determinationi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ firmiter, & totaliter inherentes concorditer, & vnanimiter dicimus, & fate-mur, quod dicere, & asserere, quod Christus viam perfectionis ostendens, & Apostoli eandem perfectionis viam sequentes, atque per exemplum in alios volentes perfecte viuere deriuantes, nihil iure proprietatis, & dominij seu iuris proprii, in speciali, & in communi habuerunt, non est hereticum, sed sanum, Catholicum, & fidele; maxime cum Sancta Romana Ecclesia Catholica, que à tramite Apostolica traditionis nunquam deuiasse aut errasse probatur (24. quest. 1. cap. à recta. & cap. pridem. in fin.) hoc expresse dicat, affirmet, & determinet manifeste, extra de verb. signif. cap. Exiit. in 6. porro sic inquires.

Dicimus quod abdicatio proprietatis omnium rerum, tam in speciali quam in communi propter Deum meritoria est: quam & Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit, & exemplo firmauit; quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, id est, Apostoli, prout ab ipso fonte, id est, Christo hauserant, in volentes perfecte viuere per doctrinæ, ac vitæ ipso-rum alueos deriuarunt.

Hæc, & alia fratres Minores ex totius Capituli Generalis sensu vniuersis scribentes subscriptionibus propriis Generalis Ministri, & supra nominatorum, necnon & quatuor Prouincialium Ministrorum videlicet Thomæ Prouincia Bononiensis, Petri Prouincia Sancti Francisci, Ferdinandi Prouincia Castellæ, & Simonis Prouincia Turanensis sigillis munie-

Decisio ca-
pituli Peru-
sini.

runf,

runt, aliamque satis prolixam Epistolam ad vniuersos Christi fideles dederunt, in qua rationes sententiae suae, multis viribus, & argumentis confirmarunt. Ipsam omnes Magistri & Baccalauri Theologiae Ordinis eiusdem Parisiis, in Anglia, & in toto eo Ordine omnes numero quadraginta unum asseruerunt, & diuulgatis litteris approbauerunt; addentes paupertatem fratrum Minorum, maioris esse perfectionis, quam aliorum mendicantium, propter abdicatum dominium, nec solum, nisi usum fratribus Minoribus exemplo Christi reseruatam. Quae cum Ioannes Pontifex intellexisset edictum de usu rerum à dominio distincto ex formula inferius subscripta Auenione promulgauit, Ad conditorem Canonum, &c. Datum Auenione 6. Idus Decembris Pontif. nostri anno 7. 1322.

Promulgatâ superiore constitutione à Ioanne Summo Pontifice, frater Bonagrata Bergomensis Ordinis Minorum à fratre Michaelē Cesenate, & à Capitulo Generali sui Ordinis Procurator, in controuersia de paupertate Christi, & Apostolorum institutus adeo procaciter contra Summum Pontificem protestationem, & appellationem prolixâ scriptione interposuit, ut Ioannes necesse habuerit eam Constitutionem, Ad conditorem Canonum, iterum, sed longè magis amplificatam, & contra cauillos torquentium se instructam publicare, atque de principali controuersia in modum subsequenter anno subsequente decernere. Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam. Cum inter nonnullos viros, &c. Datum Auenione 2. Idus Nouembris Pontif. nostri anno 8. anno Domini 1323.

En tibi, Candide lector, ut Bzouius Bzouium reduxerit, & nobis tacentibus ipse in se conuersus propria depauerit viscera; aliquot iam annis lacerauit ille Franciscanos, non aliud ob crimen, quam quod malè senserit de Christi, & Apostolorum paupertate, subortâ eâ controuersia, quae hoc primùm tempore, & anno, initium habuit; & id quidem ipso teste, & authore Bzouio. Post tantos verò insultus & caminam in Minoritas exercitam hactenus comicâ licentiâ facundiam, in ipsam tandem incidit historiam casûne, an industria, non facile iudicauerim; eâ porrò securitate huius anni gesta percurrit, tanquam si hucusque sine vllâ offensione stadium absolueret, ad anteriora semper extensus quæ retro sunt obliuiscitur; vel ergo memoria vel affectus in culpa est, alioquin recidenda erant, quæ superiùs aduersus Bauarum, aduersus Cesenatem, aduersus Ochamum, & totum denique sodalitiū Franciscanum concepit huius controuersiae occasione, tanquam ea tum viguerit; siue autem memoria, siue affectus in causa fuit, vitio vertitur, licet non æquè: illam historico adimere est animantem sine stomacho creare: hunc verò contra veritatem armare in quouis homine crimen, in religioso nefarium, & velut quoddam ex sui status contemptu sacrilegium apparet, ut qui Deo consecratus, ipsius efficitur veritatis professione discipulus.

Contradictio aduersarij. Anno enim superiore producit Cesenatem patronum Christi, & Apostolorum paupertatis atque Fratricellorum sectatorem primicerium inter

inter eos, qui contra Ioannem Papam bellum fuscitarunt litterarium, adstruit ibidem fratres Minores pessimam hæresim concepisse de Christi, & Apostolorum paupertate; eradicandæ religionis suæ velut ex eadem hæresi, & Pontificis indignatione semina iecisse. Verùm hoc anno idem author est sententiam illam de paupertate detectam prius esse, & deprehensam Narbonæ ab Archiepiscopo, & Inquisitore Dominicano; de eadem re fratres Minores tum primùm in Capitulo Perusino sequenti Pentecoste congregatos mentem suam, & iudicium ad petitionem quorundam Cardinalium expressisse, in quo Capitulo Cesenas Generalis præfedit. Hæc igitur siue sunt vera, ita etiam ea quæ præcedenti anno præmiserat, destruunt; veritatem in eo hîc amplectamur, falsitatem ibi reprehendimus; quamquam nec hic omnino concolor sit: sed nœuos eiusmodi contemnimus.

Quoniam igitur eò nos deduxit historia, soluenda erit fides lectori, eaque tractanda controuersia, ad quam nos sæpius remisimus; idque in primis curandum ne affectu, & solis verbis rem leuiter agamus; sed lapso quasi pede, fixoque vestigio insistamus veritati, quæ sit obuiam quærenti te, contemptorem autem præteriens contemnit. Ut suis igitur quæque locis disponantur diuersis capitibus, absoluemus concertationem.

CONCERTATIO DE CHRISTI & Apostolorum paupertate, in qua defenditur, & approbatur decisio Capituli Perusini habita olim à fratribus Franciscanis anno 1322.

CAPVT I.

Attingitur questio facti, & plura hominum placita & errores
circa paupertatem explicantur.

NON caruit olim suis detractoribus paupertas, non caruit etiã vanis, ut ita dicam, adulatoribus: illi cum defectu meriti, hi cum excessu, neutri medium virtutis pondus, aut suspensam æquali librâ staterâ collocarunt; varia Philosophorû exempla, & dogmata commemorare hæc in parte non libet, ad ipsos legis nouæ professores accedamus, qui variis illecti studiis, varia etiã paupertatis distraxerunt præmia, aut detraxerunt merita. Primus omnium, qui bellum ei indixit, videtur fuisse ille Diotrophes, de quo ita Ioannes: *Scriptissem, inquit, forsitan. Ecclesie: sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrophes, non recipit nos. Propter hoc, si venero, commonebo eius opera, quæ facit, verbis malignis garruens in nos: & quasi non ei ista sufficiant, neque ipse suscipit fratres: & eos qui suscipiunt,*

Epist. 3.
Diotrophes
primus in
paupertate
hæreticus.

- ſuſcipiunt, prohibet, & de Eccleſia eiicit.* Loquitur autem Ioannes de pauperibus peregrinis, qui propter Chriſtum talem vitam inierunt, *Alienari à rebus propriis, vt habet gloſſa interlinearis; Pro nomine enim eius profecti ſunt, inquit Apoſtolus, nihil accipientes à gentilibus, id eſt, contribulibus, vt anxietate famis cogerentur negare fidem, vt interlinearis docet, & cōcordat Lyranus, Hugo, Thomas Anglicus, Carthufianus.*
- Interlinearis gloſſa.** Eos autem ſuſcipiendos monet Apoſtolus tanquam cooperatores veritatis, ſcilicet prædicandæ fidei; profecti enim ſunt à patria ſponte pro nomine Chriſti ampliando, & pro nomine eius patiando, vt gloſſa aſſerit; non recipiebat igitur Diotrephes egenos, & pauperes, nec aliis recipere permittebat, imò & eos, qui ſubueniebant extra Eccleſiam, & communionem faciebat. Qualis autem fuerit de paupertate eius opinio, licet incertum ſit, nullique id expreſſè tradant, ex facto peruerſam fuiſſe interpretamur, eum vocat Beda, Lyranus, & alij hæreſiarcham, iis tantum innixi Ioannis verbis, quæ perſecutionem eius in pauperes, ambitionem, & inobedientiam perſtringunt: hæreſim verò contra paupertatem docuiſſe interpretatur D. Thomas opuſcul. 19. cap. 7. Ipius quoque inhospitalitatem, & duritiem in pauperes rectè conſtituimus
- Lyran. Hugo. Thomas Angl. Carthuf. Gloſſa.** Eufſtathianos, ſeu, vt vult Baronius, Eutaſtianos ſectatores, aduerſus quos extat canon Concilij Gangrenſis vndecimus. *Si quis deſpicit eos, qui fideliter agapas, id eſt, conuiuia pauperibus exhibent, & propter honorem Dei conuocant fratres, & noluerit communicare huiusmodi vocationibus parui pendens, quod agitur, anathema ſit.* Habetur d. 42. cap. *Si quis deſpicit.* Adiciunt Patres alia item verba, quæ huic rei faciunt in clauſula Canonum. *Et bona opera, que ſupra vires in fratres pauperes exercentur ſecundum Eccleſiaſticas traditiones beatificamus, &c.* Verum vt ex aliis eiufdem Concilij Canonibus apparet, non in vituperium paupertatis agapas hi reprobabant, (vt qui in Apoſtolicorum potius hæreſim inciderint) ſed quæſtui, & proprio illeſti lucro, vt ſibi ſolis oblata vindicarent. Vide Canon. 6. 7. 8. quibus id haud obſcurè inſinuat: *Lege epiſtolam Patrum Canonibus præfixam. Vigilantius tamen hæreticus, natione Gallus, officio Preſbyter Eccleſiæ Barchinonenſis, conſilium Euangelicum de paupertate ſectanda impugnauit, de quo ita Gennadius in Catalogo. Vigilantius non ſolum Iouinianum contentus fuit imitari conſilium de virginitate euacuans, ſed ſuperaddere auſus eſt, vt etiam conſilium de paupertate ſeruandâ deſtrueret.* Contra hunc ſcripſit Diuus Hieronymus, is haudquaquam negabat ſuccurrendum eſſe pauperibus: ſed perfectius eſſe aſtrucebat ſua retinere, & ex eorum fruſtu pauperes alere, quàm omnibus renunciare. Maſſiliani nullis extra ſuam congregationem ſuccurrendum eſſe pauperibus contendebant
- Eufſtathiani hæret.** teſtè Damasceno, quos ait inhumanitatem in mendicos inducere; orti ſunt ſub Valentiniano, & Valente Imperatoribus, erant polynomiiſ eorum originem neſcit Damascenus, & Epiphanius; plures eius hæreſis præpoſitos adſcribit Theodor. lib. 4. hæreticarum fabularum ſub nomine Enthufiaſtarum, quem ſequutus eſt Prateolus lib. 11. hi verò id ſolum commenti ſunt, quia ſe ſolos veros pauperes ſpiritu prædicabant. Sed
- Eorum error.**
- Vigilantius hæret.**
- Gennadius.**
- Maſſiliani.**
- Damaſc.**
- Theodor.**

Sed vehementer dæmonis ira contra paupertatem ſuccreuit dum mendicantium religioſorum ſocietas tanto Eccleſiæ, & animarum bono emicuit, & ablegatum tantæ virtutis cultum voluntariâ rerum abdicatione inſtauravit; res fuit magnæ virtutis, magnæ inuidiæ, maximi meriti, maximæ æmulationis, dum lior, & ſanctitas, patientia, & perſecutio, contemptus rerum, & auaritiæ, vana ſuperbæque concupiſcentia, & humilis paupertas, æquali animorum ardore, non pari tamen gloriâ decertarent; ipſumque ſe victum, contemptum, proſtratum, conculcatum ab humili, peregrinâ, ignotâ, & deſpectâ viragine mundus non tam indignaretur, quàm horreret. Non deſuerunt tamen antiqui hoſtis inſidiæ, qui ſatellites ex primæui fœderis tabulis armauit Gulielmum de Sancto Amore, & Deſiderium Longobardum (quibus acceſſit præſidiarius quidam Gyraldus de Villa Abbatis) eòſque in amici Regis ſubſidium deſtinavit; incurrunt illi ferociter in paupertatem, voce, & ſcripto eam impugnantes: occurrunt Sanctus Bonauentura, & Thomas ad prælia docti, qui primi inſultus feliciter aleam ſubeuntes, reliquum certaminis decus confecerunt; extat inter opuſcula Angelici Doctõris decimumnonum, quod huic controuerſiæ ſcripſit; extant & duo Sancti Bonauenturæ, alterum de paupertate Chriſti contra Gulielmum inſcribitur, alterum verò contra eius deſenſorem Gyraldum de Abbatis Villa Doctorem Pariſienſem, cui nomen dedit, Apologiæ pauperum. Gulielmus, vt habet Prateolus circa annum 1250. ſub Alexandro IV. Pontifice erexit cornua: ſed hæc non cohærent; nam Alexander electus eſt anno 1254. 25. Decembris, Innocentium voluit; res contigit anno 1251. damnatus eſt Gulielmus anno 1255. vt conſtat ex conſtitutionibus contra eum latis, quibus iſte annus inditur; tres fuiſſe refert noſter Marianus lib. 2. cap. 22. quarum vna incipit; *Non ſine cordis amaritudine, &c.* alia, *Romanus Pontifex, &c.* tertia, *Quidam Scriptura Sacra intelligentiam, &c.* ſecundam harum tranſcripſit Cherubinus tomo 1. Bullarij inter huius Pontificis decretales, dataque eſt 3. Nonas Octobris, eiufdem libelli continet damnationem; Tertiam continet ſpeculum Minorum tract. 1. inter litteras Alexandri, data eſt 12. Kalend. Nouembris eiufdem anni, eſtque velut exequutoria ſententiæ, directæ Archiepiſcopis Turonenſi, Rothomagenſi, & Epifcopo Pariſienſi, hanc adſcripſit frater Manuel Roderiquez in Bullario; primam conſtitutionem, quæ quidem tertia in Ordine fuit, habet Bzouius tom. 13. ad annum 1257. num. 4. & data eſt 3. Pontif. anno Kalend. Aprilis Lateran. duæ priores Anagninæ. Secundum verò hanc vltimam conſtitutionem Sanctus Ludouicus Rex conuocatâ Doctõrum Vniuerſitate libellum ipſum (cuius titulus erat, *Tractatus breuis de periculis noſſiſſimorum temporum*) comburi fecit publicè, & authori toto regno interdixit. Ita Marianus, præter hæc, magiſterij priuatum titulo aliſque pœnis multatum ferunt; mendicitatem ille in religioſis reprobabat, omneſque ex ordine mendicantium citra vllum diſcrimen ad laborem & damnabat manuum, dictitans aliter viuere illicitum eſſe, & damnabile; hominem item dumtaxat obligari ad paupertatem habitualem, qua paratus eſſe

Vide Vincentium & Cantipratanum, & alios.

C c 2 quiuſ

quibus debet omnia propter Christum relinquere, dum necessum erit: alioquin verò res suas abdicare haudquaquam licere. Eadem Desiderius Longobardus, adiiciens non licere instituere, aut ingredi aliquem Ordinem nisi haberet bona & possessiones saltim in communi, vel talis sit ingrediens, qui victum labore proprio sibi comparare & velit & possit. De hoc ita D. Thomas in opuscul. cap. 6. agens de eodem errore; *Hic autem error, &c. Adhuc permanet, inquit, sicut patet in quodam tractatu cuiusdam Desiderij heresiarche Lombardi, nostri temporis, quem edidit contra Catholicam veritatem, in quo inter cetera condemnat statum eorum, qui relictis omnibus egere volunt cum Christo, &c.* Ex verbis autem sequentibus videtur Desiderius in paupertatem insurrexisse prior; ita enim D. Thomas subiicit; *Nuper, quod est horribilissimum, antiquus error renouatus est, &c.* Videlicet per Gulielmum à S. Amore; maximos tumultus hic excitauit in vtrumque Ordinem in Gallia: fingebat enim se defensionem, & partes Cleri egisse, quem hac arte sibi conciliauit, & in aduersarios excitauit.

Aliquot postea annis damnati Gulielmi patrocinium assumpsit Geraldus de Abbatis Villa forte sub Clemente, Vibano IV. Sancto Bonaventura, tum fungente officio generalis Ministri. Ita author vitæ eiusdem Sancti. Scripsit autem Geraldus libellum (cuius initium est; *Tantum sibi presumptionis assumpserunt quidam homines, &c.* in defensionem falsæ doctrinæ atque authoris, cuius errores perstringens Sanctus ita habet cap. 1. Primum quidem quia in defensionem eius libri erronei, qui sic incipit: *Ecce videntes clamabunt foris* (ita incipiebat ille tractatus Gulielmi) *paucis reuolutis temporibus per Sedem Apostolicam reprobati non absque nota rebellionis est editus, &c.* Contra hunc scripsit Sanctus Apologiam non contra Gulielmum, vt quidam malè senserunt, tres autem libros emisit dictus Geraldus in suo opere, lib. 1. fugam persecutionis, & mortis tanquam actum maximè competentem viris perfectis, & sanctis magnis præconiis extollebat; ieiunium è contra, & abstinentiam tanquam spiritualium medicamenta morborum maximè astruebat competere imperfectis. In 2. libro statum diuitum laudabilem, & securum, econtra statum nihil habentium conabatur ostendere periculosum, & imperfectum. In 3. autem statum mendicantium religiosorum totis viribus impugnauit: ita de eo asserit sanctus cap. 1. Verùm licet tacito nomine hominum iudicium subterfugere est conatus, incidit in manus omniuidens, & scientis iudicis, qui oppressorem pauperum, & veritatis diuinæ ultione compefcuit; immissa namque in eum subitanea paralyfi, & lepra maximis ærumnis vitam contemptibilis finiuit, infelix contemptor paupertatis. Sed eius nequaquam docti exemplo, quidam sub Innocentio V. Pontifice Maximo circa annum 1350. emortuum dogma aduersus paupertatem iterum resuscitarunt, inter quos famosior est Richardus Armachanus Archiepiscopus, vir quidem doctissimus, vt ex eius opere aduersus Armenos constat: sed ordinibus mendicantibus atrociter aduersus, maximè omnium Franciscanis, adeo vt in eos eruditionem potissimum exercuisse tradat Prateolus

Prateolus ex Volaterrano. Memoriam cum reuocasse damnati Gulielmi tradit Thomas Waldensis lib. 4. parèmq; cum ipso & Witclefo opinione facit, idem ante ipsum notauit Fr. Gulielmus Iordanus Angelus Dominicanus contra positiones Witclefi: vnde Thomas loco citato cap. 1. suppositâ diuisione paupertatis circa finem ita habet: *Habeat ergo, inquit, vnaquaque sententia vires suas, & sensum quem indidit Spiritus sanctus, non Spiritus Vitclefi, non Amorei Spiritus, vel Spiritus Armachani.* Scripsit Richardus in defensionem parochorum, & contra mendicantes, in quibus opinione & scopo Amoreus dici possit. Sed grauior illius in doctrina lapsus, vt qui iura sacerdotum plus æquo extollens, non tam in religiosos iniurius, quàm in reliquos heresiarchas plura docuerit contra veritatem, sacramentorum quorundam, vt quod sacerdos simplex confessionem sine approbatione audire, confirmationem conferre, Episcopum consecrare possit, item alias quasdam exercere functiones Episcopales, & consecrationes, quam pluribus in locis confutat Waldensis ex proposito: hoc enim ex eodem desumpsit Witclefus, de eo ita censet Bellarminus de scriptoribus Ecclesiasticis. *Hic author, inquit, cautè valde legendus est, præsertim libro 10. contra Armenos cap. 4. & cap. 23. & 24. & lib. 11. cap. 4. & serm. 1. & 4. in quibus locis multos errores habet de potestate presbyterorum, de paupertate Christi, & de statu religiosorum mendicantium, &c.* Nec aliena ab his communis Doctorum sententia, quorum censuram æquè grauem, ac seueram quoad prædicta ille author hæctenus est expertus: adeo vt aliqui etiam non verentur eum inter hæreticorum turbam adnumerare, vt Lutzeburgus, Prateolus, Paulus Gryfaldus Perusinus, posterior hic fidem Lutzeburgi secutus. Verùm iniuste hæreticis adscribitur is, qui nunquam ab Ecclesia discessit, licet næuos quosdam humano lapsu contraxit, sine pertinacia, & cum debita ad Ecclesiam submissione, quemque intellectus abundantia verius, quàm affectus aut voluntatis maculauit peruersitas: nam & ipsos Sanctos Patres, vt Cyprianum, & alios studium veritatis inquirendæ, & tutandæ patronos aliquando fecit erroris: nemo tamen sanæ mentis ad hæreticorum rediget classem, quos sancta veneratur, & colit Ecclesia. Imò nec Criticus hic rigor sanctis etiam parcit, nam & Gryfaldus in sua historia compendiosa decisionibus fidei præfixâ sub titulo hæreticorum collocat (nisi fortè error sit typographi (quem delendum subnotare habet) Paulum Diaconum, Calliodorum, Rabanum, S. Methodium, Oecumenium, S. Antiochum, Isidorum Hispalensem, S. Gregorium Turonensem, S. Eligium, Bedam: quod planè ne dicam impium, sed insanum videtur, si ex aduertentia, & studio factum sit. Eodem modo apud Guidonem Carmelitam, Lutzemburgum, Prateolum, & alios, qui historiam de hæresibus magis quàm impugnationem meditati sunt, reperies multos orthodoxos iniuste traduci, & ad damnatorum ergastula detrudi, quos inter scolastica disciplinarum certamina velut domesticos, eiusdemque professionis, & fidei Doctores quotidie celebramus, multas item seuolas propositiones pro hæresi ad legentium non tam risum quàm

Guido Car.
Prateolus
Lutzemb.

nauseam substitui, multaque accusari personas, non præmissa historia vlllo examine: verum ex quadam populari non tam fama quam tenui rumusculo factum astruunt potius, quam solidâ indagacione rimant: licet grauiſſima res sit hominem sub hæresis infami velo, toti adumbrare, & exponere vniuerso. Laborant proinde ex historia, cuius nullam penè inquisitionem præmittit. De Guidone Carmelita & fratre Bernardo à Lutsemburgo, qui vult legat iudicium nostri Alphonſi à Castro præfatione ad lib. 1. aduersus hæreses, & cap. 9. grauior est eius querela de hoc, quod viros meliori notâ dignos catalogo hæreticorum inferuerit, titulum nempe præfixit, antequam opus meditaretur; sicut plerique authores, in quibus frons discordat à corpore, & quod semel statutum est, fixum retinere potius eligunt, quam integrâ proportionem, requisitam totius, & partium adaptare cohærentiam, iustumque adhibere delineamentum: ita nempe inter hæreticos describunt viros orthodoxos, & quos suâ etiam opinione infantes volunt in limine præfixo infami titulo damnant, non sine famæ dispendio eorum, quorum fors tulit huiusmodi, illusiones dixerit, non debitas censuras pati; admirabilem alioquin, potiorique, & ingenij, & laboris & industriæ commendatione dignissimorum, atque de posteritate benè meritorum; non pati passu currunt hæresis & hæreticus, nec quicumque hæreses, seu in fide erronea docet, is ideo est hæreticus, si ratio non voluntas in culpa fuit: communis enim Doctorum fert sententia, errorem comite duntaxat pertinaciâ hæreticum constituere.

Docuit Armachanus opiniones in fide erroneas, putans se nihil ab Ecclesiæ fideique sententia discrepasse; eaque docuit, ac defendit voluntate, quæ detecto errore, impugnatoem cum statueret pristinae opinionis; ideoque ab hæretici nota, & opprobrio quàm longissimè distat. Illustrissimus proinde Bellarminus æquiori lance vsus, eum inter Ecclesiæ Doctores statuit, tam in opere de scriptoribus, quàm in suffixa breui Chronologia, idemque Possseuinus & alij collectores scriptorum factorum, vt Trithemius, Eysingrenius, &c. fecerunt.

Vt ad propositum igitur redeamus, is natus in oppido Dundalci parentibus aduenis, vt ferunt, ex inferiori Vtonia ea parte, quæ vulgo Ruta dicitur, ita studio, & pietate profecit, vt viri doctissimi, & Sancti nomen obtinuerit. Oxoniæ ad magisterij gradum ascendit, mox eiusdem Vniuersitatis factus Cancellarius, deinde Archidiaconus Lichfeldensis, deinde Archiepiscopus Armachanus. Verum p̄ cetera sui status zelo (non secundum scientiam) religiosorum mendicantium obsistere primò exemptionibus, & priuilegiis cœpit, & mox procedente altercatione, & feruore contentionis statum ipsum impugnare, parochorum contra iura fulcire, cui rei scripsit defensionem eorum aduersus mendicantes. Sed totum prælij in nos pondus conuertisse visus est, tum quia opportuniore fuimus iniuriæ, importuniores defensionem: tum etiam quia potissimum cum nostris res fuit, quos frequentiores in sua habuit diocœsi, & Prouincia, viciniore periculo fuit Conuentus Armachanus, & Conuentus Pontanensis in diocœsi Armachana, tenta-

Harpfeldius Sæc.
Annales
Hiber.

uit ille Pontani, vi fratres impugnare, quandam etiam Conuentus fabricam vt pavementum (ni fallor Ecclesiæ) politiore stratum lapide, in suum transferre palatium; verum superueniens prætor, ex familia Dominorum Bathcorum, cum cohibuit, non tam autoritate, quàm potentiâ, Guardianus autem Armachanus eundem Archiepiscopum interpositâ appellatione citauit Auinionem, vbi tum Curia fuit, & comparere tam Regis quàm Pontificis mandato debuit. Hæc eidem aduersus Franciscanos potissima fuit causa, vt in eos speciali impugnatione stylum acueret. Transmittens igitur in Angliam, aliquos sermones in eos declamauit Londini, paupertatem & mendicitatem impugnauit, asserens turpe esse Christianis suâ sponte mendicare, neque ad perfectionem pertinere: perueniens autem ad Curiam anno Domini 1356. tractatum aduersus mendicantes exhibuit, cuius initium est: *Nolite iudicare secundum faciem*, &c. cui respondit frater Rogerus Chonnoe: responsionis initium est, *Confessionem & decorem induit*, & doctè sanè & crudité defensionem mendicantium scripsit. Fuit ordinis nostri Prouincialis Angliæ, extat vterque tractatus simul cum quæstionibus aduersus Armenos, & sermonibus contra mendicantes: prodierunt hæc omnia in lucem Parisiis anno 1511. ex officina Ioannis Parui, & opera Ioannis Sudoris Theologi, de quibus ita Possseuinus in apparatu censet. *At cum Richardus hic, quem Armachanum vocant, cautè legendus sit, tum præcipuè Rogerus de Chonnoe Ordinis Minorum perpendendus est, qui defensionem mendicantium aduersus eundem Armachanum doctè, & accuratè conscripsit*, &c. Mortuus est Armachanus anno 1359. sicut & eius Antagonista Fr. Rogerus anno sequenti 1360. ille in Hannonia, cuius translatus est funus in Hiberniam operâ Stephani Episcopi Medensis, & in oppido Dundalci, vnde oriundus erat, collocatum, dignus profectò, qui vtiliori studio in fine ætatis animum applicaret. Thomas Walsinghamus in Eduardum III. ad annum 1318. iniquè nimis, & vt solet, aduersus mendicantes narrationem deflexit quasi iis pecuniis Prælatos Curie subuerterint, potioresque muneribus contra Armachanum quàm iustitia & causa euaserint, non veritus simoniæ infamiâ sanctam sedem & Pontificem aspergere, vt comminisci daretur, quod in religiosi pauperibus damnaret: alibi etiam huiusmodi nugas in Franciscanos sub Clemente V. inuenit, quarum ille solus est author, neque cum narratione Clementinæ, *exiit de paradiso*, aut historicis cohærent, nempe ditissimus monachus spontaneæ mendicari religiosorum velut meliora ex Apostoli consilio æmulatus charismata, non inhiat: sed diuitias in summa fingit paupertate, & quasi sibi subtractos dolet thesauros, quæ seruorum Dei subleuandis indigentis vix sufficiat collatâ piâ subuentione elemosyna.

Errorem Armachani circa paupertatem plenâ, infectaque fauce Witelesus hæresiarca exiit, eiusque discipulus Ioannes Hus, & Bohemi, vt patet ex articulis in Concilio Constantiensi damnatis articulo 19. 20. 23. 33. quamuis longè amplius procefferint hi contra mendicitatem, & paupertatem religiosorum, ipsum statum reprobantes vitæ monasticæ.

Chron. Hiberniæ.

Thomas Walsinghami accipit.

Witelesus & nouatores.

monasticæ. Floruit Witclaf anno 1352. vt vult Prateolus: sed Walfirgamus asserit eum circa annu 1377. cepisse dogmatizare. Waldésis 1380. adferibit. Ad hanc classẽ Lutherus, Caluinus, Melanchthon, Petrus Martyr, Brentius, & æternæ ultimæ ætatis pestes redigi possunt, qui in eandem damnationem, & hæresim conueniunt, vt videre licet apud Bellarm. de monach. lib. 2. cap. 8. hi sunt qui voluntariam paupertatem & rerum omnium renunciationem propter Christum factam tanquam inutilem aut damnosam detestantur. Alij è contra paupertatem magnoperè ex diametro extollunt, & quidem ita, vt necessariam sentiant ad salutem.

Primi huius classis censentur antiqui hæretici, dicti Apostolici, de quibus Epiphanius hæres. 61. Augustinus hæres. 40. Damascenus de hæret. Item Prateolus verbo Apostolici, dicebantur etiam Apotactici, id est, secreti, debebant in Pisidia, teste Damasceno: quo tempore vixerint, incertum, eos fuisse circa 199. conicit Prateolus, negabant hi superesse aliquam salutis spem iis, qui propriis non renunciant, aut iis rebus utebantur, quibus ipsi carebant, eundem errorem tribuit sanctus Thomas Catharis seu Nouatianis opus. 19. cap. 6. hi autem vixerunt an. 256. Eustathiani eandem de paupertate opinionem conceperant, vt patet ex epistola Patrum præfixâ canonibus Concilij Gangrensis, quod aduersus eosdem hæreticos fuit coactum: nam inter cætera dogmata, quæ Eustathio, & sequacibus imponunt, est hoc: *Diuites fideles, qui non omnibus renunciant quæ possident, spem apud Deum non habere, &c.* celebratum est hoc Concilium præsentis Osio Episcopo Cordubensi, dum in Oriente legatum ageret Syluestri Papæ, atque adeo circa annum 361. ante vel post Nicænum: tunc ergo viguisse Eustathianos oportet; & authorem præcessisse, quem putat Baronius fuisse Eutaetum illum, de quo Epiphanius hæres. 40. verum multos errores ibidem Epiphanius inurit Eutaeto, de quibus nulla est mentio in Concilio, alioquin non prætereundos, vt quod non resurgat caro, sed sola anima, mysteriorum participationem & baptisina abhorrebant, figmenta astruebant, de quibusdam cælorum potestatibus, quarum cibus esset anima, &c. Deinde Epiphanius Eutaetum emeruisse refert circa obitum Constantij Imperatoris, & longè ante habitum est Concilium, superstitite adhuc Constantino patre, contra Eustathianos, ac proinde antiquiores esse constat.

Hunc eundem errorem simulauit Iulianus apostata, & ex præscripto Euangelij Christianos viuere debere interpretans, legem sanxit ne inuasoribus bonorum resisterent, vel se vllâ ratione defenderent. Ita Nazianzenus oratione 1. in Iulianum.

Eiusdem hæresis patroni facti sunt Pelagiani, teste Augustino, & Hilario epistola 89. quin, & hunc errorem in Pelagio damnauit Concilium Diospolitianum articulo 6. vide etiam Aug. lib. 2. de peccato originali cap. 11. & epistola 106. illos exceperunt Waldenses seu pauperes de Lugduno à Waldonè ciue Lugdunensi originem trahentes circa annum Domini 1160. Item Fratricelli authore Hermanno

Italo,

Italo, incertum quo anno inter Conciliũ Lateranense habitum sub Innocentio III. & Luganense sub Gregorio X. de his fati in superioribus dictum, his adiungit Prateolus Turilupinos, qui omnes Fratricellorum seu Beguardorum hæreses docebant; extiterunt circa annum 1372.

Tertia sententia fuit antiquorum hæreticorum, qui dicebantur Vadiani seu Anthropomorphytæ, ad Ecclesiasticos hunc paupertatis rigorem reducens, estque velut à priori excelsus ramus. Negabant illi Episcopus diuitias, aut possessiones habere posse, & quia diuites viderunt secesserunt ab Ecclesia. Vide Aug. hæres. 50. Hunc eundem errorem excitauit Marsilius Patauinus sub Ioanne XXII. circa annum Domini 1322. vt docet Aluarus Pelagius lib. 1. de planctu cap. 68. Prateolus verbo Marsilius lib. 11. Castro, verbo Ecclesia, hæres. 4. idem ante illum docebant Waldenses, & Fratricelli, quem errorem assumpsit Witclafus art. 10. 15. 17. 31. 32. 35. 38. qui inter reliquos damnati sunt in Concilio Constantiensi sess. 8. & in Bulla Martini V. eadem Lutherus, vt refert loco citato noster Castro.

Quarta sententia est Gulielmi cuiusdam Antuerpiensis, qui assererat paupertatem tam perfectam esse, vt sola omnia peccata delere valeat, sicut ignis rubiginem, ideoque meliorem esse meretricem pauperem quouis continente possidente, & retinente aliquid in sui subsidium: exhumatus est quatuor post mortem annis, & in cineres conuersus. Dicebatur Gulielmus Cornelij.

Hosce errores circa paupertatem inuestigare volui, antequam controuersiam ingrediamur, vt consideret lector, quid sanum, quid periculosum sit, & si quid in Franciscanis reprehensione, aut veniã dignum inueniat, syncerè iudicet. Prima sententia damnosam vel inutilem & superstitiosam reddit paupertatem. Secunda huic contraria necessariam astruit ad salutem, adeoque positam eam legem iis, qui ingredi velint in vitam, non solum consultam tendentibus ad perfectionem. Tertia præscriptam eam legem vult saltim Ecclesiasticis à Christo. Quarta effectum charitatis & gratiæ tribuit paupertati, quod est peccata delere: omnes proculdubio damnatæ sententiæ, tam scripturæ sacræ, quam regulis fidei, & Sanctorum Patrum decisionibus contrariæ.

Præter has excitata est illa controuersia de paupertate Christi, & Apostolorum ex occasione, quam Dominicanus Inquisitor captauit contra Franciscanos, de qua controuersia Bzouius in narratione superius expressa egit. Verum quia distinctius obseruauit noster Marianus circumstantias, & rerum, & temporis, ipsamque veritatem, placet ex eodem supplere, quæ Bzouio aut eius auctori defunt. Ita illè lib. 4. cap. 8.

Cum quidam Beguinus anno Domini 1321. fuisset captus in ciuitate Narbonensi pro facta hæresis, & per Archiepiscopum Narbonensem, & Fratrem Ioannem de Belma (Bemmius dicitur apud Bzouium) Inquisitorem heretica prauitatis ex Carcafonensibus, qui Fr. Ioannes persecutor Ordinis Minorum, status & regimini ipsius ordinis acerrimus, & enormis

D d extitit,

Secundæ
classis hæ-
resis circa
paupertatem.
Prateolus.
Damascen.
Cathari.
Nouatiani.

Eustathiani.

Baronius.
Epiphani.

Iulianus
Apostata.

Pelagiani.
Pauperes
de Lugduno.
Fratricelli.

Tertia clas-
sis.
Vadiani.

Aug. de
hæres.
Ioan. An-
dreas.

Quarta
classis.

Marianus.

exiit, sicut de persecutione iniusta fratribus facta a patre, per legitima documenta, & etiam per Bullam sententis contra ipsum Fratrem Ioannem occasione huiusmodi persecutionis fratrum Minorum promulgatam. Hic Fr. Ioannes prefatum Beguinum iudicare volens, tanquam hereticum conuocauit ad Conciliū suum omnes Priores, Guardianos, & lectores religionum, & quā plures alios sapientes, inter quos fuit frater Beringarius Taloni de Perpignano lector in conuentu Narbonensi; & cum ipse Inquisitor fecisset inter cetera legi dictum articulum, Christus & Apostoli nihil habuerunt in communi, neque in speciali, pro quo inter cetera volebat Beguinum huiusmodi condemnare; ipse Fr. Beringarius lector super dicto articulo requisitus, respondit, quod hoc dicere non erat hereticum, sed dogma sanum, Catholicum, & fidele, maxime cum hoc esset per Ecclesiam Catholicam in decretali, Exiit. definitum. Quo facto, ac si assensisset haresim dictus lector, prefatus Inquisitor turbatus contra ipsum fratrem Beringarium dicens, & mandans ei, ut statim reuocaret, quod dixerat in omnium presentia. Qui reuocare noluit quoquo modo, sed quia cogebatur reuocare, timens ex hoc contra iustitiam multipliciter aggruari, ad Apostolicam sedem solemniter appellauit, & cum appellatione sua comparuit in Curia coram Domino Papa in consistorio apud Auinionem, sed antequam lector accessisset praeuenit prefatus Inquisitor suis seductionibus, & fallaciis, & mendaciis ipsum Dominum Papam contra fratres Minores, & eorum statum, & ordinem prouocauit. Quapropter Dominus Papa male informatus de opposito fratrem Beringarium lectorem in sua Curia fecit arrestari, ex quibus lites, & discordiae non paruae inter utrumque ordinem oriri coeperunt coram summo Pontifice, & Consistorio dicentibus Minoribus, quod Christus, & Apostoli nihil habuerunt, nec in communi, nec in speciali, & contrarium affirmare erat hereticum, & contra dicentibus Praedicatoribus, videlicet quod habuerunt, & hoc negare erat hereticum. Neutra istarum partium in isto initio questionis distinguente, sed vnā affirmante, alterā negante: Quamobrem Dominus Papa fratrem Vbertinum de Casali de hoc requisit per Reueren. Dominum Neapoleonem Cardinalem, quod de praedicta questione breuiter scriberet, id quod sibi videretur tenendum. Acta sunt haec anno prefato in Dominica de passione: Fr. autem Vbertinus recipiens litteras Domini Neapoleonis Cardinalis quod sentiebat de prefata questione per scedulam respondit, cuius responsionis tenor talis est, &c. Haec Marianus. Summarium autem responsionis est, quod simpliciter, & sine distinctione non sit respondendum ad questionem: ipse autem tria asserit. Primum est, Christum & Apostolos habuisse ius & auctoritatem dispositionis, & distributionis super ea quae pauperibus, & ministris Ecclesiae dabantur, in quantum erant Praelati. Secundum, quod in quantum erant personae singulares perfectionis, & abdicacionis, & humilitatis viam sequentes, & docentes, nihil habuerunt proprii ciuilitate, & secundum consuetudinem fori externi, & contentiosi, & sic Franciscanos intendisse. Tertium quod habuerunt proprium, quantum ad ius poli, & necessariam sustentationem, & vium vitae, & sic, inquit, intelligendi sunt Praedicatores.

Responsio
Fratri
Vbertini à
Casali.

Subiungit

Subiungit Marianus responsioni quam verbis ipsius authoris transcripsit; Hac autem scedula (supple, Vbertini) lecta in Consistorio, concorditer utraque pars praesens respondit. Nos non resistimus isti scedulae, Minores allegantes id, quod erat, pro parte sua. Tunc summus Pontifex letus dixit: nolumus plus audire, quia bene responsum est questioni. Tamen postea publice, ad quorum suggestionem nescio, iterum prefatam questionem proposuit: videlicet, utrum pertinaciter affirmare Dominum Iesum Christum, eiusque Apostolos non habuisse aliqua in speciali, nec etiam in communi foret hereticum censendum. Et formam illius questionis in scriptis omnibus Praelatis, & Magistris in Theologia in Curia residentibus tradi fecit, suspensa tamen sententia excommunicationis super decretali Exiit, &c. contra glossantes, docentes, seu dogmatizantes aliter quam eo modo quo continetur in ea. Ad hoc fecit ut Praelati, & Magistri, & alij quicumque possint libere definire, & determinare, & ipsam ad libitum impugnare. Propter quod quandam constitutionem edidit, & publice promulgauit, in Auinione 26. Martij anno 6. Pontificatus, anno Domini 1322. quae incipit, Ad perpetuam rei memoriam. Quia nonnunquam quod coniectura profuturum credidit, &c. qua suspensa aliqui Domini Cardinales, & praecipue fratres Vitalis, & Bertrandus de Turre, & nonnulli alij viri nobiles requisierunt Fr. Michaellem de Cesena, decimum septimum Generalem Ministrum, & totum Capitulum Generale apud Perusum tunc in Pentecoste proxima celebrandum, quod ipsi definirent, & determinarent prefatam questionem & in scriptis redigerent.

Trigesimum quintum Capitulum Generale post obitum beati Patris nostri Francisci apud Perusum Italia celebratum est anno Domini 1322, ab inceptio vero ordinis anno 114. per fratrem Michaellem de Cesena decimum septimum Generalem Ministrum, in quo Paures receptis litteris Domini Vitalis, & Beltrandi (in quibus cum instantia magna inducebant, atque exhortabantur quod determinarent dictam questionem, & sustentarent declarationem Nicolai, & quod in ea dictum est, oppositum esse hereticum, & haec littera fuerunt nota toti Capitulo) questionem ipsam disputantes, & subtiliter ventilantes determinarunt prefatam questionem, & vniuersis Christi fidelibus suam determinationem, ut sequitur, destinarunt. Vniuersis Christi fidelibus Fr. Michael, &c. Haec tenus Marianus, qui de verbo ad verbum inserit determinationem Capituli propterea eam exscripsit Brouius ex manuscriptis; eandem etiam scripsit Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu cap. 62. Marcus Vlisipponensis bis per omnia concordat 2 p. lib. 8. c. 10. & 11. Quoniam igitur nostri simul, & ipse aduersarius conueniunt in questione Capituli, eandemque & causam, & motiuum describunt controuersiae, ac simul etiam ipsam decisionem habitam à nostris Patribus in Capitulo Perusino nihilo mutato, & verbatenus transumpserint, omnis sublata est hac in re dissidij occasio, & lis disputationis, cum eadem & nobis, & ipsi in confesso manifestoque sit ratio & narratio facti nisi quod Brouius finem decisionis, eiusque fundamenta subtraxit, quae sequenti capite restituit. Is enim hoc solo differt, quod aliqua praetermittens succinctior sit, & quae diuersis temporibus acta sunt in vnum congerat, & sub eodem anno; quod intentio nostro parum officit. Praescriptam igitur facti,

Dd 2 ipsius

ipsiusque controuersie historiam ab vtrisque habes lector, obsetua initium, & processum, donec finem inspexeris, quo liceat ex integra cognitione huius causae iudicium exponere secundum æquitatem, quod optamus, & desideramus.

CAPVT II.

Proponitur iustificatio controuersie ex parte Franciscanorum, & expenditur decisio Capituli Perusini.

Plurimi in hac controuersia cæco feruntur impetu, nec verentur docere, antequam discant, non aduertentes ex Tullio, *primam causam esse victorie, causam pro qua dicturus es discere*. Merito igitur præmonendi lectores, ne quod à pluribus dictum, id verum popularis quædam efficiat suo strepitu persuasio. Nani alij ex sola controuersie fama materiam finxerunt, vt Cranzius in sua *Wandalica*, asserens etiam fuisse circa animarum visionem. Alij coniecturâ rem agunt, dum præcipuè Ioannis XXII. legunt extrauagantem illam, *Cum inter nonnullos, &c.* Quasi autumantes, quòd oppositum eius, quod is ibi determinauit, nostri docuerint in Capitulo Perusino, atque deinceps defenderint. Quid dicam de iis, quos transuersum egit affectus, & mendaciter nobis impingunt Fratricellorum hæresim? qua in re aduersæ partis factio præposterè insudauit, aliosque nonnullos seduxit viros alioquin pios, & doctos: verùm in hoc magis credulos, quàm industrios, vt sicut in illis inuidiam, ita in his merito culpemus negligentiam, excusamus malitiam. Non desunt etiam, qui initium disputationis à nostris Prædicatoribus ferunt cepisse. Alij subinde, vt Gerardus Odonis, Cefænatæ æmulus, licèt sententiam non prober, arrogantiam dicto Capitulo adscribit, quòd ausum nempe fuerit suum iudicium interponere, postquam in præsentia Pontificis & Curie res cœpta est ventilari. Verùm qui puriores oculos habent, & causam studiosius intuentur, perspiciunt longè aliter rem esse, atque ab errantium vitio, hanc veritati nebulam velut illusionem quadam sensus obiectam veriùs quàm innatam deprehendunt: Quapropter ne illusio in deceptionem amplius trahatur & fidem, necessum duxi huiusmodi umbras adductâ veritate discutere, & simul ostendere Franciscanos tam in Capitulo Perusino, quàm antea in hoc veritatis tuendæ certamen vocatos, requisitam iustitiæ, & pietatis moderationem adhibuisse, vt nec veritati æquitatem, aut æquitati modum defuisse quispiam iustè queratur, aut obloquatur.

Tria potissimum grauiora opponuntur. Primum est, oppositum eius, quod definiuit Pontifex in illa extrauag. *Cum inter nonnullos, &c.* determinatum atque defensum esse tam à Capitulo Perusino, quàm à Franciscanis. Secundum, illic defensam esse hæresim Fratricellorum, Tertium, iniustam vel rebellem fuisse eorum determinationem, & con-

tra debitam Sedis Apostolicæ reuerentiam. Vt igitur hæc tria expediamus, ipsam expendamus determinationis sententiam, debitumque eliciamus sensum.

Quæstio fuit, *utrum asserere Christum, & Apostolos non habuisse aliquid in proprio, nec in communi sit hereticum?*

Responsio Capituli.

Determinationi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ firmiter, & totaliter inherentes, concorditer, & unanimiter dicimus, & fatemur, quòd dicere, & asserere, quòd *Christus viam perfectionis ostendens, & Apostoli eandem perfectionis viam sequentes, atque per exemplum in alios volentes perfectè viuere deriuantes, nihil iure proprietatis, & dominij, seu iuris proprii in speciali, & in communi habuerunt; non est hereticum, sed sanum, Catholicum, & fidele, maxime cum Sancta Romana Ecclesia Catholica, quæ à tramite Apostolica traditionis, nunquam deniasset aut errasset probatur* (24. quæst. 1. cap. à recta. & cap. pridem. in fin.) hoc expressè dicat, assermet, & determinet manifestè, extra de verb. sig. cap. exiit. in 6. porro sic inquit.

Dicimus quòd *abdicationis proprietatis omnium rerum, tam in speciali, quàm in communi propter Deum meritoria est, & sancta, quàm & Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit, & exemplo firmavit; quàmque primi fundatores militantis Ecclesiæ, id est, Apostoli, prout ab ipso fonte, id est, Christo hauserunt in volentes perfectè viuere, per doctrinam, ac vitam ipsorum alueos deriuarunt. Quæ Ecclesiæ determinatio in 6. libro decretalium per ipsam Ecclesiam Catholicam est inserta, & per aliam decretalem in Viennensi Concilio promulgata, & in Clementina, quæ incipit, Exiit de paradiso. sub titulo de verborum significatione insertam, per ipsam vniuersalem, & Catholicam Ecclesiam est approbata: ac nouissime per Sanctissimum Patrem, & Dominum, Dominum Ioannem diuina providentia Papam XXII. in quadam sua declaratione edita super regula, & statu fratrum Minorum, quæ incipit, Quorundam. est eadem declaratio plurimum commendata, tanquam salubriter edita, solida, lucida, multaque maturitate digesta. Et testante Canone 19. distinct. 1. Si Romanorum. id quod pro dogmate sano Sedes Apostolica comprobauit: semper debet teneri acceptum: nec ab eo licet quomodolibet resiliere, 24. quæst. 1. cap. hæc est fides. In huius autem nostræ opinionis, ac concordis sententiæ testimonium, & munimen præsentem seriem de communi consensu omnium nostrorum sigillis & subscriptionibus propriis generalis Ministrorum & nominatorum superius Magistrorum, ac Baccalaueorum in sacra pagina, necnon quatuor Prouincialium Ministrorum videlicet Thome Prouincie Bozonensis, Petri Prouincie Sancti Francisci, Fernandi Prouincie Castella, & Simonis Prouincie Turonie duximus munisendam. Datum Perusij anno, mensis, & die superius nominatis. Ita habet decisio Capituli, cuius posteriorem clausulam quæ ad qualificationem definitionis Nicolai Papæ facit, aduersariis omisit seu eius authographus.*

Circa hæc aduerto, illam decisionem & sententiam nostrorum Pa-

Hæc omisit
Bzouius.

Expenditur
decisio.

Plurium
circa quæ-
stionis sta-
tum erro-
res.

In epistola
ad Cefæna-
tem, extat
apud Rodul-
p.

trum non ex proprii iudicii inuentione, aut præsumptione conceptam esse, nec priuata opinionis fidem eos fuisse sequutos: verum, vt ipsi ferunt, *determinationi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ firmiter, & totaliter inhaesisse.* Quod euidentissimum esse probat non tantum intentio, & sensus, sed ipsa etiam verba quæ ex determinatione eiusdem Ecclesiæ facta per Nicolaum III. sunt mutuata. Hic porro dicit, quod paupertatem in communi & speciali Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit & exemplo firmavit, eamque per Apostolos ab ipso Christo haustam, in volentes perfectè viuere deriuatam, eamque meritoriam esse, & sanctam. Quid autem habet Patrum decisio nisi idem? alienum nempe ab hæresi, sanum, & Catholicum esse asserere, quod determinauit Nicolaus; videlicet quod Christus viam perfectionis ostendens, & Apostoli eandem perfectionis viam sequentes, atque per exemplum in alios volentes perfectè viuere deriuantes, nihil iure proprietatis, & dominij, seu iuris proprii, in speciali & in communi habuerunt; quod est dicere eos paupertatem in communi, & particulari obseruasse; quam in eadem decretali exponit Nicolaus in hoc consistere, vt omnem proprietatem, ius proprium, ac dominium tam in communi, quam in particulari excludat, solo, & simplici vsu facti contenta: Rectè igitur obseruarunt omnes conditiones quas viri pii, Catholici, & docti, verique Ecclesiæ filij explere in huiusmodi sententiis consueuerunt. Primum omnium præmissa attestacione, debitæque subiectionis confessione determinationi Sanctæ Ecclesiæ Romanæ quæ nunquam à tramite Apostolicæ traditionis deuiasse, aut errasse probatur, se totaliter, & firmiter adhærere profitentur, ne propriæ scilicet opinionis ventus eos à recto cursu abriperet. Secundò suam opinionem verbis, & sententiâ Ecclesiasticæ determinationis, atque ipsius Pontificæ decretalis manifestè conceptam, expresserunt. Tertio eandem subiungunt decretalem assercionis fundamentum. Quarto eius auctoritatem probant, veramque Ecclesiæ determinationem esse manifestè, & variis rationibus conuincunt: primò ab authore, Romano Pontifice, qui eandem condidit ex cathedra; deinde à receptione; quia inserta inter sacros Canones in corpore iuris tanquam vera Apostolica constitutio, & quæ pro tali deberet cum rigore obseruari. Item quia approbata, etiam in Concilio generali Viennensi præsentate Clemente V. per Clementinam, *Exiit de paradiso.* Atque tandem per ipsum Sanctissimum Dominum Ioannem XXII. in extrauaganti, *Quorundam exigit.* Tandem concludunt verbis Canonis; *Id quod pro dogmate sano Sedes Apostolica comprobauit (qualis fuit illa decretalis) semper debet teneri acceptum. nec ab eo licet quomodolibet resiliere.* Vltimò denique nihil magis de seipsis, quam quod erant præsumentes, nullanve indebitæ, aut alienæ auctoritatis vsurpantes potestatem, aut simulantes gloriam, sub opinionis, & sententiæ dumtaxat nomine ac titulo huiusmodi suam decisionem, velut doctrinale iudicium tali proposuerunt subscriptione: *In huius auctoritatem nostræ opinionis ac concordis sententiæ testimonium, &c.*

Veniant igitur aduersarij; compareant, ipsam decisionem ante tribunal

lunali sisto; nihil in ea perplexum, nihil inuenient detortum, nihil obliquum; planum & securum iter lectori sternit, via regia est, quam ipse Ecclesiæ Pastor, non fratres Minores, in soliditate petræ, transmittendis sine præcipitio ouibus excidit. Verba sunt Nicolai Papæ, sententia Nicolai est. Ille concepit, ille dictauit; tam litteræ quam sensus ipse est author. Asserit Nicolaus abdicationem omnium rerum tam in communi, quam in speciali propter Deum sanctam esse ac meritoriam, eamque abdicationem Christum verbo docuisse, & exemplo firmasse, vt viam perfectionis ostendat; eamque hausisse Apostolos à suo fonte, & in volentes perfectè viuere per doctrinæ, & vitæ alueos deriuasse. Ita docuit Pontifex, ita discipuli Minoritæ ab eodem docente exceperunt, excepta retinuerunt, retenta verò tanquam commissæ fidei depositum, rationemque eius petentibus restituerunt, affirmantes non esse hæreticum asserere quæ Nicolaus docuit & determinauit, Ecclesia vniuersalis acceptauit, generale Concilium præsentate capite Romano Pontifice, approbavit. *Quia, inquit, Sancta Romana Ecclesia Catholica à tramite Apostolicæ traditionis nunquam deuiasse, aut errasse probatur, & quod pro dogmate sano Sedes Apostolica comprobauit, semper debet teneri acceptum, nec ab eo licet quomodolibet resiliere.* Quid igitur hîc obloquio dignum? quid nociuum? dogma Ecclesiæ est, determinatio Pontificum, ij quibus displicet, breuiter à me responsum habeant, lædere cupiunt, non legere, aut intelligere; detrahere, non discere; veritatem seu contemnunt seu simulant, vt virus effundant; nec videre volunt ne offensionem tollant; radunt, & corradunt, vt appetitus fert, sed mirabili illusionem ignominiam, & caluitiem ipsi rasores circumferunt. Errauerint Franciscani in sua decisione; at non soli, nec primi erroris illius auctores. Docentem ex cathedra Christi Vicarium audierunt, ipsius ab Ecclesia receptam doctrinam sunt secuti, nihil de suo committentes, nihil committentes. Quod igitur Doctore Pontifice, Ecclesiâ magistrâ ab iis emanauit, sicut culpâ, ita & inuidiâ carere debuit inter veritatis studiosos. Sed eandem cum ipsa veritate aleam subimus. Gloriosum verò est eisdem cum veritate insidiatores habere, & quæ in veritatem contorquentur, opposito corpore tela excipere, & in hostes retorquere. Huiusmodi certamen non deprecamur, sicut nec olim Patres nostri in Capitulo Perusino deprecari sunt, cum pro auctoritate doctrinæ Pontificæ, atque Ecclesiasticæ intrepidè decertarunt.

Quod igitur primo loco opponitur, inspectâ decisione Perusina simul, & extrauagante Ioannis, reperitur manifestè falsum: Quacumque porro viâ in concordiam veniet Ioannes cum Nicolao, eodem modo reconciliare licet eundem cum determinatione Perusina, cum eadem sit Nicolai sententia. Ioannes decernit in constitutione, *Cum inter nonnullos, &c.* Christum aliquando habuisse proprium, & idem de Apostolis, non tamen refert eum semper id habuisse, Nicolaus & Franciscani in dicta sententia asserunt eum aliquando nihil habuisse in speciali, nec in communi, quæ nulla ratione contradicunt; cum neutra assercio destruat alteram; sed diuersos vitæ Christi status, & exempla diuersaque tem-

pora

Verbis & sensu Nicolai Papæ concepta est.

Decisio Perusina non discordat à Ioanne.

Decisionis membra & qualitas.

pora respiciant. Et quidem Nicolaus etiam refert Christum personam infirmorum assumpsisse in oculis: hoc ipsum implicite docuit Capitulum Perusinum mutuari Nicolai verbis, adhibitaque hac restrictione seu determinatione; videlicet, *Christus viam perfectionis ostendens & Apostoli eandem sequentes, atque in alios perfecte viuere volentes, per exemplum deriuantes eam perfectionem, nihil habuerunt, &c.* Unde sicut de natura termini restrictiui est, vt pertinentia ad ipsum includat, extranea vero excludat (Clement. *Exiui de paradiso.*) ita predicatum hoc quod est (*nihil habere.* refertur ad subiectum videlicet, *Christus, & Apostoli*) non simpliciter, absolute, & sine limitatione status, & temporis; verum pro eo dumtaxat statu, & tempore, quod per restrictionem adiunctam subiecto importatur; prout scilicet viam perfectionis sequebantur, & docebant, ac proinde excludit idem predicatum a subiecto quoad aliud quoduis extraneum restrictioni tempus, & statum. Alioquin sane si predicatum illud absque vlla aut temporis, aut status differentia, ad subiectum referrent capitulares, indocte, & nugatorie adhiberetur restrictio, nullum ex intentione sortitura effectum, aut operatura vocis affectionem, ad quam alioquin primæuæ institutionis natura, loquendi formula & vsus sermonis eam ordinarunt. Accessit ad hæc subiectus decisioni textus Nicolai, in quo vniuersim est fundata, non alio à Patribus sensu adductus, aut contrario modo intellectus, quàm vt sonat, & ex cõditoris sententia debet intelligi. Pontifex autem sicut asserit loco allegato, Christum, & Apostolos in quantum viam perfectionis verbo, & exemplo docuerunt, nihil habuisse, ita etiam subuertit eundem Christum Saluatorem nostrum, infirmorum etiam suscepisse personas in oculis; exprimens illud, quod tacito conceptu parturiebat adhibita in antecedentibus ad hoc restrictio, vt per contrapositionem diuersorum vitæ Christi statuum doceat, quid perfectioribus conueniat, quid infirmioribus permittatur, viuum exemplar proponens eum, cuius omnis actio nostra est instructio; qui fortiores ad præmia inuitat, debiles in spe confirmat; acquirendæ perfectionis dat consilia, ingressus vitæ præscribit mandata, illa supererogationis, hæc necessitatis; virginitatem suadet, matrimonium volentibus confirmat; nunc fugam in se assumpsit debiliorum, nunc fortitudinis, & constantiæ fit exemplar Martyrum; sic feruentioribus virtutum documenta præstans, vt inferioris status, conditiones, & officia misericorditer dispenset; viam perfectionis ostendens, fit omni re pauper, in oculis seruandis personam suscepit infirmorum, vt docet Pontifex, cuius sententiam assequuti sunt Franciscani: atque hinc apparet falsum esse, eos aliter docuisse, quàm docuit Nicolaus, aut in quoquam ab eo discrepasse, oppositum eius quod determinat Ioan. XXII. in extrauaganti, *Cum inter nonnullos, &c.* defendisse.

Diuersi vitæ Christi status.

Decisione appellare hæresim Fratricellorum, est hæresis.

Ad secundum accusationis caput, nihil refert, quid respondeatur, cum manifesta sit hæresis dicere hanc determinationem Capituli Perusini esse Fratricellorum hæresim. Hoc enim conuinceretur, sedem Apostolicam, atque adeo totam Ecclesiam cum Generali Concilio non modò

modò errasse iudiciali, vt ferunt, errore, in fide; sed etiam hæresim longè ante, & sapius ab Ecclesia profligatam, & damnatam docuisse, approbasse, & acceptasse, vt in simili casu aduersus Bzouium anno præcedenti disputauimus, nec enim fratres Minores in suo Capitulo quidquam docuerunt, nisi quod Pontifice, & Ecclesiâ magistrâ didicerunt, sicut ostensum est. Excusandi tamen sunt ab huius ignominia erroris, qui non viderunt Capituli Perusini determinationem, ex ignorantia verò, aut negligentia, aut facili credulitate seducti aliam fuisse Capituli decisionem, aliam doctrinam existimarunt. Hac ergo notâ signandi dumtaxat veniunt, qui Capituli ignorasse nequierunt sententiam, eamque parem censent cum hæresi Fratricellorum. Inter signatos neminem specialiter colloco, neminem accuso, non excuso tamen Antagonistam meum Bzouium Sacræ Theologiæ Doctorem, scriptorem Annalium sacrorum, qui verbotenus Capituli decisionem adscripsit, & Fratricellorum hæresim eam esse frequentius affirmat, inculcat, nec sine tautologia repetit.

Cæterum quàm longè diuersa sint hæresis Fratricellorum, & decisio Capituli Perusini nemo est quin videre, & palpate queat. Illi affirmabat Christum pro quouis sui nobiscum conuictus tempore, & Apostolos nihil simpliciter tum, aut postea habuisse proprij (an verò in hoc damnandi sint erroris, & in quo sensu, inferius differemus, iam in hoc errasse permittamus) fratres autem Minores cum Nicolao Papa hanc abdicationem ad illud solum tempus referunt, & coarctant, quo viam perfectionis verbo, & exemplo ostenderunt Christus, & Apostoli. Fratricellorum primaria hæresis fuit, illud vitæ genus non in exemplum, sed in præceptum à Christo esse datum. De hac ne somniarunt quidem Franciscani. Fratricelli docebant non esse spem salutis iis qui aliquid possiderent iure proprietatis. Item nec Episcopos, nec alios Ecclesiæ Prælatos posse habere possessiones: ab his alienissima fuit sententia Franciscanorum, quorum nemo in hanc absurditatem est prolapsus: ac proinde qui hæreses Fratricellorum Minoritis inurunt, ignari sunt habitæ decisionis, vel certè ipsi magis in errore, vt conferenti illa tria eorum circa paupertatem dogmata cum decisione Perusina sit peruium.

Quod tertio loco opponitur ex dictis manifestè conuincitur falsitatis, si quis originem & causam ipsamque insuper determinationem attentius perpendat. In primis ipsa decisio verbis Canonis est concepta, & secundum eam doctrinam quam Nicolaus III. determinauit plures Pontifices & Generale Concilium post eum approbarunt, atque Ecclesia, Prælati, Vniuersitates, & Doctores acceptarunt. Deinde nec oppositam sententiam, nec vllam in vniuersum personam aliquâ notâ perstringens, eâ styli moderatione perscripta est, vt nihil habere proberetur quod in verbis aut doctrina quemquam offendar sanè affectum, perficiturque in sola, & absoluta quadam veritatis expositione, amputatis quibusque in aliorum vitam, & mores insultibus, aut inuentis extra propositum diuerticulis. Tertio tantum desert authoritati Pontificis, &

Decisio longè diuersa ab hæresi Fratricellorum.

Decisionis substantiâ nullam offensionem continere.

Ecclesiæ, vt eidem dumtaxat superædificata, aliunde robur, aut vires non quærat; speciatiim verò Ioannis XXII. innititur extrauaganti, *Quorundam exigit*, &c. Vt proinde non videam, quomodo possit in contumeliam eius, à quoquam facta interpretari. Quartò denique continet ipsam manifestam veritatem, videlicet hæreticum non esse asserere id quod de Christi paupertate, & Apostolorum docuit Vicarius Christi, & tot Pontifices cum Concilio Generali confirmarunt, accedente Ecclesiæ acceptatione. Et hæc quidem satis abundè facti proponunt mea sententia iustitiam. Quantum verò ad causas, motiua, & alias circumstantias decisionis, æquissima fuerunt.

Motiua, & circumstantias fuisse legitima.

In primis ad Magistros sacrae paginae ex officio spectat omnium sententiæ in quæstionibus huiusmodi suum exponere iudicium, nullaque id lege vetantur. Quidni ergo tot sapientibus, & eminentibus Theologis, qui in dicto Capitulo fuerunt ex omni parte congregati, suam in dicta quæstione opinionem, & mentem aperire liceret? Secundò non alium ob finem edidit Ioan. XXII. extrauag. *Quia nonnunquam*, &c. in qua relaxauit omnes pœnas à Nicolao præfixas contra glossantes decretalem, *Exiit*, nisi vt liberè quisque circa veritatem contentorum inquirere, suamque exponere sententiam posset, maximè circa Christi, & Apostolorum paupertatem. Quis igitur hanc liberam facultatem Franciscanis coarctare volet, aut coarctatam astringat, quam communem omnibus per vniuersum decreuit Pontifex auctore Bzouio? licitè proinde eâ vsi, quæstionis sensum ex Ecclesiæ mente aperuerunt. Tertio quamuis dictæ rationes æquitatem facti suadeant, non solæ interueniunt, sed Illustrium viro- rum Cardinalium S. R. E. ordinisque ipsius Protectoris, quibus erat parendum, institerunt litteræ, ipsamque fieri viderunt determinationem, ac Patres officij admonuerunt, vt sui status defensionem, totque Pontificis editis in eum declarationibus maturè non deessent, cum sopitam litem denuo aduersus ordinem æmulatorum inuidia suscitauit. Quartò veritatis conseruandæ studium præualere debuit, quæ Ecclesiæ definitione & approbatione iam facta est nota, & acceptata. Quintò accessit ipsius defensionis non æquitas modò, sed necessitas: omnia enim machinamenta aduersus Diui Francisci regulam, eiusque declarationem ab Ecclesia factam produxit hostis, Deo id permittente, in exercitium partim, & disciplinam; partim etiam in vindictam, & castigationem, vt hac vexatione remissus tum disciplinæ instauraretur rigor, tum securitate effusus animus ad contemptæ paupertatis antiquum reuocaretur parcimonium, & cultum. Dura nimium fuere hæc tempora Franciscanis, & seuera persecutio, quam olim plures sancti, & ipse pauperum Patriarcha in spiritu præuidit, & quasi præsentem deplorauit vineæ, quam per eum Christus plantauit, dissipationem. Obiecit quondam Imperator Ludouicus Bauarus (vt testis est Marianus lib. 4. cap. 8.) contra Ioannem, eum olim dixisse regulam Sancti Francisci inobseruabilem esse, & si dominus ei potestatem daret, facturum, vt sicut reliquæ religiones, bona in communi possiderent Franciscani. Hoc coram pluribus Magistris Ordinis Minorum fide dignis dictum

dictum refert à Ioanne dum in inferiori gradu adhuc viueret: sed id fortè confictum est, & in odium Pontificis suggestum Ludouico: verum quali quali fundamento iactatum, terrorem Franciscanis incutere potuit, & conceptus ex vano etiam rumore metus, suspicionem augere, dum potissimum ea controuersia, cui paucis abhinc mensibus, ex partium consensu, & plena satisfatione est impositum silentium, præter expectationem iterum vires sumpserit, atque edita extrauagante, *Quia nonnunquam*, &c. pœnas omnes is laxauerit decretalis *Exiit*, quibus status tam fratrum, quàm regulæ ab impugnatione æmulatorum atque malè sentientium obtreccatione defensabatur. Hi verò occasione, quam veritati inquirendæ Pontifex concessit, peruersè vsi, non quæstionem de paupertate Christi, quæ tum in dubium venit discutientes, sed in præscriptæ regulæ, & fratrum paupertatem inuolantes, hanc impugnare totis viribus caperunt, adeo vt quidam eorum expressas, & damnatas hæreses in impugnationem eius concipere non vererentur, sicut infrà clariùs patebit, & quia regulam sine decretalis *Exiit*, destructione destruere nequierunt, idem vtrique bellum sine vlla Pontificis, aut Ecclesiæ veneratione indixerunt. Quid tum igitur reliquum fuit Minoritis, quàm Ecclesiæ, & Pontificis auctoritatem, iustum tutelæ clypeum, interponere, & antiquas decisiones contra impetentium nouas & importunas opponere contumelias, vincente necessitate, atque laborante, ex iniquorum suggestionibus, veritate? nihil enim aliud vel tum, vel ab initio controuersie ambierunt Franciscani, quàm sui status, & eorum, quæ circa eius intelligentiam disposuerunt Romani Pontifices (maximè Nicolaus III. & successores) conseruationem; idque patet tam ex decisione, quàm ex iis, quæ ante hac in eadem causa præmiserunt. Quis igitur tam iniquus erit, vt veritati debitum patrocinium, & iniquè vexatis iuris naturalis præsidium censuerit denegandum?

Sextam adiungo rationem, quæ illius decisionis necessitatem æquo lectori facile suadebit: ea verò est, marura præuentio rumorum, & sinistrae relationis aduersariorum, qui in id vnum studebant, vt vulgò persuaderent Franciscanos eiusdem cum Fratricellis sententiæ, & opinionis esse, eosdemque defensores, & patronos Begardorum proclamare; quod plurimi peractâ etiam determinatione, atque in lucem editâ, peruersâ fide satagerunt perficere: in hoc totus est noster aduersarius, vt qui malè inuentæ fabellæ præco esse malit, quàm peruersam altercationem subtractâ materiâ deperire: contra notam veritatem pugnare improbum est, & proteruum. Agnoscere ex dictis licebit, quàm alieni à culpa huius controuersie fuerint Franciscani: nec ipsi excitarunt, nec eam ipsi fouerunt, nec quidquam in illa ab iis est hæctenus peractum, quod iustitiæ, & modestiæ, ac requisitæ defensionis limites excederet, status, & institutum regulæ impugnabatur, professæ paupertas, declarationes Apostolicæ in dubium vocabantur, sub prætextu inquisitionis circa Christi, & Apostolorum vitam, cui rei ipsam Ecclesiæ decisionem breui, & clara conceptam methodo oppofuerunt, titulo defensionis id licuit, postulantibus suam aperire sententiam debuerunt, in ea potissimè

Improbam diligentiam aduersariorum.

Innocentiam Franciscanorum.

quæstione, cuius excutiendæ omnibus facta est copia: hinc ergo ij cauendi sunt, qui eisdem Patres in Capitulo Perusino errasse affirmant, vel quia nesciant quid ibi decisum est, vel quia, si sciant à graui errore ipsi hoc affirmando nequeant excusari, damnantes erroris id quod Ecclesia determinauit, & retinuit pro sano dogmate atque etiamnum retinet. Hoc interim nobis sufficit præsentis capite ad nostrorum purgationem demonstraſſe, primò inuisos, & sui defensionis necessitate incertamen attractos esse, non sponte venisse. Secundò nihil docuisse, nisi quod fuit aliàs à Vicario Christi doctum, atque ab Ecclesia multis annis confirmatum, & acceptum; vnde si errauerint eos sui erroris duces habuisse, quos sequi, & audire Christus mandat, & à quibus discedere nulli est integrum. Cæterùm nos sequentibus probabimus tam Nicolaum Pontificem quàm successores, quàm etiam discipulos eius Franciscanos veritatem docuisse, & nihil à Christi, & Apostolorum doctrina deuiasse.

CAPVT III.

Sententia Nicolai confirmatur ex Sacra Scriptura, & probatur Christum, & Apostolos, vt viam perfectionis verbo, & exemplo ostenderunt, atque docuerunt, obseruasse paupertatem illam, quæ omnia tam in communi, quàm in particulari abdicat, quoad dominium & proprietatem ciuilitate dictam, & secundum ius fori externi.

Non defuerunt, qui auderent asserere Nicolaum III. errasse circa præmissam quæstionem de Christi, & Apostolorum paupertate, eiusque determinationem reuocatam fuisse per Ioannem XXI. inter hos est Nicolaus Emericus 2. part. direct. quæst. 17. qui hanc doctrinam sequitur ex ea responsione, quam ibidem adscribit Cardinalis Furrerij (qui postmodum dictus est Benedictus XII.) ad obiectiones (vt ipse vocat) Fratricellorum. Idem tenet author ipsius responsionis; fuerit Cardinalis, necne, Syluester verbo fides, nec differt Bzouius, qui & dictam responsionem inferius transumpsit, & approbauit. Vt igitur his, & quibusdam aliis satisfiat, tam infamem notam ab Ecclesia, torque eius Pontificibus excludamus. Probationis autem simul & defensionis exordium sumemus ab illo textu satis noto Matth. 10.

Primus locus.

Matth. 10.

Nolite possidere aurum, nec argentum, neque pecuniam in 20nis vestris non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta; neque virgam dignus

dignus est enim operarius cibo suo. Hic textus apertus est, & clarus, & iuxta litteræ proprietatem communi interpretum sententiâ exponendus. Quod verò aliqui dicant esse consilium non præceptum: vel hoc etiam admissio ad tempus durasse, quandiu scilicet Ecclesia, & Evangelium intra Iudææ fines coarctatum hæsit, mea nihil refert. Siue enim præceptum; siue consultum; siue ad tempus inter Iudæos, siue etiam inter gentes prædicantibus Apostolis, ad mortem vsque impostum, id constat Christum docuisse, Apostolos autem hoc vitæ genus obseruasse: nam Lucæ 22. *Quando misi vos sine sacco, & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? & illi dixerunt, nihil.* De qua autem missione loquitur Christus nisi de hac in qua *sacculus, pera, & calceamenta*, &c. solum inueniantur expressa (excipe illam quæ Lucæ 10. concernit simili formâ discipulos) atque Apostolis interdicta, idem etiam Matt. 19. Mar. 10. Lucæ 18. manifestè docet Petrus. *Ecce, inquit, nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Ecce plenam expropriationem: alludit Petrus ad consilium perfectionis Christi, quod obseruatori legis iuueni, diuiti, & principi, vt dicit Lucas, proposuit: videlicet, *vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, & sequere me.* Et quia hoc consilium sequutus est Petrus, interrogat de præmio, audiens thesaurum in celo propositum diuiti si abdicatis possessionibus Christum sequeretur. Siue igitur ex consilio, siue ex præcepto fuerit hoc institutum: Apostoli id exemplo suo expresserunt, id Christus docuit.

Verùm enim verò si veritatis rationem secluso affectatæ opinionis præiudicio, labet perquirere, inuenire, & sequi, clarum erit ex saniori interpretum recepto sensu, quem antiquitas, authoritas, sanctitas, concordia authorum inexpugnabilem reddit. Hoc loco expressum fuisse præceptum, non consilium, illudque vniuersale esse videtur quoad tempus, quamlibet missionem, Euangelicæ predicationis causa Apostolis iniunctam comprehendens, tamque ad Iudæos, quàm ad Gentes spectantem: recens proinde inuentam expositionem probatis authoribus, nedum videri incongruam; sed & nouatorum studiis prope inuentam, atque edoctam, qui mihi aures suas obstruunt, audiant hæreticorum Antagonistam Ioannem Maldonatum Societatis Iesu Theologum, is in illa Matt. *nolite possidere aurum, &c.* ita habet.

Assentiri non possum iis, qui istam Christi prohibitionem vniuersalem esse nolunt, sed ad istam tantum primam Apostolorum missionem pertinere, quasi hoc veluti preliodio, & ipsorum patientiam voluerit experiri: & vt diuinam ipsi prouidentiam experirentur, non solum quia hæreticos malos omnino sequuntur auctores: sed quia hæc interpretatio, & instituto Christi, & aliis huius loci circumstantiis, & omnibus antiquis, ac bonis repugnat authoribus; qui hoc præceptum perpetuum esse putant: nec ad hanc solum missionem, sed ad omnes, & omnino ad totum Apostolorum officium pertinere; Hilarius, Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus. Hæc ille; quibus addi possunt plures inferius citandi, vt Basilii, Euthymius, Nazianzenus, Origenes, Theophylactus, Beda, Anselmus, S. Thomas;

Luc. 21.

Maldonatus.
Prohibitio vniuersalis, quo ad tēpus & loca

Præcepti
finit.

Bonauentura, & alij. Cæterum non damno aliter sentientes, licet minus cum sacro textu quadrare videantur, cuiusque sensum absque fundamento ad hanc vnicam missionem in Iudæa tantum factam coarctant: eadem namque ratio utrobique militat, ne rerum non tam superflua cupiditas, quam necessariae etiam sustentationis angor, & sollicitudo Euangelij prædicationem retardaret, ministros curâ distentos impediret, fructum ex credentium infirmitate prohiberet; tam sublimis denique, & mundo hactenus ignota Philosophia documentum fieret prædicatæ veritatis: Christi erga suos commendaret prouidentiam, declararet potentiam, & exaltaret sapientiam; ut qui nihil habentes faceret omnia possidere, per infirma & contemptibilia, & ea, quæ non sunt, confunderet fortia, & ea quæ sunt, destrueret; ac tandem suum regnum de hoc mundo non esse ostendens, contrarietate præceptorum, tanquam obiecto vallo, mundi excluderet vanitatem, induceret contemptum. Hæc quidem velut præcepti huius motiua explicant Patres, & Doctores, quæ ad Gentilium conuersionem æquè dignoscuntur spectare: eadem proinde congruentiâ præceptum illud tam ad vnam, quam ad alteram pertinebat missionem ut ex consequente & præcedente textu colligit ibidem Maldonatus; & monstrabimus in sequentibus ita re ipsa fuisse obseruatum: verum quod magis ad rem spectat intueamur modò ipsius præcepti naturam, & quid potissimum præcipiatur.

Esse præceptum non
consilium.

Præceptum in primis his verbis contineri ex fine ipsius capitis manifestum videtur; *Et factum est* (inquit Matt.) *cum consumasset Iesus præcipiens duodecim discipulis suis.* &c. Item Marc. 6. & *dabat illis potestatem spirituum immundorum, & præcepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum, non peram, non panem, neque es in zona,* &c. His locis præcepisse dicitur Christus, idem etiam formula loquendi sonat: *nolite possidere aurum,* &c. ita Matthæus; *nihil tuleritis in via,* ita Lucas cap. 9. idem non obscure subindicat ipse saluator Luc. 22. *Quando misi vos sine sacculo,* &c. *misi,* supple ex imperio.

Materia
præcepti.
Chrysof.
Hieron.
Glossa interl.
Lyran.
Ansel.
Basilus.
S. Thom.
Rupert.
Carthusian.
Chrysof.

Sed quid præcipitur: *prope necessaria amputat, ne curent de crastino, qui docent omnia regi à Deo.* Omnium rerum abdicationem præscriptam esse docet Chrysofostomus in cap. 10. Matt. hom. 33. ibidem Hieronymus, Glossa, Lyranus, Anselmus: *Per aurum & argentum, inquit, accipit omnes diuitias: per pecuniam in zonis, & per peram accipit omne viaticum,* &c. Basilus in regulis moralibus cap. 28. reg. 70. id etiam expressè S. Thomas in Cathena, Rupertus, Carthusianus, & communis. Sed quid ipso textu clarius? *Nolite possidere,* inquit, *aurum,* &c. *non dixit, inquit Chrysofostomus, non accipiat vobiscum, sed non possideatis, ut si aliunde sumere possint, recusarent tamen ac perniciosam hanc agritudinem fugerent,* &c. Quo loco præceptum ex ipsius verbi proprietate expendit sanctus, Prohibetur ergo aurum, argentum, pecunia, pera in via, ubi Glossa; *Duo sunt genera necessariorum, vnum, quo emuntur necessaria, aliud ipsa necessaria: per pecuniam in zonis illud unde emuntur: per peram quod emuntur. Quæ interpretatio rectâ quadrat, cum illis Lucæ, neque pe-*

Glossa.

ram, neque panem, ita etiam Marcus, *non peram, non panem.* Omnia ergo in vniuersum prohibita sunt vsque ad duas tunicas, & calceamenta, nam per panem consueto scripturæ stylo intelliguntur reliqua alimentaria. Hinc Lucas præmisit vniuersalem prohibitionem, antequam ad enumerationem particularium descenderet, quæ aliàs ad vitæ, & laboris non tam consolationem, quam necessitatem videbantur pertinere. *Nihil tuleritis in via* (ecce vniuersale præceptum) *neque virgam, neque peram, neque panem,* &c. Simili modo Marc. & *præcepit eis, inquit, ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum, non peram, non panem, neque in zona es,* &c. Vnde conuincitur prohibitio generalis esse quo ad rerum possessionem, ideòque tam minutam rerum necessariorum subiectam esse expressionem, ne vllus interpretationi locus, etiam quo ad hæc minuula & vitæ necessaria subsit; dum ipse panis, altera tunica, & calceamenta (quæ naturali indigentia concedit infirmitas) imo & fatigationis fulcrum etiam baculus comprehendatur: Nam quod apud Matth. & Luc. prohibeatur virga clarum est, & secundum proprietatem debet intelligi: virga autem permixta apud Marcum significatio est mystica, ut docet Glossa & Aug. de consensu Euangelist.

Gloss.
Aug.

Sed & eiusdem prohibitionis generalitatem probat vnus tunicæ permissio; nam, ut dicitur, *exceptio firmat regulam:* cum prohibentur autem duæ, permittitur vna, requisitum nuditatis operimentum. Verum clariùs ex subiecto textu intentum conficiemus. *Dignus est enim operarius cibo suo,* quibus verbis ostendit Christus, vnde necessarium vitæ alimentum, seu victum, & vestitum expectarent; nimirum ex opere, & ex Euangelio, non quod prædicatio Euangelij fieret propter hæc, aut miraculum (cum id in antecedentibus prohibuerit dicens; *gratis accipietis, gratis date*) sed ut moneret à discipulis, quos erudirent, illa esse suppeditanda. Chrysofostomus loco citato; *Deinde ne dicas, & unde igitur, quæ ad vitam necessaria sunt, consequemur? non adduxit in medium, quod aliàs eis dixerat. Inspicite volucres cæli, nondum enim poterant reipsa hoc præceptum prestare, sed quod multò est minus adducit dicens, dignus est enim operarius cibo suo. Vnde perspicuum est à discipulis ipsos esse alendos,* &c. Hieronymus in hunc locum: *Et quia quodammodo nudos, & expeditos ad prædicandum Apostolos miserat, & dura videbatur esse conditio magistrorum, seueritatem præcepti sequenti sententia temperauit; dignus est operarius cibo suo. Tantum, inquit, accipite, quantum in victu & vestitu vobis necessarium erit.* Vide passim interpretes. Hinc ergo Christus immediatè subiecit: *In quamcumque autem ciuitatem, aut castellum intraueritis, interrogate, quis in ea dignus sit, & ibi manete, donec exeatis.* Supple, apud eos manentes & hospites, vel ut habetur in missione septuaginta duorum discipulorum Luc. 10. *In eadem autem domo manete edentes, & bibentes, quæ apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua,* &c. Quibus verbis curam cibi, potus, hospitij ab eisdem remouit, significans hæc ministranda à discipulis; ita ut alieno etiam pane, sub alieno hospicio, Apostolis viuendum esse præscriperit, omnem ab iisdem rerum terrenarum excludens possessionem, ac proprietatem,

Chrysof.

Hieron.

tatem, ut foli diuinæ prouidentiae innixi, in Domino cogitatum suum iactarent, & ipse eos enutritet. Hinc Luc. 22. idem tabulator suæ ergo eos prouidentiae sollicitudinem, & miracula commemorans: *Quando misit vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt, nihil.* Quæ interrogatio locum non habet, si quicquam tum possiderent, quo suis necessitatibus possent prouidere. Hinc constat; nec in communi eos, tum quidquam habuisse: missi enim bini & bini hanc à Domino legem acceperunt, ac proinde non tantum statum particularem huius, & illius concernit, sed communem omnium, quod euident est, tam ex tenore, & circumstantiis præcepti, quàm etiam, quod iis tantum cibum, tunicam, & hospitium, quæ à credentibus erant ministranda, permittat: ut vni diuinæ prouidentiae se committerent; & hæc quidem ad fideles spectabant, proprietate, qui beneficij & hospitalitatis ergo subueniebant indigentibus Magistrorum: vnde de cibo dicitur Luc. 10. *Edentes & bibentes, quæ apud illos sunt: supple, recipientes vos; in quamcumque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis, &c. quæ apponuntur, inquit, non quæ vos procuratis, sed quæ hospes apponit intendens de hospitis aliena mensa eos viuere debere, non verò de propria, ideo sicut communiter pœnam non recipientibus hospitio Apostolos, sic etiam in fine capitis apud Matth. proponit præmia iis, qui eisdem recipiunt. Qui recipit vos, me recipit, & qui me recipit, recipit eum, qui me misit. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ (Glossa, quia nominatur Prophetæ) mercedem Prophetæ accipiet, & qui recipit iustum in nomine iusti (Glossa, pro eo, quod nominatur iustus) mercedem iusti accipiet, & quicumque potum dederit vni ex minimis istis (Glossa, minimi sunt qui nihil penitus habent in hoc mundo, & iudices erunt cum Christo,) calicem aquæ, (Glossa, ne quis se ab inhospitalitate per paupertatem excusaret, hoc leui præcepto deluit) frigida tantum in nomine discipuli. (Glossa, pro eo quod nominatur discipulus.) Amen dico vobis non perdet mercedem suam. Quid autem est dare aliquid discipulo in nomine discipuli, id est, quia vocatur discipulus, nisi dare in honorem, & amorem eius, cuius est discipulus? vnde vtraque Glossa & Lyranus interpretantur referri debere ad ea, quæ dantur Apostolis ad effectum charitatis, & misericordiae.*

Hieron.

Super prædictis verbis ita Hieronymus ad confirmationem dictorum: *Qui recipit vos, me recipit, &c. Oudo palcherimus: ad prædicationem mittit: docet pericula non timenda, affectum subicit religioni. Aurum supra tulerat, es de zona excusserat. Dura Euangelistarum conditio: vnde ergo sumptus? unde victus necessaria? austeritatem mandatorum, spe temperat promissorum. Qui recipit (inquiens) vos, me recipit, & qui me recipit, recipit eum, qui me misit, & in suscipiendis Apostolis vnusquisque credentium Christum se suscepisse arbitretur. & infra. Qui recipit Prophetam, &c. Ad susceptionem magistrorum discipulos prouocauerat, poterat occulta esse credentium responsio: ergo & pseudopphetas, & iudam prædicitorem debemus recipere, & illis alimoniam ministrare. Hoc Dominus ante procurans dixit.*

dixit, non personas suscipiendas esse, sed nomina, & mercedem non perdere suscipientes, licet indignus fuerit, qui susceptus sit, &c. Vide in sequentibus super, & quicumque potum. Concordat Euthymius, Rupertus, Chryostomus homil. *Qui recipit, ait, Prophetam, &c. In superioribus quidem non parua supplicia non suscipientibus minatus est: hic bonorum requie, ac felicitate ipsos condemnat.* Et inferius super illa, *quicumque potum dederit, &c. Animaduertis quot, quibusque causis persuadet, & domos totius orbis Apostolis aperit, &c.* Subiungit nouem motiua expressa hoc capite, quibus inducit Christus homines ad exhibendam Apostolis hospitalitatem, eosque suscipiendos. Ansel: *Quid est enim mercedem accipiet, nisi quia is, qui Prophetam suam largiute sustentat, quamuis ipse prophetiam non habeat, apud Deum mercedem Prophetæ habebit, &c.* Paulò superius adducit Hieronymi verba à nobis transcrita, vbi explicat hæc ad consolationem Apostolorum dicta, & quo magis excitarentur fideles ad eis subueniendum, eosque recipiendos.

Euthymius.
Rupertus.
Chrysof.

Ansel.

Remigius. *Nonnulli verò Prophetam intelligunt Dominum Iesum Christum, de quo Moyses dicit: Prophetam vobis suscitabit Deus: quem similiter per iustum intelligunt, quia incomparabiliter iustus est. Qui ergo in nomine iusti, & Prophetæ scilicet Christi Prophetam vel iustum suscipit, ab eo recipiet remunerationem, pro cuius amore recipit, &c.*

Remigius,

Hilarius. *Vel prudens plures futuros tantum Apostolatus nomine gloriosos, omni verò vitæ suæ opere improbabilis: obsequium quod ipsis sub religionis opinione deiatum est, mercede non fraudat, nam licet & ipsi minimi essent, id est, peccatorum omnium ultimi, non inania tamen in eos, etiam leuia, sub frigida aquæ nomine designata officia, esse decernit; non enim peccatis hominis, sed discipuli nomini honor prestitus est, &c.* Vera, & communis ergo est sententia hospitalitatem in Apostolos his verbis commendari, qui omnibus terrenis exuti, etiam sine pane missi sunt ad prædicationem: ac proinde nutritos tum fuisse alienam mentem non propriam, exceptosque alieno hospitio, ita ut harum rerum proprietas, non ad illos, sed ad recipientes pertinuerit (alioquin qui suo pane saturatur, nihil hospiti debet:) idque his verbis Christum intendisse, quibus tanta hospitibus præmia spondet, & Apostolos opere exercuisse ita, ut nihil suum etiam tum possederint, nisi quis superstitiosam quæstionem circa solam tunicam mouere velit, cui respondeo, nec quenquam eorum suæ tunicæ dominum fuisse, iuxta vsum fori ciuilibus, qui defensionem, retentionem, repetitionem rerum suarum in iudicio Dominis permittit. Porro Christus in superioribus, dum discipulis in monte, ad eum conuenientibus beatitudines Evangelicas proponeret, atque in perfectionis viam hortaretur Matt. 5. ita suadet; *Et ei, qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium, &c. Qui petit à te, da ei; & volenti mutuari à te: ne auertaris.* Item Lucæ 6. *& ab eo, qui auferit tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere: omni autem petenti te, tribue: & qui auferit, quæ tua sunt, ne repetas, &c.* Ergo suadet Christus discipulis non contendendum iudicio circa tunicam, non defendere

Apostoli
non fuere
Domini
tunicæ.

eam, nec repetere ablatam: (qui actus ex usu forensi vero domino comperunt) sed petenti dimittendum & pallium, quæ proculdubio ad perfectionem pertinent, sicut & reliqua, quæ ibi docet Saluator, ut diligere inimicos, beatitudines, &c. Si igitur hæc tanquam ad perfectionem spectantia docuit, quibusnam magis ea sequi, & exequi congruit, quam Apostolis, & potissimum cum ad prædicationem Euangelij sunt missi, ratione status & officij, in quibus perfectio eorum maxime elucere debuit? hic namque perfectissimus Apostolorum status fuit, & primarium munus euangelizare. Vnde 1. ad Cor. 1. *Non enim misit me Christus, inquit Paulus, baptizare, sed euangelizare.* Tum igitur maxime eos decuit perfectionis viam, & consilia exemplo ministrare cum ea verbo docebant. Chrysostronius hom. 18. in Matthæum super præfata verba: *Quemadmodum autem primo quidem fatuum fratrem vocare, ac sine causa te prohibuit irasci: progrediens verò plus aliquid exegit, quando iussit dexteram te maxillam parare: ita hic quoque cum dixisset, esto consentiens aduersario tuo: rursus intendit imperium, non solum enim illa, quæ auferre vult, dari præcepit, sed maiorem etiam liberalitatem ostendere iubet. Quid igitur? nudum circuire me iubes? nunquam essemus omnino nudi, si his præceptis diligenter, & per omnia obtemperaremus, sed multo pluribus, quam alij omnes essemus circumdati: primo quidem nemo tali animo præditos inuaderet: deinde etiamsi esset aliquis tam ferox, tamque immitis ut eoisque immanitate procederet: multo tamen plures reperientur, qui ita philosophantem, non vestibus solum, sed (si fieri posset) ipsi quoque corporibus tegere certarent. Quod si necesse esset ob talem philosophiam nudum incedere, nec sic quoque esset pudendum, &c. August. in Enchyridio cap. 78. *Ut ad illud redeatur, quod Dominus ait: si quis voluerit tunicam tuam tollere, & iudicio tecum contendere, dimitte illi & pallium.* & alio loco. *Qui abstulerit, inquit, tua, noli repetere, prohibuit itaque suos de secularibus rebus cum aliis hominibus habere iudicium. Ex qua doctrina dicit Apostolus esse delictum. Tamen cum sicut in Ecclesia talia iudicia finiri inter fratres, fratribus indicantibus, extra Ecclesiam verò terribiliter vetat: manifestum est etiam hic, quid secundum veniam concedatur infirmis, &c. Hæc August. ergo infirmitati dumtaxat, ex mente Augustini conceditur iudicio contendere, sua defendere, & repetere, &c. non autem perfectioni. Vide eundem de consensu Euang. lib. 1. cap. 19. Hoc idem docet Apostolus 1. ad Cor. 6. *Audet aliquis vestrum habens negocium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? & infra. Sed frater cum fratre iudicio contendit: & hoc apud infideles? iam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos, &c. Improperat Apostolus quod frater cum fratre iudicio contendat, & maxime, seu quod grauius est apud infideles, & subiicit peccatum esse, quod apud eos iudicia haberentur. Theodoretus: *Ostendit, inquit, multa absurda, primum quidem quod qui fidelis est iudicio contendit. Hoc enim frater significat. Deinde quod cum eo, qui est eiusdem fidei.* *Quod****

Chrysostronius.

Prouidentia Dei circa eos qui omnia relinquant.

August.

Infirmorum est sua repetere & litigare.

1. Cor. 6.

Theodoretus.

Quod autem est omnium grauissimum, quod infideli etiam iudice citatur. Ex quibus consequitur intentum, nimirum Apostolos secundum usum iuris, & fori non possedisse etiam tunicam, nec eis licuisse tollenti eam prohibere, stante sui status perfectione, aut repetere, aut in iudicio pro ea certare, quod de reliquis astruit etiam rebus Augustinus loco citato de consensu Euangelist. *Sed de tunica, & vestimento, inquit, quod dictum est, non in eis solis, sed in omnibus faciendum, quæ aliquo iure temporaliter nostra esse dicimus. Si enim de necessariis hoc imperatum est, quanto magis superflua contemnere conuenit, &c. contendere potest ita ut à nostro iure in ius illius transeant qui contendit, vel pro quo contendit, sicuti est vestis, domus, &c. Vide Bedam, & alios. Concludo igitur ex dictis quasi inductione intentum, Apostolos, scilicet in hac missione nihil habuisse in communi, aut etiam in particulari, iure strictè, & propriè sumpto.*

August.

Conclusio.

Rectè modò querendum erit de ipso Salvatore, an eundem tum vitæ statum tenuerit. Ita colligitur indubiè ex Matt. cap. 11. in initio. *Et factum est cum consummasset Iesus, præcipiens duodecim discipulis suis, transiit inde, ut doceret, & prædicaret in ciuitatibus eorum. Vbi Glossa. Fecit quod docuit prædicans Iudeis, non Samaritanis, non Gentibus, ut secundum promissa prius offeratur Iudeis salutis occasio, &c. Sicut ergo docuit, ita fecit, & sicut prædicationis laborem assumpsit, ita etiam obseruauit, quæ prædicatoribus præscripsit. Rabanus; *Postquam discipulos suos Dominus ad prædicandum mittens, præmissis verbis eos instruxit, ipse etiam, quod docuerat verbis, factis impleuit, offerens primam prædicationem Iudeis, & hoc est quod dicitur; & factum est cum consummasset Iesus. Item Actorum 1. dicit Lucas, quòd Iesus cepit facere, & docere, per hoc, inquit Glossa, Christus dedit formam Doctoribus & prædicatoribus Euangelij, quam docendo & prædicando debent sequi. Scilicet ut prius opera virum unum faciant, & tunc alijs facienda proponant, &c. Et rectè quidem: nam Matt. 5. ipse affirmat, qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Non est igitur præsumendum Christum aliter vixisse, quam docuerit, cuius rei alia non desunt probationes, ut ex sequentibus erit clarum.**

Christus eandem vitam secutus. Matth. c. 11. Glossa.

Rabanus.

Act. 1.

Secundus locus.

Secundus locus veritatem confirmans est ille Matthæi 8. & Lucæ 9. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidus: filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet.* Ita respondit Christus Scribæ dicenti; *Magister sequar te quocumque ieris.* Licet hunc locum Augustinus alibi metaphoricè explicet, per eum designans peruersitatem, fraudulentiam, & vanitatem illius Scribæ: tamen proprius sensus est, Christum hisce verbis paupertatem suam, atque inopiam demonstrasse: hic enim Scriba propter lucrum eum sequi intendebat, non ex charitate. Christus verò eidem obiecit suam paupertatem.

Christus non habuit propriam domum.

Hieron.

Hieronym. *Ostenditur, inquit, & ob hoc Scribam repudiatum, quod signorum videns magnitudinem sequi voluerit saluatorem, ut lucra ex operum miraculis quæreret; Talis ergo fides iuxta sententiam Domini condemnatur, & dicitur ei, quid me propter diuitias & sæculi lucra cupis sequi, cum tanta sim paupertatis, ut ne hospitium quidem habeam, ut non meo utar lecto?*

Chrysof.

Chrysofom. homil. 28. *Quæstui seruicis ille cum propter multitudinem signorum multos undique affluere videret, putauit Dominum ex talibus miraculis ditari, & ideo sequi cupiebat. Sed unde id nobis patebit inquis? à responsione Christi, qua non ad sonum verborum, sed ad sensum interrogantis accommodata est. Quid enim, ait, pecunias credis collecturum, si me sequeris? nonne vides, nec diuersorium mihi esse, nec tantum quidem quantum auibis? Vulpes enim, inquit, foveas habent, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet. Et infra. Quod quam modestissime protulit, inde patet, quoniam non dixit habere se quidem, sed despiciere, sed nihil se prorsus habere, &c. Beda in Lucæ 9. Euthymius, Theophylactus, Glossa interl. Lyranus, Abulensis, Caietanus, Carthusianus in eodem conueniunt spe scilicet lucri hunc Scribam ambuisse sequelam Christi. Anselmus, & D. Thomas, Glossa vtraque, tam metaphoricam, quam propriam interpretationem ponunt, imò & ipse Hieronymus loco citato, verum illa non derogat proprietati; Christi enim verba denotant eius paupertatem, quam tantam esse affirmat, ut ne hospitium, quod etiam vulpibus, & auibis conceditur, habuerit, ex hoc inferens aliarum rerum carentiam, fallacemque spem illius Scribæ redarguens, dum eum propositâ terruerit paupertate, ut præter citatos notat Maldonatus, Barradius, Titelmannus. Hi duo autem interpretantur Scribam illum non spe etiam lucri, aut ex vana gloria Christum sequi voluisse, sed sincero animo, & responsum Christi ex fine probationis datum, ut qui exposito discipulatus tanto onere, & difficultate extremæ paupertatis rem arduam ostenderit. A minori igitur ad magis procedit, & ex negatione hospitij (quod commune est vulpibus, & auibis possidere) remouet cætera, ut rectè declarant iam citati, speciatim Hieronymus, & Chrysofomus. Neque hic licet interpretari Christum loqui de particulari paupertate, & non de communi, quia loquebatur, ut magister, & persona publica, ad quam rerum, si quæ erat, dispensatio spectabat, & ad eum loquebatur, qui admitti discipulus contendebat, eique proinde vitæ communis paupertatem exposuit, quæ tanta fuit, ut in ea nulla foret auaro spes lucri, cum nec hospitium proprium haberet conferendum suis sequacibus.*

Obiectio.

Sed obiciet hoc ipso capite, quod præcedit, *Et cum venisset Iesus in domum Petri, vidit socrum, &c.* Ergo Petrus habuit domum, & sic non debet Christi sententia intelligi de paupertate in communi, cum Petrus, qui vnus fuit ex discipulis, habuerit propriam. Respondeo argumenti eandem vim esse etiam contra paupertatem in particulari. Præterea eam dici Petri domum, quia eius fuit, licet eam reliquerit vocatus à Christo. Familiaris enim stylus est, etiam scripturæ, rem nominari

Responsio.

ab

ab authore, vel possessore antiquo, licet ad eos tum non pertineat. Ita passim (vt templum Salomonis, domus aut ciuitas Dauid, gladius Goliæ) huiusmodi locutiones occurrunt, vt nihil frequentius. Eodem igitur modo domus quæ fuit olim Petri, nunc eius dicitur postquam eadem abrenunciauit, vocatus ad altiore statum à Christo, nempe Apostolatus. Vt hoc autem manifestum fiat, recolendum erit, licet diuersæ fuerint Petri vocationes (quæ describuntur Ioannis 1. Lucæ 5. Matthæi 4. Marci 1.) eam vltimam fuisse, quam describit Matthæus, & Marcus (siue fuerit diuersa ab ea, quam Lucas docuerit, siue eadem, vt contendit Iansenius, & Buisonius) vt post August. lib. 2. de consens. Euang. cap. 17. tradit Beda, Haymo, Gerson, in sua concordia, Carthusianus, Hugo, Cardinalis, Barradius, Chrysofomus homilia 14. in Matthæum, id expresse docet Anselmus super cap. 4. Matth. Iansenius, Caietanus, Rupertus, Hilarius, Sanctus Thomas, & est communis, quam tenet Lyranus, & Glossæ, & patet ex littera, *Venite, inquit, post me: vbi manifestatur imperium. Eos enim tum congruum erat vocare coadiutores prædicationis & mirabilium operum testes, cum Christus incepit occiso Ioanne prædicare, Author imperfecti operis apud Chrysofomum. Priusquam aliquid dicat, aut faciat vocat Apostolos, vt nihil eos lateat, nec verborum Christi, nec operum, vt postmodum fiducialiter dicere possint, non possumus enim nos, que vidimus & audiimus, non loqui, &c.*

Petrus igitur vocatus est vltimâ vocatione & sequutus est Christum antequam hoc contingeret, quod cap. 8. narrat Matth. nam cap. 4. præmittitur narratio vocationis, sequentibus verò vsque ad octauum subiicitur instructio discipulorum, & sermo Domini in monte, cap. autem 8. dicitur; *Cum autem descendisset Iesus de monte, &c.* Et mox refertur curatio leprosi, introitus in Capharnaum, sanitas restituta seruo Centurionis, ac tandem Christum intrasse in domum Petri, & curasse eius socrum, quæ mox surgens eisdem ministrabat.

Sed Petrus omnia reliquit vocatus hac vltimâ vocatione, & secutus Christum, sicuti Matth. 19. ipse testatur: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Loquitur enim ad Christi mentem, & alludit ad ea verba præcedentia, quibus iuueni dictum est; *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, & sequere me, &c.* igitur sicut tunc inseparabiliter secutus est Christum, ita etiam omnia reliquit, nam hoc ad perfectam Christi sequelam spectat.

Perpende verò, inquit Chrysofomus (homil. 14. in Matth.) & fidem, & obedientiam vocatorum, siquidem in medio ipsius operis constituti (scitis autem quam auida res sit piscatio) cum illum audissent iubentem, nihil distulerunt, nihil omnino cunctati sunt: non dixerunt, reuertamur domum, loquemur propinquis: sed cuncta illico relinquentes, fecerunt quod Eliseus quoque sub Elia legitur implese, &c.

Anselmus in Matth. 4. *Parum habebant, sed illud parum reliquerunt; qua in re innuitur, quod plus affectus, quam census queritur derelictio.* Et

Diuersa Petri vocatione, & vltima. August. Beda. Haymo. Gerson. Carthus. Hugo. Cardin. Barrad. Chrysof. Anselmus. Iansen. Caietan. Rupertus. Hilarius. D. Thom. Lyranus. Glossa. Congruentia vocationis.

Reliquit omnia Petrus in vltima vocatione.

Chrysof.

Anselmus.

paulo ante. Sed hæc vocatio fuit ultima, quam refert Mattheus, & tunc dereliquerunt & res, & uxores, & patres. Fraque nunquam amplius redierunt ad propria, &c.

Beda.

Beda. Forsitan dicit aliquis, quid uterque dimisit piscator, qui penè nihil habuit: sed pensare debemus, quia multum reliquit, qui desideria habendi recusauit.

Gregor.

Gregorius homil. 5. in Euangelia. Sed fortasse aliquis tacitus sibi cogitationibus dicat: ad vocem Dominicam uterque iste piscator quid, aut quantum dimisit, qui penè nihil habuit? Sed hac in re fratres charissimi affectum potius pensare debemus, quam censum. Multum reliquit qui sibi nihil retinuit: multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deseruit, &c. multum ergo Petrus, & Andreas dimisit, quando uterque etiam desideria habendi dereliquit; multum dimisit, qui cum re possessa etiam concupiscentiis renunciauit. A sequentibus ergo tanta dimissa sunt, quanta à non sequentibus concupisci potuerunt, &c. Vide ibidem alia plura.

Hilarius.

Hilarius. Eis igitur artem, & patriam, & domum relinquuntibus docemur Christum secuturi, & secularis vite sollicitudine, & paternæ domus consuetudine non teneri. Ex his igitur colligitur dictam domum licet Petri dicatur tum illius non fuisse, secundum proprietatem, cum omnia reliquerit, ut benè aduertit Maldonatus, & Barradius: vero similis autem eam fuisse patris Petri, quia Marci 1. dicitur Petri, & Andree, vel fuerit uxoris Petri, & familiæ: cuiuscumque autem fuerit, non fuit Petri. Vnde reicienda Caietani hic oppositum docentis glossa, licet super Matth. 19. videatur sui immemor, dicens, Petrum omnia reliquisse, quod ad nullum aliud tempus magis congruè refertur, quam ad hoc, quo inseparabiliter Christo adhæsit, vitæque eius imitator ad perfectionem tendit; perfecta enim Christi sequela, ad quam vocatus est Petrus, id inuoluit, ut patet Matth. 19. ubi requirenti viam perfectionis talis abdicatio indicitur. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, que habes, & da pauperibus, &c. Idem in proposito insinuat, nam dicitur continuo relictis rebus secuti sunt eum; & de filiis Zebedæi, Ipsi autem statim relictis rebus, & patre, secuti sunt eum. Quam relictionem pro virtute interpretantur Patres, & pro vltima abdicatione: nec præsumendum est Petrum ex parte tantum suis rebus renunciaſſe. Ita porro Spiritui Sancto mentitus, eius quam ipse in Ananiam, & Saphiram damnationem tulit, merito reus ageretur.

Ag. 5.

Sed & hoc amplius simul cum principali argumento confirmatur ex sequentibus verbis cap. 8. apud Matth. ubi discipulo à se vocato prohibuit Christus etiam patris defuncti curam agere, aut cum ad sepulturam vsque prosequi, ut omnem terrenarum rerum curam abscinderet, earum etiam, quæ pietatis videbantur. Vide Ambros. Verùm clariùs ex Luca intentum colligo. Is cap. 9. duobus prædictis, quorum alter se ingerebat fraudulenter in Christi disciplinam, alter ab ipso Christo vocatus est, tertium adiungit his verbis; Et ait alter: Sequar te Domine, sed permittite mihi primum renunciare his, que domi sunt. Ait ad

ad illum Iesus: nemo mittens manum suam ad ararum & respiciens retrò, aptus est regno. Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Cyrillus, aliter legunt videlicet; renunciare iis, qui domi sunt, id est, domesticis; quibus versio Syriaca concordat: ita enim habet: Sed permittite mihi prius, ut proficiscar valedicturus filiis domus meæ, & veniam, &c. Græca lectio ambigua est, ἵνα ἴδω τὸν δεῖξαι μοι τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐν οἴκῳ μου, articulus enim τοῖς tam neutraliter construi potest, quam masculinè, ac proinde interpretari, his qui, ut dicti Patres; vel, his que, ut correctæ Vulgata legit, quam sequimur. Hæc porro lectio priorem sensu comprehendit: nam & qui rebus suis, renunciat etiam domesticis, vel iis, qui domi sunt, imò & prior infert posteriorem: nam qui domesticis etiam renunciat, renunciat rebus suis: hinc Augustinus de consensu Evangelistarum lib. 2. cap. 2. utitur hac lectione (iis, inquit, que domi sunt) licet alteram sequatur, Serm. 7. de verb. Domin. Igitur Christi per imitationem sequela importabat ex usu, & praxi renunciationem; alioquin non fuit ratio, cur hic dilationem posceret donec rebus suis renunciatet; si earum possessio cum perfectâ Christi sequelâ cohæreret, vel si Christus in hanc vltimam societatem prædicandi Euangelij eos admittebat, qui adhuc suis rebus gauderent, & sollicitudini terrenæ possessionis implicarentur. Hinc ergo responsio Christi, nemo mittens manum ad ararum, & respiciens retrò aptus est regno Dei. Ei enim prohibet regressum etiam causa distribuendæ possessionis, ne hoc ipsum cunctationem, aut impedimentum ingerat melioris præpositi. Vnde Augustinus loco citato de verb. Domin. Vocat, inquit, te Oriens, & tu attendis Occidentem. Non quod virtutis non fuerit sua pauperibus distribuere, dum Christus id alibi suadeat; sed quod melius, simul cum ipsis bonis contemnenda, & derelinquenda erat ipsa distributio, oblatâ societate Christi; bonum erat sepelire patrem defunctum, vel ut alij volunt, curam iam morituri gerere, sed Christus intuitu maioris boni id non permisit; Bonam partem elegit Martha: sed nimiam sollicitudine turbatam: ac proinde optima dicitur electio Mariæ: ita in proposito sollicitudo distributionis, non abdicatio bonorum improbat, ne quod melius est, vel ad tempus ob aliud minus, licet bonum deferatur; neque hoc mirum videri debet ei, qui finem mediis præferendum ritè indicabit; bona nostra pauperibus distribuimus; Christum in membris pasceamus, & quasi amicos ex mammona iniquitatis facientes, & subornantes, ingressum hac viâ paramus ad maiorem Christi consuetudinem, & familiarius eo vtendum. Quantum porro differat ministerium nostrum à familiaritate Christi, ipse iudex est, qui litem Marthæ cum Mariæ sorore hac sententiâ diremit, ut optimam partem Mariæ adiudicaret, quæ pascebatur, & adhærebat: bonam verò Marthæ, quæ pascebat non pauperes modò, sed ipsum Christum in carne; sollicita proinde circa frequens ministerium in bonis quidem versabatur, ad optima cum sorore non conscendit, nimio sollicitudinis pondere retardata.

Confirmatur secundò ex Matth. 5. Lucæ 6. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Ita Matth. Beati pauperes, quia vestrum

Serm. 7. de verb. Domini.

Varia lectio.

August.

Matth. 19.

Melius bonum præferendum.

Beatitudo paupertatis.

uestrum est regnum Dei. Ita Luc. Siue hæc concio diuersis temporibus habita sit, atque etiam diuersis locis, non refert, cum ad discipulos verba utrobique dirigantur, idque expresse ex sacro textu colligatur. *Videns autem Iesus turbas ascendit in montem, & cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, & aperiens os suum docebat eos, dicens: Beati pauperes; &c.* Ita Matth. Lucas autem ita refert: *Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat: Beati pauperes, quia uestrum est regnum Dei.* Hæc autem concio habita est ad discipulos post eorum vocationem vltimam, atque in initio instructionis, vterque Euangelista describit paupertatem, cuius rationem assignat Ambrosius; *Primam, inquit, benedictionem hanc vterque Euangelista posuit, ordine enim prima est, & parens quadam generatioque virtutum: quia qui contempserit secularia, ipse merebitur sempiterna, &c.* Per hanc beatitudinem spiritus licet multi etiam Patres intelligant, commendari humilitatem, vt Hieronymus, Augustinus, lib. 1. de serm. Domini in monte, Gregorius lib. 26. mor. cap. 20. Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Theodor. ad Rom. 12. Euthymius; id tamen ita intelligendum est, vt rerum abdicatio non excludatur, quam litteræ proprietatis intelligendam primò offert, sed comitem habeat humilitatem, vt gratum Deo obsequium præstet, qui pauperem superbum odio habet, Ecclesiastici 25. *Tres species odiuit anima mea, & aggrauor valde anima illorum, pauperem superbum, &c.* Igitur literaliter per paupertatem spiritus hinc intelligitur voluntaria rerum carentia, atque abdicatio propter studium sequelæ Christi, & acquitendæ perfectionis: hanc porò interpretationem Græca dictio requirit, quæ apud vtrumque Euangelistam legitur, *μακαριοι οι πτωχοι*, id est, beati mendici, *πτωχοι* enim mendicus dicitur, *πτωχεια* mendicitas, *πτωχισα* mendicus fio. Hinc Matth. 19. *δεις πτωχοις*, id est, da pauperibus. Item 2. ad Corinth. 8. *επιπτωχοσε*, id est, egenus factus est; vt legit vulgata cum Hieronym. & ibidem, *ut illius inopia; τη ενενα πτωχεια*. Item Luc. 16. *Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, πτωχος δε τις ην ονοματι λαζαρου*, & inferius; *εγενετο δε αποδειξιν τον πτωχον*, factum est autem, vt moreretur mendicus, &c. à quo etiam alia ratione huius interpretationis est requirenda veritas: Lucas enim quasi per antithesim singulis virtutibus sua vitia opponit. *Beati, inquit, pauperes, &c. Beati qui nunc esuritis, &c. Beati qui nunc fletis, &c. Beati eritis cum vos oderint homines, &c. Verumtamen va vobis diuitibus, &c. De vobis qui saturati estis, &c. De vobis, qui ridetis, &c. De cum benedixerint vobis homines, &c.* Sicut igitur diuitias opponit primæ beatitudini seu virtuti, sequitur proprietatem seruandam esse litteræ, atque per illam particulam (*pauperes*) importari rerum inopiam, quæ dumtaxat opponitur diuitiis, & non humilitatem cui opponitur superbia. Versio proinde Syriaca habet, *O vos beati egeni.* Hanc verò interpretationem præter Ambrosium, tenet Tertullianus aduersus Marcionem lib. 4. cap. 14. *Beati mendici (sic enim exigit interpretatio quod in Græco est) quoniam illorum est regnum cælorum, &c.* Item Basilius in regulis breuioribus interrog. 205. *Hi, inquit, sunt mendici spiritu, qui non aliam vllam ob*

Ambros.
Paupertas
genitrix
virtutum.

Eccles. 25.

Vera inter-
pretatio
probat
et Luca.

Ambros.
Tertull.
Basilius.

causam ad mendicitatem deuenerunt, quam ob doctrinam Domini, qui dixit: Vade, & vende omnia, que habes, & da pauperibus.

Chromatius: *Paupertas, inquit, est spiritualis, eorum scilicet hominum, qui spiritu, & voluntate pauperes se faciunt propter Deum renunciansæculi bonis substantiam suam vltro erogando, &c.*

Nyssenius: *Vis, inquit, intelligere, quis pauper spiritu sit? Qui corporalem opulentiam, animæ diuitiis permutat, qui propter spiritum egenus est, &c.*

Anselmus: *Beati pauperes spiritu, id est, voluntate, non coactione: Et inferius. Pauperibus promittitur regnum cælorum, &c. Qui abdicant terrena, eorum est iam regnum cælorum in spe, &c.*

Beda. *Beati pauperes spiritu, id est, voluntaria paupertate humiles. & Lucæ 6. Beati itaque pauperes. Non utique omnes, sed illi tantummodo, qui omnem presentis sæculi, tametsi altum videatur, pro nihilo culmen ducunt, &c.*

Leo Papa homilia in festo omnium Sanctorum. *Beata igitur illa paupertas, que rerum temporalium amore non capitur, nec mundi opibus augeri appetit, sed cælestibus bonis diuescere concupiscit. Huius nobis magnanimæ paupertatis exemplum primi post Dominum Apostoli præbuerant, qui omnia sua sine differentia relinquentes ad vocem cælestis magistri à captura piscium in piscatores hominum alacri conuersione mutati sunt, &c.*

Bernardus sermone 1. in eodem festo. *Quid enim tam absconditum, quam paupertatem esse beatam? Attamen veritas loquitur, que nec falli, nec fallere potest: & ipsa est, que dicit, quoniam beati pauperes spiritu, &c. Vide quæ sequuntur.*

Petrus Damianus homil. in festo omnium Sanctorum. *Hoc est, quod ille pauper, & vnicus in hodierna Sancti Euangelij lectione pauperibus, quos de mundi paupertate vocauerat, ait; Beati pauperes spiritu, &c. Sis pauper spiritu, nec putes hunc primum gradum leuiter attingendum, cum multæ solitudinis sit mundum, & mundana relinquere, &c.* His adde Cæcilianum, Lyranum, Barradium, Maldonatum, Stellam, ac denique D. Thomam, Bonauenruram, & alios plures, qui dictionis insistent propriæ significationi, & voluntariam paupertatem prædicari hisce locis astruunt, non verò humilitatem. Quapropter quod Matthæus adicit videlicet, *pauperes spiritu*, explicationis gratiâ id factum, vt inuoluntaria excludatur paupertas.

Chrysostomus: *Spiritum, inquit, hic posuit Dominus pro anima, & voluntate, &c. id est, qui non coactione, sed voluntate propter Christum fuerint sponte pauperes. Concordant Basilius, Chromatius, Nyssenius, Bernardus; humilitas igitur licet ad meritum requiratur paupertatis, non hinc intenditur: sed potius reducenda est ad secundam beatitudinem videlicet, *Beati mites, &c.* Illa enim comes semper est mansuetudinis, & pro iisdem sæpius in sacro eloquio sumuntur, vt Prouerb. 16. *Melius est humiliari cum mitibus quam diuidere spolia cum superbis, &c.* Quo loco mites, & superbi opponuntur, & humiliari seu*

humilitatis actus sine differentia mitibus appropriatur. Concludo igitur hæc verba ad discipulos fuisse directa, iis commendari voluntariam paupertatem, imò & in ipsis designari, vt apertè insinuat Lucas: *Et ipse*, inquit, *elevatis oculis in discipulos suos dicebat, beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei, &c. Vestrum*, inquit, *est regnum, & quorum nimirum discipulorum, quos oculis designabat, licet in discipulis cæteros instruebat. Hanc igitur paupertatem tum sunt professi, & maximè Petrus, & filij Zebedæi, qui antea sunt vocati, & tum, & deinceps Christo adhæserunt inseparabili societate. Nullibi enim hæc paupertas ab eodem tantopere commendata potuit, & debuit melius obleruari, quàm in eo Collegio, quod in virtutis ac doctrinæ exemplar omnibus proposuit.*

Matth. 9. Tertiò tandem eadem veritas confirmatur ex conuersione Matthæi quam ipse sic describit cap. 9. *Et cum transfret inde Iesus, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, & ait illi, sequere me, & surgens secutus est eum, &c. Marci etiam 2. Et cum prateriret, vidit Leui Alpheï sedentem ad telonium, & ait illi: sequere me, & surgens secutus est eum, &c. Luc. 5. Item Lucæ 5. Et post hæc exiit, & vidit publicanum nomine Leui sedentem ad telonium, & ait illi: sequere me, & relictis omnibus surgens secutus est eum, &c. Relictis omnibus, id est, negociis, inquit Caietanus. Sed aliter intelligunt Patres. Glossa, *Matthæus reliquit propria, qui rapiebat aliena, nec solum lucra reliquit vectigalium, sed & pericula contempsit, quæ poterant venire à Principibus sæculi, quia rationes vectigalium incompositas reliquerit. Et quia in nullo prorsus huius vite respectum vel cogitationem sibi reseruauit, dominicorum talentorum fidelis dispensator esse meruit.**

Chrysof. Chrysofomus homil. 31. in Matthæum. *Vidisti virtutem vocantis, disce nunc vocati obedientiam, non enim repugnavit, nec ambigendo secum dixit: putasne publicanum, peccatoremve me rectè, atque absque fraude vocauerit, &c. Sed confestim ita obtemperavit, vt nec domum quidem ad communicandum rem cum suis profectus sit, verum sicut piscatores prius retibus cum nauigio, atque patre relictis: sic ille publico officio, & quæstu relicto sequebatur, sic praparatum animum atque premeditatum ostendens, sic ab omni seculari negotio seipsum abrumpens, &c.*

Ambros. Ambrosius in Luc. cap. 5. *Itaque ille prius auara de mercedibus, dura de laboribus, periculisque nautarum emolumenta conuerrens verbo vocatus propria derelinquit qui rapiebat aliena, &c.*

Beda. Beda ibidem super illa, *Relictis omnibus, &c. Intelligens Matthæus quid sit veraciter Christum sequi, relictis omnibus sequitur; sequi enim imitari est, ideòque, vt pauperem Christum, non tam gressu, quam affectu consecrari potuisset, reliquit propria, qui rapere solebat aliena, perfectamque nobis abrenunciationis sæculi formam tribuens, non solum lucra reliquit vectigalium, sed & periculum contempsit quod euenire posset à Principibus sæculi, quia vectigalium rationes imperfectas, atque incompositas reliquerit, &c.*

Basil. Basilius in quæst. moral. diffusius explicatis resp. ad quæst. 8. *Initium autem ab alienatione externarum sumit, velut possessionum, vanæ gloriæ,*

gloriæ, consuetudinis vitæ, affectus erga inuilia: quemadmodum etiam sancti discipuli Domini ostenderunt nobis. Iacobus quidem & Ioannes relicto patre suo Zebedeo, & ipso nauigio, quod omnem vitæ sumptum suppediabat. Matthæus autem ab ipsa publicanorum mensa exurgens, & Dominum sequens, non solum lucella officij publicanorum relinquens, sed etiam pericula contemnens quæ imminuebant ipsi, & cognatis eius ex potestate, quod imperfectas vectigalis rationes relinqueret, &c.

Theophylact. in Marc. *Sedebat enim in telonio, vt consuetudinis est, aut aliquos impetens, aut verba vendens, aut aliquid huiusmodi faciens, quibus in suis mansionibus telonarij vtuntur, qui de hoc statu sic subleuatus est, vt relinquens omnia Christum sequeretur, &c. Idem tenet Anselmus, D. Thomas, Euthymius, S. Bonauentura, Barradius, & confirmari potest ex eo, quod Matthæus inter Apostolos numeratus, sermoni Domini in monte adfuit, quando dixit, *Beati pauperes*, & missus fuerit inter reliquos ad prædicandum sine auro, argento, pera, &c. nec vnquam aliàs à Christo desuisse legatur. Ad rationem Caietani facilis est responsio: nam taliter prouidit Christus vocato Matthæo, vt potuerit disponere de rebus suis, (vt asserit Abulensis) tum verò Christum hospitio in sua domo potuit excipere, quam proposito, & voto abdicauit ob Christi sequelam, nec deinceps eâ vsus est. Ex dictis igitur colligitur sequi Christum vocantem idem esse, ac renunciare suis rebus ex consuetudine, & stylo Euangelij, vt scribit Beda, & probatum est quoad vocationes illas, quæ in sacro textu sunt expressæ, vt Petri, & Andreæ filiorum Zebedæi, illius discipuli cuius nomen reticeret. Idemque patet ex consilio dato iuueni, de quo Matth. 19. Idem de seipso insinuat Paulus ad Galat. 1. *Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex utero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, vt reuelaret filium suum in me, & euangelizarem illum gentibus: continuo non acquieui carni, & sanguini, &c. Sed abij in Arabiam, & iterum reuersus sum Damascum, &c.* quibus verbis indicat se carni, & sanguini non adhæsisse, sed vocationi; ac proinde deseruisse carnem & sanguinem, & quæ ab iis expectanda erant. Item ad Philipp. 3. *Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, & arbutor vt stercora, vt Christum lucrifaciam, &c.* Quod de contemptu temporalium intelligit Chrysofomus, & Theophylactus, quos sequitur Cornelius à Lapide, & patet ex ipso textu, *Omnia, inquit, detrimentum feci.**

Tertius locus.

Tertius locus ad propositum clarus est, & manifestus; nimirum illud Petri: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, &c. Matth. 19. Marc. 10. Luc. 18.* Hic textus tam clarus est, vt ex eo solo determinationem Nicolai Papæ euincere quis posset. Occasionem huius siue responsionis siue interrogationis fuit consilium datum à Christo adolescenti; *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus,*

peribus, & habebis thesaurum in celo; & veni sequere me, &c. Hinc igitur Petrus de præmio sollicitus fit, dum oblatum videt iuueni thesaurum in celo, ac proinde de suo, & discipulorum præmio quærit confidenter, cum omnia impleuerint quæ iuueni facienda suavitatis Christus. Ita interpretatur communis cum Hilario, Hieronymo, Origene, Chrysofostomo. Aliud tamen motuum significat Euthymius, Iansenius, Caeteranus, nimirum quia licet Petrus, & reliqui Apostoli sua reliquerint omnia: non vendidisse tamen aut distribuisse pauperibus, ideoque tanquam minus fecerint, quam iuueni Christus suavitatis, de præmio sollicitos esse. Prior sententia verior & communior: licet utraque veritatem litteralis sensus in hoc teneat; & simul consentiant omnes Petrum & Apostolos omnia sua reliquisse, nihilque suum retinuisse. Consule omnes interpretes; sermonem autem esse de ea paupertate, quæ in mendicitate consistit, & ex Euangelio vivere iubetur, ex dictis iam satis constat: nam illa est, quam Christi sequela importat. Vnde Marcus ait, *Nemo est, qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, & propter Euangelium, qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, domos & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros cum persecutionibus, & in seculo futuro vitam æternam, &c. Propter Euangelium*, inquit, id est, causa eius prædicandi, ut interpretatur Hieronymus, vel ut alij volunt, obseruandi eius consilia, quale est illud, vendere omnia, & dare pauperibus, & sequi Christum: qualiter autem hæc promissio in hoc sæculo sit adimplenda (omissa hæresi Chyliastrarum, seu Millenariorum) respondemus cum Chrysofostomo homil. 65. in Matth. *Ceteris autem vniuersis æternam ibi vitam, & centuplum hic pollicetur, & si reliquis, multo magis Apostolis, quibus promissa contigisse in hoc seculo non ignoramus: qui cum arundinem, & vilissima retia reliquerint, omnia fidelium, qui prædicatione sua crediderunt, bona habebant, pretia domorum, & agrorum, imò verò eos quoque ipsos credentes in potestate habuerunt, &c.* Hieronymus verò explicat in bonis spiritualibus id contingere, sed apud S. Thomam in Marc. 10. in hæc verba (quæ mihi apud illum videre non contigit, sufficit quod sint ipsius Doctoris Angelici, & citra dubitationem vera) adducitur; *Vxor enim in domo circa viri cibum negociatur, & vestimenta. Vide igitur hoc & in Apostolis. Multæ enim mulieres sollicitæ erant de eorum cibo, & vestimentis, & ministrabant eis. Similiter & patres, & matres plurimas Apostoli habuerunt, scilicet eos qui ipsos diligebant, sed & Petrus unam relinquens domum, postea omnium discipulorum domos habebat, &c.* Reliquerunt igitur omnia sua Apostoli, & deinceps ex liberalitate suorum discipulorum victitarunt, ut plurimum (vel ex labore & opificio sicut inter Corinthios Paulus, & Barnabas) ut præscriptum est à Christo Matthæi 10. Lucæ 9. Marc. 6. Nam si relinquere omnia gradus fuit ad sequelam Christi, ut veri & adherentes eius fierent discipuli contempto mundo; nihil minus eis licuit in ipsa eius familia, quam possidere quidquam (secluso casu & infirmorum instructione) cum non haberet ubi caput suum reclinaret, & pro nobis, teste Apostolo:

Egenus

Egenus factus est, cum esset diues, ut illius inopia nos diuites esse- 2. Cor. 8.
mus, &c.

Si quis mihi respondeat hæc quidem rectè se habere intelligendaque esse dumtaxat de particulari possessione non de communi; Si quis, inquam, sic respondeat, ipsum consulat oraculum: & videat Petrum, non de particulari cuiusquam aut suo, aut alterius statu sermonem habuisse; sed in totius collegij, & communitatis persona loquutus: *Ecce, inquit, nos reliquimus omnia, &c.* Quo spectat etiam Christi responsio. *Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, &c. Sedebitis & vos super sedes duodecim iudicantes duodecim Tribus Israël, &c.* Ecce præmium, & meritum commune esse designatur, præmium est potestas iudiciaria: meritum verò paupertas, & abdicatio rerum, nec dubium est Petrum loqui hic de ea rerum abdicacione, quæ omnem prorsus excludit sollicitudinem, & quæ præscripta est superius Euangelij prædicatoribus (ut patet ex illis Marc. *propter Euang.*) quales ex officio, & electione fuerint Apostoli; hæc autem communis fuit, qua nihil in vniuersum possidere permittitur, nihil etiam quoad vsum præter vnâ tunicam, & sandalia, alienam mensam & hospitium, quæ ad particularem dumtaxat cuiusque statum, & indigentiam personalis, non communis leuamen spectant. Plurima in hunc locum accumulare liceret testimonia Patrum: sed inferius peculiari capite id præstabimus; hic verò non apparet necessitas, quia locus de se manifestus est, & ex antecedentibus & subiiciendis postmodum aliis testimoniis eius intellectus erit clarior. Addam tamen ad confirmationem dictorum (videlicet hanc rerum abdicacionem intimè Christum vitæque eius perfectionem sequentibus indictam esse, imò & initium esse sequelæ, renunziare mundo, & possessionibus) illud Lucæ 14. *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, que possidet, non potest meus esse discipulus, &c.* Ut huius loci vis intelligatur, aduertendum documenta hæc à Christo tradita esse, ne temerè quisquam discipuli arduam professionem adiret, non spectatâ status difficultate, habitoque propriæ conditionis seu virium, seu infirmitatis experimento. Hinc præmisit Euangelista; *Ibant, inquit, turba multa cum eo: & conuersus dixit ad illos, si quis venit ad me, &c.* id est, tanquam discipulus; prout multi in turba prætendebant. Theophylact. *Multi, inquit, ibant cum Iesu, qui non cum omni alacritate, & obedientia sequebantur; sed frigidiores erant: docet eos qualem oporteat esse discipulum Christi, &c.*

Primum igitur documentum est odio habere parentes, propinquos, adhuc etiam & animam, hoc verò documento rescindit amorem carnalem, & concupiscentiarum, secundum documentum præscribit crucis baiulationem, quod est supportare quæuis incommoda, & vexationes, quæ ob Christum inferuntur; hæc documenta etiam ab omnibus necessariò quo ad effectum obseruanda sunt, cuiuscunque sint status. Subiungit autem tertium documentum, quod tantum peculiare discipulos, & perfectionis sectatores concernit: præmissis tamen duabus parabolis, ex quibus illustrior euadat eius intellectus. Prima est de vo-

Gg 3 lente

Hilarius.
Hieron.
Origen.
Chrysof.
Euthym.
Iansen.
Caeteran.

Hieron.

Chrysof.

Præmium
pauperum
potestas
iudiciaria.

Quid per-
missum sit
Apostolis.

Theoph.

lente edificare turrim, qui primum debet secum inquirere si necessariae expensae suppetant, antequam iaciat fundamenta. *Ne, inquit, postquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes, qui vident, incipiant illudere ei dicentes: quia hic homo cepit edificare, & non potuit consummare.* Secunda item parabola docet rationem inuendam virium, & facultatum ei Regi, qui contra alium bello occurrere velit, & considerandum; *Si possit cum decem milibus occurrere ei, qui cum viginti milibus venit ad se, ac tandem ita applicat. Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus.* Vide Caietanum in Lucam, qui parabolas, & conclusionem bene concordat. Euangelicae perfectionis, quae per turrim designatur, fundamentum est paupertas, quae in rerum consistit abdicatione, ac proinde ab ea incipienda est moles, seu Christi sequela; nam vt supra Ambrosius. *Parens est & generatio quaedam virtutum.* Vel aliter, sicut edificari nequit sine sumptibus aut belligerari sine milite, ita nec discipulus verus Christi & intimus est, qui omnibus non renunciat possessionibus. Glossa ordinaria ex Beda intelligit hunc locum vniuersaliter quo ad omnes, & explicat renunciationem dici tantum secundum affectum, relinquere vero penes effectum, ita harum vocum notiones atque differentiam significationis exponens. Imò & videtur ea esse sententia Augustini ad Hilarium epistola 89. qui hanc clausulam de omnibus Christianis interpretatur. Verum impropria est huiusmodi expositio, & moralis, nec literae integram proprietatem exprimit, vt constat tam ex discursu, & eius occasione, quam ex ipsius verbis. Morium sermonis fuit aliquorum tepor, & temeritas, qui sequelam Christi arrogabant, ac proinde eorum instructioni haec dicta sunt, atque discipuli onus & officium descriptum. Hinc etiam admoniti ex parabola turris, prius esse considerandum an vires & animus suppetent, tam arduum munus adeundi, quam rem ipsam aggredierentur, tacite supponendo non praesumendum esse ultra vires: quod nequit congrue interpretari de ea sequela, ad quam omnes Christiani ex praeepto, & professione status obligantur: haec enim simpliciter est adeunda, nec sub deliberatione aut consilio cadit. Eam igitur sequelam intendit Saluator, quae sub consilio tantum est, & non sub praeepto, vt quae ad perfectionem tendit: tandem eam vocum & significationis adductam differentiam respuit vsus, & consuetudo sermonis. Apud Ciceronem legitur in Verr. *Hospitium renunciare*, id est, dimittere, abdicare, relinquere. Quintilianus lib. 10. cap. 7. *Mea quidem sententia civilibus officiis renunciabit*, id est, illa abdicabit, ita etiam vsus fert apud legum interpretes. *Renunciatio*, inquit Cardinalis rub. de censibus in 6. *est iuris proprii legitima refutatio.* Et in hac sententia habetur l. Iubemus. Cod. ad Sen. Velleia. & innumeris aliis vtriusque iuris locis. Imò & Lucae 9. huius significationis est. *Sequar te Domine: sed permitte mihi primum renunciare his, quae domi sunt, &c.* Concordat & verbi Graeci, quod in vtroque loco ponitur, significatio ἀποτάσσει ab ἀποτάσις quod renunciare, nuntium mittere, segregare, &c. significat, versio autem

Syriaca

Syriaca sic effert: *Ita quisquis ex vobis non relinquit omnem possessionem suam, non potest mihi esse discipulus, &c.* Vbi relinquit, pro renunciat collocatur. Similis locutio est 4. Esdrae 14. *Renuncia iam corruptele, & dimitte abs te mortales cogitationes, & proice abs te pondera humana, &c. renuncia corruptele*, id est, eam relinque.

Sed & subsequens parabola indicat sermonem esse hic de Apostolis, eoque discipulatu supererogationis, qui ad perfectionem relicto mundo, pergens cum Christo à vera paupertate rerumque abdicatione incipiebat. *Bonum est sal, si autem sal euauerit, inquit, in quo condictur? neque in terram, neque in sterquilinum utile est, sed foras mittetur, &c.* Salem euanescere, idem est ac relinquere, & deserere leuiter captum perfectionis cursum, & retrocedere, seu, vt superius habetur, *cepit edificare, & non potuit consummare.* Sed & illud manifestum est, per salem in Euangelio designari tantum Apostolos, & discipulos, qui ad perfectionem sectandam vocati sunt, non vero populum aut turbas: nam Marci 9. eandem salis parabolam discipulis proponit, cum de maiestate contenderunt, & Matth. 5. eos vocat salem terrae: *vos estis, inquit, sal terra.* Hieron. in illum locum; *sal appellamur Apostoli, quia per ipsos vniuersum hominum genus eruditur.* Idem Chromatius, Chrysostomus homil. 15. in Matth. Anselmus, Remigius, Hilarius, & communis, qui omnes in hoc veniunt, & diuersis rationibus metaphorae inuestigant rationem, isque Ecclesiae sensus est, quae hoc Euangelium doctoribus appropriat, quales tum soli fuerunt Apostoli, & alij adherentes Christo, vt Matth. 10. Luc. 9. & 10. est clarum: vnde sicut nomine salis intelligi tantum illi tum potuerunt, sequitur ad eos haec ex rigore litterae spectare; ac proinde praemissis verbis inter discipularum onera praescribi abdicationem omnium rerum temporalium, ita hunc locum interpretantur Caiet. Barradius, Maldonatus, imò & Augustinus epistola 38. ad Latum, totum discursum refert ad discipulos viam perfectionis sequentes, & fugientes mundum; & epistola 89. vtrique discipulorum generi applicat praedicta verba; *Profecto, inquit, renunciat etiam diuitiis suis, si quas habet, aut sic, vt eas omnino non diligens totas distribuatur indigentibus, & superfluis exoneretur sarcinis: aut sic, vt plus diligens Christum, spem ab eis transferat in ipsum, atque ita utatur illis, vt facile tribuens & communicans thesaurizet in caelo, &c.* Verum priorem sensum parit textus; licet per accommodationem, quae ex proportione quadam confurgit, etiam ad posteriorem instructionis ergo transferatur. Concludo itaque inter reliquas sequelae Christi & Apostolatus regulas praescribi omnium rerum abdicationem, seu renunciationem, sine qua nullus potuit esse eius discipulus, ipso dicente, *omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus.* Scilicet intimus ac verus imitator vitae, & indiuiduus comes, ac professor sacri instituti Apostolici, in quo ea paupertas colebatur, quae omne excludit peculium etiam in communi possessione: & quanquam ex dictis id liqueat, vterius vrgere, probare & declarare non pigebit, ne fugam quispiam capret sub ea potissimum distinctione

Versio Syriaca.

Quid sal in Euangelio designat.

Chromat. Chysof. Ansel. Remigius. Hilarius.

Caiet. Barrad. Maldon. August.

Paupertas fundamentum perfectionis.

Glossa ordinaria.

Aug.

Vera interpretatio.

Ratio efficax.

Cicero. Renunciare pro abdicare. Quintilianus. Hinc quidam haereticus dicti Apostatici, id est, segregati.

distinctione paupertatis in communem & particularem; paupertatem enim alienam ab hoc sacro collegio facere, solius est hæretici: sed ut communem excludant, quidam particularem fuisse interpretantur, ipsi viderint quo fundamento. Communem verò fuisse nemo ambiget, qui primum locum à nobis supra allatum perpendet, in quo omnium rerum possessio rescinditur, & ex Euangelio, seu discipulorum largitate solum vivere statuitur: ita autem ipsos simul cum Christo vixisse ex sequentibus probatur.

Quartus locus.

Christus vixit ex facultate piarum mulierum.

Quartus locus est Lucæ 8. *Et factum est deinceps, & ipse iter faciebat per ciuitates & castella predicans, & euangelizans regnum Dei: & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, quæ erant curata à spiritibus malignis, & infirmitatibus: Maria, quæ vocatur Magdalena, de qua septem demonia exierant, & Ioanna uxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis, &c.* Christus igitur sicut præscripsit Apostolis ad prædicandum missis ex Euangelio vivere, ita etiam ipse de facultatibus piarum mulierum simul cum Apostolis prædicans per ciuitates, & castella sustentabatur, ac proinde ex alieno, non verò proprio vixit; *Ministrabant, inquit, ei de facultatibus suis, &c.* supple, mulieres.

Sed audiamus reliquos Euangelistas. Marcus 15. *Erant autem, inquit, & mulieres de longè aspicientes, inter quas erat Maria Magdalena, & Maria Iacobi minoris, & Ioseph mater, & Salome: & cum esset in Galilæa ministrabant ei, & aliæ multæ, quæ simul cum illo ascenderant Ierosolymam, &c.* in Galilæa, inquit, ministrabant ei. Et quid? scilicet de suis facultatibus necessaria, dum ibi prædicabat ipse cum duodecim per vicus, & castella, ut docet Lucas. Ascenderant etiam cum illo Ierosolymam non alium ob finem, quàm ut eî ministrarent pariter necessaria, ut colligitur ex Matthæo cap. 27. *Erant autem ibi, inquit, mulieres multæ à longè, quæ secutæ erant Iesum à Galilæa ministrantes ei, &c.*

Titus Bostren.

Titus Bostrensis, qui sub Iuliano Apostata claruit, & sub Valente mortuus est, teste Hieronymo, in commentariis super Lucam, siue quicumque alius est author; *Mulieres, inquit, quæ Christum sequutæ fuerant, ministrabant illi de facultatibus suis: Christo & Apostolis non tam corporis solatia, & fomenta exhibentes, quàm salutem ex Euangelij doctrina haurientes: erogabant autem & insumebant, quæ in bonis habebant in egenorum usum, quo compararent pietatem, &c.*

Victor Antiochenus in Marci 15. super illa; *Erant autem mulieres de longè aspicientes, &c.*

Victor Antiochenus.

Ceterum ministerium, quod femina, quæ Iesum sequebantur præstabant, aliud ferè nullum erat, quàm quod de pecuniis suis ipsi, ipsiusque discipulis sumptus faciebant, &c. Vterque author habetur in Bibliotheca Patrum nouæ editionis tom. 4.

Hieronymus.

Hieronymus in Matthæi præmissa verba: *Consuetudinis Iudaica fuit (nec ducebatur in culpam more gentis antiquo) ut mulieres de substantia sua victum, atque vestium præceptoribus ministrarent, &c.* Ministrabant autem Domino de substantia sua, ut meteret earum carnalia cuius ille merebant spiritualia, non quòd indigeret cibis Dominus creaturarum; sed ut typum ostenderet Magistrorum, quod victu, atque vestitu ex discipulis deberent esse contenti, &c.

Chrysoströmus homilia 99. in Matth. *Sequebantur* (supple, mulieres) *ipsum ministrantes ei, usque ad pericula, &c.* His adiunge Bedam, Strabum, Glossam, apud quos Hieronymi verba inuenies mutuata, item sanctum Thomam, S. Bonauenturam, Maldonatum, & communiter interpretes. Idem Tertullianus lib. 4. in Marcionem cap. 19. S. Augustinus de opere Monachorum cap. 5. Theodoretus in 1. ad Corint. 9. Epiphanius hæret. 61. *Et ipse Saluator omnium Dominus, inquit, cum in carne esset, nihil ex terrena possedit, sed non reiecit mulieres ipsi, & discipulis eius ministrantes: dicit enim, quæ sequutæ fuerant ipsum à Galilæa ministrantes ipsi & discipulis eius de propriis bonis.* Irrefragabilis ergo sententia est tam sacri textus quàm Patrum & expositorum, Christum Dominum non ex proprio peculio (cuius dominium, vel ad ipsum, vel ad collegium Apostolicum communi etiam possessione spectaret) sustentatum fuisse, dum in Galilæa per ciuitates & castella prædicaret, sed piarum matronarum facultatibus, quæ ipsum tam ibi, quàm etiam in Iudæam sequebantur, eidem ac discipulis ministrantes, Imò & hanc fuisse Christi vitam ordinariam, colligitur cum prædicanti in Galilæa dictæ legantur ministrasse necessaria, atque etiam in Iudæam euntem sequutæ in idem obsequiaturæ ministerium.

Quintus locus.

Quintus ad idem locus est Matth. 21. postquam descripsit Euangelista triumphum Christi atque ingressum in Ierusalem, cantantibus pueris Osanna, reprehensionemque & inuidiam Principum sacerdotum subiicit; *& relictis illis, inquit, abiit foras extra ciuitatem in Bethaniam, ibique mansit.* Supple, illà nocte; *Mane autem facto reuertens in ciuitatem egressus, &c.* Præter alia motiua, quæ ad hunc Christi discessum faciebant, fuit paupertas, & quod nullum ei in ciuitate hospitium fuerit, nec quisquam eundem inuitauerit, ac proinde necessum ei fuerit recurrere ad domum Lazari & sororum eius hospitandi gratia Patres, quos inferius citabimus. Attamen præmittam verba Marci, in quibus hoc clariùs insinuat; ita ille cap. 11. *Et introiuit Ierosolymam in templum in Bethaniam cum duodecim, &c. circumspiciens omnibus, prospiciens scilicet quod à nemine inuitabatur, cum esset hora vespere: tempus nempe cœnæ & quietis, exiit in Bethaniam, ut ibi hospitaretur.*

Hieronymus in Matth. super præmissis; *Et relictis illis, &c. reliquit incredulos, inquit, & urbem egressus contradicentium, iuit Bethaniam, &c.*

H h Hoc

Hieron.

Chrysoström.
Beda.
Gloss.
Strabus.
S. Bon.
S. Thom.
Maldonat.
Tertull.
August.
Theodoret.
Epiphani.

Hieron.

Paupertas
Christi, in
hospitati-
tas Iudæo-
rum.
Beda.
Glossa.

Hoc quoque intelligendum est, quod tanta fuerit paupertatis, & ita nulli adulatus sit, ut in urbe maxima, nullum hospitem, nullam inuenerit mansionem, sed in agro paruulo apud Lazarum. sororesque eius habitaret, &c. Eadem ipsa verba mutuauit Beda tam in Marcum, quam in Matthæum. Glossa interlinearis in Marcum eundem sequitur, & super illa; Exiit in Bethaniam, ita habet, ut qui in urbe non inueniebat, in agro paruulo apud Lazarum & sorores eius haberet hospitium. Item super illa: circumspēctis omnibus: Si quis, inquit, eum hospitio susciperet. Glossa ordinaria. Et circumspēctis omnibus, &c. quia nullus recepit eum in domum suam. Eadem est interpretatio Lyrani; Licet fuisset, inquit, honorifice receptus à communi populo, & predicasset per totam diem usque ad vesperam, nullus tamen inuitauit eum ad hospitium in domum suam: & ideo cum discipulis rediit in Bethaniam, ubi manebant Martha, Maria, Lazarus, &c.

Ansel. Anselmus super Matth. *Et nota, inquit, quod Christus nulli unquam adulatus, nullum inuenit hospitem in urbe, sed apud Lazarum, sororesque eius receptus est hospitio in quodam oppido, &c. His addi potest Diuus Thomas & Caietanus.*

Relicitur
coniectura
Maldonati.
Chysoft.

Maldonatus in Matthæum minus probabilem putat hanc interpretationem: *Nec enim credibile est, inquit, neminem fuisse, cum iam multi iam in eum credidissent, qui domo cum vellet recipere, &c. Probabiliorem ergo censet Christum, relicto Iudæis, fecerit in Bethaniam, vel quia noluit ante tempus ab eis comprehendere, ut tradit Chrysoctomus, author imperfecti, & Euthymius: vel quia eius præsentia atque colloquiis indigni essent, ut sentit Theophylactus.*

Authorim
per.
Euthym.
Theophyl.

Veruntamen ea interpretatio quam præmissimus, ex verbis Marci innotescit, quæ causam discessus explicant: hæc porrò clausula: & circumspēctis omnibus, cum iam vespera esset hora, &c. Nihil aliud intendit, aut intendere rationabiliter potest, quam requirendi hospitij causam. Nec cohærere videntur allatæ causæ cum sacro textu: si enim idè Christus secederet in Bethaniam, ne comprehenderetur, vel quia indigni erant suâ præsentia Principes sacerdotum, Scribæ & Pharisei, non reuenteret in templum, ut subiungit Matthæus & Marcus, imò & Lucas cap. 19. *Et erat docens quotidie, inquit, in templo: Principes autem sacerdotum, & Scribæ, & Principes plebis querebant illum perdere; & non inueniebant, quid facerent illi: omnis enim populus suspensus erat audiens illum, &c. Ecce ergo quomodo non declinauerit suos æmulos, sed quotidie comparuerit docens in templo. Ideo Matthæi 26. Marci 14. Lucæ 22. Ioan. 18. ipse obiicit senioribus, qui eum comprehenderunt. Quotidie, inquit, apud vos sedebam docens in templo, & non me tenuistis, &c. Quotidie, &c. id est, ex quo vltimâ vice ascendit Ierolimam, ante sex dies Paschæ veniens Bethaniam, ut patet Ioannis 12. ubi conuiuio exceptus, sequenti die, quæ erat quinta ante festum, ingressus est Ierolimam sedens super asinum. His verò quinque diebus docebat in templo usque ad vesperam, & exibat vespere in montem Oliueti.*

Luc. 19.

Beda

Beda 14. Marci in allegata verba; *Exiit in Bethaniam, &c. Non hoc semel, inquit, fecit: sed per omnes quinque dies, ex quo Hierosolimam ascenderat, usque ad tempus passionis, hoc ipsum agere solebat, ut per diem in templo doceret, noctibus verò exiens moraretur in monte Oliueti, sicut in Luca legimus. Lucas autem 21. ita habet; Erat autem diebus docens in templo: noctibus verò exiens morabatur in monte, qui vocatur Oliueti, & omnis populus manebat ad eum in templo audire eum. Sed dices, ubi ergo hospitabatur? vel quis necessaria subministrabat? respondeo, licet de hoc textus clarè non differat: colligi tamen in Bethania ei hospitium fuisse: nam biduo ante Pascha recubuisse fertur in domo Simonis leprosi in Bethania, Matth. 26. Mar. 14. nec defuerunt mulieres religiosæ, quæ eum sequuntur sunt à Galilæa, de quibus superiorius. Ratio Maldonati facilis est solutionis: nam licet crederint in eum plures ex ciuitate, non ausi sunt eum hospitio excipere ob metum Principum Phariseorum, & sacerdotum: nam eadem de causa, parentes cæci, & à Christo illuminati, reiecerunt à se in filium miraculi informationem, dicentes: *Nos nescimus; ipsum interrogate: etatem habet, &c. Hac, (inquit Ioannes 9.) dixerunt parentes eius, quoniam timebant Iudeos: iam enim conspirauerant Iudei, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra Synagogam fieret, &c. Item Ioan. 12. Veruntamen & ex Principibus multi crediderunt in eum: sed propter Phariseos non confitebantur, ut à synagoga non eicerentur: dilexerunt enim gloriam hominum magis, quam gloriam Dei, &c.**

Responde-
tur ad ra-
tionem
Maldonati.

Sextus locus.

Sextus ad idem locus Matth. 17. *Ut autem non scandalizarentur (supple, qui petebant didragma census) vade ad mare, & mitte hamum: & cum piscem, qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius inuenies staterem, illum sumens da eis pro me & te. Ex quibus verbis colligitur tanta Christi paupertas, ut nihil, quo censum solueret habuerit, ac proinde ad opera miraculorum, & diuinæ potentia mirabilia recurrere fuerit necessarium.*

Hieronymus locum primò allegoricè interpretatur, mox adiungens literalem sensum. *Sed & simpliciter, inquit, intellectum adificat audierem, dum tanta Dominus fuerit paupertatis, ut unde tributa pro se, & Apostolo redderet, non habuerit. Quod si quis obiicere voluerit, & quomodo Iudas in loculis portabat pecuniam? Respondebimus, rem pauperum in usus suos conuertere nefas putauit: nobisque idem tribuit exemplum. Eadem habet Glossa ordinaria, Lyranus: ex quo patet, quòd Christus erat ita pauper, quod non habebat, unde posset soluere tributum.*

Origenes tract. 4. in Matth. *Hoc autem numisma in domo Iesu non erat, in mari autem erat, &c. & infra. Qui ergo habet, quæ sunt Cæsaris, Cæsari ea reddat, ut posthac valeat reddere Deo, quæ sunt Dei.*

Hh 2 Dei.

Dei. Quoniam Iesus non habebat imaginem Caesaris: Principes enim seculi huius, nihil habebant in eo, propterea non proprio, sed ex conuenienti loco maris imaginem Caesaris accepit, eam ut det Regibus terra pro se, & discipulo suo, ut nec arbitrentur, qui didragma accipiebant esse eum debitorem Regum terra, reddit enim debitam non suscipiens eam, neque possidens, neque acquirens, neque faciens eam sibi possessionem, ut ne sit aliquando imago Caesaris apud inuisibilem Deum, &c. Hæc Origenes. Per imaginem Caesaris intelligit numisma census: alludens ad ea, quæ Christus ait Lucæ 20. Ostendite denarium, cuius habet imaginem & inscriptionem? respondentes dixerunt ei, Caesaris: & ait illis, reddite quæ sunt Caesaris, Cesari; & quæ sunt Dei, Deo.

Christus non possedit didrachma.

Ambrosius.

Ambrosius in Lucæ 20. Si ergo non habuit imaginem Caesaris (supple, Petrus) cur dedit censum? non de suo dedit, sed reddidit mundo, quod erat mundi, &c. Quod autem aliqui hinc supponunt Christum habuisse loculos, quorum dispensator fuit Iudas, sine fundamento, & minus probabiliter coniecturâ asseritur: nec in hoc capite quidquam est, unde illud colligi possit, siue enim illi in usum non collegij modò, & discipulorum collati, & depositi fuerint, sed pauperum (ut Hieronymus fuisse permittit magis, quam admittit) non obstat proposito: si verò in communem usum cesserint, in particulares etiam necessitates dispensari potuerunt (quibus ex communi subuenire est consuetum) maximè capitis, qualis fuit Christus; ac proinde nullum fuit opus miraculo, si census aliunde superpeteret. Aduertendum insuper hoc contigisse in Galilæa, ubi minus indigere potuit Christus, aut Apostoli, & quia horum erat patria, & quia mulieres piæ eum sequuntæ de facultatibus suis ministrabant eidem, & Apostolis necessaria, ut Euangelistæ ferunt, idèoque sublata videretur occasio, & finis gestandi loculos, in propriæ indigentia subuentionem. Multa alia loca apud sacros Euangelistas demonstrant, Christi & Apostolorum paupertatem, ut quod transeuntes per sata discipuli esurientes, vellebant spicas, easque manibus confricantes comedebant Matth. 12. Mar. 2. Luc. 6. Item, Regnum meum non est de hoc mundo, Ioan. 18. & alia huiusmodi, quæ ut plurimum superius pro confirmatione aliorum locorum inserta sunt, quibus supersedemus ad alias festinantes scripturas Apostolicas.

Septimus locus.

Septimus ergo ad propositum locus sit Actor. 3. *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do; in nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula, &c.* Verba sunt Petri ad claudum ex vtero matris, & mendicum ad speciosam portam. *Is cum vidisset Petrum & Ioannem, incipientes introire in templum rogabat, ut elemosynam acciperet, intuens autem in eum Petrus cum Ioanne dixit, respice in nos.*

in nos. At ille intendebat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit; *argentum & aurum, &c.* Petri verba suspensionem pauperis expectationem respiciunt: ille elemosynam petebat; hic verò unde elemosynam faciat, se nequaquam habere affirmabat. Memor, inquit Glossa ex Beda, *præcepti: nolite possidere aurum, & argentum: pecuniam, quæ ad pedes Apostolorum condebatur, non sibi recondebant, sed ad usus pauperum, qui sua patrimonia reliquerant, seruabant, &c.*

Glossa. Beda.

Chrysostomus homil. 8. in Act. *Argentum, inquit, & aurum non est mihi: non dixit, non habeo hic, qualia nos dicimus, sed prorsus non habeo, &c.* Ita etiam intelligunt Ambrosius, author Apologiæ David, siue idem, siue alius fuerit, Hilarius, Cyprianus, Epiphanius, Eusebius, Chromatius, Arnobius, Lyranus, & alij, qui omnes affirmant his verbis Petrum demonstrasse se pauperem & obseruatorem esse illius præcepti Domini, quod expressum est Matthæi 10. Lucæ 9. Marc. 6. Quale autem fuerit illud, superius est notatum.

Chrysof.

Ambros. Author Apologiæ David. Hilarius. Cyprian. Epiphani. Euseb. Chromat. Arnob. Lyran.

Octauus locus.

Octauus locus 1. ad Corinthios 9. *Non sum liber? non sum Apostolus? &c. nunquid non habemus potestatem manducandi & bibendi? nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini & Cephas? aut ego solus, & Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? &c.* Eo spectant hæc Apostoli verba, ut suo exemplo doceat abstinendum etiam à licitis, ne infirmi scandalum patiantur, præcedenti namque capite monet non esse ponendum offendiculum infirmis, nec in esca scandalizandum fratrem; *Quapropter, inquit, si esca scandalizat fratrem meum: non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.* Et mox subiicit, quomodo hoc ipsum præstiterit alia licita omittens, ne quod Euangelio statueret offendiculum. Commemorat autem se esse Apostolum, ac proinde se habere potestatem manducandi & bibendi, hoc est, viuendi ex Euangelio, & accipiendi victum ab iis, quibus illud prædicat: Item circumducendi mulierem piam, quæ suis facultatibus sumptus eidem faceret, sicut Apostoli, ceteri etiam fratres Domini & Cephas, qui præcipui erant, consueuerunt. Eandem autem potestatem sic viuendi ex ministerio discipulorum amplius probat pluribus rationibus, & exemplis. Item ex lege, & Euangelio: *Nescitis, inquit, quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; & qui altari deseruiunt, cum altari participant? ita & Dominus ordinauit iis, qui Euangelium annuntiant de Euangelio viuere; ego autem nullo horum usus sum, &c.* Ex præmissis igitur loco colligitur primò ordinationem esse Christi Domini, ut prædicator Euangelij ex Euangelio uiuat, & potestatem habeat edendi, & bibendi, id est, hæc recipiendi à discipulis. Secundò colligitur id tum in usu fuisse Apostolis. Tertiò colligitur eosdem Apostolos exemplo Domini facultatibus piarum mulierum inter prædicandum sustentationem accepisse, quæ eas sequebantur, sicut Christo in

Deut. 18.

Galilæa similiter prædicanti ministrabant Maria Magdalena, & alia, de quibus superius. Vnde sequitur eundem vitæ cursum tenuisse Apostolos post Christi ascensionem dum Euangelium prædicabant, quem & Christus ipse ante mortem tenuit, & ipsis ad prædicandum missis iniunxit, Matth. 10. Luc. 9. Marc. 6. ac proinde non ex proprio, sed alienis facultatibus vixisse & necessarios sumptus accepisse. Consule omnes interpretes, Chrysostomum homil. 21. in 1. ad Corinth. Ambros. Theodor. Theophylact. Bedam, & D. Thomam, vtramque Glossam, & Lyranum, Hieronymum in Matth. 27. & August. de opere Monachorum cap. 5.

Paulum verò aliunde, quàm ex Euangelio, sumptus fecisse, ex hoc loco videtur; dubium an semper, quam ob causam, & vnde victus eidem suppetebat. Responderetur tamen victum comparasse ex labore manuum, idque Corinthi, Ephesi, & Thessalonicæ, vt videre est Act. 18. 20. 1. ad Thessalonicenses 2. & 2. ad Thess. 3. quin etiam in tota Achaia ita gratis seminasse Euangelium, vt necessarios sumptus à discipulis non acceperit, nec accepturus esset, ipse testatur 2. ad Corinth. 11. hinc etiam loquens de seipso, & Barnaba ita refert; *Sed non vsi sumus hac potestate; sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum denuo Euangelio Christi.* Tantum autem abest, vt victum sic comparare deroget paupertati, de qua modò disputamus, vt magis eam foueat, & commendet. Ideo Beda in illa Lucae 12. *Vendite, que possidetis, & date eleemosynam. Nolite, inquit, timere, ne propter regnum Dei militamibus huius vitæ necessaria desint: quin etiam possessa propter eleemosynam vendite: quod tunc dignè fit, quando quis semel pro Domino suis omnibus spretis, nihilominus posthac labore manuum, vnde & victum transigere, & eleemosynam dare queat, operatur; vnde gloriatur Apostolus dicens: Argentum & aurum, aut vestem nullius concupiui: ipsi scitis, quoniam ad ea, que mihi opus erant, & his, qui mecum sunt ministraverunt manus istæ. Omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, &c.* Videatur August. de opere Monachorum, qui ad opus manuum eos, sicut & Hieronymus Nepotianum, & Rusticum ad artificium prouocat. Epiphanius hæresi 80. Exemplo etiam sunt Monachi antiqui professi paupertatem in Thebayde, & Ægypto, qui opere manuum vivebant: Hinc autem beatus Pater noster Franciscus in suo testamento laborare de laboritio, quod pertinet ad honestatem, commendauit, & cap. 5. Reg. quod fratres, quibus dedit Dominus gratiam laborandi, vt laborarent. *Et ego, inquit, manibus meis laboravi, & fratres volo, quod laborent de laboritio, quod pertinet ad honestatem, & quando non daretur nobis pretium laboris, recurramus ad mensam Domini.* &c. Pelagius Papa II. epistola ad Antoniam Patriciam, & Deciam describens officium Monachi ita habet; *Illic enim quies, oratio, labor manuum, &c.* Carthag. IV. celebratum sub Anastasio anno Domini 398. (vt tradit verius Baronius) canone 50. 51. 52. 53, artificio, & manuali opere iubet clericos omnes victum comparare, tum autem votum paupertatis clerici omnes emittebant, vt aliunde constat, neque alioquin patrimonium, & proprium habentibus

bus iustum, aut congruum erat manuale opus indicere causa victus, cum hoc superfluum esset, nisi in leuamen, & obseruationem fieret professæ paupertatis. Cæterum cauendus in hac materia extremus vtrinque error, quem damnat Paulus: alter est negans Monachis esse laborandum, vel id licere, ita antiqui hæretici dicti Messaliani, vel Euchtæ apud Epiphanium loco citato, de quibus Augustinus & alij. Huius etiam erroris fuerunt illi apud Carthaginem Monachi, quos instruit idem lib. de opere Monachorum. Alter est Gulielmi à Sancto Amore, Wiclefi, Caluini, & aliorum, qui religiosis asserunt laborem esse indictum ex præcepto, & mendicitatem damnant. Vtrumque, vt præmissi, damnat Apostolus, cum & sibi potestatem esse viuendi ex Euangelio citra laborem, multis rationibus probat: nec ea tamen vsum esse præfatis locis, & ob certas causas assermet.

Verum enim verò si quis hunc Apostoli laborem contentiosus inculcet, tanquam mercenarius fuerit Paulus, & viuens ex proprij laboris merce, cuius ad eum spectabat dominium, à me responsum in primis habeat, per Christi Domini ordinationem, aliorum Apostolorum vitæ, & exempla ipso Pauli testimonio approbata, sat securè nos quæstionis scopum attigisse: nam & illi, speciatim verò fratres Domini, & Cephas in collegio potiores, alieno peculio victum transigebant, & mulieres circumducebant, ex quarum facultatibus Christi exemplo necessaria recipiebant. Si igitur victum quotidianum, & vestitum, quæ recipere Christi instituto dumtaxat iis licuit, discipulorum largitionibus recipiebant: rectè sequitur eos nihil tum etiam in communi habuisse: nam si victus, & vestitus ad proprium eorum spectare ius astruatur, non erit illud commune: sed particulare cuiusuis indumento vtentis, & victum fumentis. Neque in vniuersum vllum prætendi potest fundamentum astruendi paupertatem in particulari, magis quàm in communi obseruatam fuisse, aut tum, aut aliàs ab Apostolis: prætereo, quod ridiculum videtur contendere, hospitem in aliena mensa suo, & non inuitantis pane vesci, aut eius rei dominum ex vsu fori propria vocabuli significatione dici, quam nec defendere, nec repetere, nec aufertenti retinere, nec iudicio pro eadem contendere potest dictus possessor. Videatur porrò quod etiam circa tunicam, & pallium ordinauit Christus in monte, dum perfectionis regulas dictaret, quid eius exemplo ipse gentium Doctor Paulus vniuersum in hoc asserat, quæ superius primo argumento à nobis sunt annotata.

Respondeo secundò laborem manuum non ideo adhibuisse prædicationi Apostolorum, quod alioquin perfectioni derogaret, citra laborem sumptus à discipulis accipere: sed ob causas particulares, & offensiones, quæ dictis in locis offerebantur & Euangelio obstabant. Non legitur porrò Christus vnquam labore manuum victitasse: summum tamen in perfectione gradum, qui in prædicatore sancti Euangelij desiderari aut requiri, aut haberi potest, exemplo suo monstrasse constat, vt qui euangelizare pauperibus missus, & Euangelistæ officiis satisfaciens, seipsum prædicatoribus ducem, magistrum, & exemplar præbuit

De hærr.
Duplex
error.

Paulum nõ
vixisse ex-
pensis disci-
pulorum.

August.
Hieron.
præfat. in
Iob.
Epiphanius.
Labor ma-
nuum cõ-
mendatur.
S. Francisc.
in testam.

Pelagius.

Concil.
Carthag.

11. c. non
dicatis.

Athanas. de interpretatione. Psalm. ad Marc.

præbuit sequendum. *Neque est, ut quisquam inueniat perfectiorem virtutis disciplinam, quam eam, quam Dominus exhibuit in semetipso, &c.* Nemo igitur sanè dixerit Apostolum Paulum meliorem, perfectioremque Euangelij prædicandi viam inuenisse, aut securum fuisse, quam inuenit Christus, aut ij etiam, quorum exempla velut in legem præscripta, adducit hoc ipso loco, suæ assertionis testimonium, & firmamentum. Aduertendum insuper eam à Patribus, & Doctoribus assignari rationem, cur ex Euangelio, & sumptibus discipulorum viuendum Christus ordinauit, vt omnem, scilicet, ipsius etiam victus, solitudinem euacuet, & quam longè abesse iuberet, non tam quæstus, & negotiationis pondus, quam leuiore cogitantis sensus occupationes, ne mentem à terrenis feriantem, ad curas, à sancto otio, vel minimum auocarent, aut studium prædicationis interpellaret sollicita annonæ prouisio, & ministerium. *Non est æquum, inquit Apostoli, nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis, &c.* Actor. 6. Casus ergo, & peculiaris dictorum locorum conditio Paulo laborem indixit, non autem consuetudo, vt ex ipso manifestâ ratione probare licet. Totus enim discursus eò tendit, vt in licitis alioquin, infirmorum pateatur scandalo, idque suo exemplo proponit sequendum Corinthiis, qui potestate ex Euangelio viuendi, hoc est, sumptibus discipulorum, non est vsus, ne quod offendiculum poneret Euangelio: *Sed non vni sumus, inquit, hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi.* Sed quid offendiculi erat? nemo certius docet, quam ipse Apostolus 2. ad Corinth. 11. *Quod autem facio, & faciam (id est, non accipiens sumptus ab alijs) vt imputem occasionem eorum, qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur, inueniantur sicut & nos. Nam eiusmodi pseudo Apostoli sunt operarij subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi, &c.* Hic locus triplicem admittit interpretationem; vel enim innuit pseudo Apostolos spe, & affectu lucri solùm prædicasse, quod per alia Apostoli verba significari videtur, ac proinde dum hoc rescinderet suo exemplo Paulus nihil recipiens, illi desisterent à prædicatione. Vel quia gloriabantur se ex Euangelio viuere, imitantes Apostolos, cum reipsa luca sectarentur, & hunc etiam abutulum, seu grauamen tollere voluit Apostolus, ne obauaritiam Corinthij refugerent fidem. Vel tertio denique quia pseudo Apostoli illi suis sumptibus gloriabantur prædicasse Euangelium, ita vt nemini essent oneri aliquid recipientes, quasi per hoc perstringerent veros Euangelistas, qui sumptibus discipulorum necessaria recipiebant; ac proinde, vt hæc etiam tolleretur offensio, Paulus labore manuum sumptus facere voluit, dum aliunde non suppeteret. Sed quod proposito nostro facit, considerandum ex hoc ipso intentum sequi, cum tam pauper fuerit Paulus, & qui cum illo erant, vt aliunde non suppeteret necessarius victus, nisi vel à discipulis, vel opere manuum compararent, ex quo manifestum est nulla tum eos habuisse in communi possessione bona.

Respondeo tertio nec tum etiam Apostolum vixisse ex solo opere manuali: sed ex liberalitate discipulorum, quamuis à Corinthiis nihil accepisset:

accepisset: ipse nobis testis est 2. ad Corinth. 11. *Aut nunquid, inquit, peccatum feci meipsum humilians, ut vos exaltaremini? quoniam gratis Euangelium Dei euangelizavi vobis, & alias Ecclesijs expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum? & cum essem apud vos, & egerem: nulli onerosus fui, nam quod mihi deerat suppleuerunt fratres, qui venerunt à Macedonia, & in omnibus sine onere me vobis seruari, & seruabo, &c.* Non ergo ex præscripta consuetudine Paulus Corinthi laborauit, aut quia non voluerit sumptus à discipulis, sicut & cæteri Apostoli, accipere, sed ob infirmitatem Corinthiorum, alioquin non diceretur reliquas Ecclesias in eorum gratiam expoliasse, & fratres à Macedonia venientes supplese ea, quæ ei deerant. Item in fine concludens epistolam per varias salutationes, refert se hospitari apud Aquilam & Priscillam. Item ad Rom. 16. Pheben commendans dicit eam multis, & sibi assistisse, vocat & Caium suum hospitem. Ex dictis igitur colligitur nunc labore manuum, nunc ex liberalitate discipulorum sumptus accepisse: Siue autem sic, siue sic, eius vita in exemplum trahatur, præiudicium non facit nostræ sententiæ, cum viroque modo Apostolicam, & Euangelicam paupertatem obseruasse probatum sit nihil admittens præter victum & vestitum, 1. ad Timoth. 6. *Nihil enim, inquit, intulimus in hunc mundum, haud dubiū quod nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta, & quibus regamur, his contenti sumus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, &c.* Ita vixerunt cæteri Apostoli, ita ipse Christus. Quidni ergo & Paulus, qui se dicit imitatorum Christi, 1. ad Corinth. 11. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi?*

Cur Paulus manibus laborauit.

Eius paupertas.

Nonus locus.

Nonus locus 2. ad Corinth. 6. *In omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros, &c. Sicut egeres, multos autem locupletantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, &c.* Quo loco sermo est de Apostolis.

Chryl. ost.

Chryl. ost.

Quomodo possederint Apostoli?

Chryl. ost. inquit, hoc loco de spiritalibus opibus verba haberi. Ego autem de his quoque que ad carnem attinent Paulum loqui affirmem: Nam & hi nouo quidem modo præditi erant, vt quibus piorum omnium edes paterent. Atque hoc perspicuum fecit, ex eo quod deinceps ait, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes, & qui fieri potest, inquit? Imo qui contrarium fieri potest? nam qui multa possidet, & retinet, nihil habet: qui autem nihil habet, omnia possidet, &c. Quod si miraris quoniam modo fiat, vt qui rebus omnibus careat, omnia habeat, huc ipsum Paulum in medium adducamus, qui orbi terrarum pro potestate imperabat, cuique non in ipsorum tantum pecunias, sed in oculos quoque ipsos arbitrium erat, &c. & infra: *Quoniam ergo ea omnia erant, que Paulus possidebat, cum diceret, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes? Mundana & spiritalia. Quia enim hoc adeptus erat, ut enim vixit velut Angelum exciperent, pro eo effusus oculos trahere, pro eo cervicibus suis exponere parati essent, an non illa omnia eorum bona*

bona possidebat? Quod si spiritualia quoque perspicere libet, videbis eum in iis quoque maxime opiosum ac locupletem, &c.

Ambros.

Ambrosius. (Ut pauperes, multos autem ditantes) quantum ad presentem vitam pertinet, pauperes videbantur: sed spirituales diuitias creditibus largiebantur, egeni in terris, in caelis diuites (vt nihil habentes, omnia autem possidentes) hoc fuit in Apostolis gloriosum, vt sine sollicitudine & nomine possidendi non solum ea, quae in possessionibus erant, sed & ipsos eorum dominos possiderent. Omnia enim necesse erat ante eorum poni pedes causa virtutum, sicut legimus in Actibus Apostolorum. &c. Vide Beadam super eadem verba, August. in Psal. 48. vers. Simul in vnum pauper & diues.

Anselmus.
Caict.

Anselmum vel quicumque est author super epistolam Pauli loco citato. Caietanus; Sicut egentes, seu pauperes, seu inopes, &c. Et dicit, tanquam non ad excludendum veram, sed necessariam paupertatem: Significatur enim, quod non occupamur paupertate, sed assumimus statum pauperum quod similes nos facimus illis qui ex necessitate sunt pauperes. Multos autem locupletantes, &c. Ad litteram est sermo de diuitiis spiritualibus, &c. Tanquam nihil habentes, hoc plus est, quam tanquam pauperes, assimilamur voluntarie illis, qui nihil habent, utpote qui omnia reliquerunt, & sequimur Christum. &c.

S. Thom.

S. Thomas ibidem. Sinistrum autem in hoc est, quod homo sit ita pauper, quod oportet eum ab aliis mendicare. Et ideo dicit, quod in his temporibus sumus multos locupletantes, &c. Secundum est in comparatione ad seipsum, & secundum prosperum in diuitiis est multa possidere, sinistrum autem vt nihil penitus habeat, & quantum ad hoc dicit, quod in exterioribus sunt, tanquam nihil habentes scilicet in temporalibus, quia omnia dimiserunt propter Christum. Matth. 19. Si vis perfectus esse; vade & vende omnia quae habes, &c. Sed in spiritualibus omnia possidentes, scilicet per interiorum magnitudinem cordis. Et hoc ideo est, quia ipsi vivebant non sibi, sed Christo, & ideo omnia, quae sunt Christi reputabant vt sua, &c.

Glossa.

Glossa super illa; Omnia possidentes. Qui terrenas diuitias abiicientes caelestes per fidem tenent, quasi nihil habentes omnia possidentes, &c. Subiicit verba Ambrosii superius expressa. Lyanus eodem modo interpretatur.

Ambros.
Lyanus.

Theodor.

Theodoretus: Cum enim dixisset, vt mendici, non subiunxit, necessariis autem abundantes: sed, multos autem locupletantes, ab omnibus enim pecuniam colligens, mittebat ad pauperes: & qui nihil habebat, cuiusvis pie domus erat Dominus, &c.

Theoph.

Theophylactus. Tanquam mendici, multos autem ditantes, &c. Opibus spiritualibus multos locupletes reddebat, diuitiis externis non desituebatur; etenim omnium ades sibi apertas habens, opulentissimus erat, quippe qui aliis impertiri posset, eosque alere, perinde ac sanctos in Ierusalem. Indicat autem hoc per sequentia, tanquam nihil habentes & omnia possidentes. Qui enim nulli rerum temporalium ad victum, & amictum pertinentium, affixus est, quae omnium sunt, habet: Si fieri posset, inquit, oculos vestros effoscos mihi dedissetis, quomodo ergo huiusmodi pecunias peperissent erga Paulum?

Paulum? Ecce vt hi nihil habuisse Paulum affirmant praeter domos, & bona discipulorum, in quibus solum diues erat, in se vero pauper & mendicus.

Remigius Rhemensis. Quasi egentes videbantur diuitiis istius seculi, sed abundabant diuitiis spiritualibus in predicatione, & miraculis, ex quibus locupletabant alios, &c. Aliam subiungit item interpretationem conformem praecedentibus, intelligens Paulum locupletasse alios in temporalibus, quia eleemosynas mittebat ad sanctos in Ierusalem collectas a discipulis. Item infra. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Vel tanquam nihil habebant, inquit, quia non habebant praedia, non aurum, non argentum, non seruos, aut ancillas, & tamen omnia possidebant ista in possessoribus eorum, quos sibi per predicationis arma, & virtutem miraculorum subiugauerant; in possessoribus etenim omnia possidebant possessorum, &c. Possumus etiam dicere, quia in hoc saeculo Apostoli quasi nihil habentes erant, sed in capite suo Christo omnia possidebant, &c. Alij etiam ad eundem modum explicant illud cap. 4. Aporiamur, sed non destituimur, &c. Aporos enim Graece (inquit D. Thomas lect. 3.) Latine dicitur pauper, q. d. adeo pauperes sumus, vt necessaria desint, &c.

Remigius.

D. Thom.

Theophylactus sic legit; Indigentes, sed non plane destituti: hoc est, ad penuriam, & egestatem incidentes; verumtamen recti consistentes in desperationem non deuoluimur, neque vincimur, ceterum in Deo inuenimus opes, atque vincimus, &c.

Theoph.

Remigius. Aporiamur, id est, conuitiamur, & impropria sustinemus, vel quod melius est, quasi pauperes abiicimur: sed non destituimur, id est, non derelinquimur a Deo, sed posui in paupertate, & inopia adest nobis pastor Deus. Aporos Graeco vocabulo Latine dicitur pauper, inde aporiare proprie significat pauperem abiicere, &c.

Remigius.

Sed & suam, & aliorum Apostolorum pauperiem recte ostendit Paulus 1. ad Corinth. 4. Vique in hanc horam, inquit, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, &c. Quae verba magnae egestatis sunt symbola, sicut & quae sequuntur. Item 2. ad Corinth. 11. de seipso ita Paulus: In labore & arumna, in vigiliis multis; in fame & siti, in ieiuniis multis; in frigore & nuditate, &c. Haec omnia maximam spirant paupertatem. Concludamus ergo Paulum nihilo ditiozem extitisse inter gentes quam alij fuerint inter Iudaeos: omnes autem egentes seu mendicos (vt verbi Graeci sonat proprietas *πλοχαι*) & nihil habentes fuisse testatur, quod est intentum.

Decimus locus.

Decimus locus 2. ad Corinth. 8. Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum esset diues, vt illius inopia vos diuites efficitis, &c. Suadet Paulus Corinthiis, vt subueniant sanctis pauperibus, qui erant Ierosolymis, primo eis proponens exemplum Macedonum; secundo Christi Domini, qui cum diues esset, factus est egenus (seu mendicus, vt Graeca dictio habet *πλοχαι*, id est,

mendicauit) vt eius inopiâ vos diuites essetis, supple, in spiritualibus. Testis ergo est Paulus Christum non modò paupertatem, sed mendicitatem, quæ extrema est indigentia, assumpsisse.

Remigius. Remigius. *Egenus factus est, & pauper in tantum, ut non haberet, quod habent vulpes, &c.*

Theodor. Theodoretus ibidem; *Respicite enim ad vniuersorum effectorem, & Dominum unigenitum Dei filium, qui causa nostræ salutis extremam paupertatem suscepit, quæ ex paupertate oriuntur, nobis diuitias procurans, &c.*

S. Thom. S. Thomas. *Et dicit egenus, quod plus est, quam pauper. Nam egenus dicitur ille, qui non solum parum habet, sed qui indiget, seu eget; pauper verò ille, qui parum habet. Ad significandum ergo maiorem paupertatem, dicitur egenus factus est, scilicet in temporalibus, Luc. 9. Filius hominis non habet, &c. supple, vbi reclinet caput suum. Vide, quæ sequuntur.*

Caietan. Caietanus. *Egenus factus est usque adeo, ut vulpes foueus habeant, & volucres cæli nidos, filius autem hominis non habuerit, vbi reclinarer caput suum. Quum esset diues, utpote Dominus omnium diuitiarum mundi, noluit Iesus vti dominio, quod habebat super omnes diuitias: sed assumpsit statum pauperem, &c.*

Primasius. Primasius ibidem. *Scitis enim gratiam Domini nostri Iesu Christi: non enim ignoratis illum propter vos pauperem factum, qui vniuersorum erat factor, Dominus: ut eius gratia bonis cælestibus ditaremini. Si ergo ille propter vos omnia sua contempsit, quanto magis vos propter vos dare debetis parua, non vestra, imò sua ei restituere: ipsi enim datur, quidquid eius causa porrigitur, &c.*

Beda. Adiungi potest Beda, Glossa ordinaria, Lyranus, Anselmus, seu author Commentarij in epistolas Pauli, qui inter ipsius habetur opera. Ex hoc ergo loco Christum Dominum extremum paupertatis genus, ipsam tandem mendicitatem, assumpsisse, Paulo Doctore, & Magistro, didicimus. Concludamus ergo verum docuisse tam Nicolaum Papam, quàm eius fideles discipulos Franciscanos in Capitulo Perusino, Christum scilicet, & Apostolos nihil habuisse aliquando, imò & ordinarium eis viuendi statum, magisque familiarem fuisse proprio carere, ex alieno viuere. Obiectiones autem aduersariorum contra præmissa non militant, ideo consultò eas omisimus, inferius peculiari capite responsuri, interim pergamus ad sanctos Patres.

CAPVT IV.

Confirmatur determinatio Nicolai Papæ, & Capituli Perusini
et sanctorum Patrum sententia.

Quantum in præmissis capite sensum Patrum manifeste interpretatio adiecta hinc scriptura, non pigebit tamen, hic eorum

eorum autoritates, ex abundanti congerere, quo minus oblatret quispiam in tam varia, & perspicua varitatis confessione.

Patres Græci.

Nazianzenus orat. 42. *Simili modo, si quis discipulus ad predicandum Euangelium mittitur, frugalitati ac simplicitati studeat, quippe præter id, quod nec es, nec baculum, nec duplicem tunicam habent, etiam nudis pedibus iter sacre oporteat, ut pulchri pedes euangelizantium pacem atque omne bonum appareant, &c.* In his verbis alludit sanctus ad Christi præceptum Matth. 10. Luc. 9. & 10. Mar. 6.

Idem in carmine Iambico de virtute Apostolorum, electionem, & missionem ad prædicandum, ita describit;

*Legisset inops, cumque præcones sacri
Sermonis, his dat unicam comitem fidem.
Nudis quibus non esset es, non calces
Non pera; nec opes, maximum mysterium
Totius orbis in manus tradens noui
Nec ferre baculum, vel leuem hos sinens manu,
Infirmas ut dogmati astrueret fidem,
Quod maius audi: Postulanti quomodo
Perfectius esse posset, adolescentulo
Virtutis arcem finit haud ipse altera
Vlla re, egenis cuncta, quam si protinus
Dispergat, humeris semper & gestet crucem,
Ipsumque, rebus mortuus terra omnibus
Sequatur, aueat cum Deo, si subuehi, &c.*

Vide ipsum orat 41. vbi ait Christum factum mendicum.

S. Ephrem de Monachis, ac Turture. *Non enim, inquit, possibile est Deo seruire, & Mammonæ, inquit Dominus, & ipsi quidem Apostoli, cum interrogassent Magistrum suum dicentes; ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: non amplius ipso relicto abierunt in mundum, neque conuersi sunt retrorsum, videlicet ad seculi diuitias, &c.*

S. Basilii in moral. Reg. 70. cap. 28. ita habet; *Quod non debet, cui traditum est munus Euangelij, aliquid plus possidere, quam quantum naturalis usus desiderat.*

Nolite possidere aurum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam, dignus est enim operarius cibo suo, nihil tuleris in via, neque virgam, neque peram neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Argentum, aut aurum aut vestem nullius concupisci. Nemo militans implicat se negociis secularibus, ut ei placeat, qui se probauit, &c.

Eusebius de præparatione Euangelica lib. 3. cap. 7. *Mores quoque eorundem (supple, Apostolorum) a cupiditate omnis generis, pecunia alienas quis non obstupescat? qui hoc quoque concesserint ex eo, quod non fugerint, sed secuti sunt præceptorem, qui ipsos possidenda auro atque argento, deterruerit:*

deterruerit: legemque fixerit, ut ne usque ad duas quidem tunicas rem suam auferent, quod quidem vel auditu intolerabile cuiquam videatur ob grauitatem imperij, at illos etiam reipsa compleuisse, quod dictum est, constat. Ergo quodam tempore cum quidam claudus à Petro, & ab alijs, qui circum Petrum erant, aliquid postularct (hic porro vnus erat eorum, qui ob extremam inopiam victum mendicabant) non habens Petrus, quid daret, confessus est ab omni se possessione auri, atque argenti abhorrere, his quidem verbis: *Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do: in nomine Iesu Christi surge & ambula, &c.*

Epiphan.

Epiphanius contra hæc. lib. 2. tom. 1. hæref. 61. agens de Apostolicis loquitur de diuersis Ecclesie statibus. *Habet, inquit, (supple, Ecclesia) qui renunciauerunt mundo, & non instantur contra eos, qui adhuc in mundo sunt: sed gaudentes talibus velut etiam Apostoli, qui & ipsi nihil possidebant. Et ipse Saluator omnium Dominus cum in carne esset, nihil in terra possedit, sed non reiecit mulieres ipsi, & discipulis eius ministrantes: dicit enim, que sequuta fuerant ipsum à Galilea ministrantes ipsi, & discipulis eius de proprijs bonis: alioqui quomodo implebitur id quod dictum est, &c.*

Idem tom. 2. lib. 2. de hæresi Manichæi ad eius respondens objectionem, quæ talis est; *Vetus testamentum dixit, meum est aurum, & meum argentum: nouum verò testamentum dicit, Beati pauperes spiritum, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Cui respondet Epiphanius: At non noui (supple, Manichæus) quod vetus rursus dicit, diues & pauper alter alteri obuiam venit, Dominus autem utrosque fecit; & nouum testamentum eidem consensit beatos quidem prædicans pauperes, naturâ pauperes, aliquando verò pauperes spiritum, ut utrosque exæquet, quod & glorians Petrus veram paupertatem ostendit, dum ait: Argentum & aurum non est mihi, quod habeo hoc tibi do, &c.*

Chrysof.

Chrysofomus pluribus in locis assertor est huius paupertatis, ut ex capite præcedenti patet: aliqua nihilominus eius testimonia hic subiungam hom. 33. in Matth. super illa verba; *Non possideatis aurum, &c.*

Non possideatis aurum, neque argentum dixit, neque pecunias in zonis vestris, &c. non dixit, non accipiat vobiscum, sed non possideatis, ut si & aliunde sumere possint, recusarent tamen, ac perniciosam hanc aegritudinem fugerent, quo quidem præcepto multa profectò complectitur commoda, primum, ut nulla de discipulis possit esse suspicio: deinde ab omni seculari cura sic ipsos liberos reddit, ut prædicationi solum vacare possint: ad hæc immensam suam potentiam ipsis patefecit, quod & postea commemorauit dicens: nunquid vobis tunc aliquid defuit, quando vos nudos & absque calceis misi, &c. & infra.

Sed, inquit, cetera quidem non absque ratione certa dicta esse: quid autem ut peram non habeant in viam, nec duas tunicas, nec virgam, nec calceos? quam de causa eis iniunxit? exactissime certè sublimioris vitæ fundamenta voluit iacere: sic & in superioribus nullam de crastino die carum ipsos habere conatur: nam cum ad vniuersi terrarum orbis magisterium

rium ipsos missurus esset, non incuriâ ad Angelicam, ut ita dixerim, disciplinam ex humana viâ traducit, ab omni cura rerum secularium liberos reddens, ut vni rei, prædicationi videlicet Euangelij solummodo vacarent, &c. Nulla enim res tranquillitatem animi magis, gaudiumque solet efficere, quàm si omnem curam, & sollicitudinem deposueris, præsertim cum liceat ipsis huiusmodi solitudine liberis nihil detrimenti accipere, Deo videlicet præsentem, atque abunde ipsis omnia suppediante. Deinde ne dicant, unde que ad vitam necessaria sunt, consequemur? non adduxit in medium, quod alijs eis dixerat. *Inspicite volucres cæli, nondum enim poterant reipsa hoc præceptum præstare, sed quod multò est minus adducit dicens, dignus est enim operarius cibo suo. Vnde perspicuum est à discipulis ipsos esse alendos, ne aut ipsi aduersus eos, quos docebant, quasi omnia præbentes, & nihil vicissim accipientes insurgerent, aut illi, qui audirent quasi neglecti, aut spreti decederent, ac ne eos pudeat, qui quasi mendicando viuere ipsos volebat, operarios vocauit: & quod eis dabatur, mercedem appellauit, ut rem debitam dari sibi ostenderet, nam etsi verbis solum operari videbantur, res tamen erat non parui laboris, & beneficia collata non parua, quare, quod Apostolis dabatur, non gratis offerebatur, sed ad retributionem beneficiorum: dignus est enim operarius cibo suo, non quia tanti solummodo labores illi Apostolici fuerunt, absit. Nequaquam enim hoc cogitandum est, sed propterea istud ita ordinauit, ne Apostoli plus aliquid querant, & qui ipsis necessaria ministrabant, nullâ iactatione liberalitatis tumerent si debium persoluebant, &c. quid clarius?*

Idem hom. 23. in illa. *Nolite ergo solliciti esse in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi, &c. Matth. 6. Quod verò ait crastinus dies sollicitus erit sibi ipsi, non ipsum prorsus diem aliquid curare dixit, sed quia etiam ad imperfectum vulgus ei sermo est, volens expressius esse, quod protulit, personam quandam adscripsit tempori, iuxta multorum profectò ad illos morem locutus, id ipsum autem hic suadet consilio, quod ad altiora progressus sanxit. Nolite, inquit, possidere aurum, neque argentum, neque peram in via, postquam enim hæc ipsa operibus ostendit, tunc etiam verbis firmiora præcepta constituit, unde etiam receptu facilis sermo effectus est, quia scilicet operibus eius fuerat ante firmatus. Vbi hoc ergo per opera monstrauit? audi ipsum loquentem; filius autem hominis non habet, ubi caput suum reclinet. Neque hoc tamen solum dixisse contentus est, verum in discipulis quoque virtutis huius præstat splendoris documentum, nam & cum ipsos ad huiusmodi inopiam coarctasset, nullo eos indigere permisit, &c.*

Idem homil. 64. in illa; *Si vis perfectus esse, videri potest. Item super illa. Difficile in regnum cælorum diuites intrabunt. Cur autem, inquit, discipulis adeo pauperibus, ut nihil prorsus haberent hæc dicit? sanè ut eos erudiret, ne pudori paupertatem sibi putarent, & quasi respondeat, quomobrem nihil habere eos permiserit, &c. Item super illa, Ecce nos reliquimus omnia, hom. 65. Item in Acta Apostolorum hom. 8. in illa cap. 3. *Argentum & aurum, &c. Argentum, inquit, & aurum non est mihi: non dicit, non habeo hic, qualia nos dicimus, sed prorsus non habeo, &c.**

Gregorius

Gregor.
Nyssenus.

Gregorius Nyssenus lib. de beatitudinibus orat. 1. in fine ita habet: *Nec tamen alteram frater, paupertatis rationem reicias, que celestium diuitiarum conciliatrix est. Unde, inquit, omnes tuas facultates, & da pauperibus, & veni, & sequere me, & habebis thesaurum in caelis. Etenim eiusmodi paupertas non videtur mihi discrepare ab ea egestate, que beata iudicatur. Ecce omnibus quaecumque habebamus, relictis sequitur summus te, inquit discipulus ad Dominum, quid igitur erit nobis? & quod est responsum? Beati pauperes spiritu, quoniam eorum est regnum caelorum. Vis scire, quis pauper spiritu sit? qui corporalem opulentiam anime diuitiis permutat, qui propter spiritum egenus est, qui terrenas diuitias veluti quoddam onus excussit, & abiecit, &c. & infra. Qui pauperi imperitus fuerit, in partem eius, qui propter nos pauper fuit, seipsum constituet: egenus fuit Dominus, ne tu quidem metuas egestatem. Verum regnum obtinebit omnis creatura, qui propter nos egenus fuit. Ergo si cum eo, qui egenus fuit, una pauper eris, cum regnante quoque una regnabis, &c. Videtur etiam potest Origenes tract. 8. & 9. in Matth.*

Theodore-
tus.

Theodoretus in 2. ad Corinth. 8. *Respicite enim ad vniuersorum effectorem, & Dominum unigenitum Dei filium, qui causa nostra salutis extremam paupertatem suscepit, que ex paupertate oritur nobis diuitiis procurans, &c. & infra. Perfectionem quidem definit Dominus omni ex parte perfecto pecunia contemptu, & voluntaria paupertate: docuit tamen, quod etiam absque perfectione potest quisquam eternam vitam consequi; ab adolescente enim interrogatus, quid faciens vitam eternam possidebo? perfectionis doctrinam non ei statim tradidit, sed alia precepta in memoriam reuocat, cum autem ille dixisset se omnia implese, tunc ut a curis remotam, & possessionibus carentem vitam sequeretur, hortatus est, &c. Item 1. ad Corinth. 9. Illud autem sororem mulierem circumducendi, quidam ita sunt interpretati, quod quemadmodum Dominum sequebantur fideles mulieres, necessarium alimentum discipulis suppeditantes: ita etiam aliquos ex Apostolis sequebantur aliquae ardentiorum fidem ostendentes, & ab eorum doctrina pendentes, & diuinam predicationem adiuuantes, &c.*

Euthymius.

Euthymius in Psalm. 21. in illa; *Pauper & dolens sum ego. Summus Rex Regum Christus, de pauperima matre natus est non in domo aliqua sed in spelunca: postusque non in lecto, sed in irrationalium animalium praesepio, vilissimis ac contemptibilibus pannis induebatur, nulloque comitatus seruo circumibat, atque ipso etiam carebat iugurio, & ab aliis alimenta ei praestabantur, &c. Vide eundem in Euangelia pluribus in locis differentem de Apostolorum & Christi Domini paupertate.*

Theoph.

Theophylactus super illa Lucæ 10. *Edentes, & bibentes que apud illos sunt, &c. Vide, inquit, qualiter discipulos mendicare instituit, & pretio eos alimentum habere noluit, &c. Vide eundem in antecedentibus, & super cap. 9. & in Matth. & Marc.*

Idem in 1. ad Corinth. 9. super illa. *Non habemus potestatem, &c. Diuites femina comitabantur Apostolos, ut suppeditarent eis necessaria, omnes illis securitatem horum causa parantes, ut soli Euangelij predicationi vacarent, &c. Item ad Galat. 6. in illa, (communicet autem, qui instruitur verbo)*

verbo,) ita querit; *Cuius autem rei gratia Doctores Christus a discipulis ali constituit? propter duo hec, ne magistri extollantur nimium, sed tanquam discipulis egentes moderatè sapiant, ut que soli verbo vacent, nec alimenti nomine circumagantur, &c.*

Hæc adduxisse ex Patribus Græcis sufficiat. Locutiones autem tam manifestæ sunt, ut expositore non indigeant, ac proinde superuacaneum censeam circa earum sensum hærerè, aut manifestissimum otioso conatu bellè manifestiorem reddere, ne dum officiosus essem cupiam, superfluous, & grauis inueniar, ipsamque veritatem non necessariis æquè dispositis præfidiis, non tam defensam, ac tutam quam inaccessibleem faciam. Eodem ergo stylo subiungemus Patres Latinos, quo vtrumque sanctuarij latus sacer Senatus vnanimi coniungat choro, vitæque Christi exempla suo promulget testimonio commendata.

Patres Latini.

Tertullianus aduersus Marcionem cap. 21. *Dimittit discipulos ad predicandum Dei regnum: nunquid vel hic edidit cuius prohibet eos victui aut vestitui, quid in viam ferre? Quis hoc mandasset, nisi qui & cornos alit, & flores agri vestit. Qui boni quoque terreni libertatem oris ad vixiam pabuli ex opere summonendi ante precepit; quia dignus est operarius mercede sua, &c.*

Idem lib. de idololatria cap. 18. *Ille Dominus in humilitate, & ignobilitate incessit domicilio incertus: nam filius, inquit, hominis non habet ubi caput suum collocet, vestitu incultus, neque enim dixisset; Ecce qui teneris vestiuntur in domibus Regum sunt. Vultu denique, & aspectu inglorius, sicut & Esaias pronunciauerat. Si potestatem quoque nullam ne in suos quidem exercuit, quibus sordido ministerio functus est: Si Regem se denique fieri conscius sui regni, refugit, plenissimè dedit formam suis dirigendi omni fastigio, & suggestu tam dignitatis, quam potestatis. Quis enim magis his usus fuisset, quam Dei filius, quales, & quanti eum fasces producerent, qualis purpura de humeris eius floreret, quale aurum de capite radiaret, nisi gloriam seculi alienam & sibi, & suis iudicasset, igitur que noluit, reiecit; que reiecit, damnauit; que damnauit, in pompa diaboli deputauit. Non enim damnasset nisi non sua: alterius autem esse non possent, nisi diaboli, que Dei non sunt, &c.*

Idem aduersus Marcion. lib. 4. cap. 19. *Quod diuites Christo mulieres adhærebant, que & de facultatibus suis ministrabant ei, inter quas & uxor Regis procuratoris, de prophetia est. Has enim vocabat per Isaiam: Mulieres diuites exurgite, & audite vocem meam: ut discipulas primò, dehinc ut operarias, & ministras ostenderet. Filia in spe audite sermones meos, dies anni mementote cum labore in spe: cum labore enim quo sequebantur, & ob spem ministrabant, &c.*

S. Cyprianus de opere & elemosynis, aliquantulum post initium. *S. Cyprianus itaque in Euangelio Dominus Doctor vite nostra, & magister salutis*

eternæ, viuificans credentium populum, & viuificatis consulens in æternum, inter sua mandata diuina, & præcepta cœlestia nihil crebrius mandat, & præcipit, quam ut insistamus elemosynis dandis: nec terrenis possessionibus incubemus, sed cœlestes thesauros potius recondamus. Vendite, inquit, res vestras, & date elemosynam, &c. & infra. Et cum obseruata lege perfectum, & consummatum vellet ostendere; si vis, inquit, perfectus esse, vade, & vende omnia tua, & da egenis, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Item alio loco negociatorem cœlestis gratiæ, & comparatorem salutis æternæ distractis omnibus rebus suis, pretiosam margaritam, hoc est, vitam æternam Christi cruore pretiosam de quantitate patrimonij sui dicit debere mercari, &c.

Idem (sive quicumque est author) de singularitate Clericorum; Video, inquit, planè sic apud vos calcari auaritiã, sicut Apostoli cuncta dimiserunt; video crapulam & ebrietatem sic vestris conuiujs abesse, sicut Apostoli nihil habentes frequenter coacti sunt esurire, &c. & infra. Sic Apostolos mulierum comitatus decebat, non ut perderent, sed ut discerent reuerentiam, & propter humanitatis exhibendum ministerium sequebantur, sicut in Euangelio de Domino, & de ipsis pariter memoratur. Et factum est, inquit, post hæc, & ipse iter faciebat per ciuitates, & castella euangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo, & mulieres, quæ erant curate à spiritibus immundis, & infirmitatibus, Maria quæ vocabatur Magdalena, &c. Et aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis, &c. Vide etiam eum de disciplina & cultu virginum cap. 5.

Hilarius.

Hilarius super Psal. 69. in illa verba: Ego autem egenus & pauper sum. Neque Regis dignitati, neque regni summe paupertatis, atque inopia professio congruit, sed eius vox est, qui ut nos ditesceremus, pauperem se præstitit, cui ne ad supremam quidem cœnam nisi quasita, & aliena domus fuerit, &c.

Item in Psal. 118. super verba illa; Portio mea, &c. Rarus quisque est, cui ista fiducia est, ut portionem suam esse Deum audeat dicere, renunciandum est seculo, omnibusque rebus eius, ut nobis Deus portio sit, &c. & paulo inferius. Meminit, & Euangelij prædicator ille Petrus nullam sibi esse portionem possessionis humanæ, cum oranti alimoniam respondit; Aurum & argentum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do. Quid est Petre quod possides? renunciaueras omnibus Deo tuo dicens: Ecce nos omnia dereliquimus, & secuti sumus te, quid erit nobis? & ille responderat, Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, &c. Vide eundem in Matth. cap. 7. 10. & 19.

Ambrosius.

Ambrosius in Lucae cap. 20. in illa; Cuius imaginem habet, & inscriptionem? supple, denarius. Alia est, inquit, imago Dei, alia imago mundi, unde & ille nos admonet, sicut portauimus imaginem terreni hominis, portemus, & imaginem huius cœlestis. Imaginem Cesaris non habet Christus quia imago est Dei. Imaginem Cesaris non habet Petrus, quia dixit, reliquimus omnia, & secuti sumus te. Imago Cesaris non reperitur in Iacobo, vel Ioanne, quia filij tonitrui sunt: sed reperitur in mari, ubi dracones illi contriis capitibus super aquam, & ipse draco maior communitus caput,
datus

datus est in escam populis Æthiopum. Si ergo non habuit imaginem Cesaris, cur dedit censum? non de suo dedit, sed reddidit mundo quod erat mundi, & tu si vis non esse obnoxius Cesari, noli habere, quæ mundi sunt; sed si habes diuitias, obnoxius es Cesari. Si vis nihil Regi debere terreno, relinque omnia, & sequere Christum, &c.

Idem in Lucam lib. 7. super illa. Nolite portare sacculum. Quid sit, inquit, sacculum non esse portandum, alibi Dominus euidenter expressit. Scripsit enim Mattheus, quum ipse dixit ad discipulos; Nolite possidere aurum, neque argentum, &c. & infra. Non sic Apostolus Petrus, qui primus Dominica executor sententiæ, ut ostenderet non in vacuum Domini effusa mandata, cum posceretur à paupere, ut ei aliquid pecuniæ largiretur, ait, Argentum atque aurum non habeo, ille gloriatur, quod non habeat argentum, neque aurum, &c. Tamen non tam hoc gloriatur Petrus, quod argentum & aurum non habeat, quam quod seruet mandatum Domini qui præcepit; Nolite possidere aurum. Hæc est dicere, videsne Christi esse discipulum, & aurum à me requiris, &c. Vide eum ser. 1. de Petro & Paulo & alibi.

Chromatius Aquileiensis Episcopus, qui floruit post annum 300. super illa Matthæi; Beati pauperes spiritu, &c. Hos, inquit, utique pauperes significat esse beatos, qui contemptis mundi diuitiis, spretaque seculi facultate, ut Deo fierent diuites, mundo esse pauperes voluerunt, &c. Cuius beata paupertatis exemplum nobis primi in se Apostoli præbuerunt, qui contempta omni facultate statim sequuti Domini vocem ipsius esse discipuli meruerunt. & infra. Inde denique Petrus cum ascendens in templum à claudo elemosynam peteretur, Argentum & aurum non est mihi, &c. Non dat quidem argentum aut aurum, sed quod plus est diuitiis omnibus, reddit corporis sanitatem; imaginem Cesaris in nummo, quod daret, non habebat, sed Christi imaginem in homine reformauit, &c.

Chromat.

Hieronymus super illa Matth. 10. Nolite possidere aurum, neque argentum, &c. Consequenter hæc dat præcepta Euangelij satoribus veritatis, quibus ante dixerat: gratis accepistis, gratis date. Si enim sic prædicant, ut pretium non accipiant, superflua est auri, argenti que & nummorum possessio. Nam si habuissent aurum & argentum, videbantur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicare. Neque es in sacculis. Qui diuitias detruncat propemodum & necessaria vitæ amputat: ut Apostoli Doctores vere religionis, qui instruebant omnia providentiâ Dei gubernari, seipsos ostenderent nihil cogitare de crastino, &c. & paulo inferius. Et quia quodammodo nudos, & expeditos ad prædicandum Apostolos miserat, & dura videbatur esse conditio magistrorum, seueritatem præcepti sequenti sententiâ temperauit: dignus est operarius cibo suo. Tantum, inquit, accipite, quantum in victu, & vestiu vobis necessarium est, &c. Vide eum super illa Matth. 19. Si vis perfectus esse, &c.

Hieron.

Idem epistolâ ad Rusticum paulo post initium: Apostoli de piscatione lacus Genezareth ad piscationem hominum transferunt. Qui tunc habentes patrem, rete, nauiculam secuti Dominum, protinus omnia reliquerunt portantes quotidie crucem suam, & ne virgam quidem in manu habentes, &c.

Item epistola ad Paulinum. Denique & tu audita sententiâ Saluatoris, si vis perfectus esse, vade, vende omnia, qua habes, & da pauperibus, & veni, sequere me: verba vertis in opera, & nudam crucem, nudus sequens expeditior, & leuior scandis scalam Iacob. Tunicam mutas cum animo, nec pleno marsupio gloriosus sordes appetis, sed puris manibus pauperem te & spiritum, & operibus gloriaris, &c. Vide eundem in epistola ad Heliodorum de morte Nepotiani, vbi similia laudat in Cornelio Centurione conuerso, & baptizato.

Idem epistola ad Ageruchiam. Apostoli toto orbe peregrini, non as in zona, non virgam in manu, non caligas habuere in pedibus; & tamen dicere poterant: nihil habentes, & omnia possidentes, &c. Aurum & argentum non est nobis: quod autem habemus, hoc tibi damus: in nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Non enim erant diuitiarum sarcinâ pręgrauati. Et ideo stantes cum Helia in foramine petrae, per angustias acüs transire poterant, & posteriora Domini contemplari, &c.

Item epistolâ ad Iulianum, eum inuitans ad mundi renunciationem consilio Christi Matth. 19. Vade, inquit, & vende: non partem substantia, sed vniuersa que possides: & da non amicis, non consanguineis, non propinquis, non uxori, non liberis: plus aliquid reddam; nihil tibi ex omnibus metu inopia reseruans, ne cum Anania damneris & Saphira: sed da cuncta pauperibus, &c. Vt Dominum mundi possessionem habeas, &c. & vt verus Leuita de terrena hereditate possideas, & hortor; si vis esse perfectus, si Apostolica dignitatis culmen cupis: si sublata Cruce Christum sequi, &c. & inferius. Extruis monasteria, & multus à sanctorum numerus sustentatur. Sed melius, si & ipse sanctus inter sanctos viueres, &c. Apostoli gloriantur, quod omnia dimiserint, & sequuti sunt Saluatorem, &c.

Item aduersus Vigilantium hæreticum; Quod autem asseris eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim fructus possessionum suarum pauperibus diuidunt, quam illos, qui possessionibus venundatis, semel omnia largiuntur: non à me eis, sed à Domino respondebitur: si vis esse perfectus, vade & vende omnia, qua habes, & da pauperibus & veni sequere me. Ad eum loquitur qui vult esse perfectus, qui cum Apostolis patrem, nauiculam, & rete dimittit. Iste, quem tu laudas, secundus & tertius gradus est; quem & nos recipimus dummodo sciamus, prima secundis & tertius preferenda, &c. In epitaphio Fabiolæ laudat similiter, quod non solum omnia distribuere, sed etiam pro Christo pauper mendicare desiderarit, alia multa huius argumenti ex eodem sancto adducere liceret, sed prædicta sufficient.

Iuuenus.

Iuuenus presbyter antiquior Hieronymo, ab eoque laudatus lib. de scriptor. epistola ad Magnum, & Commentario ad 7. cap. Matthæi. Is autem lib. 2. histor. Euangelicæ missionem Apostolorum hoc complexus est carmine.

Non auri, argentiue domet possessio mentem,
Nec vos nummorum subigat scelerata cupido,

Nec

Nec geminas vestes, nec plantis tegmina bina
Virtutis nuda cupiat seruire Minister, &c.
Excludet, quicumque serus vos limine tecti,
Auribus aut duris spernet vitalia verba,
Sive auersa Dei famulos succedere tectis
Hospitiisque focos miserè grauata vetabit, &c.

Item lib. 3.

Tum Christus fatetur: nunc si perfecta requiris
Prendere præcellis meritis vestigia vita,
Omnia, qua proprio retines solus dominatu
Distrahe, & in miseros confer securus egentes,
Tunc thesaurus erit cæli tibi conditus arce,
Virtutisq; tenax vestigia nostra sequeris, &c.

Sanctus Augustinus in Psalm. 68. super illa: *Infixus sum in limo profundi, & non est substantia*, &c. Intelligit per substantiam diuitias, dicitque Christum ad summam deuenisse paupertatem. Ergo, inquit, *paupertatem suam volens Dominus nobis commendare, fortasse dixerit, non est substantia. Ad summam enim paupertatem peruenit, quando formam serui induit*, &c. August.

Idem in Psalm. 108. primâ explicatione, quâ eum litteraliter intelligit de Iuda proditore: *In illa scrutetur fenerator omnem substantiam eius*, &c. Si autem mouet, inquit, quomodo potuerit habere substantiam, quam fenerator scrutaretur, alienique diriperent, quando iam cum aliis undecim Dominum sequebatur, credat eum omnia, qua habebat ita dimisisse filiis, & uxori, vt non inde sticerit, vel perseueranter vinculum cupiditatis abrupterit: qui etiam si ea velut vendere videretur distribuenda pauperibus, profecto faceret quod Ananius post Domini ascensionem, neque cum meueret, ne hoc Dominus diuinitate cognosceret, quem falli putabat, quando ea, qua mittebantur, de loculis auferebat.

Idem in Psalmum 103. super his verbis, *Producens fenum iumentis, & herbam seruituti hominum*, &c. Quomodo ergo producit terra, inquit, fenum? quia Dominus constituit, vt qui Euangelium annuntiant de Euangelio viuant, &c. Et inferius docet, quomodo habuerit loculos aliquando subleuandis necessitatibus, & aliquando sustentationem à discipulis accipiebat, *Habuit enim*, inquit, *loculos, & dictum est de quibusdam feminis religiosis, quod ambulabant, quâ ibant pedes eius euangelizantes, & ministrabant ei de substantia sua.*

Idem de opere Monachorum cap. 4. probans Paulum suis manibus laborasse, adducit ipsius testimonium 1. ad Corinth. 9. supra à nobis expressum. Et probat, inquit, *se Apostolum esse dicens: Nonne Christum Iesum Dominum nostrum vidi? nonne opus meum vos estis in Domino? quo probato ostendit sibi licere, quod ceteris Apostolis, id est, vt non operetur manibus suis, sed ex Euangelio viuat, sicut Dominus constituit eis, quod in consequentibus apertissime demonstrauit: ad hoc enim, & fideles mulieres habentes terrenam substantiam ibant cum eis, & ministrabant eis de substantia sua, vt nullius indigerent horum, qua ad necessaria vita huius*

Kk 3

pertinent:

pertinent: quod beatus Paulus licere quidem sibi demonstrat, sicut, & ceteri Apostoli faciebant, sed ea potestate se uti noluisse postea commemorat, &c. Postea verò reprobans interpretationem eorum, qui pro muliere uxorem verterunt, subiicit cap. 5.

Quod quisquis putat non potuisse ab Apostolis fieri, cum eis sancta conuersationis mulieres circumirent quacumque Euangelium predicabant, ut eis de sua substantia ministrarent necessaria, Euangelium audiant, & cognoscant, quemadmodum hoc ipse Domini exemplo faciebant. Dominus enim noster amore misericordie sue infirmioribus compatiens, cum ei possent Angeli ministrare, & loculos habebat quo mitteretur pecunia, &c. Et mulieres voluit, ut se ad preparanda, & ministranda necessaria sequerentur, ostendens, quòd Euangelistis, & ministris Dei tanquam militibus à plebibus Dei tanquam prouincialibus deberetur, ut si quis eo, quod sibi deberetur, &c. In Euangelio enim scriptum est; deinceps & ipse iter faciebat per ciuitates & castella predicans, & euangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, quæ erant curatæ, &c. ministrabant eis de facultatibus suis. Hoc exemplum Domini Apostoli ad accipiendum sibi debitum cibum, de quo ipse Dominus loquitur, euntes, inquit, predicatè dicentes, quia appropinquat regnum cœlorum, &c. Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, neque peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, &c.

Matth. 10.
Luc. 9.

Item lib. 17. de ciuitate Dei cap. 4. Jam verò, quod adiungitur, suscitatur à terra pauperem: de nullo melius, quam de illo intelligo, qui propter nos factus est pauper, cum diues esset ut eius paupertate, sicut paulò ante dictum est, ditaretur. Ipsum enim de terra suscitauit tam cito, ut caro eius non videret corruptionem, &c. De terra ergo suscitatus est supra omnes diuites ille pauper, & de illo stercore erectus est supra omnes opulentos ille inops, ut sedeat cum potentibus populi, quibus ait; sedentibus super sedes. Et sedem gloriæ hereditatem dans eis. Dixerant, erant enim potentes illi; Ecce nos dimisimus omnia, & secui sumus te: hoc votum potentissimi vouerant, &c.

Idem de bono coniugali aduersus Iouinianum cap. 8. Bonum erat, quod faciebant, qui de substantia sua Christo, ac discipulis suis necessaria ministrabant, sed melius, qui omnem substantiam suam dimiserunt ut expeditiores eundem Dominum sequerentur, &c.

Quí vltèrius Augustini testimonium, atque sententiam in hac quæstione desiderat consulat eundem epistola ad Hilarium 89. contra Faustum cap. 77. Item lib. 5. cap. 1. in Ioan. 2. 1. lib. de mendacio cap. 22. ferm. 13. de verbis Domini contra Adimantum cap. 20. de consensu Euangelistarum lib. 2. cap. 30. inter alia plura ita refert: Hoc ergo ordinans Dominus (supple, ex Euangelio viuere) quod eum ordinasse dicit Apostolus, qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere. Illa Apostolis loquebatur, ut securi non possiderent, neque portarent huius vitæ necessaria, nec magna, nec minima, ideo posuit, nec virgam, ostendens à fidelibus suis, omnia deberi ministris suis nulla superflua requirentibus, &c. Expressius etiam est locus eiusdem lib. de 8. quæstionibus ad Dulcitium quæstione

ne prima super illa Apost. Si quis autem edificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, &c. In quibus intelligit paupertatem, in reliquis ut ligno, stipula, &c. opera diuitum qui mandata seruant, non vendunt tamen quæ possident, sed in sollicitudine viuunt terrenorum.

Leo Papa homil. in festo omnium Sanctorum; Beata igitur illa paupertas, quæ rerum temporalium amore non capiunt, nec mundi opibus augeri appetit, sed cœlestibus bonis ditescere concupiscit. Huius nobis magnanima paupertatis exemplum primi post Dominum Apostoli præbuerunt, qui omnia sua sine differentia relinquentes ad vocem cœlestis magistri, à captura piscium in piscatores hominum alacri conuersione mutati sunt, & multos sui similes fidei suæ imitatione fecerunt, &c. Et paulò inferius. Hinc Beatus Petrus Apostolus cum ascendens in templum à claudo elemosynam posceretur; argentum, inquit, & aurum non est mecum, quod autem habeo hoc tibi do, &c. Quid hac paupertate locupletius? non habet præsidia pecunie, sed habet dona nature: quem debilem edidit mater ex utero, sanum fecit Petrus ex verbo: & qui imaginem Cesaris in nummo non dedit, imaginem Christi in homine reformauit, &c.

Leo Papa.

Gregorius homil. 17. in Euangelia super illa Lucæ 10. In illo tempore designauit Dominus Iesus, & alios septuaginta duos, &c. Nolite portare sacculum, &c. Nolite, inquit, portare sacculum, neque peram, neque calceamenta, & neminem per viam salutaueritis: predicatori etenim tanta debet in Deo esse fiducia, ut presentis vitæ sumptus, quamuis non prouideat, tamen sibi hos non deesse certissime sciat: ne dum mens eius occupatur ad temporalia, minus aliis prouideat aterna, &c.

Gregor.

Arnobius siue is, qui post S. Leonem, siue anterior sit, qui sub Diocletiano vixit Comm. in Psalm. 14. ad hæc; Pecuniam vendi suam non dedit ad usuram, &c. Pecunie, inquit, eius (supple, Christi) virtutes sanitarum erant, quas non solum ipse ab illo nihil accipiens exercuit, sed & ipsos discipulos suos taliter informauit, dum daret eis potestatem infirmos curandi, ac mortuos suscitandi, diceretque, gratis accepistis, gratis da-

Arnob.

, &c. Idem in Psalm. 68. in illa, Videant pauperes & latentur, &c. Pauperes, inquit, Apostoli, non habentes duas tunicas, non peram, non pecuniam in zonis suis. Vnde & Petrus mendicanti infirmo: Argentum & aurum non habeo, sed quod habeo, hoc tibi do, &c.

Beda super illa, Vulpes foveas habent, &c. Quid me, inquit, propter diuitias, & seculi lucra cupis sequi, cum tamè sim paupertatis, ut ne hospitiolum quidem habeam, & non meo utar tecto. Eum consule super Euangelia Marc. 6. Matth. 10. & 9. Luc. 8. & 10. 1. ad Corinth. 9. 2. ad Corinth. 6. & 8. & alibi.

Beda.

Anselmus in illa, Nolite possidere, Matth. 10. Quia alios ad contemp- ptum secularium debent inuitare, præcepit, ut neque aurum, neque argentum, vel nummos in zonis possideant, qui enim eos videret abscondere nummos, & habere, putaret eos causa lucri predicare. Per aurum & argentum accipit omnes diuitias, per pecuniam in zonis, & per peram accipit omne

Anselmus.

omne viaticum. Viaticum habet duas partes, vel unde emantur necessaria, vel ipsa necessaria: per pecuniam accipiunt illud viaticum unde emuntur necessaria, &c. Eum confule in illa, Si vis perfectus esse, Matth. 19.

Paschas.

Paschasius Bartbertus in illa Matth. verba, Ecce nos reliquimus omnia. Non cogitat, inquit, parum quod reliquit ipse & ceteri, sed omnia, quae reliquit, qui seipsum & omnia, quae concupisci possunt in seculo, & perfecte pro Christi amore deseruit. Nec dubium quod Apostoli, & Apostolorum sequaces, licet parum habuerint, plus omnibus reliquerunt, quia perfecte omnia, quae concupisci possunt, calcaverunt, qui non solum vitia uniuersa, verum etiam & seipsum pariter cum mundo contempserant, &c.

Idem etiam in illa; Erant autem ibi mulieres multae a longe quae sequente fuerant Iesum a Galilea ministrantes ei, &c. explicat verbis Hieronymi, quae supra posita sunt cap. praecedenti argumento seu loco 4. ille author habetur tom. 9. Biblio. vet. Patrum editionis Colonienf. Floruit circa 800. annum.

Christianus
Druchma-
nus.

Christianus Druchmanus expositione in Matth. cap. 18. in illa; Vulpes foveas habent, &c. Ac si ei dicat, inquit, quid me vis sequi lucri causa: cum tanta paupertatis sim, ut quod bestiae paruae, & volucres caeli habent in proprio, caream: videlicet nec lectum faciam, nisi in aliorum mansionibus hospitando: victu, & vestitu contentus sim, &c.

Idem cap. 43. in illa, Ecce nos reliquimus omnia, hoc est, si reliquimus ut tu habes derelicta, qui non vis quidquam in hoc saeculo possidere, &c. Floruit anno 850.

Bernard.

Bernardus ferm. 2. in cena Domini post initium: Nobilis itaque titulus voluntariae paupertatis, quam Christus docuit verbo; Beati, inquiens, pauperes spiritu, &c. Consecrauit exemplo, nec enim habuit propriam domum, in qua caput reclinaret, & in qua cum discipulis Pascha manducaret: nec proprium habuit unde tributum solueret, &c.

Idem in declaratione super illud: Dixit Simon Petrus ad Iesum, ecce nos reliquimus omnia, &c. Plura ad propositum discurrit, haec pauca transcribemus; Nimirum, inquit, longe aliud est in luto aquarum multarum diuisi fundo maris iter carpere, terrena licite possidendo: aliud ipsam quoque nouis gressibus undam calcare, omnia relinquendo. Sed tempore gratiae prerogativa haec debebatur Petro, nouum iter, & noui typus uincris seruabatur, antiquorum sane Patrum diebus, donec in terris videretur, & conuersaretur inter homines Dominus Majestatis, non erat Evangelica forma perfectionis, sed spiritum Domini solo interim spiritu sequebantur. At ubi Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, iam nobis tradita est imago vitae, & conuersationis exemplar, quod oporteat etiam corporaliter imitari, ut utroque sequentes vestigio, non ulterius cum Patriarcha Iacob altero femore claudicemus. Vbi enim audiimus, quia dictum sit antiquis: Nisi quis renunctauerit omnibus, quae possidet, non potest meus esse discipulus. Et item, si vis esse perfectus vade, & vende omnia quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & veni sequere me: neque id dicimus tanquam saluari quis vel hoc tempore nequeat; si secus egerit, sed ut gradum cognoscat proprium, & locum perfectionis, aut discipulatus officium.

officium non usurpet. Habent Euangelia, & perfectionis consilium, & remedium infirmitatis. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: Haec perfectio est. Siquidem filius hominis ubi caput suum reclinaret non habebat. Petro & Iohanni nec argentum, nec aurum erat. Paulus victu simplici, vestituque contentus, hac ipsa labore manuum acquirebat, sed non omnes capiunt verbum hoc, sicut nec consilium castitatis: quid dicitur populo: facite vobis amicos de mammona iniquitatis, &c.

S. Thomas opusc. 17. integrum cap. 14. 15. & 16. hoc nostro foli S. Thom. intento late distulit, & contrariam doctrinam ut haereticam fideique contrariam damnat. ita enim concludit cap. 15. Sic igitur, inquit, patet vanam esse doctrinam, imo pestiferam, & Christiana doctrina contrariam illorum, qui dicunt, quod possessionibus communibus carere propter Christum ad perfectionem non pertineat: de quibus illud Psalm. 6. Conuertantur & erubescant valde velociter: dicit Glossa, hoc non est hic, ubi potius iniqui vident eos qui omnia relinquunt, & suis irrisoribus infirmos Christi nomine erubescere faciunt, &c.

Item superius ita similiter infert; Manifestum est igitur ad cumulum perfectionis pertinere, quod aliqui possessiones non habeant, nec proprias, nec communes.

Item cap. 6. responsione ad 1. argumentum: Vnde si qua sit congregatio, in qua omnes ad maiorem perfectionem tendunt, expedit eis communes possessiones non habere.

Item responsione ad 4. Quod vero quare inducitur, quod Dominus non instituit ordinem non habentium possessiones, sed ordinem Praebitorum, qui possessiones habet, in altero quidem est, ut per eum mendacium: Cum enim Dominus discipulos instituit, quod nec argentum, nec aurum possiderent, & quod corda eorum non grauentur curis huius mundi, & diuitiis agrorum, & domibus propter nomen sanctum praemissa reprobantur non solum in futuro, sed in hoc saeculo, ut scilicet sicut cum Apostolis nihil in hoc mundo haberent, & omnia possidentes, manifestum est quod omnes, qui hanc regulam secuti fuerunt, institutionem Christi sequuntur, &c.

Item super illud Matth. 10. Nolite possidere aurum, &c. Quis omnis pecunia vel est de auro, vel de argento, vel ex eo: ideo prohibet, ne possideant aurum, nec argentum, unde dicebat Petrus; argentum & aurum non est mihi: quod autem habeo hoc tibi do. Act. 3. Et quare hoc Deus praecipit? una ratio est, quia Dominus mittebat pauperes ad predicandum: ideo posset aliquis credere, quod non predicarent, nisi propter quodsum. Ut igitur ista suspicio amoueretur, ideo praecipit nihil portare. Item ad tollendam sollicitudinem, quia si essent circa hoc nimis solliciti, impediretur verbum Dei: item prohibet diuitias, quia subueniant in necessitate. Et quia possent dicere: non feremus aurum, non argentum, sed per am possidimus: ubi portabimus panem, & panem, quae sunt necessaria ad victum. Et istud prohibet, non per am in via, & quare hoc prohibuit? dicit Chrysostomus; ut ostenderet virtutem suam, quia sine his poterat eos mittere. Vnde Lucae 22. Quando misit vos sine baculo, & pera: nunquid aliquid defuit vobis, &c. Fecit & ostendit vobis virtutem suam, &c. Vide eundem opuscul. 19. cap. 16. & 17. hunc Matth. 19.

Matth. 19. & super Apostolum locis præallegatis, & 3. part. quæst. 40. artic. 3. per totum quodlib. 7. artic. 18. & alibi sæpè multis rationibus, & authoritatibus tam Patrum, quam Scripturæ paupertatem in communi, eiusque perfectionem asserit, atque defendit eam Christi atque Apostolorum vitam fuisse.

S. Bonau.

Sanctus Bonauentura in Lucæ 9. *Nihil tuleritis in via, &c. Occasione scilicet temporalis sustentationis, ut exemplo prædicetis illud: nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium quod nec auferre quid possumus: & ut magis innotescat, descendit ad speciale, cum subdit: neque virgam, scilicet ad sustentandum; neque peram, ad reponendum; neque panem, ad manducandum; neque pecuniam, ad emendum. In quo est prohibitio omnis præsidij temporalis, ut ostenderet, quod prædicator ex magnitudine spei soli Deo debet innui secundum istud: omnem sollicitudinem vestram proyicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis, &c. & infra. Litteralis autem obseruantia huius præcepti est exemplum perfectorum prædicatorum perfectè Christum imitantium. In quorum persona Petrus dicit: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.*

1. Petr. 5.

Item cap. 9. in illa; *Vulpes foveas habent, &c. Filius autem hominis non habet, ubi reclinet caput suum, &c. In quo miram ostendit inopiam, quasi diceret se nolle habere comitem, qui terrena diligit. Vnde infra: Qui non renunciat omnibus que possidet, non potest meus esse discipulus; hoc est, imitator perfectus. Vnde Chrysostomus: Respondet Dominus ad mentem eius quasi diceret: quid me sequeris propter diuitias, qui vides non tantum mihi diuersorium esse, quantum amibus? &c. Idem docet cap. 18. sed non est, ut testimonium eius hac in re quæramus, ut qui hoc demonstrat variis rationibus, & authoritatibus contra Gulielmum de Sancto Amore opusculo de paupertate Christi; alio item opusculo dicto, Apologia pauperum, aduersus eius assertorem Gyraldum de Abbatis Villa, sicut & Sanctus Thomas opusc. 17. & 19. & quodlib. 7. art. 18. idem clarissimè conuincit, sicut & Alensis.*

B. Pater Franciscus.

His adiicere licet Beatum, & Seraphicum Patrem nostrum Franciscum regulæ Minorum conditorem, qui ita Euangelij sententiam intellexit, omnimodam nempe expropriationem, litteraliter Euangelium suadere perfectionis viam sequentibus, quam Christus verbo docuit, exemplo firmavit, & Apostolis colendam præcepit: ideoque eam sibi, & suis imitandam, & obseruandam elegit: *Regula, inquit, & vita Minorum fratrum hæc est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate, &c. Quomodo sine proprio? Præcipio, inquit, firmiter fratribus vniuersis, ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam, &c. cap. 4. Item fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: sed tanquam peregrini & aduena in hoc saculo in paupertate, & humilitate Domino famulantes: vadant pro elemosyna confidenter: nec oporteat eos verecundari: quia Dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. cap. 6. &c.*

Item cap. 1. *Sanctum, inquit, Domini nostri Iesu Christi Euangelium, quod*

quod firmiter promissimus, obseruemus, &c. Item in testamento suo, ita idem sanctus: *Et postquam dedit mihi Dominus de fratribus: nemo ostendebat mihi, quid deberem facere, sed ipse Altissimus reuelauit mihi, quod deberem viuere secundum formam sancti Euangelij, &c. Reuelauit, inquit, & quæ illa forma? subiicit sanctus: Et ego paucis verbis, & simplicibus feci scribi, & Dominus Papa confirmauit mihi: & illi, qui veniebant ad recipiendum vitam istam, omnia, que habere poterant, dabant pauperibus, & erant contenti tunica vnâ intus, & foris repetiata, qui volebant, & cingulo, & brachiis, & nolebamus plus habere: &c. Ecce forma sancti Euangelij quam sanctus ex reuelatione altissimi elegit; quæque Matth. 10. & 19. Lucæ 9. 10. & 18. Marci 6. præscribitur. Porro decem Apostolis ad prædicandum missis vna tunica duntaxat permittitur & cingulum seu zona (nam pecuniam in ea ferre, non ipsa, prohibetur) reliqua autem omnia interduntur. Matth. 19. & Luc. 18. via ad perfectionem designatur omnia vendere & dare pauperibus, & deinde Christum sequi, quod à se, & aliis factum asserit præfato loco Petrus; eamque fuisse vitam Apostolorum satis liquet, quam tenuit ex reuelatione Domini Franciscus.*

Si incredulus adhuc animus hæreat, aliòve etiamnum veritatis testes pertinaciùs, quam saniùs exigat, vterius adstruimus communi suffragio Doctores in hanc sententiam venisse. Consulantur Abulensis, Lyranus, Glossæ, Caietanus, Carthusianus, Maldonatus, Barradius, Titelmannus, Rupertus, cæterique interpretes. Item Turrecremata lib. 2. Summ. cap. 12. ad 10. Can. lib. 6. de locis cap. 8. ad 6. Corduba lib. 4. quæstionarij quæst. 3. ad 5. Bellarmin. lib. 4. de Summo Pontif. cap. 14. Vasquez in opuscul. de redditibus Ecclesiæ §. primo. Thomas Waldens. lib. 4. doctrinalis fidei art. 1. speciatim cap. 4. & 5. August. Triumphus in Summa de potestate Ecclesiastica quæst. 106. artic. 1. ad primum; hic sub Ioanne XXI floruit, dum controuersia ipsa, de qua agimus, ventilaretur, & eidem hanc Summam nuncupauit, quod vsquequaque Pontifici gratum fuit; ideò non abs re erit verba eius transcribere, quæ talia sunt.

Ad primum ergo dicendum, quod omnis modus viuendi in voluntaria paupertate in Christo diuersis temporibus exemplariter monstratus est. Nam modus viuendi de propriis laboribus monstratus est tempore parentum subiectionis à pueritia vsque ad triginta annos, in qua ætate parentibus obediens humiliter, & reuerenter laborem corporeum cum eis sustinuit, ut dicit Basilus lib. 3. Modus verò viuendi mendicantium de elemosynis, que ab aliis inferuntur, monstratus est tempore sue prædicationis, quod ipse & Apostoli vivebant de his, que ministrabant eis de suis facultatibus mulieres; & alia persona, que sequebantur eum, ut scribitur Lucæ 8. Modus autem viuendi, quo aliqua mobilia in communi seruantur, monstratus est per eum tempore persecutionis, & passionis, quando tota illa gente Iudaicæ pastorem simul & gregem persequente, congruam regulam temporis dispensauit, permittens discipulis, ut tollerent, & seruarent victui necessaria, dicens Luca 22. Nunc qui habet sacculum, tollat, similiter & peram. Sed

Aluarus.

modus viuendi de possessionibus in communi per Christum & Apostolos non fuit demonstratus propter translationem Ecclesie de Iudeis ad Gentiles, ut dicit Melchisedes Papa 12. quest. 1. cap. futuram. Hæc ille, quatuor status nobis designans, quorum tres priores obseruauit Christus congruis temporibus: sed secundus status ponitur ab eo in plena expropriatione tam in communi, quam in particulari, quam Christus obseruauit tempore prædicationis, tertius verò admittit possessionem mobilium in communi. Quartus verò etiam immobilium. Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu latissimè eandem sententiam demonstrat à cap. 55. vsque 63. inclusiuè per octo. capita; aliique quàm plurimi, quibus superfedemus. Concludo igitur verà esse determinationem illam Nicolai Papæ (quam postmodum sequuti sunt Minoritæ) videlicet Christum, & Apostolos eam aliquando paupertatem coluisse, quæ nullam possessionem aut dominium etiam in communi admitteret, idque ex sacra Scriptura, Patribus, & Doctoribus nouissimum esse, neque oppositum cum fidei veritate congruere: (censura est D. Thomæ) vllatenus posse.

CAPVT V.

Quod huiusmodi paupertas excludens possessiones in communi ad perfectionem spectet.

DVo continet prædicta Nicolai determinatio, videlicet Christum & Apostolos sine proprio in communi vixisse: & (quod secundum est) perfectionem sequentibus hanc vitam, exemplum, & doctrinam eum proposuisse, quam Apostoli perfectionis viam ingressi tenuerunt. Primum ex dictis liquidò constat; nec minus secundum est euidentis, eius tamen impugnatores excitauit proprii aut status, aut opinionis affectus, qui in aliis improbat, quod sibi deesse videt. Istiusmodi Theologia maxime post Lugdunense Concilium increbuit, cum aliqui primæ institutionis rigorem deserentes, mendicitati possessiones superinduxerunt velut vxori concubinam, & quam aliàs cum Ecclesia damnauerunt in Gulielmo à Sancto Amore, postliminio sententiam amplexi, conuersationis simul & doctrinæ suæ innouarunt principia. Nec sat fuit primæ educationis, correctione quadam, sanctos fundatores redarguisse tanquam rudes admodum pedagogos, & inutilis rigoris, seu obseruantie supersticiosos institutores, nisi & se iactarent superiorem perfectionis gradum in eo ipso potissimum conscendisse, in quo exciderunt; non verentes gratuitum suæ fragilitatis indultum statuere iustitiam, & quod vel abusus, dispensante cupiditate, docuit, vel necessitas inuexit, meritum prædicare. Sed nos cum magno Augustino, non in contentione, & emulatione, & pane gloriæ cupiditate amantes loqui, quod nescimus, dicamus; *Itaque sicut & masculi, & feminae, & omnis ætas, & omnis huius seculi*

August. de
agon. Chri-
stiano c. 12.

seculi dignitas ad spem vite æternæ commutata est: alij neglectis temporalibus bonis conuolant ad diuina: alij cedunt eorum virtutibus, qui hæc faciunt, & laudant, quod imitari non audent. Pauci autem adhuc murmurant, & inani liuore torquentur; aut qui sua querunt in Ecclesia, quamuis videantur Catholici, aut ex ipso Christi nomine gloriam querentes. heretici, &c. Sed Ecclesia Catholica per totum orbem longè lateque diffusa impetus eorum prioribus temporibus frangens magis magisque roborata est: non resistendo sed perferendo. Nunc verò insidiosas eorum questiones fide irridet, diligentia discuit, intelligentia dissoluit, &c. Discuit, inquam, & ita discuit, ita dissoluit, ita definit; Dicimus quod abdicatio omnium rerum, tam in speciali quam etiam in communi propter Deum meritoria est, & sancta: quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo docuit, & exemplo firmavit, quamque primi fundatores militantis Ecclesie, prout ab ipso fonte hauserant in volentes perfectè viuere per doctrine, ac vite ipsorum alucos deriuarunt, &c. Hanc fidem illa docuit; hanc eandem sæpius sibi que constans confirmavit; hos posuit terminos, quos præterire non licet; hoc denique vallo eos exclusit obtrectatores; qui, insensatâ astutiâ, teste Nicolao, sic arctam abdicacionem deprauare conabantur, vitæque Christi institutum lacerare, contra quos vrgentissimè tam Patres, quam scriptura, quam ratio ipsa, vel nobis silentibus pugnat.

Probat ergo primò istiusmodi abdicacionem ad statum acquirendæ perfectionis conducere, imò & initium eius præbere, Matth. 19. interroganti iuueni, quid faciens vitam æternam possideret; duo proposuit Christus. Primum est, si vis ad vitam ingredi serua mandata, quibus seorsim enumeratis, dum responderet iuuenis: *Omnia hæc custodivi à iuuentute mea, quid mihi adhuc deest? ait illi Iesus: si vis perfectus esse, vade & vende, que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo: & veni sequere me, &c.* Marci autem 10. *Vade, inquit, quecumque habes vende & da pauperibus.* Lucæ 18. *Omnia quacumque habes vende, & da pauperibus; &c.* Quibus verbis Christus perfectionis viam docens contulit omnia esse vendenda, & danda pauperibus; hoc autem idem est, ac omnia abdicare, & nihil omnino possidere, aut sibi retinere; ergo nemo saluâ fide negare potest tale opus ad perfectionem spectare. Vnde Aug. epist. 89. *Magister bonus, inquit, mandata legis ab ista excellentiore perfectione distinxit: ibi enim dixit: Si vis venire ad vitam, serua mandata: hic autem, si vis perfectus esse, vade, vende omnia, que habes, &c. Cur ergo negamus diuites, quamuis ab illâ perfectione absint, venire tamen ad vitam, &c.* Excellentiorem perfectionem vocat sanctus illam abdicacionem, à qua perfectione diuites abesse.

Idem etiam de bono coniugali cap. 8. *Bonum erat, inquit, quod faciebant, qui de substantia sua Christo ac discipulis suis necessariam ministrabant, sed melius qui omnem substantiam suam dimiserunt, ut expeditiores eundem sequerentur, &c.* Si melius; ergo perfectius, ac proinde ad perfectionem spectat omnem substantiam dimittere, & expeditius Christi

Cap. Exiit
de verb.
signifi. in 6.

Aug. ep. 89.

De bono
coniugali.

Aug. in 1.

modus viuendi de possessionibus in communi per Christum & Apostolos non fuit demonstratus propter translationem Ecclesie de Iudeis ad Gemiles, ut dicit Melchisedes Papa 12. quæst. 1. cap. futuram. Hæc ille, quatuor status nobis designans, quorum tres priores obseruauit Christus congruis temporibus: sed secundus status ponitur ab eo in plena expropriatione tam in communi, quam in particulari, quam Christus obseruauit tempore prædicationis, tertius uero admittit possessionem mobilium in communi. Quartus uero etiam immobilium. Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu latissimè eandem sententiam demonstrat à cap. 5. vsque 63. inclusiuè per octo. capita; aliq̄ue quàm plurimi, quibus superfedemus. Concludo igitur uerâ esse determinationem illam Nicolai Papæ (quam postmodum sequuti sunt Minoritæ) uidelicet Christum, & Apostolos eam aliquando paupertatem coluisse, quæ nullam possessionem aut dominium etiam in communi admitteret, idque ex facta Scriptura, Patribus, & Doctoribus notissimum esse, neque oppositam cum fidei ueritate congruere: (censura est D. Thomæ) vllatenus posse.

Aluarus.

CAPUT V.

Quod huiusmodi paupertas excludens possessiones in communi ad perfectionem spectet.

DVo continet prædicta Nicolai determinatio, uidelicet Christum & Apostolos sine proprio in communi uixisse: & (quod secundum est) perfectionem sequentibus hanc vitam, exemplum, & doctrinam eum proposuisse, quam Apostoli perfectionis uiam ingressi tenuerunt. Primum ex dictis liquidò constat; nec minus secundum est euidentis, eius tamen impugnatores excitauit proprii aut status, aut opinionis affectus, qui in aliis improbat, quod sibi deesse uideret. Istiusmodi Theologia maximè post Lugdunense Concilium increbuit, cum aliqui primæ institutionis rigorem deserentes, mendicitati possessiones superinduxerunt uelut uxori concubinam, & quam aliàs cum Ecclesia damnauerunt in Gulielmo à Sancto Amore, postliminio sententiam amplexi, conuersationis simul & doctrinæ suæ innouarunt principia. Nec fat fuit primæ educationis, correctione quadam, sanctos fundatores redarguisse tanquam rudes admodum pedagogos, & inutilis rigoris, seu obseruantie superstitiosos institutores, nisi se iactarent superiorem perfectionis gradum in eo ipso potissimum conscendisse, in quo exciderunt; non uerentes gratuitum suæ fragilitatis indultum statuere iustitiam, & quod uel abusus, dispensante cupiditate, docuit, uel necessitas inuexit, meritum prædicare. Sed nos cum magno Augustino, non in conuentione, & emulatione, & uane gloriæ cupiditate amantes loqui, quod nescimus, dicamus; si aq̄ue iâ & masculi, & famina, & omnis, atq̄, & omnis huiusmodi facili

August. de agon. Christiano c. 11.

seculi dignitas ad spem uitæ æternæ commutata est: alij neglectis temporalibus bonis conuolant ad diuina: alij cedunt eorum uirtutibus, qui hæc faciunt, & laudant, quod imitari non audent. Pauci autem adhuc murmurant, & inani liuore torquentur; aut qui sua querunt in Ecclesia, quamuis uideantur Catholici, aut ex ipso Christi nomine gloriam querentes, heretici, &c. Sed Ecclesia Catholica per totum orbem longè lateq̄e diffusa impetus eorum prioribus temporibus frangens magis magisque roborata est: non resistendo sed perferendo. Nunc uero insidiosas eorum quæstiones fide irridet, diligentia discutit, intelligentia dissoluit, &c. Discutit, inquam, & ita discutit, ita dissoluit, ita definit; Dicimus quod abdicatio omnium rerum, tam in speciali quam etiam in communi propter Deum meritoria est, & sancta: quam & Christus uiam perfectionis ostendens, uerbo docuit, & exemplo firmavit, quamque primi fundatores militantis Ecclesie, prout ab ipso fonte hauserant in uolentes perfectè uiuere per doctrine, ac uitæ ipsorum alueos deriuarunt, &c. Hanc fidem illa docuit; hanc eandem sapius sibi que constans confirmauit; hos posuit terminos, quos prætereire non licet; hoc denique uallo eos exclusit obtrectatores; qui, insensatâ astutiâ, teste Nicolao, sic arctam abdicacionem deprauare conabantur, uitæque Christi institutum lacerare, contra quos uigentissimè tam Patres, quam scriptura, quam ratio ipsa, uel nobis silentibus pugnat.

Cap. Exit de verb. signifi. in 6.

Probatu ergo primò istiusmodi abdicacionem ad statum acquirendæ perfectionis conducere, imò & initium eius præbere, Matth. 19. interroganti iuueni, quid faciens uitam æternam possideret; duo proposuit Christus. Primum est, si uis ad uitam ingredi serua mandata, quibus seorsim enumeratis, dum responderet iuuenis: *Omnia hæc custodisti à iuuentute mea, quid mihi adhuc deest? ait illi Iesus: si uis perfectus esse, uade & uende, que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo: & ueni sequere me, &c.* Marci autem 10. *Vade, inquit, quecumque habes uende & da pauperibus.* Luca 18. *Omnia quacumque habes uende, & da pauperibus; &c.* Quibus uerbis Christus perfectionis uiam docens contulit omnia esse uendenda, & danda pauperibus; hoc autem idem est, ac omnia abdicare, & nihil omnino possidere, aut sibi retinere; ergo nemo saluâ fide negare potest tale opus ad perfectionem spectare. Unde Aug. epist. 89. *Magister bonus, inquit, mandata legis ab ista excellentiore perfectione distinxit: ibi enim dixit: Si uis uenire ad uitam, serua mandata: hic autem, si uis perfectus esse, uade, uende omnia, que habes, &c.* Cur ergo negamus diuites, quamuis ab illâ perfectione absint, uenire tamen ad uitam, &c. Excellentiorẽ perfectionem uocat sanctus illam abdicacionem, à qua perfectione diuites absesse.

Aug. ep. 89.

Idem etiam de bono coniugali cap. 8. *Bonum erat, inquit, quod faciebant, qui de substantia sua Christo ac discipulis suis necessaria ministrabant, sed melius qui omnem substantiam suam dimiserunt, ut expeditiores eundem sequerentur, &c.* Si melius; ergo perfectius, ac proinde ad perfectionem spectat omnem substantiam dimittere, & expeditiores

De bono coniugali.

c. 11.

stum sequi, quod iis maximè conuenit qui nihil sibi in communi retinent quod foret impedimento aut oneri. Hi enim à terrenis longè expeditiores sunt, vide eundem lib. de octo quæstion. ad Dulcitium quæstione 1. ubi ita differit super verbis Apostoli 1. ad Cor. 3. *Sed quid sit edificare super hoc fundamentum aurum, argentum, lapides pretiosos: & lignum, fœnum & stipulam, si subtilius differere coner, vereor ne ad intelligendum difficilior sit ipsa expositio: enitar tamen quantum Dominus adiuuat, & breuiter, & quantum potero dilucidè expedire quod septio. Ecce ille qui quæsiuit à Magistro bono, quid boni faceret ut haberet vitam æternam: & audiuit si ad vitam venire vellet seruanda sibi esse mandata. Dicitur enim ei, non occides, &c. Hæc faciens in fide Christi teneret proculdubio fidem que per dilectionem operatur, &c. Porro si faceret etiam quod Dominus addidit dicens, si vis perfectus esse, vade, vende omnia que habes & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni sequere me: edificaret super illud fundamentum aurum, argentum, lapides pretiosos: non enim cogitaret, nisi quomodo placeret Deo? & hæc cogitationes sunt, quantum æstimo, aurum, argentum, lapides pretiosi. Porro si circa diuitias suas carnali quodam teneretur affectu, quamuis ex eis multas eleemosynas faceret, nec ad eas augendas fraudis aliquid rapinaque moliretur, aut earum minuendarum, vel amittendarum metu in aliquod facinus flagitiumve laboraretur: alioquin iam se isto modo ab illius fundamenti stabilitate subtraheret, sed propter carnalem, ut dixi, quem in eis habet affectum quo talibus bonis sine dolore carere non posset, edificaret super fundamentum illud lignum, fœnum, stipulam, &c.*

Hieron.

Hieronymus epistola ad Iulianum; *Vade, inquit, & vende, non partem substantiæ, sed vniuersa, que possides, &c. & paulo inferius. Et ut verus Leuita, nihil de terrena hereditate possideas, & hortor, si vis esse perfectus, si Apostolica dignitatis culmen cupis, si sublatâ cruce Christum sequi, &c. Item vide eum aduersus Vigilantium loco supra citato. Idem etiam super præfatis verbis Matth. 19. ita docet; *In potestate nostra est, utrum velimus esse perfecti. Tamen quicumque perfectus esse voluerit, debet vendere, que habet & non ex parte vendere, sicut Ananias fecit, & Saphyra: sed totum vendere, & cum vendiderit, dare omnia pauperibus, & sic sibi preparare thesaurum in regno cælorum, & hoc ad perfectionem non sufficit nisi post contemptas diuitias Saluatorem sequatur, &c.**

Idem etiam epistola ad Pammachium: *Si vis, inquit, perfectus esse, non tibi imponitur necessitas, ut voluntas premium consequatur: si ergo vis perfectus esse, & desideras esse, quod Propheta, quod Apostoli, quod Christus: vende non partem substantiæ, ne timor penuriæ infidelitatis occasio sit, & cum Anania & Saphyra pereas: sed vniuersa, que possides: cum vendideris, da pauperibus, &c. Ergo ad perfectionem ad Apostolicæ dignitatis culmen, ad imitationem Prophetarum, Apostolorum, & Christi spectat omnia relinquere, nihil possidere, teste Hieronymo.*

Cyprianus.

Cyprianus loco supra citato de oper. & elem. *In Evangelio Dominus, Dactor vitæ nostræ & Magister salutis æternæ, &c. Cum obseruatâ*

lego

lego perfectum & consumarum vellet ostendere; Si vis, inquit, perfectus esse, vade; & vende omnia tua, & da egenis, & habebis thesaurum in celo, & veni sequere me, &c.

Theodoretus in 2. ad Coriath. 8. *Perfectionem quidem desinit Dominus omni ex parte perfectò pecunia contemptu, & voluntariâ paupertate: docuit tamen, quod etiam absque perfectione potest quispiam vitam æternam consequi: ab adolescente enim interrogatus; quid faciens vitam æternam possidebo? perfectionis doctrinam non ei statim tradidit, sed alia præcepta in memoriam reuocat. Cum autem ille dixisset se omnia implese, tunc ut à curis remotam, & possessionibus carentem vitam sequeretur, hortatus est, &c. Idem est sensus reliquorum interpretum. Vide Chrysostomum, Bedam, Anselmum, D. Thom. Bon. & alios quos breuitatis ergo præterimus in re minimè dubia. Manifestum est autem (verba sunt S. Thomæ opul. 17. cap. 15.) nec alicui Christiano debet venire in dubium, quod Christus summam perfectionem docebat: si vis perfectus esse, vade & vende omnia, que habes, & da pauperibus, & veni sequere me, in quo est perfectionis summa, ut Hieron. dicit, &c. Est ea igitur summa paupertatis perfectio, ut ad exemplum Christi aliqui homines possessionibus careant, et si, aliqua reseruent ad pauperum usum, præsertim quorum eis cura incumbit, &c. hæctenus D. Thomas.*

Secundò idem probatur, hoc paupertatis vitæque genus & ipse sibi Christus elegit, & vocatis discipulis atque ad euangelizandum missis præcepit ut præcedentibus est demonstratum, idemque ab ipsis Apostolis est obseruatum, ut Lucæ 22. indicatur; *Quando misi vos sine sacculo & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? at illi dixerunt, nihil. Quibus verbis potentæ suæ, & prouidentia circa eos memoriam Christus reuocat, qui & si omni re vacuos destinauit ad prædicandum, abdicationem omnimodam præscribens: eos tamen egere non permisit. Ergo illa fuit vita Christi, & Apostolorum, hoc præscriptum & mandatum discipulis ad euangelizandum missis ab illo est impositum; erroneum autem est, & à fide alienum asserere Christi & Apostolorum vitam non importare perfectionem, aut instructionem primam his datam inutilem esse, nihilque ad sanctitatem aut perfectionem facere. Accedit secundum communem expositionem Patrum hanc instructionem ad profectum datam esse, cuius omnia motiua ab iisdem assignata & à nobis superius expressa ad virtutem spectant. Nec ad prudentiam alioquin pertinet tantum sine villo fructu inducere rigorem. Ut quid enim nudi sine auro, sine pecunia, sine pera, sine calceamentis missi, si nihil conducant? Exactissimè certè sublimioris vitæ fundamenta voluit iacere, sic & in superioribus nullam de crastino die curam ipsos habere conatur: nam cum ad vniuersi terrarum orbis magisterium ipsos missurus esset, non iniuria ad angelicam, uti dixeram, disciplinam ex humana vita traducit ab omni cura rerum secularium liberos reddens, ut uni rei, predicationi videlicet Euangelij solummodo vacarent, &c.*

Tertiò, eadem paupertas inter reliquas perfectiones Euangelicas beata

Theodor.

Chrysost.
hom. 33.
in Matth.

Ambrosii s.

beata predicatur à Christo, & prima statuitur, quia *parentis est generatio quaedam virtutum*, ut testatur Ambrosius. eiusdemque cum martyrio præmij fit consors. *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum caelorum; Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Quid, inquit Bernardus, sibi vult quod eadem promissio facta est pauperibus, & martyribus, nisi quod verè martyrii genus est paupertas voluntaria? item propterea pauperibus pariter & martyribus regnum caelorum promittitur, quia paupertate emittitur: sed in passione pro Christo, absque omni dilatione percipiunt. Si beata ergo est paupertas docente Christo, si eandem cum martyrio sortitur retributionem, si prius aedificij spiritualis virtutum lapis, & fundamentum; si exordium sermonis illius, in quo plena vitæ Christianæ instituendæ, perfectionis acquirendæ proponuntur documenta, quis eam negabit ad perfectionem pertinere? hic namque viam perfectionis docet Apostolos Christus in monte, cuius initium demonstratur esse paupertas. Vnde August. de hoc eius, sermone agens, ita habet de ser. Dom. in monte cap. 19. *Sermonem, quem locutus est Dominus noster Iesus Christus, in monte, sicut in Evangelio secundum Matth. legimus, si quis p. e. sobriusque considerauerit, puto quod inueniet in ea, quantum ad mores optimos pertinet perfectum vitæ Christianæ modum, quod polliceri non temere audeamus, sed ex ipsis eiusdem Domini verbis conuicimus. Nam sic ipse sermo concluditur, ut appareat in eo præcepta esse omnia quæ ad informandam vitam pertinent. Sic enim dicit, omnis ergo, qui audiit verba mea hæc, & fecit ea, assimilabo eum viro sapienti, &c. Cum ergo non dicit, qui audiit verba mea tantum: sed addidit dicens, qui audiit verba mea hæc: satis ut arbitrator, significauit, hæc verba, quæ in monte locutus est, tam perfecte instruere vitam eorum, qui voluerint secundum ea viuere, ut merito comparerentur edificanti super petram. Hoc dixi, ut appareat istum sermonem omnibus præceptis, quibus Christiana vita informatur esse perfectum, &c. Inter dicta autem præcepta statuitur ab eo primo loco paupertas, nec dubium est Christum Dominum hic loqui de paupertate Apostolorum, qui omnia relinquentes eum secuti sunt, ut supra dictum est; & Matth. 19. confiteretur Petrus, Ecce nos reliquimus omnia, &c.*

Matth. 19.
Luc. 18.
Mar. 10.

Quartò, eidem paupertati designat Christus alia præmia videlicet habere thesaurum in cælo, potestatem iudiciariam, retributionem centuplam etiam in hac vita, & possessionem vitæ æternæ, Matth. 19. *Vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo; &c. Item; Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël. Et omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, vel sororos, &c. propter nomen meum, contempnum accipiet, & vitam æternam possidebit, &c.* Ut reliqua verò omittamus ex sola potestatis iudiciariæ concessione satis colligitur eminentia & dignitas Euangelicæ paupertatis; quam tam sublimis manet sedes, ut Christo iudici affideat: vnde non solis Apostolis hoc præmij spondet Christus, sed reliquis, qui omnia relinquentes eandem virtutem cum

Apostolis

Apostolis sunt professi, atque aded per sedes duodecim vniuersitatem quandam designari intelligit August. 20. de Ciuit. cap. 5. Item epistola 99. ad Hilarium ad idem alludit contra errorem Pelagianorum, qui spem superesse vitæ negabant iis, qui aliquid possiderent; *Ambulent, inquit, itaque perfectionis viam venditis omnibus suis rebus, & misericorditer erogatis. Sed si verè pauperes Christi sunt, & non sibi sed Christo colligunt, infirmiora eius membra quare puniunt, antequam sedes iudiciarias acceperint? si enim tales erunt qualibus Dominus dicit: sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israël: & de qualibus Apostolus dicit, nescitis; quoniam Angelos iudicabimus; præparent potius non criminosos, sed religiosos diuites recipere in tabernacula æterna, à quibus amici facti sunt de mamona iniquitatis.*

Beda in hom. *Qui, inquit, mandata Domini seruat ad vitam ingreditur æternam. Qui autem non solum mandata seruat, verum etiam consilium Domini seruat, quod pro contemnendis diuitiis mundi, ac luxibus tribuit, non tantum ipsam percipiet, sed etiam de vita aliorum cum Domino iudicabit.*

Gregorius X. moral. cap. 17. *Quisquis, inquit, stimulo amoris excitatus hic possessa reliquerit, illud proculdubio culmen iudiciariæ potestatis obtinebit, ut simul tunc iudex cum iudice veniat, qui nunc consideratione iudicij sese sponte paupertate castigat.*

Origenes homilia 9. in Matth. *Qui secuti sunt Christum, non quædam, sed omnia relinquentes, sedebunt super duodecim thronos, &c. Item quod dicitur; sedebitis super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël, dicitur ad Apostolos, & ad eos, qui Apostolicam imitati sunt vitam, iudicatos Israël. Si quis ergo reliquerit omnia, & secutus fuerit Iesum; quæ Petro promissa sunt, recipiet, &c. Idem docet Glossa ordinaria in Matth. Item author suppl. 3. p. D. Thom. quest. 89. art. 2. aliquibus id rationibus probans. Scotus in 4. d. 47. quest. 1. art. 2. ex quibus sequitur sicut præmium merito conceditur, quod solum in virtute reperitur, ita ex tot præmiis Euangelicæ paupertatis indubiè colligi perfectionem & honestatem eius.*

Quintò, Apostolus Paulus 1. ad Corinth. 13. de charitatis excellentia differens per comparisonem aliorum donorum & virtutum ad ipsam definit ea nihil esse, aut homini prodesse, quantumcumque excelsa, & præclara sine charitate; inter hæc autem enumerat paupertatem, quæ est per omnium rerum abdicationem; ergo vel malè discurrit Apostolus, vel hæc abdicatio ad perfectionem spectat; consequentia est manifesta, quia extrema comparationis referuntur ad inuicem penes alicuius communis termini participationem, in quo fit comparatio iuxta excessum, defectum, vel æqualitatem; nec enim rectè asinum, & hominem comparabis in scientia, cuius ille non est capax; aut animal, & lapidem, quo ad visum. Licet autem charitas sit finis præcepti, & ab ea tota lex dependeat, & Prophetæ tanquã à summa, & vltima perfectione, nihilominus tamen in ratione virtutis, & honestatis cum aliis communicaat, ut hoc ipso loco indicat Apostolus; *cum autem, inquit, reperit,*

M m quod

Charitatis
præstantia
super reli-
quas victi-
ces.

quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est: (supple, perfectum) & loquitur de aliis quibuscum antea comparauit charitatem. Audiamus modò ipsum Apostolum; Si linguis hominum loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æsonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, &c. Procellus est gradatus ad id semper, quod magis perfectum est: nam primò à linguarum dono progreditur ad prophetiam, quæ perfectior est, à prophetia ad scientiam omnium mysteriorum, ab hac ad fidem cum virtute etiam miraculorum. Quarto loco ad abdicationem omnium rerum, & quinto ad martyrium. Si quis ergo à perfectione excludit rerum abdicationem, excludat etiam martyrium, excludat & fidem, excludat scientiam omnium mysteriorum cum reliquis.

Chrysoft.

Chrysostronius hom. 32. in 1. ad Corinth. super illa verba, & si distribuero, &c. Pape. quanta hyperbole? etenim hæc quoque ponit cum alia adiectione. Non dixit enim, si dedero pauperibus dimidiam partem mearum facultatum, aut duas, aut tres partes. sed si omnes meas facultates & non dixit, dederò, sed distribuero, ut sumptui addatur, etiam ministerium cum omni cura, & diligentia, &c. Item super illa: Nihil mihi prodest, &c. Ponderans coniunctim tam de abdicatione rerum, quàm de martyrio hyperbolem; Sed nondum, inquit, ostendit omnem hyperbolem & exuperationem, donec Christi testimonia, quæ de eleemosyna, & morte dicta sunt in medium adduxero. Quenam ergo sunt testimonia dicit diuiti, si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes & da pauperibus: & veni huc, & sequere me. Porro autem de dilectione quoque proximi dicit: Maiorem hac dilectione nemo habet, ut quis ponat animam suam pro amicis suis, unde est perspicuum, quod hoc quoque apud Deum est omnium maximum, &c. & infra. Quòd autem vita perfecta absque ea (supple, charitate) nihil possit, hoc est quod indicat hyperbolem, & exuperationem, magnam affert dubitationem: & maxime cum Christus his ambobus suâ sententiâ cernatur maxima tribuere, possessionum, inquam, abdicationi & periculis martyrij. Dicit enim diuiti, sicut prius dixi, si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, veni & sequere me, & cum discipulis de martyrio differens dicebat: qui perdidit animam suam propter me inueniet eam, &c. Vide quæ sequuntur.

Sextò, consilia Euangelica semper quod perfectius est, & melius suadent; respiciunt enim opera supererogationis: sed omnia vèdere quæ possidemus, & facere eleemosynam monet Christus. Item non esse curandum, quid edamus, aut bibamus; non esse sollicitum in crastinum; petenti tunicam, dimittedum & pallium; non contendendum iudicio, &c. Hæc autè consilia nulli tam perfectè vel implere possunt, quàm qui omnibus rebus tam in cõmuni, quàm in particulari renunciant: ergo talis renunciatio ad perfectionem spectat. Minor probatur, quia huiusmodi renun-

ciatio

ciatio non modò animum ab omni sollicitudine abstractum, soli diuinæ prouidentiae committit: verum etiam causas, & occasiones sollicitudinum radicitus tollit, quæ ex appetitu cõquirendi, & conseruandi possessiones, exurgunt. Hinc Sanctus Thomas in Matt. 19. super illa, si vis perfectus esse: Dicendum, inquit, quod in perfectione charitatis (supple, consistit perfectio) Col. 3. super omnia charitatem habentes, quæ est vinculum perfectionis, unde dilectio Dei est perfectio, sed dimissio rerum est via ad perfectionem, & quomodo? Aug. in lib. 83. question. dicit, quod augmentum charitatis est diminutio cupiditatis, perfectio charitatis, nulla cupiditas: ille ergo perfectus est in charitate, qui diligit Deum usque ad contemptum sui, & suorum. Vnde difficile, & quasi impossibile est, quod aliquis possideat diuitias, quin eis alliciatur, & hoc patet de Gregorio, de quo legitur, quod cum cogitasset melius se famulaturum Christo sub specie seculari, cœperunt contra illum tot succrescere, ut non iam specie tantum, sed etiam mente retineretur, ideo nihil est, quod animum tam liberum faciat, sicut quod non occupetur circa diuitias. Et hæc est via perfectionis, &c. Sed nullus circa diuitias minus occupatur, quàm qui omnibus renunciat, nihil retento, ne iure quidem possidendi etiam in communi; nec cupiditas habendi magis excluditur, quàm per huiusmodi omnimodam abdicationem, quæ abdicantem non modò primum rebus quibuscumque, sed etiam iure eas acquirendi, aut oblata ab aliis possidendi; constituit: ergo talis paupertas maximè omnium diminuit cupiditatem, ac proinde ex Aug. magis perficit charitatem. Ita enim ille loco citato quæst. 36. Sed cum Deus magis diligitur quàm animus, ut malit homo eius esse quàm suus, tunc verè animo summèque consulitur, consequenter & corpori, nobis idem non curantibus aliquo aspectu satagente, sed tantum prompta & oblata summentibus. Charitatis autem venenum est, spes adipiscendorum, aut retinendorum temporalium, nutrimentum eius est imminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditas, signum perfectus eius imminutio timoris, signum perfectionis eius nullus timor: quia & radix est omnium malorum cupiditas, amor adipiscendi, aut obtinendi temporalia, &c. Confirmat id ipsum cultor eremi Hieronymus, qui eandem paupertatem inuitato ad solitæ vitæ cõtubernium Heliodoro, tollendam suadet vitæ solam comitem, & laboris solatium. Nolo, inquit, pristinarum necessitatem recorderis, nudos amat eremites; nolo te antiqua peregrinationis terreat difficultas, qui in Christum credis, & eius crede sermonibus: Querite primum regnum Dei, & hæc omnia adicientur vobis. Non pera tibi sumenda est, non virga diues est, qui cum Christo pauper est, &c.

Septimò, hæc via ad Christi discipulatum nos ducit, cuiusque remouet impedimenta. Ergo ad perfectionem spectat. Antecedens est manifestum, Luca 14. Omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus, quæ possidet non potest meus esse discipulus, &c. Item vocatione Apostolorum, qui relictis prius omnibus sequuti sunt Christum. Vnde & Paulus ad Philippen. 3. Sed quæ mihi fuerunt, inquit, lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta, &c. Propter quem omnia detrimentum feci & arbitror ut stercora ut Christum lucrificiam. Ergo Christum

M m 2 lucrari

S. Thomas.

August.

Libertas
animi ex
contemp-
tu diuitiarum.

Compara-
tur pau-
peritas mar-
tyrio.

Epist. I.

lucrari apud Paulum est reliqua omnia abdicare, seu detrimentum facere.

Gregor.

Octauò, probat idem S. Gregorius lib. 2. super Ezechielem hom. 20. agens enim de octo gradibus, quæ ad interiorē atrij portam ducunt in sensu mystico. *Ipsi itaque, inquit, & exteriores portæ nobis sunt, & interiores, qui nos & in primo aditu fidei, Spei, atque charitatis instituunt: & cum iam proficientibus cælestis regni mysteria prædicant, per subtiliorem sensum nos ad interiora perducunt. Vnde & per septem gradus prius ascensus earum describitur, & postmodum per octo: per octauum etenim gradum illius vitæ mysteria signantur, quam in secretis suis perfecti intelligunt, qui iam cuncta temporalia mente transcendere nouerunt, &c. Habent igitur portæ spiritalis aedificij septem gradus: quia timorem Domini, pietatem, & scientiam, fortitudinem, & consilium, intellectum, & sapientiam suis auditoribus prædicant. Sed cum iam omnia dimitti præcipiunt cum nihil in hoc mundo diligi admonent, nil per effectum teneri, vim contemplationis cælestis patrie intendi, atque in eius suadent mysteriis delectari, gradum addunt, & ad interiora traiciunt. Iste gradus, docente veritate, cuidam ostensus est, cui cum legis præcepta dicerentur, respondit: hæc omnia custodiui à iuuentute mea, quasi enim iam in septem gradibus stabat, cum à iuuentute sua omnia custodisse se diceret. Sed ei mox dicitur, adhuc unum deest, si vis perfectus esse, vade vende omnia que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni sequere me. In quibus verbis octauum quidem gradum vidit, sed ascendere noluit: quia tristis abscessit. Quisquis itaque contemptis rebus temporalibus, æternitatis contemplatione pascitur, cælestis regni gaudia rimatur. Post septem gradus, quos timendo, & operando, atque intellectu sapientiæ suæ crescendo tenuit, octauo gradu interioris portæ aditum intravit. &c. Ecce quomodo Gregorius in proficientibus statuit octauum esse gradum, abdicare omnia, quem ascendere noluit ille cui à Christo dictum est: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, que habes, &c.* Ergo ex mente Gregorij huiusmodi abdicatio, non modò ad perfectionem spectat, sed ad interiora contemplationis traiecit: alia sententia eiusdem homiliæ ad idem facit, in qua diuersitatem signans inter sacrificium, & holocaustum; sacrificium vocat oblationem eorum qui partem sibi retinent, eorum verò, qui omnia offerunt, holocaustum.*

Nonò, probatur manifestè, omnia offerre Deo, & nihil sibi retinere, esse gratum, & meritorium ex illo Lucæ 21. & Marci 12. vbi Christus dicitur sedens contra Gazophylacium respexisse ad oblationes tam diuitem, quàm viduæ paupercule; quæ intulit tantum duo æra minuta. *Vidit autem, inquit, & quandam viduam pauperculam mittentem æra minuta duo: & dixit: verè dico vobis, quia vidua hæc pauper plusquam omnes misit; nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo, quod deest illi; omnem victum suum, quem habuit, misit. Vel ut dicit Marcus; Hæc verò de penuria sua, omnia, que habuit, misit totum victum suum; &c.* Ergo totum victum & substantiam renunciare illud Deo offerendo perfectionis est, opusque Deo gratius, quàm vel illud

illud sibi retinere, vel ex parte offerre. Vnde Gregorius loco citato eos sacrificium offerre docet, qui partem substantiæ sibi retinent; Holocaustum verò, qui totam Deo consecrant, quasi totam incendant nihil retinentes, in quo sacrificium ab holocausto differt, quod illo pars tantum animalis, hoc autem totum sacerdotes offerebant. *Laudat igitur Dominus viduam supra omnes quod ex penuria sua totam substantiam dederat; nam hi duo oboli, etsi parui videbantur, attamen totus victus ex mendicimonia exat. Vidua enim erat pauper; neque enim Dominus mercedem reddet respiciens ad id quod datur, sed ad id quod deficit. Igitur plura diuites in domibus relinquunt, paruique, & pauca offerunt; hæc autem totam domum euacuauit, nihilque sibi reliquit, &c.*

Ambrosius in epist. 2. ad Corinth. c. 9. in illa; *Potens est autem, &c. Ambros.* *Ille vidua in Euangelio de paruo laudata est: & qui multa mittebant, laudati non sunt; illius enim paruum multum est, quia plus misit quàm poterat: diuites autem minus miserunt, cum plus possent: ac per hoc modicum illius, quæ vires suas misit, plus inuentum est, quàm diuitum multum, quia de eo, quod abundabat eis, miserunt. Qui ergo tantum dat, quantum potest, rectè facit: viduam tamen illam ante se habet, quia hæc omne quod habuit, misit. Et libro de viduis eiusdem exemplum adducens, ait; *Vberior est enim nummus è paruo, quàm thesaurus è maximo, quia, non quantum detur, sed quantum resideat, expenditur, nemo plus tribuit, quàm qui nihil sibi relinquit, &c.* Videantur expositores Caiet. S. Bonau. Maldon. Barradius, Toletus, & alij.*

Decimò inter cætera, quæ Christus imitanda proposuit iis, qui perfectionem volunt, est sanctæ Crucis exemplum, vt constat Matth. 16. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & crucem suam tollat & sequatur me:* Vnde Apostolus. *Ego stigmata Domini in corpore meo porto.* Sed inter alia crucis insignia apparet omnimodo paupertas Christi, in qua exterioribus priuatus est vsque ad corporis nuditatem; vnde ex persona eius Psalm. 21. dicitur; *Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.* Hanc autem crucis nuditatem per omnium rerum abdicationem tam in communi, quàm in particulari, rectè sequi licet ad litteram, ergo talis sequela erit perfectionis, & consequenter nihil habere, ad perfectionis, de qua loquimur, spectat argumentum: est D. Thomæ, quin & Apostolus ex nuditate hominis in vitam & mortem properantis suadet contemptum temporalium. Sequelam probat Hieronymus in Psalm. 111. super illa; *Fecundus homo, qui Hieron.* *miseretur, & commodat, &c. Piuat aliquis, inquit, quod de auro dicat, & argento, & de pecunia? iusti in tantum non habuerunt, quod alii commo- darent, vt ipsi cibum ab aliis acciperent. Ergo si non habuero, quod dem, iam non sum iustus: si non fecero eleemosynam, iniustorum numero non habebor? quanti sanctorum fecerunt eleemosynam, sed in sanctitate ruerunt. Perfecti non fecerunt eleemosynas: quia non habebant, vnde facerent: eleemosynas non facere crimen habentis est. Caterum, qui non habet, vnde faciat eleemosynam, liber est, &c. Tamen habent & sancti, vnde faciant eleemosynas. Dicit & Petrus: argentum & aurum non habeo: quod autem*

habeo, hoc tibi do, &c. *Quid est magis, pecuniam dare, an debilem sanum facere.* Ergo ad iustitiam, & perfectionem reputat Hieronymus nihil habuisse iustos, & perfectos, vnde etiam elemosynam facerent, exemplo nobis proponens Petrum.

Ratio
Theolo-
gica.

Vndecimò probatur ratione Theologicâ. Perfecta iustitia hominis Christiani, est declinare à malo, & facere bonum, iuxta illud: *Declina à malo, & fac bonum*, &c. Neque hæc duo adimpletione præceptorum duntaxat, sed simul, & consiliorum perficiunt iustitiam, alioquin non diceret Christus obseruatori legis iuueni: *Vnum adhuc tibi deest*, &c. Sed vtrumque horum conueniunt Euangelicæ paupertati, de qua modò agimus: ergo ad perfectionem spectat. Minor probatur, atque in primis talem paupertatem sub consilio cadere est manifestum ex iam dictis, speciatim verò loco præfato: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, que habes; & da pauperibus*, &c. Quod verò declinet à malo, probatur; Malum culpæ vniuersaliter fit per conuersionem inordinatam ad commutabile bonum, hoc est, originem ducit à concupiscentia oculorum, à concupiscentia carnis, à superbia vitæ. Hinc Apostolus 1. Ioan. 2. *Si quis diligit mundum non est charitas Patris in eo: nonne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ?* Tribus hisce machinis aduersarius Christum in deserto, & parentes in paradiso adortus est. (Vide August. de vera religione c. 38.) ab iisdem liberari orat Ecclesiasticus cap. 23. *Aufer à me ventris concupiscentias, & concubitus concupiscentie, ne apprehendant me, & anima irreuerenti & infunito ne iradus me;* &c. Vide S. Thom. part. 2. quæst. 77. artic.

Radix om-
nium pec-
catorum.

August.

S. Thom.

Sed omnimoda, & perfecta rerum abdicatio, tam in communi, quàm in speciali directè, & per se tollit concupiscentiam oculorum, quæ consistit in amore inordinato & cupiditate res externas conquirendi, & habendi; indirectè verò reliquas, seu earum occasiones & materiam: ergo declinat à malo. Subsumptum probatur quoad primam partem; quia amor inordinatus diuitiarum, & fuga opponuntur, sicut eas possidere dominio peculiari, seu communi, & iisdem abdicato quouis titulo renunciare. Hæc inquam singula singulis opponuntur, ita vt repugnet ea simul stare. Hanc contrarietatem expressit Christus Lucæ 6. *Beati, inquit, pauperes; quia vestrum est regnum Dei,* &c. è contra verò allerit; *Ue vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram.* Vide etiam Matth. 19. Lucæ 18. Marc. 10.

Idem igitur subsumptum probatur quoad secundam partem, videlicet concupiscentiam carnis, & superbiam vitæ rerum omnimodâ abdicatio declinari. Teste enim Apostolo 1. ad Timoth. 2. *Radix omnium malorum est cupiditas.* Loquitur autem de cupiditate rerum temporalium, vt patet ex antecedentibus. Apostolus porrò suadens cultum paupertatis ita scribit. *Nihil enim intulimus in hunc mundum: haud dubium quod nec auferre quid possumus, habentes autem alimenta, & quibus regamur, his contenti sumus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nocua, que*

mergunt

mergunt homines in interitum & perditionem. Horum verò rationem subdens adiungit; *Radix enim omnium malorum est cupiditas: quam quidam appetentes errauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis.* Vbi aduertendum duobus argumentis paupertatem arctissimam, quæ solum necessarium, simplicemque victum, & vestitum admittit, probari à Paulo: primum est ex proportione extremorum cum medio, vitæ scilicet cum egressu eius, & ingressu; conueniens porrò naturæ est, vt medium cum extremis communicet, ne ab iisdem nimium recedens non iam medium sed extraneum videretur. Secunda ratio desumitur à pluribus, iisque maximis inconuenientis, & periculis appetitus diuitiarum, seu cupiditatis, qui ducit in tentationem, & laqueum diaboli, in desideria multa, inutilia, & nocua: ergo ex sententia Pauli his medetur omnimoda paupertas, quam ad declinandas eiusmodi tentationes opportunam suadet. Subiungit præterea Paulus rationem, quorsum omnia prædicta ex diuitiarum amore oriantur: quia scilicet, *Radix omnium malorum est cupiditas;* Vnde Sanctus Thomas 1. 2. quæst. 84. artic. 1. in corpore (qui ex hisce Pauli verbis motus est) ita Apostoli sententiam explicat; *Vnde manifestum est, inquit, quod loquitur (supple, Apostolus) de cupiditate, secundum quod est appetitus inordinatus diuitiarum. Et secundum hoc dicendum est, quod cupiditas, secundum quod est speciale peccatum, dicitur radix omnium peccatorum ad similitudinem radicis arboris, que alimentum præstat toti arbori. Videmus enim quod per diuitias homo acquirit facultatem perpetrandi quodcumque peccatum, & adimplendi desiderium cuiuscumque peccati, eo quod ad habenda quæcumque temporalia bona, potest homo per pecuniam inuari, secundum quod Eccles. 10. dicitur, pecunie obediunt omnia, &c.*

S. Thom.

Item Caietanus in Commento: *Manifestè namque patet discurrendo, quod ipsum inordinatè habere pecunias, & superbia, & vane glorie, & luxurie, & gula, ira, & inuidie, & accedie, & suo contrario scilicet prodigalitati fomentum præstat,* &c. Sed abdicatio rerum omnium tam in communi, quàm in particulari hanc vitiosam radicem penitus tollit: ergo & effectus prædictos ex ea pullulantes, ac proinde declinat à malo, quod est perfectionis.

Caiet.

Secundum membrum principalis argumenti ex eo ipso patet; non enim declinatur à malo, nisi faciendo bonum, nec vitium destruitur, nisi per exercitium oppositæ virtutis. Sicut ergo cupiditas est omnium malorum radix, ita & eidem opposita rerum abdicatio est radix omnium virtutum: ac proinde dictam abdicatioem prius indixit Christus iuueni (quem ad perfectionis viam post mandatorum obseruantiam inducere voluit) quàm sequelam suam.

Item, alibi refert sine renunciatione omnium, quæ quis possidet, neminem posse esse suum discipulum; atque ideo eam primam statuit inter beatitudines & perfectiones Euangelicas, cuius ratio est ex Ambrosio, quia ordine prima est, & parens generatioque quædam virtutum, quod idem est dicere ac eam esse radicem ex qua oriantur.

Sed & hoc speciatim probatur quoad aliquas virtutes, sicut affluencia

affluencia

fluentia superbiam & elationem parit, ita omnimoda paupertas humilitatem.

Leo Papa. *Dubitari autem non potest, quod humilitatis istius bonum, facilius pauperes, quam diuites assequamur, dum & illis in tenuitate est amica mansuetudo, & istis in diuitiis familiaris elatio, &c.*

Item, est exercitium spei per solam in Deum fiduciam, cuius prouidentie se totum committit, qui sic omnibus abrenunciat, iuxta consilium Christi, *Nolite solliciti esse, quid edatis aut bibatis; nolite solliciti esse in crastinum, &c.*

Item, est exercitium patientiæ & mortificationis tam carnis quam affectuum, vt de se constat. Ac tandem est exercitium charitatis siue ad proximum siue ad Deum: nam in ordine ad proximum tollit occasiones inuidiæ, contentionum, litium aliarumque multarum solitudinum, quæ charitatem cum proximo dirimunt, & inter opera carnis à Paulo numerantur ad Galat. 5. 1. verò ad Corinth. 13. inter reliquos charitatis affectus dicitur, quod non *querit, quæ sua sunt.* Hinc etiam Dominus præcepit non contendendum iudicio: petenti tunicam, dimittendum & pallium. Charitatem autem ad Deum augeri & conseruari per omnimodam rerum abdicationem; præ cæteris testis est Ioannes 1. epist. 2. *Nolite diligere, inquit, mundum, neque ea quæ in mundo sunt. si quis diligit mundum non est charitas patris in eo:* à contrario igitur sensu, qui per veram & synceram rerum abdicationem omnia, quæ in mundo sunt, contemnit, & à se reiicit propter Deum, charitas patris est in eo. August. *Minus te Domine amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat.* Confessio. 10.

Vndecimò Augustinus de catechizandis rudibus lib. vno cap. 22. *Omnia ergo bona terrena contempsit homo factus Dominus Christus, et contemnenda monstraret: & omnia terrena mala sustinuit, quæ sustinenda præcipiebat, vt neque in illis quæreretur felicitas, neque in istis infelicitas timeretur, &c. & paulò inferiùs. Pauper etiam factus est, cuius sunt omnia: ne quisquam, cum in eum crederet, de terrenis diuitiis auderet extolli, &c.* Sed contemptus temporalium tunc perfectus est, quando nihil eorum retinetur etiam in communi possessione: ergo sic omnibus renuncians Christi doctrinam & exemplum sequitur, quod est perfectionis.

Duodecimò eiusmodi abdicatio rerum tam in communi quam in particulari cadit sub voto solemnè religionis approbate, & à multis Pontificibus confirmata: igitur ad perfectionem spectat. Antecedens patet ex regula, & vita fratrum Minorum toties ab Ecclesia approbata, & confirmata, quæ regula talem professoribus obligationem indicit, vt ex pluribus Pontificum interpretationibus, & declarationibus constat. Consequentia probatur ex communi omnium Theologorum sententia, quæ materiam voti, vt validum censeatur, præscribit, non modò in bono, sed in meliori consistere: ita D. Thomas 2. 2. quæst. 88. artic. 2. & in 4. distinct. 38. quæst. 1. artic. 2. quæst. 2. Bonauent. art. 1. quæst. 2. Albert. artic. 7. Durand. quæst. 1. Richard. artic. 3. quæst. 2. Supplementum Gabr. q. 1. Anton. 2. part. tit. 11. cap. 12. Caiet. in commento,

Sotus

Sotus articul. 3. Palud. in dicta distinctione quæst. 5. Nauarr. cap. 12. Summistæ verb. Votum. Suarez tom. 2. de relig. lib. 2. de voto cap. 7. Sanchez tom. 1. de matr. lib. 1. disp. 4. & alij: ergo si ad perfectionem non spectat nihil in communi possidere, sub voto non cadit, ac proinde ad hoc Franciscani non tenentur, cum inualidum & stultum sit votum de non bono, & quod absurdius est, Ecclesia talis voti solemnè approbatione definiens ad illud teneri fratres Minores in regulis morum errauit, quod blasphemum & erroneum est asserere.

Decimotertiò, reliqua duo substantialia vota quantò generaliora, tantò perfectiora: quantò enim quis magis obedit, tantò perfectior est eius obedientia: hinc Christi commendatur præ reliquis obedientiæ, *Quia exinanivit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, &c.* Cuius extremæ obedientiæ seu exinanitionis subiungit præmium; *propter quod & Deus exaltauit, &c.* Idem dicendum etiam de castitate, cuius diuersi sunt gradus. Ergo à simili, quantò maior erit paupertas, tantò perfectior: sed maior est, quæ communem proprietatem rerum excludit, ergo. Similitudo manifesta est; nam sicut perfectio obedientiæ consistit in domando inordinato appetitu superbiæ, & elationis; castitatis verò in extinguenda concupiscentia carnis; ita etiam paupertas in expugnanda cupiditate versatur: ac proinde sicut maior perfectio illarum, in eo gradu deprehenditur, in quo maximè prædominantur appetitui, & repugnant vitio contrario, ita simili ratione dicendum erit de paupertate; nemini autem dubio est, expropriationem in communi magis aduersari cupiditati, quam ea, quæ particularis tantum est. Hinc Nazianzenus illam sibi optauit ad nuditatem vsque in Apologia: *Sed paupertatem, inquit, & inopiam exprobrabant. At iste sunt diuitiæ meæ. Hæc me non solum gloriante sed & arrogante faciunt. Videntur enim mihi inimici dum hoc obyciant, id obycere, quod in vestigiis iuuis incedam, qui propter nos inops factus est, cum esset diues; atque vitinam exuere me possem panniculis istis, quibus circumdari videor, vt nudus effugerem sfinas sæculi, quæ retinent & reuocant pergentes ad Deum, &c.*

Decimoquartò, tandem probatur, quia hanc veritatem Ecclesia definiuit, vt supra visum est, ita enim Nicolaus Papa in cap. Exiit, qui *seminat, &c.* Porro cum regula ipsa expressè contineat, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, &c. *Quam sic artem abdicationem venenosus obretractationibus aliquorum insensata deprauauit astutia; ne fratrum eorumdem perfectionis claritas talium imperitis sermonibus laceretur. Dicimus quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam in speciali, tam etiam in communi propter Deum meritoria est, & sancta, quam & Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit, & exemplo firmavit, quamque primi fundatores militantis Ecclesie, prout ab ipso fonte hauserant, in volentes perfectè viuere per doctrinæ, ac vite ipsorum alueos deriuarent, &c. & infra. Verum concedens fuit ei professioni, quæ sponte deuouit Christum pauperem in tanta paupertate sectari, annuum abdicare dominium & rerum sibi concessarum necessario usu fore contentam, &c.* Hæc Nicolaus, cuius sunt clarissima verba; verum-

Nazianz. in Apologia.

Definitur paupertas in communi esse meritioriam...

N n

tamen,

ramen, quia quis subdubitare posset nihil hinc definitum, aut declaratum esse, quod ad fidem, aut mores spectat, operæpretium erit probare dictis verbis contineri veram definitionem: in hoc enim totius rei cardo voluitur. Responderet ergo aliquis, Primò, quòd decretalis non ex Pontificia autoritate, seu, ut aiunt, ex cathedra emanauit, sed priuato sensu Doctoris Pontificem disseruisse. Secundò, dato etiam opposito, prædicta verba vim definitionis, aut stylum haudquaquam sortiri.

Veritas definitionis probatur.

Primam responsionem impugnant tria, stylus constitutionis, acceptatio Ecclesiæ, confirmatio eius facta ab aliis Pontificibus. Et quidem stylus tam manifestè Pontificiam dignitatem, & autoritatem exprimit, ut nihil clarius, nihil certius. In vestibulo enim decretalis declaratur author Nicolaus seruus seruorum Dei: mox exprimitur motiuum constitutionis esse, ut remedium contra obrectatores tam regulæ, quàm status efficax per eam statueretur, ipsorumque fratrum quieti, & paci prouideret. Ita porrò narratio; *Sed nec sic contra ipsos fratres Minores, & regulam hostis antiqui cessauit malitia: quin potius contra eos nitens superseminare Zizania, interdum emulatores agitados inuidiâ, iracundiâ, & indiscretâ iniuriâ concitauit, mordentes fratres, & eorum regulam, quasi illicitam, inobseruabilem, & discriminosam caninis latratibus lacerantes, non attendentes hanc sanctam regulam (ut prædicatur) præceptis ac monitis salutaribus institutam, Apostolicis obseruationibus roboratam, per plures Romanos Pontifices approbatam, & per Sedem Apostolicam confirmatam, tot diuinis testimoniis communitam, &c. infra verò subdit motiuum: Verumtamen ut ordo prædictus, quibuslibet præcis anfractibus distincta, & pura vigeat charitate; sicut fratres eiusdem ordinis nuper in generali Capitulo congregati prouiderant, dilectis filiis Generali, & nonnullis aliis Prouincialibus eiusdem ordinis Ministris, qui in Capitulo ipso conuenerant, in nostra presentia constitutis: cum ad plenam obseruationem eiusdem regulæ in seruire spiritus, eorum feruere noscatur intentio: visum est nobis mordacibus huiusmodi vias mordendi præcludere: aliqua, que in ipsa regulæ videri poterant dubia, declarare: nonnulla etiam, per prædecessores nostros declarata, pleniori claritate differere, in aliquibus etiam regulam ipsam contingentibus puritati eorundem conscientia prouidere, &c.*

Decretalis edita ex cathedra.

Fratrum conscientia prospicere, obrectatorum morsibus viam præcludere, & prædecessorum declarationes amplius explicare, & supplere fortè potuit Nicolaus, ut priuatus Doctor; vel ab eodem ex priuato sensu differente, opem poscerent Franciscani aduersum persecutores: hoc ridiculum est cogitare, ne dicam asserere. Hæc porrò Vicario Christi, Pastori animarum, & Pontifici Romano conueniunt, velut prærogatiuæ, & officij munera propria, atque autoritatis à Christo concessæ verum exercitium: igitur tanquam Pontifex legem dat Nicolaus, & ex Petri cathedra assistente veritatis spiritu, non ex propriæ opinionis priuato arbitrio. Hoc ipsum ex decursu totius constitutionis manifestissimum erit, si vel semel oculis subiectam quis voluat, & consideret, quâ autoritate Nicolaus potuerit (sicut re ipsa præstitit) Romanorum Pontificum prædecessorum suorum circa eandem regulam declarationes

rationes innouare, supplere, interpretari, confirmare, ordinationes item, si quæ obstant præsentibus, reuocare: dominium rerum concessarum fratribus in se, & Apostolicam Sedem assumere; Procuratorem instituere, qui ex concessione, & nomine eiusdem Sanctæ Sedis receptas eleemosynas in fratrum necessitates expenderet: modum statuere, quo dicti fratres cum puritate regularis obseruantia ad amicos spirituales, seu benefactores sine conscientia anxietate, dum necessitas urget, recurrerent: eam facultatem, quæ ex tenore regulæ soli Generali Ministro conceditur, examinandi, & instituendi prædicatores, ad Ministros etiam Prouinciales nouâ concessione, seu dispensatione extendere.

Idem amplius ex fine constitutionis (si quid amplius hac in re dici possit) declaratur: nam reuocatis aliis Apostolicis, quantumuis idem decernerent (ne obrectatoribus aduersum fratres iis uti liceret) hanc suam constitutionem, declarationem, seu ordinationem tantum à fratribus ipsis præcisè, ac inuiolabiliter decernit perpetuis temporibus obseruandam: & confirmationem adiicit in hunc modum. *Cum igitur, inquit, ex prædictis, & aliis, per nos cum multa maturitate discussis, regula ipsa licita, sancta, perfecta, & obseruabilis, nec ulli patens discrimini euidenter appareat, illam, & omnia supra scripta, per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata, etiam & suppleta de Apostolica potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & volumus existere perpetue firmitatis, in virtute obedientia districtè præcipientes, quod hæc constitutio, sicut decretales epistolæ legatur in scholis, &c. De Apostolicæ, inquit, potestatis plenitudine approbamus, &c. Districtè præcipientes quod hæc constitutio sicut cæteræ constitutiones, vel decretales epistolæ legatur in scholis. Ex quibus sequitur eam esse decretalem epistolam autoritate Pontificia editam. Quod manifestè etiam colligitur ex sequentibus, in quibus aduersum proteruoris ingenij adinventionem pœna excommunicationis adiicitur, si aliter quàm littera sonat, interpretari studeat, aut tentet decretalem.*

Adiungo insuper alia, quæ sequuntur. *Et ne sedem prædictam, inquit, contra detrectatores huiusmodi oporteat ulterius laborare, vniuersis, ac singulis, cuiuscumque præeminentiæ, conditionis, aut status districtè præcipimus, ne contra prædictam regulam, & statum prædictorum fratrum, seu contra præmissa per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, & decretata, suppleta, & approbata, & etiam confirmata dogmatizent, &c. Sed si quid penes aliquem in his ambiguitatis emerferit, hoc ad culmen prædictæ Sedis Apostolicæ deducatur, & autoritate Apostolica sua in hoc manifestetur intentio: cui soli concessum est statuta condere, & condita declarare, &c. In fine autem indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum transgressoribus interminatur; quæ omnia maiestatem, & autoritatem supremæ potestatis luce clarius ostendunt; ergo responsio superius expressa non subsistit.*

Eadem etiam responsio destruitur ex Ecclesiæ acceptatione; quadragesima enim quatuor annis illa constitutio inoffenso pede, tanquam vera

Autoritas decretalis ex acceptatione Ecclesiæ.

Pontificia decretalis processit in scholis, foro, iudiciis, lectionibus, pulpitis, suam vim, & auctoritatem retinens, ab anno 1278. ad annum vsque 1322. nec toto eo tempore inuentus est, qui scrupulum moueret, vsque dum sub Ioanne XXII. liuor, nescio quis, repentinâ fascinatione obliquos in eam oculos defixerit: verum tanto acceptionis suæ curriculo, velut iam longæua, & solida, robustior, firmiorque euasit, quàm vt teneræ ætatis malo, & insidiis, aut decumberet, aut inuidiæ correpta veneno occumberet. Eiusdem acceptionis robur perinde à variis Pontificibus data confirmatio probat, vt ex sequenti ratione demonstrabimus. Accedit tandem ad sufficiens argumentum, quod prædicta constitutio in iis etiam extrauagantibus Ioannis XXII. (*Quia nonnunquam, &c. & Ad conditorem, &c.*) quibus ex sensu aduersariorum contrarium dogma contra Nicolai determinationem stabilitur, pro vera Apostolica recipiatur. Ex dictis ergo constat acceptionis eius firmitas, & certitudo.

Eius auctoritate & confirmatione Pontificum.

Bonifacius VIII.

Tertia ratio aduersus prædictam responsionem est varia confirmatio eiusdem decretalis per successores Nicolai. Nam & Bonifacius VIII. in constitutione, *Sancta Romana Ecclesia, &c.* Eam cum reliquis vniuersum quas in lib. 6. decretalium tanquam veras Apostolicas decretales & quibus standum foret tam in scholis, quàm iudiciis, recensuit, & confirmauit, atque sub titulo *de verborum significatione* proprio statuit loco lib. 5. Eandem Clemens V. in Concilio Viennensi confirmauit, Clementina, *Exiit de paradiso, &c.* lib. 5. *de verb. signific.* Item Ioannes XXII. in extrauagante, *Quorundam exigit*, Concilium Constan. decreto quod incipit, *Supplicationibus personarum*. Item Basiliens. dum sub obedientia Pontificis hæsit decreto, quod incipit, *Sic floruit* &c. Martinus V. sæpius, maximè in constitutionibus, Eugenius IV. & alij, de quibus inferius: ergo decretalis ex vi suæ confirmationis, maximè in Conciliis generalibus, accedente tot Pontificum consensu, ac Ecclesiæ acceptione, supremum gradum auctoritatis & certitudinis inter constitutiones Pontificias multis capitibus attingit, ac proinde responsio superius præmissa est falsa, & erronea.

Clemens V.
Ioannes XXII.
Concil. Constan.
Basiliens.
Martin. V.
Eugen. IV.

Secunda responsio impugnatur.

Secunda responsio non magis vera esse probabitur ex dictis. In præmissa namque decretali omnia concurrunt, quæ ad plenariam eius auctoritatem faciunt, aut in vlla alia constitutione Apostolica reperiuntur, aut possunt vllatenus reperiri ad certitudinem spectantia; videlicet quod à Romano Pontifice edita, quod confirmata & acceptata à successoribus, ab Ecclesia, à Conciliis generalibus. Igitur quod principali scopo attingit, decidit, declarauit, infallibilem retinet certitudinem (si fidem, & mores concernit) atque veræ definitionis robur sortitur. Sed quæ de Franciscanorum professâ paupertate, eius merito, & sanctitate declarauit Nicolaus primariò cadunt sub scopo, & fine huius constitutionis, & pertinent ad fidem, & mores, vitam vtpote Christi, & interpretationem scripturæ respicit. Subsumptum probatur, & declaratur. Scopus constitutionis, expressus est, declarare oborta circa regulam, & statum fratrum, dubia quædam, ab ipsis fratribus mota, in quibus minus princi

principaliter versatur constitutio, potissimè verò edita est contra obrectatores, vt illa, quæ ad sensum suum torquebant in odium fratrum, declararet, & os loquentium iniqua obstrueret, ita enim Pontifex, præmissâ regulæ, & status eminenti dignitate, subiungit; *Sed nec sic, inquit, contra ipsos fratres Minores, & regulam hostis antiqui cessauit astutia, quin potius contra eos nitens superferminare Zizania, interdum emulatores agitados inuidiâ, iracundiâ, & indiscretâ inuistiâ concitauit, &c. & infra, exprimens motiuum, vt supra præmissum. Veruntamen, vt ordo prædictus, quibuslibet præcisâ amfractibus, distinctâ & purâ vigeat charitate, &c. visum est nobis mordacibus huiusmodi vias mordendi præcludere, &c.* Ecce primum & principale motiuum constitutionis exprimitur esse, vt per hanc declarationem aduersus mordaces fratrum, & regulæ æmulos, remedium statueretur declaratione eorum, quæ ad calumnias, & detractionem adinuenit insinuante se malitiâ, obrectatio. Horum autem alij in vitam fratrum tanquam à regulæ instituto alienam inuolabant, non obseruantem scilicet Euangelium, omniâque eius consilia, prout in initio (*Regula & vita Minorum fratrum hæc est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Euangelium obseruare, &c.*) & in fine (*& sanctum Domini nostri Iesu Christi Euangelium, quod firmiter promissimus, obseruemus,*) illa præscribit. Huc spectat totus primus articulus decretalis, eiusque declarationem exhibet. Alij regulam ipsam impugnabant; *Eam illicitam, inobseruabilem, & discriminosam* (vt ait Nicolaus) *caninis latratibus lacerantes*: Hi autem in solam regulæ præscriptam paupertatem, & expropriationem in communi offendeabant (aliud porrò nihil impingit iisdem Nicolaus in tota constitutione) afferentes nec licitam eam esse, nec meritoriam, vt quæ nec in Euangelio consuleretur, nec in vita Christi, & Apostolorum exemplum vllum haberet, cum loculos habuisse legantur; imò verò periculosam esse, vt quæ ad sui homicidium, Dei verò tentationem abdicatione omnium rerum tam in communi, quàm in particulari dominij induceret. Aduersus hos est articulus 2. in cuius initio definit oppositum eorum, quæ obieciuntur, scilicet talem abdicationem sanctam esse, & meritoriam, eam Christum, & Apostolos verbo docuisse, atque exemplo suo, & vitâ, & perfectionis viam sequi volentibus monstrasse, declarans insuper, quomodo per eiusmodi abdicationem nullum incurratur discrimen, nec humanæ prouidentie, via ad victum, & vitam necessaria deferatur, vsu rerum apud fratres, dominium verò earum (quibus vti permittit status) apud sedem Apostolicam, vel concedentes (modò illud sibi reseruent) persistente, ita igitur Pontifex.

Porrò cum regula ipsa expressa conineat, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, locum; nec aliquam rem; sitque declaratum per eundem prædecessorem Gregorium IX. & nonnullos alios, hoc obseruari debere tam in speciali, quàm in communi: quam sic arctam abdicationem penitens obrectationibus aliquorum insensata deprauauit astutia, ne fratrum eorundem perfectionis claritas (ecce motiuum expressum) talium imperitis sermonibus laceraretur; dicimus quod abdicatio proprietatis huiusmodi

Primum motiuum decretalis.

Definitio Pontificis circa statum.

omnium rerum tam in speciali, quam etiam in communi, propter Deum meritoria est, & sancta; quam & Christus viam perfectionis ostendens, verbo docuit, & exemplo firmavit, quamque primi fundatores militantis Ecclesie, prout ab ipso fonte hauserant, in volentes perfecte viuere per doctrinam, ac viam ipsorum alueos deriuarunt. Neque his quisquam putet obistere, quod interdum dicitur, Christum loculos habuisse: nam sic ipse Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret, & imperfectorum infirmas semitas non damnaret. Sic infirmorum personam Christus suscepit in oculis, sic & in nonnullis aliis infirma humane carnis assumens, prout Euangelica testatur historia, non tantum carne sed mente condescendit infirmis: sic enim humanam naturam assumpsit, quod in suis operibus perfectus existens, in nostris factus humilis, in propriis remansit excelsus: sic & summa charitatis dignatione ad actus quosdam nostra imperfectioni conformes inducitur, quod a summe perfectionis relictitudine non curuatur. Egit namque Christus, & docuit perfectionis opera: egit etiam & infirma, sicut interdum in fuga patet, & in loculis: sed utrumque perfecte perfectis existens, ut perfectis, & imperfectis se viam salutis ostenderet, qui virosque saluare venerat, qui tandem mori voluit pro vrisque, &c. hucusque Pontifex.

Aduertendum autem, sicut nihil æquè ac paupertas circa statum regulæ inter æmulos, & fratres controuertebatur, ita nihil æquè impugnatum ab illis fuisse; nihil proinde æquè ad scopum decretalis pertinere (quæ aduersum obrectatores emanauit) ac ea, quæ de statu paupertatis decisa sunt, & declarata; ergo in iis potissimum suam vim, certitudinem, & infallibilitatem fortitur; quod etiam styli proprietate, & processu fit euidentis. Primò docetur quid præscribat regula. Secundò declaratio Gregorij IX. aliorumque Pontificum circa idem. Tertio obrectatio aduersariorum, qui abdicationem huiusmodi non obstantibus præmissis, insensata malitia deprauabant, ac insuper declaratur esse motiuum decisionis, ne talium scilicet obrectatorum imperitis sermonibus sic abdicantium perfectionis claritas lasseretur. Tandem expresso motiuo, subiicitur definitio, seu decisio ipsius controuersie verbis supra præmissis, *Dicimus*, inquit, &c.

Concludo igitur ex regulis inuestigandæ & cognoscendæ veræ definitionis in quæstione fidei, & morum, qualis est præsens, vt nemini dubium esse potest & supra visum est. Hæc sententia Pontificis non obiter, incidenter, aut præter institutum concepta est; sed ex proposito; non ex oblata leuiter occasione, aut extranea subiectæ materiæ; sed ex motiuo principali constitutionis intrinseco, specifico, & necessario; non narratiuè, disputatiuè; opinatiuè, aut dubitatiuè, irresolutoriè, & confusè, sed expressè, resolutoriè, indubitanter; ex certa scientia, assertiue, decisiue, declaratiue sub iudiciali forma, & assertionem: ergo est sententia definitiua, & pro tali est habenda. Consequentia est manifesta ex proprietate styli, & regulis cognoscendæ veræ definitionis in decretalibus Pontificum, aut Ecclesie, quas communiter Doctores sequuntur; & huius quidem argumenti vim penetrarunt ij, qui Nicolaum

astruunt

astruunt in hoc articulo ita definisse: sed errasse tanquam particularem Doctorem; hæc autem eorum responsio tanquam erronea in superioribus est reiecta, & hoc ipso argumento est confutata: decisio enim Pontificis ex cathedra, & ex plenitudine Apostolicæ potestatis circa fidem, & mores, edita, ad particulare eius arbitrium, aut scientiam nullatenus referri potest, maxime in iis, quæ ex principali quæstionis scopo deciduntur. Accedit, vt præmissum est, ad eius authoritatem acceptatio, & confirmatio successorum, Ecclesie, & Concilij generalis Vniuersalis, Clementina *Exiui de paradiso*, in qua hæc Nicolai constitutio specialiter circa paupertatem in communi est approbata, & suborta dubia ex eius decreto, ad literam resoluta.

Cæterum vterius duxi ad confirmationem dictorum circa hanc Nicolai determinationem, atque reliquorum, contrariæ opinionis censuram tam ex opinione Doctorum, quam ex aliis factâ eius damnatione adiungere; vt si nostrum (quod nullum est) minus placeat, primarium Theologorum iudicium nemo spernat.

In primis S. Thomas opusc. 17. (quod inscribitur contra retrahentes homines ab ingressu religionis) cap. 14. præmittens rationes sententiæ contrariæ. *Nunc restat*, inquit, *considerandum, quomodo homines à religione retrahere conantur, religionis perfectioni derogando, maxime eorum, qui in communi possessiones non habent, &c.* Adductis verò rationibus subiungit in fine; *Ex his igitur derogare nituntur perfectioni possessiones non habentium in communi.* cap. autem 15. eam sententiam vocat in tit. errorem: *Confutatio*, inquit, *erroris prædicti.* Sed & in initio assertores eius dicit aduersari non modicum doctrinæ & vitæ Christi. *Oportet autem*, inquit, *quod prædicti paupertatis impugnatores doctrinam Christi, nec non vitæ ipsius non modicum aduersantur, qui in omnibus paupertatem & seruandam docuit, & exemplo monstrauit, &c.* Item sub finem secundi argumenti quod est de imitando Christo posito in Cruce, eiusque paupertate & nuditate; *Sic igitur patet inimicos esse Crucis Christi prædictos aduersarios paupertatis, qui terrena sapientes terrenas possessiones ad perfectionem Christianam pertinere arbitrantur, per quorum abiectioem fiat minor perfectio, &c.* & sub finem capituli: *Nullus autem sani capitis dicit ad mundi onera non pertinere communium possessionum curam, &c.* *Sic igitur patet vanam esse doctrinam, imò pestiferam, & Christianam contrariam, illorum, qui dicunt, quod possessionibus communibus carere propter Christum ad perfectionem non pertineat, &c.* Item cap. 16. in fine eandem doctrinam vocat erroneam, & pestiferam, sed ad hæc diceret aliquis S. Thomam non loqui hîc nisi tantum de abdicatione immobilium, eiusque impugnationibus. Responderetur hoc esse manifestè falsum, vt videre est legenti. Consulatur responsione ad septimum, quod ex maiori sollicitudine suborta ex mendicitate quotidiani victus causa obiicitur. *Quis enim*, inquit sanctus, *non videat in immensum maioris esse sollicitudinis possessionibus procurandis curam impendere, ad quod vix seculares sufficiunt, quam acquirere simplicem victum ex fidelium pietate collatum, & clementiæ diuinae prouisum, &c.*

Censura
contrariæ
sententiæ
ex S. Thom.

Impugna-
tores pau-
pertatis in
communi
contrarij
vitæ, & do-
ctrinæ Chri-
sti.

Eorum sen-
tentia va-
na, pestife-
ra, erronea
appellatur.

Respon

Responsione verò ad vltimum, quod impossibilitatem huius abdicationis vrget ex cibo, potu, quorum dominium nequit abdicari, ita ait: *Quod autem vltimò propositum est, est frivolum: quia ea, quibus utuntur religiosi ad sustentationem vite, non sunt eorum, quantum ad proprietatem dominij, sed dispensantur ad usum necessitatis eorum ab his, qui harum dominium habent, quicumque sunt illi, &c.* Idem patet ex secundo argumento, quod proponit de imitando Christo iuxta statum, quem in Cruce nudus omni terrèna facultate præsentavit. Et per totum.

Censura
S. Bonau. in
eisdem.

Damnan-
tur erroris
& blasphemie.
Alex. Alen-
sis in eisdem
censura.

S. Bonaventura opus de paupertate Christi quæst. 1. art. 2. in fine §. ex iam dictis. *Si quis ergo impugnat rerum temporalium vniuersalem abrenunciationem impugnat Christum pauperem crucifixum, impugnat euangelicum consilium, impugnat cætum Apostolorum dicentium: ecce nos reliquimus omnia; impugnat Spiritum sanctum, qui hoc inspirat, &c.* In Apologia verò pauperum damnat erroris & blasphemie opinionem oppositam, quam docuit Gulielmus à S. Amore.

Alexander Alensis 4. part. quæst. 30. in memb. 2. art. 2. (in quo præsentem difficultatem fusius explicat) ante responsionem ad argumenta oppositæ sententiæ ita habet. *Ex his apparet euidenter, quod omnino omnibus vniuersaliter abrenunciare pro Christo culpandum non est: sed potius laudandum, tanquam culmen perfectionis Evangelicæ. Unde rationes, exempla, auctoritates concedende sunt ad istam partem: ad quam sufficientissime astruendam vna sola auctoritas ex ore Christi, consilium dimittere omnia esset sufficientissima, &c. paulò inferius; Igitur quoniam diuina auctoritas sic expressè dicit, omnia dimittenda ei, qui vult ad perfectionem conscendere euangelicam, manifestum est, quod et eorum istud vna certitudinaliter debet teneri, quod ei non possit sine periculo fidei obtineri.*

Eos periculum in fide incur-
rere.

Censura
Henrici de
Gandaui.

Henricus de Gandaui quodlibeto 7. quæst. 28. in resolutione quæstionis. *Si autem comparemus, inquit, habere propria ad non habere ea, cum eo, quod est non habere communia, hic aliqui dubitant, quid scilicet melius sit an habere, an nihil habere omnino, nec propria, nec communia. Dico quoad usum, & dominium, quia sine usu facti nullus potest esse, ut videbitur in sequenti quæstione. Aliqui enim dicunt quod obligari ad nihil habere omnino est discrimini se committere, ac tentare Deum circa provisionem necessariorum, aut est multum propinquum illi: propter quod absque omni distinctione dicunt hoc nullo modo licere, & vna non esse melius, quam habere propria, imò multò deterius.*

Damnatos
per Nico-
laum Pon-
tificem cen-
sct.

Quorum opinionem damnat Nicolaus Papa in expositione regulæ fratrum Minorum dicens, quod taliter propter Deum omnia abdicantes non tanquam homicidæ sui, vel teniatores Dei, viuendi se discrimini committunt. Sic enim seipso committunt diuine providentiæ in viuendo, ut viam non contemnunt humane providentiæ, &c. vide, quæ sequuntur.

Quæstione autem 29. *Reuera nihil vniuersaliter habere, nisi ad usum, & ab omni dominio possessorum, & possidendorum se expedire per omnimodam abdicationem, multum de illa sollicitudine subtrahit, quæ consistit in possidendo mobilia tantum, aut cum illis etiam immobilia. Igitur si aspiciamus ad abdicationem, & sollicitudinem, quæ nata est esse in temporalia possidendo:*
Dicendum

Dicendum est, quod multò perfectior est status nihil habentium, nec in proprio, nec in communi, quam aliquid habentium, & magis sunt quoad hoc isti expediti ad conuertendum totum amorem suum in Deum, quam alij. Propter quod Nicolaus Papa in expositione regulæ prædictæ, dicit, quod abdicationis proprietatis omnium rerum tam in speciali, quam etiam in communi propter Deum meritoria est & sancta, quam & Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit & exemplo firmavit, &c. Prosequitur deinceps Henricus transcribens reliqua decretalis, quæ ad idem faciunt, & mox subiicit; *Eccè quæ dicit, & proculdubio verum dicit regulam talem, quoad huiusmodi abdicationem meritoriam, & perfectam, & non solum meritoriam, sed & eo magis meritoriam, quò, &c. Scilicet per ipsam professores ipsius magis a temporalibus propter Deum elongantur, &c.* (Verba sunt Nicolai) & ex hoc in rei veritate magis perfectam, imò simpliciter perfectam, quantum est de perfectione regulæ ex parte contentorum in illa, &c. Hac Henricus, qui id ipsum deinceps probans concludit.

Est igitur in hoc talis professio, seu regula perfectior cæteris habentibus aliquid in communi, quo ut dicit Nicolaus Papa professores eius ad nonnulla euangelica consilia eo magis secundum exigentiam sui status tenentur, plusquam cæteri Christiani, quo per statum perfectionis quem per professionem huiusmodi assumpserunt, se obtulerint holocaustum Domino medullatum, per contemptum omnium mundanorum. In quo impletur præcipue Christi consilium de non esse sollicitum, &c. Eadem lætè prosequitur ibidem Henricus tota q. Reliquos breuitatis causa omitto tam nostros, quam alios, qui meritò per omnia scholæ primarios sequuntur magistros. Ex dictis porro manifestissimè constat, cuius notæ censenda sit opposita assertio.

Sed & meritam damnationem subiit in Gulielmo à Sancto Amore ex decreto tum Alexandri IV. Pontificis, quam vniuersitatis Parisiensis. Eandem Desiderius Longobardus, & Geraldus de Abbatis Villa contra veritatem defendebant. Huius testes habemus S. Thom. & Bonau. in his opusculis, quæ aduersus eiusmodi obtrectatores, & erroneas dictarant. Videantur locis citatis D. Thom. opusc. 17. cap. 14. 15. 16. & opusc. 19. contra eundem Gulielmum eiusque asseclas cap. 6. & 7. S. Bonau. opusc. de paupertate Christi contra eundem Gulielmum a. 1. & 2. Item in Apologia pauperum contra Geraldum de Abbatis Villa resp. 3. cap. 1. & resp. 4. cap. 1. & 2. & 3.

His aduicio omni exceptione maiorem Alexandrum IV. in decretali, quæ incipit, *Romanus Pontifex*, &c. Quæ damnauit libellum prædicti Gulielmi, cum doctrina in eo contenta.

Sanè quidam scripture sacræ intelligentium se habere fatentes, sed diuerterentes a tramite recti sensus, cogitauerunt nuper malitiam, & contra innocentes, & rectos iniquitatem maximam sunt loquuti; exarserunt in cordibus, & in lingua eorum maliloquæ, dolum, & nequitiam concinuarunt surgentes aduersus fratres, deiraxerunt & contra dilectos matris Ecclesie filios scandalum posuere. Prodiere, inquam, & in praua commenta ex nimio calore animi proruperunt, libellum quendam valde perniciosum, & detestabilem,

Sæpius dā-
nata sen-
tentia op-
posita.

Damnatio
Gulielmi à
S. Amore.

sed reprobabilem; non veritatis, sed mendacii; non eruditionis, sed derogationis; non monentem, sed mordentem; non instruentem veraciter, sed fallentem. Quem nos ad Sedem delatari Apostolicam venerabili fratri Episcopo Tusculano, & dilectis filiis nostris Innocentio tit. S. Laurentij in Lucina, & Honorio tit. S. Sabina presbyt. Cardinalibus, & Innoc. tit. S. Nicolai in carcere Tulliano Diacono Cardinali examinandum commisimus, ut plenè ipsi inspicerent, & vniuersa contenta in eo perfectè attenderent, & discuterent diligenter.

Quo studiosè perlecto, & maturè, & districtè examinato nobisq; de hoc plenarià factà relatione ab eis, quod in ipso quedam peruersa, & reproba contra potestatem, & auctoritatem Romani Pontificis, & Coepiscoporum suorum, & nonnulla contra illos, qui propter Deum sub arctissima paupertate mendicant, mundum cum suis opibus voluntarià inopià superantes; alia verò contra eos, qui salutem animarum zelantes ardentè, & sacris studiis procurantes multos in Ecclesia Dei operantur spirituales profectus, & magnum faciunt sibi fructum, quedam autem contra salutem (fortè salutarem) pauperum, seu mendicantium religiosorum statum; sicut sunt dilecti filij fratres Prædicatores, & Minores qui vigore spiritus, seculo cum suis diuitiis derelicto, ad solam cœlestem patriam totà intentione suspirant, &c.

Nos libellum eundem, qui sic incipit: Ecce videntes clamabant foris, quique secundum ipsius titulum, tractatus breuis de periculis nouissimorum temporum nuncupatur, tanquam iniquum, scelestum, & execrabilem, & institutiones, ac documenta in eo tradita utpote praua, falsa, & nefaria de fratrum nostrorum consilio, auctoritate Apostolicà duximus reprobanda, & in perpetuum condemnanda, &c. Ita habet damnatio libelli per Alexandrum Pontificem, quæ non modò reprobatur ipsum, sed institutiones & documenta in eo tradita & speciatim aduersus paupertatem Ordinis Minorum & Prædicatorum. Thomas Waldensis inter reliquos Wiclefi errores illum eundem enumerat, & impugnat doctrinalis fidei lib. 4. art. 1. cap. 15. & 16. nec longè ab eodem recedunt articuli damnati in Concilio Constantiensi, qui mendicitatem religiosorum impugnant. Tandem ex eodem Concilio Constantiensi oppositum dogma ex sacri Concilij sententia recantare compulsus est Fr. Mathæus Grabon Ordinis Prædicatorum art. 3. qui talis est.

Omnes peccant, qui bona sua simpliciter in elemosynam largiuntur propter Christum. Qui articulus non modò damnatus est in terminis, prout sonat; verum etiam in suo principio & secundum mentem & declarationem authoris habitus est hæreticus, erroneus, scandalosus, & scripturæ contrarius ex censura Domini Cardinalis Cameracensis de Alia-co, quam Cancellarius Parisiensis suo confirmauit calculo.

Fundamentum autem prædicti articuli ex assertoris ipsius libello (quem in sui defensionem Martino V. exhibuit) est tale. Nullus potest licetè, & meritorie, imò nec veraciter obedientie, paupertatis & castitatis vniuersalia consilia coniunctim extra veras religiones manendo adimplere. Hoc est principium & fundamentum vnde author damnatos articulos ordine suo deducebat, ac proinde inferebat paupertatis consilium.

lium obseruari non posse in vita sæculari: ita enim subiicit; Ex qua (supple, conclusione præmissa) sequitur immediatè formalis consequentia, articulus seu conclusio nona in ordine, quòd nullus potest prædictum paupertatis consilium meritorie, imò nec veraciter obseruare, nisi fuerit in statu spiritalis perfectionis, sue veræ religionis. Postea verò præmissa differentia status sæcularis à regulari, quod in illo debeat fieri Deo oblatio velut sacrificium ex parte tantum, ac proinde vota sæcularium dicit particularia, religiosorum autem vota sunt vniuersalia & tanquam holocaustum, vt qui omnia Deo consecrant, nihilo sibi retento: præmissa, inquam, hac differentia velut primariæ assertionis ratione, ita subiicit; Ex quibus sequitur undecima, quòd abdicare quenquam omnia propter Christum extra prædictas religiones manendo, seu nisi veram aliquam religionem ingrediatur, est sibi, & suis quorum cura sibi incumbit, vitam subtrahere, quòd est homicidium tot hominum committere, quot eius cura subduntur. Hæc est de mente S. Thome 2. 2. quæst. 33. art. &c. Ex quibus sequitur, quòd nullus potest abdicationem omnium propter Christum facere extra veram religionem manendo sine peccato mortali, quia subtraheret sibi vitam. Ex quibus sequitur, quòd omnes peccant, qui bona sua simpliciter in elemosynam largiuntur extra religionem veram manendo, quæ est tertia conclusio in ordine. Hæc ergo propositiones, vt superius adnotaui, non tantum ex formali significatione, & quatenus astruunt eos peccare tanquam homicidas, qui omnia abdicant nihilo sibi retento, & manentes in sæculo; sed etiam in sensu radicali & fundamentali, seu quatenus exhibitæ & declaratæ sunt per assertorem in suo libello, (quem perstringit censura) & prout innuntiantur primariæ assertioni, negantes meritum, & honestatem paupertatis, & omnimodæ abdicationis, licet sic abdicans nullam ingrediatur religionem, in sæculo, videlicet, cunctis relictis, & à se alienatis rebus, perseverans: & hic etiam est expressus declaratus, & intentus ab auctore sensus.

Huc spectant reliqui articuli, seu conclusiones damnatæ, quas idem de paupertate exhibuit, & potissimum septima; Religiosus, inquit, non potest sine peccato mortali abdicare voluntatem habendi communia, quando actu talia non habet, &c. quam conclusionem idem in libello sic declarauit; Sequitur etiam, quòd religiosus sine peccato mortali non potest abdicare voluntatem habendi communia, etiam quando actu talia non habet, quia enim illud, quòd nullus facere potest sine peccato mortali, nullus potest illud velle facere, & religiosus non potest abdicare communia, quia sine illis viuere non potest, cum per suam professionem renunciauerit omnibus & singulis propriis singularibus. Hæc ille; cuius assertio tanquam erronea damnata est à Concilio. Articuli, libellus, & palinodia simul cum censuris Cardinalis Cameracensis & Gersonis Cancellarij Parisiensis habentur apud eundem Gersonem tom. 1. 1. part. eum consule.

Hucusque ni fallor satis superque quæstionem deduximus (licet scopo affixi neque vel paululum digressi non omnia, quæ dici possunt, expressimus) probantes eam rerum abdicationem, quæ proprium in communi & in particulari iure possessionis seu domini non admittit præ-

cessisse in Christo, & eius Apostolis; eamque Christum verbo docuisse, & exemplo firmasse; sanctam autem esse, ac meritoriam; contrarium huius sentientes velut erroneos damnatos esse ab Ecclesia: sequitur igitur intentum principale, videlicet ratum, & firmum esse quod vel Nicolaus Papa circa paupertatem definiuit, vel quod fratres Minores eum sequuti asseruerunt in Capitulo Generali Perusino. Insuper restat, vt sicut nostra astruimus, ita & aduersariorum obiectiones congruâ responsione diluamus, quod sequentibus Deo duce præstandum erit.

CAPVT VI.

Satisfit obiectionibus aduersariorum.

Non est mei propositi omnes huc aduocare siue obrectatorum cauillos; siue etiam probatorum alioquin virorum minus fundata placita, & rationes: admonitum lectorem cupio hic plurium probari constantiam: si negotium facebat Gulielmus à Sancto Amore, Wiclefus, Lutherus, & huiusmodi paupertatis, & mendicitatis exterminatores, hostes religiosorum mendicantium, tunc veritas præualeat, omnes in patrocinium aduolant paupertatis; Christi & Apostolorum vitæ exemplum, & documenta proferuntur; sanctorum Patrum vigent testimonia; nihil frequentius inculcatur, quam Apostolorum missio sine auro, argento, &c. discipulatus Christi onera, expropriatio Petri, atque aliorum expenditur, diuiti à Christo datum consilium venditionis, alienationis, & distributionis bonorum tanquam perfectionis acquirendæ monstratur via, & vt vno absoluam verbo tum quisque aut Franciscus est, aut verus Franciscanus. Si autem ex altera parte de status perfectione agatur, paupertatis Franciscanæ singularitas displicet, atque adeo in oppositum, velut in aliud Euangelium, affectus ingenium distorquet, vt, quo eiusdem paupertatis meritum, ne quid singulare appareat deprimatur, non vereantur quidam in sui etiam status præiudicium, stabiles possessiones, & diuitias paupertati mendicantium vniuersim præferre, tanquam in illis magis meritum minore coniuncta sollicitudine habeatur. Quibus autem viis vel hoc astruunt, vel impugnant paupertatem in communi, penè vanum est recensere. Verùm, vt sciat lector, quorum vestigiis insistant, potiores eorum obiectiones hic adscribam cum suis responsionibus, friuolas omittens.

Quorundam inconstantia.

ARTICV

ARTICVLVS I.

Expenditur obiectio prima desumpta ex loculis, quos Christus habuisse dicitur.

Christus & Apostoli vixerunt ex loculis in communem vsum depositis: ergo falsum est asserere, aut eos in communi nihil habuisse, aut eiusmodi abdicationem rerum in communi spectare ad perfectionem. Consequentia quoad primum membrum est nota; quoad secundum verò patet, quia non est discipulus supra magistrum, vnde sicut Christi vita nostræ perfectionis est mensura, & exemplar; ita id solum in exemplum, & perfectionem est trahendum, quod ille in seipso exhibuit. Deinde si talis abdicatio ad perfectionem spectaret, eius contrarium exemplum non proposuisset, alioquin in hoc esset imperfectus, quod blasphemum est asserere.

Antecedens quidam probant Marc. 6. *Date illis vos manducare: & dixerunt (supple, discipuli) ei: euntes emamus ducentis denariis panes, & dabimus illis manducare, &c.* Item Ioannis 6. *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, &c.* Vbi videntur discipuli habuisse ducentos denarios. Aliter probatur ex Ioan. 4. *Discipuli abierunt in ciuitatem, vt cibos emerent, &c.* emere autem est Domini. Item Ioan. 13. *Quidam enim putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dixisset ei Iesus: eme ea, que opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis vt aliquid daret, &c.* quibus verbis videtur supponi id consuetum fuisse, vt ex loculis sibi & aliis prouideret, aut prouideri faceret Christus. Item Ioan. 12. *Dixit ergo vnus ex discipulis eius, Iudas Iscariotes, qui erat eum traditurus: quare hoc unguentum non venit trecentis denariis, & datum est egenis? dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat & loculos habens ea, que mitebantur, portabat.*

Responsio.

Observandum in primis hoc idem argumentum de loculis esse Gulielmi à Sancto Amore adinuentum contra statum nihil habentium in communi, vt constat ex Sancto Bonauentura opusculo contra eundem artic. 1. ad oppositam partem argum. 3. & S. Thoma opusc. 19. contra impugnantes religionem cap. 6. & opusc. 17. contra retrahentes ab ingressu religionis cap. 14: viderint ergo, qui eo vsi sunt ex quo fonte hanc scripturæ intelligentiam hauserint, quam damnauit Ecclesia. *Sanè, inquit Alexander IV. Scriptura sacra intelligentiam se habere fatentes, sed diuertentes à tramite recti cogitauerunt super malitiam, &c.* nempe vt rectè profectò Bernardus; *Si in lectione, inquit, dum querit, qui legi omnia cooperantur ei in hoc ipsum; si autem in aliud declinat sensus legentis*

Ad fratres de monte Dei de vita solitaria.

omnia trahit post seipsum, nihilque tam sanum, tam pium in scripturis inuenit, quod seu per vanam gloriam, seu per distortum sensum, seu per prauum intellectum non applicet sue malitie, vel vanitati. &c. Idem argumentum ex oculis in hunc etiam sensum resumpsit Gerardus de Abbatis Villa assertor Gulielmi, ut testis est S. Bonauentura Apologiæ pauperum responsi. 4. cap. 1.

Respondetur tamen affirmatiuè Christum nempe interdum habuisse loculos, non tamen semper; qui autem inde semper eum habuisse proprium colligunt, verius, ut ita dicam, dispergunt. Christus in primis habuit loculos ad instructionem infirmorum, quorum in hoc imperfectiōni condescendit eorum infirmas semitas assumens. Ita Nicolaus III. determinat, atque exponit ea, quæ de Christi oculis sacra deponit historia: *Neque, inquit, his quisquam putet obfistere, quod interdum dicitur Christum loculos habuisse: nam sic ipse Christus, cuius perfecta sunt opera, in suis actibus viam perfectionis exercuit, quod interdum infirmorum imperfectionibus condescendens, & viam perfectionis extolleret & imperfectorum infirmas semitas non damnaret: sic infirmorum personam Christus suscepit in oculis, &c.* hæc Pontifex. Sed respondet Antoninus (aut quidam apud eum Magister Ordin. Prædicatorum) 4. part. titul. 12. cap. 4. conclus. 5. quod Christus non condescenderit infirmis mente, sed carne, ita Nicolaum exponit & vniuersim ea loca, quæ Christum indicant condescendisse infirmis. Verùm hæc responsio non modò violenta est; sed etiam erronea, loquendo de operibus imperfectionis in sensu Nicolai, sanctorum, & iuxta propositum nostræ quæstionis, prout scilicet excludunt deformitatem, & rationem peccati, & dicuntur dumtaxat imperfecta, (id est, non perfecta ex obiecto, bona tamen ex fine & circumstantia) seu per comparisonem ad perfectiora sua opposita, quæ eminentioris sunt gradus. Nam & de fide est eum suo aliquando exemplo & doctrinâ infirmis condescendisse etiam mente, id constat in fuga, in conuiuio cum piscatoribus, & publicanis, in non ieiunando, in solutione census, ne ministri scandalizarentur. Item institutione matrimonij in ratione sacramenti, quod suâ præsentia in Cana Galilææ confirmauit, & Matth. 19. docet quod Deus coniunxit, homo non separet: preferendum tamen esse statum cælibatus, & virginittatis statui coniugatorum non modò eodem ex loco constat, sed Trident. sess. 24. Canon. 10. de fide credendum statuit. Sic etiam Ioan. 12. *Nunc anima mea, inquit, turbata est, & quid dicam?* Item in horto eandem turbationem ostendit.

Quâdo habuit Christus loculos, & quare?

Personam infirmorū in oculis assumpsit.

Ioan. de Neapoli.

Christum mente condescendisse infirmis.

August.

August. tract. 52. in Ioan. *O Domine, inquit, agnosco misericordiam tuam. Nam quod tu tantus, tuæ charitatis voluntate turbaris; multos in corpore tuo, qui sue infirmitatis necessitate turbantur, ne desperando pereant, consolaris, &c.* & tract. 60. in Ioan. *Quid est ergo, quod ille turbatus est, nisi quia infirmos in suo corpore, hoc est, in sua Ecclesia sua infirmitatis voluntariâ similitudine consolatus est: ut si qui suorum adhuc morte imminente turbantur, in spiritu ipsum intueantur, ne hoc ipso se putantes reprobos peiore desperationis morte sorbeantur?*

Chryso

Chrysoftomus. *Ex his, ait, nos admonet Dominus, ut si quando affligimur, si quid timeamus, non ita restiamus à propositis.* Vide Theophilum & alios. Christus etiam fleuit super ciuitatem, & super Lazarum.

Euthymius. *Ciuitatem Ierusalem propter immensa vitia destruendam humano modo Christus præ immensa sua bonitate deslet, &c.* Hinc ergo reicienda prædicta responsio. Sed quam præter mentem Nicolai sententiam explicet, ex ipsius Pontificis verbis manifestè liquet. Ita porrò subiungit Nicolaus; *Sic, inquit, & in nonnullis aliis infirma humane carnis assumens, prout Euangelica testatur historia, non tantum carne, sed mente, condescendit infirmis, &c.* *Mente, inquit, condescendit infirmis, & non tantum carne.* Hic tamen condescensus in Christo citra imperfectionem ex summâ charitate fiebat pro instructione, & salute infirmorum, prout ibidem Nicolaus docet.

Quantum ad principale intentum eadem est doctrina Augustini in Psal. 103. super illis verbis, *producens fœnum iumentis, &c.* *Habuit enim loculos (supple, Christus) & dictum est de quibusdam fœminis religiosis, quod ambulabant qua ibant pedes eius euangelizantes, & ministrabant ei de substantia sua, &c.* *Vide quæ fiebant.* *Futurus erat Paulus nihil tale aliquando querens, & omnia prouincialibus donans: sed quia multi infirmi, quesituri ista erant, magis infirmorum personam suscepit Christus, sublimius Paulus: nunquid & Christo sublimius? sublimius Christus, quia misericordius. Cum enim videret & Paulum ista non esse quesiturum, prouidit ne damnaret quesituum, & præbuit exemplum infirmo, &c.* hæc August. subiungens quomodo Christus etiam infirmorum personam suscepit in passione, dicens: *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

Item de opere Monachorum cap. 5. *Dominus enim noster, inquit, more misericordie suæ infirmioribus compatiens cum ei possint Angeli ministrare, & loculos habebant quo mitteretur pecunia quæ conferbatur utique à bonis fidelibus eorum victui necessaria.*

Hugo super Psalm. 10. *Habebat Iesus loculos conformans se imperfectis: nam in numero imperfectorum inueniri voluit, &c.*

D. Thom. contra impugnantes relig. cap. 6. *Ad illud, inquit, quod octauo obijcitur dicendum, quod quamuis non sit preceptum, quod nihil pecunie ad usus necessarios reseruetur, est tamen consilium: nec Dominus loculos habuit, quasi alias ei non potuisset prouideri, sed ut infirmorum gerens personam, ut sibi licitum crederent quod à Christo obseruatum viderent.* Concordat S. Bonauentura locis citatis.

Glossa in illa Ioan. 12. *loculos habebat. Cum Angeli ministrant, loculos habet in sumptus pauperum, condescendens infirmis.* Glossa.

Alens. 4. part. quæst. 3. in primo. *Habuit etiam loculos condescendendo infirmis, sicut habetur ex Glossa super illud Psalm. 103. producens fœnum iumentis. Dominus loculos habuit in usus ipsorum, qui cum illo erant, & suos, & religiosas mulieres in comitatu, quæ ministrabant ei de sua substantia, in his infirmorum magis personam suscipiens: prouidit enim multos infirmos futuros, & ista quesituros: vnde etiam ibi eorundem personam suscepit, ubi dixit; Tristis est anima mea usque ad mortem, &c.* Alens.

Christus

Loculos
habuit
Christus in
casu neces-
sitatis.

Christus etiam habuit loculos in casu necessitatis, ut quando transiit per Samaritanos: ira Alenfis, & Diuus Bonauentura. In hunc sensum exponit Beda dispensatum fuisse cum Apostolis Luc. 2. 2. istis verbis: *Sed nunc qui habet sacculum, tollat, &c.* Missis, inquit, ad predicandum discipulis precepit ne quid tollerent in via, videlicet ordinans ut qui Euangelium annuntiant de Euangelio uiuant. Mortis uero instante tempore, & tota simul gente pastorem prauiter gregemque persequente, congruam temporis regulam decernit, pecuniam scilicet uicium necessariam, donec sopita persecutorum insania, tempus euangelizandi redeat tollere permittendo, &c. Concordat Glossa, Lyranus, S. Thomas.

Habuisse etiam loculos in usus pauperum colligitur ex Ioann. 12. *Quare hoc unguentum non uenit trecentis denariis, & datum est egenis? dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum, &c.* Marc. 14. *Potuit unguentum istud uenundari plusquam trecentis denariis, & dari pauperibus.* Matth. 26. *Potuit unguentum istud uenundari multo, & dari pauperibus, &c.* Concordat Hieron. in Matth. 17. *Vade ad mare, &c.* *Quod si quis, inquit, obycere uoluerit, & quomodo iudis in loculis portabat pecuniam? Respondebimus rem pauperum in usus suos conuertere nefas putauit, nobisque idem tribuit exemplum.* supple, Christus.

Hieron.

Nazianz.

Nazianzenus oratione 16. que est de pauperibus fouendis, idque faciendum probans exemplo Christi, & Apostolorum, ait; *Quam me quoque monet Christi crumena, qua nos ad pauperes mendos exhortatur: Petri que etiam, & Pauli conuentio, qui Euangelii promulgationem ita inter se partiti sunt, ut pauperes interim communis animorum studio fouerent.* &c. Hæ ergo fuerunt cause, & motiua ob qua referuabantur loculi à Christo, videlicet ut infirmis condescenderet & ob necessitatem uigentem, & ex cura pauperum. Primum & ultimum motiuum concernebant Christum in quantum erat persona publica, & prælatus, ad quem tam instructio infirmorum, quam cura subditorum iure spectabat administrationis. Secundum uero ad personam eius etiam particularem referri potest. Hi autem loculi non ex proprio Christi aut Apostolorum peculio deponerentur, quod nullum omnino fuit; sed à fidelibus per modum elemosynæ, & subsidij mittebantur: hinc Ioannes 12. loquens de Iuda; *Fur, inquit, erat, & loculos habens, ea que mittebantur portabat, &c.* *Que mittebantur,* inquit, supple, ab aliis in subsidium.

Ad argumentum ergo in forma distinguo antecedens, Christus & Apostoli uixerunt ex loculis in communi possessis pro aliquo tempore, & prout condescendebat infirmis, seu in casu necessitatis concedo, quouis autem tempore, seu prout perfectionis acquirendæ uiam sequebantur, & docebant, uixit ex loculis, nego, cum oppositum manifestè ex sacro textu liqueat Luc. 8. 9. 10. Matth. 10. 19. & aliis locis supra præmissis. Utraque uero consequentia falsa est; ad cuius probationem patet ex dictis; nam Christus non modò perfectorum opera, sed etiam infirmorum in seipso assumpsit & exercuit instructionis ergo; ex perfectissima tamen charitate his condescendens, illis uia uirtutis monstrans, ut quid permissum sit infirmioribus, fragilitatis indulto, quid

uero

uero consultum sit ad altiore gradum conantibus discernatur, nec meritum proficientis necessitatem statuatur non operanti, aut libertati operis; quod ex abundantia supererogatur, tanquam eius omisso præcepti fieret culpabilis transgressio. Doctrina est Augustini, Nicolai Pontificis, & aliorum, quos præmisimus.

Ad antecedentis probationem primam responderetur, ex uerbis citatis non colligi Christum habuisse loculos: immò oppositum iuxta ueriores sententiam inferri. Locutio enim est ironica, quasi impossibile erat in deserto tantam multitudinem reficere, cui non ducentorum quidem denariorum pretium sufficeret, ut modicum quisque acciperet, qui tamen denarij non suppetebant Apostolis, qui iam omnia reliquerant: ideo Cyrillus in Ioan. lib. 3. cap. 14. *Quare, inquit, quantum ad paupertatem discipulorum attinebat, quantum etiam ad Philippi sententiam nondum perfectè de saluatore sentientis, ad impossibile iam liberalitas nutriendæ multitudinis deducta erat. Sed quod impossibile est apud homines, possibile est apud Deum, &c.* Idem subindicat August. tract. 24. in Ioan. *Denique, inquit, & discipuli qui erant cum Domino in fame, & ipsi turbas uolebant pascere, ut non remanerent inanes, sed unde pascere non habebant, &c.* Eadem est sententia Diui Thomæ, Iansen. Lyran. Caietan. Maldonati, Carthus. & colligi potest ex ironia & uerbis Ioannis asserentis Philippum interrogatum à Christo; *Vnde ememus panes, ut manducet hi? hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat, quid esset facturus; respondit ei Philippus, ducentorum denariorum, &c.* tentabat ergo Christus Philippi fidem, quid in tali casu de eius sentiret potentia, ubi omnis humanæ prouidentie sublata est spes & auxilium, ut ex hoc etiam animaduertentibus Apostolis, miraculi uirtus fieret sublimior, minusque deinceps de rebus humanis solliciti diuinæ prouidentie se ipsos crederent securius, non solliciti quid manducarent iuxta Domini consilium: discipuli enim plus nimio huic curæ indulgebant: ideo Matth. 16. *Quid, inquit Christus, cogitatis inter uos modica fidei, quia panes non habetis? nondum intelligitis, neque recordamini quinque panum, quinque millium hominum, & quot cophinos sumpsistis? Misit Dominus suos discipulos ad prædicandum sine auro, argento, & alia quauis opè, eis solam permittens ex Euangelio uiuere, nihil tamen permisit eos egere, ut constat Luc. cap. 22. hoc etiam miraculo iam à prædicatione reuersis prouidentie suæ fidem magis patenter uoluit confirmare. Interrogat ergo unde procurari possit pretium quo uictus emeretur multitudini, tentans Philippi fidem: Philippus autem respondit ex egestate Apostolorum, reique ipsius impossibilitate; *Ducentorum denariorum panes, &c.* Confirmari potest hæc ueritas ex Marco, qui hoc miraculum statim à prædicatione reuersis Apostolis factum refert. *Et conuenientes, inquit, Apostoli ad Iesum renunciauerunt ei omnia, qua egerant, & docuerant: & ait illis; uenite seorsim in desertum locum, & requiescite pusillum, &c.* *Et ascendens in nauim abierunt in desertum locum, &c.* In hoc autem deserto Christum sequuntur sunt turbæ, & factum miraculum. Vnde ergo tum Apostolis esse potuerunt ducenti*

Cyrillus.

August.

P p

denarij,

denarij, quibus prohibitum est aurum, argentum, aut quidquam in via tollere, nisi quis transgressores eos constituat? nec enim ditiores redire à prædicatione illis licitum fuit. Alia verò tria loca eiusdem probationis admitto ad sensum antecedentis, quamuis enim expressè non dicant Christum habuisse dictos loculos iure proprietatis, seu domini; tamen quia Nicolaus, & Ioannes Pontifices ita interpretantur, nemo habuisse eos rectè negabit. Primus locus Ioannis 4. expressior est, alia duo ad summum id tantum tacitè subindicant. Sed scire velim quo fundamento aduersarij pro sui status iustitia astruant loculos quibus vsus est Christus ad commune collegij, & non ad particulare ipsius Christi dominium spectasse; tanquam si hoc argumento non modò impugnent eam paupertatem quæ in communi & particulari dominio nihil habet: sed suæ vitæ & communis possessionis, qua ipsi gaudent exemplum in Christo præcessisse sufficienter probent. Huius quidem vitæ exemplum à Christo datum haudquaquam inficias eo: nescio tamen an hinc rectè confirmetur: sed & hoc liquidò constat aduersarios contra se nodum construxisse, quem nostri nullo suo labore soluunt, quam autem arctè suis rationibus constringantur, & implicentur ex sola difficultatis insinuatione, & ipsorum intento erit notum.

Detorque-
tur argu-
mentum.

Tria potissimum hoc argumento intendunt, imò & proculdubio confecisse autumant. Primum est Franciscanæ paupertatis reprobatio. Secundum obseruatam hinc esse à Christo vitam, quæ possessiones rerum mobilium tantum in communi admittit. Tertium est hanc esse perfectissimam paupertatem, & Euangelicam cuius duntaxat in Christo exemplum fuit. Primum & tertium satis iam excussa, in secundo radices agunt, quod tamen non rectè probant inuentores; Nam nec scriptura clarè docet loculorum dominium vllum ad Christum & Apostolos spectasse: minus autem asserit illud commune fuisse. Sed & expositores Nicolaus Papa, Augustin. Hugo, Thomas, Bonauent. Glossa, Alesis, Lyranus hos loculos ipsi Christo tribuere videntur tanquam particulare dominium. Accedit quod prædicti vno ore astruant Christum hoc exemplo imperfectorum suscepisse personam eis condescendens. Videant igitur aduersarij si habere in communi possessione bona ad infirmorum, & imperfectorum spectare statum ipsi concesserint. Tunc enim ratiocinationis suæ maius fundamentum in Christi vita habebunt; sed minus, quo nos impugnare licebit: nam semitas infirmorum ita monstrauit Christus, vt perfectioris vitæ documenta præferret. Ex dictis igitur patet, quàm infirmum ex loculis argumentum somniant.

ARTICV

ARTICVLVS II.

Secunda obiectio est ex illo Luca 22. Sed nunc qui habet sacculum, tollat, &c.

Quidam obiiciunt, quod Luca 22. Christus laxauit illud præceptum paupertatis adueniente persecutione; *Sed nunc, inquit, qui habet sacculum, tollat, &c.* Sed constat, quod persecutionis tempore non minoris erat perfectionis Apostolorum vita, ergo nihil habere in communi ad perfectionem non facit. Confirmatur, quia aliud præceptum à Christo datum (scilicet *in viam gentium ne abieritis*) laxatum autem Matth. vltim. (*euntes docete omnes gentes*) nullatenus est obseruandum: ergo nec primum.

Responsio.

Ita impugnant religionem apud S. Thomam cap. 6. scilicet Gulielmus à S. Amore, & sequaces argum. 16. cæterum quid lucri apponat aduersariis eiusdem repetitio, perspicimus.

Varia est huius loci interpretatio. Prima est Chrysoft. Theophylact. Euthymij, qui dispensatum simpliciter cum Apostolis hoc loco concedunt, quibus accedit August. contra Faust. lib. 22. cap. 77. Beda verò, Beda. Sanctus Thomas hinc, & Glossa, dispensatum tantum affirmant tempore persecutionis congruam temporis regulam decernendo. *Missis, inquit, ad prædicandum discipulis præcepit, ne quid tollerent in via, videlicet ordinans, vt qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuant. Mortis verò instante tempore congruam temporis regulam decernit, pecuniam scilicet victui necessariam, donec sopit à persecutorum insaniâ tempus euangelizandi redeat, tollere permittendo, &c.*

Probabilior mihi est ea interpretatio, quæ non ad litteram, sed ad sententiam attendit, & temporis conditionem, atque imminetia pericula hinc denunciari confirmat; nihil autem permitti aut præcipi. Eo ergo sensu sermonem illum intelligo, quo ex humanis subsidiis illic descriptis subsequens passio & periculi tam certitudo quàm præsentia Apostolis declaratur. Ideo Theophylactus loco præfato: *Cum enim, Theoph. inquit, ipsi inter se supra de prerogatiuis conuenerint: non est, inquit, tempus prerogatiuarum, imò periculorum excidium. Nam ego magister vester ducor ad mortem, &c.* Athan. quæst. 68. *Hoc ideo dixit Dominus, vt Athanas. Apostolis proditorem sibi intentatam notam faceret, & aduentum Iudeorum: ergo illud nec omnino subicit, ne à Iudeis turmatim aduenientibus terreterentur, nec etiam penitus illis indicaui omnia, ne tenerentur aliquo metu.* Concordant Barradius & Maldonatus, quibus hanc ex ipsius litteræ circumstantia adiungo confirmationem.

Retorquetur argumentum & ex eo deducitur oppositum eius quod probatur.

Permissio sacculi ad eos se extendit qui illum habuerunt.

Demus rigorem litterarum sequendum, eiusque prout sonat meditemur interpretationem. Ita ergo facer textus: *Sed nunc, qui habet sacculum, tollat similiter & peram: & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* A tempore missionis preceptum fuit non habendi sacculum, ut Patres aliique supponunt, qui hic dicunt fuisse dispensatum; idem ergo & nos supponemus, & utrique concedamus necesse est, dum hæc dicta sunt, Apostolis nullum fuisse sacculum, nisi impropere vellemus transgressionem quam sine fundamento affirmare non permittit reuerentia. Verum hoc loco Christus nihil concedit non habenti sacculum, sed tantum habenti permittit, ut tollat. Ergo Apostolis nihil hic permittit, aut mandat, ut illud procurent, sicut præcipere videtur tunicam vendere, & emere gladium. Demus ergo permissionem esse, illa tantum referri potest ad habentes sacculum, quibus imperfectiores discipuli veniunt intelligendi, non Apostoli, qui illo caruerunt, neque enim ex subiecta materia sermo ad eos dirigitur, ut qui sacculum non habuerunt, nec ex significationis rigore designantur. Verbum enim tollat tertiam personam non secundam supponit, & terminatur ad habentem sacculum, ideo non dicit tollite. Fauet Caietanus super prædicto loco.

Non dicit, inquit, tollite, sed in tertia persona qui habet marsupium pecunia portet secum. Nec præterea mutat mandata, nec reuocat libertatem mundi prædicatum sine sacculo, & pera, sed declarat quandoque licitum fore portare sacculum, & peram. Et quia hoc communiter imperfectioris vite discipulis declarabat, ideo Apostolis, qui perfectiores erant non dixit: tollite, sed in genere in tertia dixit: qui habet, tollat.

Aliunde etiam colligi datur verba Christi non ad dispensationem, sed ad cautelam & superuenientium malorum certam prænunciationem referenda esse, idque ex ratione dictorum, quam mox subiungit: *Dico etiam vobis, inquit, quoniam adhuc hoc, quod scriptum est, oportet impleri in me, & cum iniquis deputatus est. Etenim ea, quæ sunt de me finem habent.* Hæc clausula rationem annectit præcedentis, illud significans adesse tempus maxime opportunum humanis subsidiis (quæ per sacculum, peram, gladium designantur) si iis foret utendum. Hac interpretatione supposita facilis est solutio argumenti, assumit enina falsum: quia ut ostensum est verba non sunt dispensatiua, vel hoc concessio respiciunt imperfectos, & non veræ perfectionis amulatores Apostolos.

Argumentum reducit ad oppositum supposita etiam prima interpretatione.

Cæterum ut primæ interpretationi tantorum Patrum sensui reuenter sicut par est, deferamus, dispensationem factam permitto, & causam nostram in sinum ipsorum securus coniicio. Dispensatum sit nunc cum Apostolis, ut aliquid habeant nempe sacculum, peram, quæ pecunias, & alimenta designant. Ergo si tum primum eiusmodi indulgentia pristinum laxauit præceptum, velint nolint aduersarij id mihi concedant, prius non licuisse habuisse sacculum, vel reliqua, quæ missis ad prædicandum saluator prohibuit. Consequentiam Patres supponunt, eamque euidenter

euidenter interpretatio præfata parit: nam si prius dispensatum fuit, quid amplius remansit dispensandum? nihil prorsus, omnemque coniecturam, & imaginationem hic ablegant expositores, & prætexta interpretatio. Secundam igitur simili lege & euidentiâ deduco consequentiam: ergo omni tempore post missionem sub hac regula & præcepto vixerunt Apostoli in collegio Christi, usque ad ultimam cœnam, & consequenter sine sacculo, pera, & reliquis, quæ prohibita sunt. Amplius pergo: ergo & fuit vita Apostolorum ad quam certâ lege, & præcepto magistri tenebantur: sed erroneum & hæreticum est asserere præceptam fuisse à Christo normam vitæ in suo collegio, quod non spectaret ad perfectionem, vel quæ non magis spectaret ad perfectionem, quam opposita: ergo sequitur contrarium eius, quod obicitur reducto ad oppositum argumento.

Uterius adiicio: Patres, qui hanc interpretationem inuenerunt, necessitatem temporum, aut locorum causam assignant dispensationis: ita enim Beda. *Congruam tempori regulam decernit, permittens, ut tollant vitæ necessaria, donec sopita insaniâ persecutorum, tempus euangelizandi redeat. Vbi nobis quoque dat exemplum, iustâ nonnunquam causâ instante, quedam de nostri propositi rigore posse sine culpa intermitteri.* Idem S. Thomas, Lyranus, Glossa; igitur cæteris paribus & seclusis impedimentis siue locorum, siue temporum dispensatio locum non haberet, perfectiusque erat prædictis subsidiis carere, quam iisdem gaudere, ex sensu Patrum; nemo autem perfectioni adscribat necessitatis indulgentiam. Quod enim sola necessitas & casus inuehit ad perfectionis mensuram non facit. *Dat, inquit Beda, exemplum iustâ nonnunquam causâ instante quedam de nostri propositi rigore posse sine culpa intermitteri.* Nihil ergo aduersus nostram sententiam militant Patres pro prima interpretatione citati, quorum sententiam hac in re satis fusè superiori capite exposuimus, ut scrupulus benè affecto, & veritatis studioso remanere nequeat. Eodem item capite, & præcedente ostensum est, Apostolos raro hac dispensatione (modò eam concedamus) vsos, longiori proinde illius confirmatione superfedemus: consulantur, quæ deducta sunt ex actibus & epistolis Pauli, eorumque expositoribus.

Ad confirmationem respondet S. Thomas: *Dicendum quod quamuis illud præceptum: in viam gentium ne abieritis, fuerit post resurrectionem totaliter reuocatum, eo quod primum oportebat Iudeis verbum Dei loqui, & sic transire ad gentes, ut dicitur Act. 13, tamen hoc, quod Dominus dixerat Apostolis, quod non secum necessaria ferrent, non totaliter reuocauit in cœna, sed solum tempore perfectionis, quando à persecutoribus necessaria habere non potuissent, &c.* mox subiungit Glossam præmissam ex Beda.

Id vnum nunc restat monendos aduersarios, ut à nobis huius argumenti solutionem petant, si paupertatem eorum, qui in comuni habent bona, defensam velint: æquè enim militat: nam & dispensatio singulares personas respicit (*Qui habet, inquit, sacculum, tollat*) sicut & motium eius, quod ex Beda designatum est. Peto igitur in qua paupertate velint hic dispensatum? si in ea, quæ nullum admittit domi-

Est ne perfectionis, rigorem intermittere, aut eius dispensationem accipere?

nium ? ergo concedant tandem eam fuisse præscriptam, & obseruatam in collegio præfente Christo; si aliam volunt hîc remitti, quæ communem admittit possessionem, in sui tandem status defensionem expergiscantur, hæcenus non tam nos, quàm seipfos oppugnantes: nam si intentio & discursus ritè fundantur, hæc sola consequentia deducitur: *ergo paupertas in particulari non est perfectionis*. Communem porrò non admittunt; ex dispensatione autem perfectionem paupertatis sublatam volunt.

ARTICVLVS III.

Argumentum ab exemplo Ecclesie, & sanctorum dissoluitur.

Item 12. quæst. 1. *Expedit facultates Ecclesie possideri, & proprias perfectionis amore contemni, satis ostenditur & propria debere propter perfectionem contemni, & sine impedimento perfectionis posse Ecclesia facultates, que sunt profectò communes possidere: ergo possidere in communi non est impedimentum perfectionis.*

Confirmatur, quia alioquin sequeretur, quod tota Ecclesia ceciderit à perfectione Christi, & Apostolorum excepto ordine Minorum, & quod Papa, Prælati, reliqui fundatores religionum cum sequacibus habentes bona in communi imitentur Christum in quantum fecit opus imperfectionis, & quod nullus ante Beatum Franciscum in hoc, quod fuit perfectionis imitatus est Christum.

Confirmatur, quia 12. quæst. 1. ex August. tract. 62. in Ioan. *Habebat dominus loculos à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum Ecclesiastica pecunia forma est instituta.*

Responsio.

Ancipitem machæram hac ratione excussisse sibi videbantur aduersarij; nec exiguam inde inuidiam primæ illius confirmationis prætextu in nostros coaceruarunt; Inter cæteras enim rationes, tamen si facillimæ solutionis sit & nunc, & olim toties à Patribus euentilata, nescio quo populari strepitu plausibilem præ se fert acceptationem, totiesque sine fundamento reuixit, alimentum præbente magis suspicaci, quàm prouido communis, & proprii status zelo; quasi Franciscani sui status legitimum defensionem exhibere non possint sine iniuria Ecclesie; aut suæ vitæ, & paupertatis incunabula ad Christum, & Apostolos referre, nisi reliquis aditum obstruant, eòsque probent ab illorum exemplo, & moribus non tam degeneres, quàm prorsus alienos. Hinc ergo aduersarij

pars

pars coniunctis Ecclesie (vt sibi pollicetur) & omnium tam Prælatorum quàm religionum viribus, quasi ex arce firmatis præfidiis in nostras stationes inuolat, vt vel ipso terrore, & reuerentiâ tandem cedamus: Sed inanis hic fragor falsâ imagine pueros abigit maturos non terret. Nostras autem partes sustinent Patres, Concilia, atque ipsa mater Ecclesia, huic proinde argumento obicere non verebimur quidquid ab his decissum est, fallaciam subinde discursus monstrantes.

Sed prius ipsi veniant in partem oneris, & solitudinis aduersarij,umeròsque submittant: communi mendicantium statui hæc moles tanta est imminet; nemo igitur se subducat; nam si Ecclesie, & Prælatorum exemplum trahere libuerit in argumentum, aut legem, id oppidò aduertant necesse est, bona possessa ab illis iam pridem, & nunc dicrum, iuxta comuniorum sententiam, transisse in dominium etiam particulare, neminemque saltem inter eos esse, qui non priuata bona, vel habeat, vel eorum sit capax: ergo si hac regulâ perfectionem metiamur, exulet paupertas tam communis, quàm particularis, & vniuersim status religionis, qui ex eadem paupertate, & abrenunciatione substantialiter confurgit. Deinde Ecclesia, Papa, & Prælati gaudent dominio mobilium & immobilium; si hoc perfectionis est: ergo vel status mendicantium religiosorum est in hoc superstitiosus & inutilis, quòd excludat possessiones immobilium, vel Ecclesia, Papa & Prælati exciderunt à paupertate & perfectione vitæ Christi & Apostolorum, quæ nec particulare dominium, nec stabiliam possessionem vnquam admisit. Eadem, ni fallor, formâ retorsi argumentum, nec video, quid aduersarij suis principiis innixi respondere possunt.

Id mirum non est: memoriam enim damnati Gulielmi à S. Amore & sequacium hoc monumento statuere videnter contra religionum mendicantium professores. Hæc inuentio eius atque ratiocinatio apud S. Thomam opusc. 17. cap. 14. argumen. 1. & 5. & opusc. 19. cap. 5. argum. 22.

Vt itaque satisfaciam, omnino displicet exilis illa forma, & diminutum vitæ Christi exemplar, quod exhibent aduersarij, ad eas reductum angustias, vt communis norma diuersorum statuum esse nequeat, nec proficientes à perfectis, & consummatis distinguat, nec munia discernat, nec officia; publicæ, & priuata vitæ documenta confundit, nullum habens dispensationis, & legis, infirmitatis & perfectionis exactum discrimen: tanquam si à solis illis formulis, quæ mentionem aliquam loculorum exhibent, tota & exacta vitæ Christi ratio esset petenda, eaque tam simplex, & contracta, vt omnia omnibus esse nequeat sicut Paulus, qui factus est omnia omnibus, vt omnes Christo lucrificeret. Quid ergo? reliqua Christi vita nonne in exemplum data? nonne ad imitationem exhibita discipulis? *Si vis, inquit, perfectus esse, vade & vende omnia, que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni sequere me. Vos, qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, &c. sedebitis super sedes duodecim, &c. omnis, qui reliquerit patrem, matrem, &c. domum, agros, &c. vendite, que possideris & facite elemosynam.* Fortè hæc Christus

ioco

Retorque-
tur argu-
mentum.

isoco dixit, non serio, & præmia non merentibus decernit? quid missionem Apostolorum, quid reliqua fusius iam dicta commemorem? in his fortè tropus aut allegoria locum habet, & non proprietates literæ, verane historia est, quæ Christum refert prædicasse Euangelium in Galilæa alienis expensis, nempe piarum mulierum sustentatus? Sed de instructione illâ discipulorum habitâ in monte, quid dicent aduersarij? ne in longam igitur recapitulationem dictorum abeamus, mirum erit; quâ violentiâ contendat hæc omnia suppressere, aut dissimulare, aurêque nostras continuo illo loculorum strepitu perstringere, vt de reliquo nihil audiamus. Quamuis ex hoc nihil habent si veritas, & Patrum interpretatio placet, præter instructionem Prælatorum, & infirmorum, ac dispensationem necessitatis; vt iam antea disseruimus responsione ad primum: hæc autem in subsidium verius, & leuamen paupertatis, prout eam concernunt, quàm in exemplum concessit: vt vt est, omnimodam expropriationem & dominij tam communis quàm particularis veram abdicationem fecisse ex aliis locis abundè constat. Ex quibus multiplex vitæ Christi status apparet, & diuersa exempla iuxta variam sui corporis mystici dispositionem, functiones, & gradus, proposita. Non rectè proinde vnus ad alium longè diuersum fit comparatio status, committitur enim fallacia consequentis: id porro, quod vni congruit, alteri repugnat, vel non expedit. Prælatorum status datus est in ministerium, & supponit iam acquisitam charitatis perfectionem, atque idcirco illius acquirendæ instrumenta non potest, sed communicandæ: congruit igitur huic statui prouidere pauperibus, infirmis, aliisque indigentibus, & bona Ecclesiæ, debitâ œconomia dispensare, hæc non decent statum proficientium, seu tendentium ad perfectionem. Huic porro acquirendæ aptum instrumentum est expropriatio, & nihil habere, quod sollicitudinem, & lites ingeret. Prælati & personis publicis congruit vigilantia, sollicitudo, inquisitio, & animaduersio in subditos, quæ ad huius gradus perfectam functionem spectant: non ita tendentibus ad perfectionem; quorum vita est particularis, & ab omni strepitu esse debet remota. Sicut ergo non eadem sunt acquirendæ, & communicandæ perfectionis instrumenta aut media, ita hîc duo status non rectè comparantur, ita vt quidquid sit de perfectione vnus inferatur idè esse de perfectione alterius; claudicat enim, vt dixi, eiusmodi illatio, estque sophisma consequentis.

Ex hoc patet ad argumentum negando consequentiam, licet distinguatur possit claritatis ergo: habere enim in communi non est impedimentum acquisitæ perfectionis, transeat; acquirendæ, negatur. Vel aliter; licet habere in communi non sit impedimentum, magis tamen conducit ad finem religionis nihil habere. Hieronymus super illa Psalm. 111. *Iocundus homo, qui miseretur & commodat: Putat aliquis, inquit, quod de auro dicat, & de argento, & de pecunia? iusti in tantum non habuerunt, quod aliis commodarent, vt ipsi cibum de aliis acciperent: ergo si non habueris, quod dem, iam non sum iustus? si non fecero elemosynam, in istorum numero non habebor? quanti sanctorum fecerunt elemosynam, sed in sanctitate.*

Varij status corporis Christi non rectè secundum omnia comparantur.

Diuersa sūt acquirendæ & communicandæ perfectionis instrumenta.

Hieron.

ate ruerunt. *Perfecti non fecerunt elemosynam, quia non habebant unde facerent.*

Item August. de bono coniugali aduersus Iouinianum cap. 8. *Bonum, inquit, erat, quod faciebant, qui de substantia sua Christo, ac discipulis suis necessaria ministrabant, sed melius, qui omnem substantiam dimiserunt, vt expeditiores eundem Dominum sequerentur, &c.*

Ambrosius lib. de offic. *Nullum adminiculum præstant diuitia ad vitam beatam, quod euidenter Dominus in Euangelio demonstrauit, dicens: Beati pauperes, quoniam vestrum est regnum Dei. & infra. Itaque paupertatem, famem, & dolorem que portantur mala, non solum impedimentum non esse ad vitam beatam: sed adiumento esse: euidentissime pronuntiatum est, &c.*

Ad confirmationem negatur sequela, nunquam enim defuerunt perfectionis huius sectatores in Ecclesia: pauciores tamen deinceps, quàm in primitiua fuerunt: Imò nec Ecclesia gentium hanc viuendi normam assumpsit si clerum demas, & Prælatos. Vnde August. lib. 3. de doctrina Christiana cap. 7. *Qui crediderunt ex quo facta est prima Ecclesia Hierosolymitana, satis ostenderunt quanta utilitas fuerit eo modo, sub pedagogo custodiri, &c. Namque illi qui proximi spiritualibus fuerunt, &c. tam capaces extiterunt Spiritus sancti, vt omnia sua venderent, eorumque pretium indigentibus distribuendum ante Apostolorum pedes ponerent, &c. Non enim hoc vllas Ecclesias gentium fecisse scriptum est, quia non tam prope inueni erant, qui simulacra manu facta Deos putarent.*

Clericis olim vt plurimum non fuisse proprium 12. quæst. 1. constat, maximè verò cap. 3. 5. 7. 8. 9. 10. quos textus minus propriè quidam Monachis solis accommodant cum temporibus Augustini, Hieronymi, Gregorij, quorum testimonia adferuntur, longè diuersa clerici, & monachi appellatio fuit, & luce clarius legenti apparet. Ex his igitur colligitur minus doctè primam sequelam deduci, quasi absurdum aut inconueniens esset, asserere Ecclesiam (non totam) sed pro maiori parte Christi, & Apostolorum paupertatem, aut non assumpsisse, aut certè paulatim ab Ecclesia decidisse, cum pro indubitato sit, pro statu, & conditione temporum diuersa contingere, quæ nec emendari commode possunt, nec euitari; idque in confesso sit iis, qui sic ratiocinantur, paupertatem Christi & Apostolorum ab illis non obseruari, qui propriâ possessione gaudent, nec ex communi viuunt; vt nunc Pontificibus, & reliquis extra monasticam vitam degentibus familiare videtur, idque dispensatiuè ex conditione temporum concessum, quibus refringit charitas multorum, & abundauit necessitas, & onera. Sat ergo est vitæ Christi imitationem non vsque adeo abolitam, vt sectatores eius in Ecclesia pro quouis tempore non vigerint, nunc plures, nunc pauciores. Sed nec inconuenit asserere, non omnia consilia semper, & pro quouis tempore obseruata fuisse in Ecclesia. Quâ porro ratione id necessarium fuit? quæve experientiâ constat singula, quæ Christus, exempli gratiâ, in monte docuit vbiq; & semper, & ab omnibus, seu quibusdam ha-

etenus esse obseruata? id sanè nemo irrefragabiliter euincet, licet probabilius fortè sit.

Ad secundam sequelam, neganda est, nam illud dici nequit opus imperfectionis, quod cum perfectione non modò stare potest, sed eius acquirendæ est congruum instrumentum. Quod de paupertate illa, quæ commune peculium non excludit adstruimus. Cæterùm non inde sequitur, quin alia paupertas, quæ communem possessionem non admittit, non sit perfectior. Sicut cælibatus non est opus imperfectionis, quamuis perfectione eum excedat virginitas. Tertia sequela inutilis est, nec rectè deducitur, nec eam S. Franciscus concederet, nec nos affirmamus: illud duntaxat contendimus ad perfectionem facere expropriationem, quam is indixerit, nec aliorum statui derogamus: quamuis nec nobis illorum etiam sanctorum, qui obiiiciuntur, exempla refragentur. Nam & S. Benedictus, tribus annis in Sublaci specu latitans, hanc sibi ipsi indixit expropriationem, nihil habens, Romano monacho vsus ad necessarij victus duntaxat ministerium. Augustini & Hieronymi luculenta supersunt nobis testimonia, vtriusque etiam peracta vita documento est in quantum vni sacerdotalis functionis dispensatio permisit, eum paupertatis rigorem sequi voluisse, quem alter re ipsa assumpsit. Antonius audito Euangelico consilio: *si vis perfectus esse*, &c. omnia sua pauperibus distribuit, sicut & Hilarion, nihil sibi retinens, & idem de multis Thebaidis & Palæstinæ monachis; Sanctus etiam Basilius vnâ tunicâ contentus fuit, sed & Sanctus Pater Dominicus sub maledictionis interminatione bona temporalia in suum institutum prohibuit induci. Innumera huius vitæ exempla Sanctorum monumenta ministrant, quæ præterire breuitatis studio libet.

ARTICVLVS IV.

Expenditur extrauagans Ioan. XXII. Cùm inter nonnullos, &c. & simul ostenditur perperam eam obijci nostræ sententiæ.

Obiiciunt tandem hanc nostram sententiam damnatam fuisse à Ioanne XXII. extrauag. *Cùm inter nonnullos*, &c. Ergò non est tenenda.

Responsio.

Vix responsioni locum præstant ea, quæ præmissa sunt, cùm ex his solutio difficultatis sæpiùs haberi possit, hïc verò superfluum videatur, de eadem denuo mouere quæstionem, pro breui tamen eius resolutione, aduerto illud probandum incumbere aduersariis, vt oppositum nostræ

nostræ sententiæ contrarium, vel contradictorium, seu id ex quo in bona consequentia sequitur hïc determinatum ostendant: inuestigemus ergò quid Pontifex determinauit (neque enim illis subscribo qui hanc decretalem explodunt, tanquam ex passione, & non præmissa veritatis inquisitione, editam) quidve nostra sententia habet, & ex vtriusque collatione apparebit, quàm vana, aut vera sint, quæ obiiiciuntur.

Scopus decretalis est decidere hanc quæstionem: *utrum pertinaciter affirmare redemptorem nostrum ac Dominum Iesum Christum, eiusque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in communi etiam, hæreticum sit censendum?* ita proponit Pontifex quæstionem in præmio. Enunciatio ergo, de cuius qualitate quæritur, vniuersalis est, & negatiua excludens à subiecto prædicatum, pro quouis simpliciter tempore, & statu vitæ Christi post vocationem Apostolorum, alioquin non opponeretur particulari assertæ per scripturam. Eam propositionem damnat Pontifex primò confusè non declarans; quo sensu falsa sit, an scilicet vniuersaliter, & pro omni simul particulari, quam includit, an verò pro aliqua particulari vel pluribus: ex interiecta tamen ratione, & fundamento decisionis mens eius liquet ad contradictoriam, non verò ad contrariam propositionem referenda, atque verè eum damnare dictam vniuersalem prout comprehendit nonnulla, quæ Christum & Apostolos habuisse scriptura docet: ita enim Pontifex: *Assertionem huiusmodi pertinacem* (supple, erroneam fore censendam & hæreticam, &c. *declaramus*) *cum Scriptura sacra, que in plerisque locis ipsos nonnulla habuisse asserit, contradicat expressè*, &c. Vnde constat damnatum sensum non amplius extendi debere, aut posse quàm ad ea, in quibus à prædicta scriptura, quam huius decisionis, & veritatis regulam adsciuit Pontifex, discordat. Hæc autem discordia est contradictionis & non contrarietatis: scriptura enim non solum res determinat, sed & locum & tempus, quibus eas Christus & Apostoli habuere. Propositio ergò damnata est in quantum prædictæ scripturæ contradicit, vt ibidem feruatâ styli proprietate asserit Pontifex.

Quapropter denuò eandem propositionem distinctè quoad sensum particularem, contradicentem, & falsum (vt ambiguitas absit) resumpsit, atque damnauit in his verbis: *Rursus in posterum pertinaciter affirmare, quòd Redemptori nostro prædicto, eiusque Apostolis, ips que ipsos habuisse scriptura sacra testatur nequaquam ius ipsis vtendi competierit, nec illa vendendi, seu donandi ius habuerint, aut ex ipsis alia acquirendi, que tamen ipsos de præmissis fecisse scriptura sacra testatur, seu ipsos potuisse facere supponit*, &c. *assertionem ipsam pertinacem*, &c. *deinceps erroneam fore censendam merito, ac hæreticam declaramus*. Vniuersalis illa igitur damnata est vt destruit hanc contradictoriam particularem sub disunctione assertam ex scriptura: nempe, *Christus & Apostoli aliquando habuerunt nonnulla in speciali, aut in communi*, &c. Vel Christus habuit dominium eum, quæ eum habuisse dicit scriptura, &c.

Hanc ergò conferamus cum ea sententia tam Nicolai, quàm Capituli Perusini, quæ talis est. *Christus perfectionis viam ostendens, &*

Scopus decretalis.

Quid Pontifex damnauit?

Apostoli eam sequentes, &c. nihil iure proprietatis, & domini, seu iuris proprii in speciali, & in communi habuerunt, &c. Hæc, inquam, propositio priori composita nec contradicit, nec contrariatur; utraq; enim particularis est; sicut hæc, Petrus nonnunquam currit, aliquando non currit, quæ possunt simul esse veræ.

Ex abundantia adiicio omnem contradictionem ex alio capite, si qua alioquin foret, tolli per determinationem seu restrictionem; hæ enim positæ contradicendi vim auferunt; in proposito autem duplex est; una ex parte subiecti, alia ex parte prædicati. Quarum neutra habetur in priore propositione: quis ergo repugnantiam inueniet contradictionis, aut contrarietatis inter eas propositiones, quæ ne quidem in extremis communicant, neque pro iisdem statu, tempore, & significatione terminorum supponunt? *Christus viam perfectionis ostendens*: ecce determinatio posita ex parte subiecti, quæ statum & tempus designat, planè diuersum à priori. *Iuris proprie dicti, &c.* en alia ex parte prædicati, quæ & ipsum significatione facit aliud. Concludamus itaque insulse fingi contradictionem inter Nicolai, & hanc Ioannis decretales, cum ne verbalis quidam somnari ritè potest. Præterea, quod Nicolaus expressè docuerit seu insinuat idem, quod Ioannes, affirmans Christum suscepisse personam infirmorum in loculis seruandis (cum quo Patres superius citati conspirant) hunc statum eius per occupationem, quam vocant, opponens priori, quo viam ostendens perfectionis, (supple, acquirendæ) nec in speciali, nec in communi quidquam habebat. Hoc idem supponit decisio Capituli Perusini, vt ex adiecta restrictione constat, quæ locum non haberet, si vniuersaliter, & distributiue assertio intelligeretur: sed de hoc abundè.

Id vnum restat, vt suam in aduersarios torqueamus hastam, quos meo iudicio decretalis magis vrget. Hæc damnat asserentes Christum & Apostolos non habuisse ius & dominium, in speciali, vel in communi, & quantumuis ad veritatem eius disiunctiue sufficit vt alterum disiunctum subsistat (scilicet dominium commune fuisse) si spectes ad formam & stylum; si intentionem tamen ex aliis interpretari lubet ad particulare dominium Christi loculos spectasse August. Glossa, Nicolaus Papa, Hugo, S. Thomas, S. Bonaventura & alij citati determinant cum loculos habuisse Christum ferunt pro infirmorum instructione, eorum sic personam assumens, vt supra visum est; infirmi verò particulare dominium retinent, ac proinde scriptura in qua decisio fundatur ex mente dictorum Patrum, ad particulare Christi dominium refertur: ij igitur, qui loculos ad commune tantum dominium torquent, magis incurrunt in sententiam decretalis, quam nos, qui interpretationem scripturæ ex Patrum sensu acceptam, in hoc sequimur, atque supponimus: de alio verò vitæ Christi statu atque extraneo decretalis argumento, præmissam expropriationis communis sententiam exponimus.

ARTICVLVS V.

Eximitur Aluarus Pelagius à calumnia, eiusque inter Nicolai, & Ioannis decretales concordia sustinetur.

Præterire nequeo quin hinc vindicem præclarum virum Aluarum Pelagium nostræ familiæ Doctorem, & Episcopum Syluensem ab iniusta nota. Hæc de eo Antoninus loco citato artic. 8. sub finem declarans hæreticum esse asserere Christum nihil habuisse in communi, siue in speciali, publicatâ extrauag. *Cum inter nonnullos, &c.* ita subiungit: *Et per hoc potest excusari Aluarus, qui scripsit librum notabilem de planctu Ecclesie, ubi multum diffusè prosequitur istam materiam tenendo, & probando suo modo, sed non efficaci, Christum, & Apostolos nihil habuisse etiam in communi, videtur enim nondum contrarium fuisse determinatum, vnde submittit sententiam suam correctioni Ecclesie, & determinationi Ioannis XXI. qui hoc determinauit tempore suo, contrarium scilicet declarando.* Idem ferè 3. parte hist. tit. 24. cap. 8. §. 2.

Excusatio quidem benigna, si subsisteret. In vetusto quodam manu scripto legi multa in hac quæstione supposita fuisse Sancto Antonino alienæ quidem inuentionis; istius farinæ dictam censuram esse crediderim libentiùs, quam sub nomine beati viri eam aut transcripserim, aut necessitate ductus reprobauerim.

Antoninus fertur falsatus.

Qui Aluarum autem præsentī materia legit, nescire non potuit, eum vidisse decretalem Ioannis XXI. eaque promulgatâ multis post annis scripsisse. Vt cætera omittam lib. 2. de planctu cap. 59. inscribitur, *De concordia inter decretalem, Exiit. extra de verb. signif. & constitutionem Domini Papæ Ioannis.* quam concordiam doctissimè, & solidissimè exponit. Præmittit enim haberi aliquid tripliciter contingere, quantum ad præsentem materiam. Primò quò ad vsum facti simplicem, tamen iustum. Secundo modo, quantum ad ius administrationis. Tertio quantum ad dominium, idque duplici titulo, iuris scilicet diuini, aut humani, & ciuilis, seu, vt vulgare sonat, lege poli, seu lege fori, vocat autem dominium ciuile illud, quod exceptionem, & actionem in iudicio concedit.

Hac vltimâ acceptione negat Aluarus dominium rerum quarumlibet ad Apostolos spectasse, dicens eos renunciaffe tam in speciali, quam in communi tali proprietati: & ita intelligit decretalem Nicolai: tribus autem primis modis affirmat eos dominos fuisse, quo sensu interpretatur diuisionem Ioannis. Addit hanc indefinitam esse erroneam: *Christus & Apostoli nihil habuerunt in communi, aut speciali*: quia nempe titulo administrationis, & necessariæ sustentationis, & vsus facti liciti

Concordia inter Nicol. & Ioan. nem Pont.

res quasdam habuerunt, & de hisce titulis habendi intelligit extrauagantem Ioannis.

**Multiplex
titulus ha-
bendi.**

Primus modus seu titulus licitus habendi quoad usum facti simplicem constat ex decret. *Exiit. in 6. de verb. signific. & Clementina Exiit de paradiso*, multisque aliis Pontificum, & Doctorum declarationibus super regula fratrum Minorum.

Secundus modus qui est ius administrationis, procurationis, dispensationis, constat ex multis locis iuris Canonici, quibus hoc ius circa res Ecclesie tribuitur Episcopis quarum dominium non ad ipsos, sed ad Ecclesiam spectat, 12. quaest. 1. *Episcopus Ecclesiasticarum*. 10. q. 11. *Episcopus*. 24. quaest. 8. extra de donat. cap. 11. &c.

Tertius verò ex distinctione tam diuini seu naturalis, quam ciuilibus iuris haberi potest, quæ differentia patet distinct. 1. cap. *omnes leges*. & cap. *ius naturale*. cum glossa, & alibi saepe dominium ciuile actionem dat, non ita naturale seu diuinum, quod est tantum fas seu facultas vtendi rebus licite, citra actionem tamen in iudicio, vt ff. de pecul. l. *nec seruum* cum glossa manifestè apparet.

His suppositis restat modò probandum dominium hoc politicum, quod tantum dicitur proprie tale non habuisse Apostolos, nec pro rebus suis in iudicio potuisse, saluà sui status perfectione, & eminentiâ, experiri.

Quod euidenter videtur ex Matth. 5. *Audiistis, quia dictum est, oculum pro oculo, & dentem pro dente: ego autem dico vobis non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram: Et ei, qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium, & quicumque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo, &c.*

Item Lucæ 6. *Et ab eo, qui aufert tibi vestimentum, etiam tunicam noli prohibere, omni autem petenti te tribue, & qui aufert, quæ tua sunt, ne repetas, &c.*

Hæc perfectionis acquirendæ consilia præscripsit Apostolis Christus; nempe iudicio non contendere, tollenti tunicam, dimittendum & pallium; auferenti vestimentum non prohibere tunicam, omni petenti se tribuere, auferenti quæ sua sunt, non repetere; quod est vniuersim renunciare foro, & omni actioni forensi, qua vel sua coram iudice retinere, & defendere, vel ablata repetere licet. Hæc autem in sacro Collegio obseruata fuisse, nemo ritè dubitabit, qui leget quod *capit Iesus facere, & docere*, ne facta doctrina aduersaretur, aut alligare videretur *onera grauiora, & importabilia, & imponere in humeros hominum, digito autem suo nolles mouere*: quæ erat hypocrisis Phariseorum ab ipso reprobata. Bernard. *Fiducialiter sequor te Domine quocumque, & securè incedo viam mandatorum tuorum, sciens quo per eam præcesseris*. Consule Ignatium epist. 14. Gregor. homil. 14. in Ezechielem homil. 17. in Euang. Leo. ferm. de Sancto Laurentio. Reliquorum etiam Patrum concors est sententia Saluatorem exemplo præiuisse doctrinam in iis, quæ perfectionis iter monstrabant, nec alioquin tam sublimis philosophia vllibi magis,

Ag. 1.

Matth. 23.

**Serm. 1. de
omnib.
Sanctis.
Christus
fecit quæ
docuit esse
perfectio-
nis.**

magis, quam in Christi collegio opere, & doctrinâ erat stabilienda, vnde quæque præcepta ad alios erant deriuanda, quam enim absurdum foret Christum aut Apostolos videre pro tunica, aut peculio actionem porrigere, qui secessionem aliis suadebant: aut sublimioris vitæ documenta præscribere, quæ mox oblatâ occasione contemnerent?

Quod si autem quisquam hæc ad perfectionem spectare negabit, non modò Christi doctrinam vanam reddit, qui eandem suavit, sed & Apostolo manifestè aduersatur impropertanti Corinthiis: *Sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles? iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos; quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini?* &c. **1. Cor. 6.**

Item 2. ad Timoth. 2. *Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, &c.* Huius autem consilij finis, & fructus est pax, & quies, ablatio sollicitudinis, quæ litigantes, & causas sequitur; item conseruatio charitatis. Vnde 1. ad Corinth. 13. inter alios charitatis affectus adiicitur: *Quod non querat, quæ sua sunt*. Si ergo delictum imputat Apostolus (hoc est, diminutionem, seu defectum perfectionis, vt Græca dictio *ἄντημα* innuere videtur) iudicia habere, magisque suadet iniuriam, & fraudem pati; nec decere seruum Domini litigare, aut cum perfectione charitatis omnimoda quærere, quæ sua sunt, rectè sequitur intentum nempe à collegio Christi eiusmodi longè remota fuisse, nec ibi licuisse sua in iudicio prætensa actione repetere, aut retinere, cum ipsis Corinthiis vix id permittat Paulus ad veniam infirmitatis, vt docet Augustinus, cuius sententiam, ne quid ex nobis fingamus operæpretium est audire: Ita ille in Enchyridio cap. 78. *Nam & hic posset putari iudicium habere aduersus alterum non esse peccatum, sed tantummodo id extra Ecclesiam esse iudicari, nisi secutus adiungeret, iam quidem omnino delictum est inter vos, quia iudicia habetis vobiscum: & ne quisquam hos ita excusaret, vt diceret iustum se habere negocium, sed iniquitatem se pati, quam velit à se iudicium sententiâ remoueri: continuè talibus cogitationibus vel excusationibus occurrit atque ait: Quare non magis iniquitatem patimini? quare non potius fraudamini? vt ad illud redeatur, quod Dominus ait; si quis voluerit tunicam tuam tollere, & iudicio tecum contendere, dimitte ei & pallium; & alio loco: Qui abstulerit, inquit, tua, noli repetere. Prohibuit itaque suos de secularibus rebus cum aliis hominibus habere iudicium, ex qua doctrina dicit Apostolus esse delictum. Tum cum finit in Ecclesia talia iudicia finiri inter fratres, fratribus iudicantibus, extra Ecclesiam terribiliter vetat, manifestum est etiam hic, quid secundum veniam concedatur infirmis.*

Dices fortè hæc ad solam tunicam & pallium trahenda esse. Respondet Augustinus (lib. 1. de consens. cap. 19.) *Sed de tunica & vestimento quod dictum est non in eis solis, sed in omnibus faciendum, quæ aliquo iure temporaliter nostra esse dicimus. Si enim de necessariis hoc imperatum est, quanto magis superflua contemnere conuenit?* &c. *Omnia ergo intelliguntur, de quibus iudicio nobiscum contendere potest, ita vt à nostro iure, in ius illius transeant, qui contendit, vel pro quo contendit sicuti est vestis, domus, &c.*

Vide

Vide Chrysostrum homilia 18. in Matth. Theodoretum in Apostolum, Caietan. & D. Thom.

His adiungo vix vnquam sine aliqua veniali saltim culpa in iudicio litigari posse, odij, rancoris, amoris proprii (vt calumnias & malevolentiam sileam) excitato stimulo, quibus iactura temporis, pacis, & modestiæ dispendium vt plurimum accedit, cum gloriæ desiderio. His autem periculis carere decuit Apostolos Christi, quibus proinde iudicio experiri non permittit, aut tribunalium pro re temporali accessum.

Quod si etiam à congruentia discurrere liberet, potior huius prohibitionis ex eodem fine concluditur ratio quàm expropriationis, quæ Matth. 10. & alibi missis ad prædicandum discipulis, à Christo præscripta est: nunquam enim maiori sollicitudine res propria amatur, & curatur, quàm dum sub strepitu fori agonizat, tum enim affectus victoriæ accenditur in cupiditatis subsidium, propriusque amor infinitas lites, & rixas suggerit, quæ mentis pacem, & sobrietatem expugnant, vt rectum tenere cursum nequeant.

Sed & illud confirmandæ huius veritatis argumentum efficax erit, quòd nullum ex scriptura Evangelica aut Apostolica fundamentum oppositæ opinionis adstrui possit, nobis autem præter expressa testimonia, ipsius saluatoris exemplum non obsecrè fauet, vt qui petentibus sine titulo, aut iure ab eo censum licet exemptionis suæ manifestam allegaret rationem, solui tamen, aliàs indebitum, mandauit, ne scandalizarentur; opere exerecens, quod mandauit: *Omnia patiente tribue.*

Sed nec hoc infirmius exemplum, quod Iudam sit passus domesticum furem, qui deposita in communem vsum à fidelibus auferebat, nunquam ab eo repetit ablata siue in iudicio, seu extra iudicium.

August. tract. 50. in Ioan. *Non tunc perit Iudas, quando accepit à Iudeis pecuniam, vt Dominum traderet. iam fur erat, Dominum perditus sequebatur non corde, sed corpore. Voluit autem per hoc Dominus nos admonere, vt malos toleraremus, ne corpus Christi diuidamus. Qui aliquid de Ecclesia furatur, iure perditio comparatur, tolera malum bonus, vt venias ad premium bonorum, ne immutaris in penam malorum. Exemplum Domini accipite conuersantis in terra, &c. Quare fures admisti, nisi vt eius Ecclesia fures dum patiuntur toleret?*

Chrysostr. homil. 64. in Ioan. *Christus autem multa condescensione ad Iudam utens non increpauit eum surripientem, &c.* Ex quibus apparet, quàm probabili, & solido fundamento Aluarus negauit dominium tertio modo sumptum (quod actionem nempe in iudicio concedit) fuisse Apostolis, quoad eas etiam res, quæ ad eorundem vsum deponerentur.

His non obstat extrauagans *Cum inter nonnullos, quæ definit Christo, & Apostolis conuenisse ius vtendi rebus, quæ eos habuisse asserit scriptura. Solum enim determinat eos habuisse ius licitum vtendi præfatis rebus, easque donandi, vendendi, aut ex ipsis alias res acquirendi, & damnat oppositum. Prædictum autem ius optimè saluatur solo titulo naturalis dominij, seu administrationis, vt manifestum est, quem titulum eisdem*

eisdem concedit Aluarus. Ex quibus liquet præfate censuræ, cuiuscumque illa sit, vanitas, simul & iniuria: quinimo doctrina, in qua fundatur, grauiorem notam fortè meretur, quia minus concordat sacre Scripturæ, & Patribus.

Nec est quod quisquam oblatret præmissam Aluari sententiam si non Fratricellis, saltim Anabaptistis consentire, qui ex præmissis Pauli verbis ad Corinth. omnem iudicariam potestatem auferre conantur Magistratibus, aliud porro est iudicia condemnare, quod illi intentant, aliud litigantes, eorumque impatientiam, quod Paulus damnat, suadetque potius iniuriam quamuis pati debere, quàm amittere pacem, & charitatem, seu cum fratre iudicia habere. Et si porro iudicia exerceri Paulus intra Ecclesiam, non extra permittat, nemo negabit quin quisque suo iuri cedere pacis, aut charitatis ergo possit, ne vel eas ipse emitat, vel similis dispendij occasio sit fratribus. Parcere autem scandalo pusillorum est perfectionis, vt 1. ad Corinth. 8. & 10. clarum est, idemque fusè docent expositores specialiter S. Thomas. Quod obiciunt de Fratricellis calumnia mera est, vt ex dictis supra constat. Cæterum pro dictorum confirmatione ab omni nota, & censura eximit Aluarus Nauarrus de re. Eccles. quaest. 1. monitorio 10. qui in hunc modum causam eius contra aduersarium agit.

Nauarrus defendit Aluarum.

Decimò moneo quòd in eadem Apologia monit. 12. diximus, præfatus N. malè arguit vanitatis in eodem cap. num. 9. Aluarum Pelagium, doctrinam solidam virum, in hæc verba; *ex his vana mihi videtur illa quaestio Pelagij; An vestes Petri, quibus indui cum Angelus iussit, essent Petri, quoad dominium, vel usum tantum? Malè, inquam, arguit vanitatis Aluarum. Primum quidem, quia nullus vnquam Doctorum arguit vanitatis, imò omnes laudauerunt: Gloss. singularem cap. non dicatis 12. quaest. 1. querentem an vestis quæ se quotidie vestit Monachus sit eius? & decidentem non esse, imò neque possessionem eius habere, nec nomine suo posse agere super illa, vel super alia re temporali virtute illius contractus, vel delicti. Nec mirum, quod eam laudauerint: quia vera, & rara est: probaturque per 1. id vestimentum. ff. de pecul. quatenus habet, seruum nec esse dominum vestimenti quotidiani, neque illud suo nomine possidere: quia, qui ab alio possidetur, nihil possidere potest. 1. quod seruus. ff. de acquir. possess. & quod recepta est tam in praxi, quàm in theoria sententia Innoc. in cap. cum olim. de prinil. quod seruus & Monachus in hac re coequantur.*

Deinde, ideo malè notat Pelagium vanitatis: quia fundamenta quibus in id mouetur, vana sunt. Alterum scilicet est, quod Apostoli non vouerunt paupertatem: quod ideo vanum est, quia contrarium esse verum constat ex B. Augustino 7. lib. de Ciuit. Dei. cap. 10. & ex alijs, quæ latè citat Pelagius lib. 2. de planctu Ecclesie, cap. 56. col. 7. Constat item ex eo, quod id necessario consequitur, præsupposito quod ipsemet N. præsupponit ex Sancto Thoma in 2. 2. quaest. 88. artic. 4. eos voluisse omnia ad statum perfectionis pertinentia, vt supra efficaciter probauimus: in qua re cerè ipse confusè & inconstanter vagatur. Alterum autem scilicet, quod Petrus, licet vouisset paupertatem, cum solum esset discipulus, fuit tamen absolutus ab illa,

illa, simul ac fuit factus Episcopus: quod supra monstratum est esse falsum, & periculosum. Quare non de vanitate fuit notandus Pelagius, sed de soliditate eruditionis, ac veritate laudandus, quatenus graviter, constanter, & doctè definit, Petrum paupertatem vouisse; ideoque non fuisse Dominum suarum vestium, nec possidere illas nomine proprio, sed nomine Christi vel Ecclesie, cuius caput vicarium erat, cum Angelus eum excitauit in carcere: sicut verè dicimus, S. D. N. Pium V. eius successorem (qua gloria eius est) non fuisse Dominum vllorum bonorum Ecclesiasticorum, nec suarum vestium quidem, obstante iam voto paupertatis solemnì, quod pridem emiserat: tamen sic summum eorum omnium dispensatorem, & protectorem. Equidem conclusionem Pelagij predictam, que antea fuit Glossa predicta singularis & omnium communis, non solum arbitror non esse vanam, sed veram, & valde vtilem: ut agnoscamus omnes religionem approbatam professi, quod nullius rei temporalis, nec vestium quidem, quas vestimus, Domini sumus, neque eas nomine nostro possidemus: quo eis eorumque redditibus conformius nostris regulis utamur, & pauperibus aliisque pietatis operibus fusius manus extendamus. Vide eandem circa quaestionis statum monit. 12. 13. 14. & 15. qui totus in sententiam Pelagij descendit. Hucusque de Christi, & Apostolorum paupertate satis disputatum est, ad alteram deinceps quaestionis difficultatem transire lubet, in qua satisfaciendum erit iis obrectatoribus, qui Franciscanam paupertatem impugnant, vel aliis, qui minùs solidè de eadem disputarunt.

C A P V T V I I.

Quod fratres Minores solum usum facti habent in res que ipsis offeruntur, etiamsi usu consumantur, in quibus usus iuris & facti differentia manifestatur, & probatur.

Non sola Christi, & Apostolorum paupertas in controuersiam venit sub Ioanne XXI. verumetiam status regulæ fratrum Minorum, eiusque paupertas; quoad primam quaestionem tam Ioannes, quam prædecessores Pontifices concordant: quoad secundam idipsum quidam adstruere tentant; sed ad concordiam eos reuocare difficile est: in causa paupertatis Christi, & Apostolorum emanauit extrauagans, cum inter nonnullos, &c. alteram verò quaestionem concernit extrauagans, Ad conditorem Canonum, quo abdicauit dominium rerum concessarum fratribus, quod prædecessores in se, & Romanam Sedem assumpserunt: potuit id quidem, sed quod irritatus à singularibus personis, fecerit, alij non probant, cum particularis offensa in communem innocentium

centum vindictam, trahi nequaquam debuit. Sed id alij iudicent: nullam certè iustæ indignationis causam exhibuerunt eidem tum Franciscani, præter decisionem illam Capituli Perusini, quam legitimam, & iustæ defensionis moderamini inculpatam esse superius demonstraui-mus. Nec Ocham, nec Cæsanas, qui soli ex Franciscanis iniqui fuerunt in Pontificem, hoc anno, aut ante vindicias tentarunt, nec postea ante annum ab hoc quintum. Iniqua igitur suggestio, nulla Franciscanorum culpa Pontificem commouit, vt præfatum dominium abdicaret, syndicos, qui ex concessione Martini I V. & aliorum prædecessorum elemosynas fratrum, nomine, & autoritate Pontificis administrabant, reuocauit, aliæque certè disseruit, quæ prædecessorum decisionibus non ita specie tenus quadrant (licet in quaestione extranea fidei, nec à communi schola sunt recepta) vt de confusione vsus & dominij in iis rebus, quæ vsu consumuntur, de paupertate Franciscana, & quæ illuc spectant. Adiecit insuper alias decretales Apologeticas, si decretales dici possunt, in quibus nihil omninò decisuè adstruitur: sed doctrinali discursu proceditur disputatiuè, magis proinde ex priuato sensu, quam ex cathedra; vt opiddò ad propositum obiici queat, quod is ipse Innocentij V. in hac ipsa materia autoritati respondit extrauagante, Quia quorundam: Dicimus quidem, inquit, quod hoc dixerit non vt Papa, sed vt Petrus de Tarantasia. Eandem de Ioanne sententiam reipsa confirmant sequentes, qui Nicolaum, & Clementem V. aliòsque Pontifices contraria dogmatizantes iure sequuntur: nostrasque partes sustinent: vt antiquos omittam, Soto de iust. & iur. lib. 4. quaest. 1. artic. 1. asserens Ioannem nec legitime, nec iustè renunciaffe dominio præfato. Nauarr. Apologia ad lib. de reddit. quaest. 1. & toto monit. 16. de reg. comm. 1. & comm. 2. Alcozer lib. de ludo cap. 17. Ledesma 2. part. quaest. 18. artic. 1. dub. 2. Menchaca in controu. illustr. lib. 1. cap. 17. Quesada in suis quaest. variis cap. 14. Bannes 2. 2. quaest. 62. init. tract. de dominio quaest. 1. dub. 1. conclus. 3. & 4. Bellarm. tom. 1. controu. de Summo Pontifice lib. 4. cap. 14. Salon. quaest. 1. artic. 2. conclus. vnica. Molina, D. Thom. 2. de iust. & iur. disput. 6. Azor. tom. 1. inst. mor. lib. 12. cap. 24. quaest. vltim. Valent. 2. 2. disput. 5. quaest. 10. punct. 1. quaest. 2. Lessius lib. 2. de iust. & iur. cap. 3. dub. 8. Vasquez opusc. de redditibus. Sanchez tom. 2. in decal. lib. 7. cap. 18. superfedeo nostris, qui id ad vnum omnes defenderunt, ad quos vniuersim remitto lectorem, sicut ad supra citatos, Alensem, D. Thom. D. Bonau. Henricum de Gandauo.

Vnico argumento reliquis omissis, quæ apud præfatos passim occurrunt certandum duxi, ex autoritate scilicet Ecclesie, & Pontificum, probandumque manifestè ex communi eorum sententia nihil dominij, aut proprietatis conuenire, aut permitti Franciscanis in communi, aut particulari quoad vllas res, etiam vsu consumptibiles, & quidquid aduersum hoc statuit Ioannes, non modò non acceptum fuisse, sed expressè, & in terminis reuocarum per successores, nihilque proinde vigoris habere decretalem, Ad conditorem, nec reliquas, quæ ad eius defensionem emanarunt.

Soto.

Nauarr.

Alcozer.

Ledesma.

Menchaca.

Quesada.

Bannes.

Bellarm.

Salon.

Molin.

D. Thom.

Azor.

Valent.

Lessius.

Vasquez.

Sanchez.

Gregor. IX. In primis Gregorius IX. in sua declaratione quæ incipit: *Quo elongati seculo*, &c. art. 4.

Ex sententia Ecclesiæ & Pontifici adstruitur paupertas Minorum. *Præterea cum in ipsa regula contineatur expressè, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec rem aliquam, ac ipsi processu temporis contaminari timeant ordinis paupertatem, præsertim, cum iam dixerint aliqui, proprietatem mobilium pertinere ad totum ordinem in communi, nobis fuit humiliter supplicatum, ut in hoc dignaremur animarum providere periculis, & totius ordinis puritati.*

Dicimus itaque quod neque in communi, nec in speciali debent proprietatem habere, sed utensilium, & librorum, & eorum mobilium, que licet habere, eorum usum habeant, &c. Ita Gregorius, qui ut ipse fatetur ex longa familiaritate Sancti Francisci plenius intentionem novit, eidemque astitit, dum regulæ confirmationem à Sede Apostolica obtinuit. Declaratio autem eius tam clara est, ut ponderationem respuat & interpretem.

Innocent. I V. Innocentius IV. in declarat. super eodem, quæ incipit: *Ordinem vestrum: Dicimus*, inquit, *insuper, quod cum in ipsa (supple, regula) contineatur expressè, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem: nec in communi, neque in speciali debent proprietatem habere. Sed locorum & domorum, ac utensilium, ac librorum, & eorum mobilium, que licet habere, ordo usum habeat, & fratres secundum quod Generalis, vel Provinciales Ministri disponendum duxerint, iis stantur.* & infra. *Cum tam mobilium, quam immobilium huiusmodi ius, proprietas, & dominium (illis solis exceptis, in quibus expressè donatores seu translatores sibi dominium servasse constituerit) nullo modo ad Ecclesiam ipsam spectent, cui domus, & loca prædicta cum Ecclesiis, cæterisque pertinentiis (que omnia in ius, & proprietatem Sancti Petri suscipimus) omnino tam in spiritualibus, quam temporalibus immediatè subesse noscuntur, &c.*

Alexander IV. Alexander I V. edidit similis tenoris expositionem, de qua vetus author Bartholom. Pisanus in sua compilatione. Authentica habetur Parisiis, ut refert Speculum ordinis.

Nicolaus III. Idem definiuit Nicolaus præfatâ decretali, *Exiit*, ut suprâ visum fuit. Hæc porro ille artic. 2. supponens declarationes præmissas. *Dicimus*, inquit, *quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum, tam in speciali, quam etiam in communi, propter Deum meritoria est, & sancta, &c.* & infra. *Cum in rebus temporalibus sit considerare præcipuum proprietatem, possessionem, usumfructum, ius utendi, & simplicem facti usum; & ultimo tanquam necessario egeat, licet primis carere possit vita mortalium, nulla prorsus potest esse professio, que à se usum necessarie sustentationis excludat. Verum & decens fuit ei professioni, que devouit Christum pauperem, in tanta paupertate sectari, omnium abdicare dominium, & rerum sibi concessarum necessario usu fore contenta.* Vide eum fusiùs in sequentibus, in quibus etiam dominium rerum concessarum fratribus in Sedem Apostolicam assumpsit, exemplo prædecessorum speciatim Innocentij I V.

Martinus I V. Martinus I V. idem declaravit in decretali, *exultantes in Domino*, &c. quæ data est anno 2. sui Pontificatus, qui fuit 1286. asserens ad Ecclesiam

fiam Romanam omnes res fratrum Minorum siue mobiles, siue immobiles, quibus uti possunt, quo ad ius, proprietatem & dominium nullo medio spectare, & concedit facultatem constituendi syndicos, qui nomine & autoritate Ecclesiæ res oblatas in usus fratrum necessarios expenderent.

Nicolaus IV. idem præstitit anno primo sui Pontificatus 1288. 2. Maij. decretalis incipit: *Quia nonnulli*, &c. recipiens omnia & singula, quibus licet uti possunt fratres, in dominium & proprietatem S. Petri Apostoli, nisi præfatum dominium sibi reseruarint dantes.

Bonifacius VIII. approbavit decretalem Nicolai, eamque inseruit sub titulo de verborum significatione lib. 6. quem ex veris & authenticis decretalibus compilavit, ut habet decretalis, *Sacro sancta Romana Ecclesia*, &c. quam eidem libro præfixit.

Idem sui Pontificatus anno primo, qui fuit Domini 1294. prædecessorum Nicolai, & aliorum decretales speciali indulto confirmavit; quod incipit: *Inter cæteros ordines*, &c. inferius autem ita ordinavit: *Præterea, Ecclesias, oratoria, domos, loca, libros, utensilia, & alia qualibet mobilia & immobilia, quorum usum licet habere noscimini, cum cæteris omnibus quocumque modo, vel quavis causa pertinentibus ad prædicta, & ad aliquod prædictorum in ius & proprietatem B. Petri Apostoli auctoritate Apostolicâ suscipimus in perpetuum valitura: illis ex eis duntaxat exceptis, in quibus euidenter & expressè donatores seu translatores sibi proprietatem & dominium constituerit reseruisse, &c.*

Clementis V. eiusdem successoris declaratio solemniter edita in Concilio Viennensi, & promulgata, quæ decretalem Nicolai confirmat, elucidat, & supplet, incipit, *Exiit de paradiso*. per omnia concordat Nicolao.

Tandem ipse Ioannes XXI I. utramque tam Nicolai, quam Clementis declarationem confirmavit extrauag. *Quorundam exigit*, &c. verba eius sunt: *Nos post prædecessorum nostrorum & præsertim felicitis recordationis Nicolai III. ac pie memorie Clementis V. Rom. Pont. super intellectu & obseruantia reg. Ord. Fratrum Minorum declarationes salubriter editas, solidas quidem, claras & lucidas multaque maturitate digestas, nostras Deo fauente indubius ipsorum prædecessorum declarationes declarationibus adiungamus, sicque dies diei eruetet verbum, &c.*

Concilium Constantiense hunc paupertatis statum confirmavit quibusdam obseruantibus monasteriis in partibus Galliarum edita constitutione, quæ incipit, *Sacro sancta Constantiensis synodus*, &c. Vbi hæc inter reliqua præscribuntur: *Insuper possit, & debet ipse Vicarius Generalis, & sui successores conuentus sibi subditos, ad statum dicta strictæ obseruantie consonum iuxta declarationes, & statuta sedis Apostolicæ, & ordinis reducere, tollendo quascumque superfluitates, siue sint in rebus mobilibus, vel immobilibus quantum fieri poterit bono modo, habito semper consilio maiorum, & discretorum sibi obedientium, eligendo, si opus est; aliquos fideles, qui ipsas superfluitates auctoritate huius sacri Concilij vendant, commutent, aut alias in pijs operibus conuertant, &c.* Per statuta, & declarationes

iones Apostolicas intelligit Conc. declarationes Nicolai, & Clementis, quæ in præfatis monasteriis obseruabantur, reiectis priuilegijs, quæ inducta sunt contra regulæ præscriptum, quoad paupertatis rigorem, & purum cultum. Hinc ordinatum, vt procuratores, seu syndici eligi possint, qui superfluitates commutarent, aut in pios vsus conuerterent nomine tamen, & autoritate Concilij, non fratrum, vt qui nullum in res dictas dominium haberent, quo ius, aut autoritatem qualemcumque in alios legitimâ, & validâ substitutione deriuarent. Hoc idem decretum confirmatum est à Concilio Basiliensi, dum sub obedientia Eugenij IV. congregatum perseveraret, & per Martinum V. anno 3. sui Pontificatus, decretali, quæ incipit: *Romanum Pontificem*, &c.

Martin. V.

Martinus V. anno 11. sui pontificatus, qui fuit 1428. Kalend. Nouembris renouauit decretalem Martini IV. eandem de verbo ad verbum exprimens in sua constitutione (quæ incipit, *Amabiles fructus*) confirmauit; & extrauagantem Ioannis XXII. *Ad conditorem*, expressâ eius mentione factâ, reuocauit: instituit facultatem nominandi syndicos, qui elemosynas fratrum expendere nomine & autoritate Sedis Apostolicæ, in quam resumpsit omne ius & dominium rerum tam mobilium quàm immobilium spectantium ad vsum fratrum, quod alias præfatus Dominus Ioannes XXII. abdicauit.

Reuocatio
extrau. Ad
conditorem.

Idem Pontifex ad conuentum, seu Capitulum, vt aiunt, generale totius Ordinis Franciscani, quod celebratum fuit Assisij anno 1430. legauit Ioannem Cardinalem, qui pro ipsius ordinis vnione, & reformatione eidem Capitulo præsideret, cum plenaria potestate dirigendi, disponendi, statuendi, præcipiendi, mandandi, & quoscumque transgressores mulctandi, puniendi, corrigendi, priuandi, approbandi, reprobandi, procedendi, iudicandi, & exequendi, &c. vt habent literæ Pontificiæ: *Cum generale Capitulum*, &c.

In vigore autem huius concessionis Apostolicæ edita sunt in præfato Capitulo statuta, quæ idè dicta sunt Martiniana, non solum, quia eius autoritate facta: sed quia etiam postea ab eodem confirmata sunt, & modificata per specialem constitutionem, quæ incipit, *Peruigilis more pastoris*, &c. (data est Romæ apud SS. Apostolos 6. Kalend. Augusti. Pontif. 14.) pro confirmatione verò statutorum hæc habet: *Nos constitutionum, & literarum earundem tenores presentibus pro sufficienter expressis habentes, illasque harum serie approbantes, & confirmantes*, &c. & sub finem: *Premissis, necnon constitutionibus Apostolicis, & alijs contrariis non obstantibus quibuscumque: Alias tamen constitutionibus antedictis per præfatum Cardinalem editis in omnibus semper saluis*, &c.

Quid porro constitutiones ipsæ circa præsentem quæstionem disponunt audiamus: Item quoad votum, inquit, *paupertatis, id est, vouendi sine proprio, & quod fratres nihil sibi approprient, statuimus & ordinamus illud inconcusse tenendum, quod fel. rec. Nicolaus III. declarauit in sua decretali extra de verborum significatione, Exijt qui seminat lib. 6. §. porro successiue, & seriatim per ordinem usque ad §. verum quia expresse in regula continetur* (hæc series comprehendit articulos 2. & 3. omniaque e

omniaque quæ de paupertatis statu declarauit & ordinauit Nicolaus) & quod quilibet conuentus habeat suum procuratorem secundum declarationem & priuilegium Domini Nicolai III. Martini IV. & sanctissimi Patris & Domini Martini V. &c. ita statuta cap. 1.

Eugenius IV. in decretali, *Ad perpetuam rei memoriam. Prouisionis nostræ debet prouenire subsidio, vt ius suum cuiuslibet conseruaretur*, &c. confirmauit litteras Martini V. de quibus supra, & reuocauit extrauagantem Ioannis XXII. quæ dicitur, *Ad conditorem*, cum reliquis obstantibus. Hæc acta sunt anno 1432. Idib. Febr. Pontif. Eugenij anno 2. Idem etiam Pontifex editis pluribus alijs constitutionibus, statum familiæ de Obseruantia approbauit, & ampliavit, qui paupertatem dictam solo rerum vsu contenti profitentur. Idem præstiterunt successores Calixtus III. Nicolaus V. Pius II. Paulus II. Sixtus IV. qui subinde 1471. prid. Kalend. Martij editâ decretali, quæ incipit, *Dum vberes fructus*, &c. approbauit constitutionem Martini V. & prædecessorum de instituendo syndico, qui nomine Ecclesiæ Romanæ administraret oblata in vsus necessarios fratrum, ibidem determinans omne ius, proprietatem, & dominium in hæc ad Sedem Apostolicam spectare.

Alexander item VI. in decretali, quæ incipit: *Vberes fructus quos videtur ordo*, &c. confirmat decretales prædictas Martini IV. Martini V. Eugenij IV. Sixti IV. Pauli II. Calixti III. per quas vsu rerum fratribus dumtaxat permisso (*Quem, inquit, cum puritate regulæ percipere, & habere possunt*) dominium & proprietatem apud Ecclesiam Romanam remanere decreuit.

Iulius item II. idem constitutione simili instituit anno 1509.

Leo X. anno primo sui Pontificatus scilicet 1514. declarans amplas domos, & pretiosa ornamenta non derogare regulari obseruantia fratrum, ita habet: *Nos igitur attendentes, quod domorum, & aliarum rerum, tam pro diuino cultu, quàm pro communi vsu vestro vobis concessarum, solum ad vsum non possessionem cedunt, nec ea sine speciali Sedis Apostolicæ mandato alienare possitis, ac ad eandem illa omnia, quæ de nouo nostri prædecessores fecerunt, in proprietatem dictæ sedis recipimus, pertinent, & quod ex domorum amplitudine, aut paramentorum multipliciitate nihil magis vestris commoditatibus corporalibus adiucietis, vestris hac in parte supplicationibus inclinati autoritate Apostolicâ tenore presentium declaramus, & decernimus vt illarum tantum esse custodes & non possessores, & propterea absque vestra professionis maculâ, aut violatione decentioribus paramentis uti*, &c.

Adiicere possem plurima Ordinis Franciscani ab initio, in hanc vsque diem, edita, statuta, atque autoritate Apostolicâ confirmata; sed quid extra tot Pontificum determinationes tam manifestas, quàm veras aliud quæramus testimonium? quibus perpetuâ successione stabilita est regula Franciscana, eiusque decreta paupertas, vt nihil aut proprietatis, aut dominij admittat, siue in communi, siue in particulari. Hinc Trid. sess. 24. de regularibus, & monialibus cap. 3. dum reliquis tam mendicantibus, quàm alijs religionibus bona immobilia possidere in communi permittit,

Eugenius
IV.Calixtus
III.
Nicolaus
V.
Pius II.
Paulus II.
Sixtus IV.
Alexander
VI.Iulius II.
Leo X.de refot.
Trident.

permittit, & de nouo concedit, excipit monasteria Franciscanorum de Obseruantia, & Capucinatorum, non aliam ob causam, nisi quia eorum status & regula possessionem vllius rei non admittit.

Quapropter manifestè sequitur veritas decretalis, *Exijt*, editæ à Nicolao Papa circa articulum paupertatis Franciscanæ, ac præmissæ decisionis Perusini Capituli. Qui benigniori itaque interpretatione reuocare noluerit ad concordiam Ioannem cum Nicolao, deferre certè tenetur huic quem perpetuus Ecclesiæ & Pontificum sensus tenuit, non Ioanni, qui solus est, & vt fertur, passione motus differuit, verius more doctoris, quam quidquam definiuit ex cathedra, vt Pontifex: quantumuis enim renunciatio dominij rerum concessarum ad vsum Franciscanorum ab eo facta, vltus fuit autoritatis pontificiæ: in nulla tamen definitione per eum, aut alium, quæ statum quæstionis controuersæ determinaret, fundata fuit, & nullibi eum inuenio hac in re decisiuè processisse, sed merè disputatiuè, vt mirum fortè videri queat, quoniam fundamento quidam eius autoritatem nobis obiiciant tanquam is quidquam hac in re definiuit propriè, & ex cathedra.

E contra viginti Pontificum non ambiguas, sed claras, & expressas declarationes pro nostra sententia adduxi, vt omittam quatuor Generalia Concilia Viennen. Constantien. Basilien. antequam ab obedientia recessit, & Trident. quorum Viennen. id clarè definit, alia duo non obscure supponunt secundum hoc decernentes quoad statum obseruantia; Tridentinum verò insinuat. His adiicere possem Innocentium, & Honorium III. qui cum statum confirmarunt Beato Patri nostro Francisco, cuius potissimum confirmationi rigor ille paupertatis à regula præscriptus difficultatem non modicam obiecit: non modò enim arduus, sed inobseruabilis, & irrationabilis quibusdam visum est cardinalibus teste S. Bonauent. cap. 3. vitæ sancti, quibus in fauorem pauperis Evangelici præclara est ibidem responsio Ioannis Cardinalis à S. Paulo dicti Sabinensis: *Si petitionem, inquit, pauperis huius tanquam nimis arduam, nouamque resellimus, cum petat confirmari sibi formam Evangelicæ vitæ; cauendum est nobis, ne in Christi Euangelium offendamus: Nam si quis intra Evangelicæ perfectionis obseruantiam, & votum ipsius dicat contineri aliquod nouum, & irrationabile, vel impossibile ad seruandum, contra Christum Euangelij auctorem blasphemare conuincitur, &c.* Dubium autem non est præfatos Cardinales, aut Pontificem non hæsisse circa confirmationem paupertatis in particulari duntaxat, quæ apud religiones passim nota, & in obseruantia fuit, sed communis, vt ex sequentibus liquet, maximè ex parabola, quam sanctus induxit de paupere muliere contrahente cum rege diuitem, eiusque susceptâ prole, quæ ad magni regis mensam nutriebatur, indicans per hoc non verendum esse ne religio pauper, nihil habens ad regis Christi mensam sedens, fame conficiatur.

Quod si vltèriùs progredi luberet in medium adferre possem plures constitutiones Pontificum in causa reformationis aliquibus in locis Franciscanæ religionis, quorum potissimus, & vnicus scopus erat præ-

fatum paupertatis statum conseruare, aut lapsum alioquin restaurare, omnesque dicti ordinis reformationes autoritate pontificiâ institutas illuc semper spectasse. Quid dicam quod extrauagantia Ioannis XXII. in quantum his derogant, sint à successoribus reuocata: ex quibus habes lector quid in controuersia liquidò sit sequendum.

Quod si concordia magis placet, eam ex Aluaro, Molina, Nauarro, & aliis inuenies, nempe Ioannem intellexisse per vsum iuris ipsum vsum facti licitum, quem determinauit Nicolaus præscribi à regula Franciscana, fauentque huic interpretationi argumenta Ioannis, quibus contendit vsum simplicem facti nullum dare titulum licitum, ac proinde esse iniustum. Addendo ergò quod talis vsus sit licitus aliquo adhibito titulo nihil obstabit Ioannes, sed quæstio pænè erit de nomine. Distinguas ergò sic vsum iuris ab vsu facti licito, nempe quod ille sit ius vtendi re alienâ independentè à voluntate domini, aut non fundatus in eius concessione, hic verò sit semper dependens à voluntate Domini qualis conuenit seruo, quoad res Domini; religioso particulari in res ad vsum concessas; conuiuæ quoad appositos cibos, &c. Hunc præscribit regula Franciscanorum, vltus autem facti simplex non licitus est, quando sine voluntate, aut concessione Domini, aut alio fundato titulo vtimur re aliena.

Finiui tandem lector concerrationem promissam de paupertate Christi, & Apostolorum, atque simul Franciscana. Omnia iudicio tuo cedunt, breuior esse potui; sed nec minus prolixior. Quod si tibi prolixus, veniam da: moram enim iniecit aduersarius, vt hanc in mei status, ac simul etiam veritatis, Apologiam dictarem. Audisti superius, quam atrociter in nos & decisionem Capituli Perusini ante tempus inuectus sit. Sed nec magis in sequentibus parcat, nescio quibus Fratricellorum erroribus, & hæresibus, eandem simul cum toto sodalio Franciscano ob eius causam insimulatis: ideo hic debito loco, & anno sistendum duxi, donec omnes machinas & violentos insultus obiectâ innocentia, & veritate discuterem: deinceps autem velut partâ victoriâ solus currens, festinabo tecum ad metam: fugientis tamen aduersarij vestigium premam, ne elabatur reliqua persecuturus, quæ aduersus Franciscanos adinuenit.

Anno 1323. num. 10.

B z o v. *Gliscentibus interim Pontificem inter, & Ludovicum dissensionibus, fratres quidam Minores de paupertate Christi, & Apostolorum, nimis contentiosè, non iam cum fratribus prædicatoribus, sed cum ipso Ioanne summo Antistite, disceptantes, cum fratrem Bonagratiæ, ea in controuersia fratris Michaelis Cæsenatis Ministri, & Capituli Generalis Perusini Procuratorem, propter temerariam à sententia Ioannis appellationem, per hos dies in carcerem coniectum accepissent, scriptis non minus procacissimis, quam erroneis, famam summi Pontificis Ioannis violare ausi sunt.*

Quod autem scirent Ludouicum iniquissimo animo excandescere contra Pontificem, Vvilielmum Ockamum sui instituti, natione Anglicum, sophismatibus, & subtilitatibus tenebrosis innutritum. ac propter eandem opinionem, quam unà cum Fratre Michaële Casenate Generali Ministro mordicus defendebat, anathemate percussum, ad Ludouicum odio astuantem, ire sustinuerunt. Qui oleum, ut aiunt, camino inflammato affunderet: ferunt, cum defensionem imploraret, dixisse: O Imperator tu me gladio à Papa iniurijs defende, & ego te verbis, & scriptis indissolubili ratione defendam.

Is à Ludouico siue mercede conductus, siue in tutelam receptus multas calumnias in Ioannem sparsit, hereticumque & schismaticum mentitus, eius censuras non esse metuendas, finxit, &c.

Diues est aduersarius, & in Franciscanos liberalis, vt nemini dubium euadat, authorem, & inuentorem eum esse annalium, non collectorem. Sed quamuis vnica hac responsione satisfiat, eum nempe inuenturam agere, non veram narrationem, pro consuetudine tamen ad singula respondebimus.

B z o v. Fratres quidam Minores de paupertate Christi & Apostolorum nimis contentiosè non iam cum fratribus Predicatoribus, sed cum ipso Ioanne summo Antistite disceptantes, &c.

tit. 24. c. 9.

Instantibus fallacibus aliquibus susurronibus, & detractoribus, indignationem Pontificis incensam contra ordinem, & Generalem referat Antoninus: quinam illi fuerint, tu, vt velis, interpretare; immunes sanè ab altercatione, & contentione, si quæ fuit, non præstabis, nec probabis etiam Fratres Minores vllos disceptasse cum Ioanne de paupertate Christi hoc anno, vt sequentibus apparebit.

B z o v. Cum Fratrem Bonagratiam ea in controuersia Fratris Michaëlis Casenatis Ministri, & Capituli Generalis Perusini procuratorem, propter temerariam à sententia Ioannis appellationem per hos dies in carcerem coniectum accepissent.

Nullum hîc præmissæ, quam fingis, disceptationis seminarium inuenies. Institutio procuratoris, qui grauissimam, & iustissimam ordinis causam sustineret coram supremo iudice, ex æquo fuit, & decore religionis, ne dicam necessitate defensionis status, & instituti. Si verò, te iudice, crimen id fuit, quidni etiam accusas inferius ad annum 1337. contribules tuos, à quibus Fr. Mathias Cracouiensis, Poloniae Minister, destinatus est ad Benedictum XII. omnia extrema instituto Dominicano, te authore, militantem? Sed fortè quod nobis non licet, in tuis erit virtus.

Vt rem igitur à cardine voluamus, disceptationem hanc de paupertate primus inuenit Fr. Ioannes Inquisitor Dominicanus, quæ licet extincta

extincta fuit in dominica Passionis, huius anni, ex partium consensu, mansit tamen fomes in malè affectis, quorum importuna suggestio tantum restaurare valuit incendium, id nescientibus quidem Franciscanis. Hinc ergo disceptationis origo, cum Pontifex laxauit censuras, quas ad defensionem status Franciscani posuit Nicolaus III. cuique liberum permittens suam de paupertate Christi opinionem promerere. Disceptarunt ergo Franciscani? nequaquam: à vitis tamen principibus, & quibusdam S. Ecclesiae Cardinalibus rogati, in Capitulo Perusino suam exposuerunt sententiam, in ea quæstione, quam liberæ disceptationi subiecit Pontifex. Nescio quid in hoc peccarint: scio autem nihil contentiosius mouisse aduersus quenquam, cuius experimentum erit si legatur decisio, quam exhibuerunt cum suis fundamentis, iam superius à nobis traditam.

Promulgauit mox Pontifex decretalem, Cum inter nonnullos. 2. Idus Nouembris eiusdem anni, ad hoc nihil tum Franciscani. Prosequitur Ioannes impugnationem status eorundem, approbati à prædecessoribus, promulgauitque extrauagantem, Ad conditorem, in qua non modò renunciauit dominio rerum, quod prædecessores in se assumpserunt, sed & disceptando, non obscurè paupertatem regulæ, & superiorum Pontificum declarationes super eadem impugnavit, priuatæ opinionis, & quorundam suggestione, qui Pontificis animum, aliàs fortè commotum, alienare magis, ac magis contendebant.

Promulgatâ igitur, & affixâ præfata constitutione in portis Ecclesiae Auenionensis, Fr. Bonagratia eius causæ Procurator, exhibitâ supplicatione, cum debitâ sui status defensione, non appellauit temerariè, sed recurrit humiliter ad ipsum Conditorem. Initium supplicationis erat: Vestra supplicat sanctuati Fr. Bonagratia. ita Marianus loco præfato. iudicet ergo lector, si supplicare idem sit quod temerariè appellare vt imponit Bzouius. Exhibita fuit supplicatio die 14. Mensis Ianuarij: hæc est tota disceptatio, quæ contigit Franciscanis circa paupertatem anno præfato.

B z o v. Scriptis non minus procacissimis quàm erroneis famam summi Pontificis Ioannis violare ausi sunt, &c.

Digitum ad superius relata intende, vt vel sic rem certius inuenias; omnia porrò, quæ hîc scribis ad annum 1328. & sequentes referenda sunt: illo namque anno primùm cœperunt Franciscani in Pontificem agere, & ex Franciscanis solus Cæsenas, & Ocham. Veritatem disce ex ea sententia, quam in vtrumque Auenione profugum tulit Ioannes; eam faciliè ex seipso legeris eod. anno.

B z o v. Vvilielmum Ockamum sui instituti, natione Anglicum, sophismatibus, & subtilitatibus tenebrosis innutritum, ac propter eandem opinionem, quam unà cum Fratre Michaële Casenate Generali Ministro mordicus defendebat, anathemate percussum, ad Ludouicum odio astuan-

tem ire, sustinuerunt, qui oleum, et aiunt, camino inflammato affunderet.

Falsatio.

Hoc fortè industriæ defuit, vt breui clausulâ, errori temporis, & narrationis accrescat falsatio authoris. Trithemium horum authorem producit? en illum in fonte: *Vilhelmum quoque de Ockam eiusdem ordinis natione Anglicum, Doctorem acutissimum, ob eandem sententiam excommunicatum, declarauit* (supple, Ioannes) *hereticum, qui confugiens ad Ludouicum Imperatorem; eius defensionem implorauit, &c.* Hucusque Trithemius; qui perniciosam simulationem Franciscanis nequaquam impingit, quasi fugam Ochami, in dispendium Pontificis, sustinuerint, vt hostem in eum incitaret Imperatorem: in ipsum etiam Ochamum benignior est Trithemius, acutissimi Doctoris cum titulo indigitans, non autem sophismatibus, & subtilitatibus tenebrosis innutriti, vt calumniatur Bzouius, qui erroneam temporum rationem fideliter sequutus est, & quæ vera esse comperit, refutare non est veritus, ne quid veri fortè fortuna dixisse videretur. Sed nec hic finis corruptelæ.

B z o v. *Is à Ludouico sine mercede conductus, siue in tutelam receptus.*

Quid opidò Trithemius? *Susceptus autem*, inquit, *à Ludouico.* nulla apud eum mentio mercedis, aut mercenarij.

B z o v. *Præcipue in illam cuius titulus est, Ad conditorem, superiore anno vulgatam epistolam, stylum acuerant Minoritæ: quam tantum abest, vt Ioannes inuicta constantie Pontifex antiquauerit, vt etiam hoc anno autam, magisque illustratam ediderit, &c.*

Bellarm.

His omnibus ne solus incedere videretur subscribit vnum Trithemium in Chron. Hirsaug. sed is domi manens, mutus, & silens, ne verbum quidem dixit, horum quæ imponuntur. Cæterùm respondit ad obiecta pridem præclarus Theologus, Dominicus de Soro Ordinis Dominicani, *Nec legitime, nec si fas est dicere, iuste editam esse decretalem, Ad conditorem*: alij subinde affirmare non verentur, non vsque adeo inuictum fuisse Ioannem, quin irritatus affectui cesserit, & particularis, seu offensæ seu erroris vindictam, ab immerentibus, totius Ecclesiæ incommodo, exposcerit.

Oblatâ per fratrem Bonagratiam supplicatione cum rationibus suis, & fundamentis, detracta est Ecclesiæ valuis extrauagans, *Ad conditorem*, & emendata, mutata, suppleta, aucta, & illustrata, iterùmque appensa sub eodem die, & anno, quod nequaquam ex autoritate, aut stylo Sedis Apostolicæ factum plures censuerunt, cuius decretales eâ maturitate digeri debent, vt crescere, & decrefcere nesciant, in petreâ soliditate fixæ, & fundatæ, quales illæ fuerunt anteriorum Pontificum, quas impugnatum ibat Ioannes, vt mirum non sit, si eius dissertatio, prædecessorum repulsa auctoritate, hæc vicissitudines subierit. Con-

questi

questi sunt igitur Franciscani Ioannem ea decreuisse in sui status dispendium, quæ nihil ad principalem quæstionem de paupertate Christi spectabant, & probè iam tum prospiciebant, vnde, & quonam pendebat ictus, nihilque aliud hisce machinationibus quorundam suggestione agitari quàm vindicias decisionis Perusinae; quæ nihil etiam in verbis differt à declaratione Nicolai Papæ, tot Pontificum, & vniuersalis Concilij acceptatione iam pridem roboratæ, alij licèt erroneam, alij in præiudicium auctoritatis Pontificiæ, quisquis pro suo affectu in auribus Ioannis personabant. Cædi potuerunt Franciscani, cedere tamen veritatis defensione non potuerunt, non voluerunt; præualuit nempe in eis tot Pontificum, & Ecclesiæ autoritas vnius priuatæ opinioni, quam tam primùm irritatus, aliorumque suggestionem incensus verius captauit, quàm ex propria concepit sententia. Eam porrò veram, & synceram Ioannis esse sententiam interpreto, quam ex cathedra sine affectu, & passione antecessoribus inhærens promulgauit (extrauag. *Quorundam exigit*, &c.) non eam, quam more scholastico, Doctoris stylum sequutus, disseruit, non decidit, maiori quidem nouitate, etsi fidem non concernebat, quàm ædificatione, aut fructu. Vnde Ioannes Villanus eorum temporum historicus, in epistolam *Ad conditorem*. obiter incurrens, asserere non dubitat, communi opinione existimatum tum fuisse, magnæ nouitatis arbitrio introductam in Ecclesiam Dei, non obscurè præmittens eiusdem nouitatis stimulos, à Franciscanis ideo subiectos, quod in Capitulo Perusino declarauit eandem se opinionem de Christi, & Apostolorum paupertate tenuisse, cui pridem Ecclesia Romana consuevit, & quam Nicolaus III. editâ constitutione declarauit.

Marcus Vlysiponenf. 2. part. chono. lib. 8. cap. 12. satis diffusè exponit, quanto ardore, & studio partium, controuersia coram Ioanne transacta est; vt nemini liberum fuerit quantumuis Prælato, aut Cardinali quidpiam in fauorem Franciscanorum, aut Capituli Perusini asserere, quin statim ab ipso Ioanne cum ignominiosa hæretici appellatiõne repelleretur.

Marcus 2.
part. lib. 8.
cap. 12.

Idem Marianus inculto sed fideli stylo enarrat lib. 4. cap. 8. cum enim pro vltima eius definitione quæstio de paupertate Christi, & Apostolorum discutienda proponeretur in Consistorio coram Ioanne Pontifice, plerique aduersarij Franciscanæ religionis, & qui auram captabant Pontificis, totis viribus incurrebant in decisionem Perusinam, eam hæreticam, & erroneam tumultuario strepitu, nullâ ratione aut auctoritate vociferantes. Verba Mariani sunt.

Marianus.

Cum aliqui, quod Christus, & Apostoli habuerunt in proprio, & in communi dicerent, & contrarium dicere erat hereticum, eos & eorum dicta Dominus Papa maxime laudabat, qui verò contrarium asseriebant, ipsos verbis acriter confundebat, vt patuit in Domino Vitali Ordinis Minorum Cardinali Albanensi, qui tunc in Consistorio se erigens dixit; quod dictum asserere non erat hereticum, sed contrarium dicere erat hereticum indicandum, cum determinationi in dicta decretali Domini Nicolai III. repugnaret.

Tunc Dominus Papa signis exterioribus, ac acerrimis verbis publicè arguit, & confudit ipsum Dominum Vitalem, dicens sibi pluries, & cum impetu, dicatis hæreses vestras, dicitis hæreses. Unde tunc Dominus ex his comminationibus metu perterritus, de prædictis, quæ dixerat, inductus fuit ut in Consistorio diceret culpam suam. Hoc idem etiam euenit RR. PP. Arnaldo Turriano Archiepiscopo Salernitano, & Henrico Episcopo Lucano; & Hieronymo Episcopo Casensi, quos ipse Dominus Papa acriter, & enormiter redarguit, quia dicebant dictam assertionem non esse hæreticam, & se stare in hoc determinationi Ecclesie posita in dicta decretali, Exiit. Et in his, quæ dixerant semper stantes perstiterunt, ex quibus terroribus, & minis ceteris, pauci valde inueniebantur, qui vellet, aut auderent fateri sententiam quam credebant. &c. Hæc Marianus subiiciens constitutionem tum editam, quæ incipit: *Cum inter nonnullos*, &c. Atque hinc quidem apparet, quàm iniquo Marte decertarint tum Franciscani (si verum præfertur) cum nec defensionis locus fieret, nec satisfactionis: Id tamen manifestum sit, quàm periculoso cursu quosdam arripuerit propriæ opinionis aura, atque à portu in Syrtis miserabili impedit naufragio; eo nempe hic contentiosus eos adduxit ardor præiudicatæ sententiæ, ut quiduis sentire, asserere, scribere, & defendere lubricâ præsumptione non sunt veriti, idque sibi liberum præstiterint, modò ad impugnationem decisionis Perusinae & decretalis, Exiit; quidpiam specietenus conferret. Argumento est ea responsio, quam sub nomine Cardinalis Furnerij factam ad obiectiones, & fundamenta Ochami, & Cefænanis atroxit author Directorij Inquisitorum 2. part. quæst. 27. quamque nos infra suo loco ad annum 1335. debitâ recensēbimus notâ: Hæc enim proteruâ, & peruicaci temeritate dum occasiones contra ipsa fidei principia confingit, putidas, & meritò ablegatas hæreses restaurat, Nicolaum Pontificem de errore traducit; vnus Pontificis in fidei vel morum quæstione definitiones ab alio corrigi posse adstruit; errorem iudiciale in fide admitti posse ab Ecclesia, & Concilio Generali mentitur; aliæque nonnulla differit, quæ non modò communem Doctorum sensum abhorrent, sed fidei & veritati nullo fundamento defensa aduersantur: mira profecto vicissitudo? Ocham hæreticus & hîc & infra proclamatur à Bzouio, veritates fidei defendens; aduersarius eas impugnans fidei defensor, & pro autoritate Sedis Apostolicæ differtator, proprii sensus ea est præsumptio, non sincerum de veritate iudicium.

Sed vel in hoc tamen laudabilis est Dei circa Ecclesiam suam prouidentia, ut quantumuis ab irato Pontifice, & priuatæ sententiæ amore iam possessio, nihil decisum fuerit, quod veritati in hac quæstione, aut Nicolai III. definitioni obstaret, aut præfata determinationi (quæ eadem est) Capituli Perusini, sicut iam superius aliquoties demonstratum est. Reliqua verò, quæ distinctionem vsus, & dominij, statumque fratrum Minorum spectabant, tanquam extraneæ fidei quæstiones, non modicas occasiones ministrarunt, quibus sine iniuria fidei vltio captaretur, Deoque id permittente contra superiorum Pontificum declarationes multa non obscurè in Franciscanæ religionis exercitium, & impugnationem

pugnationem differerentur commotæ mentis probabili iudicio dicenda potius machinamenta, quàm monumenta inuictæ constantiæ. Quod si Bzouio magis placeat inuictæ constantiæ prædicare Ioannem, quia extrauag. *Ad conditorem*, editam contra Franciscanos nequaquam antiquarit, non minores certè mihi videntur successores Martinus V. & Eugenius I V. paci, & vnioni Ecclesiæ electi Pontifices, qui eandem ipsam antiquarunt; idem ipsum, de successoribus fero, qui reuocationem antiquatæ extrauagantis ratam, propriis constitutionibus editis, habuerunt.

Eodem anno num. 12.

B z o v. *Quamquam pœnas, & censuras in contradictores grauissimas sanxerit, plurimi tamen Franciscanorum, freti autoritate Ludouici Bauari, mordicus eam opinionem non tantum opinati sunt; verumetiam publicè asseruerunt, licet quætores fidei potestate à Sede Apostolica concessa in conuictos legibus agere non prætermiserint.* Hisce annectit hanc marginalem notam: *Fratricellorum in hæresi sua defendenda obfirmata pertinacia.*

Nihil noui, prolegomena sunt sequentis clausulæ eâ arte inuenta, quâ solet Bzouius argumenta confingere decretalibus Pontificiis. Inter Massagetæ fortè recepti sunt eiusmodi solœcismi, ut fidei veritas, & Pontificum determinatio vocetur hæresis? apage salebrosum calumum. Franciscanos hoc anno Ludouico adhæsisse, aut hæresim docuisse calumnia tua est: docuerunt quidem Nicolai Pontificis decisionem; fides est non hæresis.

B z o v. *Per id enim temporis in peruigilio S. Michaëlis Massilia quatuor fratres Minores combusti fuerunt propter hæresim de paupertate, &c. Richardus, inquit, Cluniacensis in Ioannem XXI.*

Richardus scilicet Cluniacensis scripsit in Ioannem XXI. aut acta anni 1323. Vide lector, quibus testibus incedit Bzouius, dum capitalem in Franciscanos format processum. Richardus Cluniacensis centum sexaginta tres annos antea floruit sub Frederico I. Ænobarbo, & Adriano IV. Pontific. ann. 1160. ut tradunt de scriptoribus Trithem. Gulielmus Eysingrenius, Possseuinus, Sixtus Senensis, Volaterranus, incendium tamen Massiliense à longè prospexit, sed apud Bzouium. Accedamus tandem propius ne vereamur imaginariam flammam, vestigium calami Bzouiani.

Hi scilicet quatuor sunt illi plurimi Franciscani, qui præcedenti clausulâ opinionem de paupertate non tantum opinati sunt, sed & publicè asseruerunt, freti autoritate Ludouici Bauari, & in quos Inquisitores fidei legibus animaduertentur; ita enim subsequenti prior clausulæ annectit: *Per id enim temporis in peruigilio S. Michaëlis, &c.* Sed fortè ex Richardo suo Cluniacensi fidem faciet Bauarum tum in Gallia,

Gallia, & Massiliæ quidpiam potuisse, vt eius ibi authoritati confidendum tum fuerit Franciscanis?

Vtcrius perspicimus quàm rectè incendium Franciscanorum attaxat ex suo Cluniacensi. Quamquam Ioannes Pontifex pœnas & censuras grauissimas in contradictores decretalium, *Cum inter nonnullos*, & *Ad conditorem*, &c. sanxerit; hi tamen plurimi quatuor Franciscani eandem opinionem opinati sunt, & publicè docuerunt, ac proinde in peruigilio S. Michaëlis sunt hoc anno combusti Marsiliæ. Summam narrationis habes.

Duplex peruigilium Sancti Michaëlis ex Calendario didici, vnum apparitionis eius in monte Gargano Nonis Maij; aliud dedicationis 28. Septembris. Decretalis, *Cum inter nonnullos*, edita est 2. Idus Nouembris huius anni, vt habet correctæ iuris impressio, & hoc ipso loco Bzouius: Decretalis verò, *Ad conditorem*. 6. Idus Decembris eiusdem anni. Sed quid inde sequitur? nempe Franciscanos contradixisse decretalibus antequam essent, censuras in contradictores latas prius eos incurrisse, quàm promulgarentur, pœnam ante edictum ligasse, combustos Franciscanos ob hæresim assertam in ea quæstione, quæ libera opinioni vacauit, & quæ nondum definitioni subiecta est, antequam eam mox sequenti Nouembri determinauit Ioannes extrauag. *Cum inter nonnullos*, &c. Has scilicet leges tribunal Bzouianum in Franciscanos constituit, has tragœdias canit ex Cluniacensi centum & amplius, ante id tempus, annis sepulto.

Sed esto comburantur illi quatuor ob assertam Nicolai Papæ decretalem, seu, quod idem est, Capituli Perusini decisionem, quæ sola in Franciscanis tum regnauit hæresis, sanè affirmo in veritatis defensionem eos occubuisse, violentiam passos non pœnam. Multa id generis exempla possem adferre, quibus viri fideles, & innocentes inuidia succubuerunt, de hæresi aut alio crimine diffamati. Hinc decreta illa Sixti IV. Innocentij VIII. & aliorum quæ Dominicanis in Franciscanos, aut è contra inquirere prohibent: extra præsentem autem materiam excurrendum non est. Ex superiori nempe dissertatione notum est qualis aduersariorum animus in decisionem Perusinam, assertores eius cœcâ propensione proclamantium hæreticos, qualis etiam ipsius Ioannis fuerit. Si enim Cardinalibus, & Prælatibus sine contumelia eam Auinione defendere non licuit, nemini mirum, si minus id concessum sit simplicibus fratribus Massiliæ vnus aut alterius inde dici itinere distantibus. Habeas ergo Franciscanos pro tuo voto combustos, sed pro veritate; neque tum quidem primum; lege monumenta tam nostra, quàm aliorum, multa eiusmodi Franciscanorum reperies incendia.

B z o v. *Ea res cum vehementer Ludouicum offenderet, Ioannem Iandunum, & Marsilium Paduanum astrologos, omniumque opinione mortalium hereticos ad se acciuit, quorum opera in impugnando Ioanne Pontifice, & sacris dogmatibus definiendis, tum verò Fratricellis defendendis uteretur, &c. Masson. in annalib. Franc. lib. 3.*

Eccundior.

Fœcundior in alueo excurrit, quàm in suo fonte refidet Massonius, **Falsario.** Verba eius sunt: *Interim Ludouico Bauaro Romani Pontificis sententiâ damnato, quod Vicecomitibus, Ioanni Guidoni, & Marsilio Paduano astrologis, idemque mortalium opinione hereticis fauebat, &c.* Hucusque Massonius. Quantas autem sub disciplina Bzouiana creuerit, vel indicio est, quod nihil de incendio Franciscanorum; nihil de offensione ea ex causa Bauari; nihil de defensione Fratricellorum per Iandunum, & Paduanum; de impugnatione Pontificis, aut dogmatum definiendorum nihil extra claustrum Bzouianum prædicet, hæresim quidem Fratricellorum Iandunus & Paduanus professi, nec tam Ioannem quàm vniuersum clerum, & diuitias Ecclesiasticas improbauerunt, quæ tamen ex aliis rectius narraisset historicus quàm ex Massonio, qui nihil tale scripsit, accedit ex Rebdorfio, præfatos ad annum 1; 24. ad Ludouicum accessisse, nec constat accitos.

Anno 1324. num. 6.

B z o v. *Percussus eâ sententiâ Ludouicus (supple. in eum latâ à Ioanne) cum sibi aliquos Doctores mercede, & fauore conduxisset, non potuit sibi à maledicentiæ æstro temperare, &c. Vtique procacitatis, & intemperantiæ suæ perpetuum proslaret monumentum, hoc anno ex fratris Michaëlis Cesanatis, fratris Gulielmi Ochami, Ioannis Ianduni, & Marsilij Patauini sensu, & virulento celario conceptam epistolam vulgavit, &c.* Postquam autem abrepta illius epistolæ, atque in suum sensum ex parte, vt solet, deprauata quædam legmina inæqualibus membris atteuisset, subiecit: *Hæc ex consensu fratrum quorundam Minorum impie conscripta, cum in vulgus sparsisset, &c.*

Iandunum & Patauinum adhæsisse Ludouico author est Rebdorfius hoc anno: *Quorum, inquit, consilio appellationem contra processum Papæ interposuit, cui multos articulos inseruit, &c. nihil is, aut alius de Ochamo, aut Cesanate: Bzouius proinde nullo authore strophiam contexit; experimentum nempe facturus, quo loco apud nos ipse sit, cui ne alios quidem referenti duximus fidendum: quanto primum post hunc anno in Pontificem Ocham, & Cesanas prodierunt Auinione fugâ lapsi; ergo nec Ludouicus hoc anno virulentam epistolam concepit eorum sensu, neque talem aliquam de eorum consensu sparsit in vulgus; quàm porro virulentus, si ita licet, in Franciscanos sit Bzouius, ipse testis est, qui Iandunum, & Patauinum Ocham, & Cesanati in fine detraxit, quos ipse in principio malef. ij fecit consortes; callidè quidem, vt soli Franciscani inuidiam facti subirent.*

Anno 1325. num. 8.

B z o v. Postquam numero præcedenti expeditionem Regis Roberti contra Fredericum Trinaciæ enarrauerat, subiecit:

T t

Omnibus

Omnibus his tumultibus faces subdebantur à paupertatis Christi, & Apostolorum indoctis, temerariis & errantibus Doctores; quod enim isti malefantis & contra Ecclesiam odio inflammatis, se persuadere existimarent Christum, & Apostolos nihil in communi, neque in particulari peculio aliquid habuisse, facile id à prophanis accipiebatur, quod id unum precipuè curarent, ut Ecclesiasticis, & in primis Summo Pontifici omnia eriperent, &c.

Hæc quid ad nos? Franciscanorum non fit mentio, nec eiusmodi criminum rei fuere. Cæterum in eos excurrit aduersarius, quos hæcenus velut defensores paupertatis hæreticos, & schismaticos traduxit Ochamum, & Cefænatem: quàm porro immeritò tribus ante tempus annis? quàm etiam iniquè hæresis aguntur? nihil scripserunt, nisi quod per Ecclesiam est aliàs determinatum, cuius illi definitionem sequuti nescio si tutè indocti, temerarij & errantes Doctores in hoc appellentur. Id sanè mihi fixum est, Bzouium, qui definitionem Pontificis, ab Ecclesia acceptam, à Concilio Generali, & successoribus confirmatam erroris aut hæresis proclamat, nihil à blasphemo, & hæretico differre. Ecclesiæ definitionem editam decretali Exiit. confirmatam in Viennensi Concilio & à multis Pontificibus Cefænas, & Ocham propugnarunt: vtinam eâ, quâ par erat, modestiâ, & resignatione: eandem tu re ipsa improbas (vtinam eâ modestiâ & sincérité quæ Christianum, religiosum & historicum non dedeant) aut certè hæreses improbandas fingis quas ne somniarunt quidem illi, vt simulatæ improbitatis velut in scena productos, tibi liberum foret insectari. Vnum adhuc restat, vt eâ arte, quâ historiam texit, & fingis hæreses, mediteris impugnationem, ne lectorem capiant larvæ. Hoc nempe vnum scena deest, vt seriò te lusisse ferant.

Et quid te lusisse ferant, qui narrationem exponis, quæ nullâ veritate, vel authore subsistit? vt ab authore incipiam, is tibi solus est Richardus Cluniacensis, cuius denuo manes iniuste vexas, fidem extorquens rerum, quas vidisse nequiuit centum & amplius annis morte præuentus. De veritate quid amplius quærendum? tumultibus Italiae Franciscanos subdidisse faces insinuas, quas priori numero Frederico Trinacriæ in manus iam antea incensas tradidisti; non modò Ochamum, & Cefænatem furias eorundem tumultuum facis, scelerumque incensores, qui domi pacificè, & sub Ioannis Pontificis debita obedientia hoc anno vixerint, sed & principes Italiae ab iisdem seductos, hæresi Ianduni, Patauini, & Fratricellorum infectos iniquè calumniaris. Ecce quot scribis asserta, tot scribis falsa. Si hæc ioco, acerbè ludis. Siue seriò, siue ioco, veritas exulat.

B z o v. *Quamobrem Ioannes Pontif. hoc anno cum in temerarios paupertatis Christi assertores Inquisitoribus potestatem fecisset, ipse primo sabbato ieiunij quadragesimalis Postillas quasdam fratris Petri Ioannis Stritchij, Biterrens. diœces. Ordin. Minor. Professoris, damnauit, ignibusque deuouit, &c. Richardus Cluniacensis in Ioan. XXII.*

Numero

Numero 10.

Scriptit Petrus Ioannis Postillas hæresibus quàm plurimis refertas, in Euangelium Matthæi, in Epistolas Canonicas, & Apocalypsim D. Ioannis, &c. subiicit 22. hæreses Begardorum velut à Petro Ioannis assertas authore Eymerico Dominicano 2. part. Directorij.

Quis ad eiusmodi paradoxa non rideat potius, quàm succenseat authori. Anno 1199. num. 39. refert ex Prateolo Petrum Ioannis, eâ tempestate secutum fuisse errores Ioachimi, eòsque scriptis in Apocalypsim, & Matthæum euulgatis docuisse, cum nec tum forè hæserit in lumbis, aui quadragesimo octauo antequam lucem viderit anno, ante etiam conuersionem B. P. nostri Francisci, cuius is longè post institutum amplexus est. Eodem tu miraculo Richardum Cluniacensem centum ab hinc annis mortuum, scriptorem habes sententiæ latæ in Postillas eiusdem Petri à Ioanne Pontifice sabbato primo ieiunij quadragesimalis, huius anni. Sed ad rem ipsam pergamus.

Non me latet ea, quæ Prateolus, Bernardus à Lutsemburgo, & ante eos Eymericus in Petrum Ioannis statuerunt aliquâ famâ, & minus fundatâ relatione inniti; ipsis proinde authoribus id nequaquam adscribo: adscribo tamen minus diligenter veritatem in hoc inuestigasse, sicut in aliis plerisque quæ historiam concernunt, & personas, ad quæ parum, vel pene nihil respexerunt, vt passim est reperire & rectè decreuit noster Castro in Lutsemburgum, & Guidonem Carmelitam. Quia igitur Ordinis nostri monumenta aliam Petri Ioannis nobis memoriam & melioris notæ reliquerunt, alium etiam eum fuisse conuincam ab eo, quem ex præfatis authoribus depingit Bzouius, vel eo potissimum, quod Ordinis nostri, & personarum status, à domesticis sit petendus, non mutuandus ab externis, quibus ea nihil curæ fuerunt.

Petrum Ioannis hominem fuisse magnæ disciplinæ, & rigoris tradunt authores infra citandi, nec minus etiam conseruandi eiusdem in aliis rigoris zelo, excitauit inimicos, quibus latior, quàm tutior via magis erat cordi. Hinc rixarum fons, & origo, aliis eum sequentibus, aliis, vt solet, impugnantibus, illo interim pristinæ obseruantix, & conuersationis nihil remittente, atque hinc inde ex variis opinionibus, familiares subortæ quæstiones in apertam tandem simultatem, & falsas criminationes succreuerunt. Tota controuersia circa paupertatem regulæ Franciscanæ, & arctum rerum usum, tanquam in centro versabatur. Accusatus est Petrus de regula, & declarationibus Pontificiis malè sensisse, & docuisse. Anno 1283. subiecta sunt eius scripta examini septem Magistrorum Parisiensium, per Generalem Bonagratiæ, quorum ea censura fuit aliqua in eis esse ordini periculosa, & malè sonantia, nulla autem expressè hæretica. Ita Marianus lib. 3. cap. 6. examen hoc factum est ex mandato etiam Capituli Generalis, quod anno superiori celebratum est Argentinæ. Cæterum cum Generalis Auinione in Conuentu fratrum ad vltiorem illius doctrinæ inquisitionem vellet pro-

Marcus Vlyssipon. 2. part. lib. 5. cap. 23.

T t 2 gredi,

Toffignianens.

gredi, superueniens Petrus cum omni satisfactione Generalis, aduersariorum autem confusione, & ignominia, reddidit plenam rationem eius, non sine applausu auditorum. Rem ad longum refert Marianus, de qua etiam Toffignianensis in Generalem Hieronymum Esculanum his verbis.

Hoc tempore, inquit, frater Petrus Ioannis Oliui male insimulatus, assumpto hoc themate: spiritu oris sui interficiet impium, coram Generali, & suis emulis; tanto spiritu late prosequutus, ut omnes ad sui admirationem conuerterit: nam mira eloquentia retia emulorum suorum, quasi avarum tela dirupit, quia sicut rubigo ferrum, sic inuidia inuidos consumit. Unde cognouerunt omnes eum magno spiritu, & ingenij facilitate polleere, & sic euasit magna cum laude, & virtutum praconio e manibus emulorum suorum, &c. haec tamen sub Generali Bonagratia contigisse constat, Hieronymi successore: quamquam & verum etiam sit, quod ibidem his subiungitur nempe amulos apud eundem Hieronymum assumptum ad Pontificatum, dictumque Nicolaum IV. pro damnatione Petri frustra instituisse, quod affirmat Marianus lib. 3. cap. 3.

Ceterum idem Petrus sponte, velut professae humilitatis verus cultor, censurae praedictorum Magistrorum subscripsit, ut supra citatus Marcus refert; Marianus vero approbationem propriis verbis transcripsit cap. 6. quae talis est.

Ego Fr. Petrus Ioannis in verba Magistrorum nostrorum quae continentur in litteris septem sigillorum, qui ad requisitionem Vener. P. Fr. Bonagratiae, tunc Generalis Ministri, requisiti per obedientiam responderunt: credo ipsos in verbis illis habuisse sanum intellectum, & secundum sanum intellectum quem credo illos habuisse in verbis illis, illa verba accepto, & recipio, & quicquid eis contrarium dixi, vel scripsi, vel docui reuoco. Si quis scire velit, quinam fuerint dicti censes, eos adicio ex Mariano, ne quidquam narrationi deficiat, quod ad fidem, & diligentiam scriptoris, seu debitam ipsius rei obseruationem requiratur. Ij fuerunt Fr. Draco Minister Franciae, Fr. Ioannes Garau, Fr. Simon de Lensi, Fr. Arlotus de Prato Prouinciae Tusciae Sacrae Theologiae Magistri, Fr. Richardus de Media Villa, Fr. Aegidius de Bessa, & Fr. Ioannes de Murro Prouinciae Marchiae, Bacalarei Parisienses, viri magni nominis, & scientiae, quorum diligentiam, ingenium, & doctrinam praeterire nequiuit, si quae in scriptis Petri Ioannis latuerit haeresis. Senferunt tantum in aliquibus periculosam, & male sonantem, quae nota eousque adhæsit, seu adhæsisse potuit donec vocatus author eiusdem, suae doctrinae rationem praesens reddidit, & quae obscura, & ambigua erant adiecta expositione, & fundamentis declarauit, ut superius factum retulimus, & deinceps fustus probabimus. Haec contigerunt anno Domini 1281; post Capitulum Argentinense, quod superiore anno habitum est.

Secundo, idem Petrus ex suggestione emulorum & calumniis, vocatus est Parisios sub Generali Arlotto successore Bonagratiae, eiusque doctrina subiecta examini Doctorum Parisiensium immunis, & sine nota vlla irreprehensibilis euasit, de hoc Beatus Fr. Angelus de Cingulo

in libello de septem ordinis tribulationibus, tribulat. 5. & Marcus Vlysiponen. loco citato.

Tertio tandem sub Generali Raymundo Gaufredi accersitus est ad Generalem conuentum totius Ordinis, qui celebratus est Parisiis anno Domini 1292. ibique data satisfactione ab impositis calumniis se purgavit, ut est apud Antoninum 3. parte titul. 24. cap. 9. §. 11. in Fratrem Raymundum, qui fuit praefectus ordinis 13. In Capitulo, inquit, Parisiis celebrato, &c. Fr. Petrus Oliui praesens fuit, in questione, quae versabatur inter ipsum, & communitatem Ordinis, utrum scilicet fratres ex professione suae regule obligentur ad pauperem usum rerum, facta autem distinctione de usu paupere. idem Fr. Petrus adiunxit ista verba: Ego Frater Petrus dico, & profiteor nos fratres non teneri ad aliquem usum pauperem, nec ad aliquem modum viuendi, nisi tantum, quod dicitur declaratio Nicolai Papa II I. & seruat, & intelligit communitas Ordinis professorum; praedictorum contrarium nunquam sensi, nec dixi, & si aliquando (quod non credo) dixi, vel scripsi istis contrarium, ex nunc reuoco, detestor, & nolo quod stetur alicui meae confessioni, & promitto bona fide, quod nulli asserenti contrarium huius meae confessionis fauebo, vel adherebo, &c. Haec Antoninus cui per omnia concordat Marianus lib. 3. cap. 11. Marcus 2. par. lib. 5. cap. 23. idem docet. Licet autem hac sua declaratione seu protestatione Fr. Petrus absolui meruerit, a praetensis aduersus eum criminibus, ut nec schismatis, nec rebellionis author fuerit: non defuerunt tamen deinceps (ut praefati Anton. & Marian. aliique adnotarunt) eius doctrinae umbram aliquam sectantes, qui sub nomine discipulorum Petri Ioannis seditiones nonnullas excitarunt, defensionemque euangelicam, ut dicebant, paupertatis in libertatem traherent; quinimò plurimum errorum praetenderent velamentum, quod causae fuit, ut idem Petrus apud nonnullos communi fama male audiret velut erroris ipsius magister, id potissimum confirmantibus emulis, cui nec in sepulchro quietem concesserunt. Hunc autem vulgarem rumorem Eymericus, & alij, sine vltiori rei examine, aut probatione, velut fundatam historiam in monumenta retulerunt, eidem Petro Begardorum haereses, & fabulosa commenta adscribentes, quod non tam diuturnitate temporis, quam negligentia posteriorum, quandam praedictae opinionis fidem haecenus apud aliquos possedit verius, quam praescripsit. Ex dictis ergo clarum est, si Petrus vllius contra fidem erroris conuictus haberetur, aut solum ageretur probabili etiam ratione utcumque reus, minus vigilanter actum fuisse a communitate, & Praelatis ordinis in Capitulo Parisiensi, qui ex praemissa satisfactione, quae paupertatis dumtaxat statum, seu rerum usum pauperem ex regula, & declaratione pontificae praescriptam concernit, eundem absoluerunt in gratiam, & communionem Ordinis recipientes, quod nullam ratione de tantis viris est praesumendum, unde conuincitur eundem magis ex aliorum inuidia, & detractione, quam vllius contra veritatem fidei professi erroris culpa laborasse. Non defuerunt enim, qui captata occasione hominem accusarent, nec defecerunt etiam iudices fidei, eiusque vindicandae zelo feruencissimi.

Petrus Ioannis finitè audiuit, sed immerito.

Anton.
Marianus.
Clarenus.
Marcus.

Quartò quòd si verò quisquam amplius reperiatur, qui malignæ præsumptionis calumniam sustinere velit, totique ordini præiudicium inferre culpatae negligentiae, seu obiecti criminis affectatam, iniquamque dissimulationem, appellamus ad sacrum Viennense Concilium, in quo dicti Petri Ioannis post mortem doctrina est denuò accusata, vt tradit Anton. loco cit. §. 1. 3. Marian. lib. 4. c. 4. Claren. trib. 6. Marc. Vlysipon. l. 5. c. 24. salua tamen permansit adscitore fratre Vbertino à Cassali; qui scriptam Apologiã eandem tutatus non semel, vt tradit Marcus, aduersariorum cæcam passionem notauit, quod multa contra veritatem supposuerint. Ad iudicio amplius solam illam, quæ est de inflictione vulneris lateralis Christi ante mortem, ex omnibus hæresibus, quas Bzouius obiicit, condemnatam esse in Concilio: sicut ergo silentium Concilij trahi nequit in consensum, negligentiam, aut dissimulationem, tanquam reliquas instituto præterisset: ita ab iis immunem fuisse Petrum Ioannis constat, cuius non leue argumentum est postea supplicatum fuisse Ioanni XXI. vt eandem doctrinam eius condemnaret (de qua re paulo inferius) vt quid enim Pontificis sententia re iam transacta, & determinatã per antecessorem in pleno Concilio peteretur? quanquam inficias non eo, etiam quod per priores actum est per successores confirmari. Id autem in causã fidei citra aliud à priori examen & inquisitionem contingit; nec ita tamen sub Ioanne euenit, qui dictam doctrinam, quæ accusabatur, examini plurium Magistrorum subiecit.

Quinta ad hæc ratio est, quod doctrina eadem (authore Mariano & Marco Vlysiponense) à Prælati quidem ordinis prohibita ob fratrum dissensionem, restituta sit à Sixto I V. tanquam bona, sana, Catholica (verba sunt Mariani) quia defectus à legentibus oriebatur, non ex doctrina: illi enim vel auersi, vel nimium affecti suo appetitui magis, quàm sensui authoris inhærebant, non libero accedentes animo, propriumque somnium ingerentes magis, quàm veritatem captantes sententiæ, tantum inter se altercabantur, quantum studio, & voluntate alieni dissidebant. Nemo ergo dicat hæreticam doctrinam quæ à Pontifice restituta, atque in Concilio Generali prætermissa est. Omitto testimonia probatorum authorum in eius doctrinæ, & authoris commendationem adferre, id vnum sufficiat hæresis, & erroris præter fidem iniustam notam oblitterasse, scriptaque Petri Ioannis toties approbata permansisse quories examini subiecta sunt, vsque ad Ioannem XXI. quinimo nihil per hunc in iis damnatum esse quod ex sensu, aut sententia authoris est assertum, aut defensum.

Non omnia Petri Ioannis opera prohibita.

Vt hoc clarius fiat, explodo fidem eorum, qui omnes Postillas eiusdem authoris vel examini subiectas, vel damnatas à Ioanne sine fundamento asserunt, vt asserere viderur Bzouius cum suo Eymérico. Ocularem testem adhibeo confirmandæ veritati, Aluarum Pelagium Penitentiarium Ioannis, tunc præsentem: Is lib. 2. de planctu Ecclesiæ cap. 59. quid damnatum sit & quomodo sic exponit.

Præterea, post publicationem dictæ constitutionis, Cum inter nonnullos, idem Dominus Papa Ioannes de consilio sacri Collegij dominorum Cardinalium,

lium, in condemnatione, quam fecit, iuxta supplicationem sibi factam pro parte Ordinis fratrum Minorum, de Postilla quam Fr. Petrus Ioannis super Apocalypsim scripsit, habuit consilium Magistrorum in sacra pagina, quibus examinationem commisit Apostilla. Inter quos Magistros fuerunt Fr. Gregorius de Landinio Archiepiscopus Viennensis, & Petrus de Palude Ord. Predicatorum, & multi alij Magistri ordinum, & statuum. In quo consilio per ipsos Magistros scripto sub eorum sigillis in forma publici instrumenti præfato Domino Papa tradito, de articulo, quem dictus Petrus Ioannis scripsit in dicta Apostilla, cuius articuli tenor de verbo ad verbum talis est.

Ex quo per Romanam Ecclesiam authenticam testificationem constat regulam Minorum, per Beatum Franciscum editam esse verè, & propriè illam euangelicam, quam Christus in seipso seruauit, & Apostolis imposuit, & in Euangelis conscribi fecit: & nihilominus constet hoc per irrefragabilia testimonia librorum euangelicorum, & ceterarum scripturarum sanctarum, & per sanctos expositores earum prout alibi est superabundè monstratum.

Dicti Magistri in sacra pagina de hoc articulo suum dant iudicium in hæc verba: Si dictus Petrus Ioannis hæc verba accepit secundum intellectum, & declarationem decreti, Exiit, verum dicit. Si autem intellexit, sicut ipse alibi declarat, & sui sequaces asserunt, quod regula Beati Francisci sit verè & propriè idem & ipsum Euangelium Christi & è conuerso, & quod Papa non habet potestatem super eam, sicut nec super Euangelium, vel quidquid est in regula Beati Francisci totum Christus ad literam seruauit, & Apostolis imposuerit obseruandum, hoc totum simpliciter reputamus hæreticum, ridiculum, & insanum, nec illud probat per aliquod testimonium quod indicat. Hæc verba dicti consilij siue iudicij Magistrorum prædictus Dominus Papa Ioannes recepit, &c.

Eia Bzoui, intermisso paululum Eymérico excipe Aluarum præsentem testem. is refert Postillas Petri super Apocalypsim (ex quibus potissimum damnata Begardorum hæreses, vt imponitur, hauriebantur) ob vnum dumtaxat articulum (qui ex sententia decretalis Exiit. intellectus, verus asseritur) damnatas, nihil de aliis eius operibus. Quod verò sensum damnatum non tenuerit author, atque adeo quod contra suggestum est videtur ex iniqua informatione irrepsisse. Argumento in primis est quod nec alioquin doctrina eius à Pontifice restitueretur, nec toties censuræ exposita castigationem euaderet maximè Concilij Generalis.

Accedit secundò quod oppositum huius manifestè doceat in ea declaratione quam super regulam edidit, ex qua intentio ipsius ex natura argumenti potius inuestigatur, quàm ex aliis dictis (si quæ fuerint) quæ incidenter magis in peregrinam materiam, quàm ex instituto, aut necessitate sunt illapsa. Audiamus ergo authorem ex instituto clarè & manifestè loquentem. ita ille super his verbis, quæ in initio regulæ habentur: Hæc est vita, & regula Fratrum Minorum seruare Euangelium Domini nostri Iesu Christi viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Quæ verba pro definitione quadam regulæ exponens subiungit.

Tenor articuli condemnati.

Censura.

Sensus damnatus.

Defenditur author à sensu damnato articuli quem non asseruit.

Expositio Petri Ioannis super reg. S. Francisci sensum Catholicum tituli damnati ampliatitur.

Si

Si verò quæras quomodo in hac definitione omnia præcepta, vel capitula regula continentur: aut quomodo omnia spectant ad Euangelium Christi, cum de habendo unum Generalem Ministrum, aut unum Cardinalem protectorem, & correctorem, aut de dicendo officium Romanæ Ecclesiæ, vel de ieiunanda sexta feria, & sic de pluribus aliis nulla mentio fiat in Euangelio Christi. Dicendum quod omnia reducuntur ad Euangelium Christi, aut directè, aut quia conferant ad eius debitam, & regularem obseruantiam, aut etiam quia sunt quedam subdeterminationes, non oportuit Christum per se tunc exponere, sed partim per spiritum sanctum, partim per suos Ministros debuerunt suis temporibus tradi, &c.

D. Thom.

Ecce sensum authoris, & quidem tam catholicum, quàm clarum, estque omnium communis sententia: eadem porrò ratione omnis lex deriuatur à lege æterna, 1. 2. quæst. 93. art. 3. & 6. lex humana à lege naturali, quæst. 95. art. 2. eodem modo in duobus præceptis charitatis tota lex pendet & Prophetæ, quia reliqua sunt media ad finem eius conseruandum. Lex vetus & noua est eadem si finis, qui idem vtriusque est, spectetur, non verò propinquitas, vel distantia, quæst. 108. art. 1. Item noua lex continetur in veteri virtute, sicut species in genere, arbor in semine, fructus in spica, art. 3. eodem ergo modo regula B. Francisci continetur in Euangelio, non quod eadem omnino sint, sed quia nihil continet regula nisi quod obseruantiam consiliorum euangelicorum, atque præcipuarum virtutum paupertatis, obedientiæ, & castitatis præscribat, vel ad eandem remotis impedimentis faciat, atque ex motiuis dictarum virtutum præcipiatur. Sic ergo directè, aut indirectè reducitur ad euangelium, seu euangelicam vitam Christi & Apostolorum, quam in tribus illis virtutibus consistere docuit ibidem Petrus Ioannis differens de regula Franciscana, quod de omni alia, ab Ecclesia approbata dici cum veritate potest: omnes enim vel consiliorum euangelicorum obseruantiam, vel ad eadem congrua disponunt media, & præscribunt. Habetur hæc declaratio Petri Ioannis in libro, qui Monumenta ordinis inscribitur, ex qua ad propositum plura authoris defensionis liceret transcribere: non lubet tamen in re manifestâ, vltcrius, quàm par est, extendere calâmum.

Monumenta ordinis.

Eodem numero 10.

B z o v. Caterùm quod is ipse hæresiarca, & reliqui, qui se spirituales appellant, affirmarent magis se fructificare inter Græcos, Saracenos, & Tartaros quam inter Latinos, idè Ioannes Pontifex anathemate hoc anno publicè pronuntiato omnes damnauit, quicumque sine facultate, & mandato sui ordinis predicare præsumerent in terris Saracenorum, infidelium, & schismaticorum. Ea ipsa est constitutio quam subiungo ex lib. 3. extr. tit. de regularibus.

Sagax ingenium iam leporem excitat, vbi non quiescit. Percurre obsecro lector vel semel decretalem, & vide si quod tale exprimat motiuum:

motiuum: nempe Petrum Ioannis, & sequaces hoc vel illud dixisse, de quibus nulla est mentio in totâ constitutione: mortuus est Petrus Ioannis viginti octo annis ante editam constitutionem, quæ vniuersalis est, nullâ speciali clausulâ ad Franciscanos præ cæteris regulariibus extensa.

B z o v. Caterùm quod is ipse hæresiarca, &c.

Iniuriam remitto, errorem non excuso, quem ex nostris monumentis opportunè posses corrigere. Si hæresim non docuit, quomodo hæresiarca nouarum scilicet inuentor, aut veterum restaurator? Demus errasse, sine pertinacia sanè: potuit nimirum ignorantia laborasse, idque sine macula hæretici, aut hæresiarchæ. Vniuersæ dissertationi nostræ finem adiciet confessio: quam is coram fratribus habuit, mortem iam præsentem, & iudicem expectans, vbi veritas maximè panditur, nihilque quod præiudicium inferat illius nouissimi temporis consideratio referuari permittit. Hanc confessionem insinuat ex parte Marcus Vlysiponenf. dicens eum tum subiecisse sua scripta sanctæ Matris Ecclesiæ correctioni, in cuius fide, & obedientia vitam finire voluit. Eam de verbo ad verbum inserit Marianus lib. 3. cap. 13. *Eximius, inquit, Doctor Fr. Petrus Ioannis Oliui de castro sanctæ Mariæ de Resignano, &c. migravit ad Dominum anno 1297. &c. qui post sacram unctionem susceptam dixit coram fratribus sibi astantibus totam, & omnem suam scientiam se recepisse à Deo, & Parisiis hora 3. se fuisse illuminatum à Domino Iesu Christo, insuper subiunxit sequentes confessiones dicens, &c. Confiteor etiam me solis scripturis sacris, & soli fidei Catholice, & Romanæ Ecclesiæ, cuius nunc gubernator est Bonifacius Papa, adherere ex fide, & sicut veræ fidei: nulli autem opinioni humane meæ, seu alterius quantumcumque magni Doctoris adhareo ex fide, seu tanquam fidei, nec adhasi, nec adharebo nisi prius solidè, & fidelitèr mihi ostenderetur, quod ipsum esset de fide Romanæ Ecclesiæ. Illi igitur, sicut prædixi, adhareo, tanquam fidei veræ: Diabolicum autem esse dico alicui humane opiniononi tanquam ex fide immobilitèr adharere. Confiteor etiam, quod nulli determinanti hoc, vel illud esse de substantia fidei nostræ, teneor necessariò assentiri, nisi soli Romano Pontifici, aut Concilio generali, nisi in quantum ratio, vel authoritas scripture sacre, vel fidei Catholice per seipsam me cogit. Fateor tamen Theologorum sententias reuerendus esse, nisi vbi apertè contra fidem, vel veritatem aliquid contineant, &c. post prælibatam igitur confessionem ad Dominum ex hoc seculo migravit, sepultusque fuit in conuentu Narbonensi, &c.*

Confessio
Petri Ioan.
Marianus.

Aduerte Bzoui hanc fidei professionem ab omni maculâ hæreseos eximere authorem, si aliquin humanâ fragilitate in doctrina errores quospiam admisisset, eius rei exemplum habemus cap. damnamus. de sum. Trinit. & fide catholica, quod est Concilij Lateranensis, in qua Ioachim Abbas absoluitur, eò quod datâ epistolâ fidem Ecclesiæ Romanæ sit professus. Quod amplius declarat Honorius II. anno 1179. sui Pontificatus scriptâ epistolâ ad Episcopum Lucanæ, quam videre est apud Possesinum in Apparatu, verbo *Ioachim*.

V u

Eodem

Eodem Anno num. 10.

B z o v. *Disseminatio eorum errorum causam dederat Ioanni Pontifici, vt etiam per idem tempus datis 8. Idus Iulij literis Generali Predicatorum inhibuerit ne quem ne Prouincialatus Terræ sanctæ presidem absque Sedis Apostolicæ scientiâ proficeret, quanquam non in ea tantum Prouincia, sed & in aliis Orientalibus inter Saracenos, & schismaticos strenuam hætenus operam Fratres Predicatores nauassent, in cultu demonum eliminando, in profanis ritibus extinguis, & in erroribus teterrimis extirpandis, &c.*

Abundè profectò, vt soles, nec inuideo per tui instituti decora excurris, vt ad certam periodum respirare profusa verborum copia non permittat; quanquam hæc vna mihi certius perpendenti superflua laudis occurrat periodus, eaque sola, vt Minoritæ, quos hæresibus, aliisque ignominis artifex calamus hætenus obduxit, ne dicam ignominiose conspurcauit, obiecto tanto familiæ tuæ splendore, horreant, vilescant, & obscuræ huius impressionis forma contemptibiles, seditiosi, hæretici, schismatici, subuersioni animarum nati, omnium sensu, & existimatione procul exulent. Nempe artis est ex documento pingere, & contraria iuxta se ponere, vt magis luceant: imperitiæ tamen est censere Dominicanum Franciscanum esse contrarium, quos sancti fundatores, & ipsa charitas vult esse fratres; nequitia est laudem alterius ignominiam mercari, turpitudinis verò ignominiam ipsam inuerecundo commento adinuenire, quo innocentum fama periclitetur. Hætenus Franciscani in Petro Ioannis, Ochamo, Cefæate, & aliis nonnullis condemnati sunt: sed nec hoc sufficit, nisi quidquid aut communiter omnibus regularibus institutis, aut speciatim Dominicanis inhibuitur sit, ex peccato alicuius Franciscani inhibeatur, vt sicut in prouerbio est, *Africa semper aliquid noui*, quæuis Bzouianæ historiæ pagella nouum quoddam, & retrius Franciscanæ improbitatis monstrum fingat, aut fictum omnium terrori exhibeat.

Verùm quia merâ ingenij tui diuinatione crimē obiectis nullo probatū auctore, testimonio, aut indiciis, sat erit admonere, apud Pontificem eam fuisse potestatem, vt prohibere potuerit institutionem Prouincialis Terræ sanctæ, sine suo consensu fieri, idque variis & legitimis rationibus citra vllius Franciscani culpam. Quod si culpa alicuius fuit, non eam Franciscani sed Dominicani fuisse oportet, cum alter in alterius culpa rarò vapulet. Quis porrò scopus prohibitionis nisi inde periculum aliquod videretur, aut certè timeretur, cui inhibitionis remedio fuit prospiciendum? Si autem coniecturâ agere lubet, affirmo possibile esse ipsius Generalis seu veram, seu iniuste præsumptam culpam inhibitioni locum dedisse: Author porrò est Pr. Hernandus de Castillo 2. parte historiæ Dominicanæ cap. 46. de electione agens huius Generalis Fratris Barnabæ de Vercellis, quæ contigit anno 1324. author, inquam, est dictum Generalem inuisum fuisse Pontifici, qui iniquis

Chronicon
Dominica-
num.

fugge

suggestionibus ductus eundem variè, & adeo persecutus, vt plurimum ex hoc authoritatis, ad sui muneris functiones obeundas requisitæ, fuerit subtractum: Quinimò, vt refert infra cap. 48. hæc auersio eoque processit, vt eidem Pontifex totâ interdixerit Italiâ. Quid ergo mirum, si etiam ex hoc, vel alia causa supradictum inhiberet, sicut etiam inhiuit ex eadem, ni fallor, causa Lombardiæ Inquisitorem absque consensu suo instituire? Quid si dicamus interuenisse fortè veterem causam Fratris Isnardi prædicatorij Ordinis, & Patriarchæ olim Antiochiæ quem depositum quondam, aliisque censuris Ecclesiasticis damnatum refert Bzouius ibidem num. 12. Quod si ad solos religiosos inter infideles peregrinantes culpam hanc torquere voluerimus, non defuit etiam Ordinis Dominicani societas peregrinantium *inter gentes* dicta, quorum peregrinationis nullus erat limes: de qua Bzouius num. eodem, sub horum instituto latuisse potuerunt etiam peruersi, & libertatis amantes, qui non tam huic quam superiori constitutioni causam ex parte dedisse potuerunt. Sed nihil in re incerta affirmo, præter id, quod clarum est, nempe obiectam calumniam omni carere verisimilitudine.

Eodem anno numero 17.

B z o v. *Voce & scriptis pugnacem (supple, Baurum) Fraterculi adiuuabant, qui diuitias Ecclesiasticas fando scribendoque damnabant, purpuram, opes, dominatum à religione aliena esse predicabant, Christum Dominum, Deumque nihil in terris, quod suum diceret, habuisse; Apostolos quæ Saluatorem Christum paupertate vixisse, non exemplum modo, sed & legem eandem successoribus datam: ius sacerdotibus nullum esse facultatum potius dardum. Hanc sententiam Ioannes post cum impiam censuisset, damnassetque, illi vesani Pontificem impiâ heresi laborare mentiebantur, quasi is illud, quod Christus Dominus Deusque sanxisset ipse impietatis damnet. Eo cõrumacia deuenire, atque erroris, vt Ioannem, Pontificem esse negaret, ac veluti solio pontificio vacuo creandum nouum Pontificem contenderent. Gulielmus Occamus Theologus Minor cum Augustorum iura tutaretur, in Ioannem Pontificem monumenta edidit atrocis, maledictis, conuictis, & falsis criminatiõibus referta, &c. his adiecta est nota in margine talis: Fratricelli hæretici Ioannem Papam scriptis, & armis oppugnant. Æmilii lib. 8.*

Quanquam ad hæc responsio magis quam in promptu fuerit, explorare tamen volui fidem Bzouij; eandem profectò, quam hætenus, experior, vt re ipsa confitetur, si legatur Æmilii, ab eo, qui apud Bzouium transcriptus est, alius, non vitio amanuensis, sed falsarij, id lectoris industriæ examinandum committo. Cæterum vt in vno errore omnes comprehendamus; id seu risu, seu admiratione dignum est, quomodo ea quæ ad vniuersum sæculum refert Æmilii (historiam scribens, non Annales) diuersisque temporibus, & annis contigerunt in vnum cõgerat iste, & quod inuisius est Æmilio præcone. *Sæculum illud,*

inquit Æmilius, Anno 1325. inquit Bzouius, quo nihil eorum, quæ narrantur, contigerunt. Quia nec Bauarus hoc anno Italiam aggressus est, aut arma in eam parauit, nec fraterculi, quos intendit Bzouius, nempe Cæsenas, & Ocham, eidem hoc anno adhæserunt, nec Ochamus iura Augustorum tutatus hoc anno, nec Ludouicus Mediolani, aut Romæ coronatus hoc anno, nec fraterculi à Ioanne damnati, nec Carolus Rex Galliæ, vt subiungit contra fidem Æmilij, mortuus hoc anno, nec denique hoc anno quidquam euenit eorum, quæ narrat Æmilius.

B z o v. *Voce & scriptis pugnacem* (supple, Bauarum) *fraterculi adiunabant, &c.*

Nihil tale Æmilius. *Seculum illud, inquit, literaturâ floruit, erant ex illis viri verè sancti. Erant qui dum ceteros anteire improvide contendunt, nec modum faciunt, noscunt ve, impij euasere. Erant de quorum moribus, & consilio anceps sit coniectura. Sanctis mala temporum dolori erant: taciiti mœrebant: ij verò, qui fraterculi vocabantur, diuinijs Ecclesiasticis fando, scribendoque damnabant, &c.* quid hîc de adiumento pugnacis Bauari?

Deinde fraterculi quos intendit Æmilius longè alij sunt ab iis, quos perstringit Bzouius. Hic Cæsenatem, & Ochamum intelligit, quos annis etiam sequentibus appellat antesignanos Fratricellorum. Ille verò intendit huius nominis hæreticos, qui sic dicebantur, & hæreses præscriptas docuerunt, quas nunquam docuit Ocham, aut Cæsenas. Quid enim vnquam illi de ea lege, quæ ius potiendarum facultatum sacerdotibus adimeret? aut quod dominatio, opes, purpura aliena essent à religione? aut quod Christus nihil vnquam, quod suum diceret, habuerit in terris, cuius contrarium ex Nicolai Pontificis sententia decido, quam super eâ re Perusij habuerunt, expressè supponit. Consultantur etiam obiectiones eorundem ad extrauagantes Ioannis, quarum nulla in vniuersum quidquam tale sonat. Videatur sententia in eos lata, si vllam dictarum hæresum eis in specie condemnationem intentat. Quidni horum fidem ex ipso adstruamus Æmilio? is porrò æquus suæ narrationis interpres, nullam Ochamo hæresim adscribit, edidisse tantum ferens monumenta atrocis in Pontificem, eum maledictis & criminibus lacerantem; eundem impiæ hæresis coarguentem *vero ne, inquit, an eo quoque falso crimine? intemperantiæ ergo solius Ochamum damnat: fraterculos verò impietatis, & hæresis, qui ergo confundere nolit membra ipsius narrationis contra fidem, & intentionem authoris, fateri cogitur inter fraterculos nequaquam computari Ochamum. Si verò alios præter eum Franciscanos intenderit Bzouius, alios item præter Franciscanos intendit Æmilius; alius proinde Bzouio quærendus est author præter Æmiliam.*

Anno

Anno 1326. num. 1.

B z o v. *Addebat.* (supple, Bauarus in comitijs Imperij) *& falsas in Ioannem, & Pontificios criminationes, & à maleuolentibus præcipue fraterculis confictas, quarum commemoratione non paucos Germanorum in suam sententiam pertraxit, vt auderent excommunicato adherere, &c.*

Mutius ait motos Germanos ex legatione frequenti Itolorum, & maximè Romanorum, reliqui Nauclerus, Villanus, Rebdorfus citati à Bzouio nihil de criminatione, aut confictione à Fratricellis supposita, sicut nec Mutius. Videat ergo Bzouius, si hoc est fingere. Deinde si de Franciscanis hanc texit narrationem, tam falsa est, quàm quod hoc anno adhæserint Ludouico, vt frequentius adnotauimus, & insuper authore Bzouio sequentibus annis erit clarum.

Anno 1327. num. 15.

B z o v. *Fratricellorum antesignani Michaël Cæsenas, Gulielmus Ocham, & reliqui, omnia miscebant: eos ad dicendam causam Auinionem euocatos, cum ad diem designatam Ioannes Pontifex frustra expectasset, contumaces, & meritò anathemate plectendos renunciauit. Tum deinde Michaëlem Generalem Ordinis Minorum Magistratu supremo, & reliquis honoribus, ac dignitatibus indignum duxit, ac summam eius Ordinis administrationem Bertrando Cardinali Legato; datâ ad eum epistolâ 189. commisit, qui conuocato Bononiam Patrum eiusdem institui Capitulo Generali Michaëlem Cæsenatem gradu, & officio motum denunciaret, & alium Generalem Ministrum ex suffragio communi eidem Ordini sanctissimo præficeret, &c.* Manuscript. Bibl. Vatican. num. 4008. de rebus Fratricellorum.

Nescio cuius fidei est author manuscripti Vaticani, quoad hæc à te scripta falsus est, & errat quoad singula asserta, si tamen eius sint. Id apparebit ex decursu nostræ dissertationis, pergamus à prima clausula.

B z o v. *Fratricellorum antesignani Michaël Cæsenas, Gulielmus Ocham, & reliqui omnia miscebant, &c.*

Cæsenatem & Ochamum in sua decisione Perusina non modò fideles extitisse, sed Ecclesiæ totius definitæ, & receptæ sententiæ per omnia adhæsisse iam sæpè est probatum. Quomodo ergo Fratricelli, aut eorum antesignani? Si in doctrinam hæc torquetur nota, cum ea sit perpetuum Ecclesiæ dogma, hæresis, & blasphemix spiritum sapit; si in personas, malignè conficta est sui authoris dedecore calumnia. Sed amplius demus Cæsenatem, & Ochamum perperam de paupertate sentisse, & docuisse. An precor vnus is error Fratricellorum extitit? huius enim

enim sectæ plures alij fuere, inter quos is etiam fuit, qui Ioanni XXII. tribuitur de visione animarum. Dic ergo si quis de visione animarum confenserit Fratricellis, an ideo statim dicendus est Fratricellus, nisi reliquas eius sectæ blasphemias professus, totum se corpori integrâ, & mutuâ cum membris commixtione inserat? An quia paupertatis vorum quis emisit Dominicanum tu continuo inclamabis, quia id vouere huic instituto est familiare? Qui sic discurrunt, se nescire fatentur, quid ad corporis mystici communionem requiratur. Non ergo Fratricellus est, qui vnâ eius sectæ hæresim admittit, sicut nec catholicus, qui aliquem vnum fidei articulum in reliquis discrepans profitetur, in communibus enim nemo huius, aut illius instituti discretus ab aliis efficitur, nec in hoc, aut illo etiam particulari, nisi ad integram totius status professionem, ac differentiam à cæteris contineat. Antiqua ea fuit de paupertate hæresis, restaurata, non inuenta per Fratricellos. Demus ergò lapsus, quam ratione Cæsenas ex communi dogmate potius erit Fratricellus, quàm Albigenis, aut Apostolicus? & quod amplius est, velim à te scire, quam ratione Fratricellorum antesignanus? Eâ nempe ratione, quâ annis ab hinc septem antequam controuersia de paupertate Christi moueretur. *Fratrem Michaëlem Cæsenatem Generalem Ministrum & nonnullos ignaros ex Ordine Minorum, Begardorum, & Fratricellorum hæresim professos statuis, voce & scripto enunciante Pontificem locupletem sectatorem Christi egenis non videri.* In quorum fidem promittis epistolâ Ioannis annis sequentibus subiungere, quod nusquam præstitisti, nec præstare licuit sine impostura; quâ etiam ratione eorundem errores damnatos, & singularitatem notatam asseris, per eam constitutionem quam Ioannes edidit in declarationem regulæ Franciscanae atque ipsius quidem Michaëlis interuentu, & quæ ad fidei veritates, aut damnationem cuiuscumque hæresis nihil spectat, pessimam item hæresim de Christi, & Apostolorum paupertate concepisit, de paupertate Christi, & Apostolorum nimis contentiosè anno ab hinc quinto cum Summo Antistite Ioanne disceptasse, scriptis non minus procacissimis, quàm erroneis famam eius violasse; fugam Gulielmi Ochami sustinuisse, ad Ludouicum Bauarum odio Pontificis æstuantem, quo oleum camino inflammato affunderet. Eundem anathemate annis ab hinc quatuor percussus, à Ludouico siue mercede conductum, siue in tutelam receptum multas in Ioannem tum calumnias sparsisse: in epistolam, *Ad conditorem*, stylum acuisse Franciscanos, quatuor annis antequam huius argumenti quidpiam publici iuris fecissent; Quatuor Franciscanos incendio traditos ab Inquisitoribus ob impugnatam eandem constitutionem aliquot mensibus antequam ederetur, aut promulgaretur. Annis item ab hinc tribus Michaëlem, & Ochamum Ludouico Imperatori in Germania adhæsisse, atque epistolam contra Ioannem Pontificem ab eodem vulgaram virulento dictorum calamo fuisse conceptam. Italiæ bellis & tumultibus annis ab hinc duobus, subdidisse faces; indoctos, & remerarios, & errantes doctores, odio contra Ecclesiam inflammatis persuasisse Christum, & Apostolos nihil in commune, aut in particu-

Redarguitur aduersarius de variis calumniis. Anno 1321. num. 7. Ibid. n. 8.

1323. n. 10.

1325. n. 8.

lari peculio habuisse, vt Ecclesiasticis & in primis Summo Pontifici omnia eriperent. Vt igitur absoluam non mirum si eadem fide, & libertate, quâ hactenus Cæsenatem insectatus es, eundem modò antesignanum Fratricellorum constituas, & omnia quidem eum miscentem dum Tibure lecto fixus, & infirmus decubuerit. Nihil porrò minus in tot scelereum auctorem statuere, aut de eo præsumere licet; nempe Euphorbus quispiam tibi est Cæsenas, & Franciscani, in omnes narrationis tuæ formas idonei, vt dum aliud scribendum non suppetit, nunquam inuentum de Franciscano aliquo desit dignum scenâ commentum.

Brou. Eos ad dicendum causam Auinionem euocatos cum ad diem designatam Ioannes Pontifex frustra expectasset, contumaces & merito anathemate plectendos renunciauit, &c.

Multum scilicet per omnem modum præstitit Ioannes, & rarum Ecclesiasticæ disciplinæ exemplum, si euocatos ad dicendam causam, frustra expectatos, & contumaces renunciauit tantum, merito plectendos anathemate, nescio si elegantiam locutionis eiusmodi dicendi formula capter stylum, cerrè curiæ aut Canonum non est afflicta. Sed ad historiam redeo, eam Mariani verbis describo.

Anno, inquit, Domini 1327. de mense Iulij per suas litteras speciales Dominus Papa Ioannes vocauit fratrem Michaëlem Generalem Ministrum, mandans eidem in virtute obedientiæ, vt infra mensem se suo conspectui personaliter presentaret, & hoc vt dicebat, propter aliqua negotia ordinem nostrum contingentiâ. Quas litteras ipse Generalis Minister recepit infirmus existens in Conuentu Tiburtino Prouincia Roma. Sed quia propter dictam infirmitatem non poterat in dicto termino comparere, vnum premisit cursorem cum litteris excusatorijs Domino Papa, significans, vt eum haberet excusatum, quia propter infirmitatem, eius mandatum non poterat in dicto termino adimplere. De mense verò Iulij sequentis misit ad eundem Dominum Papam fratrem Ioannem Fidantia Inquisitorem, & fratrem Humilem Custodem Perusinum, vt eum per omnia de dicto adimplendo termino excusarent. Dominus autem Papa, auditâ infirmitate Generalis, ipsum habuit excusatum, & super hoc per dictos fratres eidem Generali litteras sua acceptationis rescripsit. Interim verò aliquantulum reasumens Generalis valetudinem, cepit versus Auinionem dirigere gressus. Quo peruenit prima die Decembris anni prætaxati, & in crastino se Domino Papa presentauit, à quo fuit benignè, gratiosè, & curialiter receptus. Sequenti verò die cum Generalis existeret in Curia cum Domino Papa, ipse Pontifex cum eo de his, pro quibus eum ad Curiam vocauerat, locutus est, asserens quod hoc erat, quia intellexerat, quod aliqua Prouincia dicti Ordinis per prauum regimen Ministrorum detrimenta, & pericula patiebantur grauiâ, quodque ipse non imputabat, nec imputandum credebat eidem, pro eo quod ipse Generalis Minister non habebat potestatem per se prouidendi Prouinciis de Ministris, & sibi specificauit, & expressit Prouinciâ Sancti

Sancti Francisci, & Aragoniæ. Vnde Dominus Papa volens dictis Prouinciis remedium adhibere, mandauit, & commisit eidem Generali, quod Ministros ipsarum Prouinciarum absolueret, & quod eisdem Prouinciis de Ministris idoneis, & sufficientibus prouideret, & ita de voluntate Domini Papa ex tunc in Curia remansit, usque ad diem nonum mensis Aprilis proximè sequentis. In dictis autem Prouinciis absolutis eorum Ministri, constituit in Prouincia Sancti Francisci fratrem Petrum de Prato Prouincia Tusciæ, in Prouincialem Ministrum: in Prouincia vero Aragoniæ fratrem N. &c. hucusque Marianus, consentit Marcus Vlysiponens. 2. part. lib. 8. cap. 13. summarie de his rebus agens, quas in annum refert sequentem, & malè, hoc enim anno euenerunt.

Ex dictis ergo concludo euocatum Cefenatem, pro regimine sui ordinis, non pro dicendâ causa; comparuisse quàm primùm per ualitudinem licuit; non proinde frustra expectatum, aut contumacem, nec ullo anathemate dignum fuisse renunciatum, cui Pontifex suam concessit auctoritatem, ut, quod aliàs consuetâ nequiuit potestate, Ministros quosdam malè gestæ functionis reos, aliis substitutis, officio absolueret.

Bzou. Tum deinde Michaëlem Generalem Ordinis Minorum Ministrum magistratu supremo, & reliquis honoribus, ac dignitatibus indignum duxit, ac summam eius Ordinis administrationem Bertrando Cardinali Legato, datâ ad eum epistola 189. commisit, qui conuocato Bononiam Patrum eiusdem instituti Capitulo Generali, Michaëlem Cefenatem, gradu, & officio motum denunciaret, & alium Generalem Ministrum ex suffragio communi eidem Ordini sanctissimo presiceret, &c.

Horum fidem destruxit epistola Pontificis anno sequenti data ad Patres Ordinis conuenientes ad Capitulum Generale Bononiæ; huius autem tenoris.

IOANNES EPISCOPVS, SERVVS
seruorum Dei; Dilectis filiis Presidentibus, & aliis fratribus Ordinis Minorum in Generali eiusdem Ordinis Capitulo, &c.

Cum ex eo quod dilecti filij Michaëlis vestri Ordinis Generalis nobis existat presentia pro certis negociis opportuna, idem Minister in Generali predicti Ordinis Capitulo Bononiæ in stâte festo Pentecostes, dante Deo, celebrando, personaliter nequeat interesse, nosque intensis desiderijs affectemus dictum Capitulum ad Dei laudem, ac Ecclesiæ sanctæ suæ, predictique honorem Ordinis celebrari, venerabili fratri nostro, Bertrando, &c. Apostolica Sedis Legato, ut vobis assistat vices nostras super his opportunis auxilijs, & fauoribus damus, per nostras litteras Apostolicas in mandauit.

mandatis: & licet prudentiam vestram ad ea, que in eodem Capitulo exequenda, que in laudem diuini nominis, & Ecclesiæ sanctæ Dei, dictique Ordinis commodum respiciunt, supponamus indubiè satis doctam: quia tamen iuxta illud Poeticum: non nocet emisso subdere calcar equo, sollicitos, & attentos, attentiores reddere sæpè prodest, prudentiam vestram rogamus, quatenus omni odio, fauore, & rancore prorsus abiectis erga præmissa solliciti sitis, & intenti predicto Legato, eiusque persuasionibus, & consilijs salubribus intendentes. Datum Auinione 3. Kalend. Maij Pontific. nostri anno 12. qui fuit 1328. hæc ex Mariano. Falla ergo sunt, quæ opponuntur de abdicatione Michaëlis anno 1327. & de Vicarij Ordinis institutione, cum præsentiam Michaëlis opportunam sibi asserens Pontifex, absentiam excuset à comitijs Ordinis, dilectum filium, & Generalem vocans Ministrum; homini iam abdicato, & deposito minus congruâ, & omnino insolitâ appellatione: non solent enim ferre Pontifices officij titulum in deposito perseuerare, aut eosdem hoc nomine indigitare, cuius officio, & functione priuatos denuntiant. Quid quod ipse Bzouius homo æternæ memoriæ depositionem Michaëlis in sequentem annum reiciat, & Vicariam Ordinis curam Cardinali Beltrando legatam asserat num. 17. datis ad eum litteris eodem ipso die quo superior iam scriptæ missæ sunt 3. Kalend. Maij Pontific. anno 12. Vnde constat præmissam narrationem siue eam Bzouius inuenerit, siue Bibliothecæ Vaticanæ manuscript. referat, nullius esse fidei, nullius veritatis.

Eodem anno num. 18.

Bzou. Fortè eorundem Fratricellorum hæresis præcipuè peruagata vicinæ Bohemiæ, & Poloniæ regna attigerat: nec enim sine causa Pontifex Ioannes datis Prouinciali Hungariæ Kalend. Febr. litteris, potestatem ei fecit, Inquisitores contra hæreticos insinuendi, quibus licitum esset ius in delinquentes in fide dicere, & ex prescriptione Ecclesiasticarum sanctionum reos castigare. Parem potestatem, datis 3. Kalend. Maij litteris, Prouinciali Poloniæ eiusdem Ordinis Predicatorum largitus est, &c.

Ista te fingere nescit, qui ignorat, quàm tibi familiare sit ex scrinio pectoris noua, & vetera nullo authore depromere. Hac eadem columna Cefenas, & Ocham tibi sunt Fratricellorum antesignani, de quibus id solum non dicis, quod improprio, & infamiâ caret. Verum ut ita dicam, implem mensuram inuentionum tuarum, tanquam minus per te hætenus dictum sit, dum subuersores Italiæ & Alemanniæ descripseris, nisi insuper eorum hæresim in Bohemiam, Hungariam, Poloniam, fatali transferres inundatione. Viderit tamen lector constitutiones quas tranteribit in dictorum aliquam fidem, seu coniecturam, nihil inueniet quod Fratricellos aut eorum designet hæresim; argumentaris tamen. Neque enim sine causa Pontif. Ioannes datis Prouinciali Hungariæ Kalend. Febr. litteris potestatem fecit Inquisitores contra hæreticos insinuendi, &c.

Ergo eorundem Fratricellorum hæresis peruasit Bohemiam, & vicina regna? oleum & operam sapit eiusmodi discursus. Constitutiones adductæ à Bzouio datæ sunt Kalend. Aprilis anni 1327. litteræ superius allegatæ ad Capitulum Generale in quibus Cefænas dilectus filius, &c. appellabatur, datæ sunt 3. Kalend. Maij anni 1328. quomodo ergo hæc & reliqua quæ superius adnotauimus cohæreant cum eo, quod hæreses Cefænatis attigerint iam Bohemiam, aliâque regna, vt necessum fuerit Inquisitores contra eas instituere? Reges, Principes, & Prælatos ad eorum excidium euocate?

Securius disceret Annalium scriptor ex authoribus, qui fuerint illi hæretici, quæ hæreses, quàm affectatâ coniecturâ, temulentum in lubricâ statione firmaret vestigium, aliorum iniuriæ studens magis, quàm veritati. Vnus è reliquis Trithemius rem diceret in suo Chronico Hirsaugiensi ad annum 1315. qui in præsentem vsque diem eisdem infectam permansisse refert Bohemiam. Videri potuit etiam Genebrardus, & alij, apud quos non obscurum est ex variis hæresibus, & blasphemis nomen Lollardorum, qui hisce Constitutionibus causam dedisse videntur.

Anno 1328. num. 17.

B z o v. *Præter auxilia cœliu's impetrata, non desuit Ecclesia & reipublica Christiana Ioannes, sed bello sacro contra hostes indicto, & pridie Kalend. Aprilis, & feriis quatuor temporum mensis Decembris Ludouicum Bauarum, &c. Marsilium Patauinum, Ioannem Iandunum, Gulielmum Ochamum, Michaëlem Cefanatem Generalem Ordinis Minorum, ac nonnullos alios complices Ludouici, gladio Ecclesiastica disciplina à communione piorum præcidit, dignitatibus omnibus, atque honoribus exiit, & potestatem omnibus eos capiendi fecit, &c.*

Iam tibi superiore anno priuatum Cefanatem magistratu, quem gessit, supremo, reliquis honoribus, & dignitatibus indignum duxit Pontifex, eoque deposito Vicarium Ordinis instituit Beltrandum Cardinalem; quænam ergo illæ amplius dignitates, & honores, aut quid reliqui ex tua fide superfuit, quo exuendus erat Cefænas, nisi exoriatum velis? Cæterum non modò factum sed tempus designas pridie Kalend. Aprilis, & ferias quatuor temporum mensis Decembris, vt credo huius anni. In primis Cefanatem, & Ochamum sub obedientiâ Pontificis degisse toto Martio, & Aprili res liquida est, nihil proinde in eos statutum pridie Kalend. Aprilis. Cefanatem specialiter ab eiusmodi processu vindicant litteræ Pontificis ad Capitulum Generale superius præmissæ datæ 3. Kalend. Maij scilicet 28. Aprilis. Si autem feriis quatuor temporum Decembris promulgatū adstruas processum, quid (dic mihi) Marsilium Patauinum inter alios profuit exuere dignitatibus omnibus, atque honoribus, quem Deus ipse ad medios dies prioris Septembris, te eadem ipsa pagina referente, vitâ exiit? idem de Castrucio, & Passarino mortuis.

mortuis. Verùm quod ad rem nostram spectat, nullum processum contra Michaëlem inuenio in vniuersum mense Decembri publicatum. Depositus est officio 6. Iulij huius anni vt refert Marianus, & denunciatum est incurrisse eas censuras, & pœnas sub quibus inhibatum est, ne decederet à Curia. Alia est constitutio quæ incipit: *Ad nostri Apostolatus auditum, &c.* Data est 12. Kalend. Maij, anni sequentis. Tertia Apologetica incipit: *Quia vir reprobus, &c.* 16. Kalend. Decembris anni 1330. Sed & Ioannes Villanus qui lib. 10. cap. 115. mentionem aliquam huius processus facit feriis Decembris promulgati, reliquit contra solum Ludouicum institutum, & conditum fuisse, de reliquorum condemnatione nihil habet, aliàs non inuenio contra eum à Ioanne editas constitutiones: id Bzouio incumbit, de cuius fide agitur, vt eas inuestiget, quæ feriis Decembris, aut pridie Kalend. Aprilis datæ sunt.

Eodem numero.

B z o v. *Decreta Capituli Generalis à Michaële Cefanate, & sociis Perusij de paupertate Christi, necnon Marsilij Patauini librum cui titulus, Defensor pacis, &c. igni addixit.*

Vide, vt studium Franciscanis conuertiendi in apertam tandem Pontificis accusationem prorupit. Si eadem porrò censurâ, & damnatione cum hæresi Patauini, decretum Capituli is notaret (quod est ipsa declaratio Nicolai Pontificis in Concilio Viennensi confirmata) quid amplius erat, quàm ea, quæ fidei sunt, pari cum hæresi sententia inuolueret, nec fidem ab errore discernere? hæc ergo constitutio sicut nusquam edita, nusquam inuenitur: eaque, quod fieri nequit, prolata, Nicolao, Clementi, Ecclesiæ, aliisque Pontificibus potiùs, & indubitanter subscribendum foret. Nihil autem tale intentasse Ioannem Pontificem testis locuples est Gerardus Odonis (ipsius Cefænatis, vt aliquibus placeat, non tam in officio successor, quàm æmulus) in eâ epistolâ, quam aduersus præfatum Cefanatem scripsit pro defensione Ioannis, cuius erat compatriota & Capellanus, vt ait Villanus. Hæc eius verba sunt: *Cum autem pro fictione timoris allegas, quod ex his, que sapè Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus, Dominus Papa duxerat, etiam fecerat, ac ex aliis quamplurimis coniecturis manifestè perpendisti, quod is ipse Dominus intendebat te compellere ad abnegandam dictam determinationem Capituli Generalis; nonne recordaris, quod propter huius rei fictionem Capitulum, quod Parisijs constitueras celebrare, ad ciuitatem Lugduni subitò forsan transtulisti, dicens: quod Dominus Papa per nuncium Regis Francie intendebat ad reuocationem dicta determinationis, reuocare Capitulum Generale, &c. Propter hæc tu miser homo vidisti, quod nec in cor Domini Papa, nec in cor Domini Caroli Regis Francie etiam modicus super hoc ascenderat cogitatus. Iterum super eodem ante Bononiensè Capitulum te timere vehementer dixisti, &c. Tamen sicut rei declarauit euentus, Dominus*

Tossignia
nens. lib. 1
Ipsè Bzou.
1331. n. 1.

Contradictio
aduersarij
deprehen-
ditur.

Papa, qui affectu paterno illi scripsit Capitulo, nullam fecit, sicut nec facere determinauerat, mentionem, &c. Hæc ille idem amplius profequens, vocat, quæ in hoc excusationis genere prætenfa sunt à Cefenate, fallacias, ac timorofas fufpiciones. Sed & in principio eidem crimini vertens, quod illius quæftionis, quæ coram Sede Apostolica pendebar, præfumpferit determinationem, fubiicit: *Unde mirari non debuisti si Dominus Papa litteram tuam, seu determinationem pro quanto erat tua, dixit hereticam, non quidem definiendo, pronuntiando, vel fententiando, vel etiam pro tribunali fedendo, fed ad partem coram Ordinis noftri fratribus obiurgando, reprehendendo, & tuam temeritatem præfumpuofè increpando, &c.* Hæc litteræ datæ funt anno Domini 1331. celebrato Capitulo Pepiniensî eodem anno. Ex his ergo fallum effe manifestum est dictam determinationem à Ioanne vnquam fententiã latã damnatam, eoque maximè anno, quem Bzouius prætexit, 1328.

Alius eius veritatis testis est Aluarus Pelagius in fuo libro de planctu, quem in Curia exiftens Summus Pœnitentiarius ad defenfionem Ioannis potiffimum fcripsit. Hic decifionem illam Perufinam latè defendit eiusque cum decretali, *Exiit*, & extrauaganti, *Cum inter nonnullos*. concordiam fufius profequitur, nihilque in præiudicium fententiæ Capitularis adducit à Ioanne dictum, præter illas extrauagantes fæpius memoratas. Librum hunc de planctu incepit Aluarus anno Pontif. Ioan. 14. qui fuit Domini 1330. & fecundus à prætenfa damnatione Perufinæ decifionis. Quomodo ergo eundem præterire potuerit eius modi, fi quæ extiterit, damnatio aut contrarium in Curia impunè defenderit, & defendere fuerit aufus?

Tertius pro nobis fententiam dicat ipfe Pontifex in variis aduerfus Cefenatem editis constitutionibus, quarum illa nobis, quæ fequenti anno promulgata est, veritatis probatæ argumentum fufficiens miniftrabit, incipit: *Ad noftri Apoftolatus auditum, &c.* Hæc autem nufpiam mêmînit determinationis Perufinæ, aut fententiæ per eam decifæ, cum alioquin eius damnatio, fi quæ fuit, contra Cefenatem ibi maximè obiicienda foret, vbi declaratur hæreticus, & hærefiarcha, quod conftitutionem, *Inter nonnullos*, impugnaffe, famã ferente, dicebatur, alle-rens catholicum effe, quod illa hæreticum damnauit, & econtra. Quid precor crimen hoc ex fama tantum intentatur, fi fuperiori anno decretum Capituli Perufini, de cuius authore nulla fuit dubitatio, pro hærefi damnatum & crematum fuit? Quid, quod ipfi Cefenas, & Ocham illius fententiæ ex autoritate declarationum Pontificiarum adfectores, illud folum conquæfti funt, quatenus fuperioribus annis in extrauagantibus vulgò notis, & editis impugnari videbantur decreta Nicolai, & Clementis? Huc porrò omnia eorum argumenta fpectant. Accedit quod palinodiam, quam timebat Cefenas, vt inde fugæ prætextum vel maximè excufarit, vanã fufpicionem fundatam afflerat Gerardus iam citatus, & nunquam intentam, minus autem intentatam, quod nequãquam iure præteriri potuit, fi ipfa determinatio hærefis fententiam, & damnationem reciperet. Expunge ergo Bzoui labem, quã Ioannis famã turpi

turpi maculã oblinis, quafi is damnarit, quod per antecessores immutabili decreto in re fidei, & morum est stabilitum.

Eodem numero.

B z o v. Præterea Michælem Cefenatem fupremo Ordinis magiftratu Ioannes Pontifex ex confilio fratrum Minorum abdicauit; quod is Auinionem ad caufam hærefis dicendam euocatus monentem Pontificem contempiffet; verbis contumeliæ plenis afperiffet, palinodiam cantare recufaffet, & ad extremum appellatione ante fententiam interpoftã, clam Auinione profugus Pifas ad Ludouicum Bauarum feffe contuliffet, & tam illi, quàm Petro Corbario Antipapæ author fuiffet tam abominande in Ecclefia vniuerfali fciffura: ac ad extremum conuerfus in vaniloquium, nec intelligens, quæ loquebatur, neque de quibus affirmaret, in eam prorupiffet infaniam, Summum Pontificem non iam Ioannem, fed Iacobum de Cadurco, neque ariftitum: fed presbyterum, neque Catholicæ Ecclefie ac fidei orthodoxæ præfulem, fed hæreticum maiestatis diuine, & imperatorie rem impudenter affereret, conftitutiones pontificias impugnaret; libellofque continentes impugnationes predictas, ad diuerfas mundi partes, & studia deftinaret, & ipfos affigi in portis Ecclefiarum, & locis aliis temeritate pœnis dignã attemptaret. Per huius hærefiarche damnatam memoriam cum religio D. Francifci legitimum Præfidem generalem nullum haberet, curam illius vniuerfa Beltrando Cardinali Legato, datis 3. Kalend. Maij Pontific. anno 12. literis, Ioannes commiffit. Vicariumque Ordini præfecit quo monente Patres Minores ad comitium generale Bononiæ congregati, eundem Michælem hærefis, temeritatis & aliorum criminum nomine conuictum, abfentem quafi præfentem præfecturã generali totius Ordinis indignum iudicarunt & communibus calculis reprobatum condemnarunt.

Nempe Angelus custos quifpiam tibi est Michæel: ne fomnianti quidem memoriã eius excidit vnquam, æternum narrationis argumentum; vt mirum videri queat, quã arte illud tuum adicias nouum, præterea Michælem, quafi nouum aliquid anhelans, velut Echinus vterum cunctatus parturites lectore dignum, idem porrò ipfe, qui in priori claufula editus, denuo replicatur Michæel, vnã eademque columnã ter acufatus, bis abdicatus, fuperioribus annis toties condemnatus, toties depofitus, toties ad dicendam caufam citatus, toties contumax, velut hydra quædam in labores Bzouianos nunc iterum reuiuifcit maiore hiftoriæ miraculo, quàm laude aut fide hiftorici non refert; culpæ tuis tautologiam, excufemus fidem, fed & merces conftituatur, modo hic etiam veritatem fit aflequutus depofitionis Michæelis, quàm vfque adeo momoriter caller, vt nihil aliud fomniare poffit.

B z o v. Præterea Michælem Cefenatem fupremo Ordinis magiftratu Ioannes Pontifex ex confilio fratrum Minorum abdicauit; quod is, &c. Poftquam verò diligenti exaggeratione occurrentes qualifque conglobauit caufas,

causas, quæ abdicationem mereri possent, adiunxit inferius modum eius, tempus, per quem, & quomodo de consilio Franciscanorum lata, & promulgata est sententia, ne qua fortè desit fictioni circumstantia. *Per cuius, inquit, heresiarchæ damnatam memoriam, cum religio D. Francisci legitimum præsidem generalem nullum haberet, curam illius uniuersa Beltrando Cardinali Legato, datis 3. Kalend. Maij Pontificatus anno duodecimo literis, Ioannes commisit, Vicariūque Ordini præfecit, quo moneme Patres Minores ad comitiū generale Bononiæ congregati, eundem Michaëlem hæresis, temeritatis, & aliorum criminum nomine conuictum, absentem quasi præsentem, præfecturâ generali totius Ordinis indignum iudicauerunt, & communibus calculis reprobatum condemnauerunt.*

Oportet ergo ex his antequam datæ sunt litteræ ad Cardinalem 3. Kalend. Maij præcessisse enumeratas iam depositionis causas; vt quod ad Ludouicum Bauarum perfugerit; quod eidem, & Corbario author fuerit schismatis; quod Ioannem negaret verum Pontificem; quod impugnarit decretales; quod libellos eius argumenti ad studia generalia, & diuersas mundi partes destinarit; oportet, inquam, hæc præcessisse tam depositionem Michaëlis, sicut culpa pœnam præuenit, quàm Vicariam item potestatem factam Cardinali in præfatis literis 3. Kalend. Maij ideo scriptis quia per Michaëlis, *heresiarchæ damnatam memoriam religio S. Francisci Generalem legitimum Præsidem nullum habuit.*

Epistolæ Pontificis quas superius transcripsimus fidem faciunt Cæsarenatem in Curia hæsisse, quando datæ sunt litteræ ad Cardinalem, vt pote simul, & eadem die & in eodem negotio, & ad eundem finem scriptæ. Testis Villanus cum reliquis historicis Ludouicum Bauarum ingressum fuisse Romam 5. die Ianuarij atque illinc primum regressum 4. August. testes iidem Villanus & alij Corbarium intrusum fuisse 12. Maij sequentis, quindecim diebus postquam datæ sunt epistolæ tam ad Cardinalem, quàm ad Capitulum, seu comitia generalia ordinis. Expunge ergo ex processu tuo contra Cæsarenatem duos articulos capitales, nempe quod antea profugerit Pisas ad Ludouicum Bauarum, & quod fuerit author intrusionis Corbarij, seu schismatis: litteræ Pontificis excusant absentiam Michaëlis, quem vocant dilectum filium, & Ministrum generalem, authoritatem dumtaxat præsidendi in Capitulo tribuunt Cardinali Legato, nullam autem ordinis Vicariam potestatem; expunge ergo per hoc reliqua crimina quæ in Cæsarenatem congeris, ob quæ deponis eundem damnatum, antequam datæ sunt ad Cardinalem præfatæ litteræ. Interea autem duo minus conuenire mihi videntur, vt quod is palinodiam noluerit recantare, & quod appellationem ante sententiam præmiserit: vt quid enim mandatur palinodia non latâ sententiâ? si latâ sententiâ, ergo præcessit appellationem.

Sed vt totum abradamus processum tantum abest, vt Michaël depositus fuerit per Pontificem hoc tempore, vt nec in dicto Capitulo Bononiensi, etiam instante ad hoc Legato, fuerit absolurus, sed potius per fratres denuo confirmatus in officio, asserentes sibi ignoram omnino esse

esse causam, ob quam deberet absolui; nec literæ Pontificiæ ad Capitulum, quidpiam tale suaserint, præceperint, aut specie tenus præ se tulerint, vt legenti constabit. Videatur Marcus Vlysioponens. 2. p. lib. 8. cap. 13. cui consentit Marianus lib. 4. cap. 8. Malè ergò adferit Bzouius Michaëlem hæresis, temeritatis, & aliorum criminum nomine conuictum in Capitulo Bononiensi absentem velut præsentem condemnatum, & præfecturâ generali depositum ipsius Capituli sententiâ. Vel dicat ipse si abdicatus, quis substitutus? quinimo sui per omnia memor id in annum sequentem in Capitulo Parisiensi electo Gerardo Odonis refert.

Vt aberrantem tandem adducam, rem, quam tantopere cupit author, sub oculis ponam; depositio Michaëlis facta est 6. die mensis Iulij, quod is feriâ quintâ infra octauam Pentecostes clam fugerit Auinione, timore correptus, & suspectam habens detentionem suam in Curiâ, licèt causam nesciret, incertus animi atque ignorans insuper, quid patres in Capitulo Bononiensi disposuerint, Pontificem iratum non sustinens, & quantis æmulorum subiaceret insidiis perpendens, qui in auribus senis, ætatis & propensionis vitio ad suspiciones prompti, inania pericula, & varios casus instillare continuò non desistebant. Expertus etiam est die decimâ mensis Aprilis, quàm acerbo in eum stomacho ferueret Ioannes, quàmque obliquè decisionem Perusinam respiceret; licèt in eam nihil hæctenus durius verbo, & indignatione statuerit: in præiudicium tamen suæ autoritatis factam interpretatus est, quod pendente quæstione in Curiâ Romanâ, ausi sunt Franciscani quidpiam in eâ determinare: ita Gerardus Odonis, Marianus, & antiqua religionis Chronica ferunt: sed nec vanam etiam suspicionem ingerunt Apologiæ ipsius Ioannis, non modicum præiudicatæ sententiæ, quam is de vsu & dominio concepit, interuenisse studium. Inter alia namque opinionis propriæ cupidum, & tenacem fuisse plurima exempla docent, & potissimum quæ de visione animarum eum verbis, & signis monstrasse docent authores cum Villano lib. 12. cap. 229.

Præceptum Pontificis trepidantem Michaëlem, in concepto iam metu, confirmauit: mandauit porrò coram Beltrando Cardinale, Fratris Petro de Prato Ministro Prouinciæ S. Francisci, Fr. Raymundo de Lades Procuratore ordinis, & Fr. Laurentio de Coalhono Baccalauo conuentus Auinionens. ne Curiâ abscederet, sine speciali licentiâ, sub pœnis excommunicationis, priuationis officij, inhabilitationis ad quoduis officium, & beneficium, ipso facto incurrendis, si absque licentiâ præfatâ discederet, eumque aliquoties ob præfatam decisionem Perusinam vocauit hæreticum, stultum, temerarium, captiosum, vt refert Marianus. His consonat sententia, eum declarans in præfatas pœnas incurrisse 6. Iulij promulgata.

Istæ sunt causæ quæ fugam Michaëli suggesserunt, ob fugam verò, & transgressionem præcepti Pontificij, & interpositam appellationem contra grauamina, & decretales pontificias 6. Iulij est depositus magistratu Ordinis supremo, & Cardinalis Beltrandus tum primum institutus

Ordinis

Marcus.
Marianus.

Fuga Cæsarenatis, eiusque causa.

cap. 73.

Contradictio.

Ordinis Vicarius, ob nullas autem hæreses (vt ex sententia claret) eam condemnationem accepit, nec ex sententia fratrum in Capitulo Boronienfi, quod 22. Maij celebratum est, sed ex ore Ioannis Pontificis, Cæsari in fuga ex omnibus Franciscanis soli Gulielmus Ocham, & Bonagrata de Bergamo fuere comites, & illi decisionis Perusinae laborantes inuidiâ; omnes tres hucusque sub obedientiâ Ioannis vixerunt, nihilque in præiudicium authoritatis pontificiæ scripserunt, vel docuerunt. Mox enim cum Pisas illi peruenerunt, cæperunt primum scriptis agere, fugæ suæ, & appellationis rationem reddere. Viri sanè magni, nisi timor humanus, & zelus sui status indiscretus, quem alioquin oppressum iri timebant, eos Pontificis, & Pastoris obedientiæ perperam subtraxisset.

In hunc igitur postem Bzouianam vertiginem elisi tot annis Cæsariatis velut in rota fugientis vimbram caprauit, nihil in stabili cursu præter aërem & ventos per gyrum assecutus, donec vacillanti tandem manum præbuerim, portamque monstrauerim, qua primum egressus est Cæsariatis. Viderit ergo, quâ fide, quâ iustitia superioribus annis Ochamum, & Cæsariatem traduxit, (non magis maledicè, quàm mendosè) si ad debitam fortè respiciat palinodiam, & Ordini Franciscano dictorum occasione, intentatam maculam, ad sobrietatem & mentem conuersus, auditæque tandem veritate eluat: id vnum affirmo, quod superius ad risum seu stuporem lectoris adnotauit, tantum à scopo eum aberrasse, vt nec hoc ipso anno, quo res facta est, veritatem eius attingit.

Anno 1329. num. 2.

B z o v. Item vt statum suum peruersissimum, & Ludouici prædicti damnati heretici, & schismatici Michaelis de Cæsaria dudum Ministri Generalis Ordinis prædicti Fratrum Minorum, quod Christus & Apostoli in his que habuisse leguntur, non habuerunt nisi tantum usum facti simplicem, potuisset (supple, Corbarius) fortius ac promptius stabilire, &c. paulo inferius: In quibus quidem processibus Ludouicus prædictus pronuntiabat, & declarabat fore hereticam, & scripturæ sacræ contrarium dicere, quod Christus, & Apostoli in his que habuisse leguntur, habuerunt aliud quàm simplicem usum facti. Ex quâ quidem pronuntiatione euidenter concluditur & Ludouicum, & Petrum ex confirmatione, pronuntiatione, & prædicatione prædictis, in damnatam hæresim per sententiam Apostolicam de fratrum promulgatam consilio, incidisse; &c. citatur confessio Petri Corbarij apud Massonum in Ioannem XXII

Hactenus ex se, nunc ex aliis agit aduersarius, & primum omnium accusatorem subornat domesticum, contra Imperatorem Ludouicum Barbarum, & Cæsariatem; licet autem exceptio in promptu sit, id amplè tantum suggero, non omnia, quæ facit, aut dicit Antipapa transire in rem iudicatam, respondere vltius licet innatum esse defensionis appetitum,

appetitum, vt laqueo ad collum appenso, id etiam fingat reus quod magis ad inflectendum iudicem, & seueritatem in commiserationem mutandâ magis facit. Corbarius reus ad pedes Ioannis supplex tractus, quid aliud potius in se, & aliis damnaret, quàm quod iam ab hoc aliquoties reprobaturum vidit? nec tam difficile erat criminis cuiusque inuidiam in eos deriuare, qui alioquin inuisi præsumptionem de se omni mali vlcerato Ioannis pectori iam impressam habebant. Quid de ea quæstione paupertatis dicendum sit iam fusius in præmissis tractatum est, ad defensionem Aluari Pelagij, & concordantiam decretalium Nicolai, & Ioannis; facilem porrò, & benignam interpretationem habet ea propositio, vt non modò eo sensu eum asserens euidenter non sit hæresis, vt dicitur, reus, sed nec probabiliter quidem: hunc sensum tenuisse Ludouicum nemo negare debet, vt qui Nicolai Papæ sententiam profitebatur, nihil aliud; quod verò extrauagantem, *Cum inter nonnullos*, &c. vel respuerit, vel damnarit, eo sensu fecit, quo anteriorum Pontificum Nicolai, & Clementis definitionibus contraria dicebatur, quæ etiam doctiorum plurium eius temporis deceptio fuit, ac proinde alij Ioannem damnabant, alij Nicolaum, vt constat ex responsionibus quorundam ad obiectiones Ochami. Intelligentia ergo decretalis, non voluntas Cæsaris in culpa fuit. Is porrò Bellonæ magis quàm Musis deditus, antiquiorem, & plurium Pontificum sententiam & decreta tutius sequenda duxit in discordia, quàm Ioannem, qui ex errore contrarius censebatur. Illud etiam aduertant eiusmodi censores, quòd si decreti cuiuspiam veram non assequatur quis sententiam, sed aliam interpretetur, quæ alioquin damnata est, non continuò hæresis eum accersiri, si illud in hoc sensu condemnet, quem verum eius ex errore putat esse: exemplo sit Concilium Aquisgranense sub Carolo Magno congregatum, quod acriter impugnat Nicenum II. in articulo de cultu imaginum, ex errore tamen putans idem Concilium aliud definisse quàm definiuit. Quid ergo? an ideo fidei decretis se opposuit Aquisgranen. vel euidenter incidisse in hæresim dicemus? absit. Error erat facti vel intelligentiæ decretorum, quem mox Adrianus Pontifex maturè correxit. Negauit Cæsar Christum & Apostolos habuisse rerum dominium eo sensu, & intellectu, quo idem Nicolaus Pontifex, & tota Ecclesia negauit; damnauit extrauagans Ioannis in eo sensu duntaxat, quo putabatur contrarium huius asseruisse: ergo euidenter incidit in hæresim. Certè qui eiusmodi consequentiam infert, nescit qualificare propositiones, aut distinguere inter malè sonantem, suspectam de hæresi, & hæreticam assertionem. Adiciò illam extrauag. *Et si breuem, & expeditam*. non adeo claram esse, quin diuersos sensus in se completa-tur ex variâ acceptione harum dictionum *vsu, dominij, proprietatis*, quorum Pontificis fuit in re: ergo ambigua, quam literæ cortex non clarè discernit, intentio ex ipsa discernitur veritate, vt eam esse intelligamus, quæ ipsi veritati, & aliorum Pontificum decretalibus consonat. Aliud tamen præsumendi argumentum ex aliis Ioannis decretalibus arripuerunt ij,

Defenditur
Ludouicus
ab hæresi.

Obscuritas
decretalis.

Præsumptio
aduersus
Ioannem
inualuit.

qui cum impugnabant, vt quod in paupertatem Franciscanorum differendo inuectus sit, quod decisionis Perusinae, quæ eadem est cum Nicolai definitione, vltionem aliquam non dissimulanter instituerit, non modò in singulares personas Celsænatæ, & complicum, sed in vniuersam religionem, renunciando dominium earum rerum quas priores sedecim Pontifices continuâ successione in se & Apostolicam sedem receperunt. Quod etiam nonnulli qui vindicias pro Ioanne scripserunt non vsque adeò sobriè de declarationibus Nicolai, Clementis & aliorum senserunt, quin ipsas erroris imprudenter agerent. Hæc, inquam, aliis argumenta fuerunt interpretandæ extrauagantis eo sensu, quo Nicolao, & anterioribus Pontificibus contraire videretur, idè nihil frequentius, & solidius vrgebant, quàm antiquum Nicolai, & Concilij Viennensis decretum, Ecclesiæ acceptionem, approbationem regulæ Franciscanæ, vitam & sanctitatem & canonizationem sanctorum, qui ex eius norma ad mortem vsque vixere. Pontificiam ergo & totius Ecclesiæ in definiendis fidei & morum quæstionibus vindicare se putabant authoritatem, priuatum verò Ioannis sensum, & opinionem interueniente passione conceptum, vt ipsis videbatur, & decretis anteriorum contrarium impugnare. Cuius ergo erroris in hoc rei, si veritatem defenderint, errorem refutarint? eius duntaxat, quod decretalem in eo sensu fuerint interpretati, qui intelligentiæ non fidei erat lapsus.

Error aduersariorū Ioannis.

Excusatio Celsænatæ.

Transciantis modò à Ludouico ad Celsænatem, cui falsum imponitur: nec enim defendebat, quod Christus, & Apostoli non habuerunt in res, quas habuisse leguntur, nisi vsum facti simplicem: sed hanc propositionem: nempe *hereticum non esse asserere, quod Christum, & Apostoli nihil habuerunt in communi, aut in particulari in quantum viam perfectionis docuerunt verbo & exemplo.* Quæ est definitio Nicolai Papæ, & decisio Perusina. Cuius rei locuples testis est ipsa decisio, præside Michaële, à Patribus Ordinis edita; sedecim item argumenta Celsænatæ, & Ochami pro defensione tam eius, quàm decretalis, *Exijt.* facta, quæ omnia hoc concludunt, hæresis aut erroris esse expertes. Ea habes inferius ad annum 1335. num.2. Adduco ex Mariano ipsum Celsænatem pro decisione Perusina duntaxat loquentem in propositâ appellatione ad 4. errorem.

Ipsa litera, (supple, decisionis Perusinae) non est heretica, inquit, sed sana, & Catholica, & fidelis, & cum determinatione sui prædecessoris Domini Nicolai III. & Ecclesiæ concordans, &c. quod si esset heretica, sequeretur, quod Dominus Nicolaus III. qui in dicta decretali, Exijt. prædicta determinauit & definiuit, etiam fuisset hereticus, quia definiens, docens, seu asserens hæreses publicè manifestus hereticus est censendus, extra de verb. signif. super quibus, & quod omnes summi Pontifici eidem in officio succedentes, & generale Concilium, ac Romana Ecclesia, que prælibatam definitionem fecit, recepit, & approbauit, fuerunt, & sunt hæretici manifestè: quia error, cui non resistitur, per illum, ad quem resistere pertinet, & potest, approbatur, nec caret scrupulo societatis occulte, qui manifestè

manifesto facinori desinit obuiare, &c. Ex quibus liquet quid defende- rit Celsænas. Non me præterit hoc etiam, quod superius dicitur, insinuari in decretalibus Pontificiis, quod ex falsa informatione potuit contigisse, vel ex obuiâ præsumptione, quia idem impugnarit constitutionem, *Cum inter nonnullos.* in eo sensu quo declarationi Nicolai videbatur obuiare; vnde frater Franciscus de Esculo sacre Theologiæ Doctor, Michaëlis in apostasia aliquandiu comes, Ecclesiæ mox reconciliatus, ingenuè falsus est sensum Michaëlis, & complicum, nunquam ab eo, quem intendit Pontifex, abhorruisse: verum, vt refert contemporaneus Fr. Ludouicus de Castellione in suo tractat. de paupertate, quem Oxoniæ composuit, in hoc error fuit Celsænatæ, quod constitutiones pontificias perperam intellectas, impugnarit, diuersa quidem à conditoris sensu interpretatione, vt idem Ludouicus fusius probauit, non diuersa sententia.

Frater Frā-
ciscus de
Esculo.

Fr. Ludou.
de Castell.

Eodem anno numero 3.

Bzov. Inter hos cum Michaël Celsænas antesignanus censeretur, & neque precibus moueretur, neque minis deterreretur, quo minus Ioanni Pontifici octo falsos errores adscriberet, contraque illum publicè, & priuatim ubique locorum deblateraret, seque pro ministro Ordinis Minorum adhuc temerariè ageret, & fratres Ordinis Minorum in suas partes traheret, schismataque in populis seminaret: aduersus perfidum Apologiam Ioannes Pontifex erudito, copioso, & veritatis calamo scripsit, eamque ac illius dogmata damnauit, ac socios, ac sequaces cœtu piorum exclusit: cum hæc edicto suo breuiter præscripsisset: Quia vir reprobus, &c.

Improbè quidem hæc Michaël: sed & tu minus fideliter, nescio quo mysterio, octo illos articulos cum responsione Ioannis subtraxisti, quæ si talis est qualem dictauit Cardinalis Furnerius, vel qualem etiam in Apologeticâ, *Quia quorundam.* videmus, non adeò veritatis calamo est scripta, quin responsionem habeant congruam, nequaquam falsam, aut erroneam, vt experiri liceat apud Ludouicum de Molina, Dominicum Soto, aliòsque superius citatos, imò ex communi Pontificum, & Ecclesiæ sensu, prout iam est demonstratum, exhibitâ notoriâ reuocatione eorum, quæ Ioannes aduersus decretales Nicolai, & Clementis, & regulæ Franciscanæ paupertatem sanciuit. Hinc plures viri docti illius sunt opinionis, eiusmodi Apologeticas aliorum lucubratione adscito nomine Pontificis suppositas esse, quorum affectus, & sensus non adeò integer extitit. Id omnino certum plurium suggestiones, susurros, & importunitatem irrepsisse, vt nec matura, & quieta fuerit veritatis discussio, nec libera in omnibus defensio, nec consuetus, & moderatus stylus, prærogatiuam & maiestatem, vt solet, personæ exprimens, priuati cum priuato, seu æqualis cum æquali magis indicans dissertationem.

B z o v. Et fratres Ordinis Minorum in suas partes traheret, &c.

Contradi-
ccatia.

Scilicet id probant hæc verba tua, quæ subiicis. Hæc cum præfatus esset Ioannes ad singula copiosè respondit, hominemque reprobum damnauit Auinione 16. Kalend. Decemb. Pontif. an. 14. anno Domini 1329. Cum etiam hoc anno die 10. Iunij Fratres Minores Parisiis in Capitulo Generali eundem Michaëlem gradu & officio motum pronunciaffent, & Gerardum Odonis in eius locum surrogassent: processusque & sententias Ioannis Pontificis in damnatum latus promulgassent, &c. Subiungis mox ipsam damnationis sententiam, quæ tres duntaxat Michaëlis comprehendit socios, Othamum, Bonagratiam, & Franciscum Esculanum, qui in itinere se eidem coniunxit: subiicis, & longâ serie damnationem eiusdem, & complicum (qui duo tantum numerantur) à Ioanne Pontifice promulgatam 12. Kalend. Maij eiusdem anni. Quomodo ergo Michaël trahebat in suas partes Fratres Minores, si ab ipsis reprobatus, damnatus, & depositus est? quomodo item damnationem euaserint alij, quos is trahebat, si plures fuerint? si ergo conatum & improbitatem Michaëlis tantum incusas, consentio; si verò studium aliquod, aut propensionem Ordinis, quasi ruentem in ruinam sequeretur, calumnia est, satis ex dictis reprobata.

Anno 1330. num. 6.

B z o v. Et quidem erga Petrum adeò se benignè habuit Ioannes summus antistes: Veruntamen contra Michaëlem Cefænatem Ordinis Fratrum Minorum exministrum Generalem, spiritu Apostolico insurgens, nouam sententiam promulgauit. Ausus fuerat is temerarius Auinione in confessu Patrum populique, Ioanni Summo Pontifici in faciem resistere, & ante sententiam prolatam, ad futurum Summum Pontificem, vel ad Concilium Oecumenicum prouocare, &c.

Si ista Michaël in publico confessu Patrum, quam ratione euasit, aut potuerit euasere? quomodo tutè libertati suæ interpositâ appellatione permissus fuit? artificia sunt tam tenui fide contexta, vt nec umbram habeant credulitatis. Veritas historiæ præmissâ est ex Mariano supra ad annum 1328. nempe tum restitit Michaël, quando reprehensus à Pontifice 10. Aprilis eiusdem anni, non ita prudenter, aut modestè decisionem Perusinam defendit. Hinc Pontifex eidem mandauit sub pœnis expressis in sententiâ damnationis, ne ex Curia discederet, absque speciali licentiâ suâ. Totum hoc transactum est non in confessu Patrum vt tu variè iactas, sed priuatim coram Fratre Beltrando Cardinale, Ministro Prouinciæ S. Francisci, Procuratore Ordinis, & Baccalauero Auinionensi, qui omnes erant Franciscani. Præstat ad hoc confirmandum audire ipsum Pontificem loquentem in ea sententia, quam superius anno præcedenti numero 7. ad longum transcripsisti.

Præfatio,

Præfatio, inquit, Michaëli ad nostram propter hoc præsentiam aduocato presentibus venerabili fratre nostro Beltrando Episcopo Tusculano, & dilectis filiis Raymundo de Ludotz (Lados habet Marianus) Procuratore Generali, ac Petro de Prato Ministro Prouinciali Sancti Francisci, & Laurentio de Goatho Baccalauero Conuentus fratrum Auinionensi præfati Ordinis, &c. Concordat ergo Pontifex, & Marianus non alium fuisse confessum publicum, aut etiam priuatum, cui interessent Cardinales, seu Patres, Michaële Ioanni in faciem resistente. Idem constat ex Gerardi successoris Apologiâ, in qua sic compellat Cefænatem; Unde mirari non debuisti, si Dominus Papa litteram tuam seu determinationem, pro quanto erat tua, dixit hereticam, non quidem definiendo, pronuncians, vel sententiando, vel etiam pro tribunali sedendo: sed ad partem coram Ordinis nostri fratribus obiurgando, reprehendendo, & tuam temeritatem presumptuosam increpando. Sed, & æquè vanum est quod subiicitur de appellatione in confessu Patrum, siue ante sententiam per eundem promulgatâ. Nullus enim fuit Patrum, vt dictum est, confessus: Ergo nec in confessu appellatio. Appellatio interposita est contra tres potissimum constitutiones à Ioanne editas, & grauamina ex iis redundantia, seu præsumpta. Harum vltima tribus annis, reliquæ verò quinque appellationem ipsam præcesserunt. Vide igitur si ante sententiam appellauit Cefænas. In appellatione quidem fuit culpa; non ex eo tamen capite quod incusas. Sed quia à Pontifice appellatum, Christi supremo Vicario eiusdemque cum Christo tribunalis, à quo non est appellatio. Error tamen hic illius tempestatis sic fuit plurium, vt ne inuentor quidem Cefænas, ad Pium vsque I I. inoleuit; vnde is decretum contra eiusmodi præsumptionem promulgauit: nec etiamnum desunt qui licitam esse à Pontifice ad Concilium appellationem affirmant, quibus nequaquam subscribo.

Sententia
Pontificis.

Apologia
Gerardi
Odonis.

Appellatio-
nis error, &
culpa.

Ibidem.

B z o v. Auinione contra fidem publicam profugus in Pisano conciliabulo in primis Petrum Corbarium, & Ludonicum Banarum ad ea, quæ perpetrarant infanda, exciuerat.

Nescio quid tibi sit loco publicæ fidei, si dictorum conuentorumque publicâ autoritate stabilita constantia, & veritas; dic mihi quocum conuenit Cefænas ne decederet Auinione, vbi solo Pontificis detinebatur præcepto? id potissimum criminis loco oppositum fuit, quod Pontificis transgressus mandatum aufugerit, publicæ fidei ne quidem mentio habita, nisi in tuis commentariis, & hoc non tam rectè, quam prudenter vt quos fides priuata deseruit; sicut longè probat, quod apponitur de conciliabulo Pisano, in quo exciere nequiuit Michaël absentem Corbarium ad perpetranda nefanda, sicut tuus imponit calamus. Conciliabulum illud Pisanum seu Parlamentum, vt habet Villanus, 13. die Decembris celebratum est.

Y y 3

Tertia

Tertia verò sequentis Ianuarij Corbarius primùm appulit Pisas, Consule Ioannem Villanum lib. 10. cap. 114. & 116.

Bzov. Pontificem Ioannem non iam summum antistitem, sed Iacobum de Cadurco hereticum, & apostatam mentiebatur, &c.

Decies repetita placebunt.

Bzov. In generali autem Ordinis sui fratrum Minorum Parisiensi Capitulo exauthoratus, & tanquam hæresiarcha damnatus, &c.

Postliminio tandem fidem tuam prostituis, quæ superioribus annis 1327. & 1328. depositum Cæsænatem in Bononiensi Capitulo toties promulgauit, cum ex communi suffragio Parisiis tandem in ordinem reductum iam verè reperias; aggrauas tamen depositionem eius infami commentò, asserens in Capitulo damnatum velut hæresiarcham, cum is solùm rebellionis, & apostasiæ sententiam accepit, de hæresi ne tum quidem accusatus. Hæc ipsa sententia est: *Hinc est, quod ego prefatus Minister Generalis in generali Capitulo Parisiensi anno Dom. 1329. in Pentecoste celebrato, maturâ deliberatione nimirum cum Prouincialibus Ministris, & ceteris definitioribus ipsius Capituli, ante claustrum, memoratos rebelles pronunciaui, & declaravi excommunicationis, priuationisque pœnas, tanquam notorios, & manifestos apostatas incurrisse, quæ per generalia nostri Ordinis statuta fratribus ab obedientia ipsius ordinis se subtrahentibus, & apostatantibus esse noscuntur inflictæ, &c.* Hactenus damnatio Michaëlis à Capitulo lata, & transcripta per Bzouium supra anno 1329.

Bzov. Facile illi fuerat sub umbra Ludouici Banari in eius ditione vesanienti, eò amplius quò indidem comites vesanie sibi plurimos adiunxerat Gulielmum Ochamum, Bonagratiam conuersum, & Henricum Chalemium eiusdem institui professores.

Liberum erat fingere plurimos vesanienti Cæsænati se adiunxisse Franciscanos, dum sine auctore historiam texis; sed quia plurimos illos totamque multitudinem ad tria dumtaxat capita, quorum tertius fuit laicus, celeri, & completâ inductione restringis, quid aliud dicam, nisi quod vnus aut alter Franciscanus in malificio repertus, tibi plurimus sit? hæc tua in Franciscanos fides? hic cultus?

Bzov. Hos Michaël nequitia suæ administratos hac illacque ad Principes, & populos destinabat, qui omnia & contra Pontificem, & contra Catholicam religionem, & contra manifestam Euangelij veritatem Michaëlis commenta effutirent, atque vniuersos aduersus illum concitarent.

Iam capio; nempe tres Franciscani Bzouio plurimi sunt officio, & functione,

functione, non numero: vt qui hac & illac ad Principes, ad populos destinati, vniuersos contra Pontificem concitabant, quod plurimorum operam, & sudorem requirit. Domi tamen relinquamus Ochamum calamo, & lucubrationibus aduersus Ioannem intentum; nec constat Thalemium seu Chalemium inter Principes, & populos discurrisse, vir fuit maioris notæ apud Imperatorem, si verum obiicitur sequenti paginâ eundem à Cancellis Cæsaris extitisse, tertius ergò Bonagratiâ conuersus laicus, & idiota plurimus ille fuit, qui omnia contra Pontificem, contra Catholicam religionem, & contra manifestam Euangelij veritatem Michaëlis commenta effutiret. O validum, & neruosum plurimum fratrem laicum, quàm multiplex in Bzouianâ scenâ tibi obducta facies, quàm varia persona, & functio. Sed quid si hunc domi etiam permitamus humilitatis ministeriis idoneum magis, quàm prædicationi: nempe & Bzouio quod familiare est, sua etiam ad vberiore historiam commendationem, vt fides ex mole confurgat, narrare permittamus: attentum enim non credulum, aut fidelem cupit lectorem: illa alioquin commenta Michaëlis contra manifestam Euangelij veritatem nobis ediceret, quæ ex aliis non licet cognoscere, sed proponat tandem clarius; præstò est defensio, aut ex causa condemnatio.

Bzov. Conatus est Ioannes illos ad mentem reuocare, cui rei quamquam minimè deceret, etiam Apologiam pro suis constitutionibus vulgauerat, ac singulis oppositionibus tum Michaëlis, tum sociorum responderat, &c.

Binam aduersus Cæsænatem sub nomine Pontificis Apologiam emanasse tradunt scriptores, quarum vna, quæ titulo de verborum significatione inter alias eiusdem decretales reperitur, data est quinque ab hinc annis, nono videlicet Pontificatus: altera verò teste Bzouio superiori anno scripta est, eius præmium insertum reperies numero 5. eiusdem anni. Quenam ergò tertia illa est hoc anno scripta, de qua nihil auctores? vbertas est, & ingenium authoris, cui mortua reuiuiscunt, & vetera sub diuersis temporibus, quando aliud non suppetit argumentum, velut detractâ cute iuuenescunt: quin & nondum nata in iudicium veniunt, loquunturque, vt sequens probabit clausula.

Bzov. Itaque Ioannes cum benignitate emollire non posset, seueritatem adhibendam existimauit, & hanc quam adiungo sententiam promulgauit. Ita habet ad initium anni sequentis innouata, &c.

Non modò anno sequenti innouata, sed & edita est constitutio: testem aduoco Bzouium, qui datum subiicit tale: *Datum, inquit, Auinione 2. Non. Ianuarij Pontif. nostri anno 15. Innouationis diem 4. Idus eiusdem mensis, & anni designat: Datum, inquit, Auinione 4. Idus Ianuarij Pontif. nostri an. 15. quid ad hæc Bzouii? si ita Annales describere licet, & annos commiscere vt decimus quintus, fiat decimus quartus?*

Decret.
sent. contra
Michaële.

Sententia
Capituli
Parisiensis
in Cæsæ-
natem.

quartus? sagax nempe occupatio est Franciscanū incessendij; id vnum in-
terrogare libet, si Ludouico Cæsare, Petro Corbario, & Cæsinate nun-
quam natis scripsisset Bzouius Annales, in his porrò totus est? respon-
deret fortè Zoylus, aut alter quispiam Roscius, nunquam Bzouio de-
fore posse, quod scriberet; nunquam aliis, item quod impugnant.

Eodem num. 8.

Hac notâ marginali, *quinam schismatis & calumniarum in Ioannem
Papam auctores fuerint?* prosequitur author telam, quam orditus est
contra Cæsinate.

B z o v. *Hac facinora Michaëli, Gulielmo, Bonagratie, & Henrico
hereticis, & schismaticis cum Ioannes Pontifex exprobraret, satis apertè
totius schismatis radicem indicauit, ostenditque Ludouicum Bauarum, &
Petrum Corbarium illum pseudo-Imperatorem, hunc verò Antipapam, am-
bos hereticos, & schismaticos ab Henrico Chalemio Minors, fere vniuersi
veneni virus dirissimum hausisse, & nonnisi ab eius calamo in orbem vo-
muisse: quod is apud utrumque Cancellarij officio usurpato, tam ea, que in
Germania, quam qua Mediolani, Pisis, Romæ, & alibi locorum contra Ioan-
nem Summum Pontificem, & contra fidem Catholicam orthodoxam Ro-
manam, siue Ludouicus, siue Petrus, siue priuatim, siue publicè, siue in
area, siue in conciliabulo sparserant, atro atramento ad perennem suam
ignominiam concepisset. Itaque quos errores, siue hæreses, siue octo, siue
duodecim, siue plures Ioanni Summo Pontifici Bauarus, vel Corbarius falsè,
& temerariò imponebant ab Henrici stylo, & is à Michaëlis, Gulielmi,
& Bonagratie commento mutauit; omnium tamen eorum impiorum ex
officina Sathana scribentium conatus irritus in vanum; nec impune illis à
Deo cecidit. Nam & infeliciter manum saluantis, sanantisque Ioannis
Pontificis euaserunt, & miserè extincti sunt: iuxta illud diuinitus à Psal-
terio pronunciatum: sunt impij velut puluis a facie terre: Sancta autem Eccl-
esia Catholica Romana, &c. quam profani demoliri conabantur, inconuulsa
manet: necnon vera, & sancta Diui Francisci religio, cuius fundamenta
conuellere incauti annisi sunt, inconcussa perseuerat, &c.*

Verecundarer hæc mendacia refellere, eâ arte, quâ texuntur, nul-
lo authore, nullo fundamento; quin & veteris comædiæ licentiâ tan-
quam de plaustrò loquenti verius, quàm historicâ maturitate subiectam
veritatem referenti, nihil rectius obiici posset, quàm quod in Prouerbio
est; *Corinthiis non indignatur Ilium.* Nouus ictus non est, nihil nocuit
Bzouius.

Ex superioribus porrò dissertationibus nihil clarius liquet; quàm
schisma siue in Imperio, siue in Ecclesia intrusionem Corbarij, depo-
sitionem, vt ita dicam, Ioannis, & processus in eundem publicatos præ-
cessisse Cæsinate, & complicum fugam Auinione, & hæc omnia facta
esse

esse his in obedientia Pontificis iam tum perseuerantibus; quid quod
ipsa præsens constitutio Michaëlis damnationem continens expressè
clamat, eundem cum complicibus Gulielmo, & Bonagratia Auinione
fugisse, & ad præsentiam Petri de Corbario in Antipapam assumpti, &
Ludouici de Bauaria sedentis in cathedra festinasse suos dirigere gressus.
Hæc eadem clarius alia eiusdem damnatio superius expressa docet;
quin & ideo depositus est primò, non quod author alicuius schismatis,
sed quia contra inhibitionè Curiæ excesserit sine speciali licentiâ. Ecce
tibi confessionem ipsius Corbarij, quam tertio iam, & hoc quidem an-
no bis ad improprium subiungis, suæ intrusionis authorem præter Lu-
douicum, alium non agnoscit, quàm quosdam ex populo, & clero Ro-
mano: *Deinde, &c. cum Ludouicus, &c. contra vos, &c. depositionis, &c.
promulgasset sententiam, &c. meque ad quorundam principalium Roma-
norum clericorum, & laicorum instantiam eius sequacium, vnà cum certis
de clero, & populo, &c. ad hoc secum vocatis in Papam, & Summum Pon-
tificem, imò verius Antipapam damnatum, & pestiferum elegisset, &c.*
Vbi hic Cæsinas, Thalhemijs, aut Ocham?

Regredere parumper ad initium huius anni, vt vel progressu can-
crorum ad veritatem sic redeas; lege epistolam Ioannis Pontificis ad
Bohemie Regem, quæ huius facti seu intrusionis Corbarianæ Ludouic-
cum, non Cæsinate traducit, quantumuis huic etiam nequaquam
parcat. Pergamus & ad superioris anni exordium, vbi se primum nu. 2.
obiicit huic strophæ, confessio ista Corbarij, frequens cantilena, quam
vel ipse Bzouius propriæ quidem inuentionis modulo, sic auspicator:
Erat, inquit, quod conferrent (supple, Rex Galliar, & Ioannes Pontifex)
de schismate à Ludouico Bauaro, & Petro Corbario excitato, &c. Consulat
etiam lector annum 28. num. 9. quo hæc Corbarij intrusio describitur,
inuenire licet, quàm verax, quàm sibi perpetuò constans historicus est
Bzouius: ibi enim nihil de Cæsinate, omnia in Ludouicum Imperato-
rem, in magnates, in Episcopum Venetū, in Nicolaum Fabrianensem,
in Abbatem Germanum toto pendere recidunt, quos effusis habenis
infectatur Bzouius, idoneum nactus non tam pugne quàm victoriæ
campum. His adiicio Villanum, Aluarum Pelagium lib. 1. de planctu,
Rebdorsum, Ciaconium, Argentinensem, & reliquos auctores ad an-
num 1328. (eos excipio, qui nec sibi nec veritati constant superius
primâ dissertatione repullos) omnes ad vnum Ludouico Cæsari aliis-
que complicibus, inter quos allectus non fuit tum Cæsinas, eum ad-
scribunt errorem, non Michaëli. Vnde ergo Bzouius, *satis apertè indica-
tur radix totius schismatis fuisse Thalhemijs, & Ocham, & vniuersi
veneni ab his emanasse virus crediur*, omniâque simul his authoribus
emeruisse siue quæ in Germania, siue quæ Mediolani, siue quæ Romæ,
siue quæ Pisis contra fidem Catholicam, contra Pontificem legitimum
promulgauit Ludouicus, aut Petrus? vt acta in Germania, Mediolani,
& Romæ omittam, tanquam vana somnia tua, quibus interuenire ne-
quaquam potuit Michaël sub Pontificis obedientiâ degens; solum al-
legare aliquo colore potest gesta in Parlamento Pisano, cui prædicti

interfuerunt, & publicam interposuere appellationem contra superiores Pontificis constitutiones, & grauamina. Ne vel inde tamen aperte sequitur omnia hęc acta eorum calamo fuisse concepta: præsumptio esse posset, seu suspicio (quæ fidem non faciunt) si procellum nouum, aut mutatum exhiberet Bzouius, non verò innouatum, & qui antea Romæ formatus est. Sed dices, hæresis & schismatis damnantur à Pontifice. Quid tum? ergo authores erant omnium, quæ in Ioannem acta sunt? nihil minus. Schismaticos, & rebelles fuisse constat, hæreticos non ita, nisi solâ præsumptione (quæ hæreticum non facit) alioquin ex stylo, & iustitiâ proferendæ & damnandæ primùm erant hæreses, mox authores, quod nequaquam fit in hac, aut alia quapiam constitutione, de qua re aliàs. Sed Bzouius omnia mala Talhemio refert ex *usurpato apud utrumque* (nempe Cæsarem, & Antipapam) *Cancellarij officio*. Sed quoniam id authore, si historiam texit? si syllogismos, quâ arte discursus regitur, quâ ratione fundatur? nempe decreta fidei ex Cancellaria vidit vnquam produisse aduersarius? is nempe fuit error Ludouici, & aliorum, vt putarent se non orthodoxum, sed hæreticum, etiam ex principiis fidei procedentes, deposuisse. Sed vt rationibus superfedeamus, eâ veritate hæc nobis Bzouius, quâ Talhemium vtriusque tam Imperatoris, quàm Antipapæ præfuisse scribit Cancellis, cum Pontifex in sua constitutione impropere apud Cæsarem hoc eum muneris duntaxat exercuisse. Verba eius sunt: *Necnon & Henricus de Chalem dicti Ordinis, cuius perfectio inter alia potest percipi, quia Ludouici de Bauaria se pro Imperatore gerentis, de diuersis damnati hæresibus, Cancellarij officium diuini gerere non expauit.*

B z o v. *Omnium tamen eorum impiorum ex officina sathane scribentium conatus irritus in vanum, nec impune illis à Deo cecidit: nam & infeliciter manum saluantis, sanantisque Ioannis Pontificis euaserunt, & miserè extincti sunt, &c.*

Ciaconius.

Si tam peruius Bzouio fieret Ciaconius, quàm liber vitæ, & mortis, legere posset Ochamum in Baioaria pœnitentem, & anathemate solutum obiisse. Magis proinde piè vetus author, & contemporaneus seu suppar Ludouicus de Castellione in suo tractatu de paupertate discursit, Michaëlem quidem contumaciæ & Pontificiarum decretalium perperam impugnatarum, non ex vero sensu intellectarum, arguens: *In quo facto, inquit, videntur mihi duo notanda. Primum de circumstantia huius persone hereticæ (loquitur eo sensu quo talis declaratur in sententia contra eum lata: ipse porrò defendit sensum Pontificis & Michaëlis non fuisse diuersum) & suorum sequacium. Secundum de occasione vnde incidit in huiusmodi hæreses. Quantum ad primum satis notum est per Ordinem fratrum, & per plures mundi partes fratrem Michaëlem de Cesena in officio Generalis Ministerij, per tredecim annos fratrum Minorum Ordinem gubernasse, & tantæ fame in litteratura, prudentia naturalis, & bonitate vitæ, & religionis, tunc temporis extitisse, quantæ pauci alij sua*

**Cesænatæ
qualitas.**

*conditionis in Ecclesia putarentur. Post deiectionem suam vsque ad mortem in tanta gratia famæ & opinionis sanctitatis vitæ fuit in tota Bauaria quoad modum suum viuendi, quod deductâ specie contumaciæ, & prauitatis hereticæ, indubitanter ab omnibus, ad quos suæ conuersationis fama peruenisset, reputatus fuisset, inter homines ducere magis vitam Angelicam, quàm humanam. Idem communiter dicitur quoad modum viuendi de fratre Gulielmo Ocham, in Sacrà Theologia inceptore, de cuius reuerentiâ, ac famâ audiui à fratribus fide dignis de Bauaria, quod in Ciuitate non modicum populosa, vbi moram trahebat, in tantâ habebatur reuerentiâ sanctitatis, vt nullus artifex, agricola, vel operarius de totâ ciuitate fuisset ausus de mane exire ad operam, nisi prius à fratre Gulielmo predicto benedictione acceptâ, aliàs non credidissent per diem fore sibi prosperè successurum, & consimilior modo proportionali dico de aliis sibi adherentibus, inter quos plures fuerunt egregie litterati, ex quorum causa, vt mihi apparet, nullus alius moueri debet ad derisionem, & contemptum, aut lacerationem, ex caninis dentibus, sed magis humilitatem, formidinem, & timorem, ne à Deo modo simili relinquatur, &c. Inferius autem adiungit causam rebellionis non venisse ex inordinatâ carnis aut oculorum concupiscentiâ; Sed à Zelo, inquit, & amore licet indiscretè, Christi & Apostolorum penurie, & paupertatis Euangelicæ, & extremæ suæ professionis, inopie, & super hæc determinationis sacrosanctæ Romane Ecclesie, &c. His concordat Marcus Vlysioponensis. dicens: *Porrò fratres illi non ex appetitu carnis, nec ex concupiscentiâ oculorum se mouerunt, quia ante & post censuram contra ipsos, valde religiosè vixerunt, & mortui sunt in Bauaria ditione dicti Imperatoris, famimque de se, noménque reliquerunt bonorum religiosorum inter Ecclesiasticos, & saculares. & paulò inferius: Quare misericordiâ digni sunt, & cuilibet timendum est, quia scriptum est, qui existimat se stare, videat, ne cadat. Vide ergò, Bzouii, ne cadas, vel in hoc cecideris, iudicans feruos alienos, qui Domino suo stant aut cadunt: quis enim nouit misericordias Domini, vel terminum ponet miserationibus eius, quarum non est finis? historici non est perlustrare Dei iudicia, vel occulta rimari, quæ ipsius Ecclesie subterfugiunt sententiam. Mirum si id Bzouio referuatum homini ad misericordiam minus prompto, vt defunctos ad inferos toruâ ableget præcipitantiâ, antequam iudicis sententiam aperiat.**

B z o v. *Sancta autem Ecclesia Catholica Romana, &c. quam profani demoliri conabantur, inconuulsa manet: necnon vera, & sancta diui Francisci religio, cuius fundamenta conuellere incauti anni sunt, inconcussa perseverat, &c.*

Scribis, quæ vis, non quæ reperis; illi pro decretalibus Sanctæ Romanæ Ecclesie, & anteriorum sedecim Pontificum stabant defensione. Appellationem interposuerunt ad eandem Ecclesiam, Concilium Generale, vel legitimum Pontificem quemcumque Ioannis successorum; quomodo ergò Ecclesiam Romanam demoliri conabantur? quæ

scripserunt in Ioannem XXII. tanquam in priuatam personam egerunt, non in Pontificem, in hoc quidem errantes; non conabantur tamen demoliri per hoc Ecclesiam; sicut nec religionem diui Francisci, pro qua tot adierunt labores. Hæc enim omnia contra Ioannem Pontificem moliti sunt, vt regulam, & religionem saluam custodirent. Hoc decisio. Perusina testatur, & quæ pro eius adsertione sunt scripta.

Eodem anno num. 9. 10.

Postquam ex mutilato partim, partim aucto, & singulari fide versato Mutio, Norimbergensis, & Spirensis Conuentus acta nobis exhibuit Bzouius, subiungit Ioannis in Concilio Auinionensi decretum, quod eò totum recidit, vt Petri Corbarij palinodia sub eodem anno secundo nunc lucem videns, paginas impleat, tomusque auctior, quàm copiosior grauidetur, iisdem iam tertio replicatis opprobriis, è re tamen id Bzouij, vt qui idoneam fellis, & veneni materiam in vno carpit Antipapa Corbario, eiusque confessione; quæ etsi pœnitentis redoleat humilitatem, & affectum, à debita tamen styli moderatione sicut longè declinat, ita & veritatem nimiam insectatione aliorum deterius in quibusdam negligit, vt offenso nimirum Ioannis animo facilius surrepat quo acrius in hostes inuehitur. Sed quia virtutis est gladium aduersario extorquere, licebit mihi ex his, quæ in opprobrium nostræ religionis accumulatur, si non defensionis, excusationis saltim legitimæ adminiculum, ceu scutum aliquod obtendere. Non leuis fateor ea fuit tempestas, atque tentatio hinc in ruborem religionis Franciscanæ Petrum Corbarium, velut quoddam abominationis idolum in loco sancto intrusum vidisse, schismatis perniciosi caput; illinc verò Michaëlem Cæsarenatæ Ministrum Generalem cum quibusdam aliis excussio debite subiectionis vinculo, iugum confregisse; inter hæc tamen procellas non sine diuinæ protectionis miraculo erat intueri totum religionis corpus imperterritum, & inconcussum permansisse, vt quantumlibet inutiles quosdam ramos eius excussit propriæ opinionis, & superuenientis persecutionis, seu tentationis turbo, fixam tamen radicem, stabili, & integro perseverauerit trunco, quem nec Pontificis indignatio, nec æmulatorum machinamenta & subdola artificia, nec prædictorum fratrum perniciosum exemplum, loco vnquam dimouit; quin & veri Pontificis in indignatione, obedientiam; & suæ regulæ, decretaliumque Apostolicarum in persecutione veritatem simul complectens retinuerit. Hinc in Capitulo Bononiensi, vt superius visum est, nec precibus, nec persuasionibus Cardinalis Beltrandi cessit, nec Cæsarenatæ officio absoluit, quantumlibet Ioannis Pontificis super hoc complacentia, & studium obtenderetur; verum sicut confirmauit denuò Michaëlem in officio, ne Perusinae decisionis, & decretalibus Nicolai præiudicium quoduis eius statueret abdicatio: ita eundem ab obedientia Pontificis transfugam abdicauit, & damnauit in Capitulis Parisiensi, & Perpinianensi, tantum

Diluitur inuidia schismatisquam aduersarius intencat.

Constantia religionis.

tantumque abest, vt præcipitem fuerit secuta, vt fugientem simul cum sequacibus reprobarit; Corbarium verò nunquam agnouit, quem in prædicto Capitulo Parisiensi rebellem, schismaticum, apostatam declarauit.

Audi ergò Bzoui vnum hoc & singulare fidei & obedientiæ Franciscanæ argumentum. Cæsarnas Generalis totius sodalitatæ Minister, tredecim annis religionem gubernauit, tantus, ac talis vir, vt inter primos obseruantia regularis, prudentia, pietatis, & doctrinæ omnium iudicio haberetur. Hic de sua religione optimè meritus, eidemque acceptissimus; hic pro defensione totius status simul, & regulæ factus Pontifici rebellis communem non propriam prætendebat causam; hic in tantis occasionibus, vt est iniusta vexatio, iusta indignatio à Ioanne Pontifice toti religioni oblata; assumptio Petri Corbarij, ex præsentia eiusdem Ioannis, ob intentatam prauitatis hæreticæ maculam, ruinam; paratum Ludouici Cæsaris, & omnium adhærentium patrocinium, schismata, & tumultus omnium penè Ecclesiarum ob iniquam reservationem beneficiorum, & electiones, quas ad Sedem Apostolicam Ioannes sub specie destruendæ simoniæ reuocauit; in his, inquam, occasionibus nulli ex tota multitudine inuenti sunt Cæsarnati adhærentes, quos dignos censeret Pontifex, vel ipse ordo, qui sententiam damnationis acciperent, præter Gulielmum Ochamum, Henricum Talhemium, Bonagratiam conuersum, & Franciscum de Esculo: alios in processibus tam Pontificis, quàm ipsius religionis, contra refractarios, non inuenies expressos. Quid si fuissent? certè nec religionem, nec Pontificem præterissent qui Bonagratiam conuersum parem cum reliquis sententiâ inuoluerunt, tantæque diligentia non semel, aut iterum; sed toties in causa processus instituerunt, & per vniuersas religionis Prouincias curarunt publicari, vt neminem subterfugere possent. Sed qui eundem Michaëlem audiret, eam profectò fugæ suæ rationem, eaque pericula allegat, vt proculdubio excusabilis fieret, si periculis se duntaxat subtraheret non obedientia; si criminationibus in Pontificem abstineret, si eam tandem quâ par erat, modestiâ suæ causæ defensionem institueret: in hoc ergo culpabilem non excuso, nec excusabilis est, præceps, inobediens, & schismaticus.

Alterum offensionis lapidem summoueamus, quem toties supposuit aduersarius, intrusionem Corbarij, terrorem magis, quàm lapsum intentans. Quid enim in hoc peccauit religio Franciscana, si eadem obnitente circumuentus est Corbarius? primus lapsus Corbarij fuit, quod religionem non audierit: præstat hoc ipsius verbis referre: *Inprimis itaque, inquit, confiteor, & cum ingenti amaritudine recognosco, quod cum, &c. religiosus vir frater Ioannes de Marliano minister Romana Prouincia dicti Ordinis Fratrum Minorum, ac Reuerend. in Christo Pr. D. Ioannes Dei gratiâ S. Theodori Diaconus Cardinalis Sedis Apostolicae, ac eiusdem V. S. Legatus pro maiori obseruatione interdicti (cui tunc erat per vos supposita vrbs prædicta) eiusdem Ludouici aduentu percepto, mihi, & aliis fratribus in eadem vrbe morantibus, sub virtute obedientia, & excommunicationis*

Confessio
Corbarij.

tionis pœnis, quæ non parentes ipso factò incurrerent, publicè iniunxissent, ut dictam urbem exiremus: ego tamen infelix peccator præceptis huiusmodi non obstantibus, licet omnes alij fratres (paucis exceptis) eisdem Legato, & Ministro promptius obedirent in eadem urbe, &c. pertinaciter remanere præsumpsi. Hactenus Corbarius. contra quem etiam, ad effectum punitiõnis, processit ulterius idem Minister latâ sententiâ perpetui carceris, quia præcepto factus est contumax. Hoc insinuatur in edicto Capituli Parisiensis aduersus eundem promulgato, vbi hæc verba leguntur: *Petrus etiam de Corbario prædicti Ordinis nostri professor fictus, & falsus Antichristianâ impietate in Antipapam intrusus, & per dilectum Fr. Ioannem Ministrum in Prouinciâ Romanâ, prius pro suis demeritis excommunicatus, & ad pœnam perpetui carceris sententialiter condemnatus, &c.* Vide ergò quàm præter voluntatem religionis fuit Corbarij intrusio: quinimo & contra iam intrusum in Capitulo Parisiensi anno 1329. ex Ordinis statutis, & priuilegiis Apostolicis promulgauit censuram, quæ aduersus rebelles, & apostatas ferri consuevit, quam mox Perpiniani innouauit anno 1331.

Sententia
Capituli
Perpiniani
in
Corbariũ.

Exat apud
Bzouium
annis præ-
satis.

Quid amplius inhareo? prouoco ad Ioannem Villanum huius temporis historicum, qui lib. 10. cap. 70. & 73. depositionem Ioannis, & Corbarij intrusionem præ cæteris diligenti obseruatione descripsit, personas, locum, processum, & successum totius tragædiæ adnotauit: præter Corbarium tamen nullus apud eum designatus Franciscanus, qui scenæ se immiscuerit. Consuli possunt Argentinas, Ciaconius, Platina, Massonus, Onufrius in Ioannem XII. Trith. in Chron. Hisfaug. an. 1327. Blondus deead. 2. lib. 9. Bergomas 1324. Nauclerus, Mutius, Corius, Rebdorfius pag. 26. de rebus gestis Ludouici anno 13. regni, & pag. 16. anno 1326. cuius verba, quia vetus auctor, transcribo: *Vbi (supple, Romæ) ad suggestionem quorundam clericorum, & populũ Romanũ, prædictum Papam Ioannem deponere præsumpsit (supple, Ludouicus) & de consilio prædictorum quendam Fratrem Minorem, dictum Petrum de Corbario, nouum Papam ordinavit, qui consecratus fuit à prædicto Episcopo Castellano, & appellatus Nicolaus V. &c.* nullus, inquam, apud hos Franciscanus tanti sceleris notatur, quibus etiam concordant constitutiones Pontificiæ in debitam criminis execratiõtionem promulgatæ, siue aduersus Ludouicum, siue Corbarium. Nicolaus Fabrianiens. Eremita Abbas S. Ambrosij, & Abbas quidam Germanus ex omnibus religiosis huic rei interuenisse scribuntur; ex clero verò Episcopus Castellanus, & quidam Canonici Romani, cum populo, & magnatibus nonnullis, quorum suggestione intrusus est Petrus, & depositus Ioannes. Hinc etiam euenit, ut in grati animi attestatiõnem, idem Petrus velut acceptum reponens beneficium, non fratres Minores (quibus nihil in hoc debuit) sed eundem Episcopum Castellanum, Nicolaum Fabrianiens. vtrumque Abbatem supra memoratos, Petrum Oringii, & Ioannem de Arlotto, populares Romanos, & Archiepiscopum Modonen. aliàs exauthoratum, Anticardinales sublimauit, seu verius profanauit tertia à sua intrusionem die. Consulatur Villanus cap. 75. Registrum.

Registrum Antipapæ transcriptum ab Onufrio, & Ciaconio in Ioannem XII. & vt breuiter concludam toto biennio, & aliquot mensibus quibus præsumptum execrationis suæ munus exercuit, vnum tantum inuenio Franciscanum ab eodem ordinatum Archiepiscopum Genuesem, meritò ab illa Rep. explosum, quod instar argumenti declarat, quàm inuisa semper fuerit religioni Franciscanæ hæc Corbarij intrusio, quàmque ab eadem non tam immunis, quàm ab intruso aliena prorsus extitit. Hoc non obscure idem ipse in præfata sua confessione annuit, dum inter cæteros articulos, illum etiam adiunxit, quo persecutiõnem in Fratres Minores non obedientes deposito Michaëli vtroque gladio se mouisse confitetur.

Sed quid de ipsa Corbarij persona? erit ne aliquis excusationi locus in tanto scelere? ipse in sua confessione intellectum non obliquè culpât seductum se asserens: *Importunis precibus, perniciosi instantiis, ac infestis, falsè, & erroneè asserentiis, quod Papam Imperator deponere poterat, & loco depositi alium ordinare, &c.* Nempe in hoc prætendebant exemplum Othonis, qui Ioannem XII. cum Concilio Episcoporum, & aliorum Clericorum Germaniæ, & Italiæ in ordinem redegit, substituto Leone VIII. Maius quoddam ad depositionem Ioannis fabricatum est commentum, obiecto hæresis crimine; falsò id quidem, animo tamen Corbarij ea potissimum surrepsit opinio; vnde iustè putarit Ioannem exauthoratum, seque vacuam, non alienam sedem ascendisse, quam mox detecto errore suo, sponte non coactus reliquit. Indiciam sanè non tam præposterâ voluntate scelus attentasse, quàm ex ipsa rei enormitate, & facti inuidiâ posset præsumi, seu interpretari. Authores ergo reiiciendi, qui vel hominem incautè lacerant, vel conuersionem eius primam, postquam à Pisani captus est, iniecto periculo, non tam spontaneam, quàm extortam prædicant, eam reiicientes in 25. Augusti anni 1330. quando is in consistorio ad pedes Pontificis, appenso ad collum capistro memoratam sepius confessionem habuit.

Porrò hæc sententia vel ex ipsa confessione reiicitur: ita enim habet: *Ego Frater Petrus de Corbario de Ordine Fratrum Minorum sceleratissimus peccatorum, hoc considerans, & attendens, volens in misericordiâ veritatis, quam ubique deserui, & misericordiam, & gratiam inuenire, quamuis nuper Pisis existens coram Reuerend. Patribus Domino Simone Archiepiscopo Pisano, & Domino Gulielmo Episcopo Lucensi, & discreto viro, Magistro Raymundo Stephani, Clerico Papalis Camera, & Apostolico Nuncio, presentibus multis prelatiis aliis, ac religiosis, & nobilibus, ac popularibus Ciuitatis Pisane, errores meos, & scelera spontanea cum ingenti cordis amaritudine confessus fuerim, & à præfatis Archiepiscopo, & Episcopo auctoritate Apostolicâ per litteras Apostolicas patentes eis in hac parte concessas, lectâ prius confessione, in eâ, & abiuratione errorum meorum, & præstito iuramento de stando, & parendo mandatis Apostolicis beneficium absolutionis habuerim, ab omnibus sententiis iuris, & hominis, &c.* Pisis ergò primum absolutus est Corbarius ex auctoritate Apostolicâ, errorisque abiurauit spontaneè; libertatisque suæ adhuc compos, iuramentum

Confessio
Corbarij.

Constat in-
ferius ex
epistola ip-
sius.

Corbarij
confessio.

ramentum emisit de stando, & parendo mandatis Apostolicis: mox autem captus 4. Augusti sine mora vlla Auinionem transmissus est, vt habet Villanus cap. 164. vnde nec tunc occasio, nec mora, nec tempus fuit ad eiusmodi primùm abiurationem faciendam, idoneum: priùs ergo emissam oportet, quàm caperetur à Pisanis, tunc opinor, quando Pontifex recepit Petri literas pœnitentis super errore commisso, & supplicantis, vt ad communionem, & debitam satisfactionem reciperetur, tunc, inquam, missâ ad dictos Prælatos congruâ autoritate crediderim non multis antea diebus, & hoc saltim anno 1330.

Operæpretium fecerim exemplar earum litterarum hîc inferere, quas simul cum ipsa confessione publicari fecit Ioannes per totam Germaniam datâ epistolâ 8. Idus Septembris eiusdem anni, quæ vtrâque tam literas, quàm confessionem comprehendit. extat apud Bzouium numero 10.

Conuersio Petri Corbarij libera & spontanea. *Et vt certiores (inquit Pontifex) reddantur, quòd ad ea, quæ continentur inferius, dictus Petrus non vi, non metu processerit, sed propriâ, spontaneâ, & à Spiritu sancto motâ (vt nunc credimus) voluntate, transsumptum cuiusdam literæ, manu propriâ dicti Petri dum adhuc in loco ignoto nobis existeret, misse nobis annotandum presentibus duximus: quòd tale est.*

Literæ Corbarij ad Pontificem. *Reuerendissimo ac Sanctissimo Patri & Domino Ioanni Papæ sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Fr. Petrus de Corbario dignus omni pœnâ seipsum ad pedes cum reuerentia vera subiectionis prosternit.*

Licet secundum Canonem Euangelicæ veritatis, qui non intrat per ostium in ouile gregis Dominici fur appelletur, & latro rapacitatis lupina, in diens, & considerans diligenter tanta enormia scelera, prauitatis heretica stylo ferreo exarata in vngue adamantino, quanta dicebantur à multis de vestrà solidâ fide. (Nota seductionis Corbarij causam fuisse, quod putauit verè obiectum esse Ioanni crimen heresis) sicut presumptuosus, temerarius, & superbus ascendi super astra cœli Ecclesiastici, vbi mihi mei peccatis exigentibus parata fuit sedes pralationis iniqua. Sed postquam deueni ad territorium Pisanum, & quasi diligentissimè de prædictis, & inueni, quod obliqua erant, & falsa, & deficiebant à pondere veritatis, dolui, & doleo vehementer, & pœnitet me fecisse, quæ feci contra iura, & legi vestri sanctissimi nominis de consilio peruersorum. In cuius rei testimonium, iam est annus completus, quod aduersarium vestrum spontè dimisi, & sedem mei presumptuosi culminis dereliqui, & propono firmiter in Ciuitate Pisana & etiam in urbe, & ubicunque locorum errata mea palam emendando renuere, secundum quòd vestra benignissima sanctitas decreuerit ordinandum, & quia grauissimè peccavi, & erravi patenter in iniurio, & non in via; supplico vestrà clementissimam pietati, quatenus mihi maximo peccatori dignemini parcere, secundum multitudinem magnam misericordiæ Dei viui: vt renuens ex totis visceribus deleam, & adhibeant supradicta de cordibus vniuersorum fidelium, & ora claudam omnium obloquentium de vestra serenissimâ sanctitate: vt in Ecclesia de cætero sit vnus pastor, & vnum ouile pro pace totius populi Christiani. Datum in confinibus Lucania, &c. Hæc epistola Corbarij, quæ spontè eum cessisse demonstrat.

Eam

Eam in dubium vocat in primis magnus vir Cancellarius Bauariæ hoc anno contra Bzouium nempe 1330. câ potissimum ratione, quod asserat completum esse annum ante scriptam epistolam, quo sponte Ludouicum deseruit, & Pontificatu cesserit, cum ex Villano non magis quàm tres fluxerint menses: nam vt Villanus ait cap. 119. an. 1329. die 29. Ianuarij creauit Petrus Ioannem Vicecomitem Cardinalem interuentu Ludouici; nec probabile est eundem Petrum deseruisse Ludouicum roto Februario, Martio, & ad vsque 11. Aprilis, quo ille Pisis discessit, seu mense Iunio, vt ibidem, & alibi insinuauit Villanus; captus est autem eodem anno 4. Augusti, inter creationem autem Ioannis Cardinalis, & captionem medius annus intercessit duntaxat, & aliquot dies.

Cæterum voluntariæ cessioni Petri, & huic eius epistolæ testimonium perhibet in primis ipse Ioannes Pontifex alio loco, in eâ responsiuâ, quàm ad initium huius anni superius reperies scriptam Regi Bohemiæ, qui pacificationem Ludouici cum Pontifice certis conditionibus tentauit, quarum primam obtulit, depositionem Corbarij; cui sic respondet Pontifex: *In primis enim offertur pro parte suâ, quod ipse Bauarus deponet suum hereticum Antipapam, hoc autem non est offerre emendam aliquam de commissis. Primò quia etiam si verus Imperator existeret, quod tamen constat eum non esse, depositio talis ad eum nunc non pertineret. Secundò quia ipsemet Petrus de Corbario reatum suum humiliter recognoscens à statu illo (quem de facto receperat) iui renunciando, se de facto deposuit, & ab ipso discessit Bauaro, sicut his diebus præteritis per suas literas manu scriptas propriâ, quarum tenorem infra reperies, nunciavit, &c.*

His accedit grauis author Aluarus Pelagius qui lib. 1. de planctu cap. 39. id ipsum subindicat his verbis loquens de Ioanne: *Quia fauente Domino de inimicis triumphabit, & qui iam de impio dicto Petro triumphat, qui diu latitans in partibus Tusciæ, & alibi, tandem ad cor rediens, vti nam in veritate, se per literas tempore meo Domino Papæ Ioanni de tantâ temeritate, & malignitate culpabilem proclamauit, & veniam postulauit, & tandem personaliter Auinionem veniens, vel potius dictus, coram dicto Domino Papæ Ioanne, & Collegio Cardinalium, & Clero, & populo adstante, de intrusione suâ, & schismate, quod in Ecclesiâ Dei fecerat, Sedem Apostolicam, viuente dicto Papæ Ioanne legitimo inuadendo, suam culpam dixit, & veniam postulauit, & quatenus de facto Papatum usurpauerat, resignauit, & curialiter detinetur. Hæc Aluarus rem sub oculis gestam referens, & primùm quidem Petrum per literas supplicem Pontifici veniam postulasse (quod Pisis videtur contigisse) & tandem deductum Auinionem.*

Quod verò in contrarium obicitur non vrget ex eo, quod Petrus non eo anno 29. quo separatus dicitur à Cæsare (sive in mense Iunio, sive in Aprili ea contigit separatio) sed anno sequenti ductus sit Auinionem, vt habet Villanus cap. 164. lib. 10. author catalogi Viennensis, ex quo descripsit tam Massonus, quàm Ciacopius præfatam Corbarij

A a a

confessio

Bzouius.

Epistola
Ioannis ad
Regem Bo-
hemiæ.Villanus.
Author
catalogi.

Rebdorfius
Onufrius.

confessionem, Rebdorfius pag. 17. Onufrius in Ioannem XXII. quibus rectè concordant litteræ Pontificiæ superius expressæ: nam ea, quæ est ad Regem Bohemiæ data est 2. Kalend. August. Pontificat. an. 14. qui fuit Saluatoris 1330. nam Ioannes Pontifex electus est anno 1316. 7. Idus Augusti. Altera autem, cui inseritur tam epistola, quam confessio Corbarij, data est 8. Idus Septembris mensis sequentis Pontificatus anno 15. qui fuit idem scilicet 1330. annus enim Pontificatus computatur ab Augusto mense, in quo is electus est. Scripsit Ioannes ad Regem Bohemiæ 2. Kalend. Augusti dicens iis diebus se recepisse litteras Corbarij, quod contigisse oportuit mense Iulio; scripserit eas Corbarius vel hoc ipso, vel certè in Iunio, annus intercessit inter scriptionem litterarum, & recessum à Ludouico, qui superiori anno contigit mense Aprili; vel Iunio. Corrighendi tamen Genebrardus, Onufrius, & Ciaconius, qui tres annos, & tres menses eidem Antipapæ constituunt ab electione eius donec Auinionem translatus est, cum transferint duo tantum anni, tres menses, dies tredecim, utpote intrusus est an. 1328. mensis verò Maij die 12.

Error
Genebrar.
Onufrij
Ciaconij.Testimo-
nium Ioan-
nis Ponti-
ficis de con-
uersione
Corbarij.

Cæterum ex his ipsis Pontificis literis, de eâ Corbarij pœnitentiâ quid senserit Pontifex, annectendum duxi: Ita enim ille inserere abiurationi, seu confessioni subiungit: *Nos verò considerantes, quod ipsum Petrum ad conuersionem huiusmodi, non induxerit violentia aliqua sed timor Dei, spontaneaque voluntas; necnon quod eius contritio videtur probabiliter esse vera: tum ex eo, quod in præmissa Ciuitate Pisana, & adueniendo in multis eiulatibus, & locis Prouincia publicè, & hic etiam Curia, tam in publico consistorio, quam priuato non erubuit confiteri; tum ad nostram sponte prætermisit venire præsentiam, pro gratiâ humiliter & deuotè ac misericordiâ impetrandis; tum etiam quia paratum se obrulit, & offert, quæcumque ei iniungenda duximus, adimplere: ut partes nostri officij exequamur, eiusque actibus (cuius vices gerimus in terris) nostros conformemus, prout est nobis possibile, qui mortem peccatorum non desiderat, sed ut conuertantur, & uiuant, de fratrum nostrorum consilio absolutiorem, & reincorporationem prædictorum Archiepiscopi Pisani, & Lucanensis Episcopi ratas habentes, ac etiam confirmantes: nihilominus ipsum Petrum ad nostram, & Ecclesiæ restituentes gratiam absoluendum duximus, & reincorporandum sanctæ Dei Ecclesiæ unitati, &c. Ecce tibi, Bzouij, Petrum conuersum, nullâ violentiâ, sed Dei timore & spontaneâ voluntate, ad Pontificis adductum præsentiam, non repugnantem, sed spontaneum; veræ pœnitentiæ argumenta exhibuit; seductus fallaci credulitate Pontificatum inuit, compertâ mox veritate sponte & statim deposuit; errorem, scriptis ad Pontificem literis, recognouit; veniam suppliciter deprecatus, voluntati Ioannis veri Pontificis se in omnibus permisit, & subdidit. In lapsu quidem sicut error præualuit malitiæ, sic in respicientia conuersio verecundiæ, ut in homine Franciscano, cuius casus fuit scandalum, veræ pœnitentiæ, & humilitatis tantum non verecundemur exemplum: peccatum ergò Corbarij commiseratione hominis magis, quam opprobrio prosequendum religionis Sera-
phicæ,*

phicæ, tanquam ille consentiret in delictum, vel dissimularet puniti-
nem, intrusionem procuraret, aut intruso adhæreret. Exiuit ille qui-
dem à nobis, ex nobis tamen non fuit, alioquin superioris vocem au-
direr, Prouincialis sui præscriptum sequutus discrimen euitaret, &
cum ipsa religione subiectus vero pastori Ioanni perseueraret; quod
aberrauit, inobedienciæ, & propriæ voluntatis fructus extitit, in fugi-
tuum tamen ipsa primùm religio mucronem strinxit, excommunica-
tum denunciavit, & pœnâ perpetui carceris damnauit, mox in Comi-
tiis Generalibus Parisiis rebellem, intrusum, schismaticum denuncia-
uit, & per omnes totius Ordinis Prouincias hæc sententias aduersus
eum promulgauit. Sed hæc satis de Corbarij schismate extorsit aduer-
sarius, ad reliqua properandum.

Eodem anno numero 21.

Bzou. Chaldaei qui Goæ, Cocchini, Angamale at que in insula S. Thome
ante aduentum Patrum Societatis Iesu reperiebantur, omnes pariter profes-
sione Nestoriani obediebant Patriarchæ Babylonis: nunc quidem magna eor-
um pars studio, & diligentia Iesuitarum ad Ecclesiam sanctam Catholicam
reuerfa Summum Pontificem colit, &c.

Hæc obiter ad notata studium authoris demonstrant; poterat nempe Bzouius qui iam per tredecim annos totus est in opprobriis contra Franciscanos, hic saltem aliquam eorum memoriam suis consignare monumentis; licet enim in istâ vineâ egregiam operam locarunt Patres Societatis, ei etiam non defuerunt Franciscani, qui viam ruptâ glacie aperuerunt cæteris, & soli per quadraginta integros annos pondus diei, & æstus sustinuerunt antequam subsidiarios aliunde submissos reciperent. Quam familiaris porro hæc dissimulatio laudis Franciscanæ sit auctori, sicut alibi passim, ita in sequentibus apparet. Friuolâ namque occasione subinducit pro augmento voluminis narrationem conuersionis & Synodi modernæ Chaldæorum, quam hic texit ad an. 1330. licet contigerit trecentis annis postea, videlicet 1616. quia huic tamen conuersioni interueniens præfuit solus Franciscanus Venerandus Pr. Fr. Thomas Nouariensis Custos Alepensis S. D. Pauli V. Legatus, taceret, quia Franciscanus est, de quo non est cura Bzouio; Patriarchæ tamen Chaldæorum literis abundè laudatus, & ob rei benè gestæ commendationem ordinatus Terræ Sanctæ Commissarius & Guardianus Hierosolymitanus.

Anno 1331. num. 1. & 2.

Conuersio Chaldæorum ad hoc tempus & ætatem impertinens lon-
gè superflua narratione disiunxit Bzouium ab aduersario Cæsariate; ut
Aaa 2 periculum

periculum sit, ne is elabatur; propterea num. 1. huius anni in eundem producit Gerardi Odonis Apologiam pro Ioanne Pontifice scriptam, & num. 2. Capituli Generalis Perpinianensis eodem Gerardo præside renouatam sententiam ocius suspendit. Væ tibi Cæsenas Bzouiani calami interminabile negotium.

B z o v. *Hæc Gerardus Minister Generalis Ordinis Minorum Fratris Michaëli apostata, ut eum ad sensum conuerteret, scribebat, cum iam sententiam definitiuam in eodem, & in precedenti Parisiensi Capitulo Generali contra eum pronunciaffet, eam placuit adscribere, quod & mores Fratris Michaëlis luculenter depingat, & Ioannis Summi Pontificis innocentiam contra calumniatores etiam huius temporis euidenter ostendat, &c.*

Michaëli non faueo, nec excuso hominis lapsum, quod præcepto Pontificis factus sit contumax, ex contumace verò schismaticus; quod decretales Pontificis etiam impugnauerit malè intellectas. Cæterum quia tredecim annis religionem iis meritis rexit, ut cum quoquam alio iure comparari possit, eum calumniis opprimi non permittit æquitas, aut sincerum veritatis inquirendæ studium, quod vnum mihi præ oculis est, ut merito proinde suspectum habeam, quidquid authore Gerardo siue in Michaëlem emanauit, siue in totius controuersie statu motum repetitur: vir fuit Gerardus prudentiæ humanæ, & literis magis excultus, quàm sui status, & regulæ verus cultor. Hinc in Comitibus generalibus, quæ sub eodem Michaële Lugduni celebrata sunt anno 1325. nihil non tentauit, quo expungeretur ex regula, illa clausula, quæ pecuniarum receptio per se vel interpositam personam cauetur, sed ab vniuersitate Ordinis, & Ministro Generali repulsus est. ita Marc. lib. 8. cap. 13. Marian. lib. 8. cap. 4. cuius verba sunt: *In isto Capitulo præfatus Fr. Gerardus Odonis fuit Fratri Michaëli Generali valde contrarius, ac attentauit, & persuasit illum punctum regulæ de non recipiendo pecuniam per se, nec per interpositam personam, de ipsa regulæ amoueri, ut deinceps scandala, quæ hucusque in ordine videbantur orta, à tempore Fratris Petri Ioannis, vitarentur, quod non potuit illis rationibus obtinere, &c.*

Michaëli tandem is ipse surrogatus fauore tam Pontificis, cuius fuit compatriota, quàm Cardinalis Beltrandi, idem denuò non modò conatus est, sed conatui manum adiecit in Capitulo hoc Perpinianensi anno 1331. putans id Ioanni, cuius gratiæ, & fauori se per omnia componebat, non minus fore gratum, quàm damnationem Michaëlis. Rem fusius narrat Marianus lib. 4. cap. 9. nihil tamen efficere potuit in Capitulo, obistente Ordinis communitate, & congregatis simul Patribus, quibus præter regulæ venerationem, & zelum, non inanis fuit stimulus epistola Domine Sanciæ Regine Ierusalem, & Siciliæ dehortatoria, in eum finem scripta, digna sanè quæ hinc ob pietatem, & zelum inserta memoriæ commendaretur, nisi quod obuia sit apud

Marcum

Mareum cap. 24. argumento autem est Gerardum non vsque ad eò occultè regulæ corruptelam attentare voluisse, quin fama præuenerit euentum. Quod ergo in Capitulo obtinere nequiuit, aggressus est omnem difficultatem expugnare Apostolicâ authoritate, quam paratam ad hoc pollicebatur; longius id refert Aluarus Pelagius, lib. 2. de planctu cap. 67. tum præfens. Gerardus porrò adiunctis sibi partim minis, partim precibus quibusdam Ministris, celebrato Capitulo, id instantè primùm impetrare studuit, ut omnes Apostolicæ declarationes, & illa potissimum Nicolai III. (è cuius gremio Perusina decisio extracta fuit) reuocarentur, tanquam contra regulæ purum intellectum editæ, contra intentionem S. P. Francisci prohibentis glossas in regulam fieri; non obseruabiles; periculo fratrum, multisque difficultatibus obnoxia, suas deinde supposuit tam perniciosas, violentas, & à regulæ sensu obrortas, ut nisi tali, tantoque authore vereretur id referre. Primum declararunt illa verba regulæ: *Præcipio firmiter fratribus vniuersis, ut nullo modo denarios vel pecuniam recipiant vel per se vel interpositam personam, &c.* Vltima hæc verba referendo ad sequentem, *Pro necessitatibus tamen infirmorum Ministri & Custodes sollicitam curam gerant, &c.* Quasi pro necessitatibus infirmorum & fratribus induendis liceret pecuniam liberè recipere ex ipsa regula per interpositam personam.

Declararunt secundo nomine infirmitatis quamcumque necessitatem siue corporalem, siue spiritualem intelligi debere, ita ut pro quauis pecunia recipi possit per interpositam personam.

Tertiò hæc verba regulæ: *Et ubicumque sunt fratres, qui sciunt & cognoscerent se non posse regulam spiritualiter obseruare ad suos Ministros debeant, & possint recurrere: Ministri verò benignè & charitatiuè eos recipiant, &c.* Hæc, inquam, verba ita interpretati sunt, ut Ministris per ea concessum sit in regulæ præceptis dispensare, sed quis tandem successus? *Quatuordecim autem, inquit Aluarus, sigilla ministrorum partim voluntariorum, partim timidorum, quorum aliquos ad contrarium de eo, quod agebant, diu, & efficaciter confortauit, & eos non potuit renocare (quia à fratre Gerardo Generali Ministro tunc minis, & iniuriis ardebantur, Auinione tempore predicti Domini Pape Ioannis XXI.) & tempore meo cum sigillo predicti Generalis Ministri fratris Geraldi de Aquitania, qui fuit author, & principalis glossator trium glossarum extortarum, predictam regulam destruentium in vnâ chartulâ pependerunt, & eam dictus Generalis cum quibusdam de predictis Ministris Domino predicto Ioanni Papa præsentauit, adstantibus multis Cardinalibus, Dominus autem Papa, &c. dixit predicto fratri Geraldo qui tres predictas glossas, &c. confecerat credens placere ipsi Pape Ioanni, & à quo capellum rubrum expectabat, in præsentia Ministrorum; Generalis, intellectus iste, quem in duobus predictis Capitulis regulæ das, extortus est, & contra regulam est, & non credimus, quod de mille fratribus, vnus de ordine tecum in intellectu huiusmodi concordaret. Cardinales autem Domino Pape adstantes glossas predicti Geraldi contra regulam, dicentes & ipsam concorditer deridebant, cognoscentes de qua radice pestifera fuerint fabricata, &c. Postquam predictus*

Aaa 3

Genera

Aluarus
Pelagius.

Gerardus
Odonis su-
spectus cõ-
tra Cæse-
natem.

Marcus.
Marian.

Improbi-
cius cona-
tus.

Marian.

Generalis Minister, & alij Miniſtri contra ſacram regulam coniurantes, ſui peſſimi conatus non habuerunt effectum, compoſuerunt malitia malitiam adiungentes, quod poſtquam declarationes non poterant facere reuocari, nec ſuas gloſſas authenticare, de declaratione Domini Clementis, Exiui de paradifo, certos articulos procurarent auferri. Sed in hoc ſuccubuere etiam coram Chriſti Vicario & eius Reuerendiſſimis Cardinalibus manu aliſſimi eos Beati Franciſci meritis repelente. Haecenus Aluarus, &c.

Si hæc ergò Gerardus potiſſimum, & complices ad deſtructionem ſui ſtatus, regulæ, declarationum Pontificiarum machinati ſunt in facie Curie, ſi regulam infamibus commentis temerare ſunt auſi, non modò contra rectam eius ſententiam, ſed & expreſſam litteram: quid in toto ei fidendum in ea controuerſia, quam pro deſenſione regulæ adiuit Cefænas? nempe qui in vorum, & profeſſionem iniurius fuit, Cefænati nocuiſſe non potuerit? qui regulam pro libidine eſt interpretatus repugnantibus omnibus expoſitoribus, qui tot in oppoſitam cum veritate ſententiam tranſierunt, quot Pontifices ſeu declarauerunt ipſam, ſeu confirmarunt, quot Doctores explicauerunt, non eſt mirandum, ſi damnati, & abſentis iam Cefænatis, cuius cauſam nemo ſuſtinebat, ad libitum ſuum, & iniuriam authoris, ſchedulas detorſerit, vt ex ſchiſmatico hæreticum; ex ſcabiè lepram familiari & peruiã mutatione formaret.

Quinque errores imponit Cefænati, quos vel ipſius teſtimonio is nequaquam in terminis aſſeruit, ſed per conſequentiam ex litteris eius colligi, & deduci euidentiùs, deponit: fraus tamen & fallacia deductionis, ſicut ex alijs, ita ex quarto articulo manifeſtatur; qui talis eſt: *Quod conſtitutiones per Romanum Pontificem canonicè intrantem editæ de conſilio ſacri, & fidelis Collegij DD. Cardinalium ſunt hereticæ, &c.*

Fr. Michaël Cefænas in ſua appellatione, aliquot hæreſis articulos imponebat Ioanni Pontifici, inſimulatus etiam fuit hæreſis à Ludouico Cæſare, & alijs, vt conſtat falſò: veras tamen & notorias hæreſes, vt ipſis videbatur, ei imponebant, & incorrigibilem præſumebant ſimul cum adhærentibus. Ponamus ergò ſeu fingamus caſum, nempe Pontificem, & Cardinales in eas incidiffe hæreſes & incorrigibiles extiſſe, nempe hoc dato clarum eſſet eum excidiſſe Pontificatu, quidquid ergò in eius ſum perſonam ſtatuere non ſtatuere in perſonam Pontificis, ſed in priuatam priſtino iam gradu ſeu deiectam ſeu verius lapſam: talem in præſumptæ iuriſdictionis gradu à quo per hæreſim notoriam decidit perſeuerantem, & renitentem deponere maximè ſpectat ad Imperatorem qui eſt Eccleſiæ aduocatus, hoc faciendo non dicitur deponere Papam, ſed hæreticum. Demus vltèrius non modò Papam, ſed Cardinales complices eſſe erroris, vel hæretico pertinaciter adhærentes, tunc electio ſucceſſoris deuoluitur ad Clerum Romanum ex conneſſione vtriuſque Pontificatus tam vrbiſ, quàm orbis, ſi fiat electio extra Generale Concilium, & electus eſſet verus Pontifex, cui omnes deberent obedire, non autem deſiſto. Hæc principia Cefænatis, & Ludouici Cæſaris fuere & vera, quod verò eueniſſe iam caſum in

Ioanne

Ioanne XXII. putarint, error fuit, qui ſchiſmatis non hæreſis notam meruit, non dicebat ergò Cefænas Imperatorem poſſe deponere Pontificem, qui verè Pontifex eſt (hæreſis illa fuit Patauini) ſed priuatam perſonam Ioannem XXII. ob adſertas, & pertinaciter deſenſas hæreſes, iam lapſum Pontificatu, & iure diuino reprobato. Hoc manifeſtum eſt inde, quod in eo maximè Ioanni detraheret, quatenus contra deſinitiones antecellorum eum docere inſimularer, non ergò Pontificiam, quam defendebat, impugnauit authoritatem, ſed perſonam Ioannis, vt criminabatur, ab eadem, atque Euangelij veritate deuiantem; id clarè inſinuat ipſe Gerardus in Apologiã ſub finem his verbis: *Quod conditionaliter offers (alloquitur Cefænatem) te appellationibus renunciaturum & officio ſi tibi oſtenderit Dominum Papam concorditer loqui Euangelicè veritat. & te ab ea in aliquo deuiare.* Idem clariùs conſtat ex obiectionibus Cefænatis, quæ partim in apologeticis Ioannis, partim infra in reſponſione Cardinalis leguntur, omnes enim à Pontificis, & Eccleſiæ authoritate deſumuntur. Ex quibus concluditur fallacia deductionis, & falſum imponi per Gerardum Cefænati: Hæc Cefænatis ſententia fuit. Ioannes XXII. ob adſertas notoriè, & deſenſas hæreſes notoriè incorrigibiles lapſus eſt ipſo iure Pontificatu, & vt talis iuſtè deſiſto eſt à Ludouico Imperatore cum conſilio Cleri, & populi Romani in defectu Cardinalium, qui eidem Ioanni vel profeſſione earundem hæreſum complices, vel fauore, & patrociniò participes adhæſerunt pertinaciter. Hæc, inquam, ad ſummum dixiſſe, ſi tamen hoc totum dixiſſe potuit Cefænas, non inde tamen deducitur eum docuiſſe, quod Imperator, aut Clerus & populus Romanus potuerint deponere verum Papam, & deſiſto ab ipſis declarare, qui ſunt duo primi articuli impoſiti. Tertius autem articulus ſiue rectè ſequitur, ſiue non, nequaquam eſt hæreticus, ſed ſchiſmaticus, nempe quod electio Corbarij fuerit iuſta. Quartus ſimpliciter tantum ſchiſmaticum eſſe conſtat, ſicut & quintus, qui ex dictis Cefænatis non ſequitur: dicebat enim non obediendum Ioanni XXII. quem nec tota Eccleſia (vt falſò aſſeritur in articulo) audiuit, vt pote magna pars Italiæ, Alemanniæ, & Imperator cum adhærentibus ab eodem durante ſchiſmate diſcordauit.

Ex dictis notum ſit proceſſum hunc à Gerardo promulgatum non ſubſiſtere quoad articulos hæreſis impoſitos Cefænati, ac proinde inuidiã magis, & odio hominis quàm veritate, & facti debitã probatione conceptum. Sequitur ampliùs eundem Michaëlem longè ab hæreſi immunem fuiſſe, quam nec æmulus & aduerſarius in eo reprehendere potuit, niſi captioſa quadam litterarum eius interpretatione, & fallaci deductione formata conſequentia, facti nempe præſumptione in hominem agens tanquam malè ſentientem de poteſtate Pontificis, præſumptione verò iuris in decretalibus contra eum promulgatis deſenſatur hæreticus, non quod in fide deprehenuſ ſit erroneus, vt ſuperius viſum eſt: & hæc in cauſa Cefænatis contra Gerardum dixiſſe ſufficit.

Eodem

Eodem anno num. 11.

Bzou. Eodem tempore ipse idem Pontifex alios aduersariorum aduersum se excitauit, cum antiquorum Doctorem Tertulliani, Lactantij, Victorini, Prudentij, Bernardi, & ex Gracis Iustini Martyris, Irenæi, Origenis, Theodoretij, Oecumenij, Theophylacti, Euthymij, & aliorum quos Sixtus Senensis lib. 6. Biblioth. sanctæ annot. 345. enumerat, de clarâ visione Dei opinionem nondum ab Ecclesia damnatam, pro concione recitasset: & in partem quorundam fratrum Minorum asserentium animas a corpore separatas, non statim beatâ visione diuinæ essentia frui, sed eam usque ad diem iudicij expectare differendo quidem, non autem asserendo, neque decernendo inclinauit; fratres Prædicatores primi fuere, qui docentem Ioannem Pontificem impugnauere, ex sacra Scriptura auctoritatibus, & exemplis, ostendentes animam iusti mox resolutam corpore caelos ad felicem visionem diuinitatis penetrare. Fratribus Dominicanis Prælatis, & Doctores ferè omnes in Palladio Parisiensi contra Ioannem subscripsere, eaque de re illi debortatoriam, dogmaticamque epistolam misere. Scripsit & Philippus Rex Gallorum, & Robertus Siculorum, ne Pontifex se contra torrentem doctiorum virorum opponeret, &c. Tergiversationes diu erant plurima multorum, cum Fratricelli garrire non omitterent.

Ciaconius. Verba tua sunt hæc: Ciaconius, inquis, in Ioannem XXII. ex antiquioribus historicis, eam rem hunc in modum narrabat. Per eos, inquit, dies Ioannes Papa Auinione eam tum primùm quæstionem mouit an sanctorum animæ à sæculo migrantes perfectè diuinam essentiam ante resurrectionem videant, quod ipse negare videbatur, &c. Dic si potior tibi sit Crantzius duobus sæculis posterior Ioanne, quàm tuus Ciaconius qui refert eam tum primùm quæstionem ab ipso Ioanne motam fuisse; de Minoribus verò nihil tale. Ioannes Villanus eius sæculi scriptor lib. 10. cap. 229. asserit anno 1333. primùm motam esse opinionem ab ipso Ioanne, quam magis duobus annis antea inuenit, & concepit, eamque sæpius in publico consistorio coram Cardinalibus, aliisque Prælatibus disceptauit, congestis ex sacra Scriptura, & Patribus, pluribus argumentis, ad indignationem multorum Cardinalium. Sed & omnes quos legerim eius sunt sententiæ, vt quæstio auctore Ioanne fuerit excitata, in qua nulla inter Franciscanos, & Dominicanos suborta memoratus controuersia. Ocham 1. part. dist. 2. cap. 9. & 10. Anton. tit. 2. 1. §. 15. Sixtus Senens. lib. 6. Biblioth. ann. 345. Can. lib. 6. de locis cap. 8. ad 1. Massonus in Benedict. XII. Anton. Senens. ad ann. 1332. in fratrem Ioannem. Walen. Gerson ferm. de Paschate. Adrianus Pontifex in 4. in q. de confirmat. Sand. lib. 7. vis. monarch. in Ioan. XXII. Castro contra hæreses verb. Beatitudo. Genebr. in Chron. lib. 4. Paulus Langius in Chron. Citizenensi ad annum 1333. & 1334. Bellarm. lib. 4. de Roman. Pontif. cap. 14. aliique quàm plures, qui errorem Ioanni non Minoribus adscribunt. Addo nullum reperiri Franciscanum, qui in huius

huius opinionis fauorem quidpiam reliquerit scriptum, nec refert, quod Crantzius præuenerit in ea narratione Bzouium, quia ideò lapsus est, quod aliam controuersiam, quæ verè inter duos Ordines extitit, Ioanne Pontifice, ignorauerit in suâ Wandalicâ, ac proinde eos putauerit circa visionem animarum altercatos; hæc de veritate historiæ. Duo subinde placet adnotare, ne lectorem illaqueent, falsam videlicet temporis suppositionem, quæ corrigenda est ex Villano, contigit porrò hæc disceptatio anno 1333. non vt vult Bzouius 1331. Alterum est, corruptela in Ciaconium commissa, eò magis toleranda, quod in fauorem proprii instituti tanquam in piæ causæ subsidium inuenta sit. Ita Ciaconius apud Bzouium: *Hæc opinio cum velut falsa & erronea à maiore Cardinalium & Theologorum parte & præcipuè à fratribus Prædicatoribus damnaretur, &c.* Vltimam clausulam adiecit Bzouius: *Et præcipuè à fratribus Prædicatoribus, si lapsu calami, si de industriâ iudicet lector; eam non agnoscit Ciaconius.*

Falsatio.

Bzou. Fratres Prædicatores primi fuere qui docentem Ioannem Pontificem impugnauere, ex sacra Scriptura auctoritatibus, & exemplis ostendentes animam iusti mox resolutam corpore caelos ad felicem visionem diuinitatis penetrare. Fratribus Dominicanis Prælatis, & Doctores ferè omnes in Palladio Parisiensi contra Ioannem subscripsere, &c.

Ioannes Villanus refert maiori Cardinalium parti eam displicuisse opinionem, dum in Curiâ agitaret eam primùm Ioannes. Ergò non soli fratres Prædicatores primi eam impugnauerunt: Thomas porrò Valens Anglus, & Durandus, primi familiæ Dominicanæ in arenam descenderunt, qui extra Curiâ degentes famâ dumtaxat controuersie exciti sunt, tantùm abest, vt in primâ acie constituti hastas fregerint. Noui Antonium Senensem prædicationem Thomæ, quam aduersus Ioannem habuit, constituisse ad annum 1332. Ego, vt superius præmissi, antiquioris, & corui fidem sequor Ioannis Villani, qui anno sequenti motam primùm quæstionem fuisse docet, idque verosimilius, cum non longè ante mortem Ioannis cœpit agitari. Imo, & Ferdinandus de Castillo hoc eodem anno refert scilicet 1333. propter excessum in eâ concione Thomam incarceratum; quod euenisse probabilius est mox ab ipsa concione, quæ proinde in hunc annum reicienda est. Cæterùm Crantzius, quem Bzouius vnum in hoc præ omnibus sequi videtur, non dicit Prædicatores primos Ioannem impugnasse; id tamen laudis Bzouio concedamus in hoc auxisse Crantzius, in reliquo fideliter seu transcripsisse, seu fuisse amplexum, in quo veritatem historiæ non modò non est assecutus, sed erroneus est; nec minus quàm hæresim, si rigorem sequamur dictionis, imponit Prædicatoribus, Prælatibus, & Palladio Parisiensi, à qua longè absuerunt; Verba eius sunt: *Fratres, inquit, ex aduerso Prædicatores docebant mox resolutam corpore animam iusti, caelos ad beatam visionem penetrare, &c.* Ad felicem, inquit Bzouius, visionem diuinitatis. Præmittit, quod amplius est, id eos ostendisse sacra Scripturæ auctori.

Anton. Senensis.

Ferdinandus de Castillo.

Crantzius.

Hæresis.

B b b

auctori.

authoritatibus, & exemplis. Hæc ergo sententia purgatorium excludit manifestè, nam si anima iusti mox resoluta corpore penetrat cœlos ad visionem beatam, sequitur nullam omnino purgari, aut medium statum non dari inter mortem iusti, & vitam beatam, quæ est hæresis Græcorum, & Armenorum, necnon huius temporis nouatorum. Propositionem dixi de rigore sermonis hæreticam, quia definitio Ecclesiæ in hac quæstione facta, ita strictè loquitur, vt licet eadem vtatur verborum formulâ; excipiat manifestè animas iustorum, in quibus aliquid expiandum remanserit in altera vita. Quæstionem porrò ipsam sic proponit Benedictus XII. in extrauaganti, *Benedictus Deus*, &c. seu ita propositam refert: *Sanè dudum, inquit, tempore felicitis recordationis Ioannis XII. prædecessoris nostri, inter nonnullos etiam Theologos, Theologica facultatis Magistros, super visione animarum iustorum hominum post mortem suam, in quibus nihil erat purgabile, cum de hoc seculo discesserunt, vel si fuerat, iam purgatum fuerat ex toto, an diuinam essentiã videant, &c. Eandem infra sic definit: Hac in perpetuum valiturã constitutione auctoritate Apostolicã definimus, quod secundum communem Dei ordinationem animæ sanctorum, qui de hoc mundo ante Domini nostri Iesu Christi passionem decesserunt, necnon Sanctorum Apostolorum, &c. & aliorum fidelium defunctorum post Sacramentum Baptismi ab eis susceptum, in quibus nihil purgabile fuit, quando discesserunt, nec erit quando decederent eis in futurum, vel si tunc erit aliquid purgabile in eisdem, tamen post mortem suam purgabant, &c. mox post mortem suam, & purgationem præ tam in illis, qui purgatione huiusmodi indigebant, &c. post Iesu Christi passionem, & mortem viderunt, & videbunt diuinam essentiã immediatè, &c.*

Definitio
Ecclesiæ.

Concil. Florent. *Definimus, inquit, illorum animas, qui post baptismum susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam qui post contractam peccati maculam vel in suis corporibus, vel eisdem exiit corporibus, prout superius dictum est, sunt purgata, in cœlum mox recipi, & intueri clarè ipsum Dominum trinum & unum, sicut est, &c.* Ex his sequitur quã industriã, & cautelã authores verset Bzouius: hæresis enim suos arguit ne primos non haberet Ioannis impugnatores talis ille error, vt in vituperio laudè ponat: nollet Durandus sanè hac mercede primus recenleri. Si ille tamen primus, certè postremus non fuit Ocham Minorita, qui cæteris diffusius errorem impugnauit, 2. p. dialog. traç. 1.

Bzov. *Præ cæteris Fr. Thomas Valens Anglus D. Dominici institutum professus, pro eã, quã pollebat, doctrinã, & facundiã, cum in amplissimo Episcoporum, & Patrum consensu, Auinione, die Ioan. Euang. sacrosam opinionem, & sententiã, & rationibus, & exemplis historicis exagisset, & in assertores illius diuinam maledictionem imprecatus, non obsecrans Ioannem Pontificem perstrinxisset, à quesitore fidei Franciscano in carcerem coniectus, veritatis animosè predicata pœnas dedit, non inde prius in libertatem eductus, quam Rex Philippus Ioanni indignationem vindicauit nis exposuisset, &c.*

Ad affectum omnia componis, ille stylum rapit, quo vult, calamumque obnitente veritate trahit, quã pondus commodi, non quã æquitas inclinat. Damnatur iniquè Ioannes Pontifex, accusantur perperam fontes Franciscani, vt vnus euadat Thomas Valens prædicator; nonne lis tum omnino indecisã? nonne quæstio vtrinque disputabilis, alterâ parte eius nondum definitã? Quid quod Tertullianum, Lactantium, Victorinum, Prudentium, Bernardum, Iustinum, Irenæum, Origenem, Theodoretum, Oecumenium, Theophylactum, Euthymium etiam Franciscanos à Ioanne omnes statuas eius sententiæ ab Ecclesia non damnatæ, patronos? licuit tamen prædicatori in consensu Prælatorum non sententiam modò impugnare, sed adsertores in Curiã aduersus Pontificem palàm prædicare, eidem imprecari maledictionem; animosus proinde veritatis Prædicator, te iudice, audit; cuius incarcerationem vocas indignam vindicationem. Cæterum Franciscanos pro defensione sui status, & tot Pontificum excitos necessitate magis, quàm voluntate, & intra limites Ecclesiasticæ definitionis pro muris stantes exagitas hætenus tanquam hæresiarchas, hæreticos, Fratricellos, sectarios, schismaticos, indoctos, ignorantés, seditiosos, nullius frugi homines, & ad interitum ruentes. Conclusio est veritati & iustitiæ nihil in Bzouio aduersus Dominicanum esse operæ, aut pro Franciscano præsidij.

Ego vt syncerè loquar Thomæ Wallen. zelum pro veritate commendando, non laudo excessum, nec illa principia, quibus is apud Antonium Senens. excusationem facti exemplo Pauli Apostoli Petro in faciem resistentis, præterdit, quadrare videntur huic materiæ; eiusmodi namque correptio moderatè, & à solis Cardinalibus, seu Prælatibus adhibenda, idque priuatim, dum Pontifex in culpa est. Accedit, quòd ipse Ioannes publicè non semel protestatus est, se omnia disseruisse pro veritatis tantum inquisitione citra præiudicium alterius sententiæ, vt Villanus docet: quæstionis discutiendæ non modò libertatem, & copiam aliis fecit, sed districtius mandauit, vt quisque requisitus proferret id, quod magis à veritate sentiret stare. Hoc Benedictus successor testatur. Pontificis ergò hæc attestatio, & mandatum omni præsumptione, ne dicam exceptione, maius, sine irreuerentiã, & contumeliã traduci in publico non potuit, quantumcumque indicia quædam præiudicata opinionis se prodiderint, vel certè animus, propriique iudicij pondus illuc discursum rapuerint. Demus etiam palàm eius sententiæ ex priuatã opinione patronum fuisse Ioannem, quid inde meruit, si in quæstione nondum damnatã tot Patrum vestigiis inhæsit? certè nihil, cum id ei liberum, sicut & aliis fuit.

Bzov. *In assertores illius (supple, sententiæ) diuinam maledictionem imprecatus non obscurè Ioannem Pontificem perstrinxisset, à quesitore fidei Franciscano in carcerem coniectus veritatis animosè predicata pœnas dedit, &c.*

Estne veritatem animosè prædicare, diuinam maledictionem imprecari

Exod. 21.

precarum Summo Pontifici, & Christi Vicario, an insignis potius blasphemia? Legisti vnquam illud Exodi: *Dis non detrahes, & Principi in populo tuo non maledices?* Legit sanè Paulus, vt constat Actorum 24. *Nesciebam, inquit, fratres, quia Princeps est Sacerdotum: Scriptum est enim; Principem populi tui non maledices.* Ita ille respondit astantibus, qui obiiciebant: *Summum Sacerdotem Dei maledicis?* Michaël Archan-

Iudas.

gelus in altercatione cum dæmone non est ausus iudicium inferre blasphemiam, & hoc aduersus Pontificem licuit Thomæ Walen. Dominicano? Canon Apostolicus habet: *Si quis in Regem, aut Magistrum contumeliosus fuerit, soluat pœnas: si quidem clericus sit, deponatur, si verò laicus, excommunicetur.* Hinc Clemens Papa III. cap. *innotuit.* de maledicis, maledicum quendam clericum pœnæ subiici præcepit, qui multis astantibus iniurius fuit in Pontificem, *Vt pœna illius, inquit, aliis terrorem inculciat, ne de cætero contra Romanam Ecclesiam in talia verba prorumpant.* Quin & apud Iurisconsultos quæstio est, si Principi maledicere læsæ Maiestatis crimen sit; excipit Bzouius animosum Walen-

Hernandus de Castillo.

sem. Sed non ita Pr. Hernandus de Castillo 2. part. histor. Dominicane cap. 48. asserens in Capitulo Perpinianensi communi Patrum consensu perpetuo esse cautum statuto, quæ constitutionis vim habeat, vt qui in concione, aut conuentu sæcularium detraxerit Pontifici, eiusve processibus, aliãve notabilis iniuriæ irreuerentiam irroget, carceri mancipetur, à quo liberari tantum possit Capituli Generalis sententiã. Et vltterius addit idem author causam statuto datam ex eã Walensis concione: licet autem in hoc sibi discors sit (vt qui Capitulum Perpinianense in annum 27. ibidem reiiciat, concionem verò Thomæ Capitulo præcedenti in annum 32.) rationi tamen, & iustitiæ id ordinatum fuisse egregiè, & syncerè probat.

Quomodo ergò indignè vltus est Inquisitor Walensem si in legem peccauit, si in iustitiam, si in reuerentiam Pontifici debitam? Quid, inquam, peccauit ille Inquisitor, si hominem pœnæ subiecit, quæ, vt reliqua omittam, Capituli Generalis totius Ordinis constitutione, Pontifice approbante, est statuta? nihil durius in eum statuit. Cæterum non mihi omnino est euidentis Inquisitorem hunc Franciscanum fuisse, quamuis tecum id asserat Hernandus, nescio quo authore, & licet pro nunc non suppetat autoritas sufficiens id negandi, videtur tamen is fuisse status rerum hæcenus in Curia, vt Franciscano Inquisitionem non committeret fortè offensus Pontifex.

B z o v. *Idem periculum Fr. Durandus de S. Porciano Prædicatorij Ordinis Auinionem ab eodem Franciscano ad dicendam causam euocatus incurrisset, nisi Philippo Rege suadente tantisper substituisset, donec Pontifex opinione reiecta, ex sensu vniuersali sapere voluisset.*

Non tam ignarus fuit magnus vir Durandus, quin sciuerit ex decreto Bonifacij VIII. (extat in 6. tit. de hæret. cap. *Inquisitores.*) ademptam fuisse Inquisitoribus auctoritatem inquirendi in Episcopos (qualis is fuit

fuit promotus ad Medensem cathedram primùm anno 1320. mox translatus ad Aniciensem) sine speciali Summi Pontificis ordinatione, & mandato: id docent communiter Doctores Simancas de Catho. instit. tit. 25. num. 7. & 8. Repertorium Inquisitorum verbo. *Episcopus Gondifal.* tract. de hæres. quæst. 7. Directorium Inquisitorum 3. par. quæst. 27. Si ergò ex ordinariã auctoritate citauit Inquisitor Durandum, vir doctissimus friuolam contempsisset citationem. Si autem ex mandato Pontificis id factum, liber est Inquisitor. Inter authores, quos Bzouius adducit, solus Castillò refert citatum fuisse Durandum, de citante nihil loquitur; citationem ergò in capite Franciscani pro consuetã liberalitate, & distributione solus adnotauit Bzouius. Fortè Durandus eã etiam libertate disseruit, vt aliquid in sui contumeliam dictum interpretaretur Pontifex, alioquin ex defensione communioris sententiæ, & veritatis, non est verisimile offensum fuisse Ioannem, cum aliis in Curia id libetum permisisset, seque nihil nisi disserendo asseruisse affirmarit.

B z o v. *Vtæque non minus doctè quàm constanter verbo, & scriptis pro Catholico dogmate egit, calamitatẽque nonnullam & sustinuit, & religioni Prædicatorum à Francisc. accersuit, &c.*

Nempe aduersus Diocletianum quempiam vsque ad sanguinem decertarunt. Walensis solùm concione, Durandus memoratur scriptis decertasse: vtæque nihilominus tibi verbo, & scriptis pro Catholico dogmate egit. nescio ex qua idiomatum seu communionem, seu veriũs confusionem hæc fingendi libertas nascitur, certè ex fide authorum non fit. Sed quænam illa calamitas, quæ obtigit Durando? nonne Parisiis iam vltimã penè lineã substituisse eum refert ex consilio regis Philippi? quid hæc subsistentia calamitatis importat, nescio, nisi quod periculum, si quod fuit, declinarit, & Pontificem non viderit offensum. Deinde quod eandem calamitatem religioni Prædicatorum accerserint, te authore, à Franciscanis: lepidum est commentum. Quid enim Franciscanis in hac quæstione fuit, qui vix arenam excusserunt pro sui status defensione agonizantes? quid precor esse calamitatis potuit toti religioni in duorum dumtaxat causa, quorum alter ab omni calamitate fuit immunis? nonne omnes Prælati, & Palladium Parisiense (vt superius memoras) in eadem opinione sine omni calamitate fuere. Si Ioannes publicè est protestatus, nihil in hanc, vel illam partem se statuisse, soli intentum veritatis inquisitioni, quid vltionis congruè potuit, quasi vindicias, ante transgressionem intentare? Sed demus aliquam non defuisse calamitatem, eam in Franciscanos torques familiari tibi authoris falsatione, soli autem Pontificis indignationi illam refert Castillò, quem citas, nullã Franciscanorum habitã mentione, malum nempe animum, iniuriarum memorem, cupidum vindictæ eis adscribis, quasi superiorum temporum vices rependere vellent; promptiores ad misericordiam Franciscani, quàm ad vindictam, quibus abundè satisfit, si persecutor tantum à vexatione cesset.

Anno 1332. num. 15.

B z o v. *In discutiendâ de visione animarum controuersâ incubuâ* (supple, Ioannes Pontifex) *quo tempore Thomas Valefius Ord. Prædicatorij Theologus insignis, cum feruente zelo inflammatus pro concione illum offendisset, ab Inquisitore heretica prauitatis Franciscano in carcerem coniectus, plura perpeffus est, donec intercedente Philippo Gallorum Rege liberaretur.* Paulus Langius in Choron. Citizenfi.

Historia per varios rerum, & temporum casus extensa, sibi ipsi recto succedit cursu; semper autem noua per alios & alios euentus. Bzouio magis placet circulus, vt narratio in idem reflexa, quantumlibet sub diuersis temporibus, in se colligatur, vt vnde progressa est, memorie compendio recedat. Hinc ergo Thomas prædicator superiori anno ob concionem incarceratus hoc anno nescio si recidiuus idem denuo incarceratur, non tamen omnino idem, quia anno superiori fuit Valens, nunc Valeius. Vanitas quædam est delectando lectori inuenta. Langius rem gestam sub anno 1330. narrat; in Bzouio verò designat annum 1332. apud Langium institutum & persona Inquisitoris raceur, in Bzouio Franciscanus asseritur authore Langio. Si idem sanè utriusque nostrum Langius, corruptus est Bzouianus. Sed de hoc casu in priora dissertatione satis.

Falsatio.

Anno 1333. num. 6.

B z o v. *Fratribus Prædicatoribus, vt si dubitarent an recens conuersi vel sacro Baptismate, vel sacris Ordinibus initiati fuissent, eos rebaptizarent & iterum ordinarent præscripsit.* supple, Ioannes.

Hæc Sacramenta (vt obiter ad cautelam notem) si de valore iustè dubitetur, iteratò dari possunt sub conditione, vt post Innocentium cap. de quibus dubium est, docent omnes Theologi, rebaptizationis tamen nomen in propria significatione velut damnatum in scholâ Theologorum abiecit; sed ne in verbis nodum quæramus, illud clarum est, stylo canonum, & scholæ per sacros Ordines intelligi Presbyteratum, Diaconatum, Subdiaconatum: his autem solis initiatus, dicitur quis esse in sacris ad distinctionem aliorum. Presbyteratum, & Diaconatum necessitate Sacramenti solus confert Episcopus. Idem quidam asserunt de Subdiaconatu. quomodo ergo illa conferre Ioannes præscripsisse valuit Prædicatoribus? non ita currenter, sed castius, & cautiùs scribendum, & loquendum, Bzoui; in iis maximè, quæ prauum intellectum habere possunt, ne lectoris beneuolentiæ permissa, suo sensui ea magis accommodet, quàm veritati.

B z o v.

B z o v. *In materiâ visionis animarum perscrutandâ, definiendâque cum maiorem partem Cardinalium sua opinioni aduersari, &c. audisset, &c. præcepit* (supple, Ioannes) *vt inuestigandâ veritati diligentius incumberent, &c. Prælati scilicet & Doctores.*

Gerardus Minorum Generalis Minister eius sententiæ cum Lutetiam Parisiorum veniens, primus de eâ mentionem iniecit, ab vniuerso doctiorum collegio, & à fratribus Prædicatoribus, Augustinensibus, & Carmelitanis, erroris conuictus, Rege Philippo compellente, palinodiam recantauit, cum ei rogam flammantem tanquam vni ex Patrenis ostentasset, &c. Ioan. Villanus lib. 10. cap. vlt.

Miraculi loco ducerem, si Villanus apud Bzouium incorruptus præter consuetudinem, æquior in Franciscanum testis prodiret: Gerardum eius fuisse sententiæ non asserit Villanus; corruptela Bzouij est.

Primum de eâ Parisiis mentionem iniecit, non habet Villanus, corruptela Bzouij est, & familiaris contradictio, vt qui superius an. 1331. Palladium Parisiense Prædicatoribus in hac quæstione subscripsisse est abundè gloriatus.

Contradictio.

A collegio doctiorum Fratibus Prædicatoribus, &c. fuisse erroris conuictum, non dicit Villanus, sed repulsum seu reprobatum. Quomodo enim erroris conuicti potuit, si Ioannes excusatur, si tot sancti Patres, nihilque adhuc in quæstione definitum fuerit?

Falsatio.

Rege Philippo compellente palinodiam recantasse. Conuenit, inquit Villanus, vt ante discessum prædicaret contrarium, declarans se aliàs differendo tantum aliud dixisse, reuerâ autem credere, quod Ecclesia solita est credere, & prædicare. Hoc non est propriè compelli ad palinodiam, sed propriam declarare sententiæ, quoad ea, quæ dicta sunt, & quæ intentione sint dicta, non autem tanquam hæretica, aut pro errore condemnata retractare. Sed ad hoc iure compelli non potuit nondum reprobata per Ecclesiam opinione, quæ ex tot Patrum autoritate, & Pontificis reuerentiâ non improbabilis videri potuit.

Ei rogam flammantem tanquam vni ex Patrenis ostentasset, &c. nihil de hac ostentatione vel rogo Villanus, omnia sunt Bzouij.

Falsatio.

Cæterum ne scrupulus inhæreat lectori ex iis, quæ superius ex Cranzio recitauit Bzouius, tanquam fortè inuentor huius opinionis fuerit Gerardus, ad Villanum remitto causam, qui solus hæc de Gerardo commemorat; primum verò opinionis authorem ipsum Ioannem adstruit, eique adeo addictum vt eius gratiam iniret qui offerret alicuius sancti Patris autoritatem, quæ vel à longè in fauorem quempiam eius sententiæ possit torqueri. id ita refert ex Villano ipse Bzouius: *Quamobrem si quis Doctorum pro eâ asserendâ, vel auctoritatem, vel rationem aliquam cuiuspiam momenti (quæ ex parte faceret, inquit Villanus) illi retulisset, maximam gratiam apud eum inibat, &c.* Non ergo ex propria inuentione aut opinione, hanc sententiæ Parisiis disseuit Gerardus, sed in gratiam Pontificis: an ex condicito, incertum. Si quid fidei deberetur Auentino, submissos refert à Ioanne duos monachos, alterum Domini

Dominicanum, alterum Franciscanum huius sententiæ velut internuncios, qui eam Parisiensi scholæ inferrent. Authorem respuo: intereat tamen Parisiensem explorare mentem, dum Pontifex se ad definitionem accingeret; promptior ad obsequium Gerardus, quàm cautior, eam benè merendi de Pontifice occasionem non contempsit, seu gratitudinis, seu assentationis ergò: Homineim porrò non excuso. Nam & ipse Villanus aliquid huiusmodi fortè non obscurè subindicat; postquam enim Ioannem in eam partem referret inclinatum, subiungit Gerardum Ministrum Generalem (qui fuit, inquit, Pontificis compatriota, & capellanus seu beneficiarius) eam Parisiis pro concione disseruisse.

Anno 1335. num. 2.

Hucusque toto Ioannis Pontificatu nihil æquè curauit author Annalium quàm Franciscanos exagitare. Iam hoc anno Pontificatum ingressus Benedicti successoris velut defuncto parentatus ab execratione eorundem auspicatur.

B z o v. *Quamquam autem Benedictus Pontifex, nihil grauius aduersus Ludouicum tunc decretauerit, Fratricellos tamen totius schismatis authores, & Ioanni Pontifici detrahentes, anathemate percussit, cum etiam inter Cardinales existens doctâ responsione errores, & hæreses illorum confutasset. Non illubet iterum errores recensere, ut legentibus sit exploratum magis, quantum possit pater mendaciy tenebrarum affundere his, qui ab uterque lucis diuiniore Ecclesia Romana Catholica errauerunt. subiicit quinque & quinquaginta ex authore Directorij Inquisitorum.*

Vis. Mo-
marc. 1316.

Non est mei scopi ab historiæ inquisitione, cuiusque veritate ad examen dictarum, quæ imponuntur Beguinis, quinque & quinquaginta, seu hæresum, seu errorum digredi; rectè porrò notauit in hoc Guidonem Carmelitam magnus vir Nicolaus Sanderus, quod sine causator Beguinorum errores faceret, cum ad paucissima capita redigi possint: mihi ad manum non est, ut consulam quas, vel quot imposuerit, vel an author Directorij hæc omnia ab eodem mutuarit, seu addiderit etiam de suo, homo magis in Franciscanos pròptus, quàm syncerus. Nullus autem, qui vel Theologiam à limine salutauit, hæc legens à censurâ præfatâ Sanderi recedet. Non tam porrò cordi erat harum authori distinguere verum à falso, aut qualitatem inspicere assertionum, quàm inuenire, quod numero adiciere, & confusa turba magis terrere, quàm docere. Aliæ enim sunt inter eas veræ, aliæ etiam ambiguæ, quæ benignam interpretationem non respuunt, aliæ ridiculæ, & insanæ magis, quàm hæreticæ, aut contra fidei principia; aliæ schismaticæ tantum; aliæ quæ non spectant directè ad mores, aut fidem, aliæ insuper fabulosæ. Exempli gratiâ aliquas subinde, & obiter notabo incipiens ab ipso capite. Prima hæresis notatur hæc: *Christus in quantum fuit homo, & eius Apostoli*

nihil habuerunt in proprio, nec etiam in communi, quia fuerunt perfectè pauperes in hoc mundo.

Hæc assertio catholica est, intellecta de expropriatione oppositâ dominio, & proprietati ciuili, & sic multi graues tam moderni, quàm antiqui Theologi conciliant Nicolaum III. cum Ioanne XII. in iis constitutionibus, quæ specietenus pugnare in hoc videbantur. Videri possunt, quæ superius adnotauimus huius argumenti plura suo loco.

Secunda, Perfecta paupertas euangelica est, nihil habere in proprio & communi. Ita sanè docet Nicolaus III. decretali, *Exiit*, ac tenuit post eum Ecclesia. Viderit lector si debeat dici hæresis.

Tertia, Habere aliquid in communi de perfectione Euangelica paupertatis diminit. Hæc etiam catholica est & sequitur ex præcedentibus, vt clarè constat, licet enim paupertas Euangelica dicatur compati cum dominio rerum in communi; illa tamen rigorosior est, quæ nihil habet.

Quarta, Apostoli sine diminutione perfectionis eorum, & sine peccato, non potuerunt habere aliquid nec in proprio, nec in communi. Hæc eiusdem veritatis est cum reliquis intellecta de dominio ciuili, & hoc maximè quoad primam partem, quoad aliud membrum (sine peccato) in hoc liquet, quod probabile sit eosdem Apostolos emisisse votum paupertatis obseruandæ, & quidquid sit de hoc, ratione scandali, id vetitum erat, nec enim sine scandalo Paulus Apostolus aliquid in iudicio suum defenderet, qui Corinthiis improperauit, quòd iudicia obseruarent & lites.

Quinta, Credere, & asserere contrarium prædictorum est hæreticum. Si cui censura displiceat, notare eam duntaxat potest de temeritate, vel rigore.

Sexta, Regula B. Francisci, est illa vita Iesu Christi, quam Christus seruauit in hoc mundo, & quam Apostolis suis tradidit, & imposuit obseruandam. Hæc est Nicolai Papæ sententiâ c. *Exiit, de verb. sign. in 6. Hæc est, inquit, Minorum fratrum mitis, & docilis in paupertate, & humilitate per alium Christi Confessorem Franciscum, radicata religio, qui ex illo vero semine germinans, germen illud per regulam sparsit in filios, quos sibi, & Deo per suum ministerium in obseruantia Euangelij, genuit, &c. Hi sunt illius sancta regula professores, quæ euangelico fundatur eloquio, vitæ Christi roboratur exemplo, fundatorum militantis Ecclesiæ Apostolorum eius, sermonibus, actibusque firmatur. Hæc est apud Deum, & Patrem munda & immaculata religio, quæ descendens a patre luminum per eius filium exemplariter, & verbaliter Apostolis tradita (nota) & demum per Spiritum sanctum B. Francisco, & eum sequentibus inspirata, totius in se quasi coniecti testimonium Trinitatis. Hæc est cui, attestante Paulo, nemo de cætero debet esse molestus, quam Christus passionis sue stigmatibus confirmauit, volens institutorum ipsius passionis sui signis notabiliter insigniri, &c. Hactenus Nicolaus.*

Septima, S. Franciscus tradidit Fratribus sui Ordinis in suâ regulâ prædictam euangelicam paupertatem, ita quòd professores dictæ regulæ nihil possunt habere nec in proprio, nec in communi, &c.

Ita definitum est, & declaratum per multos Pontifices & Ecclesiam, vt supra visum est.

Octaua, Beatus Franciscus post Christum, & eius matrem atque Apostolos fuit summus, & præcipuus obseruator vitæ, & regula euangelicæ, ac renouator eius, in isto statu sexto Ecclesiæ.

Hæc assertio ad fidem, aut mores non spectat, de veritate eius consulendi sunt passim authores, quos elogiis in beatum virum citat Henricus Sedulius in historiâ Seraphicâ. De eo sic testatur Trithemius: *Franciscus Ordinis Minorum institutor, & princeps, &c. vir sanctissima conuersationis, & euangelicæ paupertatis ardentissimus sectator, qui verbo, & exemplo multos ab iniquitate conuertit, &c. tantus amator Christi extitit, vt in contemptum mundi, & consolationis transitorie vix parem haberit, &c. quibus addi possunt & hæc Baronij. Ita plane Deus Ecclesiam suam in deterius declinantem, ac collabantem, iam deprauatâ morum disciplinâ, ad erigendam eam in conflatorio diuini spiritus Apostolicum hunc formauit hominem, qui mundi contemptum, ac paupertatem non affectu tantum (quod ad sanctorum imitationem sufficere potuisset) sed effectu etiam profecutus est, &c. Nempe cui reuelauit Dominus, ipso sic testante, quod deberet viuere iuxta formam S. Euangelij quantus in hoc fuit, & profecit vita testatur, & regula, quam instituit.*

Nona, Regula S. Francisci est Euangelium Christi seu idem cum Euangelio Christi. Hæc vera est in sententia Nicolai Papæ.

Decima, Quicumque impugnant vel contradicunt in aliquo regula Sancti Francisci, impugnant, & contradicunt Euangelio Christi, & per consequens errant & sunt heretici, si in hoc perseverant.

Planè nec dubium est, qui hanc regulam impugnant vel illicitam, inobseruabilem, discriminofam, impugnare etiam consilia Euangelica, ex quibus constat. Hæc censura Cardinalis à Sancto Paulo apud S. Bonauenturam cap. 3. vitæ Beati Francisci. *Si petitionem pauperis huius (supplè, Francisci postulantis confirmationem præfatæ regulæ) tantam quam nimis arduam, nouamque refellimus, cum petat confirmari sibi formam euangelicæ vitæ, cauendum est nobis, ne in Christi Euangelium offendam: Nam si quis intra euangelicæ perfectionis obseruantiam, & votum ipsius dicat contineri aliquid nouum, aut irrationabile ad seruandum, contra Christum Euangelij authorem blasphemare conuincitur, &c. Ne in longum res abeat ex dictis manifestè notum est, quàm sagax in colligendis, notandisque erroribus fuit author Directorij, vt qui triticum pro paleâ substituit, veritatem pro errore, determinationes Pontificum, & Ecclesiæ pro hæresibus; trabem nempe oculo transfixit, ne videret lucem, eandem mutuauit Bzouius vt in Franciscanos Cæsænatem, & Ochamum Andabatarum impetu præceps feratur; ex quinquaginta & quinque hæresibus decem iam minus habet: sed si septem sequentes penitus considerentur ad vnum tantum errorem possunt reduci, scilicet quod Pontifex non habeat potestatem super regulâ Franciscanâ, eodem recidit articulus decimioctauus. Magnus sanè profectus, decem & octo articulis hæresum, & errorum primum obiectis, vix vnum repe-*

Tom. 11.
an. 1182.

In testamēto
Frâncisci.

S. Bonauentura.

riri censurâ dignum. Lectoris industriæ committo de reliquis iudicium; ad historiam propero.

Bzov. *Fratricellos totius schismatis auctores, &c. anathemate percussit, &c. intelligit Cæsænatem & Ochamum, quos superius hoc nomine diffamauit: eorum porrò obiectiones sunt, quas hîc etiam hæreses, & errores appellat. Hæc calumnias superius diluimus.*

Sed quia pertinax obstitit, vltimò tandem os ei obstruamus; descripsit rectè, atque damnauit Ioannes Fratricellos sub sui Pontificatus initio viros prophanæ multitudinis, nouæ religionis habitum assumpsisse testatus contra canones, sine vllius Sedis Apostolicæ approbatione: non alij, sed ij ipsi ei fuerunt vltimo sui Pontificatus anno scriptis contra eos litteris ad Vicarium vrbis Episcopum Viterbiensem; quibus primam decretalem, *Sancta Romana atque vniuersalis Ecclesia, &c. de verbo ad verbum inclusit, mandans eam vbique promulgari, vt effectum fortiretur.*

IOANNES EPISCOPVS, SERVVS
seruorum Dei Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbienf. nostro in spiritualibus in vrbe Vicario, & dilectis filijs Philippo de Cambarlhaco Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de dictâ vrbe Rectori patrimonij Beati Petri in Tusciâ, nec non Inquisitoribus hereticæ prauitatis in patrimonio & vrbe prædictis ac prouinciâ Roman. auctoritate Apostolicâ deputatis: salutem & Apostolicam benedictionem.

Bulla contra
Fratricellos.

DVdum ad audientiam Apostolicæ Sedis multorum insinuatione perducto, quod nonnulli profane multitudinis viri, qui vulgariter Fratricelli, seu Fratres de paupere vitâ, aut Bizochi sive Bighini, vel aliis nominibus nuncupantur in paribus Italia, necnon in Insulâ Sicilia, Comitatu Prouinciæ Narbonens. & Tholosan. Ciuitatib. & Dioc. ac Prouinciis aliisque cismarinis partibus contra sacros Canones habitum nouæ religionis assumere, congregationes & conuenticula facere, & superiores sibi ipsis eligere, quos Ministros, seu Custodes vel Guardianos aut nominibus appellant alijs, plurimos ad eorum sectam recipere, loca etiam de nouo construere seu constructa recipere, in quibus habitant in communi, publicè mendicare quasi eorum secta vna de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis existeret, temeritate damnabili præsumperant & præsumebant etiam incessanter, & vt ipsorum error veritas, & impietas religio putaretur, plurimi eorum regulam Ordinis Fratrum Minorum quam Sanctus Franciscus instituit se-

profiteri, & ad litteram obseruare sungebant, quamquam sub obedientia generalis, vel Prouincialis Ministrorum ipsius Ordinis minimè morarentur. pretendentes se à sancta memoria Cælestino Papa V. prædecessore nostro huiusmodi status seu vite priuilegium habuisse, quod tamen etiam ostenderent, non valeret, cum scilicet rec. Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster ex certis causis rationabilibus omnia priuilegia ab ipso Cælestino concessa, quæ per ipsum Bonifacium non contingeret approbari, viribus vacuasset, nec dictum priuilegium inueniretur per eundem Bonifacium approbatum. Nos attendentes quod in errorum barathrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios Patrum diffinitionibus anteponunt, ipsorumque quàm plurimi, sicut nobis fide digna innotuerat relatio à veritate Catholica fidei deniabant, contra sectam, ritum, & statum huiusmodi auctoritate Apostolica de fratrum nostrorum consilio processimus sub hac formâ. Ioannes Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Sancta Romana atque vniuersalis Ecclesia, &c. post insertam de verbo ad verbum decretalem, sequitur. Sanè quia sectam præfatam non resurgere, sed abolitam remanere perpetuam, prædictamque inuolabiliter obseruari sententiam, plenè desideris affectamus, ad quod expedire plurimum credimus processum, & sententiam huiusmodi sæpius præserte fidelium multitudine presentibus discretioni vestre per Apostolica scripta in virtute obedientie districtè iniungendo mandamus, quatenus vos, & quilibet vestrum per vos, & alios viros religiosos, & seculares exemptos, & non exemptos de quibus videbitur vobis, quos ad hoc, non obstantibus exemptionis, & quibusuis aliis priuilegiis eis aut eorum ordinibus, aut locis sub quacumque formâ, vel expressione verè concessis, compellere per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ valeatis singulis diebus Dominicis, & festiuis in Ecclesiis, & locis vrbs & Roman. Prouincie, ac patrimonij Beati Petri in Tuscia, ac partium vicinarum, ac in sermonibus publicis, & de quibus expedire cognoueritis, eosdem processum, & sententiam, dum clerus, & populus ad diuina vel sermones audiendos conuenerint, publicantes omnes, & singulos sectam huiusmodi obseruantes generaliter necnon nominatim illos, quos vobis summarè, simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figurâ iudicij constiterit in præmissam incidisse sententiam, excommunicatos denunciare, singulis diebus Dominicis, & festiuis in eisdem Ecclesiis, locis, & sermonibus publicè procuretis. Et quia sine fautoribus, & receptatoribus diu pestilentes homines huiusmodi latere non poterunt, nec durare diebus Dominicis & aliis solemnibus præserte fidelium multitudine copiosa sub excommunicationis pœnâ & aliis, que fautoribus, & receptatoribus talium per iura canonica sunt inflicta, ut à fauoriâ receptione & defensione illorum publicâ, & occultâ debeant abstinere moneatis, & efficaciter inducatis contra non parentes monitioni huiusmodi ad denuntiationem inflictarum, & inflictionem comminatarum penarum huiusmodi & alias prout expedire videritis Apostolicâ auctoritate simpliciter, de plano, absque strepitu, & figurâ iudicij iuxta statuta canonum, & priuilegia concessa Inquisitionis officio procedendo, inuocato ad hoc si necesse fuerit, auxilio brachij secularis. Volumus autem, quod de publicatione, monitione, ac aliis supradictis confici faciat publica instrumenta, illa nobis postmo

postmodum fideliter transmissum. Datum Auinion. 5. Idus Februarij, Pontificatus nostri anno 18.

Scriptis aliis 3. Idus Februarij eiusdem anni commisit eidem Episcopo Viterbiens. & fratri Simoni Philippi de Spoleto Ordin. Minorum Inquisitori vrbs, & Prouinciæ Romanæ, vt in eisdem Fratricellos diligenter ex officio inquirerent, sed quia prolixum esset eas ad longum transcribere sufficere instituto attexere initium, quod ita habet.

IOANNES EPISCOPVS, &c.

AD nostri Apostolatus peruenit auditum quod ad tuam fili Inquisitor, dudum perducto notitiam, quod quidam pestilentes homines, qui se faciunt Fratricellos seu Fratres de paupere vite vulgariter nominari, quorum secta, ritus, & status damnati & sub excommunicationis pœnâ promulgatâ in quoscumque præsumentes contrarium perpetuæ prohibitioni subiecti dudum per Sedem Apostolicam extiterunt in vrbe, & circumvicinis partibus occultè quandoque, & interdum publicè morabantur, pessimas hæreses & errores damnatissimos profitentes, & etiam seminantes, quibus alios inficere periculosè nimium satagebant, &c. Datum Auinion. 3. Idus Febr. Pontif. nostri anno 18.

Probet mihi porrò Bzouius Cæsarenam & complices assumpsisse habitum religionis nouæ contra Canones, viros fuisse prophanæ multitudinis qui professionem mentiebantur regulæ Franciscanæ, qui exemptionem suam priuilegio per Cælestinum concessio asserabant. Eiusmodi fuere in opinione Ioannis Pontificis Fratricelli, eiusmodi fuisse describuntur in decretalibus: alios autem non agnoscunt Fratricellos: vel producat semel, vbi vocatus est Cæsanas à Ioanne, aut aliis eius temporis, Fratricellus? vbi pro Fratricello damnatus? præserto sunt sententiæ in eum promulgatæ, in quibus nec nomen, nec hæreses, nec scelera Fratricellorû expressa quispiam inueniet. Hæc fortè dissimulanda erant in Michaële iam rebelli, & schismatico? vel ea dissimularet Ioannes, qui hominem pridem damnauit, & quantum licuit est vltus. Sed fortè statum mutantes Fratricelli facti sunt alij sub Benedicti anno primo, quos proinde Benedictus totius schismatis authores anathemate percussit. Bzouius remittit lectorem suum ad archiuum Vaticanum citans tantum epistolam 410. nihil aliud expediret videre decretalem Benedicti, vt liquidò constaret, si ex sententiâ decretalis Cæsanas, & Ocham dicantur Fratricelli, an verò præsumptione Bzouij. Deinde si illos, aut veros Fratricellos perstringant. Ego malitiam meam ingenuè fateor, mihi in suspitionem venit aduersarius non leuem eius fraudis, quam sæpius deprehendi, quia occurrit mihi ex Archiuo Aracælitano missa decretalis Benedicti hoc anno data contra Fratricellos eosdem, quos Ioannes damnauit; quam in gratiam lectoris subiiciam, vt fidem faciat Ioanni & Benedicto eandem ipsam & sectam, & nomen Fratricellorum inuisum fuisse, atque ab vtrisque damnatum, nec vllatenus in sententia discrepare.

BENEDICTVS EPISCOPVS, SERVVS
 seruorum Dei; Dilecto filio Inquisitori hæreticæ prauitatis
 in Prouincia Roman. autoritate Apostolicâ deputato sa-
 lutem, & Apostolicam benedictionem.

Licet dudum secta illa pestifera, quæ Fratricellorum, seu Fratrum de
 paupere vita dicebantur, vulgariter reprobata & damnata perpetua-
 que prohibitioni subiecta fuerit per Sedis Apostolicæ providentiam circum-
 spectam; nonnulli tamen perniciosi homines, & peruersi se Fratricellos, seu
 Fratres de paupere vitâ nominantes sub habitu, quem gestare ante reproba-
 tionem prædictam solebant homines dictæ sectæ in Prouinciâ Roman. suas
 iniquas damnatas congregationes, sicut habet multorum assertio, faciunt ac
 periculosos & detestandos errores & hæreses ibidem disseminant, & ut ex
 illis sinceritatem fidelium possint inficere, ac corrumpere, illos dogmatizare
 præsumant sub ouina pelle, ad decipiendum citius simplices, vulpinam, quæ
 vtuntur, astutiam abscondentes. Nos igitur tam periculosam, & præsum-
 ptuosam ipsorum audaciam refranari, & corrigi, ac prædictos, & quosvis
 alios errores, & hæreses extirpari de medio fidelium cupientes, discretione tua
 per Apostolica scripta in virtute obedientiæ districtius iniungendo manda-
 mus, quatenus inquisitionis commissum tibi officium diligenter & fideliter super
 iis, & aliis exequens & exercens de prædictis nequam hominibus, eorumque
 complicibus, receptatoribus, defensoribus & fautoribus ac eorum & cuiuslibet
 ipforum in hac parte criminibus, erroribus, & hæresibus simpliciter, &
 de plano sine strepitu & figurâ iudicij solerter inquirere, & ne de ipsorum
 erroribus, & hæresibus habere valeas plenius, & citius veritatem libris, &
 scripturis eorum per te sicut cautius poteris perquisitis, & captis ad corre-
 ctionem, & punitionem ipsorum ac complicum receptatorum, defensorum,
 & fautorum eorum, prout cuiuslibet excessus vel criminis qualitas exegerit
 procedere secundum sanctiones canonicas & privilegia prædicto concessa in-
 quisitionis officio adhibita diligentia operosa procures. Inuocato ad hoc si
 opus fuerit auxilio brachij secularis. Contradictores per censuram Ecclē-
 siasticam appellatione postpositâ compefcendo. Non obstante, si eis vel eo-
 rum aliquibus communitè, vel diuisim, ab eadem sit Sede indultum, quod
 interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas
 non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto
 huiusmodi mentionem. Datum apud Pontemorgia Auinionens. diocesis. 7.
 Idus Iulij, Pontificatus nostri anno 1.

Hæc Benedictus contra Fratricellos, ea ipsa vel alia eiusdem argu-
 menti occurrit Bzouio fortè; id certò constat nullam in Archiuo legisse,
 quæ Cefænatem aut Ochamum illius appellationis, aut sectæ fuisse con-
 stituat.

B. z o v.

B z o v. Cum etiam inter Cardinales existens doctâ responsione erro-
 res, & hæreses illorum confutasset, &c.

Nisi ostendero suo loco obiectiones veras omnes, & Catholicas esse,
 responsiones falsas, erroneas, atque ex parte hæreticas, causa, & foro
 cedam: patientiam ergò habe in me, donec omnia reddam tibi.

B z o v. Non illubet iterum errores recensere, vt legentibus sit explo-
 ratum magis, quantum possit pater mendaciy affundere his, qui ab vtero
 lucis diuiniore Ecclesia Romana Catholica errauerint. Subijcit quinque &
 quinquaginta author Directorij Inquisitorum.

Siue ex vtero siue ex vtre hæc narratio effusa est à luce diuiniore, & Vide supra
 humanioris veritatis longè aberrauit. Quid Cefænati cum Petro Ioan-
 nis? quid cum eius sectatoribus, quos vltus est Minister Generalis ex-
 stens? quid eidem cum Ecclesia carnali Antichristo, & huiusmodi deli-
 ritibus Begardorum, contra Ecclesiam Romanam, & Pontificem, vt qui
 nunquam ab eadem eiusve fide Sedis cessisse ferebatur (vt rectè notauit
 doctissimus vir Iacobus Gualteri) qui eandem appellauit, qui ad au-
 thoritatem decretalium eius per omnia confugit; de Ioanne Pontifice
 hoc solùm conquestus, quod iisdem obuiarit. In Capitulo Perpiniensi
 si, vt præmissum est, inquisitus, de quinque dumtaxat articulis, & hoc
 per deceptionem, & calumniam accusatus fuit, quorum ne vnus qui-
 dem hisce inferitur. Qui de errore Cefænatem, & Ochamum perstrin-
 gunt in hoc damnant, quod contrarium eius defenderint, quod per de-
 cretalem, Cum inter nonnullos. est definitum. Sed his superiùs abundè
 est responsum, quibus etiam satisfacit Sanderus in suâ Monarchiâ Ec-
 clesiasticâ ad annum 1316. Erant, inquit, hac etate, qui dicerent, Chri-
 stum eiusque discipulos, & veros imitatores nihil in speciali aut in communi
 suum habuisse, ob quam doctrinam Michaël Cefenas fratrum Minorum
 Generalis Minister, & Vilhelmus de Ocham excommunicati sunt à Ioan-
 ne XXII. ac potest quidem fieri, quod isti duo nihil aliud senserint, quam
 Christum & Apostolos nihil habuisse proprii secundum seculi huius consue-
 tudinem. Sed in eo peccarunt, quod summi iudicis decreto suum qualem-
 rumque sensum non subiecerunt. hætenus Sanderus. Excusatio vera est,
 Michaël tamen & Ochamus non ex causa doctrinæ, sed ob fugam &
 transgressionem præcepti Pontificij excommunicationem incurrerunt,
 vt superiùs differuimus tam ex ipsa sententia in eos lata, quam ex aliis
 authoribus.

Cæterùm admitto Cefænatem, & Ochamum eo sensu Begardis ag-
 gregari, quo propositiones veræ, & Catholicæ, quæ nihil aliud, quam
 Ecclesiæ determinationes seu quid affine sonant, inter eorum hæreses,
 & errores primâ computantur classe: illas namque, prout à nobis ex-
 plicatæ sunt, docuerunt. Sed quis Ecclesiæ determinationes hæresis &
 erroris agit? Bzouius & antesignanus, eâ fortè digni notâ, quam inu-
 runt. Ad veritatem profectò si affectus præponderat parum inclinâti.

Hæc

Haftenus ille specimen præbuit suæ in rebus Franciscanis fidei, audiamus & nunc Eymericum eiusdem instituti, auctorem Directorij, ouum ouo simillimum. Lacesiuit ille Franciscanos, nec impunè tamen cessere fallaciæ, illis ad defensionem stantibus; supposuit nomine Gregorij Pontificis Bullam Apostolicam, quam infra habes quæst. 26. eam vltus est Rex Aragonum, amandato in exilium auctore. Sed de hoc aliàs, non immemor ille vulneris, vindicias vbique in Franciscanos parauit, hic potissimum ex occasione Cesænatensis totum profudit stomachum, quem opportunè excepit Bzouius, Annalium non tam decori quàm augmento; falsò tamen vterque Cesænatem Begardis aggregat, nec verius eisdem tertio Ordini Sancti Francisci addixit Eymericus, vt superius primâ dissertatione probauimus. Subiicit mox Eymericus, numeratis quinquaginta & quinque, vt ipse vocat, erroribus, sequentia, vt gradatim in Cesænatensis accusationem descendat.

Calumniæ
Eymerici.

Et quia prædicti errores, inquit, fundantur originaliter in paupertate Euangelicâ, quam dicebant esse mendaciter, quod Christus, & Apostoli non habuerunt aliquid in proprio, nec in communi, & quod in his, quibus vtebantur, non habebant aliquid ius, sed solummodo simplicem usum facti. idè Dominus Ioannes XXI. declarauit contrarium, &c. & condidit de consilio fratrum extrauagans, Cùm inter nonnullos, &c. adiicit ipsam decretalem subscribens argumentum extrauagantis, Ad conditorem. tale.

Et quia prædicta constitutioni, Cùm inter nonnullos. dictus frater Michaël de Cesena Minister Generalis fratrum Minorum hereticus contradixit patenter, publicè, & impudenter, cum suis complicibus mendaciter, &c. idem Dominus Ioannes XXI. constitutionem edidit que incipit, Ad conditorem canonum, &c.

Verum quia ille hereticus Michaël antedictus cum quàm pluribus sociis suis constitutioni, Ad conditorem. etiam detrahebat, & ambas, Cùm inter, & Ad conditorem. pariter condemnabat: Idem Dominus Ioannes tertiam constitutionem edidit que incipit, Quia quorundam mentes, &c. & errores duos prædictos de proprio & communi fortim extirpauit, &c.

Refellit
Eymericus.

Quàm falsa sunt omnia hæc ex superius relatis patet, si vel mentem paulisper ad tempus ipsum referamus. Michaël porrò Cesænas nihil vsquam aduersus decretales aut Pontificem opposuit, donec eidem factus est rebellis, nec quidpiam in quæstione docuisse reperitur, præter illam decisionem Perusinam cum suis fundamentis, quæ extant apud Aluarum Pelagium lib. 2. de planctu. Hoc manifestum est ex Mariano, Marco Vlysiptonenfè supra citatis: lectorem remitto ad Apologiam Gerardi Odonis ad processum tam à Pontifice, quàm ab ipsa religione contra eundem promulgatos, in quibus dumtaxat reus agitur in iis, quæ post apostasiam huius argumenti scripsit. Cæteris ommissa præstat id ex ipsa damnatione eius per Ioannem latâ ostendere. Incipit *Ad nostri Apostolatus auditum, &c.* data est vno post fugam Cesænatensis anno scilicet 1329. 12. die mensis Maij. In constitutione præmittit

Pont

Pontifex fugam Cesænatensis, & complicum, & sententiam in eisdem, superiori anno latam, excommunicationis, priuationis, inhabilitatis (quæ promulgata est 6. Iunij 1328.) Deinde ad vltiorem procedens vltionem subdit: *Sanè, inquit, quia præfatus Michaël iis non contentus (scilicet fugâ ad Bauarum, & transgressione præcepti, quo Auinione detinebatur) venenum, quod corde occultum diu tenuerat, enomere publicè velut in sensum datus reprobum non formidans, ad ciuitatem Pisanam, qua per eundem Ludouicum de Bauaria, &c. non expauit dirigere gressus suos, &c. nonnulla erronea, & hereticalia contra constitutiones, & declarationes Sedis Apostolicæ. præsertim contra illam, qua incipit: Cùm inter. scribere ac dogmatizare in diuersis locis publicè. sicut famam seu potius infamia publica notoriâ, &c.*

Tum ergo primùm ex sententia Pontificis venenum, quod diu occultum tenuerat Michaël, euomere publicè, & constitutionem, *Cùm inter.* scriptis impugnare, & contra eam dogmatizare cœpit, quando fugâ dilapsus Ludouico Cæsari se coniunxit Pisis. Hoc contigit anno 1328. tribus annis postquam edita est vltima constitutio, *Quia quorundam.* promulgata anno 1325. quinque verò annis postquam reliquæ duæ emanarint, *Cùm inter,* videlicet, & *Ad conditorem.*

Ex quibus ad oculum apparet vanitas Eymerici auctoris Directorij: si enim anno 28. primùm cœpit Michaël impugnare publicè extrauagantem, *Cùm inter nonnullos.* quomodo ex eius contradictione *patente publica, & impudente* (vt is fingit) motus Ioannes edidit aliam, quæ incipit, *Ad conditorem.* quinque retrò annis. Quomodo etiam vtriusque tam huius, quàm illius impugnatio ab eodem facta, enixa est tertiam, *Quia quorundam.* tribus antequam contradixerit annis: sed vt cætera omittam, quàm incredibile est in supremo magistratu Ordinis Seraphici toleratum fuisse per annos quinque patenter, publicè, & impudenter auctoritatem Ioannis impugnantem? fidem ergo excedit eiusmodi vana, quam texit Eymericus, constitutionum genealogia, cuius vestigiis inhærens Franciscus Penna, vir alioquin doctus, & grauis, non secus ac ille aberrauit, in notis ad eandem quæstionem, & vt decretales aliam ex alia ortam monstraret, confundit argumenta, illius non immemor erroris, quem aliàs in eodem reprobauimus; Fratricellos damnatos extrauagante quæ incipit, *Sancta Romana Ecclesia.* denuò execrationi subiicit, per aliam quæ incipit: *Gloriosam Ecclesiam.* contra expressam vtriusque decretalis sententiam, vt aliàs differuimus; nam prima contra viros profanæ multitudinis, nulliusque approbatæ religionis, nouæ sectæ inuentiones data est: Hæc verò non illos, sed quosdam religionis Franciscanæ rebelles, & factos contumaces Prælati infectatur; Idem, nescio quâ fide, Gulielmum Ochamum ait extitisse congregationis, & Ordinis Fratricellorum, quos damnat constitutio, vt præmissum est, *Sancta Romana Ecclesia.* tanquam peregrinam sectam nullius approbatæ religionis, instituto, & habitu nouam. Constat autem ex veris & probatis historiis Ochamum Ministrum fuisse Angliæ religionem Franciscanam professum. Idque ex decisione Perusina, aliisque

Error Pen-
næ.

D d d

in.

in defensionem eius datis, quibus scripsit se Angliæ Ministrum. Simili progressu Cefænatis, & huius Ochani nomen per illas suprâ relatas tres constitutiones traducit, asserens, illum magnâ complicum cateruâ stipatum, tam primam, quàm secundam momordisse totis viribus, verbis & scriptis impugnasse; proinde mox editam extrauagantem, *Quia quorundam*. velut improbitate suâ extorfisse. Subiicit, quod vanius est, eos ausos fuisse etiam Auinione in consistorio suo Ioanni in faciem resistere, & appellare: nempe profectus erroris est, vt ex vno in alium degenerare comperiat: sed quia in his & aliis, quos subiungit pridem errorem Bzouij vel vtriusque fusiùs confutauimus, superfedendū duxi. Admoneo grauiùs lapsum fuisse Pennâ suo duce Eymérico, & eiusmodi notulas propriâ magis coniecturâ, quàm ex decretalibus vel ex historiis concepisse: In primis Michaëlem post appellationem in consistorio Auinione, Pisis in Italia, in Ciuitate Medonensi in Germania, depositum officio in Capitulo Parisiensi; damnatum variis sententiis à Ioanne Pontifice, sistit tandem Auinione tribunali his verbis: *Cum verò post multas blasphemias ubique verbis, & scriptis contra constitutiones Domini Papæ, & Sedem Apostolicam prolatas Michaël de Cefena, qui iam fuerat omni dignitate priuatus, Gulielmus Ocham & Bonagratia de Bergamo conuersus, iussi essent non recedere à Ciuitate Auinionensi, ad quam fuerant perducti, illi clam arreptâ fugâ ad presentiam Petri de Corbario in Antispam assumpti, &c. gressus suos dirigere festinarunt, &c.* Ita nempe historiam texunt, qui à suo sensu nolunt recedere. Michaël depositus est vno anno postquam Auinione fugit in Capitulo Parisiensi, omnique ista à fuga successerunt, vt ex præmissis sæpius probauimus. Restat vt vnum adhuc testimonium authoris huius transcribam lectoris studio, & cautelæ. *Interim, inquit, Dominus Ioannes XXI. &c. aliam publicauit incipientem: Quia vir reprobus Michaël, quæ non est impressa, nec adhuc peruenit ad manus meas, in qua plenissimè impiis eorum appellationibus respondit, veritates Catholicas, quas in aliis extrauagantibus desinierat, firmiter stabiliendo, & errores contrarios confutando, &c.* Vnde precor nosti plenissimam esse responsonem, veritatem Catholicam stabilitam, & errores eâ constitutione confutatos? Vnde, inquam, nosti, si nec impressa est, nec ad manus tuas peruenerit? nempe testimonium ex signato necdum aperto libro profers.

Reiectis Eymérico, & Penna, regredior ad Bzouium, qui ne EymERICI quidem fidelis sectator: Is porro licet in Cefænatem iniquus, in eo iudicio eundem de impugnatione decretalium, & duobus articulis damnatis per decretalem, *Cum inter nonnullos*. expressè tantum agit præmissos verò quinquaginta, & quinque (vt cum illis loquar) errores, & hæreses ad alios refert, de quibus tam quæstio proposita, quàm eius responso dumtaxat loquitur. Titulus quæstionis: *De hæresibus Begardorum, & Beguinorum*. Quæstio autem hæc est: *Quintadecima quæstio est: Hæreses & errores Begardorum, Beguinorum, Fratricellorum, vel Fratrum de tertio Ordine Beati Francisci (quod idem est) qui insurrexerunt*

in Prouincia Prouincia, & in Prouinciis Narbona, Tholosa, &c. & aliis mundi partibus, &c. qui sunt?

Responso. *Hæreses autem & errores Begardorum, Beguinorum, Fratricellorum, vel Fratrum de penitentia de tertio Ordine Sancti Francisci isti sunt*. Subiungit perpetuos quinquaginta quinque articulos de quibus superiùs. Cæterum quod Begardos seu Fratricellos confundat cum tertiæ regulæ S. Patris nostri Francisci professoribus, quod eiusmodi articulos Petri Ioannis referat scriptis, quod denique Cefænatem sectatorem illius scribat, reiiciendus est, & veritas suis locis quærenda, vbi de hisce fusiùs disseruimus.

Deinceps autem festinate lubet ad responsonem illam (vt iidem asserunt) Cardinalis ad obiectiones Cefænatis, & complicum; audire tamen primò lubet ea in parte censuram Bzouij.

B z o v. Num. eodem. *Benedictus Pontifex, &c. Fratricellos, &c. anathemate percussit: cum etiam olim inter Cardinales existens doctâ responsonem errores, & hæreses illorum confutasset, &c. & num. 3.*

Hæc & complura alia Beguini spiritu vertiginis correpti, cum verbo, & scripto pronunciaissent, non sibi æquum putauit Benedictus Pontifex, vt ea toleraret; neque maiorem curam veritatis tuenda vindicandæque susciperet quàm olim Cardinalis fecisset: Namque ante Pontificatum zelo honoris Sedis Apostolica inflammatus, Beguinis, & Fratricellis sese constanter opposuerat: & hæc quæ subiungo totidem & eisdem ferè verbis reposuerat. Hanc desuper notam titularem margini inscribit: Responso ad quosdam errores Fratricellorum facta à Benedicto Papa, dum adhuc Cardinalis esset. Num. 4. Ad eum modum cum olim inter purpuratos Patres Iacobus adscriptus pro dignitate Ioannis Pontificis XXI. respondisset, &c.

Bzouij ergo sententia est obiectiones præfatas hæreses esse, & errores; responsonem doctam, ac proinde sanam, & veram, pro dignitate Ioannis conceptam. Antequam iudicium nostrum de eiusmodi censurâ proferamus, æquum erit responsonem ipsam primùm discutere, quidque veri, quid falsi contineat indagare, & quia apud Bzouium nihil sine corruptelâ, recurrendum erit ad ipsum authographum, Directorium scilicet Inquisitorum 2. part. quæst. 17. vbi hanc Cardinalis responsonem Bzouius inuenit, sed non fideliter transcripsit, vt conferenti transumptum cum originali constabit. Ita quæstionem proponit EymERICUS Directorij Inquisitorum 2. part. quæst. 17.

QVÆSTIO XVII.

De obiectis Fratricellorum contra constitutiones Ioannis XII. cum responsionibus ad illa.

Decimaseptima quæstio est: Hæreses & errores, qui per nonnullos aduersarios veritatis (opponentes se dictis determinationibus factis per dictum Dominum Ioannem Papam XII. de proprio, & communi) asseruntur mendaciter, atque falsè, qui sunt?

Ad hanc respondemus, quod post prædictas determinationes factas de proprio, & communi in constitutionibus, Cum inter nonnullos, & Quia quorundam. quam plures pseudo-fratres Minores à communi vita, & moribus Ordinis fratrum Minorum Sancti Francisci deuiantes dixerunt, ac falsò asseruerunt infra scriptas hæreses, & errores sequi ex dictis constitutionibus, quas Dominus Benedictus XI. dum esset Cardinalis recollectit atque soluit per modum, qui sequitur, luculenter, &c. Applicabimus limam conferentes tam obiectiones quàm responsiones cum fidei principiis, receptaque doctrina, tum verò apparebit, cuiusnam opus reprobanditur adulterinum, & corrosusum.

Obiectio prima.

Primò quidem asserunt, pro sui erroris fundamento, quod Apostoli, & Religiosi vitam Apostolorum sequentes, non habuerunt, nec habent in rebus usu consumptibilibus, nec non consumptibilibus usu, aliquod ius domini, vel proprietatis, aut ius utendi in speciali, vel in communi, sed tantum usum simplicem facti, dominio, & proprietate talium rerum penes alium manente.

Censura.

Infideliter citatur fundamentum Cæsænatis, & Ochami, nec enim in ea amplitudine locuti sunt, ut constat ex decisione Perusina, in qua & tempus determinatur (quo Apostoli eam sequuti sunt paupertatem) & dominium seu proprietatem iure ciuili introductam tantum pro eo tempore excludunt, quæ proprietas, seu dominium forum, & actionem concedunt: non moror ipsam decisionem.

Decisio Perusina.

Determinationi S. Rom. Eccles. firmiter, & totaliter inherentes, concorditer, & unanimiter dicimus, & fatemur: quod dicere, & asserere quod Christus viam perfectionis ostendens, & Apostoli eandem perfectionis viam sequentes, atque per exemplum in alios volentes perfectè viuere derivantes,

nihil

nihil iure proprietatis, & domini seu iuris proprii in speciali, & in communi habuerunt, non est hereticum, sed sanum, catholicum & fidele, &c. Hactenus Michaël in conuentu Perusino, nihilque aliud hic docuit, aut proposuit pro fundamento, quàm hoc genus paupertatis Christi, & Apostolorum exemplo probari licitum, eâ determinatione, quâ idem declarauit Nicolaus Papa. Hoc manifestum est ex obiectione 2. & 4. quibus ad Nicolai auctoritatem pro defensione prædictæ paupertatis recurritur. Idem confirmant 5. 6. 8. 9. sed præ cæteris septima obiectio, non aliter scilicet loquutos fuisse de paupertate siue Apostolorum, siue Franciscanorum, quàm iuxta sensum Nicolai in decretali, Exiit. imò hoc ipsum concedit aliquoties non obscure author responsionis, qui Nicolao proinde in hoc errorem impingit eundem cum opponentibus per totam responsionem, & maxime responsione ad obiectionem 13. in qua concedit in decretali, Exiit. erratum esse in doctrinâ, & vitâ Christi, & Apostolorum. Dissertatio ergo Michaëlis, & Ochami pro declaratione Nicolai fuit, & eâ paupertate, quam illa docuit: reductâ autem primâ obiectione ad limitatam decretalis sententiam, eandem cum ipsa veritatem, & fidem meretur, ac proinde in eâ limitatione nec hæresim, nec errorem asserit, vel infert; vera enim est Pontificis ab vniuersali Ecclesia recepta, & à multis successoribus approbata definitio, ut superius disseruimus, eiusdem decretalis auctoritatem firmantes.

Adiicio vltimus in ea etiam generalitate intellecta obiectio, si excludat dumtaxat ciuile dominium, & proprietatem ab Apostolis; non esse hæresim, vel errorem, sed probabilem & fundatam doctrinam plurium Doctorum, Aluari Pelagij lib. 2. de planctu cap. 56. Sanderi de visibili Monarch. ad annum 1316. Nau. apol. de re dit. quæst. 1. monit. 10. & seqq. ac aliorum, qui passim occurrent lectori.

Responsio Cardinalis.

Ad illud respondet Dominus Benedictus, & dicit, quod prædictum fundamentum hereticum esse declaratum est: prout in decretali, Cum inter nonnullos. continetur: quia (ut diligenter consideranti appareat) contrariatur diuina scriptura, sanctorum Patrum doctrina, & consuetudini totius Ecclesie.

Censura.

Hæc responsio quoad primam partem manifestè est falsa, Prædictum porro fundamentum iuxta sententiam decretalis, Exiit. (qui fuit verus Cæsænatis intellectus) non fuit damnatum per extrauagantem, Cum inter nonnullos. ut ex concordia vtriusque decretalis per plures, & nos superius facta, constat. Quoad secundam partem maiorem meretur notam, maxime si attendatur respondentis sensus erroneus in sequentibus expressus. Equiualeat porro huic; Pontifex determinauit aliquid

in quæstione fidei, & morum, & acceptauit Ecclesia, quod contrariatur diuinæ Scripturæ, & Sanctorum Patrum doctrinæ, quæ est assertio omnium opinione hæretica, si enim deficeret fides Petri, portæ inferi præualerent aduersus Ecclesiam tali errore seductam. Id de facto contigit ex mente respondentis, nam Pontifex determinauit Christi, & Apostolorum paupertatem seu expropriationem tam in particulari, quam in communi fuisse, eamque meritoriam & sanctam: *Dicimus, inquit, quod abdicatio proprietatis huiusmodi omnium rerum tam in speciali, quam etiam in communi propter Deum meritoria est & sancta, quam & Christus viam perfectionis ostendens verbo docuit, & exemplo firmavit, quamque primi fundatores militantis Ecclesiæ, prout ab ipso fonte hausserant in-volentes perfectè viuere, per doctrinam, ac vitam ipsorum alueos deriuarunt*, &c. Hæc determinatio acceptata ab Ecclesia, confirmata per successores Nicolai tanquam vera, Apostolica, vt aliàs ostendimus: eam tamen contrariari Scripturæ, & Sanctis Patribus criminatur auctor Responſionis, cui non est inconueniens infra Pontificem, & Ecclesiam seduci in fide errore iudiciali, modò non adſit peruerſitas voluntatis: peruerſum fanè dogma.

Secunda obiectio.

Secundò dicunt, quod prædictam paupertatem fuisse Christi, & Apostolorum determinauit Dominus Nicolaus Papa III. in §. Porro abdicatio proprietatis omnium rerum, &c. in constitutio. Exiit.

Censura.

Id euidentius est ex verbis iam præmissis. Hæc ergo siue obiectio siue assertio dicenda sit, omni notâ hæresis, & erroris libera est.

Responſio.

Respondet quod licet illud in constitutione dicta continetur, tamen ex Scriptura diuina verum esse non ostenditur, sed solummodo narratur, & tamen iam nos ostendimus, quod contrarium haberi potest ex scripturâ Apostolicâ, & Euangelicâ: ex quâ scripturâ motus Dominus noster Papa declarauit dictam assertionem (si pertinax esset) hæreticam esse sicut contrariam diuinæ Scripturæ. Nec hoc asserit simpliciter, & determinatè Dominus Nicolaus, qui dictam constitutionem fecit, sed solummodo hoc dicit incidenter, & narratiuè. Posito etiam quod determinatiuè diceret non obstat, cum contrarium inueniatur in Scripturâ diuinâ, si diligenter attendatur, & nunc est per Ecclesiam determinatum, & patet ex supradictis in tractatû prædicto. Hactenus responſio.

Censura.

Censura.

Responſio quatuor integratur partibus, quarum prima partim imperitiam notat authoris, partim falsa esse conuincitur: *Illud, inquit, in constitutione continetur: tamen ex scripturâ diuinâ verum esse non ostenditur, sed narratur. Quasi decisio, seu definitio Pontificis in discursu non autoritate fundaretur; discursiuè concipi, non assertiuè deberet. Licet porro definitio supponat Inquisitionem veritatis, per varias Doctorum collationes, in his tamen non firmatur eius certitudo, sed in Pontificis autoritate per Spiritus Sancti infallibilem assistentiam directâ, & confirmatâ. Nec rationes, si quando adducuntur, ad formulam definitiuam spectant, nec eandem cum ipsa firmitatem, robur, aut veritatem sortiuntur, nisi aliundè id ipsis contingat. Nonnullæ enim quandoque sunt topicæ, nonnullæ incertæ, vt apud omnes est in confesso; hinc illud vulgare: Decretum obligare subditos, non rationem decreti, perinde in hoc locum habet, sicut in aliis, vt rectè docet Canus de locis lib. 6. cap. 8. ad 4. argumentum. Idem exemplis confirmans, doctrinæque hæc ab omnibus recepta est: ergo obest definitioni Nicolai seu declarationi, quod ex scripturâ eam non probauerit (hoc doctoris est) cum per modum sententiæ, authoritatiuè ex cathedra; & præceptiuè promulgari debuit, subditos ad eam ligando. Quid porro operæ præter hæc in suâ constitutione præstitit ipse Ioannes, qui definitionem non probat, scripturam in qua fundatur dumtaxat supponens: idem stylus est Nicolai, qui peruia, & clara scripturæ testimonia supposuit iam nota, & in sensu præmissis declarauit. Declarationem autem hanc vocare narrationem, nec grammatica, nec veritas permittit, nec vsus, nec stylus.*

Secunda pars Responſionis nihil ingerit præter errorem iam sæpiùs reprobatum, quasi Nicolaus errarit, & contrariam sententiam definiarit Ioannes.

Tertiam partem falsam esse superiùs ostendimus, cum de autoritate declarationis ageretur.

Quarta pars supponit errorem, quem inferiùs docet, nempe Pontificem determinare posse aliquid contra scripturam, & veritatem in quæstione fidei.

In hac responſione sequentia dogmata continentur.

Primum. Contrarium eius, quod declarauit Nicolaus, haberi ex scripturâ Apostolicâ, & Euangelicâ.

Secundum. Assertionem decretalis seu Nicolai damnatam esse, vt hæreticam à Ioanne, & contrariam sacre Scripturæ.

Obiectio tertia.

Tertiò dicunt quod in his que pertinent ad fidem, vel mores determinatum semel per Summum Pontificem non potest per alium reuocari: talis autem

Consulatur præ aliis Francofordiense, & epistola Adriani Pa-
pæ.

autem est assertio Domini Nicolai de Christi, & Apostolorum paupertate.

Censura.

Demus minorem huius argumenti vel dubiam esse, vel falsam, scilicet Nicolaum aliquid definiisse: non est error contra fidem, sed interpretatio decreti præter mentem Pontificis inuenta. Sed minor scrupulum non ingerit respondenti: negat porrò illam maiorem. Hæc tamen assertio tam est de fide, quàm quod Pontifex habeat in seipso immediatam, & infallibilem assistentiam Spiritus sancti de finiendis quæstionibus fidei, & morum concessam. Vnanimis scholæ sententia, à qua pauci admodum, & de opposito notati, recedunt. Eam docet Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 1. artic. 10. Walden. lib. doct. fid. cap. 47. Turcrem. lib. 2. cap. 109. Hofius lib. 2. contra Brentium. Caiet. opus. de potest. Conc. cap. 9. Ecchius lib. 1. de primatu cap. 18. Driedo lib. 4. de Ecclesiasticis dogmat. cap. 3. Ioannes à Louanio libro de perpetua cathedra Petri, protectione, & firmitate cap. 11. Canus lib. 6. de locis cap. 7. Valentia 2. 2. disput. 1. punct. de Romano Pontifice lib. 4. cap. 3. id probat latissimè variis Sanctorum Patrum, & Pontificum testimoniis. Suarez contra Regem Angliæ lib. 1. cap. 5. & latius lib. 3. & multi alij, quos breuitatis causa omitto. Quæstionem disputare non est huius loci, in quo breuitati studemus, sufficiat ostendisse obiectionem præmissam receptæ sententiæ adhasisse.

Responsio ad tertiam obiectionem.

Respondet, quod falsum est: nam Petrum, qui non ambulabat rectè ad veritatem Euangelij, reprehendit, & correxit Paulus, ut patet ad Galat. 2. & tamen non erat illi par, sed inferior. Item, Stephanus Papa determinauit, quod nullus baptizatus per quoscumque hæreticos veniens ad Ecclesiam Catholicam rebaptizaretur: Sanctus autem Cyprianus cum multis Episcopis in Africa celebrans Concilium, determinauit oppositum: videlicet, quod baptizati à quibuscumque hæreticis, si ad Ecclesiam Catholicam veniant, sunt baptizandi, reprobans in hoc Stephanum Papam, ut patet ex Cypriani epistolis ad Tubaianum, ad Stephanum, & Pompeium. Concilium autem Nicanum utramque opinionem Sancti Cypriani, & Stephani Papæ correxit, determinando, quod baptizati ab hæreticis non seruantiibus formam Ecclesiæ, venientes ad Ecclesiam baptizentur, ut non sit contra articulum fidei, & unum baptisma, &c. Postquam autem per alia exempla (quibus supersedeo) aliis Pontificibus errorem impingit, hæc subiicit: Ex quibus constat, quod illud, quod circa fidem, & mores malè determinatum est per unum Papam, vel Concilium, potest per alium, perspectà melius veritate, corrigi, & emendari. Ideo non est mirum, si Dominus Ioannes diligenti deliberatione cum multis petitis in Theologia, & in utroque iure habuisset, reuocauit.

reuocauit, quæ malè dixerat Dominus Nicolaus de Christi, & Apostolorum paupertate.

Censura.

Responsio expendenda est quoad singula asserta, & quoad ea, quæ simul supposuit, vel ex ea colligi possunt. Inter Catholicos verò nihil non reprehensione dignum continet. Prima assertio eius est; falsum esse, quod vnus Pontifex non possit reuocare, quæ alius in quæstione fidei, & morum definiuit, seu determinauit, quod supponit Pontificem in publico fidei iudicio, de quo proculdubio loquuntur obiectantes, errare posse, alioquin eius definitio nequiret reuocari, cuius oppositum Dominicus Bannes censet pro traditione Apostolicâ seruandum: *Et quidem*, inquit, *ut talis haberetur ab omnibus Christianis nisi à tempore Concilij Constantiensis in agro Domini inimicus homo, id est, diabolus zizaniam superfeminasset: Etenim vsque ad illa tempora soli Græci errabant in hac parte.* Eadem est censura Cæsi loco citato cap. 7. ad finem, hæresis notâ perstringentis contrarium, utpotè damnatum à Sixto IV. decretali contra Petrum Oxoniensem, cuius septima propositio fuit, Ecclesiam Romanam posse errare in fide, damnatus proinde hæresis à Concilio Complutensi, & à Sixto V. palynodiam emisit, quam refert Cæsius ibi, & Bannes conclus. 5. Damnata etiam à Leone X. contra Lutherum, & à Martino V. in calce Concilij Constantiensis. Franciscus Pitagienges Summæ disput. 25. quæst. 2. artic. 4. consentit. Adiri possunt auctores, quos citauimus in præcedenti ad obiectionem censurâ.

Pergit tamen author obniti, & suæ responsionis fidem argumentis fulcire. Ita probat definitionem vnus Pontificis in quæstione fidei & morum reuocari ab alio: *Nam & Petrum*, inquit, *qui non ambulabat rectè ad veritatem Euangelij, reprehendit & correxit Paulus, ut patet ad Galat. 2. & tamen non erat illi par.*

Hæc ratio in se inutilis est, & impertinens ad propositum si expendatur secundum veritatem: si verò torqueatur ad sensum responsionis, quo eam probare possit, facit erroneum intellectum, nempe Petrum in fide definiendo errasse contra illud, *Rogami pro te, ne deficiat fides tua*, & Paulum eam definitionem reuocasse, & quod amplius est supponit definitionem Pontificis non modò à pari, sed ab inferiore posse reuocari, quod clariùs infra docet asserens Cyprianum in Concilio Africano reuocasse definitionem, seu determinationem Stephani Papæ. Hæc omnia absurdissima sunt, & ab omnibus ut errores reiecta. Petri factum metuente conuersorum ex gentibus. Petrus infirmitatem Iudæorum expertus, superuenientibus Ierosolymâ fratribus se adiunxit, conuictu abstinentis gentium, ne illos legis tenaces, & ceremoniarum, offenderet. Paulus verò, ne hæc simulatio necessitatem statueret obseruandorum legalium, aut gentes exemplo Petri ad Iudaismum transferret, id non approbavit, neuter autem in fide quidpiam definiuit.

Tertio loco subiicit Stephani Papæ definitionem reprobam esse à Cypriano in Concilio Africano, vtrumque mox correctum per definitionem Concilij Nicæni. Hæc secunda ratio pro suâ responsione adducta, peccat in doctrinâ & peccat in historiâ.

Primus error responsionis.

Primus error est, asserere Stephanum quidpiam in hoc definiisse, vt supponit respondens, si ad scopum suæ responsionis collimat; aut fuisse loquutum in generalitate, neminem, scilicet, ab hæreticis quomodocumque baptizatum, esse denuò baptizandum, si illi debitam formam non obseruarent. Mandauit dumtaxat nihil innouandum circa traditionem Apostolicam. Res ita fuit; Agripinus Carthagenensis Archiepiscopus eam nouitatem induxit, vt resipiscentes ab hæresi in gremium Ecclesiæ non reciperentur, nisi mundati prius lauacro baptismi. Putans sicut nec fidem, ita nec verum baptismum extra Ecclesiam inueniri, quem sequutus est in hoc Cyprianus, & quidam Africani, & nonnulli etiam in Asiâ. Nouitatem correxit Stephanus mandans teste Vincentio: *Nihil innouandum, nisi quod traditum est*, id ipsum confirmat pluribus in locis Augustinus, vt lib. 5. de baptismo cap. 2. 3. *Apostoli quidem, inquit, nihil exinde præceperunt, sed consuetudo illa, que opponebatur Cypriano (supple, à Stephano) ab eorum traditione exordium sumpsisse, credenda est, sicut sunt multa, que vniuersa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta benè creduntur, quamquam scripta non reperiuntur.* Stephanus ergò consuetudinem ab Apostolis receptam, & conseruatam vniuersum per Ecclesiam teneri voluit, nunquam opinatus baptismum siue intra, siue extra eandem cum defectu substantiali formæ, aut materiæ potè ministrari; illud verò segmen epistolæ Stephani, quod apud Cyprianum legitur, in epistolâ ad Pompeium, alium ab hoc sensum non facit. *Si quis ergo, inquit, à quacumque hæresi venerit ad nos, nihil innouetur, nisi quod traditum est, vt manus illi imponatur in pœnitentiam, &c.* Præterquam enim, quòd sensus eius clausulæ dependeat ab antecedentibus (vt notat particula illatiua) in quibus necessum est, probatam fuisse traditionem de non baptizandis hæreticis, & de veritate sacramenti, hæc ipsa, quæ sequuntur, generalitatem loquutionis ad verum restringunt sensum, vt de iis intelligatur Stephanus, qui substantiam sacramenti obseruabant: *Nihil innouetur, inquit, nisi quod traditum est, &c.* circa eos scilicet, qui à quacumque hæresi redeunt ad Ecclesiam: solum monens seruandam traditionem: traditio autem nunquam docuit eos non esse baptizandos, quibus verum sacramentum non fuit collatum, cum id manifestæ scripturæ contrarietur: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Ioan. 1. Idem confirmat Eusebius lib. 7. cap. 3. 4. *Cyprianus, inquit, Ecclesie Carthagenensis pastor, primus inter homines eius ætatis, non aliter, quam per lauacrum baptismatis hæreticos erroris maculis, ante ablutos, in Ecclesiam admittendos existimauit: Verum Stephanus nihil noui, aut alieni à traditione, ex Apostolorum temporibus deriuata molendum arbitratus, hæc de re animo vehementer commotus est, &c.*

Verba Stephani.

Eusebius.

Secundus error.

Secundus error est, quod dicat Stephani determinationem seu definitionem (vt ex ipsius sensu loquar) correctam, & reprobam fuisse per

per Cyprianum, & Concilia Africana: Hoc nempe indicat lapsum fuisse Stephanum, & inferiores, qualis fuit Cyprianus, & dicta Concilia, auctoritatem habere corrigendi, & reprobandi definitionem Pontificiam, vel etiam examinandi; quod schismaticum est. Econtra ergò accidit: nam errantem Cyprianum cum Africanis, Firmilianum, & Cappadoces reduxit Stephanus, reiecta fuit nouitas, & communi consensu resumpta traditio, quam ad veritatem steterè, negantes rebaptizandos hæreticos cum Stephano; cui & multa Episcoporum millia adhæsisse docet August. lib. 3. contra Cresconium cap. 1. cum Donatistæ eius erroris sectatores non magis septuaginta Africanos, Orientales verò, quinquaginta Episcopos in patrocinium aduocare, aut numerare possint, qui mox omnes, excussio errore, veritatem sequuti, Stephanum receperunt. Audi Vincentium. *Quis ergo, inquit, tunc vniuersi negotij exitus? quis vtiq; nisi vñsatus, & solutus: retenta est scilicet antiquitas, & explosa nouitas.* & infra: *Postremò, inquit, ipsius Concilij Africani siue decreti qua vires? donante Deo nulla, sed vniuersa tanquam somnia, tanquam fabule, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata sunt.* Hieronymus in dialo. contra Luciferianos refert Afros venisse tandem in Stephani sententiam: *Denique illi ipsi, inquit, Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum eo statuerant (supple, Cypriano) ad antiquam consuetudinem deuolui nouum emisere statutum.* Hoc idem fecisse Orientales auctor est August. lib. 3. contra Cresconium cap. 2. & 3. idemque de Cypriano benignius præsumit: *Sed fortasse, inquit, factum est, vt suam correxerit sententiam, sed nescimus: neque enim omnia, que eo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoria litterisque mandari potuerunt; aut omnia, que mandata sunt, nouimus.*

Vincentius.

Hieron.

Hanc reconciliationem Ecclesiarum tam in Oriente, quàm in Africa scripsit Eusebius loco citato, ex litteris Dionysij Alexandrini, cuius verba sunt: *Jam scito, frater, omnes Orientales Ecclesias, que antea fuerant propter errorum peruersitatem nonnullâ dissensione distractæ, ad concordiam denuò esse reductas. Demetrianum dico Antiochie Episcopum, Theodistum Cesaree, Mosabanem Alie, Marinum Tyri, mortuo Alexandro, Episcopum, Helenum Tarfi, & cunctas Cilicie Ecclesias, Firmilianum etiam & totam Cappadociam illustriores Episcopos nominatim perstrinxi, ne vel litteræ videantur aliquanto prolixiores vel nominum enumeratio lectori satietatem, & molestiam afferat. Syria porrò vniuersa, & Arabia, quibus vestra doctrinâ, & consilio semper magno adiumento fuistis, & quibus etiam modo scripsistis epistolas, Mesopotamia quoque, Pontus, atque Bithynia, & ne in longum faciam omnes, ubique gaudio exultant, & vno animorum consensu, ac fraternâ charitate Deo gloriam impertiunt. Hactenus Dionysius.*

Euseb. Dionysius Alexandrinus.

Ergo non Cyprianus Stephanum correxit, sed Stephanus Cyprianum, ad quem non modò reliquæ Ecclesiæ & vniuersus orbis, sed etiam qui pridem Cypriano adhæserunt, vnanimè congregati tanquam ad pastorem concurrerunt.

Tertius error est, Conciliū Nicenum correxisse Stephani opinionem. Consuetudinem Ecclesiæ obseruauit Stephanus, nouam non induxit opinionem: eam consuetudinem Concilium confirmauit (siue illud fuerit Nicenum, siue aliud) vt author est August. lib. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 9. *Consuetudinis robore, inquit, tenebatur orbis terrarum, & hæc sola opponeretur inducere uolentibus nouitatem, quia non poterant apprehendere ueritatem. Postea tamen dum inter multos ex utraque parte tractatur, & queritur, non solum inuenta est, sed etiam ad plenarij Concilij authoritatem, roburque perducta, post Cypriani quidem passionem, sed antequam nos nati essemus. Hanc autem fuisse consuetudinem Ecclesiæ, quæ postea multis discussis ambagibus perspecta ueritate, plenaria Concilio, confirmata est, ostenditur ex ipsius Beati Cypriani uerbis, &c. Vide eum etiam lib. 1. cap. 18. lib. 2. cap. 4. & alibi sæpe. Hoc Concilium uniuersale de quo sæpe Augustinus, Nicenum fuisse probabilius est, licet ipsa definitio in terminis iam non extat: uestigia quædam eius sunt Canon. 19. quo mandatur baptizandos Paulianistas, & Cathaphryges, qui ueritatem formæ sacramentalis respuerunt, & Canon. 9. quo præcipitur Nouatianorum in suo gradu receptio. Hinc Hieronymus dialogo contra Luciferianos ait Concilium Nicenum recepisse omnes hæreticos respicientes in suo gradu, exceptis solis Paulianistis. Ex dictis ergo eliquata est ueritas, tantumque abest, ut Concilium reuocaret, aut correxerit aliquod decretum Stephani, ut sententiam eius confirmaret, robur definitionis uniuersalis totius Ecclesiæ, quam is tenuit, consuetudini adiiciens.*

Ad conclusionem præfatæ responsionis nihil attinet dicere, cum idem uertatur, supponens Concilium & Pontificem quæstionem fidei determinando errare posse, & priorum per posteriores definitionem corrigi, sicut de facto Ioannes Papa reuocauit dictum Nicolai Pape de paupertate Christi, & Apostolorum. Quæ quantum cum communi & sanâ doctrinâ conueniant, æquus iudicet lector.

Obiectio quarta.

Quartò dicunt, quòd si contenta in prædicta decretali, Exiit. sint falsa, & hereticalia, sequitur quòd Papa Nicolaus errauit in fide Catholica, & hereticus fuit, &c.

Censura.

Nihil clarius quàm hic nullum adferi errorem, aut doceri hæresim, argumentum est ab inconuenienti: Antecedens conditionale ex doctrina respondentis suppositum. Consequentia bona: nam falsitati in quæstione fidei, præter errorem iudicalem, superaddit hereticalis, articulum expressè esse definitum, & quidquid aliud requiritur ad constituendum hæreticum. Qui ergo falsa, & hereticalia docet in fide, sequitur quòd

quod sit erroneus in fide, & hæreticus à formali causa in subiecto ad effectum.

Responsio ad quartam obiectionem.

Respondetur. Quod non, quia dum uoluntas non sit in crimine, si ex defectu humane intelligentiæ error contingat, non est simpliciter culpabilis error, taliter quod deberet pro errore damnabili reputari, ut patet in Petro, quem Paulus reprehendit, & in Cypriano martyre quem Augustinus sic excusat lib. de Baptismo contra Donatistas. Item quia dicit Augustinus in epistola ad Hefychium: Error uitandus est, quantum ab homine uitari potest: sed mihi quisquam non uidetur errare, cum aliquid nescire se scit, sed cum putat se scire quod nescit. Nicolaus autem faciens decretalem, Exiit. non uidebatur quod putaret se contra ueritatem fidei, ac morum determinare certitudinaliter, quod scientia requirit, quia dixit quod si aliquod dubium in suâ declaratione insurgeret, non per quoscumque sed per Romanum Pontificem declarari haberet: multum autem dubiabile erat id quod dixerat de paupertate Christi & Apostolorum, & an usus in omnibus rebus possit separari a dominio, & proprietate: Ideò potuit ac debuit Dominus Ioannes illud dubium declarare cum contrarium ex Scriptura diuina & legali possit deduci. Et sic Dominus Nicolaus non errauit in fide simpliciter, quia non putauit, vel putabat se scire quod nesciebat; sed putabat se scire quod non sciebat: Alioquin frustra & sine causa, si crederet se scire prædicta, aliquem correctorem, vel emendatorem uellet habere: cum illud quod ueraciter sciuit sic esse, sit impossibile aliter se habere: & ita ipse non errauit perniciosè, nec Ecclesia sequens eum, quia sub declaratione, & correctione authoritatis Apostolicæ Sedis, illa, quæ dixit, asseruit, propter quod eius error uenialis & humanus fuit, nec error simpliciter debet dici, ut patet per dictum Augustini supra inductum, & similiter disputans excusat Beatum Petrum.

Censura.

Summa responsionis est Nicolaum excusari ab errore damnabili, qui sit peccatum, non uerò ab errore iudiciali, qui fuit uenialis & humanus, quia nesciebat se errare aut contra Scripturam diuinam & legalem determinare, nec errauit proinde perniciosè, nec Ecclesia eum sequens. Concedit ergo Nicolaum docuisse contra Scripturam, & errasse in fidei quæstione, & sic de Ecclesiâ eum docentem sequente; ob ignorantiam autem tam illum, quàm hunc excusari à peccato, seu ab errore pernicioso: ne autem quispiam ambages, aut pro excusatione respondentis hanc eius doctrinam ad quæstiones alias, quæ fidem, & mores uniuersim non concernunt, transferat, id imprimis aduertat obiectionem cui responderetur ad fidei tantum doctrinam spectare: Si contenta, inquit, in prædicta decretali, Exiit. sint falsa (supple, in fide, ut supponit illatio) &

Doctrina
perniciosa.

hereticalia. sequeretur, quod Nicolaus erraret in fide Catholica, & esset hereticus. De errore etiam in fide loquitur manifestè ipse respondens: Nicolaus autem, inquit, faciens decretalem, Exiit. non videbatur quod putaret se contra veritatem fidei ac morum determinare certitudinaliter, &c. & infra. Et sic Nicolaus non errauit in fide simpliciter, quia non putauit seu putabat se scire quod nesciebat, &c.

Sententia ergo respondentis est tam Pontificem docentem, quæ fidei sunt, quàm Ecclesiam cum sequentem errare posse, errore, inquam, iudiciali. Hæc meritò doctrina ab omnibus reicitur, vt sequentem responsionem tractantes ostendemus.

Interim rationes illæ ex Petri, & Cypriani exemplis petiæ non faciunt ad propositum, vt superiùs manifestum est. Tertium insuper, quod adicitur falsum est, & sine fundamento adfertum; nihil enim Nicolaus sub correctione asseruit, aut asserere potuit ex cathedra discernens in doctrinâ fidei & morum, cum periculum erroris nullum subsit, nullum agnoscat in terris superiorem: hæc verba sunt decretalis: *Et ne Sedem prædictam contra detractores huiusmodi oporteat ulterius laborare, vniuersis, ac singulis cuiuscumque præeminentiæ, conditionis, aut status districtè præcipimus, ne contra prædictam regulam, & statum prædictorum fratrum, seu contra præmissa per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, & decretata, suppleta, & approbata, & etiam confirmata dogmatizent, scribant, determinent, prædicent, seu præter loquantur, publicè vel occultè: Sed si quid peres aliquem in his ambiguitatis emerferit, hoc ad culmen prædictæ Sedis Apostolicæ deducatur, vt ex auctoritate Apostolicâ, sua in hoc manifestetur intentio, cui soli concessum est in his statuta condere, & condita declarare.* hæc tenet Nicolaus. Quid porro hîc de prætenâ submissione, aut correctione dictorum legi potest? nihil omnino, imò & contrarium manifestè. Nempè decretalem ex auctoritate Apostolicâ, & quidquid in ea deciditur, editam esse. *Et ne Sedem prædictam, inquit, contra detractores huiusmodi oporteat ulterius laborare, &c. præcipimus, &c.* demonstrans se ex eadem auctoritate hæcenus processisse, omniâque superiùs ordinata, & declarata statuissè, & sicut prohibuit glossas alias fieri, siue in regulam, siue in suam decretalem præter grammaticales, ita nunc similiter inibuit obloquia siue publica, siue priuata: dubia suborta ad Sedem Apostolicam interpretanda referri mandat, cui hoc tantum concessum est in iis quæstionibus statuta condere, & condita declarare, nihil ergo hîc asserit Nicolaus sub correctione Sedis Apostolicæ, cui referuat dumtaxat interpretationem ambiguum (cum id de iure ei soli debeat) non eorum quæ expressè, & clarè definita sunt.

Obiectio quinta.

Quintò asserunt, quod dicta decretalis, Exiit. fuit per vniuersalem & Sanctam Ecclesiam approbata, & in Concilio Generali Viennensi confirmata.

Responsio

Responsio.

Respondet quod nunquam fuit approbata per vniuersalem Ecclesiam aliter, nisi vt communes constitutiones Papales: nec fuit approbata, vel improbata in prædicto Concilio, nec Dominus Clemens V. in decretali, Exiui de paradiso. dixit quod decretalem, Exiit. Concilium Generale approbauerit, vel confirmauerit.

Censura.

Tam obiectio quàm responsio aliena sunt à doctrina fidei, ac proinde ab omni hæresi, & errore. Versantur enim in quæstione, quam vocant, facti. Falsitas tamen responsionis superiùs demonstrata est, vbi de auctoritate ipsius constitutionis agitur: & inferiùs ostendetur responsione ad decimam quintam obiectionem.

Obiectio sexta.

Sextò dicunt, quod sequitur totam Romanam Ecclesiam multis annis in fide errasse, quod est contra articulum fidei: *Credo in vnam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, &c.*

Censura.

Sequela ista supponit antecedens illud quartæ obiectionis ex quo deducitur. Hoc est argumentum: *Si contenta in prædicta decretali, Exiit. sint falsa, & hereticalia. sequitur totam Ecclesiam Romanam multis annis in fide errasse.* Sequela est euidentis suppositâ acceptatione decretalis, quam aliàs probauimus. Nulla ergo hac obiectione hæresis aut error defenditur, sed ex tanto inconuenienti verius impugnatur: nam dicere, quod Ecclesia vniuersim acceptarit & confirmarit doctrinam in fide falsam, & hereticam, blasphemum est & hereticum; Ecclesiam enim vniuersim errare non posse in fide certum est.

Responsio.

Respondet quod non est imputandus error Ecclesie Catholice, si aliquid definit Papa vel Ecclesia, seu Concilium Generale non pertinens ad fidem & mores, quod pro tunc quando definitur, non factâ plenâ discussione fuit definitum: quod tamen postea per diligentem inquisitionem factam apparet contrarium esse veritati. Frequenter enim contingit, quod multa prius determinata per Concilia, & per Papam sunt postea reuocata, sicut patet per supradicta: & maximè in talibus, vbi sacra Scriptura non loquitur omnino

omnino clarè, & expressè: unde in talibus licet absque notâ hereticæ prauitatis opinari contraria ante Ecclesiæ determinationem sub articulis fidei positam. Unde sicut in Domino Nicolao non fuit error perniciosus, sed venialis ex causis supradictis: ita nec in sequentibus eum ante determinationem Domini Ioannis. Quod autem fuerit peccatum veniale in Ecclesia circa presentem materiam, vel aliam, non est inconueniens, nam cum dicit Apostolus ad Ephes. 5. quod Christus exhibuit sibi Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam, debet intelligi de Ecclesia triumphante, non de militante, vt dicit August. lib. retractationum.

Censura.

In primis aduertendum est illam particulam, non pertinens ad fidem & mores, &c. vel debere intelligi de fide explicitâ, quæ supponit determinationem sub articulis fidei positam, vt idem paulò inferius loquitur, vel certè adiectam esse à quopiam ad respondentis vanam excusationem, cuius expressa sententia tam hîc quàm alibi nihil clarius sonat, quàm hanc quæstionem fidei, & morum esse, eamque definitam à Ioanne tanquam de fide in sensu contrario, ab eo quem Nicolaus docuit, hunc proinde errasse, non tamen perniciosè, sed ex ignorantia, obliquè ergo & contra mentem, & verba respondentis interpretatur Penna eum loqui tantùm de quæstione à fide & moribus alienâ; hoc enim nec intentum, nec formam obiectionis attendit; nec in ipsam responsionis doctrinam specietenus quadrat: Concedens porrò non esse inconueniens Papam, Concilium, & Ecclesiam in definiendo errare, id probat (iuxta doctrinam responsionis tertiæ ad quam se remittit) quia determinata per Pontifices & Concilia sæpius fuerunt postmodum reuocata, & maxime, inquit, in talibus, vbi sacra Scriptura non loquitur omnino clarè & expressè: unde in talibus licet absque notâ hereticæ prauitatis opinari contraria ante Ecclesiæ determinationem, sub articulis fidei positam. Ergo loquitur de veritate reuelatâ, & sacre Scripturæ, quæ capax est definitionis sub articulis fidei. Unde sicut excusat inferius Nicolaum ab errore in fide pernicioso, ita etiam & sequentes eum, ante, inquit, determinationem Domini Ioannis. Supponens post eam determinationem errorem esse perniciosum, seu hæresum cum Nicolao amplius sentire. Item responsione ad quartum contrarium eius, quod determinauit Scriptura diuina posse deduci affirmat; eadem est eius sententia, responsione etiam ad secundum & ad primum. Responsione verò ad tertium ita habet: Ex quibus constat, quòd illud, quod circa fidem & mores male determinatum est per vnum Papam, vel Concilium, potest per alium perspectâ melius veritate corrigi, & emendari. Constans ergo doctrina respondentis est Papam, Concilium, & Ecclesiam definiendo, seu determinando quæstionem fidei, & morum errare posse errore iudiciali, nihilque aliud in præsentiarum intendit, aut asserit.

Ad responsionem igitur regressus eam in sua distribuo membra, vt singulis studiosius perpenis lector ob oculos habeat integrâ monstru corporis

corporis effigiem, & informia lineamenta totius scholæ penicillo iam pridem notata.

Primum assertum. Non est imputandus error Ecclesiæ Catholice, si aliquid definiat Papa, vel Ecclesia, seu Concilium Generale, quod pro tunc quando definebatur, non factâ plenâ discussione fuit definitum: quod tamen postea per diligentem inquisitionem factam apparet contrarium esse veritati: omisi illam clausulam: non pertinens ad fidem & mores, vt quæ ad sententiam, & intentum respondentis non faciat, vt præmissi: habenda proinde inter non adiecta, & impertinentia, nisi intelligatur de pertinentibus ad fidem formaliter tanquam positum sub articulis definitis & declaratis.

Secundum assertum. Frequenter contingere multa determinata per Concilia, vel Papam esse postea reuocata, maxime in talibus vbi sacra Scriptura non loquitur clarè, & expressè.

Tertium assertum. Sicut in Nicolao non fuit error perniciosus, sic nec in sequentibus eum ante determinationem Domini Ioannis. Persequentes Nicolaum intelligit Ecclesiam ad intentum argumenti, vt sequens etiam adsertum declarat.

Quartum assertum. Quod fuerit peccatum veniale in Ecclesia circa presentem materiam vel aliam non est inconueniens.

Summa doctrinæ in hoc reducitur, vt tam Papa, quàm Ecclesia, quàm Generale Concilium definiendo errare possit in fide, errore, quem vocat, iudiciali contrarium scripturæ & veritati reuelatæ asserendo, id sæpius contigisse, scripturâ obscurius rem declarante, hoc errore implicitum fuisse Nicolaum, & Ecclesiam, quæ eum est sequuta.

Hæc doctrina plurima eaque maxima habet inconuenientia, quoniam aliqua cursim adnotare magis libet, quàm studiosius (ne quid extra scopum ferat) impugnare.

Primum inconueniens est, quòd tollat assistentiam perpetuam & infallibilem Spiritus sancti promissam Ecclesiæ: tollit nempe subiectum ipsius assistentiæ: si namque Papa, Concilium Generale, & Ecclesia definiendo quæstionem fidei, errare possint, nullum huius assistentiæ subiectum manet iuxta fidem Catholicam; aliud enim statuere hæresis est; vana ergo est promissio illa Christi, nec dum exaudita oratio: Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in eternum, Spiritum veritatis, Ioan. 14. Item. Paracletus autem Spiritus sanctus ille vos docebit omnia & suggeret vobis omnia quæcumque dixerit vobis. Item. Cum autem veniet Spiritus veritatis, docebit vobis omnem veritatem, quem vos cognoscetis, quia apud vos manebit. Quomodo autem cognoscet Ecclesia Spiritum veritatis apud se mansisse, si errorem definite, & sequi possit in suo vniuersim capite & membris: quomodo Spiritus veritatis suggeret omnia, quæ dixit Christus, si in scripturâ non loquente clarè, & manifestè errare possit tota Ecclesia docendo?

Oppositum autem huius doctrinæ sustinetur tanquam de fide ab omnibus Catholicis, nam licet quidam varient de subiecto proximo

Errores responsionis.

Inconuenientia assignatæ doctrinæ.

assistentiæ; conueniunt tamen infallibilem esse, & indefectibilem, quoad vniuersum corpus, prout includit caput, & membra, vt nec vniuersum seduci, nec docendo & definiendo possit seducere.

Secundum inconueniens sequitur non modò fallibilem, & defectibilem esse eiusmodi assistentiam, sed de facto defecisse multis Pontificibus, & Conciliis, potissimum Nicolao III. & Ecclesiæ eius erroneam definitionem contra Scripturam Euangelicam, & Apostolicam sequenti contra prædicta, & alia Math. *Porta inferi non præualebunt aduersus eam.* Frustra alioquin Paulus monet Timotheum, *vt sciat quomodo eum oporteat conuersari in domo Dei, quæ est Ecclesia Dei viui, columna, & firmamentum veritatis.*

Tertium inconueniens est quòd errare possit tam Ecclesia, quàm Pontifex in Scripturæ sacræ intelligentiâ non clarè, & expressè loquentis.

Quartum est quòd per eam tollatur nobis firmitas nostræ fidei, nam si Ecclesia, Concilium Generale, & Pontifex errare possit in doctrinâ reuelatâ definiendo falsum, non deerit nobis occasio formidinis, anxietatis, & dubitationis, an hac vel illâ definitione errarit.

Quintò tandem non vanam schismatis, & rebellionis materiam hæc doctrina ministrat, inquirendi scilicet decreta fidei, per Pontifices, & Concilia stabilita, si vera sint, aut falsa; quid plura? Ecclesiam errare posse & de facto errasse hæresis est omnibus nouatoribus communis, qui in hoc eam erroris condemnant, in quo ab ipsa damnantur, vt rectè præter alios adnotauit Bannes 2. 2. quæst. 1. artic. 10. dub. 3. cuius censuram, quia breuis & clara, hîc subiicio.

Pro huius expositione supponendum est hoc commune & generale de omnibus hæreticis Ecclesiæ infallibilitatem impugnare, & negare, quo sunt errores eius doctrinæ contrarios statuere possint; ita fecit vt refert Eusebius lib. 5. cap. 15. Montanus quidam Phrygius ortus vico, Ardaba nomine temporibus Commodi Imperatoris, & Soteri Papa circa annum Domini 181. qui Ecclesiam sæpè errare asseruit; & Ioannes de Vvestphalia, siue (vt alii dicunt) Vvestphalia tempore Caroli V. Imperatoris, & Clementis VII. Summi Pontificis circa annum Domini 1533. cuius error Moguntie damnatus est, & Nestorius Episcopus Constantinopolitanus circa annum Domini 427. tempore Theodosij iunioris Imperatoris, & Cælestini Pontificis Romani. Docuit idem Ioannes Vviclef, & Lutherus, qui circa nostra tempora exorti constanter affirmant passim Ecclesiam errare, maxime in hoc, quod contra Christi institutionem sub vnâ tantum specie laicis ministrat Eucharistiã. Et in eo, quòd Paulo prædicante opera non esse necessaria ad salutem, sed tantum fidem, ipsa e contrario sentiat. Imò auctore Augustino epistolâ 48. 50. & 161. Donatistæ, & Rogatiani Ecclesiam errare affirmabant in hoc, quòd se toto orbe diffusam putaret, cum solum in Africa reperiendam esse ipsi docerent. Omitto alios quam plures qui huc accesserunt poterant: nullus enim est hæreticus qui hanc sententiam non teneat. Nam cum ipse sentiat (quicumque sit ille) contra Ecclesiæ determinationem, & putet suum sensum eius definitioni præponendum, necessarium est, vt illum existimet errare, ne se decipi credat. Hactenus Bannes.

Obiectio

Obiectio septima.

Septimò dicunt in decretali, Exiit. contineri, quod in rebus temporalibus est considerare proprietatem, passionem, vsum fructum ius utendi, & simplicem vsum facti, & vltimò tanquam necessariò eget vitâ mortalium, licèt aliis carere possit: quia nulla potest esse professio, quæ à se vsum necessaria sustentationis excludat: qui, inquam, vsus non iuris, sed facti tantummodò nomen habens, quod facti tantum est in utendo præbet vrentibus, nihil autem iuris.

Responsio.

Respondet imò quod non valet: quia quoad illa, dicta decretalis est correctæ, & emendatæ rationabiliter per illum qui potest; & ita cum ex statuto correcto, & emendato, quoad illa quæ sunt correctæ, & emendatæ, arguant, eorum dicta non concludunt.

Censura.

Neque obiectio, neque responsio ad fidem, aut mores directè spectant: quæstio enim iuris agitur, quæ ad doctrinam fidei reducta habet rationem facti, in quo non est inconueniens Pontificem errare, nisi quando error redundat in veritatem doctrinæ, vt contingit in Sanctorum canonizatione, quæ ab inquisitione facti dependet. Cæterum Nicolai sententia prælata est à successoribus non modò confirmata à pluribus Pontificibus & Concilio Viennensi: sed reuocatum mox ab aliis, quidquid aduersus eam Ioannes statuit, de quâ reuocatione superius actum est.

Obiectio octaua.

Octauò dicunt, quod multi Romani Pontifices in rebus temporalibus vsis consumptibilibus & non consumptibilibus vsu, quæ fratribus Minoribus offeruntur, dantur, vel conceduntur, dominium Rom. Ecclesiæ serauerunt, vsu tantummodò simplici facti fratribus derelicto.

Responsio.

Respondet, quod hoc fecerunt alij Summi Pontifices de rebus quæ non consumuntur vsu: Dominus autem Nicolaus fecit hoc de omnibus rebus, supponens tamen dictum suum correctioni Romani Pontificis: & sic Dominus Ioannes tam ex auctoritate iuris, quam ex auctoritate eidem reseruatâ, per dictum suum prædecessorem, contrarium multis rationibus ostendit, & determinat.

Censura.

Eiusdem notæ est hæc tam obiectio, quàm responsio cum præcedenti; ad fidem & mores non spectant: ideo nec hæresis, nec erroris contra fidem notam, aut periculum vllum incurunt. Attamen responsio ridicula est, & falsa: Nicolaus enim nihil sub correctione dixit: nec in ea sententia solus incesit, vt supra fufius probauimus: subiungam dumtaxat testimonium Clementis in Viennensi Concilio Clement. *Exiui de paradiso.* Proinde, inquit, cum vir sanctus paupertatis præmissa in regula modum exprimens dixerit in eadem, fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem, sed tanquam peregrini, & aduene in hoc seculo, in paupertate, & humilitate domino famulantes, vadam pro elemosyna confidenter: sicque declaratum extitit per nonnullos prædecesores nostros Romanos Pontifices, hanc expropriationem intelligi debere tam in speciali, quàm etiam in communi. propter quod & rerum omnium concessarum, oblatarum, & donatarum fratribus (quas, & quarum usum facti scilicet ordini vel ipsius fratribus licet habere) proprietatem & dominium in se & Romanam Ecclesiam receperunt, dimisso ipsis fratribus in eis tantummodo usu facti simplicis, &c. Non vnus ergo Nicolaus, sed nonnulli Clementis prædecesores dominium omnium rerum concessarum, oblatarum, donatarum, quibus vti per regulam licuit, siue mobilia, siue immobilia fuerint, quoad proprietatem in se, & Romanam Ecclesiam assumpserunt, solo facti usu relicto fratribus. Hoc idem confirmat Clemens, & declarat, abusus, qui in detrimentum tantæ paupertatis induci ferebantur, cum puritate, & vera eius obseruantia non posse consistere.

Obiectio nona.

Nono dicunt, quod Romanus Pontifex definiuit carentiam talis domini esse sanctam & meritoriam, & quod Christus & Apostoli viam perfectionis ostendentes, abdicationem huiusmodi domini docuerunt, & quod carentia talis domini non est infructuosa domino, cum sit meritoria ad æterna, & professioni pauperum opportuna.

Censura.

Obiectio hæc litteraliter desumpta est ex decretali, *Exiit.* eiusque est expressa definitio, seu sententia ab Ecclesia recepta, & confirmata: ergo nec hæresis, nec error est.

Responsio ad nonam obiectionem.

Respondet, quod illud, quod hic dicunt, correctum est rationabiliter per illum, qui hoc corrigere poterat, & debebat ostendendo esse impossibile in talibus

talibus rebus usum facti separari à dominio, & quod si separaretur dominium, esset verbale, simulatum & enigmaticum.

Censura.

Hæc responsio supponit errorem superius iam sæpius designatum, nimirum definitionem vnus Pontificis per alium posse corrigi, & Nicolaum ideo correctum à Ioanne, quæ erronea sunt & falsa.

Obiectio decima.

Decimo dicunt, quod veniens contra determinationem Papæ & Romanæ Ecclesiæ est hæreticus censendus, propter quod non licuit alicui definire contrarium determinationi Domini Nicolai.

Censura.

Obiectio loquitur de Papæ & Romanæ Ecclesiæ determinatione in fidei & morum quæstione: fundatur in certo, & infallibili iudicio eorum cui error subesse nequit. Veritas est recepta cuius exemplum habes in Concilio Constantiensi sess. 13. vbi condemnat vt hæreticos, qui dixerint Ecclesiam errare in consuetudine administrandi populo Eucharistiam sub vnâ specie tantum, & Martinus V. in Bulla approbationis Concilij eisdem definit tanquam hæreticos, vel sapientes hæresim coërcendos, qui hoc Ecclesiæ institutum damnant; id confirmat Lucius Papa ad Episcopos Galliæ, & Hispaniæ 24. quæst. 1. cap. A recta fide; ideo etiam Ioannes de Westphalia, & Petrus Oxoniensis, vt supra præmissimus, hæresis damnati sunt, quia errorem determinationibus Papæ & Ecclesiæ adscribebant.

Responsio ad obiectionem decimam.

Respondet quod illud non est verum nisi determinatio Ecclesiæ contineatur in Scripturâ diuinâ, vel ex ipsa euidenter & necessario concludatur: vel nisi Ecclesia expresse determinet, quod tale quid sit tenendum sicut pertinet ad fidei articulum, determinans, quod dicentes, & tenentes contrarium sicut hæretici sunt habendi. Quod autem dixit Dominus Nicolaus de Christi paupertate, & separatione domini, &c. non continetur in Scripturâ diuinâ, nec potest concludi ex ea, nec fuit positum sub articulo fidei.

Censura.

Determinationem Nicolai in scripturâ contineri fufius ostendimus. Responsio ergo hoc negans falsa est, nec eâ etiam parte subsistit, quæ

ad definitionem fidei requirit, vt Ecclesia etiam determinet, quod tale sit tenendum sicut pertinens ad fidei articulum determinans, quod dicentes & tenentes contrarium sicut hæretici sunt habendi. Nam eo ipso, quod Ecclesia authoritatiuè aliquid definiat iudicialiter procedens in eiusmodi quæstionibus, decisio est irrefragabilis & de fide, licet expressè non declarentur pro hæreticis oppositum docentes, nec adiiciat eiusmodi formulam: sufficit nempe, vt sententiam ferat ad quam fideles vniuersim liget certo, & firmo decreto. Exempli gratiâ proponamus definitiones Concilij Florentini, in quibus nec prædicta formula exprimitur, nec adiicitur vlla in vniuersum pœna (quin & Marcus Ephesius contra sentiens toleratus est) hæreticus tamen esset, qui obstarat. Nicolaus autem non modò certo, & firmo decreto processit de Apostolicæ potestatis plenitudine, sed pœnas insuper adiecit in contradictores, & eos, qui decretalem ipsam aliter, quàm littera permittit, in suum sensum torquerent. Cum igitur, inquit, ex prædictis, & aliis per nos cum multâ maturitate discussis, regula ipsa licita, sancta, perfecta, & obseruabilis, nec ulli patens discrimini euidenter appareat: illa & omnia superscripta per nos statuta, ordinata, concessa, disposita, decreta, declarata etiam, & suppleta de Apostolica potestatis plenitudine approbamus, & confirmamus, & volumus existere perpetuæ firmitatis, &c. subiicit deinceps pœnas.

Obiectio vndecima.

Vndecimò dicunt, quod Dominus Ioannes seipsum condemnat reprobando, & reuocando, & contrarium faciendo eorum, quæ de Christi, & Apostolorum paupertate decretalis Exiit, continet: quia ipse antea pronunciauerat decretalem, Exiit, & Exiui, salubriter editas, lucidas, multâque maturitate digestas, prout in constitutione per eum edita, quæ incipit Quorundam. deprebenditur euidenter.

Censura.

Obiectio hæc notam hæresis non incurrit, nec fidem tangit, & rectè fundatur: Ioannes porrò vtramque illam decretalem confirmauit extrauag. Quorundam. ergò rectè infertur seipsum damnasse si illas à se recepras & approbatas mox reprobarit: argumentum supponit errorem respondentis, mordicus enim defendit Ioannem ita fecisse.

Responsio ad obiectionem vndecimam.

Respondet, quod non valet, quia Dominus Ioannes in constitutione Quorundam. quæstionem de Christi, & Apostolorum paupertate, & inseparabilitate domini ad usum non accepit determinandam: sed solum duos articulos, scilicet de vestibus fratrum, & de congregando blado, vino, & aliis

aliis necessariis in granariis, & cellariis, & in istis duobus articulis dicit, quod vult declarationes indubias addere declarationibus Dominorum Nicolai III. & Clementis V. & sic verba generalia, quæ in prologo dictæ constitutionis, Quorundam. præmittuntur, ad certos articulos in narratione restringuntur, vt patet intuenti eam. Et posito etiam, quod ista verba, quæ isti ponunt, tunc dixerit, quantum ad omnia contenta in dictâ constitutione, Exiit. quando nondum quæstio de Christi paupertate erat ventilata, non est inconueniens, si postea diligentius veritate quæsita, & reperto fore verum contrarium eorum, quæ dixerat Dominus Nicolaus, Dominus Ioannes dictum suum correxerit asserendo, & determinando contenta de paupertate Evangelica in decretali, Exiit. non esse solida, nec vera. Sic enim & sancti, quod prius dixerant, frequenter posterius correxerunt, quando veritas magis incoepit per disputationes & collationes scripturarum eis apparere: nec erubuerunt sua dicta corrigere, vt patet per Augustinum in libro retractationum, & in secunda epistola ad Marcellinum.

Censura.

Prima pars responsionis in eo versatur, vt confirmatio illarum decretalium per Ioannem facta ad duos tantum articulos, qui ad scopum extrauagantis faciebant, referri debeant. Verba Ioannis eam non admittunt glossam. Nos, inquit, post prædecessorum nostrorum, &c. Nicolai III. & pie memorie Clementis V. Romanorum Pontificum super intellectu & obseruantia regule Ordinis fratrum Minorum declarationes, salubriter editas, solidas quidem, & claras, & lucidas, multâque maturitate digestas, &c. nostras declarationes adiungamus, &c. En & Pontifex extensiuè loquitur de his declarationibus, prout super intellectu, & obseruantia totius regulæ sunt editæ, ac proinde confirmatio ipsius referenda est maxime ad ea, quæ ex scopo cuiusque decretalis sunt intentæ, & decisa, talis est autem status paupertatis, in constitutione, Exiit. Deinde vt respondentis oscitantia in voluendis decretalibus magis commendetur, aduertere licet nihil à Nicolao in specie quoad præfatos duos articulos esse dispositum. Si ergo teste Ioanne declaratio Nicolai est clara, lucida, multâque maturitate digesta, non debet id intelligi de iis, quæ subticentur, nullâ omnino factâ mentione eorum in ipsa decretali.

Secunda pars responsionis eò spectat, vt pro nihilo ducat Ioannem correxisse vel suam, vel prædecessoris in hac parte determinationem: perpetuus est authoris error. Sed nullus æquo animo ferat quòd Pontificem aliis quantumuis sanctis Doctoribus parem in hoc faciat; quasi verò eadem vtrinque certitudo, eadem sit Spiritus sancti assistentia.

Obiectio duodecima.

Duodecimò dicunt, quod si Papa Ioannes potuit reuocare prædicta determinata per Dominum Nicolaum, eadem ratione Summus Pontifex potest omnes

omnes definitiones suorum praedecessorum reuocare, & contrarium constituere: ex quo totius fidei, & auctoritatis Ecclesiae destructio sequeretur.

Censura.

Nihil hic assertum reperio contra fidem, & mores, argumentum est ab inconuenienti, si non rectè sequatur, peccatum est discursus, non haeresis. Sed de consequentia suo loco.

Responsio ad duodecimam obiectionem.

Respondet, quod non valet, quia non sequitur, si aliqua definita inconcussè in materia absolute non pertinente ad fidem, & ad mores possunt, & debent reuocari; ergo omnia: cum arguatur à particulari ad vniuersales, quod fieri non debet: quia vniuersalis conclusio non sequitur nisi ad praemissas vniuersales. Item ea que euidenter, & manifestè continentur in sacra Scriptura, vel ex ea de necessitate concluduntur, sunt omnia inconcussa stabilitate firmata: nec reuocari possunt, nec eorum contraria statui per quemcumque, ut dicit Augustinus in 2. lib. de Baptismo; & Gelasius Papa in epistola ad Episcopos Dardaniae: de numero autem talium, non sunt ea, que dixit de paupertate Nicolaus Papa: nec unquam pertinuerunt simpliciter ad fidem, vel ad mores, cum contrarium esset verum, & Catholicum, ut in suis determinationibus Dominus Ioannes Papa euidenter ostendit.

Censura.

Hic iterum recurrit eadem clausula, quae superius responsione ad sextam obiectionem inferitur, quid verò intelligat respondens per materiam non pertinentem absolute ad fidem, & mores, facile ex calce huius responsionis deprehenditur, hoc nempe solum velle, quod pertinere ad fidem explicitam, quae manifestam scripturam, aut necessariam conclusionem ex ea deductam sequitur: De numero, inquit, talium non sunt ea, que dixit de paupertate Nicolaus Papa, nec unquam pertinuerunt simpliciter ad fidem, vel ad mores, cum contrarium esset verum, & Catholicum, ut in suis determinationibus Dominus Ioannes Papa euidenter ostendit. Non negat ergo respondens quaestionem praesentem ad materiam fidei spectare (cum alteram eius partem decisam fuisse à Ioanne concedat) vel capacem esse definitionis: negat ergo tantum, spectare ad fidem explicitam, ac proinde hic replicat eundem errorem aliquoties in prioribus expressum: Nicolaum definiendo errasse; quae dixit nec in scriptura contineri, nec ex eadem deduci; Definitionem Pontificis correctioni, & errori subesse posse; haec de materia. Discursus autem legitimus est & bona consequentia non à particulari ad vniuersale, ut malè respondens interpretatur, sed à simili, quod rectè & vniuer-

vniuersaliter tenet: Nam si in aliquo similibus sic se habet & in aliis similibus, inquit Philosophus; & hoc maxime quando in vno & pluribus eadem seruetur proportio, eadem causa, sicut in proposito, eadem nempe est materia, quaestio fidei, eadem potestas, & gradus definiendum, eadem assistentia Spiritus sancti: Nec aliter discurret Gelasius citatus: cuius verba sunt; Quapropter stultitiam respuentes inanum querelarum, perquirere vos oportet ab ipsis Beatis Apostolis, & considerare prudenter, quoniam Patres nostri, Catholici videlicet, doctique Pontifices in vnaquaque heresi quolibet tempore suscitata, quidquid pro veritate, pro communiione Catholica, atque Apostolica secundum scripturarum tramitem, praedicationemque maiorum, facta semel congregatione sanxerunt, inconuulsimque voluerunt deinceps, firmumque constare, nec in eadem hac causa denuò qua praefixa fuerunt, qualibet recenti praesumptione permiserint, sapientissimè peruidentes quoniam si decreta salubriter cuiquam liceret iterare, nullum contra singulos quosque prorsus errores stabile persisteret Ecclesiae constitutum, ac semper iisdem fauoribus recidiuis omnis integra definitio turbaretur, &c. Nec aliter discurret Augustinus de certitudine & veritate sacrae Scripturae pluribus in locis, ut epistola 19. ad Hieronymum, lib. 1. de doctrina Christiana cap. 37. de Ciuit. Dei lib. 11. cap. 3. & lib. conf. cap. 15. epist. 7. ad Marcell. & alibi saepe.

Nota.

Obiectio decimatertia.

Tertiodecimo dicunt quòd secundum hoc in decretali, Exiit. erratum fuit in doctrinà, & vità Christi, & Apostolorum.

Censura.

Hæc obiectio supponit respondentis opinionem, seu errorem, proinde bona est consequentia.

Responsio ad obiectionem decimamtertiam.

Respondet, quod verum est, non tamen errore pernicioso, cum adhuc ad plenum veritas discussa non fuisset, sicut nunc est, sed errore veniali: sicut August. declarat de Cypriano, & de Petro per Paulum correcto; non enim fuit voluntas in crimine, sed defectus humane intelligentie.

Censura.

Hæc responsio eiusdem est erroris, ut constat, cum praemissis.

Obiectio decimaquarta.

Quartodecimo dicunt, quòd sequeretur, quod in approbatione factus regula fratrum Minorum Ecclesia errauerit.

Ggg

Censura.

Censura.

Proculdubio, si errauerit Nicolaus declarans paupertatem eius sanctam esse, & meritoriam. Hic ergo nulla hæresis aut error defenditur.

Responsio ad obiectionem decimamquartam.

Respondet, quod non sequitur, tum quia ante constitutionem, Exiit. status Minorum fuit approbatus, tum quia regula eorum non dicit, quod nihil habeant in proprio, nec in communi: nec dicit, quod non habeant aliquod ius utendi; nec dicit, quod solum sint contenti simplici usu facti, ad que eos restringit constitutio, Exiit. que ostensa est quantum ad hoc impossibilis & irrationabilis per Dominum Ioannem in suis constitutionibus: sed dicit regula prædicta quod uiuant sine proprio, & quod nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem. Que uerba possunt verificari, si habeant in communi: nam solummodo prohibet quod fratres habeant proprium sicut regule Basilij, Augustini, & Benedicti.

Censura.

Responsio eiusdem cum aliis farinæ est, nec veritatem continens, neque doctrinam, cuius prima ratio tam longè à proposito diuagatur, ut ne uolenter quidem possit reduci. Quid porro refert regulam approbatam fuisse ante decretalem, Exiit? certa namque est, & constant eius approbatio quoad eum intellectum & obseruantiam quam Nicolaus expressit in sua constitutione iam præfata, quæ ab Ecclesia recepta, & à successoribus confirmata ab anno 1278. ad annum usque 1317. (quo tam Ioannes ex sensu aduersarij falso, & erroneo eam reuocauit) quinquaginta quinque annis plenum authoritatis robur obtinuit. Ergo rectè infert obiiciens, Ecclesiam errasse per approbationem status, & regulæ Franciscanæ, si erronea est decretalis Nicolai, quoad articulum de paupertate Franciscana, qui solus in dubium vertitur, sed & capitulo tractatu superius præmissio, reliquos Pontifices eundem cum Nicolaio tenuisse sensum probauimus, ut inde rectè etiam sequatur, hoc errante, omnes uniuersim errasse. Deinde quod subiicit regulam nequaquam præscribere expropriationem tam in communi, quàm in particulari, insignis est proteruia contra tot Pontificum declarationes, contra expressam litteram, & communem sensum Ecclesiæ, contra fundatoris & sequacium manifestum exemplum, & confirmatam totius religionis præxim. Nec minoris arrogantia & contemptus est, quod sequitur; nempe decretalem Nicolai quoad eam partem, quâ paupertatem illam docuit, & declarauit esse irrationabilem & impossibilem, quibus uerbis olim respondit Ioannes à S. Paulo Cardinalis Sabinens. Si quis, inquit, intra

Euangelica

Euangelice perfectionis obseruantiam, & uotum ipsius dicat contineri aliud quod & irrationabile vel impossibile ad seruandum, contra Christi Euangelij authorem blasphemare conuincitur, &c. Loquitur autem de paupertate expressa in regula Franciscana, & quam aliqui Cardinales, ut arduam nimis, & inobseruabilem putantes, confirmandam pauperi Euangelico Francisco negabant.

Hoc damnatum est per Clementem VII.

Obiectio decimaquinta.

Quintodecimò dicunt sequi, quod in Concilio dictam decretalem approbante erratum fuit.

Censura.

Consequentia illa bona est, ut in aliis supra expressis, & similibus ostensum est, nulla ergo hic afferitur hæresis, aut error.

Responsio ad obiectionem decimamquintam.

Respondet, quod in nullo Concilio Generali decretalis, Exiit. fuit confirmata, vel approbata: nec hoc poterit ostendi: & maxime cum constitutio, Exiit de paradiso. non fuerit facta in Concilio Generali Viennensi, sed post Concilium in Auinione, ut habet fide digna multorum relatio.

Censura.

Falsitas huius responsionis manifesta est ex authoribus. Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu cap. 55. circa initium; Clemens, inquit, V. in sua declaratione in Concilio Viennensi edita, &c. Anton. 3. part. histor. tit. 24. Anton. Anno uero Domini, inquit, 1314. conclusum est in causa prædicta; que vertebatur inter fratrem Vbertinum cum suis sequacibus, & Ordinis communitatem in Consistorio secreto primo, & sequenti die, scilicet in festo Sancti Gregorij solemniter, & sententialiter promulgatum in ultima sessione Concilij Viennens. quod modus uiuendi fratrum, qui accusabatur, erat licitus, & adiecta noua declaratio super regula, &c. idem docet Marian. lib. 4. Marian. cap. 4. citans antiqua Chronica 24. Generalium, & recollecta fratris Iacobi de Tundo. Marcus Vlyssipponens. 2. part. lib. 7. cap. 20. author uetus, & contemporaneus libri, qui inscribitur de sex tribulationibus religionis, tribul. 6. & quod exceptione inuis est, id docet Leo X. in bulla, quæ unionis dicitur, incipitque: *Ite uos in uineam meam.* agens de Ordinis reformatoribus, qui per diuersa tempora à Deo missi sunt: *Post eos, inquit, uelut hora sexta prodierunt spiritu feruentés fratres nonnulli, qui à sacro Viennensi Concilio tanquam à Deo missi; & confortati eneruam penè disciplina censuram ad sua principia reuocarunt, &c.*

Concordant iuris impressiones, & interpretes potissimum ea quæ ad normam exemplaris Romani correctæ suæque restituta est integritati. Idem confirmat, præfixo hoc titulo, *Clemens in Concilio Viennensi.*

Obiectio decimasexta.

Sextodecimò dicunt, quòd secundum hoc errauit Ecclesia aliquos sanctos de Ordine Minorum, qui in hac vitâ & doctrinâ diem clausurunt extremum, canonizando pro sanctis.

Censura.

Obiectio nec hæresis, neque erroris notam meretur, quidquid sit de illâ scquelâ: bonitas tamen consequentiæ manifesta erit, si exprimatur antecedens, quod positum est in obiectione quarta tale: *Si contenta in Trid. sess. 6. decretali, Exiit. sint falsa & hæreticalia, &c.* Quorum ergo vita & professio fuit doctrina falsa, & hæreticalis, videtur fides nequaquam integra extitisse: sine fide autem impossibile est placere Deo: est enim fundamentum & radix totius iustificationis.

Responsio ad obiectionem decimasextam.

Respondet, quòd nec illi, nec alij errabant simpliciter errore damnabili: sed secundum quid errore veniali, constitutione, Exiit. nondum correcti per eum, qui poterat: idèò canonizari, aliis suffragantibus meritis, poterunt: sicut dicit Beatus Augustinus de Sancto Cypriano lib. de Baptismo contra Donatistas cap. 17. & 18. quòd ille vir sanctus aliter de Baptismo sentiens, quàm res se habeat, quòd postea diligentissimâ deliberatione reuocatum est, in Catholicâ permansit, & charitatis ubertate compensatum est, & passionis falce purgatum. Et consimiliter dici potest de sanctis Ordinis fratrum Minorum canonizatis, si doctrinam decretalis, Exiit. tenuerunt antequam per Ecclesiam correctæ, & emendata fuisset.

Censura.

Responsio eâ in parte reprehensionem subest, quòd errorem in fide adscribat Nicolao in ea decretali, *Exiit.* nec ad intentum argumenti collimare videtur: hæreticalia enim sectari ex fine obiectantis aliquid amplius sonat, quàm sit simplex error. Sed hoc nihil refert, nec incitias eo dari posse ignorantiam inculpabilem alicuius particularis articuli, seu errorem, qui cum fide compati potest citra dispendium aliquod iustitiæ, vel religionis.

Hactenus

Hactenus nos tenuit responsio ad obiectiones Cesariatis: hæc doctrina eius, Pontificem errare posse in quæstione fidei & morum definiendâ, vnius definitionem per alium corrigi posse, & reuocari, idque sæpius factum, Stephanum Papam errasse circa hæreticorum baptismum, & Nicolaum III. in suâ declaratione de paupertate Christi, Apostolorum, & Franciscana, docens contra scripturam, & sanctos Patres. Concilium Generale definiendo errare posse, ac tandem non esse inconueniens, vt tam Pontifex in sua definitione, quàm Ecclesia eam acceptans admittant errorem iudiciale, vtrumque de facto in vita Christi & Apostolorum eo errore fuisse multis annis seductum. Hæc, inquam, doctrina potissima illius responsionis, quam sanam, doctam, veritati tuendæ atque vindicandæ, pro dignitate Pontificiâ, susceptam prædicauit Bzouius. Luculentam adiicit Eymericus velut nox nocti (veriùs noctua noctuæ) indicans scientiam.

Econtra hæ sunt hæreses, & errores obiectionum: nempe, *quòd in his, que pertinent ad fidem vel mores determinatum semel per Summum Pontificem non potest per alium reuocari.* Quòd Pontifex Concilium Generale, aut Ecclesia in fide errare non possint aliquid definiendo; *quòd veniens contra definitionem Papa & Romana Ecclesia est censendus hæreticus.* Quòd si definitiones fidei à Pontificibus factæ reuocari possunt, rollatur stabilitas, & authoritas Ecclesiæ. Quòd Pontifex Nicolaus III. & Ecclesia eum sequens nec errarit, nec errare potuit in doctrinâ, & vitâ Christi & Apostolorum. Quòd Ecclesia errare non possit in approbatione status religiosi, nec in canonizatione Sanctorum: Hæc, inquam, sunt hæreses, & errores dictarum obiectionum, hæc doctrina, quæ Eymericum, & Bzouium fascinauit, vt Catholicam pro hæresibus, & erroribus, è contra hæresem & errorem pro sanâ & Catholicâ vano commutarint, ludibrio magis quàm lucro. Si hoc certum, & synce- rum de veritate iudicium esse possit, iudicet lector. Ego quidem illius sum opinionis, falsò adscribi hanc responsionem vili Ecclesiæ Cardinali, ne dicam Furnerio viro doctissimo. Opinionem confirmat incertitia eius (vt obuios passim errores omittâ) indigna Theologo, stylus vilis, discursus liber, impertinens, non fundatus, & quòd nihil minus statuatur, nihil magis impugnet, quàm authoritatem Pontificis, & Ecclesiæ cui fulciendæ, & defendendæ concepta dicitur, vel ergo corrupta est, vel supposita.

Obiectiones veras esse ostendi penè omnes, ita vt iis refragari non liceat, eas, quæ ad fidem aut mores non spectant, saltim probabiliores; è contra responsiones omnes falsas, vel erroneas. Id etiam obiter aduertendum præfatas obiectiones eò passim tendere, vt defendant decretalem Nicolai super regula Minorum errorem, aut hæresim non continere, atque in solâ Ecclesiâ & Pontificis indeficiente authoritate, quam ad res fidei, & morum definiendas habent, consistere. Quòd argumenti instar erit benigno lectori, authores dictarum obiectionum nihil minus hinc tentasse quàm Pontificis aut Ecclesiæ eneruare potestatem; quidquid proinde contra hoc inuentum est, à Bzouio, & complicibus, vero carere fundamento.

Vt ad reliqua tandem properem superuacaneum duxi falsationes, & corruptelam in præfatam responsionem à Bzouio præter fidem, & regulas sinceræ historiæ commissam notare. Obuiam sient lectori peregrino schemate intertexta segmenta, quæ pertusa non occulunt, non faciunt lacera, falsam doctrinam non corrigunt, inter antecedentia & consequentia velut inæqualibus limbis magis hærent, quàm in rectam coeunt commissuram, idque vnum præstant, vt Bzouio fidem detrahanthistorici, Theologi non concedant lauream. Sed interrogare lubet an tanti laboris fuerit simul transcripsisse notulas Francisci Pennæ, quæ etsi Eymerico eiusve auctori, quantum licuit citra veritatis offensionem, indulgeant, errorem tamen castigant? quid (si lectori consulere lubuit) omissum porrecto veneno antidotum? negligentiam fuisse iudico, aliud non interpreter, nisi Annales Bzouij plurimum debere amnuenti, qui obuia sine delectu plura congeffit, necessaria omisit, dormitante Homero. Non deerit fortè nasutulus quispiam rem acrius, & feuerius iudicaturus vitiatam legens responsionem, admirans non correctam, eamque quæ adhibita est, non dico castigationem (vt quæ errorem non tollit) sed corruptelam in prætermisso erroris, veram confirmationem transferet; sed de hoc satis. Victoriæ certè huius concertationis auctor Franciscanis inuidit magis, quàm suæ laudi, & æstimationi prouidit: respondeat alioquin quo fundamento diffamet præfatas obiectiones, quæ sanam & Catholicam doctrinam continent sub titulo hærefum, & errorum; è contra verò responsionem doctam astruat, quæ in nullo est vera, in pluribus erronea?

Eodem anno num. 4.

Bzou. Ad eum modum, cum olim inter purpuratos Patres Iacobus adscriptus pro dignitate Ioannis Pontificis XXII. respondisset: ad Pontificatum euectus & nomine Benedicti XII. ab vniuersali Ecclesiâ consalutatus, diras contra Fratricellos seu Beguinos eorumque complices ab Ioanne prolatas innouauit, adeoque aggrauauit: quod ab his erroribus fomina execrandi schismatis Ludouico Bauaro subministrari intelligeret.

Nempe pro dignitate Pontificis respondit, qui definitionem eius in fidei & morum quæstione corrigi posse affirmat, & in errorem fidei definiendo totam Ecclesiam posse seduci & seducere? id vnum præstare videris, seu videri conaris, ne latum vnguem à responsionis præfate doctrina abscederes, verum eius festatorem te profitereris. Ideo porrò veritatis assertores tibi erroneos vocantur. Sed cum ex aliquo auctore narraueris fomina schismatis Ludouico Cæsari ab iis subministrata esse, respondebimus, sepius enim ostensum est schisma illud ortum habuisse ante præfatorum defectionem, quam abundè fouit hinc inde dominationis libido, & amula mutue potestatis altercatio, quæ nullum concordie medium inuenit, vel inuentum accepit. Omnia præter

præter cessionem spondebat Ludouicus, nihil præter cessionem voluit Ioannes. Hæc schismatis origo, sola radix, & fomentum: hæc vnicum pacis obstaculum fuit. Aliam tu infra memoras Groildonis, qui à scriniis Imperatori præfuit, perfidiam, de quâ mox. Sed interim, vt id non prætermittam, coniectura mea est Bzouium incidisse in decretales superius transcriptas, quæ Ioannis sententiam in Fratricellos confirmant, easque pro affectu contra Franciscanos interpretatum fuisse.

Numero 16.

Bzou. Circa hunc annum Ulricus Groildonis, &c. satis functus est, &c. præfecerat illum Ludouicus scriniis, atque Cancellarium delegerat, quâ iure potestate abusus, cum iniquior Romano Pontifici Ioanni fuisset, quasi ex industria, inter hunc, & Ludouicum Bauarum semina discordie seminavit.

In fidem eorum, quia priorem narrationem labefactant, produco ipsum Ludouicum Cæsarem eâ instructione, quam legatis ad Benedictum missis dedit articulo 22. *Reperitur, inquit, quod notarius qui hoc fecit (supple, appellationem) scilicet Ulricus Groildonis malitiose, & in vindictam contra nos dicendo se per nos fuisse lesum, istam appellationem de consilio aliquorum volentium talem diuisionem seminare, quod nunquam valeret eam aliquis reparare, fieri procurauit, & hoc confessus est in morte, vt à pluribus asseritur, &c. idem docet continuator Vincentij & Redorfus.*

Bzou. Sunt qui asserunt Ulricum in litteris, &c. multa temerè & præter sensum Ludouici Bauari inseruisse, &c. suscitando, fouendoque schismati, à Ludouico Bauaro, Regis, Imperatorisque spiritibus inflato, atque à Petro Corbario Antipapa, & quam plurimis Minoritanis ad probrum Christiani nominis excitato, &c.

Quàm plurima finguntur ad Christiani & Ecclesiastici historici ludibrium, & contemptum? nonne schisma multis annis suscitatum fuit, antequam vel in Italiam Ludouicus descenderit, vel Petrum Corbarium aut istos Minoritas vnquam viderit? anno 1323. execrationi subiectus est à Ioanne Ludouicus, eodem is appellauit, vel vt tibi placet, sequenti, quatuor annis ante intrusionem Corbarij, & fugam Cæsariæ & complicum, qui iactâ pridem aleâ superuenerunt; plurimos item Minoritanos Ludouico adhæsisse fallax commentum est, vt ex superioribus constat.

Anno 1336. num. 3.

Bzou. Quamobrem, Benedictus Pontifex nihil tunc concessit, sed oratores reuerti iussit, Ludouicumque admonuit, vt actus suos iam melius dirigeret,

dirigeret, *Vuilhelmum Ochamum* heresiarcham, eiusque collegas, & socios Minoritas, Bonagratiam Bergomatem, & Michaëlem Cesanaticum Sedis Apostolicæ dederet, decreta aduersus Ioannem XXI. Vicarium Christi retractaret. acta rescinderet, opprobria recantaret, neminem Casarem esse, aut vocari, priusquam Sedes Apostolica electionem cognosceret atque probaret.

Ex instructione hæc vera esse cognoscemus, si verum est, quod author numer. 4. subiicit: Obediuit, inquit, monitis Ludouicus, & datis die 28. Octobris litteris missisque oratoribus, &c. hæc quæ exactius ex datis eius litteris cognosci poterunt, maximâ cum submissione egit.

Quid porrò habet, seu disponit instructio circa personas Cesanaticas & Ochami? certè nec eas dedit, nec dedere promittit, sed extirpare, nisi vnâ ad obedientiam Ecclesiæ, & Pontificis redire festinarent. Videatur articulus 39. vel ergo Ludouicus non obediuit monitis, vel nihil tale monuit Pontifex, ac proinde non ex sententiâ litterarum Ludouici præfatur isthæc Bzouius. Si etiam integrè ipsas litteras transcripserit dubito: scrupulum porrò ingerit in præfato articulo mentio proinde habita Marsilij de Padua, ac si superstes esset, quem vitâ functum omnibus malæ imprecationis opprobriis prosequutus est ipse Bzouius ad tumulum anno 1328. in quem etiam mortem eius reicit Villanus.

Numero 8.

Non deerant Fratricelli, qui Ludouicum Bauarum in eam societatem cum Eduardo ineundum impellerent. Quod enim sibi vehementius metuerent, ne Ecclesiasticâ disciplinâ propter errores acrius percellerentur, inflammare Ludouicum, atque à tantâ submissione, quantam in litteris ostenderat, dehortabantur: putida mendacia contra Ioannem XXI. Pontificem & dicentes, & scribentes, & asserentes. Quamobrem Benedictus, ut hæc quoque fomenta bellorum, seditionis, & schismatis extingueret, Archiepiscopis & Prelatis aliquibus, ut fratres Minores illos constitutionibus Apostolicis detrahentes ac famam Ioannis XXI. denigrantes ad Sedem Apostolicam ad causam dicendam euocarent, commisit epistolâ 212. eodem anno 4. Kalend. Febr. decretalem, quæ incipit: Benedictus Deus in sanctis suis. Pro Ioanne Pontifice seu magis pro dogmate de visione animarum euulgauit necessariam, quæ hic inseratur, ita habet epistolâ 23. &c.

Velut in tuâ ipsius arenâ iugulas Bzoui confugiens ad latibula Archiuij, ad quæ nobis accessus negatur: fidem ergo sequamur authorum.

B z o v. Non deerant Fratricelli, qui Ludouicum Bauarum in eam societatem cum Eduardo ineundam impellerent.

Frossardus. Alias causas impulisse Ludouicum memorat Frossardus: Quod autem, inquit, Casar Ludouicus à Bauaria tanto honore (supple, Vicarij imperij)

imperij) Anglum augebat, præcipua fuit causa, ut hac occasione inter ceteros tumultus bellicos recuperari posset Cameracum, quæ quidem Ciuitas, eum sit imperio coniuncta, tamen a Gallis fuit occupata bello. Accipe aliam ex Pigna causam: Cum terrâ, marique in tantâ rerum mole supremum virium suarum conatum editurus præsidia contraheret Eduuardus, quo facilius vim propulset, Casaris animam demeruit; is Francisco infensus, quod vetuisset, ne Pontifex aquæ, & ignis interdictione pulsus gregi piorum restitueret, amicitiam cum Anglo iunxit. Eandem etiam causam allegat fuisse Ioannes Villanus lib. 11. cap. 54. Massonus lib. 4. histor. Franc. subindicat Argentinensis.

Pigna.

Villanus.
Massonus.
Argent.

B z o v. Quod enim sibi vehementius timerent, &c. inflammare Ludouicum atque à tantâ submissione, quantam in litteris ostenderat, dehortabantur.

Hæc ex coniecturâ agis, non ex fide alicuius probati authoris; & vel in eo falsa deprehenduntur, quod constet Ludouicum litteris, & promissis sterisse, & quantum potuit, & licuit pacem, & communionem Sedis Apostolicæ procurasse, quam præfati authores Philippum Regem turbasse missis ad Curiam legatis ferunt, quibus accedit Meierus & fuit Argentinens. tum præfens. Argumento etiam est, quod eâ conditione mox Casarem Philippus Rex in suas partes ab Angli traxerit societate, quâ reconciliationem eius cum Pontifice in seipsum susceperit. Ergo nec Ludouicus retrocessit, nec eum in hoc impulerunt diæ Franciscani, quos familiari imposturâ Bzouius appellat Fratricellos.

Meierus.

B z o v. Putida mendacia contra Ioannem XXI. & dicentes, & scribentes, & asserentes.

Non ignoro iniurios fuisse in Ioannem Pontificem, quid hoc tamen ad præsentem Ludouici spectat seductionem, ut cui cum Benedicto res fuit, cuiusque gratiam pullans ambiuit, non Ioannis?

B z o v. Quamobrem ut hæc quoque fomenta bellorum, seditionis & schismatis extingueret, Archiepiscopis & Prelatis aliquibus, ut fratres Minores illos constitutionibus Apostolicis detrahentes, ac famam Ioannis XXI. denigrantes ad Sedem Apostolicam ad causam dicendam euocarent, commisit.

Is scilicet processus est, & ordo rectus iustitiæ, ut ad causam dicendam quis latâ iam sententiâ euocetur? meministi superius te authore innouatas esse censuras contra Franciscanos præfatos à Benedicto, idque non semel commemoras. Nec fuit, quod Pontifex culparet tantopere Franciscanos, si obsequiū in re gratâ præstiterunt, fœdus Ludouici cum Anglo procurantes. Succensuit enim te narrante Pontifex Regi Galliæ, quod deserto sacre militiæ Anglicæ bellum susceperit. Id disertè refert

Absurditas
calumniam.

H. h. h.

Villanus.

Villanus.

Villanus lib. 11. cap. 54. *Rex Francie*, inquit, *valdè reprehensus*, & *vituperatus fuit ab omnibus Christianis*, à *Papa*, & *ab Ecclesiâ Romanâ*, quod *tam magnum, tamque altum promissum opus reliquerit, quam erat sancta illa trans mare profectio, ut bellum ex sua parte iniustum cum suis vicinis Christianis inciperet, quare Papa omnes subsidium decimarum Christianitatis exceptis decimis regni Francie reuocauit, & detraxit, &c.* Quin & *Naclerus* ex *Iacobo Moguntino* synchrono illius ætatis historico asserit lætatum seu contentum fuisse *Benedictum* ex coniunctione Imperatoris cum *Eduardo*. Verba etiam *Benedicti* sunt apud *Argentinen- sē* (supple, *Rex Philippus*) *pacem noluit, & clongabiuur ab eo.*

Iacobus Moguntinus.
Naclerus.

Numero 10.

B z o v. Tamen morte præuentus (supple, *Ioannes*) illud perficere nolu-
quiuit (supple, definitionem quæstionis de visione animarum) admirabili sanè *Dei* prouidentia in hac re circa *Sedem Apostolicam* apparens, quod non passus fuerit decretum aliquod falsum in causa fidei orthodoxa, à *Vicario suo* forsân nimium in alteram partem inclinante, interponi, sed potius morte hominis honorem *Sedis Apostolicæ* stabiliiuit.

Nempe ista confirmant doctrinam superiùs traditam, & à te laudatam, quæ Pontificem in definitione fidei errare posse astruit. Hæc uasententia de *Spiritus sancti* assistentia, & firmitate *Petri* in fide?

Anno 1337. num. 3.

Non deerant, qui tunc veterem cantibellam de paupertate *Christi* tum *Ludouico Bauaro*, tum politicis magistratibus in *Italia* repeterent, potestatemque Pontificiam infra *Imperatorem* deicerent. Ex eorum numero die 3. *Iulij* huius anni combustus est *Venetis* *Fr. Franciscus Pistoriensis* Ordinem *Minorum* professus, quod se decretis *Apostolicæ* *Sedis* de pauperum *Euangelica* opposuisset, & plurimos aduersus *Romanos Pontifices* concitasset. *Richardus Cisterciens.* in *Benedict. XI I.*

Multa mihi huius narrationis fidem in dubium vertunt. Primò, quod stylus *Bzouij* sit (vt luce clarius apparet) nunquam in *Franciscanos* blandus; non alicuius veteris. Deinde quia apud authores nullam huius *Richardi*, quem citat, inuenio memoriam. Consulendi *Bellarminus* in scriptoribus, *Posseuinus* in apparatu, *Gesnerus* in bibliothecâ, *Clefsius* in *Elencho*, *Trith.* *Eysengrenius*, *Senensis*; potuit fuisse talis, quem proprio ore loquentem magis audire placebit, quàm *Bzouio* interprete. Accedit quòd nostra monumenta hac sñ re silent, alioquin syncera, nec omnino negligentia. Si enim is fuerit dictus *Franciscus*, vt multos aduersus *Pontifices* concitarit, præteriri non potuit eius memoria, seditione

tionem & scelere probè celebris. Quid autem velit *Bzouius* per veterem cantibellam de paupertate *Christi* facilè deprehenditur, collimare in eam, quam decretalis, *Exiit.* docuit. Quâ id autem moderatione audet, quâ reuerentiâ? nam de veritate, quid quæram? de eâ nihil habet pensî.

Numero 9.

B z o v. Ferè per idem temporis *Benedictus Pontifex* multa pro reformatione aula *Palatina* ordinauit, inter qua fuit, vt *Capellani* sui horas *Canonicas* cum notis recitarent, & in uno dormitorio omnes dormirent, nec alios reditus, quàm mensa *Pontificia* victum & vestitum haberent. Considerans uerò à multis religiosis sanctorum statuta primum, & ordinum regulas ex insolentia, vel desidia negligi, humerisque suis sentiens reformationis eorum onus incumbere, more galli seipsum prius alis excutiens antequam cantaret, & à perfectâ charitate non discrepans *Sancti Benedicti*, & *Cisterciensium*, nec non *Diui Francisci* Ordines reformandos suscepit, & constitutiones nonnullas eorum *Ordini* valdè accommodas ad perpetuam rei memoriam ordinauit. *Magnum Chronicon Belgicum.*

Rectè, ni fallor ex ignoto authore *Bzouium* aduersus *Franciscanos* propriis verbis deponentem reieci: nam & *Chronicon Belgicum* omnibus peruium in eos torquet: Torquet, inquam, seu uerius falsat, sicut in sequentibus *Auentinum*, ita porrò author *Chronici: Cistercienses & Sancti Benedicti Ordines* ex dictâ negligentia reformandos per quasdam constitutiones suscepit, &c. Nulla hic mentio *Franciscanæ* religionis, quam præterire indignum iudicauit *Bzouius*, magnus & feruens instituti *Minoritani*, eiuſque reformandi zelator, malens hoc fœnore authorographum rependere, quàm fratres *Franciscanos* inter eos, qui *Sanctorum* statuta *Patrum*, & regulas ex insolentia, vel desidia neglexerunt, velut degeneres amplius pigritare. Habes ergo lector ex *Chronico Belgico* apud *Bzouium* institutam *Franciscanæ* religionis, vt aiunt, reformationem, vt intelligas tandem hætenus deformatam, à professæ regulæ voto, & perfectione eam non tam neglectim claudicasse, quàm feridè deuiasse. Si oculus ad superius dicta paulatim reflectas, hoc minus est: honoris enim loco ducimus, quod ex hæreticorum classe tot errorum fordibus hætenus pollutâ, iam tandem inter ipsas deformatas (vt cum illo loquar) veram tamen fidem sequentes, locum hunc in annalibus obtinuerit *Bzouianis*, velut ex sentinâ in sterquilinum translatâ, ubi facilius emaculari, & mundari potest. Nihilac ergo *Benedictus* circa alias religiones? aut soli *Franciscani* inter mendicantes incudi, & maleo restituti? tacet *Bzouius*, & sicut authoris sui narrationem præter fidem auxit, ita & maturiùs adiecto puncto terminauit, seu uolenter exciso filo abruptit.

Chronicon namque *Belgicum* amplius productâ clausulâ & narratione, hoc subiiciens connectit: & nisi mors eum (vt *Domino* placuit)

præuenisset, ceteros mendicantium Ordines, velut istâ negligentia non parum deformes iustâ iudicij limâ, similiter reformasset. Prudenter hoc subticuit Bzouius, ne quam suo instituto sub communi etiam mendicantium appellatione notam imprudenter admissam intentaret; omnem proinde sinistra opinionis, vel leuem suspicionem maturâ occupatione anteuertens stylum torquet in Pontificem, vt qui præpostero consilio Dominicanæ religionis deformationem, pristini rigoris detractio, & inuersione, non autem reformationem mouerit. Ita describit conatus Benedicti in sequentibus.

Numero 10.

Bzouius. Conabatur & Prædicatorij Ordinis leges, instituta, & consuetudines mutare, & rigorem eius religionis nonnihil temperare, vel potius inuertere. Quod enim illi hæctenus nullas possessiones in agris, & facultatibus terrenis obtinerent, sed ex paupertatis voto, non nisi quotidianâ hominum pietate viuerent: & ea propter pro temporalibus spiritalia rependentes, opidatim, & vicatim concionibus dicendis, & sacris confessionibus excipiendis operam darent: in maligniores quosdam ex clero, hæresis ab Alexandro IV. damnata, sectarios incurrerunt, quibus ex veterato odio visum, vt fratres Dominicani claustris perpetuis modico aliquo reddito contenti viuerent, nec vsquam prodirent, nec salutem animarum curarent, neque negocia fidei aut tractarent, aut tuerentur. Tantum verò apud Benedictum Pontificem nitentur, vt vel hæc saltem statuerit: ne conciones ad populum promiscue haberent, ne pœnitentiæ sacramentum administrarent, ne mendicatio passim victum quærerent, ne in posterum nisi paucos, quibus alendis, certi vniuscuiusque monasterij redditus satis essent, ad religionem admitterent: neve præter designandum in quocumque monasterio numerum, alios fratres susciperent. Præerat tum temporis sodalitus Dominicano Magister Generalis Hngo Campanus, qui supplicationibus publicis, priuatique in vniuerso Ordine indictis, multisque sui instituti Patribus doctissimis Auinionem hoc anno euocatis, tantum apud Benedictum omnia extrema Ordini comminantem, egit, vt is ne quicquam grauius aduersum se, aut suos fratres decreuerit. Michaël Pius lib. 2. de vir. illustr. Ord. Prædic.

Numero 11.

Valentiam prius ad Comitium Generale confluerant Patres Dominicani, vt in commune conferrent, quid Benedicto, inuersionem Ordinis cogitanti, proponerent. Inter eos adfuit Pater Mathias Cracouiensis Prouincia Polonie, qui vel solus zelo ardentissimo inflammatus, nonnullos in mutationem status religiosi inclinantes, tum rationibus, tum auctoritate, tum omnibus conatibus a sententia reuocauit, exque decreto Capituli Generalis, Auinionem ad Benedictum Pontificem destinatus, præposteram curam illum suscipere, atque curare ostendit. Manuscr. liber Prouinc. Pol. Ord. Prædic.

Reforma

Reformationis aliorum eximius Encomiastes est Bzouius, propriam non refert, nescio quâ sensus illusione agitatus idem nunc ei turpe est, nunc pulchrum, nunc sapit, nunc insipit: onera grauia, & importabilia Franciscanis deuotus, & promptus alligat, quæ digito suo mouere nolle. Quamdiu Benedictus Pontifex versatus est in aula Palatinæ rectâ compositione, ordinatione, & reformatione, quamdiu incubuit restaurandæ intermissæ, seu neglectæ ab aliis regularibus Benedictinis, Bernardinis, & Franciscanis disciplina, more galli seipsum excutiens, nihil à verâ charitate discrepauit, reformandosque suscepit prædictos constitutionibus nonnullis eorum instituto valde accommodis. Cùm verò eodem zelo manus extendit in Dominicanæ familiæ, si qui fuerunt defectus, aut excessus, Bzouius velut ad limam indignatus, horrendum stridet, exclamans deformatorem non reformatorem, vt qui leges, instituta & consuetudines mutaret, rigorem nonnihil temperaret, vel potius inuerteret, omnia extrema Ordini comminaretur, eius inuersionem ageret præposteram curam suscipiens, & quod amplius est consilium sectariorum hæresis ab Alexandro Pontifice damnatæ (gratiæ est quod eam expressè Benedicto non ascribat) tantum in eo præualuisse, vt statuerit ne conciones haberent, nec confessiones audirent, nec mendicatio viuerent, vt recipiendos ad certam prouentuum, & reddituum mensuram arctarent, vt designando in singulis conuentibus fratrum numero essent contenti, nec illum liceret transgredi. Et hæc omnia narrat Bzouius ex suo Michaeli Pio, apud quem nullum eiusmodi statutum reperit Benedicti Pontificis, sicut nec apud alios, quos legerim, præter minas, & conatus, qui in eo duntaxat vim suam expresserunt, quod anni sequentis Generale Capitulum mandato eius intermissum fuit, quod Generalis tantis impar religionis ferendis angustiis vitâ decefferit, quod Patres, qui negotio præfuerunt, detinuerit in Curia, quod successoris prohibuerit electionem, quod omnes tandem conatus superueniens mors Pontificis exciderit. Consulendus de hoc Hernandus de Castillo 2. p. c. 50. Sed

Castillo.

citra cuiuspiam indignationem liceat mihi non ad iniuriam, aut vindicationem illud replicare Saluatoris: qui gladio percutit, gladio peribit, eadem mensurâ, quâ mensi fueritis, remetietur vobis: In mentem reuoca, Bzouius, quantum pertulit sub prædecessore Benedicti religio Franciscana pro sui status defensione, & quosnam potissimum habuit impugnatores. En sanguis eius exquiritur. Sed vt ad Benedictum tandem redeamus, id certum omnia ex æqui, & boni affectu tentasse, & quæ tum circa paupertatem instituti Prædicatorij disponere conatus est, vsu paulatim, & successorum indultis, ex consensu ipsius religionis partim impetratis, partim admissis, ac tandem ex ordinatione Tridentini Concilij esse introducta. Dicat iam Bzouius, si id inuertere est, aut omnia extrema Ordini inferre? negaret rectè Antoninus. Nos interim vnū hoc Bzouianæ artis statuimus monumentum: refert ille plurima, eaque grauia statuta fuisse à Benedicto contra Ordinis profectum, & vtilitatem, vt ex præmissis constat, & refert simul nihil grauius statutum fuisse, opponente se Hugone Generale, qui sui instituti Patribus doctissimis Auinionem

nionem hoc anno euocatis, tantum apud Benedictum omnia extrema Ordini comminantem egit, ut is nequicquam grauius aduersus se, aut suos fratres decreuerit. Mirandum sanè ex eodem calamo tam manifesta sibi que vnus narrationis contextu succedentia contradictoria effluxisse. Quidnam est plura scribenda ardor, omnia secum trahens & mentem & manum.

Anno 1338. num. 6.

Bzou. *Que cum ubique rata magis haberentur, ipse inops consilij aliquos ex fratribus Minoribus dudum ab eodem Ioanne Pontifice anathemate damnatos consuluit, & ex eorum vesano ingenio decretum quod adiungo in Concilio Francofordiensi sub sigillo suo edidit & contra processum Ioannis Pontificis euulgauit. ita habet ad perpetuam illius infamiam apud Mutium lib. 2. 4. Germani Chronici, & apud Nauclerum gen. 45.*

Non ita authores tui, quos lectori exhibere lubet incorruptos. Mutius ita refert. *Cum autem excommunicatio Ludouici, quam aduersus eum Pontifex Ioannes XXII. promulgarat, iam rata magis haberetur, quam unquam antea, Imperator inops consilij ubique querebat consilium, consulebat autem etiam monachos, qui apud principes ob doctrinam, & probitatem adhuc in pretio erant. Consulentibus igitur quibusdam monachis Ordinis diu Francisci, conuocat Francofurdiam Principes, & illinc ex comitiis decretum sub sigillo suo edidit, & promulgauit contra processum XXII. Pontificis, &c.*

Conuocatos Principes Francofurdiam ex consilio quorundam Franciscanorum ait tantum Mutius, editum verò ex comitiis decretum, si iisdem, si aliis authoribus, tacet. refert Nauclerus de eorum consilio promulgatâ, nihil in eos seuerius statuens: addit tamen Bzouius vesanum ingenium ad laudis cumulum. Decretum verò præfatum ex Principum electorum, & reliquorum ad comitium accedentium consensu fuit, inter quos præter Minores plurimi fuerunt iuris, veriusque & sanctæ Theologiæ Doctores: nec hodie suis patronis, adsertoribus, & defensoribus caret in vtraque schola, à quibus meritò Bzouij perstringendè erit temeritas, qui eam opinionem heresis appellatione indigitat num. 8. audiamus interea ex Crantzio, si soli Franciscani, vel quinam authores fuerint eius decreti: ita ille in suâ Saxoniâ: *In Germaniam Ludouicus reueritur, conuentuque regni conuocato permagnifico in Francofurdiam, ad quem etiam vocauerat Reges Imperio non parentes. Venerat Rex Angliæ imperio nihil debens, aderat Rex Bohemæ Ioannes Henrici VII. filius, ceterique regni tam spirituales, quam seculares Principes. Ibi constituta sunt multa, que ex dignitate Imperij tum sunt visa: inter alia verò quod electus à Principibus, aut à maiore, aut saniore parte, administrationem habeat citra assensum Pontificis: nam ea, que præter hæc introducta sunt, nec diuino iure nec vlla patrum ordinatione, sed blandâ quorundam assentatione, & Romanorum spontaneâ ingestione Pontificum prouenerint, electus insinuetur Roma-*

no Pontifici, quod sit Princeps Catholicus, iustus, Imperio dignus, petaturque coronatio, qua (nisi obstiterit manifesta causa) si negatur, sumatur consecratio à quouis Catholico Principe: nam omnes illæ solemnitates per Ecclesiam introductæ fuerunt. *Quis enim Romanus Pontifex consecrauit Constantinopolitanos Imperatores? & ante Constantinum, Ethnicos quis sacrauit Imperatores? deinde ordinatum est quod Imperator præstabit Pontifici, & Ecclesie defensionis, deuotionis, & humilitatis, non fidelitatis, homagij, aut subiectionis iuramentum: quia temporalis dominiy Papa Imperatori nihil tribuit, imò Ecclesia sumpsit omnia illa ab Imperio. Gladius enim uterque nihil habet commune, quum alter animam, alter solum corpus conficiat, sibi que decreto confirmatum est, quod vacantis Imperij administrationem Pontifex habeat, nulla scriptura, nulla ratio, sed sola usurpatio introduxit. Hæc tum Principibus in cætum Imperij congregatis visa fuere in rem Christianam obseruanda, &c. Hactenus Crantzius. Vide Bzoui omnes Imperij Principes tam spirituales quàm sæculares in eam iuisse sententiam duobus etiam Regibus Angliæ & Bohemæ præsentibus, quorum ille non obstantibus sententiis à Ioanne contra Ludouicum latis vicariam Imperij tanquam à legitimo Imperatore collatam potestatem concessam exercuit.*

Numero 22.

Bzou. *Hoc anno in Germania Dominicani, eò quòd Pontificias partes deserere, neque Ludouico Bauaro adherere, neque eodem iubente contra Pontificia sacris operari vellent, multa perpeffi sunt: nam vel elemosynæ, ne eis à fidelibus darentur, neve eis alia pietatis Christianæ officia exhiberentur, Ludouicus edixerat: vel eos vrbibus, & monasterijs excedere præceperat: vel quibusdam vt cœnobîa diriperentur, inflammarenturve permiserat.*

Bzouio plura debet narratio, quàm Auentino, quem authorem eius subiicit: in primis, non hunc sed sequentem persecutionis Dominicanæ is annum designat. Quod edixerit Ludouicus ne elemosynæ & pietatis officia exhiberentur Dominicanis testis est Bzouius, non Auentinus. Quod item monasterijs & vrbibus exire præceperit hyperbole Bzouiana est, cui Auentinus tria tantum contribuit monasteria Argentoratensè, Francofurtum, & Landeshutenfide, de quibus solis loquitur. Quod cœnobiorum etiam inflammationem & direptionem aliis permiserit in Bzouio legitur, Auentinus tacet: expedit tamen audire, quid particulatim de hac inflammatione Bzouius, quid verò recenset Auentinus.

Bzou. *Lansbuta quidam (subiicit) Satraparum de Deck faculis ardentibus ad contubernium eorum prouolans, nisi templum incontinenti aperirent, atque rem diuinam, uti prius, facerent sese igne illud cum eis concrematurum vociferatus ad sacrificandum eos coegit.*

Auentinus ita rem describit: *Dominicani, qui Lansbuta habitabant, cum Imperator Henrico bellum indixisset, demum templum suum clausere, rem diuinam in contumeliam Cesaris gratificati Principi suo Henrico, facere*

superfedere: & ne inconstantia argui possent, ut qui omni vento doctrine circumferrentur, hæcenus cum etiam in gratiam Principis rediissent defun-
 Eto etiam Hainrico in proposito perseuerabant. At ubi Imperator Landstutiam
 venit pertesi solitudinem vltro amicitiam Cesaris ambiunt, fallaciam, ne leni-
 tate notarentur, concinnant, Sarrapam de Deck clanculum orant, sibi con-
 ciliant, quid fieri in eo velint, edocent. Is ex composito faculis postridie,
 primâ luce, ardentibus ad contubernium mendicantis religionis prouolat,
 nisi ades aëtiuum aperiat, res diuina, vti prius, fiat, sese igne fanum cum
 Monachis concrematurum simulat, vociferatur, clamitat, altercatur, obe-
 dienter, atque libenter Dominicani huius fallacie fabri suâ volutate co-
 acti obtemperant, aperto templo, nemine repulso, sacra palam, quod anti-
 recusarant, faciunt. Hæc Auentinus. Lectorem appello; iudicet si Auen-
 tini abbreviator Bzouius, si interpres, si sectator, si tandem corruptor.

Bzouius. Franciscani soli, vel soli illi, qui Gulielmo Ochamo, & Mi-
 chaëli Cesenati auscultabant, ne quicquam Pontificiam maiestatem aut
 potestatem metuebant: ab authoribus sceleris docti, & sacris operantur,
 & vana paupertatis opinatores facti, in Pontificem Ioannem indigna plu-
 ra vomebant.

Benigna correctio. Porro inter Franciscanos solos, & solos illos, qui
 Ochamo & Cesenati auscultabant magnum est discrimen, & tantum,
 quantum inter Bzouium, hæc ex Auentino suo referentem, ipsumque
 Auentinum quem profuso, & liberali commento adauxit. Ne verbum
 quidem hoc loco Auentinus de Franciscanis. Sequamur tamen fidem
 ipsius Auentini, vt Bzouianam ex vero fonte diluamus, ille tria dum-
 taxat iustituri Dominicani in vniuersum contubernia sacris abstinentiis
 refert, Argentoraten. Francofurten. & Landeshuten. addo Reginobur-
 gense; vel ergo tria hæc, aut quatuor Monasteria vniuersitatem familie
 Dominicanæ per imperium complexa sunt, vel non soli Franciscani
 (quibus reliqui accessere Dominicani) sacris operati: quo zelo autem
 Landeshutenfes portas occluserunt, quâ arte aperuerunt iam ex Auen-
 tino præmissi: aperuerunt tamen ipsi ianuas, & simul Francofurtensium
 reliquæ multitudini aggregati. De his ita Auentinus: *Dominicani Fla-
 mimicas partes (nam Benedictus Pontifex maximus amicus Cesari erat)
 deserere, ad Imperatorem desciscere, nisi vrbe excedere maluissent, publicè
 rem diuinam facere coacti sunt.* Ergo cum Franciscanis hæc duo Mona-
 steria, de quibus hic Auentinus, concurrunt. Ergo non soli Franciscani
 sacris operati, ne quicquam Pontificiam maiestatem aut potestatem me-
 tuebant. Sed & pedem referamus paululum ad Conuentum Ratispo-
 nensem, in quo Imperialibus comitiis olim contra Ioannis sententiam
 communi sententiâ itum est, & declaratum, inane esse & irritum, quid-
 quid contra Ludouicum, & imperij iura ex æquo, vel iniquo statuerit
 vbi hæc Auentinus: *Franciscani, alique omnes Sacerdotes & Monachi,
 Episcopi, Cesaris, Principumque decreto steterunt, soli Dominicani modo
 Cesaris, modo Pontificis quocumque utilitas inuitabat, rebus studebant.*
 Argentorati

Argentorati quod diu publicè rem diuinam fecissent demum pecuniâ coëm-
 pti detrectarent, vrbe pulsi sunt. Reginoburgij atque Landshute à diuerso
 primò sacrificiis publicis aliquandiu superfedere, huiuscemodi ceremoniis
 abstinere, mox pertesi solitudinem sponte templa aperuerunt, passimque,
 ne egestate perirent, sacra fecerunt. Nam Ludouicus clementissimus natu-
 râ, atque Princeps benevolentissimus neminem ad sacra publicâ adegit. Hæc
 Auentinus. Vides lector non Franciscanos modò (vt refert Auentinus)
 sed & omnes Sacerdotes, Monachos, Episcopos, ac tandem Domini-
 canos diuina frequentasse. Estne hoc solos Franciscanos sacris operari;
 teste Auentino? veritas historiæ constat ex dictis, & colligi potest ex
 litteris Principum electorum ad Benedictum Pontificem, duabus etiam
 aliis constitutionibus Imperatoris & Principum, quos hoc anno est re-
 perire apud Bzouium.

Bzouius. Vana paupertatis opinatores facti.

Quid porro authoris sui corruptor amplius ad infamiam profectum
 adicere potuit, quàm de corruptela prouehi gradatim in blasphemiam,
 vt qui humana, cum fraude & iniuriâ, tractat, diuina etiam sacrilego
 contemptu profanet. Nam si vana est paupertas, quam opinati &
 professi sunt Franciscani, quid restat nisi confirmantes eam Pontifices,
 & Ecclesiam à veritatis, in vertiginis & vanae spiritum desiuisse, re-
 gulam Franciscanam eiusque professores, illius paupertatis astrictos vo-
 tos, damnare vanae? hæc audire abhorrent Catholicæ aures: scriptis
 consignare delectat Bzouium, ne quod in Franciscanos benevolentie
 argumentum prætermittat. Plura de hac paupertate suo loco. Dictis
 tamen non grauabor adicere testimonium Leonis X. in eâ constitutio-
 ne, quam vocamus vnionis; ita ille de religione Franciscana: *Hæc est
 religio sancta & immaculata, in quâ per speculum sine maculâ redemptoris
 contemplatur presentia, vitæ Christi & Apostolorum inspicitur forma, per
 quam priorum Ecclesie fundatorum ante oculos Christiana plebi reducit
 norma, &c.* accedit super hoc decretum Clementis VII. decretali quæ
 incipit: *Dum vberes fructus, &c.* Data est 30. Maij 1525. Pontificatus
 anno 2. ita habet: *Necnon regulam ipsam per Sanctum Franciscum pro*
fratribus Ordinis Minorum institutam obseruabilem, meritoriam, vel inob-
seruabilem seu sacro Euangelio repugnantem esse, in hoc assertionem huius-
modi non esse tenendam, nec admittendam authoritate, & tenore præmissis
decernimus ac volumus ac mandamus, &c. in hanc constitutionem pro-
 culdubio incurrit Bzouius vanae asserens paupertatem regulæ, quæ
 ex declaratione Clementis fundata est super Euangelio.

Ex Monum.
 trium Ord.
 & Speculo.

Anno 1347. num. 36.

Bzouius. Sex mensibus ante Ludouici Bauari obitum; ex hac etiam vi-
 ra migravit Monachy ille. omnium inceptor malorum Vvillielmus Ocham
 l.ii Angliæ.

Angliã ortus in adito templi Franciscanorũ unã cum confectariis Bonagratia, Bergomate, & Michaële Cesenatico hereticis & schismaticis tumultatus, Conradus Maidenburgensis Parochus, & mysta Reginoburgensium, illius, & Luitpoldi Bambergensis Episcopi pestilentissimis libris respondens, multa ad Carolum I V. Imper. prefatus, Vvilielmum authorem scelerum, cultorem tenebrarũ, haresiarcham, & deprauatorem tum Philosophiæ tum Theologiæ nuncupauit, qui suis argutiis ineptissimis nobilissima simplicitati Ludouici Principis alioqui naturã optimi imposuerit: vt quidquid in Romanam Ecclesiam peccauerit, authore, atque consultore Ochamo commiserit. Sathana calamo ea scripta, libenti oculo legunt, & impudenti temeritate, laudam omnes heretici, quod is hominum petulantissimus fidei Catholica, & modestiæ non tantum religiose, verumetiam Christiane oblitus a nullo scurrilitatis, maledicentiæ & blasphemiarum genere abstinerit, quo minus iis Pontificiam dignitatem proscinderet. Franciscanorum plurimi cum illius scripta tutarentur religionem Minoritanam in tantum discrimen adduxerant, vt de illa quemadmodum ante aliquot annos Templariorum extinguenda Ioannes Pontifex serio cogitauerit, nec nisi Diui Francisci tam admiranda sanctitati, ne vniuersam extirparet, concessit. Annales Boiorum lib. 7. & Anal. Franc. part. 3.

Vulnus obductum refricare non veretur Bzouius, vel sepulchri ipsius pacem Ochamo concedat, hominem miris modis exagitans. Ita nempe toruus, & implacabilis animus, non aliter nec Christiano more parentare consuevit, postquam omnem humanitatis sensum, & pietatis dudum exuerit viscera.

B z o v. Sex mensibus ante Ludouici Bauari obitum, ex hac etiam vniã migravit Monachij, ille omnium inceptor malorum Vvilielmus Ocham Angliã ortus, in adito templi Franciscanorum, &c. tumultatus.

Nostros primùm reducamus Tossiniagnensem lib. 3. histor. Seraph. & post eum Henricum Willot in Athenis Franciscanorum, qui nec diem, nec annum, nec locum mortis aut sepulturæ Ochami sunt affecti; mortuum refert Capuæ & cum hoc epitaphio sepultum: Hic iacet corpus excellentissimi Doctoris & inceptoris Ocham, Anglici, Ordinis Minorum, qui obiit hic tempore Ioannis XXI I. & Domini Regis Roberti, & composuit dialogum de potestate Ecclesiæ, obiit autem die 20. Septemb. 1320. Ochamum constat superuixisse 1328. quo anno fugit Auinione Pisas; designatum ergo tempus detrahit inscriptioni: Nos autem Monachensis sepulchri & epitaphij sequamur fident, vt quæ rei, tempori, & personæ magis congruat. Ita habet: Anno Domini 1347. 10. Aprilis obiit eximius Doctor sacre Theologiæ Fr. Gulielmus dictus Ocham de Angliã. Sepultus est in choro ad dexterum cornu altaris, non autem in vestibulo seu adito Ecclesiæ, vt scribit Bzouius; reiiciendum proinde, quod apud Gonzagam legitur de sepultura eiusdem in Conuentu Carinolæ siue Caleni Prouinciæ terræ laboris.

Sed

Sed quo authore Ochamus inceptor fuit omnium malorum? vnum ex malis fuit schisma inter Imperatorem & Pontificem; hoc non incendit Ocham. Vnum ex omnibus malis teste Bzouio etiam fuit, quod à Pontificis sententia Ludouicus Imperator appellarit; hoc non incendit Ocham. Vnum ex malis fuit protectio Vicecomitum, & factionis Gibellinæ, hoc non incendit Ocham. Et vt omnia penè mala comprehendam, depositio & accusatio Ioannis Pontificis, intrusio Corbarij, & quæcumque alia, quæ suo excidio vidit Italia ad annum vsque 1328. dormiente vel certè ignorante Ochamo contigerunt: hoc namque primùm anno is Auinione dilapsus extendit folles, accenditque fornacem accensus ipse imprudenti zelo, & indebitæ vexationis parum maturâ indignatione. Confiteare, ergo Bzoui, vel illa omninò mala non fuisse, vel quod emoti & stomachantis animi excessu in Ochamum euomuisi ad sobriam æqui ponderis & veritatis mensuram expurga.

B z o v. Vnã cum confectariis Bonagratia, Bergomate & Michaële Cesenatico hereticis & schismaticis tumultatus.

Hærefes eos docuisse nondum probasti, nec reipsa docuisse constat, quoniam ergo pacto fuere heretici? si iuris tantum præsumptionem opponas, quod ij schismatici Pontifici non paruerint, quod censuris (quas nullas ipsi putabant) multis annis ligati, cedo; doctrinæ tamen contra fidem adsertores, nisi probaueris, non permitto.

B z o v. Conradus Maidenburgensis parochus, & mysta Reginoburgensium illius, & Luitpoldi Bambergensis Episcopi pestilentissimis libris respondens multa ad Carolum I V. Imperatorem prefatus Vvilielmum authorem scelerum, cultorem tenebrarum, haresiarcham & deprauatorem tum Philosophiæ, tum Theologiæ nuncupauit, &c.

Accipe testimonium Trithemij de Luitpoldo in catalogo virorum illustrium. Luitpoldus, inquit, de Babendurgo Episcopus Bambergensis Ioannis Andree Bononiensis quondam auditor, atque discipulus, Iureconsultus omnium laude celeberrimus, & tam in diuinis scripturis, quàm in secularibus litteris egregiè doctus, ingenio cauius, & promptus eloquio, scripsit quedam magnæ eruditionis opuscula, quibus nomen suum immortalitati consecrauit. Volumen insigne de zelo & feruore Principum, & nobilium Germanorum pro fide Catholica, & Romana Sedis honore, atque præsulibus, librum vnum item de iuribus Romani Imperij, &c. Hunc librum Bzouius pestilentissimum appellat, sed audiat iudicium Illustrissimi Bellarmini: Luitpoldus, inquit, Bambergensis vir eruditus, &c. scripsit librum de iuribus Imperij, in quo multa admiscet ad historiam Ecclesiasticam utilia. Quid de Ochamo dicam?

Si iudicio scholarum experiri nobiscum Bzouio liberet, & depositâ acerbitate, & rancore ad subsellia Philosophorum & Theologorum reuenter expectare sententiam, videret certè Ochamum velut eruditum,

Excusatur
Ocham.

& classicum authorem inter manus omnium versari, quem velut magistrum suum, & venerabilem inceptorum schola Nominalium passim salutatur, adire quæso ne pigeat profundum, & copiosum Theologum Gabrielem Biel, is differet, si Ocham *cultor sit tenebrarum, si deprauator tum Philosophiæ, tum Theologiæ.* nam Ochamum *deprauatorem esse Theologiæ* nec Conradus in Auentino, nec ex Conrado Auentinus, sed Bzouius infidelis vtriusque deprauator singulari imposturâ, suique cordis abundantiam deprompsit.

Censores
librorum.

Sanderus.

Hæresiarcham fuisse Ochamum non iudicant Theologi in Concilio Tridentino libris censendis præpositi, qui opus eius nonaginta dierum inscriptum in secundâ classem prohibitorum retulerunt, quæ non authores, sed scripta recipit, vt præfatio clarè præmittit. Negaret etiam Sanderus de visibili Monarchia lib. 7. cuius verba sunt: *Licet autem iste Ochamus contra Papam Ioannem scripserit, tamen sine omni controuersia velut contra hominem non velut contra Ecclesiæ Romane fidem, auctoritatèque scripsit; nam alioquin fidem suam de Romana Ecclesiâ apertissimè confiteretur in prologo libelli, quem scripsit de sacramento altaris, &c.* Hisce per omnia consentit Petrus Maturus in additionibus ad Antoninum part. 3. tit. 2. §. 1. & Gualterius sæculo 14. verum, si duorum vel trium minus sit testimonium, ad obfirmatum Bzouij aduersus hominem animum superandum rem Theologorum omnium iudicio exponendam relinquo; quorum nemo hæretici, aut hæresiarchæ excogitatam nomenclaturam Ochamo tribuit: quin collectores fidelium scriptorum, qui pro veritate testimonium dixere, suâque fidei, & Ecclesiæ lucubrationes dedicarunt, in classe Theologorum suo, neque infimo loco constituerunt Ochamum; consulendi in hoc potissimum Bellarminus, Trithemius, Posseuinus, & alij, qui Ochami temeritatem & irreuerentiam in Ioannem XXI. commissam meritò castigant, non damnant fidem: errauit porrò stylo, non scopo, vt qui veritatis defensionem suscipere visus est, stylum tamen idoneum non accommodauit, atque in personam Ioannis XXI. infaniuit magis, quàm aliquid in fidei subuersionem prudens excogitauit. Id ergo concesserim debitæ subiectionis, temperantiæ, charitatis, reuerentiæ & obedientiæ leges præteruectum fuisse; Ecclesiæ tamen Romane fidem, & religionem certo tenuisse cursu, vt nec nouas contra eam hæreses excogitarit, nec veteres & iam damnatas restaurarit, vnde hæresiarchæ vel simul vel seorsim confurgit appellatio, id, si particularius aliquantum in rei considerationem debitumque veritatis scrutinium descendamus, fiet manifestius.

Quatuor speciatim Ochamo obiiciuntur, quorum id primum & potissimum est (si doctrinam spectes) quod Concilium Oecumenicum supra Pontificem esse affirmavit, rectamque esse appellationem à Papa ad Concilium. Verum hæc opinio licet falsa sit, oppositumque eius damnatum quidam censent in Lateranens. sub Leone X. & in Florent. sub Eugenio: post Pisanum tamen, & Constantiense in aliquorum animis ita fixim radices fecit, vt tolerandam magis quàm extripandam

pandam iudicavit Ecclesiâ, illam defendunt Parisienses sine hæresis nota.

Secundò obiicitur & passim à Bzouio, quod defenderit Imperatorem ritè electum nullam Pontifici, aut eius confirmationi debere potestatem, superiorem in temporalibus non habere temporalem, omne ius administrandi Imperij ei solâ electione conferri. Hæc est hæresis, quam anno 1338. Bzouius damnauit in Luitpoldo Bambergensi. Ea autem sententia magnos præter Ochamum patronos habet, eosque Catholicos, & doctissimos tam Theologos quàm Canonistas. Instar omnium vnus sufficit Nauarrus relect. cap. Nouit. de iudiciis, not. 3. illat. 1. qui septemdecim præmissis, in sententiæ patrociniis rationibus, in eam tandem senex conuictus descendit, contrariam omninò deponens cuius olium adsertor fuit; censuram dumtaxat transcribo qua Bartholum ideo notat, quod hanc opinionem pro hæresi damnarit. Ita ergo Nau. illat. 1.

Pro cuius resolutionis defensione, declaratione, ac argumentorum pro utraque parte formatorum concordia, infero errare Barth. in l. 1. §. præfides. ff. de requirendis reis, dum significare videtur hæreticam esse, quam elegimus opinionem & ob id quasi damnatum fuisse Dantem Florent. Poëtam celeberrimum, & qui eam affirmant hæreticos. Tum quia hæresis est dogma peruersum fidei Christianæ contrarium, iuxta cap. hæc est fides. 24. quæst. 1. & gloss. fin. eandemque memorabilem Clem. 1. de heret. quam commendat Panorm. in tract. de Concilio Basiliens. in 2. dubio. Hæc autem opinio licet falsa esset, non esset tamen eiusmodi, tum quia eius contradictoria neque sacris litteris continetur, neque ab Ecclesiâ determinata est; tum quia non est hæreticus, qui hæresim sine pertinacia tenet, Clem. 1. iuxta gloss. in verbis, pertinaciter. de usuris. & Clem. 1. §. porrò. iuncta glossa verbo pertinacia. de summa Trin. Pertinaciter verò is aliquid tenet, qui adeò firmat impudenter, vt sit irremediabilis, indocilis, & obstinatus secundum glossam in dicto §. porrò. vel certè, qui non credit illud, quod scit esse fidei Christianæ, vt præclare declarat Thom. de Vio. 2. 2. quæst. 11. artic. 2. vel, vt ipse addo, quod esse fidei debet scire. Quales non sunt, qui hanc opinionem tenent, vel tenuerunt: quippe qui parati sunt, & fuerunt corrigi, nec sciunt, nec scire debuerunt id esse contra fidem Catholicam. Tum quia Parisiensis schola nullatenus esset passa, vt sui Doctores hanc partem libellis editis defenderent, si putassent illam hæreticam: quod tamen non solum passa est, & patitur quotidie: sed etiam videtur eam comprobare. Hactenus Nau.

Cum Nauarro consentiunt Anton. à Rossellis de potest. Imperat. Ioannes Theutonicus in scholiis cap. quoniam. 10. distinct. & sentit in cap. 1. 22. distinct. & in cap. verum. 96. dist. Cardinalis in cap. nouit. de iudiciis. Ioan. Maior in 4. distinct. 24. quæst. 3. & super Marthæum cap. 16. Almainus in lib. de potest. Papæ. Cosmas in proœmio congregationis Gallicanæ. Baldus in rubr. Digestorum, dicens omnes legistas tenere pro maxima, Imperat. Roman. neminem habere in temporalibus superiorem: licet contrarium teneat Bartolus, Albericus pluribus in locis in l. cunctos C. de summa Trin. & in l. benè à Zenone. cap. de

Nauarri
censura.

quadrien. præscript. his accedunt, Bzoui, Ioannes Parisiens. in lib. de potest. Papali & Imperiali, & Hieron. Baldus lib. de coronatione ad Carolum V. uterque Ordinis Prædicatorij. Hic autem adductis opinionis oppositæ argumentis, ait; *His involucris nobiscum agunt, qui iura Imperij labefactare student*, &c. Additque suam esse omnium Iuris Cæsarei interpretum communem & fixam sententiam.

Ad quorum confirmationem adiicere posset communem etiam Theologorum, quæ nullam potestatem temporalem Pontifici in quantum Pontifex est, attribuit directam; sed indirectam, quæ de temporalibus in ordine ad spiritualia cognoscere solum potest, & hæc quidem sufficiens est, ut plenè de illis disponat hic, & nunc incidente causa, & occasione, qua finis spiritualis conseruatio, & necessitas id exigit. Ita Henricus quodlibeto 6. quæst. 2. 3. Driedo lib. 2. de libert. Christiana cap. 2. Turrecrem. lib. 2. cap. 113. Albertus Pigius lib. 5. Hierarch. Dominicus Soto in 4. distinct. 25. quæst. 2. artic. 1. Sanderus visib. Monarch. lib. 2. cap. 4. Caietan. in Apologia cap. 13. ad 6. Thomas Waldensis lib. 2. artic. 3. cap. 76. & 77. & 78. Illustriss. Bellarm. lib. 5. de Roman. Pontif. cap. 4. vnde colligitur Imperatorem non habere superiorem temporalem in terris, cum tali potestate careat Pontifex: non enim peioris est conditionis, quàm Reges, alique absoluti Principes, quibus quidem superior est Pontifex indirectè quoad temporalia: nullam obinde ab eo potestatem recipiunt, quam integram & saluam habent iure electionis aut hæreditatis & successionis.

His accedit praxis, per quam vsu euenit, ut electus non petita confirmatione vllâ Pontificis administrat Imperium. Ergo nec sententia hæc est hæresis, nec eam defendens Ochamus dici debet hæreticus.

Tertium obiici solet Ochamo, quod defenderit hæresim Fratricellorum, eamque damnanti Ioanni XXII. se temerariè opposuerit, in hoc errauit Pirzeus & alij: nam per meram calumniam eiusmodi deponuntur, vel ab æmulis, qui damnatum, & infamem hominem cupiunt, vel ab iis, qui aliorum fidem secuti, aut ex proprii sensus inuentâ coniecturâ id fabricantes facti veritatem non sunt assecuti, quam nos fufus in superioribus per omnia penè contra Bzouium statuimus: defendit ille paupertatem professam sui status, & regulæ Franciscanæ, simul cum declarationibus Romanorum Pontificum, & decisione Capituli Generalis Perusini, quæ desumpta est ex decretali Nicolai III. super hoc promulgata, cap. *Exit.* de verb. signif. in 6.

In quarto Ochamum non defendo quatenus sine reuerentiâ, & sobrietate impugnavit Ioannem XXII. Pontif. Max. de variis erroribus eum imprudenter, & impiè traducens, in quo velut arrogantem, rebellem, schismaticum sui que sensus, affectatæ vindictæ, vel indiscreti zeli spiritu percitum damno: ideoque ea, quæ in Ioannem scripsit relictè prohibita sunt: doctrinam tamen vllam ab Ecclesia damnatam pro hæresi, eum pertinaciter in his, aut aliis operibus asseruisse nequaquam reperio; docuit quidem aliquas opiniones minus probabiles, in quibus
tamen

tamen sectatores habuit, & inoffenso pede currunt in schola Theologorum eius placita sine hæresis, aut grauioris notæ censurâ.

Nec mouere quemquam debet, quod is, alique complices in sententiis contra eos latis appellentur hæretici, seu tales declarentur, hoc porò ex eadem præsumptione, quâ Ludouicus Bauarus etiam hæresis damnatus est, non ob aliquam doctrinæ hæreticæ adserctionem; quæ sententiæ eum dumtaxat in hoc effectum sortitæ sunt, quem manifestatâ intentione & declaratâ, & satis probatâ veritate potuerunt habere & debuerunt: sicut ipsâ compertâ veritate interit præsumptio. Ac proinde Germaniæ pleræque vrbes formam iuramenti transmissam à Clemente ad Bambergensem, & Pragensem, quæ proponi deberet petentibus absolutionem à censuris respuerunt, exemplo Basiliensium, de quo consulendus est Rebdorfus, Mutius, Argentinensis. Verba Basiliensium hæc sunt apud Rebdorfium ex ore magistri ciuitatis.

Domine Bambergensis, sciatis, quod nec fateri nec credere volumus, quod quondam Dominus noster Ludouicus Romanorum Imperator unquam fuerit hæreticus. Quemcumque etiam nobis dederint Principes electores vel maior pars ex eis pro Romanorum Rege, vel Imperatore illum pro tali habebimus, etiamsi nunquam Papam requiret: nec quidquam aliud faciemus, quod sit contra iura Imperij vilo modo, &c.

Addit Mutius: *Urbes à Basiliensium omnium ore cantatâ magnanimitate exemplum sumpserant, nec iurare, nec agnoscere errores hæresimve volebant: absoluebantur autem pleræque sine iuramento illo, & confessione, quam exigebat, &c.*

Impugnauit etiam Ochamus Pontificis constitutiones, in quo non modicæ suspitionis præsumptio fuit: sed ut superiùs ostendimus impugnationis origo fuit defectus intelligentiæ, seu veræ interpretationis constitutionum, non diuersitas sensus, non dispar sententia, arque adeò impugnatio, quæ specietenus & verborum strepitu repugnare videtur, nec falsam doctrinam continet, nec contra veram decretalis sententiam procedit, Nicolai & anteriorum Pontificum sustinens constitutiones: alioquin probetur contrarium ex textu. Et ne quis ad appellationem hæretici lectam in Pontificis decretalibus, & sententiis contra eum latis scrupulose subsistat, idem nouerit variis modis dici hæreticū, duodecim enumerat Turrecremata in summa de Ecclesia lib. 4. part. 2. cap. 12. Tabiena in summa verb. hæreticus numer. 1. Zanchinus de hæreticis cap. 2. decem ponit, plurimos recensent Carrerius tractat. de hæret. num. 6. Paulus Grillandus tract. de hæret. quæst. 1. & Gondifal. tract. de hæreticis quæst. 1. Canones verò octo modis communiter hæreticum dicunt: videatur repertorium Inquisitorum verb. hæreticus.

In primis quilibet excommunicatus hæreticus dicitur, 4. quæst. 1. quod autem. Item Simoniaci, 1. quæst. 1. quisquis. Item qui aduersus Romanam Ecclesiam agit. dist. 22. cap. omnes.

B z o v. *Qui suis argutiis ineptissimis nobilissima simplicitati Ludouici Principis, alioqui naturâ optimi imposuerit: ut quidquid is in Romanam*

Romanam Ecclesiam peccauerit auctore, atque consulore Ochamo commiserit, &c.

Schisma quod multis iam annis inueterauit, vt cætera omittam, dic si te auctore peccatum fuit in Romanam Ecclesiam? verum Pontificem deponere, idolum eius loco Petrique cathedræ inferre, peccatum fuit contra Ecclesiam Romanam? fortè Ochamus tum Auinione, atque sub communione, & obedientiâ Ioannis existens sententiam contra Ioannem Romæ dixit, aut promulgauit? Corbarium Antipapam intrusit? alibi te memoria, alibi fides deserit: hîc quidem, & memoria & fides; atque vtinam vel comes fieret pudor. Quid enim inuerecundius, quàm veritatem relinquere, sua & aliorum placita renuciare, vt totus fingendis strophis quis vacet, ne opportuna maledicentiæ commenta desint? regredere ad ea, quæ anno 1327. 1328. & sequentibus in Ochamum, & complices dictasti, lege processus, & sententias in eos latas à Pontifice. Quid in iis potissimum crimini datur? quænam instituta actio, aut proposita accusatio? quod nempe Curiâ decesserint contra Pontificis mandatum, quod ad Ludouicum Pontificis magis quàm Ecclesiæ hostem, & Corbarium iam intrusum transfugerint, & eidem adhæserint, eorum partes secuti, quod deinceps Pontificias impugnarint constitutiones, quod citati non comparuerint. Hæc magna, et si grauiora fuere peccata: non omnia tamen vel quæ tu Ludouico adscribis, vel is, siue irritatus, siue ex aliorum instinctu ductus in Ecclesiam commisit, antequam viderit, aut cognouerit Ochamum: inter omnia autem grauissimum fuit piaculum Ioannis depositio, & Corbarij intrusio, quæ ante fugam Ochami iniquitatis suæ mensuram compleuere.

Bzou. *Sathane calamo ea scripta, libenti oculo legunt, & impudenti temeritate laudant omnes hæretici, quod is hominum petulantissimus, fidei Catholicae, & modestiæ non tantum religiose, verum etiam Christianæ oblitus, à nullo scurrilitatis, maledicentiæ, & blasphemiarum genere abstinent. quominus iis Pontificiam dignitatem profcinderet.*

Tu scilicet elinguis & hebes manum in sinu abscondens nihil respondis?

— — — *An tibi Maiores
Ventosa in lingua pedibusque fugacibus istis
Semper erit?*

Perge, perge contribulis Ochamo adscriptus, serua formam, ille quidem improbitatis suæ feces infelix iam bibit, tu fusim propinas. Estne hoc mi Bzoui Pontificiam dignitatem contra Ochamum sustinere? estne hoc verè belligerari, an potius verbigerari, maledictum maledictò excipere, petulantiam petulantia oblinire magis, quàm expungere? non desultoria, aut detractoria arte, sed mature, constanter, rationibus non verbis, autoritate non lingua Pontifices defendebat Baronius
cuius:

cuius prouinciam adire placuit; quid dicam? Baronij sanè vestigiis insistendum securè erat.

Bzou. *Franciscanorum plurimi, cum illius scripta tutarentur, religionem Minoritanam in tantum discrimen adduxerant, vt de illa, quemadmodum ante aliquot annos Templariorum, extinguenda Ioannes Pontifex serio cogitauerit: nec nisi Diui Francisci tam admirande sanctitati, ne vniuersam extirparet, concesserit.*

Ad particularia descendamus, quinam illi plurimi Franciscani? quænam Ochami scripta tutati, quorum patrociniū religionem Minoritanam in tantum discrimen adduxerant? in arenam me sisto; ad manus tandem veniamus; iterum interrogo, quænam illa scripta Ochami tutati sunt plurimi Franciscani, cum tanta Pontificis indignatione, quæ extinctionem vniuersi instituti parturiebant, tamque iniquum Ioanni suggestit animum? ea tandem oportet fuisse, quæ is aduersus Ioannem contexit, & in prohibitis habita sunt ab Ecclesia: nec enim interpretari possum Ochami logicam, vel eiusmodi alia, quæ sine cuiuspiam offensione currunt, tam acerbè Ioannis stomachum miscuisse: illa ergo ipsa sunt, cum alia non suppetant. Sed illa tu asseris à plurimis Franciscanis tutata? quinque solos Franciscanos insectatur Pontifex, variis contra eos promulgatis processibus; horum quintus est ipse Ocham, tertius, & quartus Michaël Cescenas exauthoratus & Petrus Corbarius intrusus, quorum quisque improbitatis suæ pondus sustinens, in propria non alienam culpam vapulauit, reliqui duo Henricus Thalhem, & Bonagratia Bergomas sint tibi plurimi (modò id permittat Donatus cum turba Grammaticorum) qui Ochami scripta tutati sunt; mirum tamen, vt id nesciuerit Pontifex; vel certè tacuerit, quos idè damnauit, quia sectatores facti Cescenatis partes Ludouici Imperatoris sequuti sunt: quamquam & speciali notâ Bonagratiam reprehenderit, quia Auinione contra præceptum, & iurandum aufugit.

Argumento nempe est plurimos Franciscanorum in tutelam scriptorum Ochami conuolasse, damnatum eum fuisse ab instituto totius Ordinis Vicario Beltrando Cardinale, prout designat processus Capituli Generalis Parisiensis. Argumento etiam est ea sententia, quæ in Ochamum & præfatos complices promulgata est in comitiis totius Ordinis Parisiis nomine, & autoritate vniuersi corporis ann. 1329. quæ sententia in Capitulo Generali Perpiniani celebrato non modò confirmata est; sed vteriori processu & grauioribus edictis ac pœnis est adaucta, ampliata & extensa ad ipsius doctrinæ condemnationem; estne hoc tutari scripta Ochami à plurimis Franciscanorum?

Bzou. *Ioannem serio cogitasse de extinctione religionis Franciscanae.*

Rectè id probat quod anno 1328. 6. die Iulij deposito Michaële Cescenate instituerit Vicarium Ordinis Cardinalem Beltrandum, donec
K k k conuocato

Vide Bzouium ann. 1327. 1328. 1329. 1331. qui processus ipsos transcripsit.

Marian.
Marcus.

Anton.

conuocato Capitulo successor communi suffragio eligeretur. Ita tradit Marianus, quem sequitur Marcus Vlysiptenſ. De vicaria item potestate Beltrandi super religione mentio est in processu quem aduersus Celsanatem & complices instituit in Capitulo Parisiensi Gerardus successor. De eod. Anton. 3. part. histor. titul. 24. cap. 9. §. 15. & antiqua Chron. estne ergo progressus ad corruptionem, seu extinctionem Ordinis constituere eius Vicarium vnum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, donec conuocato corpore Generalis Minister quispiam assumeretur? Sequenti item anno scripsit Pontifex litteras ad Capitulum Parisiense pietatis & affectus plenas, vt præfati authores referunt. De iis ita Antoninus: *Dominus Papa malitiam inuidorum susurrantium & solemnitatem & innocentiam religionis perpendens, flexus ad eam tum ex compassione, tum afflictione* (forte affectione) *litteras multum consolatorias & fauorabiles misit Parisios Capitulo Generali & ad amorem pristinum est reductus, &c.* Quænam hæc perdendæ religionis ostendant signa, aut signant machinamenta?

B z o v. *Nec nisi D. Francisci tam admirandæ sanctitati, ne vniuersam extirparet, concesserit, &c.*

Flexum refert Antoninus Ioannem ad pristinum amorem, dum perspectam haberet ipsius religionis solemnitatem, & innocentiam, susurratorum, & inuidorum malitiam. Aliqua ergo suffragia hæc fuere præter Diui Francisci sanctitatem, nec infimi momenti in scrinio pectoris Pontificij. Quid enim magis iustificat reum, & inflectit iudicem, quam dignitas & innocentia personæ, accusatoris deprehensa malignitas, & præsentæ actionis denudata calumnia? Si ergo innocentem religionem expertus est Pontifex, si inuidorum fallaciâ dumtaxat laborantem deprehendit, quid aduersus eam iure statuere potuit, quod fundatoris intuitu prætermisum fuit, quasi ex gratia fauori cederet, quod iustitia fieri prohibuit? Sed audire placet Antoninum, si quæ alia in religionis patrocinium adfert, quæ meritò ad eius reuerentiam, & conseruationem potuerant conferre: *Assumpti ad Cardinalatus præcellentiam duo fratres Aquitanici viri utique litterati, & suæ religionis Minorum feruentissimi zelatores, Fr. videlicet Vitalis de Furno, & Fr. Bertrandus de Turere, canum latrantium contra Ordinem clamoribus in facie Ecclesiæ respondent. Vnebat etiam tunc Dominus Infans Aragonie Patriarcha Alexandrinus qui ex magnâ deuotione ad Ordinem, deferrebat habitum Minorum occultatum, qui inuabat fratrum causam. Parum ante istam tribulationem præcesserunt canonizatio Sancti Ludouici Episcopi Tolosani, qui in facie Ecclesiæ crebrâ miraculorū coruscatione refulgebat. Quis ad dilectionem Ordinis fortius efferbuit, quam Rex Sicilia Robertus Ludouici Sancti fratris & domina Regina Sancia uxor eius, quæ pro defensione Ordinis personam & potentiam suam obtulit, eam exponere parata & pro stabilitate Ordinis & regule parata immolari? multi quoque Reges ac Principes Ordinem in tanta tribulatione positum adiuuabant, in Curia Rex Francia, Rex Castelle,*

Rex

Rex Aragonie, Rex Cypri, Rex Maioricarum. Interea Dominus Eleazarus Comes Ariani deuotissimus, qui sedecim annos cum uxore sua, religiosa muliere Delphina nomine in uirginitate absque lelli separatione uixerat, Parisiis in manibus fratris Francisci de Maronis ex hac luce migravit, qui positus in extremis dixit: Gratias ago Deo, quia sponsam meam Delphinam mente & carne uirginem derelinquo, cuius mors eadem horâ ipsi uxori suæ in Prouincia Prouinciæ existenti fuit diuinitus reuelata. Hic cum habitu Minorum Parisiis in Conuentu eorum fuit tumulatus, multis miraculis clarus. Magna pars dictorum Regum & Principum scripsit pro excusatione & conseruatione religionis ipsius cordialissimè Domino Papæ & magni magistris, & famosi tunc erant, & ob hoc diuino instinctu Dominus Papa malitiam inuidorum susurrantium, & solemnitatem & innocentiam religionis perpendens flexus ad eam, &c. Hæc idem antiqua religionis Chronica, Marcus & Marianus, & si fufius argumentum prosequi nobis liceret, nullo negotio id probarem, vt neque Pontifex iustam perdendæ religionis causam prætendisse, nec vnquam extinctionem eius inueniatur cogitasse, nec de facili potuerit effecisse. Authores tamen historiæ facit Bzouius Annales Boiorum lib. 7. & Franciscanorum 3. part. sed Franciscani nihil agunt de hac controuersia 3. part. Auentini autem, qui ex parte præiuit, fama posthuma hoc apud Bzouium encomio celebratur anno 1338. num. 22. *Vt sit mendaciorum architectus, homo omnium petulantissimus in conuitiis, mendacissimus in narrationibus, inconstantissimus in iisdem malè scribendis ex eodem ore calidum, & frigidum efflare, &c.* Idoneum tamen in Franciscanos eum testem esse iudicat de quibus ea apud eum innata præsumptio inualuit, vt, quidquid de iis in malum dicatur à quouis transcribi & credi sine exceptione vllâ possit.

Anno 1352. num. 19.

Aragonia quoque regnum per id temporis sectariis non caruit; erant qui assererent sanguinem Christi in passione effusum, adorandum non esse latrensi, quod existimarent illum non amplius esse coniunctum diuinitati, quemadmodum cum in uiuente Christi corpore uniebatur. Fr. Nicolaus Rosselli supremus eodem in regno fidei Catholica quasitor ex Ordine Dominicano assumptus hunc errorem doctissimis argumentis confutauit: Clemens uero VI. eundem ipsum errorem hæresis damnauit, mirum ut sit Pij II. Pontificis temporibus aliquos Franciscanorum illum ipsum uoluisse defendere, inque controuersiam uocare ea, quæ Clemens Pontifex auctoritate Apostolica Sedis condemnasset. Franciscus Diagus lib. 1. histor. Prouinc. Aragonie Ordin. Prædic. cap. 22. ex Directorio Inquisitorum Eymer. part. 2. quæst. 10.

Isthæc tuorum est narratio, quam auxit Syluester in sua Rosa aurea asserens Pium I I. confirmasse Clementis sententiam; in eundem proinde errorem quosdam huius ætatis non infimæ notæ scriptores traxit,

Vasquez.
Suarez.

inter quos Gabriel Vasquez in 3. part. distinct. 36. cap. 4. Suarez disput. 15. §. 6. fidem sequuti Directorij, & Syluestri rem definitam non tam statuere conantur, quam supponunt ex eo processu quem sub Clemente Nicolaus Roselli Inquisitor Dominicanus in regno Aragonie instituit Barchinone contra quosdam oppositum predicantes, allegant etiam Syluestrum loco citato, qui sub Pio II. renouata controuersia damnatam refert opinionem, quæ à sanguine effuso in triduo vnionem remouebat hypostaticam, magisque deferendum censet Vasquez Eymerico, & Syluestro, quam iis qui decretum Pij II. allegant, quo cautum est sub excommunicationis pena ne alterutra quæstionis pars hæresis damnaretur; vel Dominico de Dominis illius temporis scriptori, & docenti processum Barchinone factum authenticum non esse, neque vllis probatis constare testimoniis. Caterum nos ostendemus non vllique aded præfatis authoribus in propria causa fidendum, quin veritati, & aliis locus detur; incipiamus ergo ab ipsa controuersia, prout sub Pio II. originem, progressum, & terminum suum habuit.

Controuersia de sanguine Christi.

Initium altercationis hoc fuit: B. Pr. Iacobus à Marchia, cuius virtutes, & merita passim celebrantur, anno Domini 1462. Dominica resurrectionis 18. Aprilis ex suggestu concionem habens ad populum, asseruit, post Richardum de Media Villa, aliosque antiquos scholasticos sacratissimum Christi sanguinem effusum triduo remansisse separatum à diuinitate. Quidam verò Fr. Baptista Ordin. Dominicani Predicator docuit ex pulpito id falsum esse, ac erroneum; horam autem Completorii sequentis diei Fr. Iacobus à Brixia eiusdem Ordinis Inquisitor Lombardiæ scriptis litteris ad eundem B. Iacobum hortatus est illum ad retractationem publicam, ne error auditorum cordibus inhaereret. Die autem 20. concione antemeridianâ B. Iacobus ex suggestu declarauit se nequaquam docuisse sententiam falsam, erroneam, aut hæreticam, sed clarissimorum Theologorum receptam doctrinam nempe Francisci Mayronis, Richardi de Media Villa, & B. Bonauentura Cardinalis, quam ex ipsorum libris in pulpito legit. His peractis eadem die eum citauit Inquisitor de fide responsurum, cuius citatoriam formam lectori hinc infero.

Citatio
B. Iacobi
à Marchia.

Nos Fr. Iacobus de Brixia sacre pagine professor Ordin. Predicatorum, ac heretica prauitatis Inquisitor in Lombardia, & Riperia Ianuensi à sancta Sede Apostolica constitutus fratri Iacobo de Marchia Ordinis Minorum prudentiam sectari: quia nobis relatu fide dignorum innotuit, quod post monitionem, quæ tibi insinuauimus cum omni reuerentia minus catholice dictum diuinitatem à sanguine Christi in Cruce pendentis fuso fuisse separatam, hodie verò proteruis id in populum spargere voluisti, id etiam quod per Ecclesiam determinatum est contradictione dicti tui hereticum appellans. Ideo tenore presentium te requirimus, & monemus primo, secundo, tertio, & peremptorio. Nihilominus tibi in virtute obedientie, & sub excommunicationis penam mandamus, quatenus aut dictam sententiam renoces, ut erroneam, & hæreticam, antequam de hac ciuitate recedas, aut cotam nobis de fide responsurus compareas cras in mane ante horam tertiam

in

in Conuentu S. Dominici de Brixia residentie nostre assignantes tibi dictum terminum pro primo, 2. 3. & peremptorio termino, ac canonicam monitione assignamus: alioquin si hæc mandata nostra, quod non credimus, contempseris, ex nunc prout ex tunc prædictâ trimâ canonicam monitione præmissâ in & contra te prædictam excommunicationis sententiam auctoritate Apostolica, quâ fungimur, ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus. In quorum fidem presentes fieri iussimus, & registrarari, nostrique sigilli impressione inuiri, de quarum presentatione relationi cuiuslibet Nuncij cum iuramento dabimus fidem. Datum Brixie die 20. Aprilis 1462.

Stephanus de Lorinis Notarius mandato Inquisitoris scripsit.

Hactenus citatoriam, in qua illa clausula (sed etiam quod per Ecclesiam determinatum est, contradictione dicti tui hereticum appellans &c.) per calumniam adfucum, & colorem irrepsit, solum enim defendit Bearus iniuste sibi hæresim imponi, vel talis damnari tot doctorum opinionem, ut infra constabit. nec hæc sola dicti Inquisitoris fuit inuentio, ne dicam impostura.

Hæc ad strepitum relata, indignationem, & tumultum populi excitauerunt. Quamobrem Dominus Bartholomeus Maupetri Episcopus Brixienf. vtrisque ad se vocatis, adstante magnâ Doctorum, & nobilium coronâ, controuersia seriem examinauit, & auditis hinc inde rationibus mandauit vtramque sententiam prædicari immunem ab errore donec sedes Apostolica decisionem suam interponeret. Nam Inquisitor nullum transumptum præsentis extrauagantis Clementine, nec originale exhibere potuit, nec alius, qui ab eo stetit. Hæc ex authenticis super hac re factis instrumentis narraui, quas etiam in gratiam veritatis subiungo, ne quis fictioni locus sit, aut suspicio quenquam subuertat.

In Christi nomine &c. Anno à Natiuitate eiusdem 1462. Indiçt. 10. die 21. mensis Aprilis in Ciuitate Brixia in episcopali Palatio Brixienfi presentibus venerabili, & sapienti Decretorum Doctore Domino Benenueno de Vaneio de Padua Canonico Brixienfi Generali Vicario infra nominati Reuerend. Domini D. Episcopi Brixienfis, & egregio, & sapiente Iureperito Domino Laurentio de Patufis causidico Brixienfi testibus rogatis, & notis, venerabilis & religiosus vir dictus Fr. Iacobus de Brixia sacre Theologie professor Ord. Predicatorum heretica prauitatis Inquisitor, &c. in presentia, & ad instantiam, & requisitionem Reuerend. in Christo Patris & Domini D. Bartholomæi Maupetri, Dei, & Apostolica sedis gratiâ Episcopi Brixienfis, &c. dixit & sponte confessus fuit, quod hesternâ die ipse dictus Inquisitor renouauit, & annullauit præceptum emanatum ex parte ipsius Domini Inquisitoris Reuerend. P. D. Fr. Iacobo de Marchia ipsum præceptum fregit, &c. per quod quidem præceptum idem Dominus Inquisitor mandabat Domino fratri Iacobo, quod reuocare deberet id quod dixerat Diuinitatem à sanguine Christi in Cruce pendentis fuso separatam fuisse, aut quod comparere

Kkk

3

debe

deberet coram ipso Domino Inquisitore responsurus de fide, &c. ut latius in ipso precepto continetur, de quibus mandauit idem Dominus Episcopus per me Notarium publicum fieri instrumentum.

Ego Stephanus filius Faustini de Lorinis de Claris Ciuis Brixien. publica Imperiali autoritate Nor. & Episcopalis Curie Brixien. scriba præmissis affui mandatôque prælibati Domini Episcopi atque rogatus hoc instrumentum scripsi.

Aliud ex mandato Vicarij factum.

Vniuersis, & singulis Christi fidelibus, ad quos presentes peruenerint, Beneuenus de Vancio de Padua decretorum Doctor Canonicus Brixienf. Reuerend. in Christo Patris & Domini D. Bartholomæi Maupetri Dei & Apostolica sedis gratiâ Episcopi Brixienf. Ducis, Marchionis, & Comitibus ad presens in remotis agentis, Vicarius Generalis salutem. Rationi & honestati consentaneum videtur ac sapè numero expedit veritati testimonium perhibere, ut omnis tollatur falsa submurmuratio, quæ fortè pijs aures tum perturbauit. Hinc quod cum Venerabilis Pr. Fr. Iacobus de Marchia Ord. Minorum de Obseruantia verbi Dei clarissimus, & Catholicus Prædicator, ac hereticæ prauitatis à Sancta sede Apostolicâ vniuersalis Inquisitor deputatus, qui hac quadragesima decursu maximo cum deuotionis feruore, & fructu non modico verbum dominicum in hunc populum Brixienf. seminauit, in resurrectionis Dominicæ solemnitate sacratissima accommodatè populo prædicasset, quod à sanguine Christi effuso in passione diuinitas separata fuisse secundum sacrorum Theologorum sententias Dominorum Bonauentura, Richardi de Media Villa, & Francisci de Mayrone omnium Ord. Minorum, cuius contrarium cum prædicasset vir religiosus Ord. Fratrum Prædicatorum, dictus Frater Baptista eadem die, vel sequenti post Nonas, idque intelligens venerabilis vir dictus Fr. Iacobus dicti Ordinis Prædicatorum hereticæ prauitatis Inquisitor in Lombardia, literas familiares ad ipsum venerabilem Patrem dictum Fratrem Iacobum transmisisset, quibus monebat eum ut quod prædicauerat retractare deberet, tanquam erroneum, & damnatum per sel. rec. Dominum Clementem VI. summum Pontificem, & postera die idem Dominus Inquisitor in Lombardia literas citatorias ipsi Domino Fratri Iacobo de Marchia misisset, quibus præcipiebat eidè sub pœnis, & censuris Ecclesiasticis ut dictam eius sententiam tanquam erroneam, & hereticam reuocare deberet, antequam de hac ciuitate recederet, aut quod coram ipso Domino Inquisitore compareret de fide responsurus, ut latius in ipsius literis continetur datis Brixia die 20. Aprilis proximè præteriti. Et cum in populo ob eam rem murmur inualesceret, ante dictus Ricardus Dominus Episcopus ad se vocatis Dominis Prædicatoribus, & Inquisitare prædictis astante magnâ Ecclesiasticorum doctorum, & nobilium concione, & intellectu rei serie & veritate, auditisque rationibus, & autoritatibus ipsorum Dominorum Fratrum Iacobi & Baptista, quia neque copia, sumptum, aut originale ipsius extraneantis Do-

mini

mini Clementis antedicti apparebat: De consensu, & voluntate præfati Domini Inquisitoris reuocantis dictas citatorias literas easdem lacerauit. Mandauitque idem Dominus Episcopus pro pace, & concordia hominum, & ut omne murmur, qui iam in populo pullulauerat, euanesceret, quod in futurum proximâ prædicatione quilibet ipsorum Dominorum Prædicatorum Fratris Iacobi, & Baptista publicè ad populum prædicarent neutram prædictarum opinionum hereticalem esse, sed quod quilibet, quam opinionem vellet, sectaretur, stantibus variis opinionibus sacrorum Theologorum; donec & usque quo per sanctissimum Dominum nostrum Papam eiusque sanctam sedem Apostolicam, ad quam huiusmodi dubietates dirimere ac decidere spectat aliud mandaretur, & statueretur, sicque cum pace & laude Dei actum est summo cum applausu omnium. In cuius rei fidem & testimonium requisitus has meas literas patentes sigillo meo solito sigillatas fieri mandauit. Datum in Episcopali palatio Brixienfi die vndecimæ mensis Maij 1462. 10. Indictione.

Stephanus de Lorinis Episcopalis Cur. Brixien. Nor.
& scriba mandato præfati Domini Vicarij scripsit.

Hucusque initium controuersie, deinceps progressum sequamur, id tamen interrogare lubet, si Inquisitori particulari contra Generalem (qualis noster Iacobus ex plurium Pontificum concessione fuerit) procedere licuit? si denique sine vllâ certitudine siue per originale, siue transumptum, siue per acceptationem, Pontificie constitutionis, quæ prætendebatur, licuit damnare opinionem solemnium authorum, & virum sanctum, qui quadraginta septem annos miraculis, vitâ & doctrinâ celebris prædicauit per vniuersam Italiam, Dalmatiam, Bosnam, Hungariam & Alemaniam, quemque in maximis Ecclesie necessitatibus diuersi Pontifices, siue prædicandæ contra infideles Crucis, siue in fidei negotiis expediendis, siue Principum Christianorum paci inter primos designarunt, & à cæteris religionis sue functionibus, & curis in hoc vnum liberum & abstractum esse mandarunt? sed quid tum accidit, audiamus ex ipso sancto, cui etsi in causa propria loquatur ea est sanctitatis, & virtutis sinceritas, ea prærogatiua, ut mendaciæ locum, aut sinistra opinionis fucum non admittat, nec sibi ipsi etiam contra veritatem fauere, aut quod rectum comprehendit, proprii nominis lucro deferere nouit. ita ergo in quodam suo opusculo huc spectante scripsit sanctus: Prædictus Inquisitor molestauit me in curiâ Romana volens me esse hereticum, & ego nolebam, & Papa commisit causam Domino Cardinali Auinionensi Protectori Ord. Sancti Dominici, & Domino Niceno Cardinali Protectori Ordinis Minorum: auditis hinc inde oppositis, & responsis iterum fuit conuictus Inquisitor pro calumniatore, & factâ sibi aspera correptione à Protectore ipsorum coram Richardo Magistro de Saona tunc Ministro Ord. Minorum, nunc Cardinali & Fratre Ludouico de Vincentia Vicario Generali Fratrum pauperum S. Francisci Cismontano & Fratre Iacobo de Asculo Ordinis Minorum, & Magistro Gabriele Ord. Prædicat. præcepit sibi, ut diceret suam culpam ante me, & sic fecit.

Ego

Beatus Iacobus.

Ego eleuauit illum genuflexum dicens : surge uolo te in venerabilem patrem meum, & post hac misit Barchinonem pro processu falso, & subreptio, & fecit ipsum registrari secreta in registro Rom. Cur. & postea mortuus est in ista opinione, cui Deus parcat, & manifestata malitia Papa fecit bullam & breue, &c. alio autem in loco ita habet.

Cum autem à 113. annis quidam frater Franciscus Conuentus Barchinonensis Ordinis Minorum publice predicasset ibidem sanguinem pretiosum Christi in triduo passionis separatim fuisse à uerbo diuino, & ex hoc condemnatus fuit pro heretico à quodam Inquisitore, cum litteris cuiusdam Cardinalis in quibus assererat oraculo uis uocis, se habuisse à Papa Clemente VI. in Auinione existente, ut procederet contra prefatum fratrem Franciscum, tanquam de heresi, & processus contra predictum fratrem confectus secreta sub silentio tectus est, usque in hodiernum diem, ubi non erat subscriptio manus Notarij asserens Domino nostro propter longuindinem dierum subscriptionem manus Notarij deletam esse. Et mirum est quod nec una littera predicti processus decem, & octo foliorum deleta erat : sed sola subscriptio Notarij : Sed causa fuit, quod fratres Minores se opposuerunt contra predictum processum. Hinc est quod Notarius noluit se subscribere, & sic noluerunt tunc Curie Romane predictum processum presentare, qui processus secreta & false registratus est in registro Curie Romane, & inuenta malitia, ac denudata predictus Papa Pius scripsit mihi fratri Jacobo de Marchia Ordinis Minorum solemne breue, cuius tenor est talis, &c.

Vitium
processus.

PIVS EPISCOPVS, &c.

Dilecte fili. Salutem, & Apostolicam benedictionem, &c.

Scripsisti te valde anxiam propter materiam illam sanguinis effusi Domini, & Saluatoris nostri, qua in nonnullis locis vulgari dicitur, tanquam decisa, & determinata à nobis contra tuam sententiam, & predicationes. Miramur de hoc, nec scimus, unde talis fama surrexerit. Nos enim materiam ipsam hucusque non determinauimus, nec propter varias occupationes determinare potuimus, sed Deo dante id facere intendimus, cum primo opportunior aderit occasio, nec tot occupationibus erimus distenti. Ne autem existimes nos honorem tuum, & famam negligere, quandoquidem scribis à Mediolano usque Veronam publice predicatum te esse hereticum. Volumus ut venerabili fratri nostro Episcopo Veronensi scribas, cui nos etiam presentes mandamus, ut que in hac materia predicata sunt in scriptis redigat, ac in formam authenticam ad nos transmittat : nam si Predicatores minus honeste in predicatione se habuerint, & aliquid de te dixerint, quod dicendum non esset, ostendemus eis id nobis displicuisse, nec eorum transgressio erit impunita. Quod autem attinet ad authenticationem illius sententia seu processus Barchinone celebrati factam per Pralatam illum

ca. 111.

ea res à nobis commissa fuit, scias eam non ideo factam ut per ipsam fides aut autoritas adiceretur eiusmodi sententia seu processui : sed ut testimonium quoddam esset rei gesta, hoc est, ut non deperiret eius facti, qualescumque esset notitia : nec enim fuit intentionis nostra propter commissionem confirmare, aut approbare sententiam aut processum. Cum enim pro parte fratrum Predicatorum nobis supplicatum fuisset, ut eos authenticari facere uellemus, negare non potuimus, quin causam committeremus. Commissarius uero indicauit quemadmodum iam uidiisti. Proinde non turbetur cor tuum, neque formidet, sis animo quieto, nec scandalizetur ex hoc mens tua : nam sinceram charitatem tuam nouimus, nec ignotus est nobis zelus tuus. Perseuera in fide optimam quam Deus scrutator cordium bene nouit : nec te moneant vulgi rumores, aut voces calumniantium. Satis est Deo conscientia tua : potestque contentari quod nos paternam de te opinionem concepimus, & conceptam retinemus. Ad Capitulum tui Ordinis proximè celebrandum contenti sumus ut accedas, & ea agas, qua Deo placita sunt, & honori Ordinis ac saluti anime tue conducant. De accessu autem ad Ducem Venetiarum contentamus, & hortamur, ut accedas. Scimus enim esse principem bonum & Dei timoratum. Putamus non nisi ex bona, & honesta causa te alloqui, & uidere uelle, tuumque ad illum accessum uilem fore existimamus. Datum Macerati Senens. dioec. sub annulo Piscatoris die 28. Aprilis 1464. Pontificatus nostri anno 6.

De hoc breui agit etiam Sixtus I V. in tractatu de sanguine Christi, Lib. 5. inferrum habet Marianus de uerbo ad uerbum, registratum est in processu canonizationis ipsius Sancti inter alia Apostolica scripta, qua ad eundem directa sunt, illud exscripti ex transumpto authentico facto per Baptistam Notarium Imperialem, & iudicem ordinarium Fulginij coram Episcopo Gaetano eiusdem Ciuitatis gubernatore, & ex eiusdem mandato presentibus aliis duobus Notariis publicis Francisco Ioannis Germani, & Andrea Feliciani simul conferentibus transumptum cum suo originali, quibus accessit in eodem transumpto testimonium Priorum, & populi Fulginatis super autoritate dictorum Notariorum Francisci, & Andreae die 27. Maij 1464. cap. 34.

Ex his ergo constat nec fidem, nec autoritatem huic processui datam esse, nec ullam à Pio approbationem, aut confirmationem ei accessisse, nihil etiam in ipsa quaestione pro tunc definitum. Inter alia dicti processus uicia, non fuit manu Notarij subscriptus. Deinde nullas continet litteras Apostolicas, aut transumptum aliquod cuiuspiam Apostolicæ constitutionis à Clemente, aut alio quopiam factæ, & nunquam in hac causa fuit talis ostensa aut uisa. Excipit tertio Franciscus Cardinalis de Sauona dictus, postea Sixtus I V. quod Cardinalis, qui dicitur oraculum Pontificis excepisse, fuerit instituti Dominicanum, cui in hoc Minores credere non tenebantur; fuit nempe (ut in copia transumpti dicti processus Tybure facti lego) Ioannes tituli Sanctæ Sabine Presbyter Cardinalis, qui apud Clauionem dictus est Ioannes Merlandinus Lemouicensis Vasco, sacri Palatii lector, Inquisitor Tolosanus, & mox ex Generali Barchinone electo 1349. assumptus ad Cardinalatum.

Absurditas
prærenti
processus.

Accedit quartò, quod præter stylum, & consuetudinem sit contra sententiam plurium Doctorem auctoritate probatam, quæ nec scriptura, nec vlli Ecclesiæ determinationi aliàs factæ opponitur, solo viuæ vocis oraculo priuatim edito, definire, vel certè assertores eius hæresis nullà præmissâ definitione condemnare, quod iniquum, & iniustum esset. Quis nescit Pontificem aliquando, vt priuatam propositæ quæstioni posse respondere, aliquando ex cathedra vt doctorem fidei? quis inter priuatam hoc, & publicum arbitrium iudex discernet, nisi visâ aliquâ constitutione, quæ omnes vniuersim obligat, quam per priuata oracula proponi nec iustum est, nec expedit, nec consuevit, nec necessaria inuestigatio, & inquisitio, quæ decisioni fidei præmittitur, hoc permittit. Id ego concesserim in re pridem iudicatâ promulgatæ iam sententiæ standum, & sine vltiori strepitu ad punitionem manifestæ transgressionis procedi posse, non ad examen decise veritatis. Sed ostendatur obsecro, quod Concilium, quis Pontifex definiuit ante Clementem, sanguinem effusum vnitum mansisse diuinitati, ex quorum decreto procedi coactiuè mandare potuit Clemens, nihil amplius circa ipsius quæstionis veritatem decernendo? nihil tale ipsi aduersarij proferunt, nec in transumpto dicti processus, quod ad rei gestæ memoriam factum est (Tibure sub Pio II. 1363. Indiçt. 1120. Augusti, Pontificatus ann. 5.) alia habetur Clementis constitutio præter litteras dicti Cardinalis, aut alia de ea mentio, ex quibus litteris Inquisitor Barchinone tanquam ex constitutione Apostolicâ processit, ipsæ verò litteræ solum mandatum speciale Pontificis in hoc Cardinali factum exprimebant, non constitutionem, aut definitionem, vt ex supplicatione fratris Iacobi à Brixia transumpto præfixa constat, quâ authenticationem tam dictæ epistolæ quàm processus exposcebat: cuius verba ita comprehendit iudex: *Quandam litteram patentem commissionis per bona memoria Ioannem miseratione diuinâ tit. S. Sabina S. Romane Ecclesie Cardinalem, quam religioso viro fratri Nicolao Roselli Ordin. Predicatorum sacre pagine professori in Prouincia Arragonie tunc heretica prauitatis Inquisitori contra predicantes sanguinem Christi in passione effusum à deitate fuisse separatam, & de expresso mandato fel. rec. Clementis Papa V. factæ, &c. examinari, videri, auscultari, & collationari, &c. postulauit, &c. supple, Iacobus præfatus.*

Error Eymerici.

Ex dictis apparet error Eymerici authoris Directorij asserentis Clementem suis patentibus litteris mandatum Inquisitori transmississe. Minus ergo inconueniens iudicarem litteras hæc in dubium vocare, quam Clementem in quæstionis non damnatæ, & probabilis adsertores hæresis sententiam pronunciaffe, & præcepisse palinodiam, nondum iudicatâ causâ. Quamquam, & id sciam Pontifices ex priuatâ opinione interrogatos nonnunquam respondere ad priuatas quæstiones.

Quintò tandem infirmat quæcumque acta sunt Barchinone sub Clemente, quod sub Pio II. motâ demum quæstione nullius fidei, roboris, aut auctoritatis sunt habita, nec ex eorum auctoritate quidpiam in hac quæstione est definitum id præmissum Pontificis breue, id alia, quæ sequuntur,

sequuntur, monstrant. Prolata sunt in disputatione coram Pio super controuersia in festis natalibus habita, anno superiore 1463. vt testis est Gobellinus, sed quem fortita effectum, aut fidem, facile ex Pontificis breui apparet, quod sequentis anni mense Aprili emanauit. Id tamen certum ex ea authenticatione, quæ Tybure pro rei gestæ testimonio aliquo, quale quale fuit, emanauit, suæ gloriæ aduersarios nonnihil studuisse, nec defuisse, qui palmam ante victoriam vulgò decantarent; ad improprium Beati viri quod iam antea etiam factitasse Cremæ sequentes litteræ declarabunt quas transcribere lubet ad confirmationem eius, quod Pius ex querela Beati Iacobi narrat, in præmissis breui.

LITTERÆ CIVITATIS BRIXIÆ
ad officiales Ciuitatis Cremæ.

Mag^{co} & Generoso Domino Potesta & Cap^{nco} ac
Spectabilibus præsidentibus magnificæ
Ciuitatis Cremæ.

Magnifice & Generose Domine & Sp. fratres charissimi, His superioribus diebus, & annis, multa intelligentes de singulari doctrinâ, & vitæ sanctimoniam clarissimi Predicatoris fratris Iacobi de Marchia, & litteris, & plurimis nunciis nostris summo studio, & diligentia institimus vt Reuerendam paternitatem suam in Ciuitate nostrâ haberemus, & tandem diuino numine, & eius clementiâ voti nostri compotes effecti sumus. Nam & nos visere in Ciuitate nostrâ in Quadragesima prope decursa sanctè & catholicè predicare dignatus est cum summâ laude, ac Omnipotentis Dei & huius populi nostri consolatione fructu vberissimo, & animarum nostrarum salute. Intelligentes itaque cum displicentia quod in illo vestro loco Cremâ publicatum fuerit, Reuerentiam suam hereticam opinionem predicasse, & tanquam confusum à nobis discessisse: Dignum nobis putauimus pro summâ nostrâ & incredibili in eum obligatione, & reuerentiâ, Magnificentie & Sp. vestris in testimonium veritatis rem ipsam paucis enarrare, vt si quid de eo nequiter dictum fuerit, veritas habeatur, & lingua maledicens supprimatur. In die Resurrectionis Dominica cum idem Reuerendus Pr. populo accommodatè in mane predicasset in morte Domini nostri Iesu Christi quatuor factas fuisse separationes, scilicet anima à corpore, sanguinis à corpore, diuinitatis ab humanitate, & diuinitatis à sanguine effuso, secundum sacrorum Theologorum sententiam videlicet Dominorum Bonauentura, Richardi de Media Villa, & Francisci de Mayrone & aliorum plurimorum: & Vener. Religiosus Fr. Baptista Ord. Predicatorum in die illa post prandium contrarium predicasset videlicet diuinitatem nunquam separatam fuisse à sanguine effuso; Venerabilis Dominus Fr. Iacobus dicti Ordinis. Predicatorum hereticæ prauitatis Inquisitor in

Lombardia hoc sentiens, eadem die per litteras familiares ipsum Reuerend. patrem monuit, vt dictam eius sententiam tanquam erroneam reuocaret, & cum pater ipse, inbarens auctoritatibus sacrorum Theologorum, in opinione perseveraret, idem Dominus Inquisitor postmodum litteras citatorias ipsi Reuerend. patri transmisit, quibus eidem praecepit sub pœnis, & censuris Ecclesiasticis, vt dictam eius sententiam tanquam erroneam, & hereticam reuocaret, antequam de ciuitate nostra decederet, aut quod coram ipso Inquisitore responsum de fide compareret, ex quo cum maximum murmur in populo inualesceret, Reuerendissimus Dominus Episcopus noster ipsum R. P. & Vener. Inquisitorem, & fratrem Baptistam predictos, ad se aduocauit, & astante magnâ clarissimorum virorum doctorum, & nobilium ciuium multitudine, intellectâ rei serie & veritate, & auditis rationibus & auctoritatibus vtriusque partis deductis, mandauit vtrisque pro pace, & quiete, & vt populi murmur subleuaretur, quod in die Sancti Georgij predicarent, & predicare deberent, vtramque opinionem teneri posse, donec, & usquequo per Sanctissimum Dominum nostrum quem in hac re consulere decreuerat, & ad quem tales dubietates decidere spectat, aliud mandaretur, & statueretur: sicque cum laude Dei, & pace actum est, & de consensu ipsius Inquisitoris littera illa citatorie, tanquam non recte emanata, fracta, & reuocata fuerunt, & demum cum tantâ acceptatione, gratiâ, & beneuolentiâ, & reuerentiâ à nobis recessit, vt hanc ciuitas nostra dum erit nunquam eius reuerenda paternitatis immemor esse possit. Brixia die 17. Maij 1462.

Communitas & Consiliarij Brixie.

Hoc Brixienfes veritati, & grati animi testimonio scripserunt contra eos qui maculam pij patris nomini inferre studebant, cuius doctrina inter eos non proficua modò, sed virtutibus & miraculis celebris euasit. Vnum hic subiiciam plurium authorum testimonio diuulgatum quod ex Thoma Bosio referre lubet de sig. Eccles. lib. 7. sig. 25. cap. 1. Anno, inquit, 1476. defunctus Iacobus Picenus, cuius corpus Neapoli est sepulchrum, laudesque ipsius elegantissimis versibus prosecutus est Iacobus Sanazarius; celeberrimâ famâ fuit in Italia, Germania, Bosna, Bohemia, Vngaria, Polonia, Dalmatia, propter admirabiles rerum sacrarum conciones, sanctitatèque diuinis operibus contestatam: obiit virgo, ac inter alia, quae mirabiliter egit est illud Brixie. Iudeus puerum Christianum strangulauit, mortuumque parieti inclusit; parentes eum quatuor dies quaesierunt, sanctus, ubi esset, diuulgauit, deiecto pariete eduxit, vinumque patri restituit. Brandeburgi caeco lumen, muto loquelam reddidit. In Bohemia nulli heretici petierunt ab eo, vt poculum veneno plenum, quod ipsi miscuerant, biberet; sic enim, dixerunt, credemus; bibit ille intrepidus maximâ multitudine spectante, nihilque est lesus. Neapoli defunctus, puella caeca lumen, mutaque usum linguae reddidit. In ea vrbe innumera visuntur miracula in tabellis ad eius sepulchrum depicta.

Sed & hæc pauciora sunt, nam & triginta trium mortuorum resuscitator, & vndecim millium miraculorû exaudicte Domino parator exiit,

extitit, vt meritò Iodocus Coccius in Thesaurò tom. 1. lib. 8. art. 11. ait, propter rerum sacrarum conciones, sanctitatèque diuinis operibus comprobata in omni fere Europa fuisse celeberrima fama. Ei sanè illius ætatis scriptores testimonium perhibent non obscurum. Quibus transcribendis nec hoc argumentum insisit, nec suadet orium. Hæc tantum commemorare licuit, vt dignoscat lector Ioannem quendam Gobellinum authorem Commentariorum, qui sub Pij II. nomine circumferuntur, non sobriè, nec æquis oculis sanctum virum respexisse aut hanc controuersiam; quinimò eò intemperantiæ processit, vt in Beatum virum palam iniurius sit; dum acta præterea disputationis coram Pontifice super hac materiâ sanguinis inter nostros, & aduersæ sententiæ defensores, seriò promittat, in alteram partem lectorem fallens, abiuit, vt luce clarius liqueat vel librum vel authorem corruptum esse, qui tractatum leget Francisci Ruer Cardinalis de sanguine Christi, id facillè confirmabit, nihil à Gobellino pro historici actum sinceritate & veritate: aliter enim is in præfato tractatu, aliter apud Gobellinum discessit, vt alius non idem sit; sed infectam radicem quis facillè nudabit, modò aliqua in medium afferamus subuerfi animi intemperantiam & tumorem procul ostentantia, quæ ex dictis falsa cognoscuntur.

Afferit in primis ætate iam decrepita Iacobum Marchianum pro concione ad ostentationem doctrine pleraque dixisse, quæ fuerat vtilius intacta dimississe. Inter cetera pretiosum Christi sanguinem in triduo passionis, dum iacuit in terra sparsus, indignum fuisse laetitia cultu assenerauit, quoniam susus, & à corpore separatus hypostaticam Verbi unionem protinus amisisset.

Ecce vt vanitatem primùm obiicit, deinde imprudentiam, quâ plura præter articulum, de quo fuit controuersia, expressit, quæ vtilius intacta dimississet. Hoc ne ipsi quidem aduersarij carpere potuerunt. Mox Inquisitorem zelo fidei tactum subinfert, qui diem de fide dixit, Iacobum verò impatientissimum, montem fumigantem, nominis cupidum, in ambone multa de seipso sine modestiâ locutum. Sed quid precor locutus? Quod omnem, inquit, ætatem suam docendo populos & in Italia, & Hungaria (adiecit Alemaniam, Bosnam, Dalmatiam) peregerit, nec unquam fuisset inuentus error in ore suo: vehementer se dolere ait, quod iam in extremo senio tanquam hereticus accusaretur, ex eo quod sanguinem Christi in passione fufum diuinis honoribus asseruisset indignum (hoc consequens tantum fuit ad articulum principalem, quem asseruit, & quia auribus vulgi peius sonat substituitur, ea dicendi formula, quæ licet Grammatico non ingrata, pietati tamen non cultum sed contemptum præ se fert vt cui in diuinis rebus castè loqui magis placet, quàm ornatè) non suum id esse inuentum, doctores magni nominis ita in scriptis reliquisse: produxitque libros Francisci Maronei, ac Richardi, & aliorum, qui de sanguine ea continebant, quæ à se fuerunt predicata. Estne hoc sine modestiâ loqui præteritos labores, acceptationem, & iudicium commune tot populorum, Doctorum, Prælatorum, & Vniuersitatum, in quibus eandem sententiam sine cuiusquam offensione docuit, allegare magis in

2. COR. II.

præsidium innocentæ, quàm nominis commendationem. Fortè minus modestè contra detractores hæc Paulus: *Existimo enim nihil minus me fecisse à magnis Apostolis: nam et si imperitus sermone, sed non scientia: in omnibus autem manifestati sumus vobis? &c.* Iterum dico (ne quis me putet insipientem esse, alioquin velut insipientem accipite, ut & ego modicum quid glorior) quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientiâ in hac substantiâ gloria, &c. *Hebraei sunt, & ego; Israëlitæ sunt, & ego; semen Abrahæ sunt, & ego. Ministri Christi sunt (ut minus sapiens dico) plus ego, in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, &c.* non licuit ergo nostro Iacobo præcurem Paulum sequi sine modestiæ damno aut iactantiæ nota?

Vir verè bonus, inquit, etiam famam, ubi opus est, contemnere nouit. Id supererogationis est, non debiti, vir tamen verè bonus non est, qui famam contemnit cum proximorum scandalo, & damno: ideo Augustinus nobis ait conscientiam, aliis famam nostram necessariam. Quanto autem aliorum nocumento proclamatur hæreticus Inquisitor Generalis contra hæreticos institutus, destinatus ad multas partes plurium Pontificum legatus, quadraginta septem annorum prædicator Apostolicus, non doctrinâ modò, sed miraculis celebris, atque etiam tum Cruci prædicandæ contra Turcas præpositus! is fuit Iacobus, ut certis diplomatibus, & instrumentis, quæ vidimus, probare, si per breuitatem liceret, possemus. Vnum tantum quod inter reliqua compendiosus reperi fidei in aliquo liberandæ, cum venia lectoris subiungo, ne liberius hoc dicere, quàm fundare appaream.

C A L I X T V S P P. I I I.

Dilecto filio Iacobo de Marchia Ord. Minorum professori.

Dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem. Cum pro nonnullis nostris, & religionis Christiane arduis negociis, & præsertim sanctæ Cruciatæ ad partes Hungariæ & Bohemiæ, & alias in presentiarum mandato nostro te conferas, ut ea que ad honorem & exaltationem ipsius religionis è efficacius facere & exequi possis quò ampliori à nobis & Sede Apostolicâ fueris facultate suffultus, tenore presentium concedimus tibi facultatem & potestatem tam in dictis regnis, quam alibi, ubi tibi necessarium esse videbitur, in quoscumque hæreticos inquirendi, & contra eos procedendi, incarcerationandi, ac pœnis & sententiis condignis afficiendi, eosque, si ad cor redire valuerint, & ad veram cognitionem fidei conuerti abiurati à hæresi, absoluendi, & etiam cum eis super irregularitatibus inde contractis dispensandâ auctoritate Apostolicâ concedimus per presentes. Et quia propter huiusmodi commissiones nostras varios oportebit subire labores ad eos leuandum, concedimus tibi, ut de ordine tuo eligere possis eum numerum fratrum, qui tibi necessarij fore videbuntur, te ad partes, ad quas proficisceris, sequantur, qui

qui mandatis tuis in omnibus pareant, & obtemperent. Mandantes harum eis serie, & eorum cuiuslibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœnâ, ut, cum primum à te fuerint requisiti, sine dilatione se ad iter tecum accingant, & tuas ordinationes & mandata obedienter in cunctis exequantur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 17. Maij 1457. Pontificatus anno 3.

Multæ sunt aliæ concessiones: nam & Martinus V. anno 1425. instituit eum Prædicatorem Apostolicum, & Inquisitorem per vniuersam Italianam contra Fratricellos, aliòsque hæreticos literis apud sanctos Apostolos datis Romæ quinto Idus Octobris. Item in regni Hungariæ, & Austriæ partibus Inquisitorem destinauit Eugenius I V. anno 1436. aliis Bononiæ 7. Kalend. Septembris scriptis: alia huius argumenti in medium liceret adferre Pontificum diplomata, sed hæc dixisse sufficit, ut sciatur non sine causa Beatum virum non modò pro ante actæ vitæ innocentia, sed pro dignitate etiam Pontificum stetit, ne vel præteriti laboris fructus in fidelibus destrueretur, vel muneris & officij debita æstimatio in eo cum fidei damno vilesceret; dictis nihilominus adiiciet Gobellinus vel alius suo nomine.

Creuit hoc facto contentio, & schismata in populo facta sunt: pars Iacobo ac Minoribus Fratribus, pars Inquisitori ac Prædicatoribus auscultabat, & alteri alteros tanquam hæreticos incusabant. Id falsum esse literæ conuincunt, quas Brixienfis Episcopus ad Beatum virum dedit, quas testimonij ergò subiicio.

Literæ Episcopi Brixienfis.

Reuerendiss. in Christo pater, accepi literas paternitatis vestra, in quibus mihi scribit Inquisitorem undique eum diffamasse, eò impensius, quòd commoueritis populum hunc meum Brixiensem aduersus fratres, & Ordinem suum pro materiâ separationis diuinitatis à sanguine, adeò quòd nisi fuisset adhibitum remedium, multi homines forent interempti, pro qua re P.V. rogat, ut an verum sit, vel ne, velim eidem aliquid litterarum dare. Ego mi pater nunquam intellexi, nec aliquatenus persensi, ea que vobis inferuntur per Inquisitorem, & vehementer admiror ipsum tam apertè & impudenter mentium esse, quanquam id de tali viro dedito virtuti, & religioni, difficile sit mihi credere, Paternitas enim vestra in eâ materiâ pertractandâ semper modestè locuta est, nec ob hanc causam ortus est aliquis rumor, vel tumultus in populo isto aduersus Ordinem Sancti Dominici, quinimò & Ordinem, & Inquisitorem hunc semper & publicè, & priuatim laudauit. At utcumque sit, rogo P.V. non magnificiat ea verba; nam ut nouit, bonis, & probis viris nunquam calumnie, & detractiones desunt, & tamen veritas, & virtus inconcussa persistunt. Me P.V. commendo & rogo, oret Deum pro me. Ex Brixia die S. Augusti, 1464.

B. Msupetrus Episcopus Brixienfis.

Non

Non magis vera sunt, quæ subiicit aduersarius, vt ex dictis constat. Interponit, inquit, Episcopus loci vices suas, neque sedare tumultum potuit, aut inflatus opinione sui placare mentes: Iacobus nisi vinceret, labores suos annorum quadraginta, quibus sine intermissione predicando populos instruxerat, cassos fore arbitratur: Inquisitor defensionem fidei præteriri non posse aiebat, &c. Hæc mendaciter conficta esse patet ex testimoniis Ciuitatis, vicarij in spiritualibus, ac ipsius Episcopi. Ex quibus clarum relinquitur, quâ fide in reliquis audiendus sit Author. Iactabundus in Guelmum Vuorilonum inuehitur, Scotum nostrum præ cæteris, quamuis in controuersia parum, aut nihil ex proposito disseuit, præter meritum exagitaui, vt coniecturæ locus sit, hominem minùs liberè controuersiam hanc agere, vel peruerso, & proprio affectu vel certè falsarij cuiuspiam submissis manu perperam corruptum. De Vuorilono longè aliter scribunt probati Authores, quem ex relictis monumentis cognoscere licet, quin & in hac ipsa controuersia id nominis adeptum ferunt, vt exequias mox defuncti suâ præsentia honorare Cardinales & Prælati dignum iudicarent. Sed nos interim, relicto Gobelino, ad præstitutam curramus metam. Contra Syluestrum ergò, qui opinionem ipsam à Pontifice damnatam scripsit, subiungam primò testimonium Cancellarij Perusini.

Literæ Cancellarij Perusini.

In nomine Domini nostri Iesu Christi. Amē. Per hoc publicum documentum cunctis ipsum visuris fidem facio, & testimonium verax perhibeo ego Hieronymus de Ronco ciuis, & Cancellarius Perusinus &c. quod cum proximis diebus videlicet in vigilia B. Lucie virginis essem recessurus à sacris pedibus S. in Christo patris Domini nostri, Domini Pij diuinâ prouidentia Pape Il. ad quem me Perusina Communitas ob certa publica negotia oratorem transmiserat: post responsum, & expeditionem materia cuius gratia missus fueram B. sua mihi commisit, iniunxit, & imperauit: vt reuersus Perusum ex parte Beatitudinis sua deberem dicere, ac nunciare Venerabili P. Fratri Iacobo de Marchia Ordinis fratrum Obseruantie S. Francisci; tunc, ac etiam nunc Perusy commoranti, vt nolit contristari, neque angi, aut molestius ferre, quod quidam consingant aliqua aduersus eum ad turbandum eius pacem, asserentes, quoddam breue exiisse à sua B. contra famam, & honorem ipsius: quoniam B. sua certificabat eum, quod tale, aut simile breue neque emanauit vnquam ab eâ, neque deinceps emanabit, cum liqueat B. suæ bonitas, & relictitudo fidei, ac vitæ ipsius Fratris Iacobi, & quod hortarer eum suo nomine, vt bono, & leto animo viuat, & similia figmenta non metuat, neque curet, sed in eis solidam patientiam habeat exemplo Saluatoris nostri, qui calumniatoribus, & persecutoribus nunquam caruit, & alia similia in hanc sententiam eidem dicenda mihi imposuit die supra dicto Romæ in suo palatio Apostolico, apud Sanctum Petrum in Camera S. B. presentibus ibidem audientibus, & intelligentibus R. in Christo P. D. Iacobo iunli Sancti Crisogoni Presbyteri Cardinali Papiensi, Reruerendisque P. P. Domino Iacobo Episcopo Ferræ

Ferrariensi S. D. N. P. Papa Datario, & Domino Antonio de Forolinio Camera Apostolica clerico, & Thesaurario Generali, & Magnifico viro Domino Gorio de Picolominibus eiusdem S. D. N. Papa Secretario, quæ omnia mihi imposita eidem Fratri Iacobo reuersus Perusum fideliter, & diligenter dixi, ac nunciaui, prout habueram in mandatis. In quorum fidem præsens documentum in præsentis folio manu propria scripsi, & signo consueto signaui requisitus, inde nomine prælibati Venerabilis P. Fratris Iacobi sub die 4. mensis Ianuarij 1464. Ind. 12. Pontif. prælibati S. D. N. Pape ann. 5.

Ego Hieronymus de Ronco de Fauentia ciuis & Cancellarius Perusinus publicus Apostolicus & Imp. Not. præmissa propria manu signaui, Anno, mense, die ac Pontificatu supradictis.

Hic tandem subiicio, quod vltimum in hac controuersia constituit Pontifex.

PIVS EPISCOPVS,

Seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam.

Ineffabilis summi prouidentia Patris ad hoc nobis, quamuis immeritis, vniuersalis Ecclesie regimen piâ dignatione cômisit, vt tanquam de summo vertice ad infima resuantes intuitum, quid pro sacra religionis expediat propagatione felici, & qualiter illius multiplicatis plantationibus, religio ipsa floride dilatetur, solertius intendamus, omnemque inquietudinis, & molestie fomitem subtrahamus, sicque statui omnium religiosorum in humilitate altissimo famulantium opportunè prouideamus, quod omnibus ab ipsis sublatis molestiis, in religionis obseruantia, iugique obseruatione quietius intendere valeant. Sanè cum dudum inter dilectos filios Predicatorum, & Minorum Ordinum Fratres (satore zizanie operante) super eo, quod eorum aliqui in suis predicationibus pretiosum sanguinè Domini nostri Iesu Christi in triduo passionis eiusdem separatim fuisse ab ipsius sanctissima diuinitate assueverant, alij verò fortè contrarium tenebant, dissensionis materia exorta foret, ex qua ad tantam inter eos altercationem, vt accepimus, deuentum exiit, vt facile mentibus fidelium posset scandalum generari, & licet aliàs nos ad obuiandum prædictis, auditis iis, quæ circa præmissa utraque pars dicebat, & allegabat silentium imposuerimus ac materiam ipsam indiscussam pro tunc reliquerimus, ac mandauimus de huiusmodi dubietate amplius disceptationem aliquam fieri non debere; quia tamen verendum foret, ne ex contrarietate prædictâ in mentibus eorundem fidelium aliquid scandali ad eorum animas illaqueandas euenire possit, maturâ præmeditatione curauimus omnibus sinistris euentibus præmissis, prout ex debito pastoralis officij astringimur,

obnuare. *Vi igitur in Ecclesia Dei orthodoxa fidei unitas preseruetur, & de cetero tollatur occasio in huiusmodi controuersias incidendi. auctoritate Apostolica tenore presentium statuimus & ordinamus, quod nulli Fratrum Prædicatorum deinceps liceat de supradicta dubietate disputare, predicare, vel publicè aut priuàtè verbum facere, seu aliis suadere quod videlicet hereticum, vel peccatum sit tenere, vel credere sanguinem ipsum sacratissimum, ut præmittitur, triduo passionis eiusdem Domini nostri IESU Christi ab ipsa diuinitate quomodolibet fuisse, vel non fuisse diuisum, vel separatum, donec super dubietatis huiusmodi decisione, quid tenendum sit, fuerit per nos & sedem Apostolicam definitum.*

Mandantes propterea vniuersis & singulis eorundem, & aliorum quorumcunque Ordinum per totum orbem constitutis Fratribus, cuiuscumque status, gradus, vel conditionis existant presentibus & futuris, sub excommunicationis late sententiæ pœnâ, quam ipso facto incurrant, & à qua nisi in mortis articulo constituti non nisi per nos, aut successores nostros absolui possint, ne contra statutum, & ordinationem nostram prædictam venire aut facere vel tentare quoquo modo presumant.

Nec non omnibus & singulis prædictorum & aliorum Ordinum Prælati in virtute S. obedientiæ, transgressores omnes, quos in pœnam huiusmodi incidisse aut contra prædicta dixisse, vel fecisse presumpserint, dignis pœnis, diuisque carceribus punire, & mancipare procurent; ac fratribus ipsis vtriusque seu alterius Ordinis de cetero sub eisdem pœnis aliquem fratrem seu alium hereticum propterea proclamare, aut heresis, ex hoc labem incurrisse confiteri, illam vel illos apud sedem Apostolicam denunciare teneantur, & debeant, quodque inter alias quascumque Ecclesiasticas seculares personas nullius Fratrum Ordinum Prædicatorum seu aliorum aliquem de prædictis infamare, aut de illo quomodolibet proclamare presumat.

Quinimò, ut Fratres ipsi Prædicatorum & Minorum Ordinum huiusmodi mutuo se diligant, & cum charitate pertractent secundum Ordinum ipsorum instituta, & regularis obseruantie regulam sub pœnâ præmissa auctoritate præfatâ tenore presentium iniungimus, discernentes ex nunc omnes, & singulos Fratres Ordinum Prædicatorum, qui prædicta non obseruare vel illis contrasacere vel venire studuerunt cum effectu, ad omnes actus legitimos religiosorum, & ordinum ipsorum penitus inhabiles, & incapaces, nec non irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum mandatorum, injunctiois, & constitutionis, infringere vel ei ausu temerario contraire. S. quis, &c.

Datum Auenione Anno Incarnationis Dominicæ 1464. Kal. Aug. Pont. nostri ann. 6.

Mortuus est Pontifex 14. post hunc die in eadem ciuitate 14. nempe eiusdem mensis Augusti. Constitutio habetur etiam impressa in Bullario Laercij Cherubini vndecima inter decreta Pij. Hic desideratur imprimis fides Gobellini, qui hanc constitutionem tacuit, cum ignota esse non potuerit, ex eâ colligimus nullius auctoritatis habitum fuisse procellum Barchi

Barchinonensem, factum sub Clemente; idque manifestè testatur Dominicus à Dominicis, qui anno superiore præfens disputationi interfuit, & Patrum Prædicatorum partem contra Torcellanum Ferrariensem Episcopum acriter defendit. Non est, quod ad scholasticam disputationem huius quæstionis transeamus; nam quod præcipuum ex fide Directorij, & Syluestri opponitur, processus nempe Barchinonensis, vel Clementis & Pij præfensa definitio, iam est dilutum, reliqua quæ ex valore sanguinis effusi vel ex illo vulgari, nihil dimisit ex iis, quæ assumpsit Christus ad vnionem hypostaticam, facili sunt solutionis: nam & caro præputij (de qua mira Toletus) dimissa est, & extat declaratio Pij II. super articulo Parisiensi (de qua Franciscus Cardinalis de Saiona in tractatu de sanguine, & Gobellinus loco citato) non esse contra fidem orthodoxam asserere, quod Christus Dominus reliquerit in terris particulam aliquam sui sanguinis pretiosi, quam resurgens non assumpsit, vt mirum sit Gobellinum alferere Pium Pontificem in Patrum Prædicatorum sententiam, magis inclinatum fuisse. Ea autem loca, quæ sanguini effuso nostram redemptionem, & reliqua subsequencia tribuunt, ita interpretanda sunt, vt ad mortem Christi principaliter referantur: effusioni verò sanguinis tanquam mediò, sicut & cruci tanquam instrumento tribuantur, deinde controuersia nulla est: demus porrò hæc principaliter de ipso sanguine dici, id certum est ei cōpetere non prout fufus mansit post Christi mortem, completâ omni ratione meriti, sed prout effundebatur ipso vitio, tum autem hypostaticè vniebatur, per quam vnionem dignificatus pretium esse potuit, non inde tamen sequitur, quod extra corpus vnionem talem retinuit; sufficit enim quòd fuerit ante effusionem actuale vnitus diuinæ personæ, vt effusio eius deificata dicatur. Ponamus casum, quod totum hominem dimitteret Christus in morte, nihilominus pretium redemptionis eiusdem maneret valoris, & virtutis seu efficacitæ, quas ex vnione præteritâ haberet, licet iam non fuerit retenta, completa ipsa redemptione. Sed his superfedeo: quæstio vtrinque probabilis fidei certitudine non est pensanda, definitiones, à quibus potissimum robur petebatur, iam euauerunt, vt nec in Aragonia hoc anno sub Clemente sectarios habeat Bzouius, nec sub Pio Franciscanos, qui validam, & veram definitionem à Clemente promulgatam reuocarint in dubium. Quod si hoc amplius lectâ Pij constitutione obiecerit, velut in contemptorem, & transgressorem decretalis ex ipsius constitutionis agam præscripto.

Anno 1454. num. 17.

Bzov. Huic edicto tantum abest vt Ordellaffas obtemperauerit, vt etiam magis obdurauerit. Quamobrem necesse habuit Innocentius, tanquam in hereticum & Romanæ Ecclesiæ hostem anathema pronunciare, sacris in omnibus locis, quæ occupauerat, interdiceret, & bellum sacrum in profanum edicere. Impius ad sonitum campanæ, quando diris deuuebatur, etiam ipse alias campanas pulsabat, & in summum Pontificem atque Cardinales ex aliqua

aliqua materia affictos, ac feno infartos anathema pronuntiabat, necnon clerum ad sacra obcunda per vim compellebat. Quod si qui contrairent, eos ad necem dabat, septem sacerdotes furcis appendit, & totidem viuos excoꝛiauit, quod sacrificare noluiſſent. Si quos autem ex cruce ſignatis militibus comprehendiffet, eorum plantas pedum ferro ignito in formam Crucis effigiatu adurebat, & ſignatos dimittebat in contumeliam Crucis dicens: illud ſignum è panno tineaſ patere, à ferro autem impreſſum perennare. Alias ex iſdem forcipibus ignitis nudos vellicabat: cum hac irriſione; melius illis fore, ſi conuicti, & confeſſi in ea diſpoſitione morerentur, quam dimiſſi, occaſionem haberent in peccatum relabendi: MS. Biblioth. Vatic. de rebus huius temp.

Numero 18.

Manauit iſtud contemnendi clauis exemplum à nonnullis Minoritanis, quibus illud ſolemne iurgium de Chriſti, & Apoſtolorum paupertate contra Apoſtolicam Sedem placuerat, &c.

Expediret ea commemorare Minoritanæ crudelitatis ſcelera, quæ Ordelaſſo facem prætulere: Expediret, inquam, quia nec ſententia in tyrannum promulgata eos comprehendit, nec aliunde probatur vllum iſtis cum Ordelaſſo extiſſe commercium. Dic precor, ſi viuos vnquam excoꝛiarunt, ſi cruce ſignatos exuſto ſtigmatate, aut viuos afflixerunt aut morti deſtinarunt, ſi ſacros Dei miniſtros in furcas ſubleuarunt, ſic Ordelaſſus clauis Eccleſiæ contempſit; quod ſi in Franciſcanis id nunquam præceſſit, vt quid extenſo digito lectorem prouocans, demonſtras illud contemnendi clauis exemplum à nonnullis manaſſe Minoritanis? nec ebrius, nec febriciens ſic vnquam ſomniauit. Si quorundam inobedientiam his verbis perſtringere vrbanè placuit, quod Pontificiis decretalibus morem non geſſerint, vel eas minùs æquè coluerint, id tecum damno; non ſoli tamen nec primi eius erroris prauam conſuetudinem inuexerunt, nec ſoli in exemplum trahi proinde debuerunt; præceſſit Ioannes Pariſienſis Theologus Ordinis tui, Regiæ poteſtati æquus magis, quàm Pontificiæ, & vt refert Bellarm. *Quoniam incidit in tempora turbulenta ob diſcordiam inter Bonifacium VIII. Pontificem & Philippum Pulchrum Regem Gallorum, & ipſe Pariſiſ agebat & docebat, videtur propenſor fuiſſe erga Regem quam erga Pontificem.*

De ſcript.

B z o v. *Quibus illud ſolemne iurgium de Chriſti & Apoſtolorum paupertate contra Apoſtolicam Sedem placuerat, &c.*

Si hæc torquentur in ſententiam decretalis Exiit. quam Franciſcani defenderunt, dicemus ſolemne eſſe blaſphemiam; ſi aliò autem verba reſpiciant, quàm eis mens fuerit, ſolemne magis iurgium tibi placere, quàm Minoritis, vt qui ſimulachrum contentionis propriâ fingis induſtriâ, aliud à proprio, & vero dogmate Franciſcanis imponens; nec

ca,

ea, quæ ex Rebdorſio occurrunt tantæ ſunt authoritatis, aut veritatis vt affectus expertem omninò intellectum conuincant. In primis ſolus eſt, & externus, nec veſtigium eius hitoriæ in vllò alio reperire potui; Deinde ex aliorum fide non ſub oculis viſum deſcribere videtur, quæ in longè poſito nonnunquam declinat veram rei geſtæ narrationem; documento ſit hoc ipſo loco Rebdorſius: *Anno 2. inquit, eiuſdem Pape multi de Ordine Minorum fratres inceperunt dogmatizare & diſputare de proprio, & paupertate Chriſti, & Apoſtolorum contra diſſinitionem, & determinationem Ioannis Pape XXII. aſſerentes, quòd Papa non potuit reuocare conſtitutionem Nicolai Pape, qua incipit: Exiit qui ſeminat. de hæret. lib. 6. & de verb. ſignif. &c.* Initium hoc narrationis Rebdorſianæ; quæ vel in ipſo limine aberrauit, decretalem Exiit. conſtituit ſub titulo de hæreticis contra diſpoſitionem Canonum, ipſiuſque conſtitutionis ſcopum: titulo enim *de hæreticis*. nulla eſt huiuſmodi decretalis mentio, qui & diuerſus eſt à titulo de verb. ſignif. ille ſecundus, hic duodecimus ſtatuitur lib. 5. Sexti decretalium, ſub quo legitur decretalis Exiit. Deinde quod ſupponat Ioannem reuocaſſe eam decretalem, quoad materiam controuerſam, vel errori vertat Franciſcanis, eos aſſeruiſſe Ioannem non potuiſſe eam reuocaſſe ipſe potius in errore eſt: quia nec eam Ioannes in prædictis reuocauit, nec Gerardo Ordinis Generali ſucceſſori Ceſanatis reuocationem eius improbè ſollicitanti aures præbuit, vt teſtis eſt Aluarus Pelagius lib. 2. de planctu cap. 67. nec in iis reuocari potuiſſe certum eſt, & fuſius probatum. Si ergo Rebdorſius nec Nicolai, nec Ioannis ſenſum penetrauit, ſi in titulo decretalis vacillat, ſi controuerſiæ, & quæſtionis ſtatum non eſt aſſecutus, verendum fortè nobis erit dicere, ei non tam curæ fuiſſe veritatem indagare, quàm quòd leui cuiuſpiam, vel malè affecti vel fanè negligentis fide exceperit, raptim memoriæ conſignare. Nec ſolus, nec ſemel in hoc lapſus eſt Rebdorſius: alibi porrò ita refert: *Item quondam opinionem de proprio Chriſti, & Apoſtolorum, qua contentio erat inter fratres Predicadores, & Minores anno Pontificatus ſui 8. pro parte fratrum Predicatorum, vt patet in ſua conſtitutione, qua incipit, Cum inter nonnullos, &c.* ſupple, determinauit Ioannes. Hinc conſtat quàm frigidè hitoriæ eam textit, quia nec decretalis illa ſententiam Minorum damnat, nec vllatenus tangit. Talis in certis eſt Rebdorſius, qualis autem in dubiis? per hæc tamen veritati reliquæ hitoriæ ſi quam aliundè lector conciliare poſſit, nequaquam dico obſtandum; nullum enim eius improbandæ certum occurrit fundamentum, nec adſtruedæ quidpiam maius huius authoris fide, quam ex fama deſcribit. Contingere potuit duos illos apoſtatas comprehenſos, & Curia ſeculari traditos ob demerita, vel errores omnes ibidem expreſſos, vel aliquos: nam & quæ famâ feruntur, in augmento ſunt, dum auditis quidpiam detrahare humana non permittat curiositas, & dicendi ſtudio accèſſu quopiam concepta rependat. Quamquam & mihi non abs re dici poſſe videretur dictos Apoſtatas Beguinos fuiſſe habitum mentitos Franciſcanum, vt aliàs sæpe contigit, & ex conſtitutione Ioannis XXII. contra Fratricellos promulgatâ,

Error Rebdorſij.

p. 15. ann. 1324.

Chronica
antiq.
Marianus.

gatà, est clarum. Dictos porro errores Beguinorum esse constat: Sanctus Antoninus mihi author est, inuentos esse tunc temporis multos Fratricellos hereticos Ecclesiam, & communitatem Ordinis condemnantes, contra quos tam legatus, quam Generalis, Inquisitores multiplicantes alios fugarunt, alios punierunt secundum Canones. Idem antiqua Chronic. & Marianus referunt. Hi Rebdorfio fortè sunt Minores fallacià nominis decepto, quod ipsi assumpserunt (de quorum numero prædicti apostatæ esse potuerunt, sic ergo reuocari potest cum errores, & tempus quadret,

B z o v. Adeo autem dementauerant plurimos, ut non pauci ex illis qui præstare scientià dicebantur, eosdem errores defenderent. Rebdorf. in Annal. &c.

Articuli hi fuere: Quod Ioannes non potuerit reuocare decretalem Nicolai; Quod nulla de causa possit delere Ordinem Minorum; Quod Ioannes, successores, ac ipse Innocentius his contrarium asserentes fuerint & essent heretici, & peruersi. nec ad quamcumque dignitatem vel beneficium Ecclesiasticum titulum haberent. Hi, inquam, quos duobus Apostatis montis Pefulani adscripsit Rebdorfius: audiamus si eos imponat aliis, qui scientià præstare dicebantur: Imò, inquit, etiam dicebatur, quòd quam plures essent etiam literatæ personæ Ordinis præfati, qui prædictam questionem de proprio & paupertate Christi, & Apostolorum defendebant. Quàm diuersa sunt, quæstionem de paupertate Christi defendere, & prædictos errores? tam sanè diuersa, quàm Bzouius & Rebdorfius, quem is familiari deceptione fallauit. Videat proinde lector quàm fide Bzouius: Rebdorfij verbis narro: cum ne Rebdorfij quidem sensum retinuit integrum. Conquisiuisse, ni fallor, diligenti studio, & produxisse in Franciscanos Rebdorfium suffecisset vel moderato calumniatori, falsè verò tam enormiter vel ipsi impostori valde indignum iudicauerim.

Falsatio.

B z o v. Fuere ex illis, qui se à reliquo Franciscanorum religionis corpore diuiserant. Qui ut à reliquis distincti agnoscerentur, temeritate propria quosdam habitus cum paruis caputiis curtos, strictos, inusitados, & squalidos assumpserant, quemadmodum superius anno 1218. Ioannes XXI. depinxerat: in hos auulsos & in erroribus variis obstinatos, Innocentium Pontifex hoc anno sententiam tulit epistola 202.

Memoriale
Ordinis.

Audi veritatem ex nostris monumentis, quam ita describit Memoriale, quod vocant, Ordinis sub Generali Gulielmo Farinerij. Anno, inquit, Domini 1352. quidam Fr. Gentilis de Spoletio de Prouincia Sancti Francisci, & quidam alij magnà deuotione ducti supplicauerunt Domino Pape Clementi VI. instantibus pro. eis quibusdam viris notabilibus, ut eis aliqua loca Ordinis concederentur, in quibus possent regulam ad litteram obseruare: assererant namque quod Communitas Ordinis eam non seruabat, ut fuerat à Beato Franciscò tradita in suà puritate, qui à dicto Domino

mino Papa impetrauerunt, quod possent habere quatuor loca in Prouincia Sancti Francisci videlicet Carceris, Iani, Eremitæ, & Montis-Lucij, & pro quolibet duodecim fratres, quos possent recipere, vel de fratribus Ordinis, vel de secularibus undecumque venientibus, nullisque in hoc impedire valeat: statimque fecerunt habitus paruos à communitate Ordinis difformes: quibus plures simpliciter gradientes adhaeserunt super tanta Ordinis reformatione gaudentes, &c. & infra. Cum verò certis informationibus per dictum Generalem repertum fuerit, quod quosdam suspectos de hæresi receperunt, quamuis ipsi essent ab eorum erroribus elongati: sed eos ad conuertendum receperant ad domum, lectum, & cibum, & obstinatos cernentes à se abiecerant: tamen quia illud non reuelauerant, factum eorum habitum est suspectum, quamuis ipsi haberent zelum Dei, sed non secundum scientiam.

Anno Domini 1355. dicto Generali laborante & Domino Agidio de Hispania tituli S. Clementis Presbytero Cardinali, qui tunc erat Legatus in Italia fauorem dante, incarcerato dicto fratre Gentili cum duobus aliis fratribus dictæ congregationis, de mandato dicti Domini Legati dictum priuilegium eorum fuit per Dominum Innocentium VI. totaliter reuocatum, &c. Concordant Marcus Vlysiponenf. Marianus, & Antoninus loco citato, nisi quod hic in aliquem malè affectum inciderit, qui eam Gentilis separationem insectatus est: autoritate Pontificis habita est, quam omni studio dissoluere conatus Generalis Minister, ex decreto Capituli Generalis Assisatis, periculum etiam meruentis maioris discordiæ, quæ amica nouitatis succedit; hinc ergo peropportuna occasione vsus, Gentilem cum duobus sociis incarcerauit in Vrbeueteræ, Prouinciæ Romanæ, & reliquos sodales superueniente Pontificis autoritate dissoluit, in quibus nulla inuenta est hæresis; suspitioni locum præbuit, quod hæreticis ex fine tamen recto sine Inquisitoris licentiâ communicauerint, eosque inuentos pertinaces reiecerint, non denunciauerint. Hinc liquet Bzouij fallax esse illud commentum: In hos, inquit, auulsos, & in erroribus variis obstinatos Pontifex hoc anno sententiam tulit. Si iis candida quædam simplicitas, & imprudens beneficiendi affectus præiudicium dumtaxat intulit suspitionis de hæresi, quomodo in erroribus variis obstinati? Quomodo, inquam, in hæresi obstinati, si obstinatos suo exturbauerint contubernio? id mihi constat Bzouium non magis fidum Archiuio extitisse, quàm Rebdorfio, quod si sententia Pontificis quidpiam tale continet, ex iniquâ suggestionem surrepsit.

Anno 1357. num. 4.

B z o v. Quo anno duo Franciscani Ordinis pseudomonachi post multa malefacta igne necati sunt, quod de religione malè sentirent. Polidorus Virgilius in histor. Anglicana lib. 19.

Equum iuxta metam stimulas, non est quod lineam poscam; præscriptum

Improbum
aduersarij
studium.

Martyres
Ordinis Mi-
norum qui
circa hæc
tempora
obierunt
certamen.

ptum enim non transcendis : preme ergo occasionem , non semper
occurret , qui Franciscanorum scelera enumerabit : oleum non perdi-
dit Bzouius , inuenit enim vbique quidquid in Franciscanos male scri-
ptum est seu vero , seu falso , ad laudes autem cæcus est & surdus :
dignior fortè Annalibus Ecclesiasticis memoria huius supplicij fuit
euoluto verbatim Polidoro transcripta , quàm alia , quæ titulo citato
obuia exhibet Antoninus ob fidei professionem Franciscanis illata. Le-
gere potuit martyrium fratris Iacobi à Florentia Episcopi Tintoniensis
à Saracenis illatum , duos alios Franciscanos ob fidem necatos ab hæ-
reticis Nestorianis , fratrem Gulielmū de Castro maris Prouinciæ terræ
laboris sectum in medium , ob prædicationem Euangelij . Duodecim
item in monte Sion Franciscanos necatos à Saracenis . His adiciere li-
cuit ex Marco Vlysioponensi 2. part. lib. 9. cap. 26. alios sedecim Marty-
res , & cap. 30. alios octo , decem fuisse testatur Tossignian. lib. 2. sub
cap. Generale 48. cui consentiunt antiqua 24. Generalium Chronica :
hi omnes Franciscani hac ætate Martyres certamen gloriosè certarunt ,
quibus ex iisdem authoribus adiciere licuit plures Confessores , Vir-
gines signis , vitâ , & sanctitate celebres , doctores scientiâ præstantes ,
indigni tamen omnes , quos Bzouiana monumenta exciperent , boni
nempe , & sancti fuere : calumniatoris autem proposito magis idonei ,
illi , qui Londini pœnam hæreticorum luerunt : quin & alium subiicit
Franciscanum , qui pseudoprophetæ nomine diffamatus carceres ex
sententia Pontificis Auinione subiuit.

Bzou. Quo etiam tempore Ioannes Rupefcissanus Minorita propter
hæresim , & pseudoprophetias Auinione in carceribus detinebatur , multum
de duobus Antichristis & desolatione terrarum , & summis Pontificibus
futuris , & generali conculcatione cleri , & reductione totius orbis ad fidem
Christi , pluraque alia , quasi sibi à Domino Iesu reuelata , que non euen-
erunt , scripsit , finxitque , communi euentu eorum , qui dum tempora , qua
Pater cœlestis posuit in sua potestate , volunt temerè perscrutari , in errores
prolabuntur . Magnum Chron. Belg.

An isto fuerit , cuius in Annalibus hoc anno meminit Henricus Reb-
dorffius prorsus incertum est . Hac de quodam narrat iste , eodem tempore
quidam religiosus de Ordine fratrum Minorum peritus in Astrologiâ in
Curia Auinionensi prognosticat futura , & terribilia : videlicet , quod ab eo
tempore infra quatuor annos Cardinales de Auinione fugient , & anno Do-
mini 1361. vermes fortes de terrâ surgent , que bestias , & animalia deu-
rent , mortales multi cadent . Antichristus publicè apparebit , & ipsum di-
scipuli Hierosolymis predicabunt , clades , tempestates , & diluuium aquarum ,
qualia nunquam visa sunt præter diluuium generale , & alia multa hor-
renda de persecutione fidei Christiana prædixit , & propter hoc per Domi-
num Papam captus fuit . Rebdorf. in Annal.

In primis vehementer subdubitatur Bzouius si vnum & eundem hi au-
thores designant , vt prorsus id incertum esse putet . Quis opido locus
dubio?

dubio , si tempus , locus , carcer , crimen , pœna , iudex conueniunt ? nisi
fortè auctam ex numero ignominiam velit , & qui vnus proinde est in
duos Franciscanos hac arte diuidatur , ne vnus solus in crimen vocetur .
Chronicon Belgicum , quod primo loco apponit , duorum authorum re-
lationem est complexum , quorum alteram Wernerus Bzouius transcrip-
sit quoad sententiam præter id , quod auxit per calumniam adiungens
ob hæreses detentum Rupefcissanum , quod nequaquam Wernerus
asserit ; Altera est Petri de Herentalz in Compendio Chronicorum , ea-
que magis fauet : idèd prætermissa . Talis est : *Item primo anno istius*
Pape quidam de Ordine fratrum Minorum incarceratus in Auinione , quia
de hæresi suspectus habebatur , multa prophetizabat de Antichristo & Sum-
mis Pontificibus futuris , & incepit prophetizare anno Domini 1347. tem-
pore Clementis Pape VI. multa de eius prophetiis visa sunt euenisse . Hæc
Petrus , inquit author Chronici , subiiciens mox narrationem Wernerus ;
quæ ex genio Bzouij magis fuit . Hoc autem inter Petrum , & Werne-
rum interest , quod ille puero adhuc Wernerus , vel fortè antequam
natus , sit , scripserit tempore & loco vicinior , eiusdem ætatis author .
Hic verò remior , & sexaginta penè annos posterior ; ille tamen in
Franciscanum indulgens , hic acerbior ; acceptornergo personarum
Bzouius ? quam enim author Chronici sub arbitrio lectoris statuit va-
riantibus historicis narrationem , is decidit assumpto vno , altero relicto ;
in patrocinium tamen Rupefcissani accedat Frossardus Gallus ex Com-
pendio Sleidani impresso Hanouia ; ita ille anno 1359. p. 60.

Auinione , inquit , quidam Franciscanus futurum prædixerat , vt & Frossardus .
Ecclesiasticus ordo multa pateretur propter ambitionem , auaritiam , atque
superbiam , & Gallia durissimè affligeretur exterorum incursionibus , adèd
quidem , vt nulla illius pars ab hoc malo tuta esset futura . Pontifex hunc
in vincula coniecit , quod minus grata denunciaret , &c.

Item anno 1385. p. 192. Hæc , inquit , nimirum simultas , & dissensio
Pontificum in diuersa studia rapuit omnes ferè Principes , & Reges , vt me-
moratum est . Hoc malum , & alia multa , quibus aliquando premeretur Ec-
clesiasticus ordo , Franciscanus quidam Monachus Innocentij temporibus ,
prædixerat , coniectus Auinione in vincula hoc nomine , & ni scripture au-
thoritæ sua firmasset , capitis pœnam laturus , &c. Hactenus Frossardus , Frossardus .
qui Prophetico spiritu locutum Franciscanum ab ipso rerum euentu
interpretatur , cui concordat Meierus anno 1359. Ioannes , inquit , qui-
dam frater Minorita hæc omnia mala annorum in primis 46. 47. 48. & 49.
prædixisse traditur , quem tamen Innocentius Pontifex apud Auinionem in
carcerem ob vaticinia coniecit . Ioannes de Rupefcissa , inquit , Henricus
Villot , vir secularis Philosophie ornamento clarus , & sacris litteris egregie Villot .
instruendus ; fuit eius nominis tertius Episcopus Parisius , & futura multa va-
ticinatus est spiritu quodam Prophetico , cum Auinione esset incarceratus ,
quod acriter illius temporis vitia perstringeret . Quis credere potest Ru-
pefcissanum ad cathedram Parisiensem assumptum esse , nisi præeunte
innocentiâ ? fuit ordine 94. eius autem nominis 3. vt ex dipticis con-
stat eius Ecclesiæ . Vaticinia ergo quæ Rebdorfius , & Wernerus eidem
Apud Ioan-
ne Chenau.

imponunt de iudicio, aliisque incertis euentibus fortè per calumniam obiecta sunt, vel rebus innouandis conficta eius nomine, & vulgi credulis auribus instillata.

Bzov. *Communi euentu eorum, qui dum tempora, quæ Pater celestis posuit in suâ protectione, volunt temerè perscrutari, in errores prolabantur.*

Fulgosius. Peropportunè sanè huius rei testis occurrit Baptista Fulgosius lib. 1. de relig. cultu cap. 1. quem incorruptum exhibeo, ne totus à Bzouio discedam.

Bonatus. Guido, inquit, Bonatus atate suâ scribit se vidisse Ioannem Vincentinum Ordinis Prædicatorum, qui hanc de se opinionem in hominum animis confirmarat, ut cum eo Deus loqui crederetur, & in eius verbo mortui suscitarentur. Per hanc enim opinionem captis ciuium animis, in Bononiensis urbis dominatum se insinuarat, annúmque in eâ egit armis septus, ita ut in urbe manerent, eaque pellerentur, quos ipse Deo aut gratos, aut iniustos, tanquam diuinitus moneretur, affirmaret.

In eodem Prædicatorum Ordine anno salutis quadringentesimo nonagesimo nono supra millesimum inuentus est Hieronymus Sauanorola Ferrariensis, qui Florentia, magno Christianis concionibus nomine parto, ita ut Prophetæ haberetur, ac loqui cum eo Deum homines putarent: atque ex scripto vaticinia daret, ita sibi eum populum conciliarat, ut ipsius nutu administraretur: Is autem cum triennium in eâ urbe comparatam sibi tantam potentiam continuasset, prudentium ciuium operâ, tandem ex eo numero, qui minimè eum sequebantur, creatis magistratibus urbis, insectante Hieronymum Alexandro VI. Pontifice, aduersus quem multa sparserat, non sine tumultu, ac sanguine captus fuit, tortisque haud obscure à se ficta fuisse de celestibus reuelationibus, ea, quæ dixerat, est confessus, quia nimia illius populi credulitas ad fingendum causam dederat. Itaque sacerdotali honore exautoratus, viuus combustus est anno tertio postquam in hanc potentiam inuaserat, cuius exemplo, haud obscure documentum est mortalibus relictum, non omnibus credi oportere, qui cum hominibus dicant Deum immortalem loqui. Hactenus Fulgosius; & hæc adiicit de nostro Ioanne Rupefcissa: Quod etiam confirmat factum Ioannis, qui de Rupefcissa appellatus est, Ordinis Minorum, qui ante Hieronymum fuit: nam cum affirmaret à Deo se commonitum de vniuersali iudicio, & sine orbis terrarum: quia dictis eius res non respondit Auinione ab Urbano V. captus in custodia mansit. Sub Innocentio res, qualis qualis fuit, contigit, non sub Urbano: Cæterum Petrus Galatinus expositione super vaticinio Romano in ea verba, & inuoluentur opinata gentium, quæ Clementis VII. tempora designant, interpretatur indicari captionem Regis Franciæ Francisci I. in cuius concordiam adducit vaticinium Domini Vincentij Ferrarij, & fratris Roberti Ordinis Prædicatorum, ac tandem Ioannis de Rupefcissa, in hæc verba: Item, inquit, Ioannes de Rupefcissa Ordinis Minorum in reuelationibus quas à Christo habuit, loquens de his, qua

quæ ab anno 1520. vsque ad annum 1530. emersura erant, hæc inter alia dicit; In his annis timendus est grauissimus casus Regis, cuius robur & fortitudo supra modum diminuitur, &c. sed hoc omisso; Si minus confirmandæ sententiæ adlaborasse nos putet Bzouius, adeat Ioannis Botteri Principem Christianum 2. part. lib. 3. in Amadæum VIII. ibi legit Manfredum Vercellensem Ordinis Prædicatorij publicè iam prædicasse Antichristum venisse, eum expugnauit Beatus Bernardinus Senensis Franciscanus, sicut, & Sauanoram alij eiusdem instituti Florentiæ, qui ad oblatum ignis etiam experimentum descendere parati pro veritate hominem vanum esse deprehenderunt, cuius rei historiam ad longum inferere cum Pontificiis breuibus possem, non vacat, nec libet, nec desunt, qui id præstiterunt.

Anno 1364. num. 11.

Bzov. Petrocinus Archiepiscopus Rauennas, hoc anno pacem inter Florentinos, ac Pisanos de summa rerum inter se acerrimè decertantes Pontificis nomine, cuius in Flaminia profanarum rerum vicarium agebat, confirmauit, cum huius negocij socium habuisset Marcum Viterbiensem Franciscani Ordinis Generalem præfectum, postea Cardinalem. Rubeus supra.

Marcus solus conciliauit pacem, eam confirmauit simul Petrocinus. Sed cur hæc ex Ciaconio & Antonino scripta non sunt? quia nempe celebris apud vtrumque est memoria huius Marci, cui nihil conferre placuit. Hic (inquit Ciaconius in Vrbanum V.) nuncius missus ab Urbano V. pro pace incunda inter Ducem Sabaudia, & Marchionem Montis Ferrati, quibus pacatis, ablegatus est in Etruriam, ut Florentinos & Pisanos fœdere coniungeret, & pacificaret aspero bello decertantes, quod egregiè præstitit. Demum negotium ei datum est, ut Italicas cohortes viret, & mutuis fœderibus ictis commune bellum instituere in quosdam militum transalpinorum manipulos, Societatis vocatos: quibus pacatis, ob res benè gestas, Cardinalis ab Urbano V. creatur, &c. hæc Ciaconius citans præter conformitates Ordinis registrum Vrbanum. Ei consentit per omnia Antoninus 3. part. histor. titul. 24. §. 20. Marianus lib. 4. cap. 13. Marcus Vlysiptens. 2. part. lib. 9. cap. 24. Toffignian. lib. 2. histor. Seraph. in eundem Generalem. Sed quid ad hæc Bzouius? anno sequenti num. 12. tam de pace inter Florentinos agens, quam de conuocandis ad fœdus belli ineundi contra grassatores Italiæ Principibus, omnis ei nostri Marci excidit memoria, quam ideo refricare libuit ex præfatis authoribus, ne ex supplemento labore narratio, quæ vt plurimum in auctuario esse consuevit.

Anno 1370. num. 9.

Bzov. Eodem anno Pontifex Urbanus fratrem Gulielmum Pratum,

Ciaconius.

Regist. Vrbanum.
Anton.
Marianus.
Marcus.
Toffign.

quem euangelizandi causa Cataium destinauerat, Archiepiscopum Cambalensem in Tartaria creauit, & una cum eo multos alios Religiosos Ordinis Minorum (plusquam sexaginta numerantur) ad propagationem fidei in Oriente cum fratribus Predicatoribus destinauit, datisque litteris 7. Kalend. Aprilis Romæ Magnæ Chamo, & aliis Imperatoribus Orientis, & Septentrionis illos commendauit atque ad fidem amplectendam hortatus est. Antonium quoque Mileuitanum Episcopum ad instruerdos schismaticos Georgianos ire iussit datâ ei potestate ex quibuscumque Monasteriis secum ducendi viginti quinque fratres ad eos conuertendos, 11. Kalend. Sept. apud Montem Faliscum.

Platus.
Marcus.
Marianus.

Cuiusnam instituti fuit ille Gulielmus Pratus sub arbitrio lectoris iudicandum reliquit Bzouius asserens Predicatores, & Minores simul cum eo destinatos. Numerum Franciscanorum ex Plato agnouit lib. 2. de bono statu Religiosi cap. 30. cui consentiunt Marcus 2. part. lib. 9. cap. 30. Marianus lib. 5. cap. 2. sed Predicatores illos in hanc uenisse missionem nec ibi, nec alibi legit: ambitiosa additio est, quam nec Senensis, nec Antoninus, nec Hernandus, nec Michaël Pius diligentes suarum rerum antiquarij, & obseruatores uspiam tradunt; de hac missione ita Marianus: Dominus Fr. Gulielmus de Prato Prouincie Tuscia Sacre Theologia Magister Parisiensis per Dominum Urbanum V. circa hoc tempus ad imperium de Cathai latissimum missus est, factus prius tamen ibidem Episcopus. Qui ad ipsum imperium accedens cum aliquibus aliis Magistris, & sexaginta fere aliis fratribus de Ordine, ut ibi fundamenta fidei orthodoxe iacerent & uerba uita seminarent. Fr. Gulielmus igitur Franciscanus extitit solôique Franciscanos collegas eius missionis habuit; illa autem clausula, cum fratribus Predicatoribus, menda est Bzouiana similis ei, quæ in sequentem narrationem importunè serpens, eam inuerecundè satis conspurcauit.

Numero 11.

Bzouius. Non ignobilem fructum in Oriente à Predicatoribus intergentes, & schismaticos submissis, decerpens lucri animarum (supple, Urbani) cum enim Ludonicus Rex finitimas quasdam Prouincias permissione Summi Pontificis recens subiecisset, destinati eò Franciscani octo, & aliquot ex Ordine Sancti Dominici non pluribus diebus, quam quinquaginta, ducenta millia hominum ad Christum adduxerant, quo successu impulsus Rex Opt. ad Ordinis Generales scripsit eodem tenore, ut duo mille fratres ad se mitterent, quoniam nulli esset opus defuturum, &c. Chron. Ord. Dominic. & Franciscani & lib. Secret. Urbani V.

Antonin.

Linis sine temperaturâ, nihil hæret, contra authorum tuorum fidem; quæ ergo amplius fides tua? nulli in hac messe tum fuere tui, quos in Franciscanorum labores inferre tentas. Audi Antoninum 3. part. tit. 24. §. 20. Anno uerò sequenti facta fuit magna hereticorum conuersio per fratres

fratres Minores baptizatorum in Bulgaria, contigua regno Hungaria, & Vicarie Bosnensi, acquisita vi armorum, per Christianissimum eiusdem regni Regem, ut patuit per litteras Generalis transmissas diuersis, qui inter cetera refert, quod ad petitionem Christianissimi Regis Hungariae ipsius, Generalis miserat octo ex fratribus suis ad quandam patriam regni, ac Vicarie contiguam, qui intra 50. dies ultra ducenta millia hominum baptizarunt, qui in scriptis sunt redacti, nec adhuc tamen tertiam partem illorum conuerterant: sed sperabant in breui conuertendos. Vnde conclusiue patebat, multi fratres uoluntarios tamen ad conuersionem illius gentis.

Ecce soli octo Franciscani eius conuersionis ministri, non vnus, non aliquot Dominicani iuxta Antoninum; non vnus, non aliquot Dominicani, iuxta Chronicon Dominicani Ordinis 2. p. cap. 19. hæc uerbatim ex Antonino referentis; non vnus, non aliquot Dominicani ex sententia Chronici Franciscani 2. par. lib. 9. cap. 25. rem feriatim & ex fide atrextentis, quam Chronicon antiquum 24. Generalium ex ipsius Generalis litteris exponit, & Marianus lib. 4. cap. 13. sed ut uideat lector hoc putidum quodpiam imposturæ genus esse, adiciam Hieronymum Platum cuius ipsissima uerba (fallaciam excludas) mutuauit Bzouius. ita ille: In Hungaria autem cum Rex ille finitimas quasdam prouincias recens subiecisset destinatis eò Franciscanis octo, non pluribus diebus quam quinquaginta, ducenta millia hominum ad Christum adduxerunt, quo successu impulsus Rex optimus ad Ordinis Generalem diligenter scripsit, ut duo mille fratres ad se mitteret, quoniam nulli defuturum esset opus, &c. Additamenta secernas, idem ipse est Platus, & Bzouius; nec ouo ouum vnquam tam simile. Quid ergo uerba Plati rantopere placuere, sententia displicuit? ut aiunt Patroclum sub specie, Franciscanos laudat, ut in operas eorum suos specioso intrudat figmento, nec fat fuit eos hætenus opprobriis lacerare, nisi, quod cum laude gesserint, usurpet: sic meretricari non indiget religio Dominicana, aut natiuum cultum peregrino schemate mutare, quæ rebus gestis fatis superque in se laudatam, non est quod alieno decori insidietur; aut extrinsecus gloriam quærat. Minus proinde Bzouio debet, qui domesticas opes oblitus, alienam præter fidem & iustitiam rapuit peculiolum. Ad confirmationem igitur ueritatis subiiciam litteras Generalis ministri ad ministrum prouincialem Prouinciæ Sancti Francisci, quæ ipsam rem describunt ex fide, & ueritate.

Litteræ Ministri Generalis super conuersione Bulgarorum.

Charissime Minister, hesternò die ab inclyto Rege Hungariae & à Vicario meo Bosnie quasdam litteras omnis spiritus incunditate plenissimas latas accepi. Grandis prorsus meditationibus exardescere debet ignis, ac succensi feruoris prodire fauilla, & animatio quadam potens, & ualida ad conuersionem

nem infidelium populorum. Illis siquidem litteris intimatum est mihi, quod recenter per suos seruos Fratres nostri Ordinis Vicarie Bosnensis tam magna, & mirabilia Dominus operabatur, ut quamuis multi sint numero, nullo tamen modo sufficiant currentes ad sacrae regenerationis lauacrum baptizare & ministrare hominibus sacramenta diuina. Vnum ex pluribus intimare cupimus, ad petitionem Christianissimi, & deuotissimi Regis Vngariae, Vicarius meus Bosnae ad quandam patriam regno, ac Vicarie contiguam, octo fratres nostri Ordinis sibi subditos destinauit, qui infra quinquaginta dies ducenta millia hominum baptizarunt, & ne forte scrupulus de numero oriaur, ex iussu Regis omnes baptizati in scripturam sunt redacti, illius tamen regionis, ut scribitur, nedum partem tertiam conuerterunt, sperant firmissimè aperire eis ostium fidei, Domino nostro Iesu Christo, quidquid residuum fuerit, in caulam Dominicam congregante. Currunt cum suis gentibus principes infideles, iuuenes & virgines, senes cum iunioribus turmatim confluunt ad baptismum, haeretici simul, & schismatici ad veritatem fidei Orthodoxae, & ad unitatem Sacrosanctae Romanae Ecclesiae reuertuntur: ipsorum etià Sacerdotes, & caligari sub iugo fidei efficiuntur humiles, qui in sua heresi nimis antea fuerunt pertinaces. Aedificare voluerunt loca nostra religionis quam plurima, ut fructus sculperet unitatis, & fidei perseueret. Igitur laetentur caeli, & exultet terra, & omnis lingua Dominum glorificet: Terra siquidem mota est, & caeli distillauerunt à facie Dei Synai pluentes his diebus solito abundantius pluuiam bonam, quam segregauit Deus hereditati utique Fratrum Minorum ut non reperitur vacua in eis lux Christi, sed eorum manibus repleatur multitudinem gentium conuersarum. Vnum est tamen quod specialiter huic gaudio doloris aculeum intermiscet, messis quidem uaulta, sed operarij valde pauci. Ecce regiones iam albae ad messem, sed non sunt, qui sufficienter metant, & fructum in vitam aeternam valeant congregare: mihi intimatur cum stetit, quod nisi numerus fratrum augetur, immensus fidei fructus negligitur, atque dimittitur, & perduntur anime, pro quibus saluator pretiosum sanguinem fudit suum. Perditur tota illa Bulgaria populosa, quam Rex ille inuictissimus Hungarorum, dudum potenter obtinuit, & praecipue ciuitas illa Bindin famosa nimis, & magna, & ibi fratres in copioso numero distinentur. Patarij & Manichaei sunt amplius solito dispositi baptizari, & ad Christum uerum lumen conuerti, si non deficerent qui viam huiusmodi luminis demonstrarent. Pius Rex praefatus cernens de multis nationibus, atque regnis multos conuerti in eodem sancto proposito admiratione repletur, & gaudia deuote postulans, ut ab his partibus, partium aduersarum usque ad duomilia transmittantur, quos valde religiosè collocare disponit, adeoque zelo fidei Catholicae, & conuersionis infidelium fidelissimus Rex efferuet, ut etiam proprium corpus velit exponere, pro conuersione gentium, id ipsum totum dare. Igitur exurgant viri religiosi imitatores filij Dei, & fideles Beati Francisci, & ad laborem messis viriliter se accingant, in exultatione metant, & in labores seminantium fideliter introeant, ut qui seminant ut qui metunt pro granis purissimis, in horreo Domini & in mensa Christi gloriosè manducant. Tu verò Pater minister omnibus fratribus conuenientibus ad sanctam indulgentiam Portuerculae praesentes litteras distinctè, & intelligibili-

ter legi facias, seu legas, eosque quantum valeas feruenter, & efficaciter exhorteris ac constanter inducas, ad capiendum fructum tanta salutis cum omni promptitudine, se disponant, eisque ex parte meà denuncies, ut si qui spiritu Dei tacti, illuc voluerint proficisci, ad meam praesentiam debeant alacriter, & securè venire, ut obedientià, & benedictione perceptà, ac suum iactantes cogitatum in Domino inspirationem diuinam liberius, & securius exequantur. Vale in Domino, & ora pro me, &c.

Hanc epistolam integram transcripserunt Chron. 24. Generalium, illius temporis author, Marianus & Marcus locis citatis, eius mentionem faciunt Antoninus & alij. Fucus igitur narrationis Bzouianae exterminatur, lapsus est etiam in Chronologia; haec enim conuersio circa annum 1366. contigit quatuor ab hinc annis, ut Antoninus aliique citati.

Anno 1371. num. 13.

Bzou. Quo tempore Fr. Petrus Bonageta, Minorita nonnullos errores in Aragonia disseminans, subsequentem sententiam ab autoritate Apostolicâ promeruit.

In sententia illa nulla est mentio Bonagetae: prohibet tres articulos praedicari ob scandali periculum; hi autem sunt.

Primus; Quod si hostia consecrata cadat, seu proiciatur in cloacam, lutum, seu aliquem turpem locum, quod speciebus remanentibus, sub eis esse desinit corpus Christi, & redit substantia panis.

Secundus; Quod si hostia consecrata à mure corrodat, seu à bruto sumatur, quod remanentibus dictis speciebus sub eis desinit esse corpus Christi, & redit substantia panis.

Tertius; Quod si hostia consecrata à iusto, vel à peccatore sumatur, quod dum species dentibus teruntur, Christus ad caelum rapitur, & in ventrem hominis non traiciatur.

Tertius hic articulus fundamentum praebet reliquorum ex rationis paritate, eum tradit Hugo lib. 2. de sac. par. 8. cap. 13. & Innoc. lib. 4. cap. 15. de myster. Missae & gloss. in cap. tribus, in verbo *miscere* de conf. d. 2. quod ergo, his autoribus, dictus Minorita errauit, tolerabilius est, id fortè existimans in praedictis casibus sacramentum amplius visuale non esse; tunc autem desinere praesentiam sacramentalem, quando species visuales non sunt, non est improbabile ex Doctore Seraphici sententia. Quidquid sit, id mirum mihi videtur, quâ ratione tacetur ipse Frater Petrus Bonageta expresso Fratre Ioanne de Latone etiam Minorita (qui aliquos dictorum articulorum praedicasse fertur) si contra illum sententia haec potissimum emanauit.

Hugo.
Innocent.
Glossa.

Anno 1372. num. 13. & 14.

Bzov. Hæc Pontifex Gregorius post annos quatuor de libris Lulli aliis sanciebat, cum hoc anno omnibus Inquisitoribus datis litteris (pag. 131.) ut illos alios examinatos, damnatosque exurerent, præcepisset, necnon ipse eo ipso anno Raymundi Neophiti libros hereticales reprobasset, pag. 197. in minore volumine anni secundi secretorum.

Consequenter num. 14.

Scripsit Raymundus librum de inuocatione demonum, qui incipit: Misericordia & veritas. & alium quendam qui incipit; vtrum quilibet infidelis tam diuinis quàm Apostolicis Canonibus teneantur obedire; & alia quedam opuscula hereticalia. in his numerantur infra scriptæ hæreses, &c. nota marginalis hæc adscribitur: hæreses in opusculis Lully comenta. Subiicit Bzouius mox ipsas hæreses.

1. Prima, Beata Maria mater Christi in conceptione filij sui fuit gratiâ plena, ex tunc in gratiâ non profecit, nec potuit proficere.

2. Spiritus sanctus in die Pentecostes veniens in B. Virg. & in Apostolos gratiam nullam contulit B. M. sed Apostolis, quia sic erat gratiâ plena, quod proficere non valebat.

3. Peruersum dogma impiissimi Almarici, Arrii, Sabellij, & aliorum hereticorum non est hæresis de se, nisi tantum apud illum, qui ipsum eligit animo pertinaci.

4. Licitum est creaturas adorare, & honorare honore, & adoratione latræ absque peccato, imò meritorie in quantum sunt representatiue sui Creatoris.

5. Licet demones adorare, & honorare latræ meritorie, si representent suum Creatorem.

6. Non tantum absque vitio hæresis, imò etiam absque vilo peccato possunt demones adorari dulciâ, nisi quia prohibitum est per Ecclesiam Dei.

7. Equè, & melius potest sacrificans demoni excusari ab idololatriâ, quàm Christianus adorans imaginem Christi, vel sanctorum.

8. De iure naturæ adoratio, & sacrificium debentur demonibus.

9. Qui victi supplicij Deum negant ore, sed corde adorant, non solum non peccant, imò sunt digni remuneratione.

10. Laicus non tenetur ad aliquem fidei articulum explicitè credendum, sed sufficit sibi ista conclusio in genere, quod credat omne illud quod credit sancta mater Ecclesia. Dei, & ideo quod si laicus teneat vel credat oppositum alicuius articuli ex ignorantia, vel tentatione diaboli, non peccat.

11. Omnis inobediens præceptis Dei vel Ecclesie est hereticus censendum.

12. Omnis peccans mortaliter est propriissime hereticus.

13. Omnis peccans, dum peccat, conformat voluntatem suam voluntati diuine.

14. Tantum placent Deo mala, quantum bona.

15. Tantum placuit Christo Iudæ desperatio, quantum Petri contritio.

16. Nullum legis præceptum in hac vitâ potest adimpleri.

17. In hac vitâ a nullo viatore, ut viator est, charitas potest haberi, nec aliqua virtus.

18. Absque charitate infusa Deus potest super omnia diligi meritorie, & absque ea haberi vitâ aeterna de lege communi, & secundum leges nunc currentes.

19. Sine charitate nemo potest esse fidelis, & per consequens peccat mortaliter, & non habens charitatem propriissime est hereticus, quia peccat contra primum articulum fidei.

20. Homines equè conformant suam voluntatem voluntati diuine demerendo, sicut merendo, loquendo de voluntate beneplaciti Dei.

21. Tantum placet Deo voluntate beneplaciti Iudæ desperatio, quantum Petri contritio, & tantum aliquem esse infidelem, quantum esse fidelem, & tantum mala esse, quantum bona.

22. Secta iniqui Mahometi est equè Catholica sicut fides Iesu Christi.

23. Christus, Apostoli, & omnes Angeli, & omnes beati sunt schismatici, & quod perfectius est esse schismaticum, quàm Catholicum.

24. Solus Deus pater est optimus, & Dei filius est bonus in primo gradu: Spiritus sanctus est bonus in secundo gradu: sed omnis creatura est bona in tertio gradu.

Numero 13.

Hæc deliria phanatici hominis fuerunt examinata à quàm plurimis Theologis coram Cardinalibus Sancti Eustachij, & Sancti Angeli, ac tandem à Gregorio Pontifice damnata publicato edicto, ut Archiepiscopus Tarraconensis cum suis suffraganeis libellos igni exureret, & de Raymundo heresiarcha supplicium desumeret. Præter istos articulos non deerant sectatores Lulli, qui alios quoque errores his temporibus assererent, ex quibus sunt infra scripti, &c. Directorium Inquisitorum 2. p.

Hic filium excindere nobis placet controuersie Lullianæ (quam fufius prosequitur Bzouius) vt vltimam tandem adiciamus manum tom. 14. neque enim nostri est, hic pauca in re graui cursim excerpte, nec fufius etiam insistere ei, quam plures alij ex instituto susceperunt tranctandam; inuestigabimus dumtaxat fidem Bzouij, vt iudicet lector quàm securè ducem sequatur.

Author dictarum hæresum fuit Raymundus Neophitus, non Lullus. Si id ex aliis referrem fortè euaderet Bzouius; sed quia mihi author est Directorium, falsarij notam, ne nunc primum quidem, meretur Bzouius.

Directorium ita habet 2. part. quæst. 10. cuius titulus est: De hæresibus ab Inquisitoribus Aragonia damnatis de Domini Pape mandato.

Fallacia
aduersarij
deprehen-
ditur.

Respondet autem num. 3. Consequenter verò idem Dominus Gregorius XI. informatus per eundem fratrem Nicolaum Eymerici Inquisitorem, quod in quibusdam libellis oculariter eidem ostensis, continerentur infra-scripti articuli, habitoque super illis pluries consilio Magistrorum, in presentia Dominorum Cardinalium Sancti Eustachij, & Sancti Angeli in palatio Domini Papa in Auinione, & de mandato eiusdem, tandem ipse Dominus Papa per suas patentes litteras mandauit eidem Inquisitori, quatenus ipse Inquisitor cum Domino Archiepiscopo Tarraconensi dictos articulos ut hereticales, & verè erroneos cum suo libello publice condemnaret, ac condemnatis, dictum libellum traderet ignibus consumendum; & sic factum fuit; hæreses autem & errores sunt isti, &c. Perpetuâ serie omnes iam enumeratos articulos subiicit, præter duos primos, quos Bzouiana pera reponit. Quæstione autem 27. ita refert: *Vigesima septima quæstio est: libri hereticales, & erronei de mandato speciali Domini Papa extra Curiam autoritate Apostolicâ condemnati; qui sunt? Ad hanc respondemus quod tempore Domini Gregorij Papa XI. Dominus Petrus Archiepiscopus Tarraconensis, & frater Nicolaus Eymerici de Ordine Prædicatorum Inquisitor Aragonie, ut verè hereticales, & erroneos quendam libellum de demonum inuocatione, qui incipit: utrum quilibet infidelis tam diuinis quam Apostolicis Canonibus teneatur obedire: & quadam alia opuscula, ut omnia hereticalia, & erronea, edita per quendam Raymundum Neophitum sententialiter condemnarunt, propter hæreses, & errores in eis contentos, qui recitantur supra quæstione 10. Directorium eos libros & hæreses Raymundo Neophito adscribit non Lullo, ut malignè imponit Bzouius ex Directorio: quis autem fuerit Neophitus edicet Franciscus Penna in commentario dictæ quæstionis 27. super illa, edita per quendam Raymundum Neophitum.*

Penna in
cõmento.

Hic Raymundus, inquit, sicut constat ex regeſto Domini Gregorij XI. loco, quem mox adducemus, dicebatur Raymundus de Tarraga, qui cum prius effet Hebræus, conuersus ad fidem Christi factus est Monachus Ordinis Prædicatorum; ceterum, ut res ipsa demonstrauit, non mutauit morum et si religionem mutauerit: vixit autem hic Raymundus circa tempora Gregorij XI. ad annos Domini 1372. extantque in unico volumine regeſti anni primi Gregorij XI. fol. 225. litteræ Papa Gregorij ad Archiepiscopum Tarraconensem, & Nicolaum Eymericum Inquisitorem in regno Aragonum, quibus præcipitur, ut inquirant, & procedant contra Raymundum de Tarraga Ordinis Prædicatorum tenentem quosdam hereticales articulos, & eum puniant. Rursus in secundo volumine regeſti anni 2. fol. 191. rescriptum quoque habetur eiusdem Domini Gregorij XI. incipiens, Dudum ad audientiam nostram. Per quod committitur Archiepiscopo Tarraconensi, & Nicolao Eymerico Inquisitori, ut omnes libros huius Raymundi sibi faciant exhiberi, atque comburi: iam hæc Raymundi opuscula quot, & quales errores continerent, docet idem Eymericus supra in hac 2. part. quæst. 10. num. 3.

Illud verò obseruandum est diligenter quod author docet in hac quæstione, videlicet libellum de demonum inuocatione editum fuisse per hunc Raymundum

mundum Neophitum in quo planè decepti mihi videntur Bernardus Lutemburgus, in catalogo hereticorum lib. 3. verbo, Raymundus Lulli, & Præcolus lib. 16. cap. 2. de vitis & sectis hereticorum, asserentes libellum de demonum inuocatione editum fuisse à Raymundo Lullo, & sanè suspicor hos authores fuisse hallucinatos ex nominis similitudine. Postremò Raymundus dictus est Neophitus quasi noua planta seu germen; dicunturque illi Neophiti, qui non nascuntur ex originariis Christianis sed ad fidem Catholicam conuertuntur, de quibus B. Gregorius lib. 4. reg. epistola 51. sue cap. 95. & lib. 7. epist. 110. & Gratianus in cap. si Neophitus 48. dist. hæctenus Penna, qui fidelius secreta regeſti Gregorij nobis retulit quàm Bzouius. Hic adicere licet ex ceteris historiis Maioricensis populi Lullum mortem pro fide subiisse anno ab hinc quinquagesimo septimo, Saluatoris 1315. Raymundus Neophitus tum sub Gregorio vixit, de quo teste Bzouio ex mandato Gregorij supplicium sumere debebant Tarraconensis Archiepiscopus, & Eymericus Inquisitor.

Properare volui controuersiam Lullianam in medio relinquens aliis, huius rei notitiâ, obseruatione, & monumentorum frequentia instructis discutiendam, qui ex archiuiis Aragoniæ, & Balearium securius & commodius domestica tractarent, & libentius maiorum gloriam tuerentur. Verebar insuper ne parum instructus concertationem inirem, quam Illustriss. Bellarminus velut sub lite indecisam reliquit: plura tamen hinc inde ex variis authoribus collecta veritatem propugnare sufficienter videbantur, quam subfrigidè verbis tantum impugnat aduersarius, insolenter autem, ut solet, minusque virbanè Petrum Aragoniæ Regem, Minoritas, aliòsque graues viros, & Prælatos in causa iudices designatos vellicare non desistit; ut inoffenso pede mihi transitum esse non putem, si obnitentem, & velut per fimbriam retrahentem eâ occasione contempnam, seu verius ipsam veritatis defensionem, propositi mei scopum, & certum institutum. Subsistens igitur paululum illud moræ concedam, quod necessum iudico principali controuersia: reliqua omittens, quæ ad rem non faciunt. Hic cardo voluitur, vter iudicio conuictus, Raymundus accusatus de hæresibus, an Eymericus accusator eius falsarij.

Bzouius in coniecturis est totus; quia potuit scilicet sic & sic euenisse, ita contigisse interpretatur; nouerit de facto, & euentu quæri, non quid fieri oportuit, aut licuit, aut etiam potuit. Potuit Bzouius non errasse & diligentius scripsisse: non tamen id fecisse in pluribus constat, non quia non potuit, sed quia non voluit. Futilis igitur probandi, vel improbandi modus est, euentum liberum ex potestate colligere, maxime quando præsumptio non concurrit, vel si quæpiam est, inclinatur in oppositum, quod in præsentiarum contingit. Omissis igitur vanis coniecturis causam ex fide publicâ, & tabulis transigamus.

Fr. Nicolaus Eymericus Ordinis Prædicatorij Inquisitor Aragoniæ pro mulgavit sub nomine Gregorij XI. decretalem contra Raymundi Lulli de cuius surreptione, aut veritate agitur; huius autem tenoris est.

Resumitur
controuersia
Lulliana
contra
Bzouium.

Lib. de scri-
ptoribus.

Futilis de-
fensio.

Radix con-
trouersia.

GREGORIUS EPISCOPVS,

Seruus seruatorum Dei, &c.

Decretalis
præsentia
Greg. XI.

Conservationem puritatis Catholice fidei, quam multi nequam filij scelerati suis falsis assertionibus maculare nuentes, inter triticum purum agri Dominici pestiferum semen Zizanie seminant, cum ad nostrum precipue spectet officium, ut euellamus praua, & destruamus peruersa, providere salubriter, & animarum illaqueationibus obuiare confestim plenius desideris affectantes, opportuna in his, que possumus, remedia studio pastoralis sollicitudinis adhibemus. Dudum siquidem dilectus filius Nicolaus Eymerici Ordinis fratrum Predicatorum professor, in sacra Theologia Magister in regnis Aragonie, Valentie, & Maioricarum Inquisitor hereticæ prauitatis nobis exposuit, se in regnis eisdem inuenisse viginti volumina diuersorum librorum, in vulgari scriptorum, à quodam Raymundo Lullo ciue Maioricarum editorum, in quibus (ut ipsi Inquisitori videbatur) multi continebantur errores, & hæses manifestæ: & quod nonnulli de predictis & aliis regnis libris utebantur eisdem, & eorum doctrinæ dabant fidem non modicam in grande suarum animarum periculum: supplicauit nobis Inquisitor ipse, ut (ne simplices deciperentur ex libris ipsis) dignaremur in hac parte de opportuno remedio providere: Nos autem cupientes animarum iam forsan imbutarum, & que imbui possent ex peruerso dogmate dictorum librorum periculis celeriter obuiare, dictos libros per venerabilem fratrem nostrum Petrum Episcopum Hostiensem, & per quam plures etiam ultra vigenum numerum, in eadem Theologia Magistros, examinari fecimus diligenter: per quorum relationem tandem habuimus, quod ipsi dictos libros omnes cum multâ diligentia legerant, & examinauerant, & quod ultra ducentos articulos erroneos & hereticos inuenerant in eisdem: super quibus inter eosdem Episcopum, & Magistros sepius & demum coram nobis habitâ disputatione solemnî, ipsos articulos (quos ad vitandum prolixitatis tedium, & horribilitatem eorum, haberi volumus presentibus pro expressis) erroneos, & manifestè hereticos, de ipsorum Episcopi & Magistrorum concordî consilio, censuimus reputandos. Cum autem sicut Inquisitoris præfati continebat assertio, in predictis regnis alij libri, qui asseruntur editi à iam dicto Raymundo, reperiri dicantur, in quibus huiusmodi iam reperti & alij errores, & hæses creduntur probabiliter contineri: Nos volentes de huiusmodi aliis libris, & eorum doctrinâ informari plenariè, & super eis providere salubriter, ne fideles in errores huiusmodi damnabilius prolabantur; fraternitati vestræ, de fratrum nostrorum consilio, per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus diebus dominicis & festiuis, in singulis Ecclesiis vestris Cathedralibus, ac curatis, nec non religiosorum quorumcumque ordinum, exemptorum, & non exemptorum, etiam Cisterciensis, Carthusiensis, Cluniacensis, Premonstratensis, Grandimotensis, Sanctorum Benedicti, & Augustini, ac

EYMERICI

Fratrum Predicatorum, Minorum, & Eremitarum eiusdem S. Augustini, & Carmelitarum, & aliorum Ordinum vestrarum Ciuitatum, & diocesum, intra Missarum solemnibus existentibus populis ad diuina, & in predicationibus per vos, vel alios quàm citò commodè poteritis, faciatis proponi, quod omnes & singule persone utriusque sexus, cuiuscumque status, ordinis vel conditionis existant, earundem vestrarum Ciuitatum, & diocesum, seu commorantes in eis habentes libros quoscumque à præfato Raymundo editos (ut præfertur) ipsos infra unius mensis spatium vobis assignare, & illi, qui sciunt alias personas libros eosdem habentes, eas vobis reuelare ac nominare procurent: vosque libros recipi faciatis eosdem, quos cum habueritis, quàm citò commodè poteritis curetis nobis fideliter destinare, ut ipsos simili examini subicere valeamus. Ceterum quia doctrina, seu potius dogmatizatio predicatorum librorum examinatorum reperitur erronea, hereticis & periculosa nimium animabus; & vehemens suspicio est habenda, quod in aliis libris editis à dicto Raymundo similes vel alij (ut præfertur) contineantur errores, vobis mandamus, quod omnibus & singulis eisdem personis vestrarum Ciuitatum, & diocesum doctrinam seu potius dogmatizationem & usum huiusmodi librorum interdiceret studeatis, donec fuerit ordinatum. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postpositâ, compescendo: Non obstantibus si aliquibus communiter, vel diuinitim à Sede Apostolicâ sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari: aut extra vel ultra certa loca ad iudicium vocari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & quibuslibet exemptionibus, & aliis privilegiis & litteris Apostolicis, quibuscumque locis, personis vel ordinibus sub quacumque forma, vel expressione verborum ab eadem Sede concessis, de quibus eorumque totis tenoribus etiam de verbo ad verbum in nostris litteris mentio sit habenda: & per que presentis mandati nostri effectus valeat quomodolibet impediri. Insuper volumus, quod per te frater Archiepiscopo tenor presentium sub tuo vel officialis tui sigillo ad tuos fratres suffraganeos transmittatur, cui per vos adhiberi volumus, velut ipsis originalibus plenam fidem. Datum Avinionæ 8. Kalend. Februar. Pontificatus nostri anno 6.

Hæc decretalis Gregorij quam idem Eymericus 2. parte sui Directorij quæst. 26. inferuit; propositiones autem condemnatas, ut ipse asserit, expressit numero centum quæst. 9. eiusdem partis; de seipso autem velut de alio loquens ita habet; *Que doctrina* (supple, Raymundi) *durauit ferè per octuaginta annos, quousque scilicet Fr. Nicolaus Eymericus* Ordinis Predicatorum Aragonie Inquisitor ex certis causis habens eandem multum suspectam de hereticâ prauitate, illam multo cum labore transcurrit, & postea præsentauit predicto Domino Gregorio viginti volumina, & causa commissa Domino Cardinali Hostiensi, de eius mandato fuerunt per viginti, & ultra magistros in Theologia diligenter examinata, & tandem de fratrum consilio, ut verè hereticalia condemnata, & tota doctrina generaliter interdicta: que doctrina continebat plusquam quingentos articulos

000 3

erroneos,

erroneos, de quibus ut prolixitati parcatur, centum presentibus inferuntur, &c. subiicit mox 100. articulos præfatos, quos in disputationem nunc vertere non licet. Admoneo dumtaxat Eymerici causam suo & decretalis testimonio tantum fulciri, & si radicem amplius exquiras, solus pro se testimonium Eymericus dicit; ipse nempe conditor est decretalis, quæ titulo, non stylo aut veritate præfert Gregorium Pontificem.

Quod hac primùm ratione constat, quia eiusmodi decretalis in regesto non reperitur, licet diligentissimè conquisita, ut refert Gabriel Vasquez, sub Gregorio XIII. tam Romæ, quàm Auinione, nec minus conquisita sub Sixto V. Sed ad hoc respondet imprimis aduersarius id verum esse non reperiri, sed fuisse deperditam, fortè post mutationem Sedis Apostolicæ Auinione Romam. Rectè subdubitat, quia nihil præter coniecturam in patrocinium aduocare potest, quam hoc colore adumbrat: regestum nempe Gregorij per singulos annos in tria volumina distributum esse, quorum duo magnâ diligentia, adtexunt litteras Apostolicas, quæ rem communem fidei, & Ecclesiæ statum concernebant. Tertium verò negligentius ordinatum spectat ad causas priuatas; hoc vnum superest ex regesto anni sexti Pontificatus Gregorij reliquis duobus deperditis, in quibus fortassis, inquit, erat extrauagans.

Sed eiusmodi inuentio repellitur per sequens instrumentum publicum quod eo tempore factum est, quo nulla fuit suspicio perditæ regesti, fidemque facit eiusmodi constitutionis nullam in regesto memoriam superesse: talis est.

In nomine Domini Amen. Nouerint vniuersi, presens publicum instrumentum inspecturi: quod coram Reuerendissimo in Christo Patre, & Domino Domino Leonardo miseratione diuinâ tituli S. Sixti Presbytero Cardinali iudice, & Commissario per sanctam Sedem Apostolicam specialiter deputato personaliter constitutus, discretus vir Antonius Riera clericus, Valentiniensis diocesis, Bachalarius in legibus, principalis cura tamen procuratoris sui reuocationem in quadam causa, seu causis qua vertitur, & vertuntur, seu verti, & esse sperantur, inter dictum Antonium principalem ex vnâ parte, & religiosum virum Fratrem Nicolaum Eymerici heretica prauitatis in regno Aragonia Inquisitorem, de & super nonnullis articulis fidei tangentibus; & ipsorum occasione parte ex alterâ. In quâ ad nonnullos actus etiam coram eodem Domino Cardinale iudice & Commissario circa tamen conclusionem inter dictas partes extiit processum & tandem copiam siue schedulam cuiusdam litteræ Apostolicæ per fel. rec. Dominum Gregorium Papam XI. ut idem Antonius asseruit, facta eidem Cardinali tradidit, atque dedit, cuius tenor sequitur, & est talis. Gregorius Episcopus, &c. subiicitur tota decretalis iam præmissa: & sequitur; Quæ siquidem copia siue schedula, per dictum Antonium, Domino Cardinali memorato, tradita; idem Antonius ipsum Dominum Cardinalem instanter requisit, quatenus venerabilibus viris litterarum Apostolicarum registratoribus per suas litteras scriberet; eisque nihilominus auctoritate Apostolica sibi

sibi in hac parte commissa, præciperet, & mandaret: ut litteras in dictâ schedulâ contentas in registris eis commissis, diligenter perquirerent, & si eas repererint, sumptum siue instrumentum transumptum earundem clausum, & sigillatum prout moris est in talibus fieri ac ita & taliter, quod eis fides adhiberi valeret, præfato Domino Cardinali transmitteretur, expensis moderati dicti Antonij, ut ipso mediante posset, & valeret partibus supradictis debitum iustitiæ administrare, quoniam præfatus Antonius pro sui iuris fundamento prædictarum litterarum, coram dicto Domino Cardinali, ut asseruit, producere intendebat. Qui quidem Dominus Cardinalis iudex & Commissarius attendens quod iusta petentibus non esset denegandus assensus; supradictarum litterarum Apostolicarum registratoribus, modo & formâ per dictum Antonium superius peius, per suas litteras auctoritate Apostolicâ scripsit & mandauit ipsasque per portarium & Nuncium suum iuratum eisdem registratoribus presentari fecit. Qui portarius postmodum Domino Cardinali iudici & Commissario memorato, ac mihi Notario infrascripto retulit, qualiter dicti Domini litterarum Apostolicarum registratores in registris eis commissis anni sexti præfate felicitis recordationis Domini Gregorij Papæ XI. diligenter perquisierunt, & factâ diligenti perquisitione eidem portario, ut asseruit, dixerunt, quod in eisdem registris litteras in suprascriptâ papyri schedulâ contentas non repererunt registratas. Subsequenter autem Venerabilis vir Dominus Ioannes à Bonis vnus de litterarum Apostolicarum registratoribus, in mei Notarij prædicti & testium fide dignorum presentia Domino Cardinali iudici & Commissario præfato retulit & dixit, quod dictam schedulam in registro sibi commissio anni sexti dicti Domini Gregorij per suos clericos non solum semel, sed pluries diligenter perquiri fecit, & quod litteræ in sepedictâ schedulâ contentæ in suo registro non fuerunt, neque erant registratæ. Deinde præfatus portarius & nuncius iuratus litteras dicti Domini Cardinalis vnâ cum schedulâ siue copiâ præinsertâ prædicto Domino Cardinali reportauit & mihi Notario infrascripto in presentia testium infrascriptorum retulit & dixit quod venerabiles viri Dominus Bernardus Fortis, alter de litterarum Apostolicarum registratoribus, & Ioannes Ludouici Camera Apostolica Notarius, in dorso dictæ schedulæ siue copie per ipsum ut præmittitur, reportatæ, & ut præfertur, præinsertæ scripserunt in hunc modum qui sequitur: Notum sit omnibus quod Ego Bernardus Fortis litterarum Apostolicarum registrator perquisiui diligenter registrum mihi commissum anni 6. sanctæ memoriæ Domini Gregorij Papæ XI. quod in eodem registro litteras in presenti schedulâ papyri annotatas non reperio registratas. In cuius rei testimonium, hic manu propria subscripsi, & signaui die 9. Iulij anno à natiuitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quinto. Bernardinus Fortis registrator. Notum sit omnibus quod ego Ioannes Ludouici Camera Apostolica Notarius perquisiui diligenter registrum litterarum Apostolicarum eandem Cameram tangentibus anni sexti Pontificatus sanctæ memoriæ Domini Gregorij Papæ XI. & quod in eodem registro litteras in presenti schedulâ papyri annotatas, non reperio registratas. In cuius rei testimonium, hic manu propria me subscripsi & signaui die 9. Iulij anno à natiuitate Domini millesimo trecentesimo nona

Attestatio
custodire
gesti Gre-
goriani

Decretalis
supposita
fuit.

Vasquez 1.
p.d.133.c.4.

nonagesimo quinto. Tho. Xisti. Tandem die & hora infrascriptis coram Domino Cardinale iudice & Commissario prefato, in meoque Notarij publici & testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum, & rogatorum presentia personaliter constitutus predictus Antonius Riera, circa tamen procuratoris sui reuocationem, & de premissis omnibus & singulis mandato relationibus, & aliis suprascriptis, & designatis a tempore traditionis dicta preinserta scheda, & circa factis, pecui sibi fieri unum vel plura publicum seu publica instrumentum seu instrumenta per me Notarium publicum infrascriptum. Acta fuerunt hec Avinioni in domo habitationis dicti Domini Cardinalis hora nona vel quasi, sub anno a natiuitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quinto, indictione 3. die Sabbati 10. mensis Iulij Pontificatus Sanctiss. in Christo Patris & Domini nostri D. Benedicti diuina prouidentia Pape XIII. Anno 1. presentibus ibidem venerabilibus viris Dominis Durando Tunduci in decretis Licentiate dicti Domini Cardinalis Camerario, ac Magistro, Dominico Patardi in utroque iure baccalario hac in Romanâ Curia procuratore testibus ad premissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Thoico Rodulphi de Camica villa Clericus Tarracoenfis Diac. publicus Imperiali authoritate Not. ac prefati Reuerend. in Christo Patris & Domini Cardinalis iudicis & Commissarij, & cause huiusmodi, coram eo scriba, premissis omnibus, & singulis, dum sic ut premititur agerent & fierent una cum prenomatis testibus presens interfui, eique sic fieri vidi, & audiui; ideoque hoc presens publicum instrumentum, per alium, me aliis occupato negotiis, scriptum in hanc publicam formam redegi; hicque manu propria scripsi & signo meo solito & consueto signavi rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium & singulorum premissorum.

Instrumentum factum est anno decimo. sexto post datam decretalem nomine Gregorij, lite super eius veritate pendente inter superstitem tum Eymericum ex vna parte & procuratores cause Lulliane, vt constat ex proemio, & narratione instrumenti: perquisita sunt regesta Gregorij ex commissione Cardinalis iudicis, vtrique Notarius tam qui Archiuo, quam qui Camera prefuit fidem faciunt eam decretalem non inueniri, non dicunt regestum excidisse, aut deperditum esse, neque id tum ipse Eymericus obiecit, alioquin hæc transirent in substantiam instrumenti, atque de integritate regesti fieret inquisitio necessaria; vnde ergo aduersarius melius id nouerit, seu talem euasione post ducentos & aliquos annos fulcire potest, quam reus Eymericus in suam causam non est ausus prætexere? nempe quod longius a rei notitiâ receditur, eò maior licentia quoduis impudè fingeadi præsumitur.

Sed fraudem obiiicies, quasi subtractam perperam decretalem quidam suppresserint. Leuis ea suspicio, & in omnes occasiones prompta, sed friuola; neque alioquin custodes Archiuij traducendi, nec tum ab ipso Eymerico id obiectum, vel si obiectum, non fuit admissum. Nec inane corruptelæ argumentum est contra Eymericum quod alix duæ epistolæ decretales aduersus Lullum, surreptitiæ licèt, obtentæ adhuc supersint suis locis in regesto anni 2. & 4. decretalis non ita. Premissas litteras

litteras transcripsit Bzouius num. 19. & 20. insinuauit Penna in Comment. quæst. 26. 2. part. Directorij in calce. in iis obtentæ decretalis non leue fundamentum se habere putant, quod mihi Eymericianæ corruptelæ non minus est iudicium, id facilius monstrabitur si vtramque lectoris oculis, & iudicio subiiciamus. Prima talis est.

GREGORIUS EPISCOPVS,

Seruus seruorum Dei, &c.

Nuper dilecto filio Nicolao Eymerici Ord. fratrum Predicatorum professore Magistro in Theologia in partibus Aragonia Inquisitore heretica prauitatis nobis referente percepimus quod in partibus illis nonnulli laici quam plures libros habent in vulgari, per Raymundum Lull. ciuem Maioricensem compositos, in quibus vt idem Inquisitor videtur asserere, errores quam plurimi in fide continentur. Nos igitur in premissis prout ex debito tenemur pastoralis officij, prouidere volentes fraternitati tue, de qua in his, & aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus huiusmodi libros per quoscumque habeantur, seu detineantur, tibi facias exhiberi, etsi per tuam, ac dicti Inquisitoris, & aliorum Magistrorum in Theologia facultate, & iurisperitorum, quos propterea coram te euoces, repereris, quod prefati libri errores in fide contineant, eosdem libros comburas, & comburi facias, atque mandes, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis, contradictores per censuram Ecclesiasticam, & alia iuris remedia de quibus videbitur, appellatione postpositâ, compescendo, non obstantibus constitutionibus Apostolicis de vna, & de duabus dictis, & aliis contrariis quibuscumque, seu si eidem Raymundo, vel quibusuis aliter, communiter, vel diuisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari, aut extra, vel ultra, certa loca ad iudicium euocari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum apud Pontem Sergie Auenionensis diocesis 9. Iunij anno 2.

GREGORIUS EPISCOPVS,

Seruus seruorum Dei, &c.

Ad audientiam nostram fide dignâ relatione perducto, quod dilectus filius Franciscus Vitalis prefati Episcopi Notarius quendam librum Raymundi Lulli in pergamenis & in vulgari Casthalanico scriptum assignatum eidem Francisco in custodiam per vos, & dilectum filium Nicolaum Eymerici Ordinis Predicatorum Professore Inquisitorem heretica prauitatis, in quo errores scripti plurimi perhibentur, apud se habet, discretioni

vestra per Apostolica scripta mandamus, quatenus statim visis presentibus absque alicuius mora dispendio prefatum librum ad manus vestras receptum, ad nos per fidem & idoneum portitorem mittere procuretis. Cauete ne ullam in his committatis negligentiam vel defectum. Datum apud Villam Nouam Auenionensis diocesis Kalend. Octob. anno 4.

Hæ dictæ litteræ, informatione Emerici prima proculdubio emanauit, (idem de altera præsumitur) eâ surreptione, quâ reliqua contra Lullum est commentus. Prima data est anno 2. Pontif. Gregorij. Decretalis autem anno sexto quod instar argumenti est, famam, & opera, non obstante primâ commissione ad Tarraconensem, eoufque salua permanisse Lullo. Quid ergo? commissum negocium contempfit Tarraconensis in tanto populi periculo? id nemo dixerit? Quid igitur præsumendum? nempe surreptionem informationis compertam esse, quam Emericus exposuit. Quod causæ mox fuerit, cur ad artes conuersus damnationem sub nomine Gregorij exposuerit, quam aliunde æquo iure, aut iudice extorquere non valuit, homo, vt fertur, immutabilis propositi, nec à machinationibus nisi coactus desistens. Sed hæc obiter; pergamus ad Gregorianam decretalem.

Alia argumenta corruptelæ Emericianæ.

Secundò fidem constitutionis detrahit exorbitantia stili, qui alienus est à iure communi, & stylo Curia Romanæ, quia nec articuli damnati, à quibus cauere fideles deberent, in decretali exprimuntur, nec nomina librorum in quibus continebantur, & à quibus abstinere deberet; quod insuetum est, & alioquin defectum continet; quia non sufficienter eâ ratione prouideretur periculo, aut necessariæ instructioni fidelium; alij obiiciunt insuper incongruitatem locutionis, quæ Pontificias decretales vitiat; addo sapere idiotismum vernaculum ex crebrâ pronominiis demonstratiui repetitione, & obsoletum, nescio quem situm (vt curiosus intuenti apparebit) alienum à stylo Pontificio.

Sed hisce contemptis, demus eam constitutionem à Pontifice emanasse, surreptio eius & obreptio manifestè probatur ex eo, quod articuli damnati, quos Emericus recenset, non sint Lulli, sed deprauati per Emericum corrupto textu atque à vero sensu abrupto per additionem, detractionem, interruptionem, truncationem, & malignam authoris Interpretationem, cuius sensus ex littera ipsa aliorumque locorum collatione de facili inuenitur verus & Catholicus. Hoc ex parte quoad articulos desumptos ex libro, quem de Philosophia amoris Lullus inscripsit, pro tribunali sedens Pr. Bernardus Ermengandi Prouincialis Prædicatorum, & Inquisitor hæreticæ prauitatis in Prouincia Aragoniæ præmissa inquisitione pronunciauit, vt sequens instrumentum fide publicâ docet.

Nouerit vniuersi, quod die Sabbati nonâ decimâ die Maij anno à natiuitate Domini millesimo trecentesimo octogesimo sexto in presentia mei Notarij, & testium subscriptorum existentibus personaliter in Monasterio fratrum Minorum Barcinone Reuerendo Patre Magistro Bernardo Ermengandi Prouincialis Prædicatorum, & Inquisitore hæreticæ prauitatis, in Prouincia Aragoniæ; necnon & fratre Antonio Falqueti, fratre Francisco Marmandi

Marmandi in sacrâ paginâ Magistris de dicto Ordine Prædicatorum; fratre Arnaldo Peregrini Confessore Illustrissima Domine Reginae Aragonum; fratre Bernardo Broll, in eadem sacrâ paginâ Magistris: Fratre Berengario Laqueti Custode: fratre Ioanne de Pagueria Baccalario Conuentualibus Barchinon. dicti Ordinis fratrum Minorum, in camerâ scilicet, siue cellâ, quam prefatus Religiosus Magister Arnoldus Peregrini tenet in dicto Monasterio fratrum Minorum, prefatus Reuerendus Dominus Inquisitor dixit, & proposuit, quod ad instantiam quorundam amicorum venerabilis Raymundi Lulli quondam ciuis Maioricarum ipse pro infra scriptis vocauerat ad concilium omnes dictos Magistros, & fratres & narrauit ibidem, quomodo tempore Sanctissimi in Christo Patris, & Domini D. Gregorij sanctæ mem. Papa XI. Reuerendus Pr. Magister Nicolaus Emerici Ordinis Prædicatorum, tunc Inquisitor hæreticæ prauitatis in Prouincia Aragoniæ, fecerat condemnari aliquos articulos, quos dicebat, se inuenisse in diuersis libris dicti Raymundi Lulli, nominando ipsos libros: inter quos autem articulos erant, vt dixit idem Dominus Inquisitor Magister Bernardus, tres, quos idem Magister Nicolaus dicebat se inuenisse in quodam libro factò per dictum Raymundum Lull. intitulado de Philosophia amoris, quos articulos dictus venerabilis Dominus Inquisitor, Magister Bernardus Ermengandi, tradidit mihi Notario in scriptis compositos in latino, & sunt isti.

Primus, quod Deus habet multas essentias.

Secundus, quod in faciendo bonum, non oportet spectare, quod Deus incipiat; quia iam incepit, quando nos creauit, & pro conseruatione nostrâ, mundum nobis dedit, vt ei seruiamus, & eum honoremus.

Tertius est, quod virtus est ita bona, & quantitate magna, quod omnis homo potest eam habere pro sua voluntate. Dixit etiam & asseruit idem Dominus Inquisitor Magister Bernardus, quod ipse viderat & recognouerat prefatum librum Philosophiæ amoris, & quod non inuenerat in ipso libro dictos articulos condemnatos, vt iacebant condemnati; licet inuenisset in eodem libro tres articulos, à quibus dicti tres articuli condemnati fuerunt abstracti: quos similiter idem Dominus Inquisitor frater Bernardus tradidit mihi dicto Notario, vt erant scripti in ipso libro intitulado de Philosophia amoris, quem in manu tenebat scriptum in vulgari, & sunt isti.

Primus. Questio. Granesa de amor, dix lamich, en mon Amat ha moltes essentias? solutio. Amich, dix granesa de amor, en les definicions compostes al meu capitol es significat, quel amich es tan lligat ab son Amat per vna essentia damdos, que nos poden departir.

Secundus ponitur sic. Dones, è donzelles damor, dix lamich, manifesta rao es, quel Amat vol esser honrat en lo mon tostems; e vol sal vacio de homes, e no damnacio. E per ayço ninguno pot, ne deu inculpar lamat, que ell no vulla esser honrat, ne sal vacio de gens: per que lo desfalliment no es de part de Deu, mes es de part dels homes: que nol volen honrar. E vos altres jam havets dit, que nous cal que jous prech que hats en mon amor: ans ne pregats vas altres mi, que jo vos hi vulla metre. En axi es de Deu nous cal esperar que ell comens, car ja ha començat, en quant ha los homes

creatis; e lo mon lus ha donat; per ço quel tengan en lur eor en lo mon honrat. Comencen donchs a honrar lamat, e amen per lo mon ça, ella per honrat lamat.

Tertius articulus ponitur sic ad litterã. Amadors los Angels, Cel, Elements, plantes, besties, homes, e tota res qualque sia, ha virtud de mon Amat, car en axi cõpren la sua virtud totes altres virtuts, con la sua bonefa totes les altres bonefes: e la sua granesa totes les altres graneses. E totom, que vulia hauer morals virtuts per amor de la virtud de mon Amat, ne pora aytantes hauer, e en aytanta bonefa, e granesa com ne pora voler. Quibus prolatis & narratis, dictus Reuerendus Dominus Inquisitor Magister Bernardus Ermengandi interrogauit omnes superius nominatos Magistros in Theologia, & alios supradictos fratres Theologos, qui ibi erant, collationem super eis facientes si dicti articuli, vt in latino iacent condemnati, & supra sunt inserti, erant in dicto libro Philosophia amoris; vel si poterant elici ex dictis positus in libro predicto. Etiam interrogauit si dicti articuli, vt iacent in dicto libro eodem modo, quo dictum est, vt supra sunt inserti; sunt boni & veri Catholici. Et omnes dicti Magistri, & alij fratres per dictum Dominum Inquisitorem Magistrum Bernardum interrogati per capita tenentes & legentes ibi coram omnibus predictos tres articulos condemnatos, & predictum librum de Philosophia amoris; dixerunt quod semel, & pluries quilibet per se viderat & recognouerat assidue, & diligenter predicta: & quod dicti articuli condemnati, vt iacebant, & supra sunt inserti, non erant in dicto libro, nec poterant elici ab eo, & quod articuli supradicti positi in libro predicto Philosophia amoris erant boni, veri, & Catholici. Dixerunt praterea & affirmarunt omnes predicti Magistri & fratres, quod esto, quod dicti articuli positi per dictum venerabilem Raymondum Lull eo modo, quo sunt positi, vt supra, sunt inserti in vulgari ab omnibus possunt videri veri, & Catholici; multo magis legendo precedentia, & sequentia ipsius libri, & inspectis alijs suis libris patet clare, vt dixerunt, predictos suos articulos esse veros & Catholicos, & articulos condemnatos nullo modo esse suos, nec sue intentionis. Subiicitur huius fusior probatio, ac tandem sequitur. Dixerunt etiam dicti Magistri, & fratres quod in alijs locis dicti libri Philosophia amoris, videtur clare quod dictus venerabilis Raymondus Lull, loquebatur de dicto articulo, & de alijs superius contentis regulate, bene, vere, & Catholicè. Et ideo omnes tam Dominus Reuerendus Inquisitor Magister Bernardus Ermengandi, quam dicti alij Magistri & fratres superius nominati in dicto loco congregati unanimiter concordantes, nemine discrepante, narratione facta de predictis, vt superius est dictum, in presentia mei dicti & infra scripti Notarij, & testium infra scriptorum concluderunt & dixerunt ibidem singulariter, & distincte; primo per dictum Inquisitorem sua intentione prolata; quod dicti articuli, vt iacent condemnati, licet vt iacent in condemnatione bene fuerint condemnati, tamen non sunt conscripti in dicto libro Philosophia amoris, nec ab eo, nec a contentis in eo poterant elici, nec intelligi formaliter, nec equipollenter, tacite vel expresse, directe, nec etiam indirecte: immo ipsi articuli condemnati, qui superius sunt inserti in latino, male dicto libro fuere attributi. Et quod articuli predicti in vulgari positi

positi in dicto libro Philosophia amoris, qui superius pariter sunt inserti, secundum precedentia & sequentia, & modum loquendi Doctoris, sunt boni, veri, fideles, & Catholici, & nullã rubigine heresis maculati: predicta (vt dixerunt) pro conclusionibus capientes. Quibus sic factis, & dictis, in continentia Venerabilis Ioannes Lully ibidem presens, & vices portans in hac parte (vt dixi) & nomine suo, & omnium dictorum amicorum dicti Venerabilis Raymondus Lull, petiit sibi de predictis fieri, & tradi tot quot petierit instrumenta per me Notarium infra scriptum ad habendum memoriam de predictis. Que fuerunt facta in dicto Monasterio fratrum Minorum Barchinone, in cella predicta, die & anno predictis: presentibus religiosis, Fratre Bernardo Magistri, Fratre Antonio de Fonte, fratre Michaelis Peris Conuentualibus dicti Monasterij Fratrum Minorum ad hac vocatis pro testibus, & me Petro Dalmatij Notario infra scripto.

Ego Frater Bernardus Ermengandi Magister in Theologia Prior Prouincialis Fratrum Prædicatorum & Inquisitor hæreticæ prauitatis manu propria subscribo, & sigillum Prouincialatus apposui in pendenti in testimonium præmissorum.

Ego Fr. Antonius Falquet sacre paginæ professor, hinc manu propria subscribo.

Ego Fr. Franciscus Marmandi Sacre Theologiæ Magister hinc propria manu subscribo.

Ego Fr. Arnoldus Peregrini Sacre Theologiæ Magister prædictus subscribo manu propria in testimonium præmissorum.

Ego Fr. Bernardus Broll Sacre Theologiæ Magister prædictus subscribo manu propria me, in testimonium præmissorum.

Ego Fr. Dalmatius de Castellario prædictus manu propria me subscribo.

Ego Frater Berengarius Laqueti prædictus manu propria me subscribo in testimonium præmissorum.

Ego Fr. Guilielmus Arago prædictus subscribo me propria manu in testimonium præmissorum.

Ego Fr. Ioannes de Laqueria prædictus manu propria me subscribo in testimonium præmissorum.

Signum mei Petri Dalmatij autoritate Regia Notarij publici Barchinone, qui prædictis dum per dictos Reuerendos Dominos Fratres Bernardum Ermengandi, & alios superius nominatos in dicta cella congregatos, fiebant & dicebantur, vnã cum prænominatis testibus interfui requisitus, & ea in hanc publicam formam scribi feci, & proprijs subscriptionibus ipsorum statim ac sigillo Prouincialatus prædicti apposito clausi. Hæc acta sunt octauo post datam decretalem anno.

Tandem anno 1419. autoritate legati Apostolici Domini Alamani Cardinalis in eadem causa processit Reuerendiss. Dominus Bernardus Episcopus Ciuitatis Castelli, vtrumque processum iam præmissos recognouit, approbavit & confirmavit aliisque probationibus adductis dictam constitutionem pro supposititia denuò declaravit & quidquid

quoquo modo eius prætextu attentatum fuit contra Lullum cassauit, & rescidit.

Bernardus miseratione diuinâ Episcopus Ciuitatis Castelli Commissarius ad infra scripta, per Reuerendissimum in Christo Patrem & Dominum Alamannum miseratione diuinâ Cardinalem & Legatum infra scriptum deputatus. Vniuersis & singulis Christi fidelibus, ad quem vel ad quos presentes peruenierint, Salutem in Domino Iesu Christo. Literas per gamenas presati Reuerendiss. Domini Legati eius sigillo pendenti in quibusdam cordonibus de filo rubeo sigillatas, sanas, & integras, non uuiatas, non cancellatas, nec in aliquâ sui parte suspectas: sed omni prorsus vitio & suspitione carentes: commissionem de & super infra scriptis nobis factam continentem; nobisque pro parte honorabilium consanguineorum & amicorum quondam Magistri Raymundi Lull, in eisdem litteris nominati presentatas. Nos cum eâ quâ decuit reuerentiâ recepisse noueritis, sub has forma. Alamanus miseratione diuinâ tituli S. Eusebii S. R. Ecclesiæ presbyter Cardinalis in Aragonie, Valentie, Nauarra regnis ac Maioricarum & Minoricarum insulis in nonnullis aliis partibus, & terris Apostolicæ sedis Legatus Reuerend. in Christo Patri Domino Episcopo Ciuitatis Castelli salutem in Domino sempiternam. Sua nobis consanguinei, & amici quondam Magistri Raymundi Lull petitione monstrarunt quod olim quidam frater Nicolaus Aymerici Ord. Predicatorum tunc in regno Aragonia, officium Inquisitoris hereticæ prauitatis exercens tempore felicis recordationis Gregorij Pape XI. contra artem, & doctrinam ipsius Magistri Raymundi, vigore cuiusdam fictæ bullæ (ut asseritur) per ipsum falsè fabricata, temerè attentauit in fama ipsius Doctoris, & artis eiusdem denigrationem & non modicam lesionem. Quare pro parte ipsorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut attentata huiusmodi nulla fore, declarare, ipsasque cassare & annullare, autoritate Apostolicâ dignaremur. Nos igitur de premissis plenam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati circumspectioni vestra tenore presentium committimus, & mandamus (quatenus si est ita) quicquid per ipsum Fratrem Nicolaum inuenieritis contra ipsum Magistrum Raymundum & opera sua temerè attentatum, in statum pristinum reuocare curetis, eadem nulla & cassa ac irrita, autoritate presata, penitus nunciantes. Datum Barchinone 2. Calend. Martij anno à natiuitate Domini millesimo quadragesimo decimo nono: Pontificatus Sanctissimi Domini nostri D. Martini diuina prouidentia Pape V. anno secundo. Post quarum quidem litterarum presentationem, & receptionem fuimus cum instantia debita requisiti, ut ad executionem in dictis litteris contentorum, procedere curaremus, iuxta traditam seu directam à presato Reuerend. D. Legato, in preinsertis litteris nobis formam & ad fundandam eorum intentionem dixerunt, proposuerunt, & produxerunt dicti consanguinei & amici per ordinem, quæ sequuntur, &c. Postquam autem inseruit dictos processus & alia plura argumenta corruptelæ Eymericianæ, iisque diligenter recognitis, ad sententiam processit hac forma. *Que omnia superius posita seu inserta per nos dictum Commissarium attentè lecta, diligenter recognita, & intelligibiliter considerata fuerunt: habita siquidem per nos deliberatione matura, & digesto consilia cum expertis in similibus & peritis, cum praposita* & pro

& producta superius coram nobis & aliis clarissime constet nobis, quod dicta bulla attentè eius formâ, & aliis indicis perspicuis superius tactis, est euidentissime saltem de falsitate suspecta. Item quod per allegata & producta ad ostendendam, seu probandam obreptionem, aut subreptionem, dicta bulla, demonstratur euidenter, quod posito, quod ipsa non fuerit falsa, nullo modo poterat excusari, quod non fuerit subreptitiè impetrata; cum per tenorem dictæ bullæ videatur, quod tota ratio impetrationis ipsius fuit affirmatio, quod in libris prædictis Doctoris erant plures articuli erronei & hereticæ, quorum librorum per documenta authentica superius inserta videtur apertè prædictum Fratrem Nicolaum Eymerici tunc Inquisitorem corrupisse, & mutasse verba prædicti Doctoris, & etiam mentem & intentionem, quam habuit, Catholicam, prout monstrat apertissime finis seu finalis conclusio librorum dicti Doctoris Raymundi; in quibus expresse submittit scripta, dicta, & edita per ipsum determinationi, & correctioni Ecclesiæ Sacrosanctæ. Ex quo fundatur legitime, scripta sua non deniare à iusto tramite Catholica veritatis; & detegitur, eliditurque sinistra intentio, opinio, & persecutio Nicolai prædicti. Et cum utraque paginâ attestante, statuentèque, & mandante, impetrantes litteras, prouisiones, seu rescripta, per fraudem seu malitiam à Summo Pontifice, veritatem tacendo seu supprimendo & falsitatem suggerendo vel exprimendo, in sua peruersitatis poenam nullum ex talibus commodum consequi possint; nec eorum prætextu esset aliqualis potestas vel iurisdicção attributa, cuius virtute sit aliquatenus procedendum; cum summus Pontifex, tales prouisiones seu litteras denegasset veridicè informatus. Asserens vero potestatem habere ab eo cum qualitatibus supradictis, nullatenus interponere poterat sue cognitionis officium, & consequenter eius occasione de facto enantatarunt, tanquam carentia legitimo fundamento.

SENTENTIA DIFFINITIVA.

PRO tanto. Nos Bernardus Episcopus & Commissarius prædictus autoritate Apostolicâ nobis in hac parte commissâ dicimus, volumus, & discernimus, & pronunciamus, quod quicquid inueniatur quomodocumque & qualitercumque enantatum, mandatum, comminatum, processum, factum occasione, autoritate seu ratione dictæ subreptitiæ, ac obreptitiæ bullæ & de falsitate euidenti nimis suspectæ, teneatur pro vano, casso, irrito, & nullo, & pro infecto, seu non facto ab omnibus reputetur: sicut & nos ex potestate nobis attributa super ius, quæ ex nostro officio nobili utimur, & uti volumus, prædictis attentis, cassamus, irritamus, annullamus seu ad nihilum reducimus; reducentes etiam autoritate Apostolicâ ipsum Doctorem Raymundum Lull, & omnia dicta scripta, & opera sua, & omnia alia ratione prædictâ quomodocumque & qualitercūque & per quemcumque & contra quoscumque & coram quibuscumque processa & actiata ad statum pristinum, & primæuum, ac si in contrarium eorum, nihil unquam fuisset dictum, scriptum vel aliis quomodolibet enantatum. Reseruantes & submittentes correctionem, determinationem aut authorisationem doctrinæ dicti Doctoris, sedi Apostolicæ

lice, cuius est de talibus cognoscere & ordinare; sicut ipsemet Doctor, ut verus Catholicus expressè submittit. In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præmissorum, presentes nostras litteras, seu presens publicum instrumentum per Notarium publicum infrascriptum fieri, & publicari mandauimus; nostrique sigilli appensione muniri. Datum & actum Barchinone sub anno à natiuitate Domini millesimo, quadringentesimo decimo nono, die verò 24. mensis Martij presentibus honorabilibus viris DD. Antonio Zeno Decretorum Doctore Canonico Papien. Arnolde de Torrentis Consiliario hoc anno Ciuitatis Barchinonen. Bernardo de Marimundo maiore dierum & Fran. seruent. Licentiate in legibus, Ciuibus dictæ Ciuitatis Barchinon. pro testibus ad præmissa vocatis, rogatis specialiter & assumptis, ac me Gabriele Cannelles Notario infrascripto. Visa per me Episcopum præfatum. Signum ✠ mei Gabrielis Cannelles, auctoritate Regiæ Notarij publici Barchinon. qui præmissis omnibus & singulis, dum sicut præmittitur coram dicto R. D. Com. & per eum agerentur & fierent unà cum prænominatis testibus presens fui, hæcque scribi feci, ac sigillo ipsius Domini Episcopi hic appposito impendenti clausi cum supraposito in lineis XX. Grandinocensi; & LXV. Loco dicti. Et LXXXV. sum. Et LXXXX. supponit & CXVIII. Et primo de primo sic dicemus. Nullus intellectus potest in via intelligere Deum esse, sine habitu fidei & CXXXIII. & credere. Et cum raso in CXV. distinctione. Et etiam cum supraposito in linea XXXVIII. Bullæ. Et etiam in Littera CXXIII. sed Deus est ens magis agens extensiuè: ergo Deus causat suum signum agentis magis agentis extensiuè.

Ad hæc lepide respondet Bzouius n. 27. Inprimis Alemanum Legatum non potuisse in causa cognoscere sine speciali mandato Pontificis, quia res grauis fuit, nec potuit causam fidei committere alij cognoscendam; quod Bernardus Emeringaudi Inquisitor suspectus fuit, eò quod urgente Petro Aragoniæ Rege hoste acerrimo Eymerici, eoque postulante, & amicis Lulli, ac in monasterio Fratrum minorum presentibus tantum tribus Dominicanis, lex verò Franciscanis Lullistis, processerit: Sed hanc responsionem iudicio lectoris permitto, cuiusnam fides debetur Bzouij coniecturis, an personis omni acceptione maioribus, ac tabulis & publicis monumentis: hac enim ratione omnia in vniuersum tribunalia, omnes transactiones, & quæcumque hominum commercia vocare licet in discrimen. De auctoritate Legati perperam iudicat; demus potest ordinariam eius potestatem strictiorem esse, quam ut ad præsentem causam potuerit extendi, ex facto tamen specialem commissionem interpretari liceret; licet prior sufficiat. Sed differat nobis quænam illæ inimicitia Petri Aragonij cum Eymerico? imò quæ omnium? an quia taurinaturgus? nihil minus, verum quia Petrum commemorauit Bzouius, ego Ioannena eius filium non amittam? ita porrò ille in Eymericum statuit.

Ioannes Dei gratia Rex Aragonum, Valentia, Maioricarum, Sardina & Corsica, Comesque Barchinone, Consiliorum, & Ceritanie dilectis & fidelibus nostris cuiuscumque. Post nostri à terris cismarinis recessum, residenti in Gubernatore aut locum tenentem generalem regnorum, & terrarum nostrarum

ac vniuersis, & singulis officialibus, & subditis nostris vbilibet constitutis, ac ipsorum officialium loca tenentibus; & aliis, ad quos infra pertinere noscantur salutem, & dilectionem. Vobis notum facimus per presentes, quod nos dudum contra illum hominè pestilentem Fratrem Nicolaum Eymerici nostri & nostrorum subditorum publicum inimicum, suis detestationibus, & deprauatis actibus exigentibus prouisiones fecimus subsequentes. IO ANNES Dei gratia Rex Aragonum, &c. Vniuersis & singulis Prelatis & Ecclesiasticis personis, Comitibus, Vicecomitibus, nobilibus, militibus & generosis ceterisque priuatis personis cuiusuis gradus & conditionis existant, nec non quibuscumque officialibus nostris vbilibet constitutis ac loca tenentibus eorundem ad quos peruenerint salutem & dilectionem. Culpis grauibus contra nostram Regiam Maiestatem; & quod multo magis nos aggrauat, in diuinam commissis, per illum nequam hominem Fratrem Nicolaum Eymerici de Ordine Prædicatorum colore officij Inquisitionis heretica prauitatis cui nunc usque in Regnis & terris nostris damnatissime præfuit multipliciter exigentibus, quas pro nunc ex quadam urbanitatis modestia, & ne ipsius licet pestifimi, verum tamen naturalis Imperij nostri vnde omnes appetimus tam in fama quam in moribus esse ceteris meliores, reanimis infamia fugillatum in aures veniat populorum, omittimus, eundem Fratrem Nicolaum nostra Reuerentia & honori, ac etiam fidei orthodoxæ suspectum nostrum, quoque & nostrarum gentium notorium inimicum presentis, & alterius nostre sibi directe patentis litteræ serie vniuersis vobis & singulis nunciamus vobis aut nostris officialibus, & vestrum cuiuslibet iniungentes expressè sub pœna corporum & bonorum quatenus litteram ipsam ille ex vobis cui prius presentabitur, presentet eidem, & ex tunc lapsa termino decem dierum à presentatione ipsius litteræ computandorum, infra quem ab omnibus regnis & terris nostris eum exire iubemus vbiicumque infra commissos vobis districtis ipsum iniquitatis filium, immo potius venenosam viperam reperire poteritis, capiatis & sub vinculis, fideisque custodibus distinctis ad nos, ut tot malorum defleat pœnas dignas. Vbi autem forte in aliqua Baronia sit, aut fuerit receptatus, receptatores quibus fuerint requiratis cum publico instrumento, ut ipsum scandalosum hominem vobis tradant, vel saltem effectualiter a suis mox terminis favoribusque repellant, & si hoc facere non curauerint, quod non credimus, procedatis contra eos, & alios inobedientes sic fortiter tam per receptiones potestatum eorum, que pro nobis tenent in feudum quam alias, quod discant de cetero inimicos nostros persequi, non fouere. Nihilominus vos prædicti officiales præmissa faciatis in districtibus vestris vox præconia publicari ut singulis innotescant. Dat. Valentia sub nostro sigillo secreto, nono die Aprilis, anno subscripto.

Andreas Saluator.

Rex Ioannes.

Exemplum huiusmodi alieno calamo scriptum sumptum fuit à suo originali regestro Serenissimi Regis Ioannis I. diuersorum annorum M. CCC. XCIII. & M. CCC. XCIV. à fol. eiusdem XCVII. prætitulato in Regio Archiuo recondita, ac cum eodem comprobatum per me Michaellem Ioannem

Amat S.C. & R. Maieftatis scribam mandati. Archiuarum Regem Proto- notarium in Principatu Cathalanie per totam terram & ditionem suam no- tarium publicum Barcinone populatum. Vt igitur eidem veluti suo originali predicto in iudicio & extra fides plenissima impendatur, ego dictus Amat hic me subscribo & meum, quo in publicis claudendis instrumentis vtor sig- num ac vt regens Protonotariam Regium sigillum appono.

Hæc Ioannis sententia præmissis cōfirmationem adiicit deprehensum esse Eymericum non omninò infontem: Insurgit tamen Pr. Franciscus Diagus eiusdem Ordinis scriptor modernus, qui historiam Fratrum Prædicatorum prouinciæ Aragoniæ scripsit potissimum lib. 2. c. 91. as- serens bullam Gregorij publicatam esse eo anno, quo data fuit & cog- nitam pro vera, Apostolica, Gregoriana, ac proinde commotos Lulli pa- rentes recurrissè ad Petrum Aragoniæ Regem, quorum precibus se- quentes ad Pontificem dedit, ex quibus totum hoc constat.

Sanctissime Pater intelleximus relatu quorundam quod sanctitas vestra ad instigationem Fratris Nicolai Eymerici Inquisitoris prauitatis heretica misit ad has partes Barcinone, Valentie & Maioricarum quoddam rescriptum continens quod quicumque teneat de libris per Raymundum Lull, quondam ciuitatis Maioricarum factis, intra certum tempus in ipso rescripto contentum illos teneatur sub excommunicationis pœna ponere in posse Vicariorum Epif- coporum ipsarum ciuitatum. Nam fertur quod dictus Inquisitor opus dicti Raymundi examinari fecit, & quod in eo aliqua inuenit quæ contra fidem catholicam existunt. Cumque (Sanctissime Pater) consanguinei ipsius Ray- mundi qui sunt in hac ciuitate à qua suum genus traxit originem, cupiant valde, quod ipsum opus in eadem examinetur ciuitate. Quod rationale no- bis videtur & iustum.

Litteræ Re-
gis Petri ad
Pontificem.

Primò, quia opus predictum est in idiomate Cathalano, ob quod absque dubio melius intelligitur per Cathalanos quam per homines alterius nationis. Secundò, quia in Cathalonia sunt plures clerici, & etiam religiosi, qui in di- cto opere libenter student, cum plurima in eo addiscant utilia valde, quinque super ipsa examinatione poterunt multa dicere per quæ veritas demonstratur. Tertio, quia scientia dicti Raymundi habet principia valde dissimilia aliis scientiis, vnde per ignorantes eam, quamuis aliarum scientiarum scientificos, potest de facili non intelligi. Quarto, quia magnum est interesse consanguineorum predicti Raymundi, si dictum eius opus comprobetur vel reprobetur. Vnde rationale valde existit quod super hoc ipsi vocentur, & audiantur rationes eorum. Quocirca S. V. humiliter supplicamus, vt prouidere dignemini, quod dictum opus in hac Ciuitate examinetur, committendo examina- tionem ipsam Episcopo Barcinone iuxta supplicationem, quæ super hoc no- stri parte vestre clementiæ offeretur. Nam de hoc nobis specialem gratiam faciet benignitas vestra. Nam ex quo dictus Raymundus erat Cathalanus, & subditus noster, multum nobis placebit si eius scientia comprobetur, & proinde vestre sanctitati gratias humiles referemus. Alman, &c. Datum Barcinone sub nostro sigillo secreto 7. die Ianuarij anno à natiuitate Do- mini 1377.

Rex Petrus.

Hanc

Hanc dicit extractam ex Archiuis & Cancellis Regiis, quæ litteras continent scriptas ab anno 1371. vsque ad annum 1378. & habetur fol. 102. cui in hunc modum subiicit; *Qui ponderabit datum huius epi- stola Regis ad Gregorium XI. & quod in eâ comprehenditur, & ex alterâ parte in memoriam reuocabit Pontificem vixisse vsque ad April. anni 1378. non poterit non reslire ab errore eorum, qui putant predictam Bullam non esse Gregorij XI. & non inuentam ab Inquisitore.*

Sed parcat mihi, quia epistolam Regis legi, confideraui benè diem datæ, Gregorij vitam in annum sequentem protelatam concedo, adhuc tamen persisto in veritate (non dico errore, nec dicere possum) eorum qui bullam Eymericianam, non Gregorianam, faciunt. Et vt videat non me perfunctoriè diem datæ epistolæ Regiæ legisse, aliud propositi conficiendi argumentum non exquiram. Scripsit, vt præfertur, 7. Ianuarij anno 1377. Data est Bulla Gregorij (vel quæ ei imponitur) anno sexto Pontificatus Gregorij qui est idem scilicet 1377. (electus porrò est anno 1370. 3. Kalend. Ianuar. & coronatus anno 1371. 8. Idus eiusdem Ianuarij). 8. Kalend. Februarij nempe 24. Ianuarij decimosextimo die postquam scriptæ sunt epistolæ Regis. Ergo rescriptum de quo mentio- nem facit Rex Petrus, non potuit esse predicta Bulla, quæ nondum edita fuit, minus autem promulgata in partibus Aragoniæ, ex cuius pu- blicatione Rex Petrus sollicitaretur à parentibus Lulli eius causa offen- sis, vt ait Diegus. Sed vltra hoc velim scire, quid magnoperè in causam suam attexere posset Diegus, si ei promulgatam eo tum anno præten- sam decretalem liberè concederem, aut hoc ipsum ex Regis litteris conficeret, quasi verò ex promulgatione eius veritas liqueret, cum huiusmodi surreptitia, seu supposita in eum finem edantur, vt promul- gatione fidem & auctoritatem publicam acquirant. Nos porrò liberè admittimus eam decretalem publicatam esse per Eymericum, aut eius instinctu, sed deprehensam esse postea fraudem, quæ in ipsius Eymerici caput redundauit exigente iustitiâ, nec alioquin minima aduersus Ey- mericum præsumptio militat, quod octoginta ante eum (vt ipse fatetur) annis doctrina Lulli sine offensa per omnium manus terebatur, quasi toto eo tempore obdormientibus Prælati quingenti articuli erronei per Aragoniam & Baleares grassarentur. Sed hæc in causa Lulli dixisse nobis sufficit: nec enim ad examen articulorum, quos eidem imponit Eymericus descendere lubet, aut vacat. Quod alij meliore otio, & stu- dio sapius præstitère, & etiamnum præstant. Sufficit sapius aduersarios in doctrinam Lullianam insurrexissè sub variis Pontificibus, atque etiam in Concilio Tridentino, nihilque aduersus eam hæcenus potuisse.

Eodem anno num. 30.

Broun. Præter istos, hæreticos, fuit etiam Arnaldus Montanesius Minoritanum Ordinem olim professus. Hic ante aliquot annos nonnullas hereses in diocesi Vrgelitana sparserat, & à Nicolai Roselli tituli S. Sixti

Cardinale, tunc temporis Inquisitore, palinodiam cantare coactus, in errore obstinatus clam aufugerat, inque partes ultramarinas concedens, longè plures errores, & hæreses disseminabat, postquam secundo ab Eymérico Inquisitore Nicolai successore criminis conuictus, damnatusque fuisset, scripsit Gregorius Armando Ordinis Prædicatorum Vicario Aquilonari, qui perfidum intercipi, in vincula conijci, & ad Sedem Apostolicam transmitti curaret. Anin. Idibus Febr.

Eymericus.

Potuit Pontifex sinistra informatione eiusmodi dedisse litteras, quin & Arnaldi causa mox usque adeo destituta fuit veritate, vt defendi atque benignè interpretari non possit, si non obstaret inuidia, aut prauus affectus Inquisitorum, satis alioquin notus: aliàs dictos articulos nequaquam hæresis condemnarent, de quibus ita Eymericus: *Hæreses autem, & errores huius heretici isti erant.*

Prima hæresis est: *Quod Dominus Iesus Christus & eius Apostoli, nihil habuerunt in proprio, nec in communi.*

Secunda hæresis est: *Quod nullus possit damnari, qui deferat habitum Beati Francisci.*

Tertia hæresis siue error est: *Quod Beatus Franciscus semel in anno descendit ad purgatorium, & extrahit inde animas illorum, qui in hac vita fuerunt de ordine suo, seu ordinibus per eundem institutis, & ducit ad paradisum.*

Quartus error: *Quod ordo B. Francisci in perpetuum duraret.*

Hæ dumtaxat sunt hæreses ob quas publicè declarauit Eymericus adsertorem hæreticum fuisse: primus articulus congruam habet interpretationem, vt superius aliquoties ostendimus, tertius & quartus articulus ad fidem nullatenus spectant, ne reductiuè quidem: fundantur autem in probabilibus & receptis historiis; nam quod de Ordinis duratione adicitur ex certâ reuelatione Beato Patri nostro Francisco facta refertur, quam perpetuo monumento continua in sacro Aluernæ monte conseruat traditio, ibique in veneratione est lapis quadrangularis, in quo Christus apparens, hæc & alia eidem seruo suo confirmauit priuilegia, quæ potissimum quatuor his versibus completitur author Firmamenti.

*Francisco fundente preces (vt tempore multo
Mos inoleuit ei) celestis filius ipsum
Exultare iubet, annuntio quatuor, inquit,
Dona superna tibi. Stabit tuus ordo per æuum
Nullus ibi frater, cui sit peruersa voluntas
Stare diu poterit. Vix ordinis hostibus annos
Viuent, & vitam concludent sine beato.*

Consulendi præterea Gonzaga 2. part. de conuent. Aluer. in Prouinc. Tusciz, Pisanus lib. 1. Confort. fruct. 8. Firmament. 1. part. fol. 18. Rodolphus lib. 1. fol. 8. Antiquum ordinis memoriale referens in hoc testimonium Gregorij IX. idem indicare videntur Christi verba ad sanctum, quæ descripsit S. Bonauentura in vita eius cap. 8. paulò ante medium,

medium, eaque Bzouius transcripsit tom. 1. Annalium sub anno . . . numero . . . multi contendunt hoc religioni Franciscanæ nequaquam esse singulare, quin & alia instituta plura id sibi à Deo concessum adstruunt, tertius articulus astruitur etiam ex reuelatione, quam narrat Pisanus vetus author confort. part. 2. fruct. 3. Chronic. Francisc. 2. part. lib. 4. cap. 29. neque id nouum est in sanctorum legendis inspicere seu legere plures sanctos post mortem animas à pœnis liberasse, vnus tantum sit testis Leander, qui meritis gloriosi viri Sancti Alberti Magni sex millia animarum pœnis purgatoriis liberata refert. S. Gregorius Turonensis in sermone de laudibus S. Laurentij martyris singulis feriis sextis ait liberari eius meritis vnâ animam à purgatorio. Sed hæc sicut ad fidem non spectant, ita piè credenda sunt sine periculo hæresis, vel reiicienda cum debitâ reuerentiâ, quid enim obstare potest, quin Deus hoc speciali prærogatiuâ quosdam sanctos sublimare & possit, & velit? apud S. Antoninum tit. 24. cap. 9. §. 11. quædam mulier à morte reuocata refert se vidisse animam cuiusdam fratris Minoris mortui, quæ transiens per purgatorium acceptis duabus animabus, quæ erant ante in vita confessæ sunt, inde cum eis paradisum ascendit.

Leander.
Albertus.

Secundus tantum articulus calumniæ subesse potest, sensu, vt credo, adsertoris malignè intellecto, nam habitum S. Francisci sine syncero corde, & operibus gestare non conducit, sicut nec fides sine operibus viuificat. Magnum est tamen sancti patrocinium, & communicatio, cum vniuerso eius corpore non inane suffragium. Id ego putauerim Montanesium de præmissis dumtaxat quatuor priuilegiis Beato Patri nostro Francisco concessis disseruisse, quo spectant tertius & quartus articulus, inter dicta priuilegia hoc recensetur quartum quod nullus alumnus regulæ Franciscanæ, & non ex instituto eius viuens, suæque oblitus professionis, diu & obstinatè in mortali peccato languens, in ea sit remansurus: quia vel crimen confessus emendabitur, vel eo detecto, tandem fiat exlex professionis excutiens iugum. Hoc asserere fidei non derogat, probabili traditione & certâ experientiâ fundatur, licet enim in tantâ multitudine non possunt decesse lutea quædam vasa in contumeliam peruersitatis suæ nata, & conficta opprobrio: id tamen semper obseruatum, eos, qui in reprobam intellectum dati, omnem melioris vitæ, aut emendationis sensum exuunt, diu latere non posse, & vel à Prælati velut iam corruptos excindi, vel sua peruersitate sensim defluere, & abstrahi à reliquo corpore. Hoc autem non contingit eis, qui cum infirmitate suâ velut recidui luctantur, & in quibus desiderium melioris vitæ ex lubricâ animi incontinentiâ magis intercudit, quàm omnino elanguet, vt qui peccata sua, & fragilitatem inuisam habentes, quotidie deflent, & si labantur, confestim resurgunt.

B z o v. Inque partes ultramarinas concedens longè plures errores & hæreses, &c.

Ex te hoc dicis? Eymericus, qui hominem iniquè post decem & nouem annos condemnauit, nihil tale imponit.

Anno 1374. num. 2.

B z o v. In Valachia magna pars populorum eiurato schismate Graecanico, operâ fratrum Prædicatorum, & aliorum cooperariorum ac Ludouici Vngariae, & Poloniae Regis ad unitatem fidei hoc tempore reuerterat.

Hanc cantilenam superius dignè explosimus, sed cur hîc solos Dominicanos memorat reticens Franciscanos eius conuersionis veros ministros? consueta fides est, vt passim hæctenus experti sumus. Hîc tandem respirabimus, non quia plura scribenda & castiganda in hoc authore non occurrunt; sed quia tot esse nouimus, vt compendio abolenda magis, quàm emendanda iudicemus. Potiora autem, quæ in nos scripti ex propria inuentione, aut ex aliis de industriâ collectis recensuimus, recensita etiam debitâ percurramus animaduersione, si benè, si malè iudicium, non affectum imploramus lectoris, mapum non appono: sed vt dixi respirare volui; supersunt tomi posteriores quas recensere oportet, quoniam ita placuit aduersario, vt mihi potius censoris negotium committere maluerit, quàm sibi ipsi; faciam quod postulat, & facio: experiri tamen lubet quo in loco apud eum futura sit præstita hæctenus à nobis opera, & si fortè id tandem charitati & iustitiæ concedat, vt quod reliquum est per se & suos prudentius perfecerit, ne diligentior mox quàm proficuum senserit manum nostram quam lubentissimè continebo qualicumque satisfactione contentus; & ne in incertum vagetur percurrat concertationem de adoratione nominis Iesu, quæ suis cum Beato Bernardino Senensi intercessit, quam alioquin ego transigam certioribus fundamentis & diplomatibus, vt nihil reliquero intactû; interim hæc ferias & mihi & lectori assumâ velut pendente lite: sufficiat hæc opusculis confertum tenere aduersarium, ne præscriptio crescente tempore vires capesceret, aut silentio nostro ius iniuriæ accresceret. Ipsius industriæ & prudentiæ committo, vt tempus redimat, ne in longius concertatio protrahatur, potest si vult, vt velit oro: aliàs nomen Franciscanum mihi charum est, & charius vita ipsa quam pro eius defensione superimpendere, si res id exigeret, non dubitarem.

F. I. N. I. S.

INDEX RERVM MEMORABILIVM quæ hoc opere continentur.

A

BDICATIO rerum in communi sancta & meritoria. 169. vide <i>Paupertas</i> . Accusatio futilis. 104	Antropomorphitæ. 209 Eorum error. <i>ibid.</i> Quando fuerunt. <i>ibid.</i>
Affectus Nicolai III. in religionem. 150	Apocriuarij Pontif. ad Orientales, Franciscani. 5. & 62
Alexandri IV. decretum. 117 Eius affectus in Francif. 150	Apoplexia remouetur à Scoto. 71 Non arguit peccatum. 72 Ostenditur falsa. 68
Ab eo dånatus aduersarius Mendicantium. 290	Apostolicorum error & tempus. 208
Alensis eximitur. 36 Eius autoritas. <i>ibid.</i>	Apostolica paupertas. 226. & seq. Asseritur contra impugnantes ex sacra Scriptura & Patribus. <i>ibid.</i> vide <i>Paupertas</i> .
Aluarus Pelagius. 112 Describit Fraticellos. <i>ibid.</i> Concordat Nicolaû III. & Ioannem XXII. in quæstione de paupertate. 309	Apostoli dum prædicabant non habebant dominium. 225
Malignè traductus. <i>ibid.</i> Vindicatur. 310. 311. 312	Apotactici iidem, & quare sic dicti. <i>ibid.</i>
Eius concordiam sustinet Nau. 315	Appellatio Ludouici Imper. . 13 Eius motiua. <i>ibid.</i>
Dictus doctrinæ solidæ. <i>ibid.</i> Perstringit Gerardû Odonis. 372	Approbatio doctrinæ D. Thomæ. 37
Pœnitentiarius fuit Pontific. 349 Quando incepit scribere librum de planctu. <i>ibid.</i>	Approbatio doctrinæ D. Bonauenturæ. 44
Anabaptistarum error. 307	Approbatio doctrinæ Alensis. 45
Anaxagoras non fuit Scotinus. 27	Arcefila Philosophus, & eius dogma. 89
Anselmus Dominicanus. 7	Armacanus vindicatur. 204 Aduersarius fuit Medicantiû. <i>ibid.</i> Eius in Franciscanos infectatio. <i>ibi.</i> Scripta eius, vita, mors, errores. <i>ib.</i> Cautè legendus. <i>ibid.</i>

R r r

Arme

Index rerum memorabilium.

Armenos ad Flor. Conc. reducunt Franciscani. 62
 Ad eos legatus Albertus Sarcianen. ibid.
 Arrianorum varia nomina. 84
 Artificium vanum Aduersarij. 88
 Ardor eius infectadi Fraciscanos. 89
 Assertiones condemnatae Bzouij, & earum notæ. 174. & seq.
 Assertor eius inutilis. 17
 Author Fraticellorum. 85
 Auctoritas Patrum. 37-39
 Præferenda Scholasticis. ibid.
 Auctoritas Scholasticorum. ibid.
*Authores passim falsati per omnes con-
 certationes, restituntur.*

B

Barbarorum excursio. 6
 Basilienses articuli contra Pontif. 61
 Eorum author. 62
 Basiliense conciliabulū operā Franciscanorum dissolutum. 62
 Basilienses ciues contemnunt censuras contra Ludouicum Imper. latus. 436
 Eorum exemplum sequuntur aliæ ciuitates Germaniæ. ibid.
 Bauarus exemptus ab hæresi Fraticellorum. 161
 Confecta in eum crimina. 160
 Appellat à Ioanne XXII. ibid.
 Causæ schismatis inter vtrumque. ibid.
 Monitorium Ioannis ad ipsum. ibid.
 Protestatur fidem Ecclesiæ. 162
 Beatae tertiæ Regulæ non sunt Beguinæ. 124
 Reducitur author Repertorij. ibid.
 Beguini ij qui & Bogardi ac Fraticelli. 81

Eorum errores inutiliter multiplicati. 389
 Inter eos Catholica doctrina per calumniam inscripta. 385, 386
 Benedictus Caietanus promulgauit decretalem *Exijt.* 151
 Benedictus XII. malè mulctatus à Bzouio. 429
 Bertoldus Ratisbonensis Franciscanus non Dominicanus. 12
 Corruptela circa hoc Aduersarij expungitur. ibid.
 Eius opera in reducendo Ottone Bauaro, & quando floruit. ibid.
 Bertoldus de Mesburk Dominicanus. ibid.
 Bertoldus Lantsuitensis suppositus pro Ratisbonensi exploditur. ibid.
 Bergomensis error. 117
 Bernardus à Lutsemburgo in historia negligens. 205
 Vanus quandoque censor. ibid.
 Blasphemia & hæresis asserta. 329
 Blondus fanè intelligendus de auctore Fraticellorum. 329
 Bogardi. vide *Fraticelli.*
 Bonagratia Generalis. 151
 Quando electus. ibid.
 Mortuus Auinione. 332
 Bonagratia alius Procurator & socius Cefenatis. 322
 Bonauentura Calategerona Generalis Minister, author pacis inter Gallum & Hispanum reges. 61
 Bonifacius Octauus reuocat facta per Cælestinum V. 110
 Britannicum clima nullum ingeniis importunum. 48
 Bulla Gregorij IX. & plur. Pontif. contra portantes habitum Minorum. 116
Bzouius per totum librum notatus de infidelitate, corruptela, & falso.

Calum

Index rerum memorabilium.

C

Calumniæ intentatæ scholæ. 49
 Calumniæ in Franciscanos. 77
 Calumniæ Aduersarij circa decisionem capituli Perusini. 321
 Calumniæ aliorum in hoc diluuntur. 199
 Idem docuit quod Nicolaus III. & Clemens V. ibid.
 Causæ diffensionis inter fratres Provinciae Narbonensis. 186
 Causæ schismatis inter Pontif. & Imper. 133
 Censura Alphonsi à Castro in assertionem Wirclesi. 193
 Censura Bzouij in responsione Card. Furnerij. 396
 Censura Nauar. de potestate Imper. 436
 Chaldæi reducti per Franciscanos. 63
 Charitatis excellentia. 273
 Sine ea reliquæ virtutes inutiles. ibid.
 Eius finis. ibid.
 Comparatio ad paupertatem. ibid.
 Charagonti frater Imper. Tartarorum conuersus per eisdem. 9
 Miraculis claruit apud eisdem sepultus. ibid.
 Christus diuersos status viuendi assumpsit. 216
 Nihil habuit in communi. 220. & seqq.
 Non habuit domum propriam. 227, 230
 Fecit quæ docuit. 310
 Ciaconius falsatus restituitur. 377
 Emendatur. 370
 Circumstantiæ narrationis debita. 89
 Ab Aduersario perperam ommissæ. ibid.
 Clementina *Exini de Paradiso.* 92

Declarat regulam Franciscanam. ibid.
 Perperam detorta ab Aduersario. 93
 Non damnat Fraticellos. ibid.
 Clemens V. eius author in Concilio Viennensi. ibid.
 Clementis V. decretum de exemptione quorundam Fratrum. 97
 Damnat Beguinos. 123
 Hos diuersos demonstrat à professoribus tertiæ Regulæ Sancti Francisci. 123
 Eius doctrina expenditur. 213, 214. & seqq.
 Hæreticum est eam comprehendere sub hæresi Fraticellorū. 205
 Offensionem & errorem excludit. 218
 Non discordat à Ioanne XXII. eiusve sententia. 210
 Clerici olim expropriati. 305
 Concupiscentia triplex, radix peccati. 278
 Controuersia de paupertate status 96
 Eius inuentor. 322
 Extincta reuiuiscit. 323
 Eiusdem mox progressus. ibid.
 Controuersia de sanguine Christi. 444
 Inter beatum Iacobum à Marchia & Inquisitorem Brixie Dominicanum. ibid.
 Citatus beatus Iacobus. ibid.
 Imponitur silentium ex partium consensu & sententia Episcopi. 445
 Instrumenta super hoc facta. ibid.
 Breue Pij II. in eadem re. 448
 Processus Barcinonen. in eadem factus. 449
 Fide & valore destitutus. ibid.
 Vitia dicti processus. 450

- Corruptela Eimerici circa eundem. *ibid.*
 Instrumentum ciuitatis Brixiae super eadem controuersia. 456
 Vltimum Pij II. decretum. 457
 Corruptela Gobelini in eadem materia. 453
 Controuersia inter Cyprianum & Stephanum examinatur. 402
 Plures errores in ea Furnerij. *ibid.*
 Concilium Nicenum secutum esse Stephanum, sicut & Ecclesiam totam. 404
 Concilium Constantiense damnauit assertiones Bzouij in Witclefo. 193
 Condemnatio Fraticellorum. vide *Fraticelli.*
 Contendere verbis quid sit? 58
 Conradus de Monte puellarum describit Fraticellos. 114
 Conuentus Samoren. fundatio. 3
 Consilia Euangelica. 93. 327
 Determinat quod melius est. *ibid.*
 Concilium Lugdunense. 5
 Corbarius eximitur ab hæresi Fraticellorum. 118. & seqq.
 Non fuit author Fraticellorum. 120.
 Calumnia refutata. 133
 Vide verbo *Petrus Corbarius.*
 Corpus Hermannii exhumatum. 36
 Corruptela in authorem speculi. 3
 Corius falsatus. 158
 Conficta crimina. 163
 Crantzius falsatus. 377
 Eum sequurus in errore Bzouius. *ibid.*
 Excludunt purgatorium. 378
 D. Amnati Fraticelli per varios Pontif. 85. & seqq.
- Decretalis Ioannis Pontificis contra Fraticellos nõcomprehendit statum approbatum aut professores eius. & seqq.
 In hoc perperam eam interpretatur Bzouius. *ibid.*
 Decretalis Nicolai continet definitionem. 280
 Edita est ex cathedra. *ibid.*
 Concernit mores & fidem. *ibid.*
 Responso quorundam refellitur. *ibid.*
 Acceptata ab vniuersa Ecclesia. *ibid.*
 Author eius Nicolaus III. non IV. *ibid.*
 Confirmata à variis Pontif. 284
 Confirmata in Concil. general. *ibid.*
 Certitudo ac robur eius. *ibid.*
 Eius motiuum & scopus. 285
 Defenditur ex sacra Scriptura & Patribus. 221. & seqq.
 Decretalis *Cum inter nonnullos.* 307
 Quid in ea damnatum est. *ibid.*
 Scopus eius. *ibid.*
 Concordat cum Decretali *Exijt.* *ibid.*
 Retorquetur in aduersarios. 308
 Decretalis *Gloriosam* surreptio, 130. & seqq.
 Decretalis *Ad conditorem* reuocata, aucta, & suppleta. 318. 324
 Nouitatem intulisse. 325
 Eius disertatio non concernit fidem. 326
 Declarant varij Pontif. regulam Franciscanorum. 154
 Declaratio Innocentij eximit professores tertie Regulæ S.P. Francisci à nota Begardorum. 124
 Defenditur paupertas Franciscana. 314
 Defeditur Scoti integritas. 64. & seqq.
 Defensio

- Defensio Reformatorum à nota hæresis. 144. & seqq.
 Defensio Franciscanorum ab hæresi Begardorum. pag. 77. vsque ad 128. & deinceps.
 Defensio Capituli Perusini. 321
 Dialecticus quis? 59
 Dimissio temporalium via ad perfectionem. 274
 Diotrophes errauit circa paupertatem. 201
 Dispensatio non habetur Luc. 22. 300
 Discordiæ inter fratres prouinciæ Narbonen. 106
 Argumentum inde desumptum torquetur ad oppositum. *ibid.*
 Diuersus vitæ Christi status. 303
 Diuersa communicandæ & acquirendæ charitatis instrumenta. *ibid.*
 Diuites non sunt excludendi à regno. 273
 Diuitias nemo possidet sine cupiditate. *ibid.*
 Diuitiæ facultas peccandi. 278
 Diuitiarum pericula. *ibid.*
 Diuus Thomas SS. Patribus cedit. 37
 D. Thomam impugnare quid sit. 42
 Quomodo eius doctrina ab Ecclesia approbata. 43. 44
 Eius sententia quandoque non tenetur. 45
 Defendit Mendicantes. 203
 Doctrina Scoti ab Ecclesia in nullo notata. 60
 Dominium variè sumptum. 309
 Dominium politicum non habuerunt Apostoli. 303
 Non habuerunt vllum dominium dum prædicabant. 225. 226
 Dominium in rebus vsu consumendis. *ibid.*
 Distinguit communis ab vsu. 315
- Domina S.P. Francisci paupertas. 163
 Dominium rerum concessarum Franciscanis habet Ecclesia. 191
 Domus propria non fuit Christo. 227
 Dulcinus Nouariensis hæreticus. 84
 Dulcinista iidem qui Fraticelli. *ibid.*
- E
- E**cclesia subiecta Pontifici errare non potest. 165. 197
 Est regula fidei. *ibid.*
 Ecclesia & Pontif. stant pro Franciscanis. 315
 Ecclesia nequit errare. 403
 Notatur doctrina contraria. *ibid.*
 Ecclesiam hæretici insimulant, & quare. 410
 Habet assistentiam Spiritus sancti. 409
 Ecclesia non pro quouis tempore adimplet Concilia Euangelica in effectu. 305
 Eleemosyna ex facultate pensanda, non ex opere. 277
 Epistola Clementis Pontificis ad Ministrum Generalem. 97
 Erchalmus Tartarus. 5
 Error Prateoli de Beguinis. 81
 Errores Pennæ circa intellectum Decretalium. 149
 Error Anabaptistarum remouetur. 307
 Ethalense Monasterium. 163
 Eustachiani hæretici. 202
 Excussio Tartarorum. 6
 Extrauagans Ioannis Pontif. male exposita. 107
 Reductio eius ad oppositum. 108. 109. 110. 111
 Extrauagans *Ad conditorem* aucta & suppleta. 324
 Exemptio quorundam Zelatorum. 139
 Rrr 3 Eyme

Index rerum memorabilium.

Eymericus falsatus restituitur & impugatur. 395

F

Falsatus Corius. 158
 Falsata Decretalis cōtra Petrum Ioannis torquētur. 336
 Ficta beneuolentia. 15
 Fœdus Regis Edvvardi cum Imper. Ludouico. 425
 Fœderis causæ. ibid.
 Gratum fuit Benedicto XII. ibid.
 Forma professionis Conuentualium. 106
 Fraticellorum author exhumatus. 85
 Eorum errores & turpitudines. ibid.
 Fraticellos destruxerunt Franciscani. 99
 Fraticelli impugnati Perusij. 100
 Finem acceperunt sub Nicolao V. 99
 Non fuere Franciscani. 108. 109. 110. III. & seqq.
 Diuersi sunt à professoribus tertiaz Regulæ. 103
 Fraticelli diuersi apud Æmilium & apud Bzouium. 340
 Fraticelli sub initio & sine Pontific. Ioannis iidem erant. 387
 Futilis in hoc calumnia Aduersarij & corruptela deprehenditur. 389
 Fraticelli damnati à Behedicto. 391
 Calūnia Aduersarij prætenfa. ibid.
 Franciscus passus est difficultatem, non reiectus in obtinenda Regulæ confirmatione. 2
 Ei stigmata prædixit B. Angelus Carmelita. 4
 Franciscani à Tartaris cæsi. 7
 Franciscus Penna non est affectus scopum Decretalis *Gloriosam*. 148

Fit satis eius fundamento, & impugatur. 183
 Reducitur idem. 393
 Franciscanæ Religionis merita. 442
 Franciscanorum martyrium à Bzouio præteritum. 464
 Eorum missio in Orientem. 468
 Eorū opera in conuersione Wal-lacorum. ibid.
 Hæc cōmunicat Aduersarius iniquè Dominicanis. ibid.
 Franciscani octo conuerterunt du-centa millia spatio quinquaginta dierum. ibid.
 Frater Bonagratia Procurator Ordinis. 322
 Iusta & licita eius institutio. 330
 Frater Raynerus de Senis & Gerardus de Prato Franciscani non Dominicani. 4
 Fridericus Rex Sicilia. 147
 Furentis rapsodia. 171
 Fundamentum perfectionis paupertas. 238

G

Entilis à Spolero 462. calum-niæ in eum Bzouij, ibid.
 Gerardus Odonis non admittitur in Cesenaten. 373
 Improbi eius conatus ad destru-ctionem regulæ. ibid.
 Eū perstringit Aluarus Pelagius. 373
 Damnat quosdam articulos ex ca-lumnia obiectos Cesenati. 374
 Explicatur sensus huius, & in quo potissimum errauit. 375
 Gerardus de Abbatis Villa. 204
 Hostis pauperum à Deo castiga-tus. ibid.
 Gerardus de Prato Franciscanus. 4
 Gerardus Sagarellus non fuit au-
 thor

Index rerum memorabilium.

I

thor Fraticellorum, sed restaura-tor. 85
 Gobelinus in Sanctum Iacobum à Marchia iniquus author. 453
 Calumniæ eius refelluntur. ibid.
 Gondifalvus Generalis. 65
 Testimonium eius de Scoto, & quis fuerit. ibid.
 Grammaticorum arrogantia. 51
 Gradus septimus spiritualis ædificij. 276
 Gradus octauus abdicatiō rerum. ibid.
 Ad interiora remittit. ibid.
 Gulielmus à Sancto Amore. 203
 Hostis paupertaris. ibid.
 Damnatus à Sede Apostolica. ibid.
 Gulielmus Pratus Archiepiscopus Cambalacensis in Tartaria. 468

H

Heracitus notatus de obscuri-tate. 26
 Hermannus author Fraticellorum. 85
 Exhumatus & combustus. ibid.
 Colebatur pro Sancto. ibid.
 Altercatio de eius corpore. ibid.
 Quando mortuus. 86
 Ad hæresim quid requiritur. 186
 Hierostratus fani Ephesini incendia-rius. 89
 Hæretici Lolardi. 346
 Inuadunt Bohemiam. ibid.
 Hæretici mutant nomen. 79
 Hæresis Neophyti Dominicani tran-slata à Bzouio in Lullum contra fidem authorum. 473
 Impositura reiicitur. 444
 Et authores restituuntur. ibid.
 Holocaustum offert qui omnia re-linquit. 276
 Humailitas ex paupertate nata. 278

Ignorantia nominis confusionem parit. 77
 Imperatores varij Tartarorum. 9
 Imper. Ludouici appellatio. 133
 Impugnare Decretalem non rectè intellectam caret nota hæresis. 353
 Indultum Clem. IV. de successione hæredum. 104
 Infirmis condescendit Christus. 294
 Inconstans tractatus de paupertate. 392
 Inquisitores nequeunt in Episcopos procedere. 381
 Ioachim Abbas. 1
 Eius discipulus non fuit Petrus Ioan. ibid.
 Ioannes Imper. Tartarorum conuer-sus ad fidem à Franciscanis. 9
 Sepultus apud eodē, & inuen-tus post annos triginta incorru-ptus. ibid.
 IOANNES SCOTVS malignè tradu-ctus. 21
 Quando mortuus. ibid.
 Non fuit discipulus Alensis. 25
 Iniuste appellatus tenebricosus. 26
 Appellatio eius vera DOCTORIS SVBTILIS. ibid.
 Restituitur. 27
 Adsertor fuit immaculatæ Con-cept. 28. 29
 Aduentans Coloniā Agrippinam excipitur communi occurſu & applausu. ibid.
 Eius scripta eximuntur à nota ob-scuritatis. 30. 31. & seq
 Præfertur in multis eius sententia in scholis. 48
 Stylus ei cum reliquis communis. 50

Discipuli eius minùs de errore notati.	60	Iudiciaria potestas præmium pauperatis.	237
Contemplatio, austeritas, & innocentia eius.	67	L	
Eius integritas.	64	L Aus ficta & ironica.	33
Regens Parisiis instituitur.	65	L Antifuthenses Dominicani factis operati contra interdictum.	431
Mors fabulosa eius.	68	Legati ad Tartaros Franciscani & Dominicani.	6
Huius fabulæ progressus.	71	Legatio Erchalmi ad S. Ludouicum.	10
Cur in eum malignus Bzovivs? 74-75		Libertas animi in paupertate.	275
Ioannes XXII. abdicauit dominium rerum concessarù ad vsum Franciscanorum.	315	Libertas differendi adempta Prælati.	325
Id ex suggestione aliorum.	ibid.	Litigare delictum & imperfectio ex Apostolo.	310
Non fuit irritatus ex iusta causa à Franciscanis.	ibid.	Litigare non licuit Apostolos de rebus suis.	ibid.
Non habent vim plures eius Decretales.	316.317. & seqq.	Litteræ Clem. V. ad generalem Ministerium.	338
Eum calumniatur Bzovivs.	347	Litigiosi in Philosophia.	57
Ab eodem nunquam reuocata decisio Perusina.	ibid.	Litigiosi in Theologia.	59
Decretales eius impugnatæ ex defectu intelligentiæ, non contrarietate sensus.	353	Loculos habuit Christus.	294
Impugnare Decretalem nõ rectè intellectã caret nota hæresis.	ibid.	In oculis sumpsit personam infirmorum.	295
Sic Concil. Aquisgranen. impugnavit Nicenum II.	ibid.	Loculos habuit in casu necessitatis.	290
Ioannes inuexit controuersiam de visione animarum.	376	Loculos habuisse non rectè dicitur ex Ioannis VI.	ibid.
Franciscani ab ea quæstione alieni.	ibid.	Ludouicus Imper. vindicatus ab hæresi.	353
Thomas Walensis lapsus.	379	Lusus Bzovii in Scotvm malignus.	16
Gerardus Odonis iniquè traducitur.	383	M	
Ioannes cõfirmavit Decretales Exijt & Exini de Paradiso.	414	M Anuscriptum suppositum nullius probarur.	341
Nunquam cogitauit de extinctione Religionis.	442	Manuum labor commendatur.	246
Iouius in historia parum constans.	20	Manuum labore Paulus victus quæsiuit, & quorsum.	ibid.
Varia corruptelæ eius argumenta.	ibid.	Marcus Viterbiensis.	467
Iustitia hominis Christiani duo cõprehendit.	278	Eius	

Eius gesta.	ibid.	A Franciscanis destructi.	99
Martyrium Angelo Carmelitæ S. P. Franciscus prædixit.	4	N	
Massonius corruptus.	329	N Arratio maligna Bzouij & EymERICI.	395
Matthæi Apostoli conuersio.	234	Inconstans tractatus de paupertate.	392
Matthæi Vicecomitis mors perperam damnata.	159	Nauarrus defensor Aluari.	313
Memnonis notabile dictum.	161	Nicolaus Anici author schismatis Basilienfis.	61
Michaël Cæsenas Minister generalis.	350	Nicolaus IV. dånauit Fraticellos.	86
Confirmatus in capitulo Bononiens.	ibid.	Sub Nicolao V. extincti.	102
Retentus Auinione.	ibid.	Nicolaus EymERICI refutatus.	122
Inde fugit.	ibid.	Malignus in Franciscanos.	102
Causæ fugæ.	ibid.	Vide <i>Raymundus Lullus</i> .	
Non discrepauit à Ioan. sensu in quæstione de paupertate.	354	Nicolaus III. author Decretalis <i>Exijt</i> .	149
Damnatus rebellionis & Apostasiæ ab obedientia in comitiis Religi.	358	Nicolaus III. fuit Ordinis protector.	151
Non appellauit in consistorio aut coram Pontifice.	357	Substituit nepotem.	ibid.
Increpauit eum priuatim Ioan. XXII.	ibid.	Decretalis eius defenditur ex sacris Scripturis & Patribus.	220. & seq.
Tres Franciscani eidem adhæserunt.	358	Eidem adhæserunt Franciscani per omnia.	ibid.
Commenta Bzouiana in eundem.	359	Nicolaus V. transtulit curiam Fabrianum ad extinguendum Fraticellos.	102
Malignè traducitur de origine schismatis.	360	Nomen hæretici mutant.	79
Non fuit intrusor Corbarij.	361	Nominis varietas confusionem parit.	ibid.
Præsumptione dictus hæreticus, non dogmate.	362	Nomina varia Fraticellorum.	77. & seq.
Eius æstimatio & mors.	ibid.	Nota obscuritatis à Scoto reicitur.	20
Ab eius lapsu immunis Religio Franciscana.	364	Nota erroris in Aduersarium magis quam in Scotum redundat.	59
Monasterium Hiense celebre.	49	Nuditas Christi in cruce fuit in exemplum.	277
Emporium sanctitatis.	ibid.	O	
Mors subitanea non arguit peccatum.	68	O Cham & complices in decisione Perusina orthodoxi.	341
Mors fabulosa Scoti.	ibid.	S s s Nun	
Mores Fraticellorum.	78		
Non fuerunt Franciscani.	ibid.		

Nunquam fuere Fraticelli.	ibid.	Paupertas Christi.	240
Neque prætenſa calumnia probat fuiſſe Fraticellos.	342	Pauperes Apoſtoli poſt Aſcenſionem Chriſti.	244
Redarguitur Aduerſarius, & veri- tas ex variis authoribus & diplo- matibus ſuſtinetur.	343-344	Hæc paupertas Apoſtolica aſſeri- tur ex Græcis & Latinis Patribus.	253. & ſeq.
Conſecta aduerſum hoc mendacia repelluntur.	345	Paupertas inter Crucis inſignia.	277
Ochami mors & ſepulchrum.	434	Tollit concupiſcentiam.	278
Non fuit hæreſiarcha.	ibid.	A Paulo laudata.	ibid.
Inter orthodoxos locum obtinet. ibid.		Fouet charitatem.	280
Excufaſur ab erroribus qui eidem imponuntur.	ibid.	Paupertas in communi ad perfectio- nem ſpectat.	ibid.
Non impugnauit Eccleſiam, ſed perſonam priuatam Ioan. X X II. ibid.		Paupertas Minorum definita à regu- la.	285
Eius opera quædam meritò pro- hibita.	ibid.	Impugnata ab aliis.	ibid.
Falſò in multis traductus.	440	Cenſura erroris oppoſiti ex D. Thoma.	287
Nunquam deſenſus à Franciſca- nis.	441	Cenſura eiufdem erroris ex aliis.	288
Opera Franciſcanorum in conuer- ſione Indorum.	371	Damnatus eſt ab Alexandro. IV.	290
Otto Bauariæ Dux.	18	Item in Concilio Conſtantien. ibid.	
Eius mors.	ibid.	In quæſtione de paupertate con- cordant Pontif.	215
		Pelagij error.	273
		Pennæ error circa intellectum De- cretalium.	149
		Conſutatur.	149
		Petrus Ioannis falſò accuſatus ab Ad- uerſario.	1
		Quomodo mortuus.	ibid. & p. 2.
		Obnoxius inuidiæ.	331
		Circa eum quorundam negligen- tia.	ibid.
		Fuit zelator obſeruantiæ.	ibid.
		Accuſatus de nouitate.	ibid.
		Se purgauit Auinione.	ibid.
		Reducitur Toſignianen.	332
		Cenſura in eum lex Magiſtrorum. ibid.	
		Pariſios vocatus declaratur in- ſons.	ibid.
		Se ipſum iterum purgat in capi- tulo	ibid.

P

Paulus Iouius parum conſtans in
hiſtoria 18. vide *Iouius*.
Paulus Apoſtolus vixit in Achaia
manuum labore, nec eo ſolo. 246
Paulus cur manibus laborauit. 249
Paulus Æmilii falſatus, reſtituitur.
338
Paupertas genitrix virtutum. 232
Paupertatis præmium iudiciaria po-
teſtas. 237
Eius beatitudo. 232
Pauperes ſpiritu quinam dicendi.
232
Paupertas Apoſtolorum. 236
Eſt fundamentum perfectionis. ibid.

rulo Pariſienſi.	333	Pontificis definitio omnes obligat	401
Satisfactio eius acceptata.	ibid.	Nec reuocari nec emendari po- teſt.	ibid.
Tractatus ab aliis perperam in patrocinium erroris quem non aſ- ſeruit.	ibid.	Præteolus, enormiter corruptus à Bzouio, reſtituitur.	178
Accuſata eius ſcripta in Concilio Vienneniſi.	324	Eius error de Beguinis.	81
Reſtituta per Sixtum IV.	ibid.	Prælatorum ſtatus.	303
Quid in eo damnatum eſt.	ibid.	Prælatorum exemplum non iuuat aduerſarios, ſicut nec exemplum Eccleſiæ.	303.
Tenor articuli damnati.	335	Reducitur ad oppoſitum intenti. ibid.	
Defenditur à ſenſu damnato. ibid.		Prælati ſunt in ſtatu communicandæ perfectionis.	ibid.
Expoſuit regulam B. P. Franciſci. ibid.		Protectio Ordinis commiſſa Mat- thæo Rubeo.	151
Perperam in eum torquetur De- cretalis.	336	Protectio Ordinis Nicolaus III. 150	
Subiicit ſcripta Sedi Apoſt. ibid.		Prouidentia Dei erga pauperes.	226
Ignominioſè appellatus hæreſiar- cha à Bzouio.	ibid.		
Prætextus in eum inutilis & mali- gnus.	338		
S. Petrus non habuit domum pro- priam.	227		
Petrus Corbarius Antipapa.	365		
Ab eius intruſione immunis Or- do Franciſcanus.	ibid.		
Primus lapſus eius fuit inobe- dientia contra Prælatos.	ibid.		
Vltus eſt Franciſcanos quod non deſierint à vero ſuperiore.	367		
Seduſtus iniuit Pontificatum. ibi.			
Informatus de errore ſpontè il- lum abdicauit.	368		
Litteræ ſupplicantis ad Pontific. Ioan. in quibus ſeipſum ſubmittit. ibid.			
Teſtimonium liberæ ceſſionis eius dedit Ioannes.	369		
Fides dictæ epiſtolæ.	ibid.		
Spontaneus & verus pœnitens, non coactus fuit.	370		
Non fundauit Fraticellos, nec fuit eius ſectæ.	118		
Philippus Bergomenſis inſonſtans, ibid.			

Quæſtio iuris eſt quandoque
quæſtio facti in materia fi-
dei. 411
Quæſtio ſubiectum diſſertationis.
ibid.
Quæſtio rationalis. ibid.
Quæſtionis uſus. ibid. & ſeq.

R

Radix malorum cupiditas. 275
Radix controuerſiæ. ibid.
Raymundus Neophytus hæreſiarcha.
472
Eius hæreſes iniquè in Lullum
transfert Bzouius. 473. & ſeq.
Raymundus Lullus defenditur. 475
Controuerſia ſuper hoc cum Ey-
merico. ibid.
Decretalis ſuppoſita contra eum.
476
Non extat in Archiueo. 478

Argumentum fallationis.	480.	Scholasticorum utilis concertatio.	48
Epistolæ Gregorij contra Lullum extortæ per surreptionem.	481	Eorum opera proficua.	61
Alia argumenta corruptelæ Ey- mericanæ.	ibid.	Scotus vide <i>Ioannes Scotus.</i>	
Sententia & processus varij pro Lullo.	ibid.	Scotinus quisnam dictus.	25
Raymundus de Senis Franciscanus, non Dominicanus.	4	Scopus aduersariorum.	219
Pœnitentiarius Pontificis.	ibid.	Schismatis causæ.	137
Apocrifarius ad Orientem.	ibid.	Scientiæ & sapientiæ differentia.	55
Refutatio Antonini circa originem Fratricellorum.	120	Sedes duodecim Apostolorum.	273
Refutatio Eymerici.	ibid.	Sedes iudiciaria præmium pauperta- tis.	273
Reformatio instituta à Benedicto XII.	428	Seducti ab obedientia.	145
Regula quo modo dicatur Euange- lica.	336	Secundus Sophista.	99
Regula censurandi libros.	47	Eius notabilis sententia.	ibid.
Regula Franciscana confirmata ab Innocentio III.	pag.2.	Sententia Nicolai Papæ defensa.	220.
Reiicitur censura Maldonati.	242	& seqq.	
Restituitur Prateolus suæ fidei.	126	Sententia suspecta de errore.	426.
Restituitur Auentinus corrup.	431	Simulatio sanctitatis.	117
Restituitur suæ fidei Chronicon Bel- gicum.	427	Sincerus lector.	127
Responsio quæ imponitur Cardinali Furnerio, erronea.	326. 396. & seq.		
Obiectiones Ochami ad quas fit, omnes veræ & Catholicæ.	ibid.		
Responsio dicta corrupta est à Bzo- vio, non emendata.	422		
Negatur esse Cardinalis.	ibid.		
Refuscitatæ calumniæ.	349		
Rex Armeniæ Ayto Franciscanus.	8		
Rebellio fratrum in ipsum.	ibid.		

S

Sanctus Dominicus coniurat dæ-
monē de statu mortuorum. 2
Sanctus Thomas. vide *D. Thom.*
Controuersia de sanguine Christi
vide *Controuersia.*

V

Varia in *D. Thomam* elogia. 35
Variis rationibus excluduntur
SCOTTI accusatores. 18
Variæ

Variæ appellationes Fraticellorum.	gis.	273
ibid.	Vitam Apostolorum sequentes manet idem cum ipsis præmium.	ibid.
Varij authores corrupti ab Aduersa- rio, restituti.	391	Vitium destruitur per virtutem op- positam.
Velle non esse an licitè quis possit.	23	278
Venenum charitatis spes adipiscen- dorum.	ibid.	Vitæ Apostolicæ fundamentum. 254 Vniuersitatis Parisiensis in <i>D. Thom.</i> censura.
Verba regulæ detorquere.	95	45
Veritas nunquam ab eo inuenta de- positionis Cæsenatis.	350	Volens nolens quis esse possit.
Vidua plus obtulit quam diues.	276	22
Vindicatur Aluarus Pelagius.	309	Vocum scientia inflat Grammaticos.
Vita æterna debetur obseruantia le-		53
		Voluntarius error.
		90.95
		Vtilitas concertationis Scholastico- rum.
		41

FINIS INDICIS.

Errata sic corrige.

Pagina 8. linea 1. Martinum lege Marinum, pag. 12. lin. 6. Laudethutensis l. Laude-
tensis, pag. 15. lin. 20. eorum l. errorum, pag. 16. lin. 36. conuocant l. conuocat.
mores l. mors, pag. 17. lin. 2. ludentes l. ludentem, pag. 18. lin. penult. succenset l. succense-
tur, pag. 20. lin. 30. an. 1299. l. 1294. pag. 21. lin. 7. CCC. l. C. pag. 22. lin. 1. scribas l. scribis,
dixisset l. dixisses, in voluntate l. tu voluntate, pag. 29. lin. 9. sententia l. sententiam, pag. 32.
lin. 29. vulgans l. vulgaris, *ibid.* lin. 22. subiectam l. subiectam, pag. 37. lin. 14. consensirent
l. dissentirent, pag. 60. lin. 25. nomine l. nonne, pag. 63. lin. 31. propter l. præter, pag. 68.
lin. 13. factum l. fatum, pag. 72. lin. 17. communi consensu l. communis consensus, pag. 39.
peruerteret l. præuerteret, pag. 78. lin. ... homonison l. homeusion, pag. 79. lin. 12. spurcitæ
l. spurcitie, *ult.* inciduntur l. incidunt, pag. 80. lin. 7. Chreubino l. Cherubino, pag. 12.
Apostolo l. Apostoli, pag. 84. lin. 26. errant delendum, pag. 34. Angelicæ l. Angelici,
pag. 87. lin. 3. & Lugdunense l. & ante Lugdunense, *ult.* autem l. artem, pag. 88. lin. 18.
nihil sufficit l. mihi sufficit, pag. 14. eam l. eum, pag. 91. lin. 7. cultum l. cultus, pag. 101.
lin. 27. suos l. tuos, pag. 128. lin. 5. annis l. armis, pag. 16. cubitu l. concubitus, pag. 152.
lin. ... Matthæi l. Matthiæ, pag. 20. Preneste l. Reate, pag. 153. lin. 18. Nicolaus I V. l. Ni-
colaus II I. pag. 161. lin. 38. posceret l. poscerent, pag. 41. eum superfluit delendum, pag.
164. lin. 27. at l. &, pag. 166. lin. 28. suspendere l. suspende, pag. 168. lin. ... excita l. exuta, pag.
169. iudicis l. iudicij, pag. 200. lin. 27. senserit l. senserint, pag. 201. lin. 10. siue l. sicut,
ibid. lin. 17. lapso l. lasso, *ibid.* lin. 18. te l. se, pag. 3. meriti l. mensi, pag. 205. lin. 36. habet
l. lubet, *medius circulus superfluit.* pag. 275. lin. 20. primum l. proprium, pag. 277. lin. 4.
illo l. in illo, pag. 5. hoc l. in hoc, pag. 278. lin. 24. D. Thom. part. 2. 1. l. 12. pag. 37. seipso
l. teipso, pag. 312. lin. 16. nequeant l. nequeat, pag. 315. lin. 4. moderamini l. moderamine,
pag. 322. lin. 16. inuecturam l. inuectiuam, pag. 324. lin. 33. expoposcerit l. exposcerit, pag. 325.
lin. 7. alij licet l. alij eam, pag. 329. lin. 28. quanto l. quarto, pag. 371. lin. 1. ille l. illa,
pag. 382. lin. 14. Valeius l. Valesius, vanitas l. varietas, pag. 429. lin. 2. refert l. fert, pag. 430.
lin. 4. quidnam l. quidam, pag. 434. lin. 21. sepulchri l. ne vel sepulchri, pag. 438. lin. 2.
Baldus l. Balbus, pag. 447. lin. 40. coram Richardo Magistro. Adde, Ordinis Prædicato-
rum & Francisco de Sauona, pag. 450. lin. 33. Papæ V. l. Papæ VI pag. 455. lin. penult. die l.
l. die quinta, *ult.* Msupetrus l. Mæpetrus, pag. 458. lin. 40. datum Auinione l. Anconæ,
pag. 465. lin. *ult.* Vaticina l. Varinia, pag. 469. lin. 30. laudatam l. laudata, pag. 33.
alienam l. alienum.

